I: H: kruls

MINNE = SPIEGEL TER DEUGDEN.

Eerste Deell

tot Amsterdam

By Cornelis Dankertz.

Ian Harmensz Kruls,

MINNE-SPIEGEL TER DEUGHDEN.

t'AMSTERDAM,

Voor Cornelis Danckertsz van Zeevenhoven, Papier, Kunst, Caert, en Boeck-verkoper op de fluweele Burgh-wal by S. Jans Brugh, 1639.

VOOR-REDEN,

Tot inleydingh

Van het navolghende Werck,

Sijnde

MINNE-SPIEGEL TER DEVGHDEN.

A*Lſoo (vveerdigen Leſer) in voorleden Eeuvven de VVereldt is verſien ghevveeſt met vvijſe ende vvelgheleerde* Philoſophen, *vvelcker vvijſheydt het aldervvijsſte heeft ghemiſt; vvier gheleertheydt niet heeft kunnen leeren de nootvvendighe ende oprechte kennis vande vvare Godſaligheyt der zielen.*

Den Philoſooph Eſtilphones *ſtelde de ſaligheydt in groote macht ende Rijckdommen des VVerelds;* Semenides *achtede de ſoodanighen ſaligh de vvelcke vanden Menſchen vvel begeert, ende gheliefd vverden:* Architas *ſtelde de Saligheydt in ghevvinninghe der gheſlachten:* Chriſippus *in oprechtinge van ſtatelijcke ghebouvvſelen:* Sophocles *ſtelde de Saligheydt daer in dat yemandt een Soon hadde tot ſijn Erfghenaem* : Phalemon *ſtelde de Saligheydt in de vvelſprekentheydt* : Themiſtocles, *dat yemandt van Edel ende aenſienlijck gheſlachte voort quam*: Ariſtides, *in veel ſchatten ende tijdelijcke goederen:* Euripides *ſtelde de Saligheydt in ſchoone Vrouvven.*

O VVijſen! ſonder VVijsheydt, door ghebreck van vvare kenniſſe,

nisse, dit al t'samen insiende, geeft my geen oorsaeck van soo grooten vervvonderingh, als vvel doen de VVijsen, ende gheleerden van onsen tijdt, redenen sijn desen.

De Geesten onser Eeuvven verlicht zijnde na der zielen, met de vvare kennisse vande oprechte Godtsaligheydt; gheloovende inden vvaerachtigen Godt, ende sijnen eenigen Soon Christum, dies niet teghenstaende, sijn meerendeels van het ghevoelen der vorigher Philosophen; *VVie isser onder 't Christendom die niet en arbeyt om schatten ende rijckdommen te vergaderen, ende dat in sulcker voeghen al ofte de Saligheydt daer in ghelegen vvaer? Daer integhendeel de vvijsten aller vvijsen* (a) *de selfde anders niet en seght te vvesen als ydelheydt der ydelheden, vvie isser hier ter vvereldt die sich niet en bevlijtight in't misbruyck vande Rijckdommen omgheacht ende begeert te zijn by andere lieden? VVie leefter nu ten tijden die niet en tracht na vvinningh van geslachten? VVie isser die niet uyt en munt in't opbouvven van uytstekende ende heerlijcke huysingh? VVie isser die niet aen en neemt alle moeylijcke ende svvare lasten, jae gebrecklijckheden by sich selfs, om syn Sonen machtighe Erven na te laten? VVie isser die niet aen en neemt alle verdrietighe oeffeninghen, om de eere van vvelsprekentheydt? vvie isser die sich niet beroemt te vvesen van aensienlijck gheslacht, en hooge afkomst? vvie isser die in d'overvloedt sich vveet te vergenoeghen? Dit al t'samen ter zyden stellende, als ten deele tot onse vvercken niet so noodigh, keere my alleenigh tot* Euripidem, *ende segge, vvie isser, ô* Euripides, *die (soo ghy noch in onsen tijdt vvaert) ghy niet en soud bevinden uvven navolgher*

(a) Salomon.

te

te vvesen? siende onse jonckheydt, vinde ick onder die geen zielen sonder liefde; gheen herten sonder minne, geen minne sonder misbruyck; Derhalven my begheven hebbende tot dese rijmeryen, heb ick voortgebracht het eerste deel van dit ons vvercxken, zijnde den Minne-Spiegel ter Deughden, *door de vvelcke ons vertoont, ende voor oogen gestelt vverden verscheyde misbruycken der minne, om als in een Spiegel te sien ende te kennen de ellenden ende svvarigheeden die soodanige misbruycken sijn veroorsakende, ten vvelcken eynden vvy dit ons vverck hebben toegeleydt, ende soo veel mogelijck gevveest is, opmerckingh genomen om voor te stellen aende Ionckheydt soodanighe exempelen ende rijmen, door de vvelcke sy ter deughden in eerlijcke minne soude moghen aenghevvesen vvorden.*

Eerstelijck, zijnde de materi onses vverckx soodanigh, dat veler oordeel (mijns beduunckens) 't selve berispelijck sal kunnen vonnissen, als vvesende een minnelijcke stoffe soo van ghesanghen, als Comedien, *de vvelcke door 't oordeel der gemeener meerder ghehouden vvorden voor aenleydingh tot ydelheydt als vvel ter deughden; meer tot lichtvaerdigheydt als goede zeden; meer tot dertelheydt als vvel tot stichtinghe; niet erkennende de eyghenschappen der menschelijcker natuuren, de vvelcke hare eygendommen niet door eenige leeringe kunnen afschaffen, als van den Almoghende Schepper, tot nootvvendigheydt ons ingestort, ten dien eynden een gemeen, doch slecht exempel, (dienstigh tot dese onse stoffe) voortbrengende.*

Zijnde op seecker tijdt verschil geresen tusschen tvvee persoonen

nen vande vvelcke den eenen vvilde staende houden dat Natuur voor Leer gingh; *ende den ander dat* Leer voor Natuur ging, *hebben bevonden dat een kat gheleert vvas een kaers te houden met haer pooten, toonende dat* Leer voor Natuur gingh, *als nu de Kat een Muys vertoont vverde, liet de kaers vallen, ende begaf haer na den Muys; zijnde het bevvijs dat* Natuur voor Leer gingh; *dies vvy mits desen den vveerdighen Leser vvillen aenvvijsen, hoe onmogelijck het is na te laten het gene te lieven dat tot nootvvendigheydt den Mensch van Godt is aengheboren, als is het soete minne, derhalven natuur genegen tot het gene de naem van minnelijck heeft, ofte yets eygens van dien, niet en kan, ofte sal door eenighe leeringe den Mensch ontvvent ofte afghenomen vvorden; schoon yemandt vvilde leeren het minnen ofte lieven af te schaffen, die selfde soude zijn lessen krachteloos bevinden, alvvaer't oock dat hy hadde de VVijsheyt van* Salomon, *ende de vvelsprekentheydt van* Cicero: *maer niet teghenstaende de natuur dit ingevvortelt, als noodigh (door Gode voorsien) staet ons nochtans te bemercken dat een bot ende plomp beest boven de natuur eenighe leeringe kan ingedruckt vvorden, ons tot leeringh om te leeren onse natuure matighen, ende soodanighe minne te schuvven, die door haer misbruyck, ellenden ende svvarigheden is veroorsaeckende.*

Zijnde tot dien eynden dienstigh onse Comedien, *hoe vvel minnelijck, sullen spiegels verstrecken, niet tot lichtvaerdigheden, maer veel eer om die te leeren mijden: ten aensien sy vertoonen vvat belooninghe de onbehoorlijcke, ende vvat belooninge behoo-*

hoorelijcke minne de minpleghende is ghevende.

Komende tot het tvveede, zijnde onse minnelijcke liedtjens, hoevvel minnelijck, nochtans eerlijck; ende sullen noyt oorsaeck van oneerelijcke lichtvaerdigheyden kunnen veroorsaken, ten sy datse van eenighe verdurven nature mochten misbruyckt vverden; maer in tegendeel sullen sy de verliefde eerlijke herten, inde svvaermoedighe gedachten van liefdens tegenheden dienen tot vermaeck, en vreughde, als zijnde medicijnen voor soodanighe sieckten, ende ghelijck seker is, datter alsulcke sieckten ghevonden vvorden, devvelcke niet en kunnen ghenesen vvorden tensy met toedoeninghe van fenijne selfs, edoch vvel ghematight ende ghebruyckt zijnde.

VVesende dan de minne soodanighen sieckte, dat sy met minnelijcke rijmpjes ende gesangen kan verquickt ende verlustight vvorden, soo ist dat vvy ten dien eynden dese onse liedtjes ende Comedien in het licht ghebracht hebben, tot vermaeck van alle bedroefde minne-herten; zijnse niet soo vvaerdigh alsse vvel behoorden; niet soo deftigh als ick die vvel vvenschten; niet soo soet als ickse garen hadde; niet so volmaeckt als sy vvel hadden kunnen vvesen, ingevalle daer een geleerder pen vvaer by ghevveest; niet te min ghedaen hebbende soo vvy vermochten, versoecken den vveerdighen Leser, onse goet vvilligheyt voor het vverck gelieve aen te nemen, bevelende een beter aen die ghene die een meerder sal vermogen, ons vermoghen ghetoont hebbende, doen V E. dese voortkomen.

Voortghekomen zijnde, vvensch ick die bequaem te moghen vvesen daer toe dat sy ghestelt zijn, dat is tot verheugingh vande minne-siecken; tot aenvvysinghe der misbruycken; tot een Spie-

gel ter deughden; voorstellende 't gun schadelijck is, niet om het schadelijck te minnen, maer het selfde siende vvel te leeren kennen, vvel kennende, ons daer voor te vvachten.

Lievende, ende mindragende herten! VVijse ende Verstandige Leser! Is het saecke dat ick hier ofte daer vvat van het rechte padt mocht afgedvvaelt zijn; het zy dat ick in het een vvat te nauvv, in het ander vvat te breedt ghegaen hebbe; het zy dat ick hier vvat gestruyckelt, daer vvat ghedoolt hebbe, hier een misslagh, daer een fautjen mach begaen hebbe; het Zy dat ick yemandt onverhoeds op sijn Zeer geraeckt ende vvat te hert ghesteken heb, duydet door een gesont ordel 't selfde doch ten besten, als niet gheschiet uyt passien, maer om beter vville, niemandt tot vervvijt ofte leet, maer tot aenvvijsingh alle misbruycken te mogen leere myden, derhalven ons voor oogen stellende de vvetten, in seker landt gebruyckelick; alvvaer eenige Bancketten ofte maeltyden vvorden aengerecht, een slave opgevult ende in dronckenschap den genooden, moet vertoont vverden tot een spiegel, hoedanighen beestigheydt ende vuylen leelickheydt, dat is de dronckenschap, op dat also door het aensien van desen, yder een sich hoede in die selve lelickheden niet te vervallen, hier mede vvy den vveerdigen Leser vvillen bevelen inde behoedenisse des Alderhooghsten, met begeerte dese onsen arbeydt, ende slechte rymen in danck te vvillen nemen, en sich daer mede te vergenoegen totter tijdt toe, ick een ander nu alreede onder handen hebbende, hope met gheleghentheydt in het licht te brenghen, ten dienste ende vvelghevallen der ghener die ick vveet in dese mijne rijmen, hoe vvel laf ende krachteloos,

noch yets smakelijckx kunnen vinden, ten dien eynde zijnde, ende sal blyven

V. E. Dienstwillige

IAN H: KRUL.

KLINCK-DICHT,

Op den Soet-vloeyende, en aerdighe

POEET,

IAN HARMENSZ KRVL.

APol van vreughden juyght, vermits den Amstel schraeght
Op sijn gheheyden rugh, u, die het aerdigh vryen
Soo in u Rijm vertoont, dat yder sich moet vlyen,
Nae 't zarren van die pijn, en is ghelijck het daeght,
Wen zijn verliefde oogh (hoewel het herte klaeght
En jammerlijcke zucht) met staer-gelonck doet glyen
Het Schitteren zijn lichts, op 't geen, dat hem 't verblyen
Met volle vreughden baert, twen hy door hoop gejaeght,
Op 't rechte doel-wit mickt, en steygert nae 't verov'ren
Van die met schaers gelonck, sijn sinnen gingh betoov'ren,
En werren onder een, mits 't oordeel is onternt,
En wel te deegh ontstrickt, waer door de Musen-reye
Op eenen zegen-kar, u name gaen verbreye,
Door nevel en door lucht, tot boven aen 't gesternt.

SCHIPPER JAN

Verwint u selven.

AEN

Den Soet-vloeyende, Sin-rijcke,

Ende ſtichtelijcke Rijmer,

IOHAN HARMENSZ KRVL,

AMSTERDAMMER.

MYn docht dat 't Grieckze hoofd, met *Sophocles* verſeld,
d' Athener, en Romeyn hard onder and'ren twiſten;
Dat meer, als vyanden malkander hart ophiſten,
Om 't vonnis op wiens hoofd den Lauwer wordt gheſteld,
't Was als de ſoete ſlaep mijn breyn bevingh op 't veld
Waar ick, om 't wilt, vermoet mijn ſelven gingh verluſten.
Een yder houd zijn ſtrengh, gheen ſcheen van hun te ruſten
Met reden ſoo my docht, elck Dichter is een Held.
Ten laetſten ſiet me mijn by 't Lauwer Lof ghedoocken,
Men treckt my by der handt, men ſeyd, hier dient gheſproocken
Ons aan gheweeſen wie *Apollo* 't naarſtighſt viert
Ick ſach der Eere-krans vreemd in elkander krullen,
Ick ſeyd, vertrouwt ghy mijn? ſy ſeyde ja, wy ſullen
't Is *Krul* dan Hemels ſchaar, wiens hoofd' dient ghelauwriert,
Wiens naam aan 't blauw lazeur met Sterren wel door Weven.
Met recht Reed'rijcke Krul om alle uwe arrebeyd,
En eerbaar' leſſen daar den Amſtels jeuchd in weyd
En haar vermaakt, ſoo dat ghy in hun breyn ſult leven,
't Is waer hier wordt gedicht, veel meerder noch geſeydt,
Maer wie ſoo eerlijck gaet, ſoo ſtichtigh met beſcheydt,
Rijmrijck en bondigh? 'k ſwijgh, die eer moet ick u geven.
Aan *Momus* is u niet, aen *Midas* min bedreven,
De Grootſten eeren u, en roemen ſteets u Lof.
Was kunſt in achtingh hier, als eer in 't Roomſche Hof,
Ten tyden van *Auguſt*, men ſoud u anders loone,
Mits uw vergoodight breyn, en Poëtiſchen aert.
Dit is dan dat mijn hart, ô *Krul!* aan u verklaart,
Dat ghy een Amſtels loot Waert zijt dees Lauwer Croone.

Nicolaes Fonteyn.

MINNE-SPIEGEL
TER
DEUGHDEN.
EERSTE DEEL.

Die mindt, is blindt.

Gelijckerwijs den mensch door lusten wert gedreven,
Om sich nu tot het een, dan 't ander te begeven;
Gelijckerwijs den mensch nae sijne plichten gaet
In sorge voor gewin, tot steunsel van sijn staet;
Gelijckerwijs den mensch, geduurende sijn daegen,
Voor sijne Huysgesin is schuldigh sorgh te draegen;

Gelijkerwijs den Mensch is schuldich nae 't gemoet,
Dat hy in sijn beroep sijn naersticheden doet;
Gelijkerwijs den Mensch is aen sijn plicht verbonden,
Soo heeft hy neffens dien oock weer verscheyde stonden;
Soo isser neffens dien oock wel een enckel dagh,
Dat sigh een droeve geest weer wat vermaken magh.
Eens als ick voor de geest had vreughde voor genomen,
Eens als ick tot den dagh van vreughde was gecomen,
Eens als mijn droeve ziel tot vreughde was gekeert
Heb ick een nutte les wt mijne vreughd geleert,
Wanneer ick my begaf door groen lands-dou te wand'len,
Om van Goodts mogentheydt met mijn gedacht te hand'len,
Heb ick een vrolick oogh geslagen op het groen
Waer in 't gedachte my kost nauwelijcx voldoen,
Ick liet een open oogh op lieve bloempjes dalen,
Ick liet mijn zieltje vreughd wt dese vreughde halen;
Ick leerden Godes kracht die 't al geschapen heeft
Wat inde werelt is, wat op der aerden leeft;
Het schepsel nae Godts beelt in sulk een hooghe waerden,
Dat Godt hem heeft gestelt een Vooght-heer op der aerden;
Van alles datter leeft, van alle het gediert,
Dat inde stromen swemt, dat door de bosschen swiert;
Tot wellust als behoef van 't menschelijcke leven,
Wt groote goedicheyt van Godt den Heer gegeven;
Ick sie de bossen dight met boomen groen van blaen
Ick sie hoe 't alles moet op sijne tyde gaen,
Ick sie dat al 't geblomt, en kruyden die daer wassen
Op haer gesette tyt, en rechte stonden passen?
Ick sie dat zaedt en graen by d'Acker-man geplant,
Haer voedtsel en haer vrught genieten door Godts hant;
Die

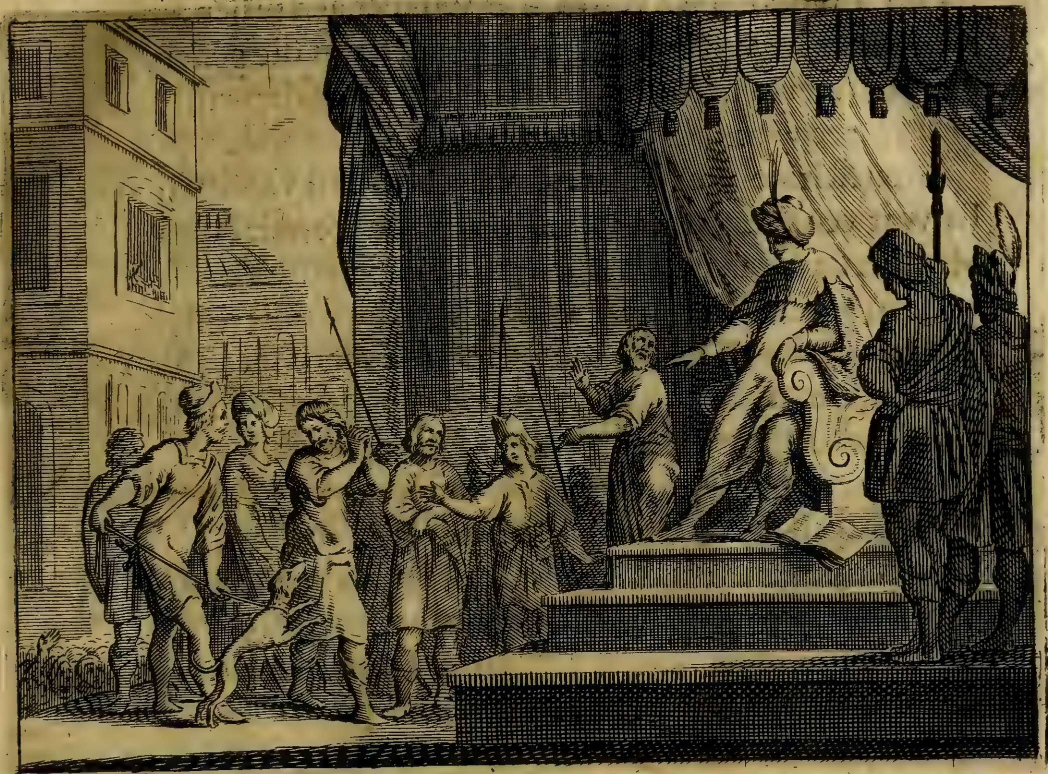
Die Son en Maen regeert, en door haer Hemels kraghte,
Door loop van Son en Maen baert menſchelijk geſlachte:
De Son, als opper Prins van 's hemels hooghe lught,
Die geeft de aerde warmt, door warmte groeyt de vrught
Door vrughten vande Aerd verkrijght den Menſch het leven,
Waer d'Hemel ſonder Son d'aerd koſt geen vruchten geven,
Waer d'Aerde vrughteloos, waer vondmen ſtruyk of ſtam
'k Meen ſtof, waer wt den Menſch voort-teelinge vernam,
De Son het opper deel moet alle vrughten teelen,
En 't menſchelijk gheſlaght door d'aerde nootdruſt delen;
De Son het werrick Godts, is tuyghe van Godts maght
De Menſch heeft door de Son ſijn weſen, en ſijn kraght;
Mits ick in dit gedacht wat hooger dacht te comen,
Set ick my neer in 't groen (om-lommert vande bomen)
Ick ſie een blinden Menſch, ick ſie een ſienloos Man,
Gebonden aen een hont, die volght hy achter an;
Ick ſie den blinden Menſch tot nootdrufts winſt genegen,
Gaet waer hy weſen wil, gaet over alle weghen,
Veylt ſijne kramery, ſchoon hy niet ſien en can
En leert de reghte plight aen een behoeftigh Man,
Hier ſtaet een nutte les te leeren door dees blinde,
Een hondt, een dienſtigh dier doet hem de wegen vinde,
Een hondt een trouwen hondt die leydt hem aende bandt,
En dit getrouwe beeſt geeft leringh aen 't verſtandt;
Soo haeſt den blinden Menſch vertoonden voor mijn ooghen,
Ben ick tot hoger luſt van leringh op getoghen;
Ick heb een Zinne-beelt in mijn gedaght ghemaekt,
Een Zinne-beelt dat meeſt verliefde zinne raekt,
Een Zinne-beelt dat meeſt de Minnaers wort bevolen:
Een Zinne-beelt tot leer, om niet te willen dolen,

Een Zinne-beeldt waer uyt ſeer wel te leeren ſtaet
Hoe inde lieve Min een Minnaer ſeker gaet;
Een Zinne-beelt waer uyt den Minnaer ſtaet te leeren,
Wat voor geſelſchap hy in 't Minnen moet begeeren;
Een Zinne-beeldt dat hem recht onderrechtingh doet,
Wie dat de blinde min tot leydtſman hebben moet;
Een Zinne-beeldt dat hem een leeringh voor ſal houwen,
Op wien de blinde min het ſekerſt' magh vertrouwen;
In 't kort; een Zinne-beeldt tot leeringh aende zin,
Hoe datmen dient te gaen op paden vande min;
Waer zijt ghy blinde Jeught? waer zijt ghy jonge ſinnen,
Geprickelt door het vuyr, en ſoete brandt van minnen,
Waer zijt ghy, die de min in uwe herten voedt?
Leer aen een blinden menſch hoe ghy u dragen moet;
Laet u verliefde oogh op deſen Blinde dalen,
En leer, hoe ghy u kunt bevryen voor het dwalen;
Leer bid ick niet alleen, naer 't oogh: maer inde geeſt,
Hoe deſen blinden menſch geleydt wert van een beeſt;
Denckt dat u door dit beeſt getrouheyt ſtaet te leeren,
Wanneer u lieve luſt het minnen ſal begeeren:
Leer, hoe ghy leeren moet mins dwalinge ontgaen,
Leer, hoe ghy leeren moet vaſt op getrouheyt ſtaen;
Bedenkt eens by u ſelfs, indien dat deſe blinde
't Getrouwe dier ontbrack, hy koſt den wegh niet vinde,
Wat ſou daer tegen ſtaen, ſoo hy geen Leydſman had,
Of deſen blinden menſch geraeckten van het padt;
Ghy, inde liefd verblindt, kunt in het minnen dolen,
Dies wert u door dit beeldt voorſichtigheyt bevolen,
Dies wert u onderright door deſen blinden man
Hoe dat voorſightigheyt het dolen hoeden can,

Noch meer! ghy siet dees mensch, is aen een hondt gebonde,
Leer jonghe Minnaer leer, ey! leer uyt dese vonde,
Dat ghy in uwe min oock moet gebonden gaen,
En leer by desen hondt getrouwigheyt verstaen,
Den hondt, het trouste dier! een leeringh aen de zinnen
Hoe dat getrouwigheyt u leyden moet in 't minnen;
Den hondt het trouste beest dat op der aerden leeft
Aen de verliefde jeught getrouheydts lesse gheeft:
Den hondt, het trouste dier dat op der aerd kan wesen
Heeft menigh daet betoont die waerdigh is gepresen,
Heeft veel getrouwigheyt bewesen menichmael,
En 't ken ons dienstigh zijn dat icker van verhael.
Een Edelman te paerd, om sijn profijt gereden,
Gaet buyten sijne stadt, en reyst naer ander steden,
Versien met vele gelts, en anders als hy mient,
Reyst sijne vyandt mee in plaetse van sijn vrient:
Als sy nu op de reys zijn in het bos gecomen,
Heeft den geveynsden vriendt sijn slagen waer genomen,
Hy rept hem wat hy ken, en weert hem soo hy magh,
En geeft den Edelman verraedelings een slagh,
Nae langhe tegenstant den Edelman bedwongen,
Wert vanden moordenaer verradelings besprongen,
Den moorder rooft het geldt, begeeft hem na de stadt,
Na dat hy d'Edelman 't leven benomen had:
Doch nae een korten tijt, de tydingh comt te vooren,
Het snel gherught dat laet de droeve daden hooren;
De Vrou des Edelmans die weent soo seer sy ken
Ach! Hemel, Hemel ach! dat ick dus weduw ben,
Ach! Hemel mijne wraek zy u alleen bevolen,
Die sulke moordery noyt blyven laet verholen,

Sy bidt dien goeden Godt dat hy haer treuringh ſtil,
En in haer droeve druck vertrooſtingh geven wil;
Men is om 't edel lijck te halen, wt getegen,
Men vindter ſijne hondt wemoedigh by gelegen,
Men brenght nae ſijne ſtaet het rif te grave waert?
Men deckt het doode Lijk in d'opgedolven aerdt;
Den hondt, als oft hy woud ſijns meeſters doot beklaegen,
Blyft leggen op het graf en dat verſcheyde daegen;
Is eenigh etmael langh in deſen doodt bedroeft,
Soo dat het trouwe beeſt noch ſpijs noch drancke proeft,
Om eyndelijk tot ons gewenſte witte comen,
't Geſchiede dat den hondt den Moorder heeft vernomen,
Hy vlieght met fel gebaer den wreden Moorder aen,
En had hem in een kort het leven af doen ſtaen,
Indien men niet en had het trouwe beeſt bedwonghen,
Dat hem met groote kracht was op het lijf geſprongen.
Waer hier op deſer daet het volck niet by geraekt,
Het beeſt had deſen Fielt voor ſeker of gemaekt,
Dit, als een lopend vuyr, gaet over alle ſtraeten,
Men hoorter (waer men comt) een ygelijk van praeten,
Daer iſſer een die ſeyd, ick oordeel voor het mijn
Dat dit den Moordenaer van d'Edel-man moet zijn,
't Wert ſelver by den Raedt in hoger acht ghenomen,
Men doet hem eyndelijk oock voor de Rechters comen;
De ſaeke wert aen hem in errenſt voor geleydt
Als dat hy ſchuldigh is aen het moord-dadigh feyt,
Men hoord' wt 's Rechters mondt oock deſe woorden ſeggen,
Al eermen u noch ſal hier op den pijn-banck leggen
Al eermen vonnis ſtryck, en u ter vier-ſchaer daeght,
Soo hoor de billikheyt die u het Reght voor draeght;

Men

Men ſal een ronde kringh van dertigh, veertigh mannen,
Men ſal u neffens dien oock doen te ſamen ſpannen;
  En voorders ſal den hondt in 't midden zijn geſtelt,
  En is het dat het beeſt aen niemandt doe gewelt,
Maer dat het u alleen comt op het lijf gevloghen,
Soo ſult ghy uwe ſchult niet meer ontkennen moghen;
  En iſt dat u het beeſt laet onbeſchadight ſtaen
  Men ſal als ſonder ſchult u laten hene gaen;
Hy is hier meed te vreen, 't wert by der handt genomen,
Men ſiet een groot getal van menſchen t'ſamen comen,

In 't kort, het gantſche volck dat raekt ter op de bien
Om 't wonderlijke werck met wonder aen te ſien,
Den Moorder wert geſtelt in 't midden van die genen,
Die tot dien eynde zijn aldaer ter plaets verſchenen,
Ey ſie een vremde wijs, een wonderlijke vondt,
Men ſtelt de wet en 't reght aen 't vonnis vanden hondt;
Ey wat een wonder werk! ey wat voor vremde ſaken,
Men ſiet daer van een hondt de miſdaet kundigh maken;
Men ſiet daer dat den hondt in 't midden ſtaet geſtelt,
Men ſiet hoe dat het beeſt aen niemandt toont gewelt:
Maer alſoo haeſt hy heeft den moordenaer vernomen,
Is hy met felle moet hem op het lijf gecomen,
't Scheen oft hy duyden wou, ſoo haeſt hy by hem quam
Ghy zijt de gene die mijn Meeſter 't leven nam,
Men hoord op dit bedrijf wt roepen al de menſchen,
Waer wilmen meerder blyk, wat kenmen klaerder wenſchen?
De miſdaet wort voor 't reght den moorder aengeſtreen,
In 't kort hy heeft het feyt op ſtaende voet beleen;
Het Reght heeft nae verdienſt ſijn miſdaet loon gegeven
Door ſchandelijke doot wort hy geſtraft aen 't leven.
Leer hier verliefde Ieught wat dat getrouheyt doet
Getrouwigheyt die baert in alle ſaeken goet,
Bedrogh in tegendeel voed niet als alle quaden,
En wat is valſheyts loon? 't is ſchandt naer eys van daden,
Het loon is naer het werk, de glory kroont de deught,
Het quaet doē loont met quaet, het wel doē loont met vreugt
Laet uwe minne luſt aen trouheyt zijn ghebonden,
Laet ſonder trouwigheyt u min niet zijn bevonden,
Indien dat uwe min in trouws beloften lieght,
Indien dat uwe min een eerbaer Maeght bedrieght

Soekt

Soekt min op trouheydts eedt een eerbaer maeght te peyen,
Om haer tot vuyle drift van lusten aen te leyen:
  Soekt min een eerbaer Maeght alleen tot minne-brant,
  Leer Minnaer, sulke min gedyt tot snoode schant,
Leer Minnaer! sulke min voedt veelderleye quaeden
En leyd u als verblint, op goddelose paden;
  Leer Minnaer! sulke min te zijn een eere dief,
  Soo wel van uwe selfs, als van 't verlaten lief,
Leer Minnaer! sulken min te schuwen en te vresen,
Die eerbaer Maeghden ken een eere rouingh wesen,
  Leer Minnaer, sulke min (in tijts niet uyt gedooft)
  Is als een wreet fenyn dat ziel en lichaem rooft,
Leer dat dit slim bejagh der Maeghden eer doet schenden,
Leer, hoe verlies haers eer, voet quellingh en ellenden:
  Leer hoe de quellingh knaeght het maeghdelijk gemoedt,
  En dat de knaegingh scha aen 't eerbaer leven doet,
Leer dat ghy doet haer eer, en leven beyd verpletten,
Als ghy haer maeghdom schent met onbeschofte hetten,
  Leer, soo ghy dese roos ontydigh hebt gepluckt;
  Dats voor de rechte tijt van sijne struyck geruckt,
Leer, dat ghy soo een Maegt met waerheyt kunt doen noemen
Een afgevallen bladt van suyvre Maeghde bloemen,
  'k Segh een verslenste roos, die los ter neder vil,
  Die niemant yet wat acht, daer niemant aen en wil;
Als ghy het liefste deel aen hare kuysche leden,
Als een verslenste roos met voeten schijnt te treden;
  Als uwe valsche min ontfusselt d'eerbaer Maeght,
  Wat sal ick seggen? 't eelst, en waerdighst dat sy draeght;
Dat is haer eerbaerheyt, een maeghdelijcke bloeme,
Die ick met eene woort de maeghdom heb te noeme;

Wanneer een eerbaer Maeght dit lieve pant verlieſt,
En ghy nae dit genot een vremde wegh verkieſt;
En acht noch eedt noch eer, maer laet de Maeght allene,
In hert-ſeer, en ellent u valſche min bewene;
In knagingh en gequel, in treuringh en gequijn,
In tranen en geſught, in droefheydt en in pijn;
Wat volghter? nae een ſleep van ſoo geleefde dagen,
Haer herte wert verteert door 't ingekropte knagen,
Het eerbaerlijk gemoedt ſiet op d'onteerde ſchoot
En eyndelijk u min veroorſaekt haer de doot:
Leer Minnaer; wat ghy doet door u verblinde minnen,
Ey, druck mijn ſleghte les in 't diepſte van u ſinnen:
Leer Minnaer; en gedenk als ghy dees rymen leeſt,
Dat ghy niet minder zijt als een onreed'lijk beeſt:
Een beeſt, een plompen hondt die weet ſich ſoo te dragen
Dat hy u leeren ken de Maeghden te behagen,
Hy leerd u trouwigheydt, ſoo by den blinden Man,
Als goddeloose moort die hy niet lijden can,
Geen aengenamer ſaek, in wel begaefde jeughden
Als dat de liefde is gegrondt op trouw, en deughden,
Ey Minnaer, wilt van my, een korten les verſtaen,
Hoe verre dat ghy moeſt in 't ſoete minne gaen,
Indien natuur u luſt tot minne mogt bewegen;
Indien ghy tot de min u herte voelt genegen;
Indien min boven liefd in uwe luſten gaet,
Meer wt een drift van 't vlees, als eghtelijke ſtaet,
Soo gae, ô Minnaer; met de reed'lickheydt te raden,
Leer wt dees rijmery te mijen ſulke paden;
Denk by u eygen ſelf wat plagen hy verdient,
Die minne luſt betraght, en trouwen niet en mient;

Leer

Leer dan een nutte les wt mijne rymeryen,
Leer ongebonden ſuſt, en geylheyt in het vryen,
Leer ongetoomde min, en onbeſchoften brant,
Te breydelen door liefd', te houden inden bandt:
Maer voedt genegentheyt een minnelijk behagen,
Om aen een eerbaer Maeght u liefden op te draeghen:
't Eerſt dat u ſtaet te doen; dat 's raetſlaeght met de keur,
Stelt aen 't verliefde hert een lieve dochter veur,
Laet reghte liefde zijn de wille-keur uws wetten,
Laet wel bedaghte ſorgh u vaſte palen ſetten;
Kent Ouders in dit werk, eer ghy te verre gaet,
Verſoek u Ouders wil, en lieft met vrunden raet;
Soo dan u lieve eght ten quaetſten moght gedyen,
Hebt ghy een vaſte ſteun, ô Minnaer, in u lyen,
Indien het qualijk wil gelijk dat wel geſchiet,
Ghy hebt een vaſte trooſt in 't midden uws verdriet;
Ghy hebter die met u de laſten helpen draeghen,
Ghy hebt als dan een vrient die ghy u noot meught klaeghen:
Oock vindt ghy u gemoedt bevrijt van knaeginghs ſmert,
Wanneer met vrunden raet u liefd bezegelt wert;
Als u de liefde dryft om 't lieven te beginnen,
Als u de liefde drijft een Ionge Maeght te minnen,
Soo dienter boven al wel naerſtelijk gelet,
Wie datmen minnen ſal, en waermen liefde ſet.
Daer dient voor alle dingh wel vlytigh zorgh gedraegen,
Aen wien ghy u verbint de loop uws levens daeghen,
Daer dient voor alle dingh wel wijſſelijk beraen
Met wien ghy deſe ſtaet, ô Minnaer, aen moet gaen,
'k Sal u een kleyne les, een vaſte regel geven,
Hoe ghy de eghte ſtaet Godt-zaligh ſult beleven;

Ick ſal u ſtellen voor een welbequame vondt,
Die 'k wenſten dat gedruckt in alle herten ſtondt,
Die 'k wenſten vaſt gedruckt in alle Minnaers zielen
En dat ſy inde liefd dees wetten onder hielen,
Soo u de minne drijft door luſten tot de trouw:
Soo u de liefde dwinght tot liefde van een vrouw,
Indien tot vrouwe liefd u luſten zijn gereſen,
Weet ghy hoedanigh dat u luſt behoort te weſen?
Weet ghy hoe veer de luſt in liefd behoort te gaen?
Weet ghy, hoe ſy moet zijn die ghy ter handt ſult ſlaen?
Hoor toe verliefde Jeught, dit leer ick aen u ſinnen,
Wanneer ghy vryen wilt, wanneer ghy wilt beminnen,
Stelt u een Dochter veur, van eerelijk geſlaght,
Mannierlijck opgevoet niet dertel opgebraght:
Een Dochter die de deught doet blijken wt haer weſen,
Een Doghter aengeleyt van jonghs tot Godes vreſen,
Een Dochter daer de ſchaemt in al haer leden woont,
En daer een zedigh oogh geen geyle ſtreken toont,
Een Dochter meer van deught als opgepronkte kleden
Een Dochter wel geçiert met eerbaerheyt en zeden,
Een Doghter diemen niet op alle Feeſten vindt,
Een Doghter die haer meeſt aen hare plighten bindt,
Een Doghter die wel is gewoon in huys te blyven,
Alwaer ſy alles ſoekt tot plighten aen te dryven,
Een Doghter, die (alſt voeght) haer by de maeght begeeft,
En oock een wacker oogh op alle dinghen heeft,
Een Doghter die alſt paſt, ken by de maeght verkeren
Een goede keuken les de maeghde weet te leren,
Een Doghter die met vlijt op alles gade ſlaet,
Met ſorgen beſigh is, van goede keucken raet,

Een

Een Doghter wel gwent in huyselijke saeken,
Van alles, hoe het sy haer oeffeningh te maken,
Een Doghter, welbegaeft van reden en van geest;
Een Doghter die somwijl een aerdigh boekje leest:
Een Doghter heus van mondt, lieftalligh in het spreken,
Een Doghter niet gheneyght om alle leet te wreken:
Een Doghter sacht van aert, en een gedwee gemoedt,
Een Dochter die door schaemt haer eere blijken doet,
Een Doghter van natuur gesont en wel geschapen
Een Doghter niet gheneyght om smorgens langh te slapen,
Een Doghter die met lust (alst tijt geeft ende past)
Soo wel gelijk een Maeght de vuyle vaten wast,
Een Dochter die haer wacht van onbehoorde dinghen
En niet gedogen wil een stoet van Iongelinghen,
Een Doghter, schoon sy is niet wel soo rijk als ghy,
Een Doghter die haer kleet niet boven staet en zy,
Een Doghter inde plight van huys-sorgh wel ervaren
Een Doghter niet veel meer, maer min als ghy van jaren;
Een Doghter, schoon sy is u niet gelijk in goedt,
Een Doghter goet van aert, en eerbaer van gemoedt,
Dit geef ick Minnaer u in 't minne voor u wetten,
Hier staet (hoe kleyn men 't acht) een Minnaer op te letten:
Soo haest de liefde u door al de leden woelt,
En dat ghy in u hert haer lieve schichten voelt;
Wanneer u liefdens keur, een dochter voor moght dragen
Verbind u liefde dan aen Godes wel behagen,
Gaet ghy wt liefde dan in 't diepst van u gemoet
En aen u Heer en Godt u offerande doet,
Dat sijn Almogentheyt u hulpe wil verleenen,
Dat ghy ten zalighste in liefde mooght vereenen;

Met u besloten deel van d'Hemel toegevoeght,
Met u verkregen lot in liefde vergenoeght;
Dat Godt u gunnen wil een leydſ-man op u wegen,
Goe middelen, waer door goe liefde wert verkregen,
Leer wyſe Minnaer; leer, ten ken niet qualick gaen,
Indien ghy volgen wilt het geen u wort geraen;
Geen liefde buyten Godt; lieft God voor alle ſaeken,
En wat ghy meerder lieft Godt ſal 't u eygen maeken,
Leer voor het laeſte deel een lesje noch van mijn:
Hoe kleyn en ſleght het is, noch ſal 't u dienſtigh zijn,
,,Geen Krijghs-man, eer hy ſal met Mars te velde treden,
,,Met Wapens hy beſorght ſijn lichaem, ſijne leden:
,,Op dat hy zy bequaem te weeren ſtoot, en ſlagh,
,,Op dat hy ſijn party de leden bieden mach,
Dit zy verliefde Jeught, een leeringh aen u ſinnen,
Hoe ghy ook wapens moet gebruyken in het minnen
Leer Minnaer; ſoo u liefd ſtrekt tot een eerbaer Maeght,
Dat ghy u oock verſiet, en goede wapens draeght;
De wapens die ghy moet gebruycken in het vryen,
Dat moeten wapens zijn ge-eygent aen het ſtryen:
Dat moeten wapens zijn; op dat, wanneer ghy vryt,
Ghy ghene vyandt aen verliefde zinnen lydt,
Geen vyandt van bedrogh, geen geyle minne ſtreken,
Geen ongebonde luſt, geen loſheyt in het ſpreken,
Geen liefde met de mont, geen tonghe die daer vleyt
En anders alſmen 't meent aen eerbaer Maeghde ſeyt,
Geen avereghtſe handt inde beloft van trouwen,
Geen Ede die in liefd beloften niet en houwen,
Geen liefde die een Maeght door minne liefd onteert
En maer alleen van haer de maeghdom en begeert.

Indien

Indien ghy wort gewaer dat dees u overcomen,
't Sa Minnaer; datelijk de wapens aengenomen,
Het teder hertjen, en het maeghdelijk gemoedt
(In kuysheyt opgequeeckt, in eerbaerheyt gevoedt)
En lieft geen liever schat als eerbaerheydt en deughden,
En heeft geen meer vermaek als in getrouheyts vreughden,
Noyt wert de liefd van haer met liever liefd beloont
Als daer opreghte liefd getrouwigheyt betoont,
Dat is een opreght hert gekeert van quade wegen:
Dat is een trouw ghemoet tot trouwigheyt genegen,
Dat is een eerbaer oogh dat nae geen dool-pat siet
Maer aen de geyle min, een quade gangh verbiet,
Leer trouwe Minnaer; leer, wat wapens ghy moet draegen,
Om aen een eerbaer Maeght een liefdens kans te waegen.
Leer trouwe Minnaer; leer, ey leer in u verstant
Het is een suyver hert, het is een kuysche handt,
Het is een soete lonck, geoorelofde lusjes,
Het is een lief vermaek van eerelijke kusjes.
Het is een open hert, een ongevalste gront,
Een vriendelijke tongh, een ongeveynsde mondt,
Een liefde sonder lust om d'eerbaerheyt te schennen
Een minne die de liefd voor opper vooghd wil kennen,
Een minne die haer graeght niet eerder wil versaen,
Voor dat de soete liefd haer wetten heeft voldaen,
Een liefde wiens begin neemt oorsprongh wt Godts vresen
In sulke liefde moet het al gelegen wesen,
Wie nae Godts wetten lieft, wt lust tot d'Eghte staet,
Die heeft een veyle wegh waer op sijn liefde gaet,
Het hooghste dat ick dan ken aen verliefde menschen,
Het beste dat ick weet een Minnaer toe te wenschen,

Het

Het nodighst dat ick ken bedenken tot een leer,
Dat is in uwe liefd, lieft boven al u Heer,
Het nutste dat ick weet een Minnaer aen te prysen
Dat is dat ick hem wil op goede wegen wysen,
Dat is dat ick aen hem een goede leyts-man stel,
Die (soo hy daer mee gaet) sijn dwalingh hoeden sel,
Geen trouwer vrundt als Godt, lieft Godt in uwe minnen;
Laet Godt de leyts-man zijn van u verliefde sinnen,
Versoekt hem tot behulp, bidt sijne Majesteyt
Dat hy u op den wegh van goede liefde leydt,
Ick heb al over langh gehoort van wijse ouwen,
Een les, een nutte les, tot heden toebehouwen,
Hoe dat aen Godt den Heer een Minnaer bidden mach
Om goede echt soo wel, als goede sterrif-dagh,
Wel aen dan, tot besluyt en slot van myne reden,
Ghy Minnaer; Godt den Heer dient van u aengebeden,
Met een opreght ghemoedt, en met een reyne mondt,
Int krieken vanden dach en frisse morgen stont;
Dat is in het begin van u verliefde daeghen,
Dient u ootmoedigh hert ten Hemel op gedraeghen,
Een innerlijke sught tot uwen Heer te gaen,
Met yverighe liefd u oogh ten Hemel slaen;
O Schepper mijnes ziels, ô oorspronk mijnes leven
O Godt, ghy die mijn ziel, en lichaem hebt gegeven!
O Vader, die my hebt verkoren tot u kindt
O Godt die waerdigh zijt voor alle dingh gemint!
Indien u Godtheyt wil door mijn meer zielen telen,
Soo wilt my goede Godt u grati mede delen,
Dat ick dit dienstich werk door uwe Majesteyt
Beginnnen mach met u tot myne zaligheydt?

Het

Het goede kruydt dat vvert verdruckt
Soo't quade niet vvort uytghepluckt.

NU voegh ick my tot u, tot u verliefde Maeghden,
Ick ſagh noch op het landt een ſaek die my behaeghden,
Ick ſagh een jonge Maeght gelegen in het groen,
Met naerſtigheyt en vlijt een noodigh dinge doen,
Ick ſtond en overdacht waer toe dit kruyt te wiede,
Het is om dat het goet door 't quaet geen hinder ſchiede;
Ick heb met enkel luſt de penne aengetaſt,
Dit voor een Zinne-beeldt de Maeghden toe-gepaſt:

Ghy, die dit onkruyt siet verwellikt nederleggen,
Leer, jonge Maeghden : leer, wat dat dit is te seggen,
Leer, jonge Maeghden ! leer, wat hier wt wort verstaen,
Leer, watter inde min voor vrysters dient gedaen :
Wanneer een geyle boef op uwe schoot moght passen,
Wanneer een slimme sught hem in het hert moght wassen,
Wanneer hy u versoekt tot sijn geliefde vrouw,
Bezegelt sijne min met ede vande trouw ;
Wanneer hy voor de trouw de minne soekt te blussen,
Met dertel ooghs gelonck, in geyle minne kussen,
U tedere gemoet te buygen nae sijn zin ;
Soo denck, ô jonge Maeght dit 's onkruyt inde min,
Ghy dient op dese Maeght die 't koren wiet, te letten,
En houden inde min het wieden voor u wetten ;
't Is onkruyt datter groeyt, 't is onkruyt datter wast,
En geensins in u hof, ô teere Maeghden ! past,
Geveynsde vleyery, en lusten die u smeken
Sijn scherpe doorens die een eerbaer hertje steken ;
Vergunde min voor trouw is als vergiftigh kruyt,
Dat alle groente dort dooft frisse bloemen wt,
Ghy moet in dit geval, ô jonge Maeght aen 't wieden,
Wanneer een Minnaer u sijn lusten aen comt bieden ;
Ay! schick dat ghy in 't eerst geen onkruyt groeyen laet,
Het goede wort verdruckt, soo 't quaet te langhe staet :
Gedenck, hoe menigh Maeght in bitterheyt beweende
De soetigheyt die haer on-eghte min verleende ;
Mins lust is soo van aert, wanneer sy is geboet,
Schopt sy d'ont-eerde Maeght onwaerdigh met de voet ;
Hy, die te smeken placht, en acht niet op u klaeghen,
Ghy selver ongesien by vrunden ende Maeghen ;

Ghy

Ghy die eerst waerdigh waert ge-eert, en aengebeen,
Wert vande minste mensch dan met de voet getreen;
Gedenk het droevigh leedt en al te bitter wenen,
Geschiet aen de *Princes Diana* van *Athenen*,
Ey! denck wat haer de min gegeven heeft tot straf,
Als sy een Grieckschen *Prins* haer maeghdom over gaf;
Als sy (op sijn beloft, en dieren eedt van trouwen)
Haer maeghdelijke schoot niet suyver heeft gehouwen;
Als sy pluymstrijckery te haestigh heeft gelooft,
Is d'onbesloten hof haer eelste blom berooft,
De *Prins* (nae mins genot, aen hare zijd gelegen)
Is inde naght gereyst op onbekende wegen;
Tot ick en weet niet waer, op onbekende strant,
Gevallen in een schip, gesteken van het landt:
Diana, die ontwaekt, in 't krieken vanden daeghen,
Waer zijt ghy lieve *Prins*? mijn eygen wel behaegen?
Sy mist hem van haer zijd; sy roept waer zijt ghy lief?
Eylaes! sy roept eylaes! de *Prins* een eere dief:
Hoe, acht ghy eer, noch eedt, die ghy my swoert op trouwe;
Soo langh daer sterren aenden Hemel wesen souwen,
Eylaes! de plaetse leegh; de rover is gevlught,
En loont mijn min eylaes! met tranen en gesught;
Sy wringht haer handen t'saem, de tranen inde ooghen,
Mijn kuysheyt is geschent, de min heeft my bedroghen;
Sy geeft haer op de strandt aen d'oever vande Zee,
Voert ghy my maegdom wegh? waerom, mijn lijf niet mee?
Waerom verlaet ghy my, die trouwheyt hebt gesworen?
Waerom mijn eer geschent, waer toe u eedt verloren?
Sy gaet de guure strant van dach tot dach betreen,
En offert aende zee een bitterlijk geween;

Ach winden voert hem nae, mijn ſughten en mijn tranen,
Ay bracke watervloedt, wilt mijn ellendt vermanen!
  Ay ſtromen vande zee drijft hem mijn klachten nae!
  Tuyght, hoe bedroeft dat ick hier op den oever ſtae,
Neptun ick bid u doe ſijn ſchip te rugge drijven,
Die my met eden zwoer ter doodt getrou te blijven.
  O *Venus*! groote Vrouw, Godinne vande Min,
  Voer dit geſchonden rif ter woeſter golven in,
Of laet my hier op ſtrandt een Cel of kluysje bouwen,
Waer in ick my een wijl mach opgeſloten houwen,
  Op dat ick nimmer menſch voor mijne oogen ſie,
  En alle vreughde derf, en alle weelde vlie:
Als een ont-eerde Maeght, niet waerdigh te verkeeren
By Princelijck geſlacht, en Adeldom met eeren;
  Ick wil, ô wreede Goon, in klagen en geween
  Mijn leve daghen langh hier op de ſtrand beſteen.
Leer, jonge Maeghden leer, de minneluſten mijden,
Tot dat getrouwe liefd u gunt bequame tijden,
  Leer, jonge Maegden leer, mins luſten tegen ſtaen,
  Ter tijdt toe dat de liefd haer plighten heeft voldaen.
"Een goede boom ſal vrught op ſijne tijde draeghen,
"Dats inde lieve tijdt van ſoete ſomer daeghen;
  "Men ſiet geen jeughdigh kruyt in dorre winter groen,
  "Men ſiet geen bomen vrught voor hare tijde voen;
"Men ſiet dat blom noch kruyt, noch granen nochte zaden,
"Als inde ſomer-tijdt met vrughten ſtaen beladen;
  ,,Men ſiet dat niet een boom haer vrughten draegen mach,
  ,,Als op geſette tijdt, en op bequame dach;
Leer, jonge Maeghden! leer, leer, ô verliefde zinnen,
Leer teere ſpruytjes! leer, eerſt lieven, en dan minnen;

Verwacht een ſomer-dagh die uwe liefde voedt:
Wacht met de min ſoo langh als trouw liefds wet voldoet;
Ick hebbe op een tijt eens deſe les geleſen
Ey; laetſe Ionge Maeght, u oock tot leringh weſen:
't Geſchiede dat een Vorſt van Conincklijke ſtam
De liefde tot een Maeght in ſijne herte nam;
De Maeght van lager ſtaet, als hy wel was, geboren,
Doch niet te min heeft haer tot ſijne lief verkoren;
Hy van een hooge ſtam, en Conincklijk gemoet,
Sy van geringhe maght: in ſlegtheyt opgevoet,
Is deughdſaem; wonder ſchoon, in friſſe jeught van jaren,
In alle wetenſchap, en geeſtigheyt ervaren,
Fauſtina was haer naem, een ſleghte Herderin
Die met haer gaven trock het Conincks hert tot min;
Sy van ſijn liefd gedient, heeft haer in liefd gedraegen,
Alſoo dat zy hem wiſt in liefde te behagen;
Nae lange vryigheyt te ſamen dus gepleeght,
Voelt ſich het Conincks hert tot minne luſt beweeght:
Verſoekt ſijn minne-graeght aen hare ſchoot te boeten,
Verſoekt door hare min ſijn ſmerte te verſoeten,
Als dat hy hare ſchoot, haer maeghdelijke leen
Mach ſtrelen nae ſijn luſt, en ſtellen min te vreen;
In 't kort; hy ſoght met liſt, met ſmeken, en met vleyen,
Fauſtina tot de luſt van minne aen te leyen,
Hy ſoght een geyle handt te drucken op haer borſt,
Wiens ſuyverheyt noyt was met ſulk een vuyl bemorſt:
Hy koſt (wat dat hy deed) niet tot ſijn wil geraeken,
Noch door ſijn vleyery haer kuyſche ſchoot genaeken,
Sie, teere Maeghden ſie, wat dat een kuys gemoet,
Niet om de waerdigheyt van hare kuyſheyt doet,

Sy schroomt een Coninck niet van hare schoot te weren,
Hier wt de Maeghden staet een nutte les te leren,
  Dat sy in haer gevry de lusten moeten vlien,
  En noyt een edel hert oft *Prince* selfs ontsien;
Schoon uw' Minnaer is rijck, en machtigh van vermogen
Ghy sult des evenwel sijn rancken niet gedogen:
  Ghy moet dies niet te min sijn lusten tegen staen,
  Gelijk aen desen *Prins*, *Faustina* heeft gedaen;
Ist, Edel-Vorst, seyt sy; dat ghy my lieft ter eeren,
Soo moet ghy van mijn geen oneerbaerheyt begeren:
  Ist dat ghy mijn bemint, ô Vorst, gelijk ghy seght,
  Soo bid ick, dat ghy my geen min te vooren leght,
Ist Edel-Vorst en Heer, dat ghy my soekt te trouwen,
Soo laet my doch soo langh mijn suyverheyt behouwen,
  Ist dat ghy mijn bemint voor u geliefde Vrouw,
  Gund my mijn maeghdom dogh tot dat ick met u trouw;
Ick bid u toomt de lust en dwinght de min door reden,
Tot my de tijt gebiet te gunnen u mijn leden;
  Tot dat de reghte tijdt vergunnen sal dien dagh,
  Dat ick in eerbaerheyt mijn maeghdom geven mach?
Ick bid u wilt de min soo langh ter zyden stellen,
En om dit vuyl bejagh mijn kuysch gemoet niet quellen,
  Besadight uwe lust, en tochten van het hert,
  Tot dat door wet van liefd u min versadight wert;
Verwacht bequame tijdt, verwacht bequame daghen,
Dat ick mijn suyverheydt u mach ten offer draghen;
  Bedwingh soo langh de lust van u ontsteken brandt,
  Tot Echte liefde my op-offert aen u handt.
Eer sal de minne-lust op my doch niet vermogen,
Eer sal ick uwe min die vryheyt niet gedoogen:

Geen

Geen woorden neem ick an, geen eeden ick vertrouw,
Geen man geniet mijn min, voor dat ick ben ſijn Vrouw.
De *Prince* noch een-mael die leyt het op een ſmeken,
Fauſtina noyt beweeght, begint hem aen te ſpreken
Geen *Prins* (hoe groot hy zy) is my ſoo lieven vrient,
Dat hy mijn min verkrijght ten zy die is verdient,
De *Prince* ſwelt van ſpijt, en met ontſteken ſinnen,
Verlaet ſijn eerbaer lief, en gaet een ander minnen;
Fauſtina dit beſpeurt, bedenkt een looſe vondt,
Wt een oprechte liefd en ongevalſchte grondt.
Fauſtina die bedekt de maeghdelijke leden,
Op ongewone wijs, met mannelijke kleden,
Sy comt in deſe ſchijn voor hare *Prince* treen,
Sy gaet uyt liefden haer in 's *Princen* dienſt beſteen.
Soo haeſt ſy by de *Prins* ten Hove is ghekomen,
Heeft hy *Fauſtina* voor ſijn dienaer aengenomen;
Haer op een ſeker tijdt geſonden met een brief,
Aen ſijn verkoren Bruydt, aen ſijn geliefde lief;
Fauſtina heeft den brief aende P*rinces* gedragen,
En op *Fauſtina* heeft d'P*rinces* het oogh geſlagen,
En eyndelijck ſy ſeyd', ô Jonghelingh, ick ſweer!
Dat ick u Prins bemin: maer min u noch veel meer;
In 't eynd de minne-luſt (in haer ſoo hoogh ontſteken)
Doet aen *Fauſtina* daer in deſer voegen ſpreken:
Sie, Dienaer vande Prins! ſie hier een groote Vrouw,
Die garen aen u min haer luſten boeten ſouw;
Sie hier, O Jongelingh! ſie hier Princeſſes minne:
Sie hier een edel hert: ſie hier verliefde ſinne!
Sie hier een rijpe vrught op haer geſette tijdt,
Die ſelver met gemack u in de handen glijt.

Fauſtina

Faustina ſtaet verbaeſt, en ken nau antwoort geven:
Wel hoe! ſeydt de *Princes*; waer is u moet gebleven?
Soo ghy een mannen hert in uwe boeſem draeght,
Betoon het ſeyt ſy dan, betoon het aen een Maeght!
Een Maeght van ſtaet en ſtam, in 't eelſte van haer jaren,
Een Maeght gelijck ghy ſiet geneyght met u te paren,
Een Maeght! een edel vrou ten hove op gevoet,
Een Maeght! die van u min haer wellust hebben moet;
Faustina die begint op deſe wijs te ſpreken,
Faustina leyt het aen om de *Princes* te ſmeken,
Faustina ſeyt tot haer; ach! welgeboren Vrou
U ſlaef te zijn ick my geheel onwaerdigh hou,
Bedenk eens by u ſelfs, met overlegh van reden,
Hoe ghy in dit geval vindt duyſent ſwarigheden,
Bedenk eens by u ſelfs? waer 't niet een ſotterny
Waer 't niet een dwaes beſtaen *Princeſſe* Vrou, dat ghy
Het koper voor het gout, voor 't zilver loot woud' kieſen,
Waer 't niet een ſinloos werk, u eere te verlieſen?
Bedenk dat ghy de ſlaef van u verliefde Heer
Gebruyken wilt, oy me! tot rover van u eer,
Dat ghy eylacy my, onwaerdigh ſoudt vergunnen
Het geen mijn Heer en *Prins* noyt ſal gedoghen kunnen,
Bedenk; *Princes*, bedenk (wanneer dit waer gedaen)
Wat groote ſwarigheyt dat hier wt ſoud ontſtaen;
U Edelheyt ſout ghy haer hooghſte roem ontrecken,
U ſuyverheyt, *Princes* met lelik vuyl bevlecken,
Bemorſelen u eer, u Edelheyt tot ſchandt,
En dat door ſnode luſt van geyle minne brant,
U Edelheyt ſout ghy tot een ſlaef-inne maken,
En ick in ongenaed by mijne Vorſt gheraken,

Ghy met de voet getreen, van uwe eer ontbloot,
Ick als een ſnode guyt verweſen totter doot,
Vreeſt ghy in ongenae by uwen Vorſt te comen,
Wel aen (ſeyt ſy) ſoo heb ick dan voor mijn genomen,
(Indien dat ghy de wet mijns luſten niet vervult)
Te maken dat ghy oock onſchuldigh lyen ſult;
Ick ſal aen uwen Vorſt met ſuchten en met klaegen,
Ick ſal hem evenwel de miſdaet voor gaen draegen,
Ick ſal u evenwel beklagen voor u Heer,
Als dat ghy hebt geſchent mijn ſuyverheyt en eer,
Ick ſal veel middelen u tot een ſtraf bedenken
Om u (ſeyt de *Princes*, met pijnen wreet te krenken,
Ick ſal met droef gelaet oock voor de Rechters treen,
Met klaegen en geſught, met tranen en geween)
Wraek eyſchen voor de ſmaet, die ghy my hebt beweſen;
Fauſtina ſeyt wel aen, ick ſal geen pijnen vreeſen,
Ick ſal u valſche wraek, *Princeſſe*, niet ontſien,
Begeert ghy mijne doot? ick kenſe niet ontvlien,
Soo ghy in pijnen traght mijn lichaem te doen lyen,
Mijn ziele ſal hier door in haren Godt verblyen,
Soo ghy een ſtrenge ſtraf op uwe ſlaef uytſtort,
Ick weet hoe dat de ziel hier door vervrolickt wort,
Soo wraek onſchuldich my als eereloos doet ſterven,
Ick weet de ziele ſal een Hemels loon verwerven;
Soo my u booſe luſt onſchuldigh lyen doet,
Ick weet dat God den Heer dat aen de ziel verſoet;
Soo ghy mijn lichaem druckt met over laſt van plaeghen,
Ick weet dat God mijn ziel die laſt ſal helpen draeghen,
Soo ghy voor 't werelts reght wt booſe luſten treet,
Om pijnigen mijn vlees met alles wat ghy weet,

Wanneer voor 't Hemels reght mijn ziele sal verschijnen,
Hoop ick een volle vreught t'ontfangen voor mijn pijnen,
  Daer sal een lichaems doot het zielens leven voen:
  Daer sal een aertsche pijn mijn vrolick leven doen;
Door krachten des geloofs, sal ick hier op vertrouwen
En van u vuyle sond mijn ziele suyver houwen,
  Schoon dat ick loop te veer, sta, leser, noch wat stil
  En hoor hoe dese saek ons leringh geven wil;
Leer, wat onkuysheyt werkt, leer wat voor slimme streken,
Dat in het herte van een sondigh mensch kan steken;
  Leer hoe de deughde wort door valsheyt achter haelt,
  Hoe deughd in tegendeel met deughden wert betaelt;
Leer, leser! leer hier wt, hoe menighmael de Vromen
Onschuldich tot de smaedt van 's werelts oneer comen:
  Leer noch, ey leer hier wt, hoe 't quaet sijn meester loont,
  En hem die deughde mint deughds loningh wert betoont,
Hoor, hoe dit voorder liep; ten duurde niet heel lange
Of de *Princes* die gingh haer avereghtsche gange,
  Sy heeft op staende voet den *Prins* by haer ontboon,
  En met een vals beklach geroepen tot de Goon,
Sy valt ter aerden neer met tranen in de oogen,
Sy seydt, de eerbaerheyt en kan het niet gedogen
  Dat ick ô *Prins*, op u, op u mijn oogen slae,
  Beweent, beween, met my, laes! mijn verdriet, en schae,
Beween, eylaes, beween, beween met my de stonden,
Dat ick gevallen ben in noyt gewilde sonden;
  Ach! *Prince*, treur met my, mits ghy my treuren siet,
  Om dat ick ben geraekt in 't opperste verdriet.
Int 't opperste ellend, waer toe een Maeght mach comen,
Mijn suyverheyt is my door uwe slaef benomen,

Mijn

Mijn kuysheyt is geschent, mijn eerbaerheyt bemorst,
U slaef, eylaes u slaef aen my dit plegen dorst,
Denck hoe het *Princen* hert in spijt most zijn ontsteken,
Denck; wat hy denken moght om soo een daet te wreken.
Denck wat voor pijnen hy niet wel en heeft bedoght
Waer meed hy aen sijn slaef dit feyt te straffen soght,
't Geschiede (als de saek by Reghters opgenomen)
D'onschuldige *Faustijn* ter vierschaer moste comen;
Alwaer sy van het Reght wierd dapper aengetast,
Onschuldighden het geen men leyden haer te last,
Doch, haer onschuldigingh en moght haer geensins baten,
Sy most daer voor het Reght de waerheyt varen laten.
"O droefheyt daer onschult als schuldich lyen moet,
"Geen smert soo bitter smert als dese smerte doet,
Faustina wert tot wraek, van noyt gedane daden,
Een ongemene straf op haren hals geladen;
Het Reght spreekt vonnis wt; u misdaet eyst tot straf
Datmen u levendigh doe smoren in het graf.
Men gaeter op een kort oock voort met dese saken
Men sieter alle dingh op 't spoedighst vaerdigh maken,
Daer raekt een groot getal van menschen op de bien,
Om de bedroefde doodt van *Faustina* te sien,
D'onschuldige *Faustijn* (met boejens en met banden
Gekluystert en geknelt om armen, en om handen)
Comt als misdadigh daer voor hare Reghters treen,
Valt knielende ter aerd, en offert haer gebeen.
O God, genadigh God bescherm-Heer vande goeden,
Kan u langhmoedigheyt gedulden de gemoeden:
Van 't goddeloose volck, dat vrome zielen haet,
En straft als quade die, die noyt en wilden 't quaet?

O God, lanckmoedigh God, kan 't goddelijk vermogen
Soo grooten valſheyt inder booſen hert gedogen?
O Godt! lanckmoedigh Godt, ô Godt laet ghy 't geſchien,
Datmen dees booſheyt kan in ſchijn van waerheyt ſien;
Iſt mooghlijk goede Godt dat vromen ſoo veel lyden?
Iſt moogh'lijk dat de tijdt kan brengen ſulke tyden?
Dat ware waerheyt wert door valſheyt ſoo verkeert,
Dat vroomheyt wert verdrukt en booſheyt glorieert;
Ach! kan de vreeſe Godts ſoo werden wegh genomen?
Kan in het 's menſchen hert ſoo ſnoden valſheyt comen?
Had ick nu geen getuygh by 't onreght dat ick ly
Hoe ongenadigh ſoud men handelen met my,
Had ick geen vaſticheyt van mijn onſchuldigh lyen,
Hoe vinnigh ſoud bedrogh mijn naem, en faem beſtryen,
Had ick geen vaſt bewijs van 't onreght datmen doet,
Onſchuldigh moſt ick nu wt ſtorten hier mijn bloedt,
Koſt ick geen ſekerheyt van mijn onſchult betoonen
Hoe deerlijk ſoud men my als een godlooſe loonen,
Indien dat ick maer waer die gene die ick ſchijn
Hoe jammerlijk wou 't nu of lopen hier met mijn;
Ghy Reghters; die my hebt gelijk ter doot verweſen
Als een miſdadighe mijn vonnis voor geleſen,
(My 't leven op ge-eyſt als een die had miſda en)
Onſchuldigh doet ghy my dit groote onreght aen,
Dat ick onſchuldigh ben veroordeelt aen het leven
Daer ſal ick ſelver u getuychenis van geven,
Dat ick onſchuldigh ben ſal comen aenden dagh,
Soo klaer dat klaerder noyt de waerheyt blijken magh;
Al t'ſamen vraegh ick u, ghy die hier zijt verſchenen
Behoordmen niet de ſtraf te legghen op die genen,

Die

Die een onnosel hert, beschuldight in het quaet
En selver heeft gesoght de sonde metter daet?
Comt die geen straffe toe, die 't quaet-doen soekt te plegen
Om datmen tot het quaet my niet en kost bewegen,
My wert dit ongelijk op mijne hals gelaen,
En even gaet het my alst Ioseph is gegaen;
U neem ick tot getuygh, omstanders altesamen,
Soo menigh als hier om mijn doodt t'aenschouwen quamen,
Ick vraegh of niet die geen straf-baer geoordeelt wort,
Die wt een snode lust der vroomen eer verkort?
Ghy Reghters; en ghy *Prins*! nu sal ick u verklaren
(Sprack dees bedroefde Maeght) hoe dat ick ben gevaren;
Weet dat ick niet en ben die, daermen my voor hout,
Ick ben, eylaes! ick ben die, die ghy niet vertrout
Dat u, in dese schijn ô (*Prince*) sou versoeken;
Ick (die d'onkuysheyt pleegh als godloos te vervloeken)
Heb noyt onkuysche lust aen u *Princes* getoont,
Door mijn getuyge sal ick werden wel verschoont;
Hoe ick onkuysheyt haet dat hebt ghy wel bevonden
Als ick my heb getoont een vyandin der sonden;
Wanneer ick uwe lust, en geyle minne brant,
Door liefde tot mijn eer, ha *Prins*, sloegh van der hant,
Ick bid u, maek my los van dees geboeyde banden,
Ick bid u! maek eens los mijn vast gesloten handen;
Ick bid u *Prins*! gebiedt dat yemandt my ontbindt,
Op dat ghy, 't geen ick segh, warachtelijk bevindt,
Ick bid u, maek my los, op dat ick neder buyghe
En mijn onschuldigheyt aen yeder een getuyghe,
Gund my de handen vry, en soo veel vryheyt, ach!
Dat ick mijn boven kleet van 't lichaem trecken mach,

Gund my die vryigheyt dat ick u mach betoonen,
Wat hert en ziele onder dese kleeren woonen;
Gund my die vryigheyt, ô *Prins!* op dat ghy siet
Wat onreght en gewelt dat hier aen my geschiet;
De *Prins* die staet verbaest en is op 't hooghst verslaghen,
De *Prince* die begint *Faustina* af te vraghen
Wie dat sy is, en waer dat sy hem heeft gesien:
Faustina seyt, als ghy u minne my quaemt bien;
Daer mijne eerbaerheyt die niet en kost gedogen,
Hebt ghy u liefd' van my onwaerdigh af getogen,
Mijn liefde blijft stantvast en in haer eerste graet,
U minne heb ick wel, maer noyt u liefd' versmaet.
Ick ben *Faustina*, hier in dese schijn gecomen;
De *Prins* en heeft soo haest haer name niet vernomen
Hy valt *Faustina* daer (wt liefden) om den hals,
Faustina! dus getrouw? *Princesse* ghy dus vals?
Faustina wert met vreughd van hare *Prins* ontfangen,
De *Prince* kust haer mondt, de *Prince* kust haer wangen,
De *Prince* knielt ter aerdt, de *Prins* valt haer te voet
Nu sien ick (seyt de *Prins*) wat reghte liefde doet,
Leer Jonghe Maeghden leer, leer geyle lusten myen,
Het sal u, 't sijner tijdt tot vreughd en eer gedyen,
Leer Jonghe Maeghden leer, wat vreughde liefde baert,
Wanneer een Jonghe Maeght haer suyverheyt bewaert.
Leer! Jonghe Maeghden leer, leer light beweeghde sinnen!
Hoe ghy u draegen moet tegens de lust der minnen.
"Doet als den Medecijn, die acht de beste raet,
"Datmen in het begin de siekte weder staet.
Indien u over valt mins siekte, door het vleyen,
Ghy Jonghe Maeghden moet de Medecijn bereyen,

Ghy

Ghy Ionghe Maeghden moet in 't alder eerst begin
Noyt gunnen uwe hert de lusten vande min,
Wanneer men wacht te langh de brant sal opwaerts styghen,
Met groot gewelt en is de vlam niet neer te kryghen,
Het vonckje niet gedooft in tijts niet wt geblust,
Veroorsaekt groote schae; soo gaet het met de lust,
Soo gaet het met de min, de min gepleeght voor 't trouwen
Teelt in een eerbaer hert een knagingh en berouwen,
Want soo de minne lust wert voor de trouw voldaen,
Men sal de Minnaer sien met uwe maeghdom gaen,
Leer! Jonghe Maeghden leer, hoe ghy u hebt te draghen
Wanneer een Minnaer u om mins genot comt vraghen;
Leer! Ionghe Maeghden leer, hoe ghy u dragen moet
Wanneer een Minnaer u sijn mins versoekingh doet.
Leer van een listigh dier te stoppen uwe oren,
Op dat ghy door 't gehoor u niet en laet bekoren;
Leer! Ionghe Maeghden leer, dat ghy u oren stopt,
Wanneer een geyle lust voor uwe deure klopt;
Indien een slimme boef soekt tot sijn wil te raeken
En tracht u dit en dat in 't minnen wijs te maken;
Leer! teere Maeghden leer, in min te licht gelooft
Heeft menigh eerbaer Maeght haer eerbaerheyt geroofte.
Leer! Ionghe Maeghden leer, hoe ghy in minne daden
U draegen moet dat min de eere niet kan schaden;
Leer! Ionghe Maeghden leer, wat datter dient gedaen
Op dat de minnery u eere niet moght schaen,
Om minnens oefeningh behoorelijk te plegen,
Gae, teere Maeghden, gae op welgebaende wegen;
Leer middelen waer door ghy onderscheyden kent
Wat min in d'eer bestaet, wat min de eere schent;

Hoor

Hoor, teere Maeghden hoor, 'k sal u met rijmpjes leere,
Wat minne deughd'lijck is, en welk gaet buyten d'eere;
Op dat ghy in u min door kennis onderscheyt
Wat min dat u tot eer, wat min tot oneer leydt;
Indien ghy wort versoght om eghtelijk te trouwen,
Indien u (Ionghe Maeght) de liefd wort voor gehouwen;
Indien ghy inde liefd' een trouwe Minnaer vindt,
Die u wt liefde lieft, en metter herten mindt,
Die u in liefde dient en dat verscheyde dagen,
Die u een suyver hert in liefden op comt dragen;
Die u wt liefde lieft en verder niet en gaet
Als hem wt reghte liefd de eerbaerheyt toe-laet,
Die metter herten toont als dat hy is geneghen
Om u, geliefde Maeght tot weer liefd te bewegen.
Die niet een enckel woort laet comen wt sijn mondt
Als dat getuyge geeft van een opreghte grondt,
Die u alleenigh bidt om eghtelijk te trouwen,
En sonder u in 't minst mins lusten voor te houwen,
Die klaght op klaghte doet met een genegen hert,
Dat hem de liefde pijnt, dat hem de liefde smert,
Die met stantvastigheyt de neygingh sijnes sinnen
Op offert aende liefd', en niet en soekt de minne,
Die geyle ranken mijdt, geen minnery betraght
Maer lieve weder liefd' op sijne liefd' verwaght.
Noch meerder, jonghe Maeght, noch meerder minne wetten
Waer u met aendacht staet sorghvuldigh op te letten,
Wanneer ghy u ten Eght aen yemandt wilt besteen
Soo vollight dese wet die ick aen u verleen,
't Is niet ghenoegh dat ghy u liefd verleent aen dese,
Daer moet (bedenk het wel) daer moet wat meerder wese,

'tIs niet genoegh, ô neen, 't is niet genoegh dat hy
 Opreght in liefden is, en heusch in sijn gevry:
't Is niet genoegh dat hy bevalligh is van reden;
In schoonheyt wel begaeft van lichaem en van leden.
 't Is niet genoegh dat hy veel schoone saeken weet,
 't Is niet genoegh dat hy een deftigh ampt bekleet,
't Is niet genoegh dat hy op alles is bedreven,
In alle geestigheyt ken na de werelt leven;
 't Is niet genoegh dat hem 't geluk wel heeft gedeelt:
 Of hier een rijmpje dight, of daer een deuntje speelt.
't Is niet ghenoegh dat hy ken spelen, quelen singen,
Sigh meesterlijk verstaet op alle dese dinghen;
 Schoon hy dit alles heeft, ey! segh my eens, wat ist,
 Soo hem allenigh maer het goet gebruyken mist?
Dies; leer indien ghy u ten Eghte wilt begeven
Indien ghy jonghe Maeght tracht eghtelijk te leven.
 Indien ghy jonghe Maeght soekt wel getrouwt te zijn,
 Soo bid ick u onthout een kleyne les van mijn:
Leer, hoe hy (die u vrijt) voor al behoort te wesen,
Dat is een die voor al sich oeffent in Godts vresen:
 Dat is, een die sich reght op sulke winst verstaet,
 Die eerelijk gedijt, geen deught te buyten gaet.
Een die niet is gewent by sulke te verkeren
Daer van men dronkenschap en slemperye leren,
 Een die sich niet gewent tot snode tuyschery
 Maer die sijn oefeningh in Godes vrese zy,
Een die sijn naerstigheyt betoont in sulke saeken,
Waer meed' hy eerelijk ken door de werelt raeken;
 Geen onreghtvaerdigheyt in sijne handel lijdt,
 Een die de vromen soekt, de goddeloosen mijdt,

Een die sich stadigh voeght met vromen te verkeeren,
En garen hoort en spreekt het heyligh woort des Heeren,
  Een die de deughde lieft, en quae begeerte derft,
  En lieft meer eygen winst alst geen hem is ge-erft,
Wilt ghy in d'eghte-staet (ô Maeghden) zijn behouwen,
Soekt (soo 't u moog'lijk is) met sulken een te trouwen.
  Leer, Maeghden, leer hoe ghy hier toe geraken kunt,
  Leer middelen waer door dat Godt u dit vergunt;
Wanneer een reyne sught trekt door u tere leden
Wanneer ghy zijt geneyght om inde Eght te treden,
  Wanneer ghy wenscht te zijn nae uwen wens getrout,
  Een dingh, een nodigh dingh in 't minnen onderhout,
Bidt Godt op dese wijs, en dat oock alle daegen,
En wilt hem dit gebedt in uwe ziel op draegen.
  O Godt, Almogend Godt, belieft het u dat ick
  Mijn naer u lieve wil in liefdens wette schick?
O Godt, genadigh Godt! soo bid ick stierd mijn sinnen
Dat ick die naer u wil gebruyken mach in 't minnen,
  O Godt! niet mijne wil: maer uwe wil geschiet,
  En wat ghy niet en wilt, dat wil mijn wille niet,
Belieft het u dat ick sal eghtelijke leve
Gund dat ick my daer toe ten zalighste begeve,
  Gund my, ô Godt, bid ick u Hemels Majesteyt,
  Te lieven naer u wil tot mijnder zaligheyt.
Gund my, ô lieve Godt, dat alle mijn gedaghten,
In 't stuck van soete min, u lieve wil betraghten,
  Niet wt een drift van lust een geyl en brosse vreught
  Maer minne, die door liefd', magh leyden tot de deught,
Gund my, ô goede Godt een innerlijk genegen,
Om inde soete min te gaen de reghte wegen;

Gund

Gund my, ô goede Godt een neygingh die my trekt,
Alwaer dat my de min tot zaligh leven ſtrekt;
Gund my geen luſt tot min, als die ghy hebt geboden,
En die tot d'Eghte-ſtaet de menſchen is van noden;
Gund my geen ander luſt in 't minnen, ô mijn Heer,
Als dat ick uwe Wet door eghte liefden eer;
Ik wil in deſe ſaek mijn ſorgen u bevelen;
Wilt my ten zalighſten u graty mede delen,
Wilt my (ô goede Godt) vergunnen op mijn tijdt,
Een Man daer ik in vreughd mijn leven mé verſlijt;
Indien ghy my beroept dat ik hier op der aerden,
Den Huwelijken-ſtaet in liefde ſal aenvaerden,
Soo gund my (goede Godt) daer ook een liefde toe,
Door welke ik mijn plicht, nae mijn beroep, voldoe;
En dat ik in 't begin my naerſtigh magh gewennen,
Tot onderdanigheyt mijn ſelfs bequaem te kennen;
Om eer aen hem te bien, die ghy mijn Vooght-heer maekt,
Op dat een goet begin ten goeden eynde raekt.

Mijn verblijen,, is maer lijen,

'K Heb vreughde, ſoo wanneer ick opwaerts ben gevlogen,
Maer, leyder! inde vlught vind ick my eerſt bedrogen,
Al vliegend aght ick my ontſlagen van mijn laſt?
Mijn vreughde baerdt mijn ſmert, al vliegend ben ick vaſt;
Dies wert my inde vlught mijn vryigheyt benomen,
Want daer ick garen waer, en weet ick niet te comen:
Wat baet my dat ick vliegh? al ben ick noch ſoo vlugh
Een kindt behoudt my vaſt, en trekt my weer te rugh.

Aen-

AEnſchout verliefde Jeught, de kleyne Godt der minnen,
En neemt dit kinder werck tot leringh voor de ſinnen:
Leer ! Minnaer, leer hier wt, al valt het minnen ſoet
Die ſoetheyt heeft by haer het geen u ſmerten doet,
De Maeght die ghy bemint ('t ſy om haer groot vermogen)
Oft gaven des natuurs, 't zy ſchoonheyt, bruyne ogen,
Het zy een lief gelonk, oft minnelijk gelaet,
't Zy om haer goet geſlaght, oft om haer hooge ſtaet,
Die ſal u voor een wijl haer gunſte mede delen,
Die ſal tot haer vermaek ſomwijle met u ſpelen:
Die ſal u vryery met vruntſchap dickmaels voen,
Die ſal u alle gunſt op u verſoekingh doen:
Die ſal u langen wijl, ja dickwils menigh jaren
Bedriegen door de gunſt op hoop met haer te paren,
Die ſal u liefds vermaek vergunnen langen tijdt,
En alle vruntſchap doen ter wijle dat ghy vrijdt:
Maer ſoekt ghy 't geen ghy wenſcht een eynde van u ſaken,
Soekt ghy nae langh gevry haer tot u Vrouw te maken:
Waent ghy te krygen 't gheen haer gunſt u had voorſeyt,
Sie hier, 't is maer bedrogh, ghy Minnaer ! ſtaet bekaeyt,
Ghy zijt (in uwe liefd', door hare gunſt) bedrogen,
Schoon ghy vertrecken wilt, u liefd' kent niet gedogen,
Sy wil dat ghy haer laet, ghy wilt 't geen ſy belaſt,
Dogh alles te vergeefs, haer ſchijn-gunſt houd u vaſt,
Ghy wilt maer uwe wil, is 't willen al benomen,
De ſaek (ô ! Minnaer) is te verr' met u gecomen;
Ghy hebt te langen tijdt geveynſde gunſt gelooft,
Een vonckje maekt de brant, in tijdts niet wt gedooft,
Sie hier hoe 't met u gaet door al te langh te vryen,
U vreughde baert u ſmert, u ſoetheyt doet u lyen,

U blijt-

U blydſchap teelt verdriet, u liefde geeft u pijn,
Vermits beveynſde gunſt u hoope ſcheen te zijn;
Het gaet hier in met u, gelijk het blijkt by deſen,
Ghy meenden vry te zijn, maer moet gevangen weſen:
Soo ghy de vryheyt ſoekt, u 't minnen wilt ontſlaen,
Wat iſt, eylaes! wat iſt? ghy wilt, maer kunt niet gaen,
Ghy zijt, gelijkerwijs het vogeltjen, gebonden,
Vlught waer ghy wilt daer wert geen vryigheyt gevonden.
De langhe oeffeningh, waer wt de quellingh groeyt,
Die heeft u inde min het herte vaſt geboeyt:
Ghy wilt, en kunt niet vlien, ghy moet en wilt niet ſcheyen,
Ghy ſcheyt, maer comt weerom, mits hoop u ſoekt te peyen;
Haer ſchijn-gunſt u getoont, is als een teye bandt,
Die vaſt gebonden hout de krachten uws verſtant;
Een vrughtelooſe hoop verwacht haer weder minnen,
Doch, geeft u anders niet als quellingh aen de ſinnen;
Ghy kryght niet dat ghy ſoekt, ô! alte groot verdriet:
Haer vruntſchap was geveynſt, voor u en iſſer niet,
Dit oorſaekt u gequel, en doet u droevigh klaghen,
Dit voedt u lievend hert met ſmert van droeve daghen;
't Sy waer ghy keert oft gaet u quellingh blijft u by,
De minne plaeght u hert met liefdens ſlaverny;
Wat middel, oft wat raet, wat dienter voorgenomen,
Waer door dees quellinge ten eynde moghte comen?
De liefde had u noyt in dit verdriet gebraght
Had ghy op weder-liefd' niet al te langh gewaght;
Indien ghy Minnaer, wilt bevryt zijn van dit lyen,
Ghy moet voor alle dingh niet al te lange vryen,
Ghy moet van eerſten aen u liefds verſoekingh doen,
En niet te vaſt u hoop op hare vruntſchap voen,

Wilt

VVIlt ghy onbeſchadight vryen
Vrye Minnaer, vry van lyen ?
Vry van quellingh, vry van pijn ?
Leer, hoe u gevry moet zijn,
Vryt de tijt van weynigh daghen,
Sonder groote liefd' te draghen ;
Vrye Vryer, vryt de Maeght
Eer ghy vaſte liefde draeght,
Speurt ghy dat haer ſwacke ſinnen
Neygen tot het ſoete minnen,
Speurt ghy datter yet wat zy
Toegedaen u vryery ;
Speurt ghy dat ſy is genegen
U te gunnen weer-liefds zegen ;
Schijnt haer gunſt u toe gedaen,
Leer hoe 't vryen voort moet gaen ;
Soekt ſoo veel te weegh te brenghen,
Dat haer gunſt u wil gehengen
Eenigh teken waer door ghy
Vaſt meught gaen in u gevry,
Vaſte hoop van trouwe trouwen,
Die ghy meught voor ſeker houwen ;
Seker dat ſy u bemint,
Soo ghy ſoo een teken vint
Zijt verſekert vry van quellen,
Wilt als dan vry liefde ſtellen ;
Lieſt, en mint vry ſoo een Maeght
Die u ſulke gunſte draeght ;
Maer in tegen-deel van deſen,
Minnaer, wilt gewaerſchouwt weſen,

Lieft ghy eerder als ghy vryt,
Denck dat het zijn prykel lydt:
Aght gheen gunſt van ſwacke Maeghden
Die (hoe dickmaels ghy haer vraeghden,
Om een teken van haer trouw,
Om te worden uwe Vrouw)
Noyt een teken wilde tonen
U met weder-liefd te lonen;
Maer alleen een ſoet gelaet,
En een vrundelijke praet,
Als een ſoete toverye
Van haer ſchijn-gunſt in het vrye,
Waer door ſy u liefde treckt
Daer het u tot nadeel ſtreckt
Hier in 't eerſt niet af geſcheyen
Sal u liefd' tot quellingh leyen;
Dees in 't eerſt niet wt gedooſt,
Luſt en ruſt door 't vryen rooft,
Dees in 't eerſte niet verdreven
Sal u ſtrijdt en quellingh geven;
Dees in 't eerſte niet ontgaen,
Sal u in het vryen ſchaen:
Schijn-gunſt voed u in 't verlanghen
Ghy door ſchijn-gunſt wort gevanghen:
Even als het muysjen doet,
Dat door 't wterlijke ſoet
Van het brockje wort bedroghen,
Liſtigh in een ſtrick getoghen,
Daer de graeghten al te groot
Is de oorſaek van ſijn doot:

Leer hier wt verliefde ſinnen
Al te grooten graeght in 't minnen,
Al te langh een Maeght gevrijt,
U tot ſwarigheyt gedijt;
Al te langh haer nae geloopen,
Op een ydel hoop te hoopen:
Al te langh haer liefd' verſoght,
Heefter veel in ſmert gebroght,
Al te langh een Maeght gebeden,
Sonder dat ſy eenigh reden,
Sonder dat ſy blyken doet
Dat de neygingh van 't gemoet,
Eenigh teken doet verklaren
Dat ſy denkt met u te paren:
Sonder dat ſy aen u ſeydt
Dat haer goe genegentheyt:
Weer-liefd' wil aen u verleenen
Om in 't minnen te ver-eenen,
Sonder dat ghy dit bevint
Is u vryen Enkel wint,
Sonder dat ghy dit kunt ſpeuren,
Sal het vryen u doen treuren,
Sonder dat u dit geſchiet,
Voedt het vryen u verdriet,
Wilt ghy ruſt door 't vryen winnen,
Soo leert vryen ſonder minnen:
Soekt toe-ſeggingh vande Maeght
Eer ghy vaſte liefde draeght.

Ist eene kout, en 't ander hiet
Soo vvil het aen malcander niet.

VVat moeyten dat ik doe, ik kent ſoo nau niet paſſen
Dat ick het eene weet aen 't ander vaſt te laſſen;
Hoe dat ik woel en ſloof, en arbeyd in het ſmeen,
't Is al verlooren werk, 't en wil doch niet aen een;
Ey! wat een vremde ſaek, dat ick het niet ken maeken,
Dat deſe twee door 't vuyr, eens vaſt aen een geraeken:
Hoe dat ik beuck en klop de las niet vaſt en hout,
Waerom? 't een is te hiet, en 't ander is te kout.

Waer

VVaer zijt ghy minnend hert, waer zijt ghy jonge ſinnen
Waer zijt ghy die u jeughd beſteet in 't lieve minnen?
Waer zijt ghy lievers nu die Venus handel leert
En inde minne-ſchool vaſt dagelijcx verkeert?
Waer zijt ghy Minnaers nu, die garen waert ervaren,
Op ſoete minnery in 't bloeyen van u jaren?
Waer zijt ghy die u vlijt in 't lieve vryen doet?
Coom leer door 't ſmeden eens hoe dat ghy vryen moet,
Coom, Minnaers, coom en leer begrypen wt het laſſen,
Waer op dat ghy behoort voor alle dingh te paſſen;
Wanneer dat ghy u jeught in 't vryen wilt beſteen,
Wanneer ghy zijt geſint in d'Eghte-ſtaet te treen;
Voor alle ſaeken leert een leeringh in u ſinnen
Wie dat u dienſtigh is om eghtlijck te minnen,
Wie dat ghy door de liefd', en wettelijke trouw,
Wilt lieven voor u lief, wilt minnen voor u vrouw:
Dat is: in u gevry leert voor het eerſt gewennen
De ſinnen van u lief te weten en te kennen,
Speurt hoe ſy is van aert, en oft ook haer begeert
Met u begeert en aert in liefden accordeert:
Daer dient in u gevry wel naerſtigh aght genomen,
Oft u natuur met haer wel over een ſal comen,
Oft u humeuren wel met d'hare eenigh zy,
Want ſonder dit (gelooft) de liefd' is ſlaverny;
Indien dat Man en Vrouw in eghte plight verſchillen
Indien dat Eghte luy oneenigh zijn in 't willen:
Indien on-eenigheyt is tuſſchen Wijf en Man,
't Is ſeker dat de Eght geen vreughde geven can:
Hier om, al eer ghy vrijt wilt naerſtigh over wegen
Wat datter inde liefd' en 't vryen is gelegen;

Wat datter nodigh dient in dese saek gedaen
Eer dat ghy, Minnaers! wilt het minnen onder-staen:
Hoe dickmaels losse jeught, heeft u de min bedrogen,
Hoe dickmaels ken de min verblinden uwe oogen,
Soo dat ghy heel verblint als een die niet en siet
Doolt van het reghte padt, en sneuvelt in verdriet;
Den een die mint en lieft dats sonder liefd' en minnen,
Alleenigh dat hy moght veel middelen gewinnen:
Alleen ist dat hy mint, alleen ist dat hy vrijdt,
Niet wt een reghte liefd', maer wt een quade strijdt:
Een strijdt die hy gevoelt, schoon tegens reght en reden,
Een strijdt tusschen de liefd', en gelts genegentheden,
Een strijdt mits-dien de liefd' strijdt tegens sijn gemoedt,
En lieft niet wt de liefd', maer wt de lust nae 't goet:
Ick segh dat meenighmael een Minnaer wort gedreven
Om tot de lieve min sijn sinnen te begeven,
Schoon dat hy in sijn hert de minne niet gevoelt
Maer quae begeerlijkheyt die hem in 't herte woelt,
Dees soekt somwijl een Maeght tot liefde te bewegen,
Schoon dat hy in het minst tot haer niet is genegen:
Maer om dat sy besit de gaven van het gout
Soekt hy alleen te zijn met dese Maeght getrouwt,
O! trouwe sonder liefd', ô! liefde sonder trouwe,
O! wel-geliefde Maeght, maer ongeliefde Vrouwe:
Die niet wt liefde zijt: maer om u gelt gemint
In plaets van liefdens vreught ghy droeve quellingh vint,
't Is seker, en 't gaet vast dat geenderleye saken
En kunnen eenigh vreught sonder de liefde maken;
De minne sonder liefd' is vreughde die daer smert,
Geen liefde by de man, is strijdt in 't Vrouwen hert?

Waer

Waer Eght is ſonder liefd' daer is ſy ſonder vreughden,
Waer liefde niet en is verminderen de deughden:
  Schoon dat aen eene ſyd de liefde is volmaekt
  Ten baet niet ſoo de liefd' u beyde niet en raekt?
Wat rijſter? twiſt en ſtrijdt ontſtaeter tuſſchen beyden,
Soo datmen dickwils ſiet getroude luyden ſcheyden,
  Jae breken eer, en eedt van haer geſworen trouw,
  De Vrouw verlaet de Man, de Man verlaet de Vrouw,
O! goddeloos bedrijf, ô gruwelijke ſonden!
Daer twiſt de banden breekt door Eden vaſt gebonden,
  Daer trouwe niet en hout 't geen Gode was belooft,
  Daer twee-dragt breekt de Eght 't geen ziel en lichaem rooft
Om deſe ſwarigheyt in d'Eghte-ſtaet te myen,
Verliefde jeught, gebruykt voorſigtigheyt in 't vryen:
  En trouwt niet om het goet ſoo u de liefde miſt,
  Om 't gelt alleen getrouwt, veroorſaekt alle twiſt,
Wie twiſtigh leeft in d'Eght die is de Eght een helle,
Wie d'Eght in vreed' beleeft, is 't herte vry van quellen,
  Wie d'Eghte lieft wt liefd' een Hemel heeft op aerdt,
  Die alle ſoetigheyt en Hemels welluſt baert,
De liefde voedt de Eght met allerleye vreughde,
De Eght die leeft door liefd' na wetten vande Deugde,
  Indien ghy lieven wilt, dat liefde wel gedyt,
  Soo ſchick verliefde jeught, dat ghy gedaghtigh zijt:
De leeringh hier geſtelt; hoe datmen dient te paſſen,
Twee Yſers even heet te maken om te laſſen;
  Dat is: ſtelt uwe liefd' op een die niet verſchilt
  In 't geen dat ghy begeert, maer wil het geen ghy wilt,
Een die met u humeur tragt over een te comen,
Op dat in vrede zy u Eght ter handt genomen;

Twee van gelijken aert die kunnen vredigh zijn,
Twee ongelijk van aert is d'een den ander pijn:
Indien datmen het vuyr met water wil vermengen,
't Is seker 't eene ken het ander niet gehengen,
Het water en het vuyr die stryden tegens een,
Twee dingen ongelijk en worden noyt gemeen.

Verliefde Ionckheyt eer ghy vrijt,
Soo schick dat ghy gedaghtigh zijt,
Te stellen u verliefde sin
Niet op de gront van losse min;
Niet op een Iufvrouw wel gekleet,
En die van moye dinghen weet,
En garen op de mode pronkt,
En met een lodder ooghje lonkt:
Of die met amoureus gelaet,
Of met een minnelijke praet
Of met een soete tovery
U lokt tot Venus leckerny:
Maer boven al u liefde set
Dats na de plight van eghte wet;
Dat is, schik dat ghy liefde draeght
Ick segh alleen tot soo een Maeght,
Die haer op alles wel verstaet
Dat meest een eghte Vrouw aen gaet,
Die van haer Moeder heeft geleert
Hoe dat de Vader wort ge-eert:
Hoe dat een Vrouw haer draegen moet
Wanneer de Man sijn beste doet;
Hoe dat een Vrouw moet zijn gesint
Wanneer de Man een gulden wint,

Of hier of daer een ſom vergaert,
Het voeght de Vrouwe dat ſy ſpaert,
En wt de winſte van het gelt
Niet al te mild weer wt en telt;
Wanneer de Man op winſte paſt
Soo wort de Vrouw de ſorgh belaſt,
Dat ſy de keuken wel verſiet,
Tot nootdruft, maer tot weelde niet,
Al wint de Man veel gelt en goet,
En teert de Vrouw in over-vloet
En loopt, en koopt een dit een dat,
Verſpilt in 't pronken groote ſchat;
Leer, Minnaer! dat ghy niet en mint
Voor uwe Vrouw dees Moeders kindt:
Maer lieft een Maeght, wiens Moeder leeft
Na wetten die de Vader geeft;
Want na de oude Vogel ſongh
Soo pijpt gemeynelijck het jongh,
De tacken aerden na de ſtam,
Van goede boom goe vrughten quam;
Gemeenelijk de Doghter aert,
De Moeder die haer heeft gebaert,
Neem deſe wet in u gevry:
Let maer hoe dat de Moeder zy,
Soo haer de Moeder voegen can
Dats na de wetten van de Man,
't Is ſeker dat de Dochters ſin
De Moeders plicht ſal trecken in:
En leeren 't geen de Moeder doet
Sy ook haer Man betoonen moet.

Al ſchijnt mijn lief wat ſtraf en ſtuyr
Het is maer oly in het vuyr.

CUPIDO ſtoockt de brant; mijn lief ſoekt onder tuſſchen,
De vlammen vande min te doven en te bluſſchen,
Hoe meerder vogtigheyt dat zy van boven ſtort
Hoe feller dat de vlam noch in het branden wort:
't Is oly die ſy giet, 't vuyr ken geen bluſsingh krygen,
Te meerder dat ſy leſcht, te hooger ſietment ſtygen,
Het ſchijnt de Juſvrouw ſlaet mijn liefde vander handt,
Ick ſpeur het is geveynſt, dies min te meerder brandt.

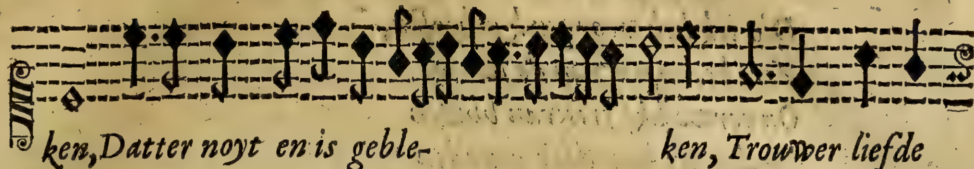
Iufvrouw; het schijnt tot min u sinnen niet en strecken
Doch! even wel ken ick van u mijn hert niet trecken;
Hoe wel ghy menighmael het comen my verbiedt,
Jufvrouw, het ghy dat meent en dunkt my lijkwel niet,
De hope voedt mijn liefd', de liefde mijn vertrouwen,
De hoop, doet my, Iufvrouw; in 't minnen moet behouwen,
Daer blijkt wel yets in u dat liefde tegen strijt,
Daer blijkt weer yets dat ghy tot liefd' genegen zijt,
Het is der Maeghden-plight, al weygerend te minnen,
't Ontseggen met de mont, te lieven met de sinnen:
Het is der Maeghden aert, ik houdse als voor goet
Dat wel het herte mint, schoon sy 't niet blyken doet,
Het is der Maeghden aert, en waerdigh om te loven,
Dat reede liefdens vlam ken matigen en doven,
Het is een goeden aert die men in Maeghden vint
Te strijden tegens liefd', schoon dat het herte mint,
Iufvrouw, ghy seght ik sal mijn liefds versoeken staken
En traghten in mijn liefd' tot waerdiger te raken;
Ghy seght de liefde is voor u te swaren last,
Ghy seght dat uwe jeught noch 't minnen niet en past,
Ik segh in 't tegendeel dat ghy in 't fleur uws jaren,
Op het bequaemste zijt, om eghtelijk te paren:
Ik segh dat liefde my u waerdigheyt toe voeght:
Ik soek geen waerdiger, u waerde my genoeght,
Dies ik in min volherd, en sal de liefde pleghen,
Op hoop ik metter tijdt u hertje sal bewegen,
Iufvrouw; 't is Minnaers aert, in saken van gevry
Te offeren somwijl een kleyne rijmery;
Iufvrouw 't is Minnaers aert, van min en liefd' te klagen
Dat's op een soete Voys liefds lyen voor te dragen,

Somwijl een geestigh Liedt te senden aen een Maeght
Dat door eens lieve stem sijn droevigh lyen klaeght!
Iufvrouw, of u de lust tot vrolickheyt moght dwingen,
Om eens een soete voys, en geestigh Liedt te singen,
Iufvrouw! of u de lust eens tot het singen dreef,
Soo singh dees Vaers jes dan die ick wt liefde schreef;
Op dat ghy met vermaek gevoelen meught mijn smerten,
En dat ghy mijn verdriet met vreughde neemt ter herten,
Jufvrouw; ick send u toe een rijmpje dat voor mijn
Wt klagen sal met vreughd, mijn lyen en mijn pijn:
Die ick om uwen 't wil soo langen tijdt van daghen,
Heb in mijn ziel geleen, heb in mijn hert gedragen;
Die ick om uwen 't wil tot dus langh heb geleen,
U vrughteloos om hulp tot noch toe aen gebeen;
Jufvrouw; ontfangh van my gevoysde rijmerijen,
Bootst met u stemme nae de Echo van mijn lijen;
Jufvrouw queel wt met vreughd mijn langh gelede smert,
Die u ten offerand wt liefd' gesongen wert.

Stemme:

Moe ghebaet.

M*Inne-God ghy die u brant In mijn boesem hebt ontste-*
ken; Venus! laet mijn offer-and, Sijn getuyg, en waerheyts te-
ken,

II.

Minne Godt! ghy die u brandt
In mijn boesem hebt ontsteken;
Venus! *laet mijn offerandt,*
Sijn getuygh, en waerheydts teken,
Datter noyt en is gebleken
Trouwer liefde als de mijn,
Ey! wilt dit mijn Iufvrouw tuyge;
Ick, die voor u Altaer buyge,
Bid u, wilt my gunstigh zijn.

III.

Eer Auroor *ten oosten daeght*
'sHemels aenschijn çiert met bloosen;
Ick ter liefde van een Maeght,
Offer wtgekipte roosen

Die ick heb voor puyk gekoosen,
Vers bedropen van de douw,
Onverwellikt fris van bladen
Op dat my hier door genaden
Moght gheschien van mijn Iufvrouw.

IIII.

Venus! *vraeght ghy waerom ick*
Roode Roosen vers ontloken,
Op u hooge Altaer schick,
Om in minne-brandt te stooken
En ten Hemel toe doe rooken;
't Is tot tuyge dat mijn hert,
(Als een afgepluckte bloeme,
Die men leven-loos magh noemen)
Aen mijn lief geoffert wert.

Vremt is het geen men in my ſiet,
'k Doe branden; ſelfs en brand ick niet.

Wanneer een herde ſteen op 't vuyr-ſlagh wert geklonken
So ſtigt ſy vlam en brant, door 't ſtralen van haer vonken:
't Schijnt wonder datmen vuyr wt koude ſteenen ſlaet,
En dat het niet en brandt, waer wt de brant ontſtaet:
't Gheen ſonder branden is het branden ken verwecken,
De koude ſteen die ken een koole vuyrs verſtrecken:
Soo gaet het met de min, 's en brandt niet in 't gemoet,
Van haer, die in mijn borſt de minne branden doet.

Iufvrouw; gelijkerwijs ghy slaet wt stenen vonken
Slaet ghy oock in mijn hert de stralen van u lonken;
Jufvrouw; gelijkerwijs de stenen geven vuyr,
Soo voedt ghy oock mijn brandt door gaven van natuyr,
Iufvrouw; ik word door u tot minnen aengedreven,
En ghy wilt in u hert de min geen plaetse geven:
Ick brande vande min, ghy voedt de brandt in mijn,
En selfs en brant ghy niet, ô! min hoe ken dit zijn,
O! oorsprongh mijnes liefd; ô! vuyr-slagh van mijn minnen,
Hoe blaekt en brandt u vlam, in mijn verliefde sinnen:
O! hertje van mijn lief, ô! koele koude steen,
Die my doet branden, maer hebt daer van niets gemeen,
O! gaven des natuyrs my menighmael gebleken;
O! vonckjes; die in my de minne-brandt ontsteken,
O! lieffelijk gesight, ô! vriendelijk gelaet,
O! soete zedigheyt, ô! aengename praet:
O! lodderlijk gelonck, ô! vonckjes wt bruyn oogen,
O! lipjes als korael, wat hebt ghy groot vermogen;
O! schoonheyt in mijn lief; ô! schoonheyt ongemeen,
Wt de natuyr volmaekt van lichaem en van leen;
O! voedsel van mijn min; ô! poeselige handen
O! vonckjes; die in my het minne-vuyr doet branden,
Doch! lief; hoe seer in my het vuyr der minne blaekt,
Vergeefs ist, mits de vlam u hertje niet en raekt.
Hoe dat ik bid en smeek, om u versteende sinnen,
Te buygen tot mijn liefd', te trecken tot het minnen,
Hoe ik u vier, en dien, hoe ik u vley, en vry,
U hert blijft onbeweeght, en even hert tot my;
Hoe seer ik lief, om u tot liefde te beweghen,
Ghy valt my even straf en staet mijn liefde tegen,

Ghy

Ghy (door u schoonheyt) hebt in my de min gevoedt,
Ten blijkt niet dat mijn brandt u hertje branden doet,
Ghy hebt in minne-brandt ontsteken mijne sinnen,
En selver voelt ghy niet de vlammen vande minnen;
Ghy acht mijn liefde niet, maer drijft mijn klachten heen.
U hertje blijft verhert en kout gelijck een steen:
Hoe ken een soete Maeght die bitterheyt gedoghen,
Dat sy een Minnaer siet verdwijnen voor haer ooghen?
Hoe kundt ghy soete Maeght gedoghen dat mijn hert
U lieft; en dat het u gans niet beweeght en wert?
Hoe ken een soete Maeght die wrede strafheydt lijen,
Dat sy een Minnaer haet die trouwheyt toont in 't vryen:
Iufvrouw; het is te wreet gehandelt nu met my,
Ick bid, bedenk het eens wat ick om u al ly,
Hoe liefde met my leeft; hoe dat ick word gedwongen
Niet van een wreede *Mars*, maer soete *Venus* Iongen,
Niet van een groote Godt, maer van dat klene kindt
Dat selfs de grootste Go'on aen sijne banden bindt,
Indien ick mijn natuyr tot ruste soek te stellen,
De min die voedt mijn geest met mymerende quellen
Soo haest mijn oogen maer eens toe geloken zijn,
Benaude droomen, lief! die overvallen mijn,
Soo dat ik niet en ken tot ruste my begeven,
Ik werde door de min gedwongen, en gedreven,
In 't midden vande nacht en koude duysternis
Ter plaetse daer mijn lief voor mijn verborgen is,
Ter plaetse daer mijn lief met toegesloten deuren
Gerustigh leyt en rust, ick treurigh stae te treuren,
Ter plaetse daer mijn lief haer rust in lust voldoet,
En daer mijn minnend hert sijn noot u klagen moet:

En sughten sught op sught soo meenigh duysent werven,
Dat ghy my inde nacht hier over straet doet swerven,
Doet comen voor u deur, alwaer geoffert wort
Een bitterlijk geween in tranen wt gestort;
Daer Venus Majesteyt gebiet aen my te knielen;
En daer de minne Godt de kraghten mijner zielen,
Tot offerande dwinght, ja terght my tot gebeen,
Dat ik medogentheyt versoek op mijn geween:
Vergeefs ist, ô! Goddin, al doen ik duysent klaghten
Mijn lief en acht het niet, dies klaegh ik sonder kraghten,
Mijn bidden vrughteloos; mijn liefd' geen weer-liefd' vint,
Mijn klaghten en gebeen verstuyven met de wint,
U herte blijft verhert, geen sughten en vermogen
U hert, ha wrede lief! te brengen tot medogen;
Dies ik wt liefde wil (door liefds genegentheyt)
In liefde quynen tot de doodt mijn ziele scheyt:
Ik wil (gelijk wel eer getrouwe minnaers plegen)
Betonen, dat opreghte liefde is gelegen
In het volherden, totter tijt toe dat de doot
't Verliefde zieltje van het lichaem heeft ontbloot.
Het is de reghten aert van trouwe minne slaven
Te lieven, tot het vlees in d'aerde wort begraven;
't Is reghte liefdens aert te lieven totter tijdt,
Dat liefde (door de doot) het lieven wort benijt:
't Is reghte liefdens aert, 't geen liefd' eens heeft verkoren,
Soo langh te lieven, als 't geliefde wert verloren:
Ick min, schoon ongemint van die ik min, te zijn,
Brant liefde niet in haer, sy brant te meer in mijn.

Trouwe

Trouwe Minnaers! die u ſinnen
Soo verbonden hout aen 't minnen,
Dat ghy om de minne lijt,
Soo veel tegenheyt, en ſtrijt;
Soo veel pijnen, ſoo veel ſmerte,
Soo veel quellingh in u herte,
Om een liefde-looſe Maeght,
Als den Hemel Sterren draeght.
Schoon geen weer-liefd' wert bevonden;
Ghy blijft aende liefd' verbonden;
En wilt lieven tot de tijdt,
Dat ghy ſonder leven zijt:
Wilt u tot dit rijmpje keeren,
En u groote dwaeſheyt leeren;
Trouwe Lieverts! leer van my
Soo te lieven, ſotheyt zy;
Ey! ten voeght geen wijſe ſinnen,
Soo te lieven, ſoo te minnen;
't Is geen trouheyt, ſchoon ghy 't meent,
Sotheyt iſt die u verkleent;
Jaren langh in liefd' volherden,
Sonder weer gelieft te werden,
Sulke liefde, ſulk gevry,
Is maer enkel ſotterny;
Sulke liefde, ſulke minnen,
Is maer quellingh aen de ſinnen,
Soo gelieft, en ſoo gevrijt
Is geſlooft en niet bedijt,
Trouwe Minnaers! wilt ghy leeren,
Wel en reght u dwaes begeeren:

Leer het door 't exempel dan
Dat ick u ſal wijſen an,
Datter yemandt wiert gevonden,
Aen ſijn meyningh ſoo gebonden,
Dat hy bergen van ſijn ſtee;
Dat hy 't water wt de Zee:
Dat hy wou met ſpits van eyken
Selfs den Hemel hoogh bereyken;
Dat hy al het ſware ſant
Wilde voeren vande ſtrant,
En ſijn ſinnen daer mé quellen,
Dat hy grondigh wilde tellen:
Al de Sterren die daer ſtaen,
Aen den Hemel by de Maen,
Sout ghy 'tniet voor dwaeſheyt ſchelden,
Dat ſich yemant ſoo anſtelden,
Even acht ick u geſint
Soo ghy vrijt die u niet mint,
Even groote ſotternye
Toont ghy Minnaer in u vrye,
Als ghy meenigh jaren loopt,
Daer ghy op 't onſeker hoopt:
Daer ghy haer niet kunt behagen,
Met getrouwe liefd' te dragen:
Daer (hoe trouw dat ghy bemint)
Niet als ſture afkeer vint,
Daer, hoe trouw ghy zijt in 't dienen,
Sy geen weer-liefd' wil verlienen,
Daer (hoe hoogh dat ghy haer acht)
Sy u dienſt en min belaght,

Daer

Daer u liefde, daer u minnen,
Is een walgingh aen haer ſinnen;
Daer u deught, en trouw gemoet,
Sijn geſchopt als met de voet;
Minnaers, leer! dit minne myen,
Mijt dit ydel ſotte vryen,
Vrijt niet daer u 't vryen ſmert
Sy geen weer-liefd' heeft in 't hert,
Vrijt niet daer ghy ſtijve ſinnen
Speurt, dat door u trouwe minne,
Niet bewegen, ſchoon dat ghy,
Jaren langh pleeght u gevry:
't Is gelijk ik ſegh hier vooren,
Tijt verquiſt, en ruſt verlooren,
't Gaet met u gelijck het doet
Eener die ſijn luſten voet,
Eener die een groot verlangen,
Heeft een ſchoone vrught t'ontfangen:
Soekt een vrught die hem behaeght,
Van een boom die niet en draeght.

Treft u op Zee onstuymigh vveer
Soo strÿck in tÿts u zeyltjen neer.

Ick sie een sture vlaegh van felle winden comen,
Laet loopen schoot en gaert, de zeylen in genomen,
Het bracke water schijnt door wint en storm ontstelt,
De Zee betoont haer kracht met bulderend gewelt:
De baren swellen op, dit wil ons onweer brengen?
Het schijnt dat Lught en Zee sigh onder een vermengen;
Eervarentheyt in min leert Venus kleene Wight,
Als hy sijn zeyltje strijkt, en voor het onweer swight.

Als yemant meenigh mijl wil reysen ende varen,
Door 't grondeloose nat, door golven en door baren,
Als yemant sich op reys ter woester Zee begeeft
't Is seker dat hy daer somwijl veel prijkel heeft:
't Is seker dat hy daer veel tegenheyt ken lijen,
't Is seker dat hem daer veel quellingh ken bestrijen;
't Is seker dat hy daer veel tegen-spoet bevint,
En vaek het noot-lot proeft van stormen, en van wint,
't Is seker dat hy wort als hoopeloos gedreven,
Daer hem de baren boos bestrijden aen het leven;
Het hert in 't lijf beknelt, het lijf op Zee in noot,
Als 't Schip in on-weer voert sijn zeylen al te groot,
Of alsmen niet in tijts de zeylen neder halen,
Soo salmen aen de gront of van sijn course dwalen:
(Door d'overlast van zeyl) op rots of harde klip,
Vervoeren in gevaer het over laden schip,
Daer het in prijkel is, om sich van als t'ontbloten,
En daer de Wint het doet aen hondert stucken stoten,
Daer ghy u ramp beweent, doch dikmaels dan te laet,
Het weenen niet en gelt, het klagen niet en baet:
Het karmen is vergeefs, het sughten al verloren,
Daer hoe ghy roept om hulp, u niemant ken verhoren;
Daer wat ghy woelt en wroet, en klaeght en kermt, en sugt,
En 't klagen te vergeefs, smoort tusschen Zee en Lught,
Leer Minnaer hier een les, hoe ghy u hebt te draghen
Als ghy in u gevoelt een minnelijk behagen;
Leer Minnaers als de min in u gedachten speelt,
Soo dat behagingh daer begeerlikheyt wt teelt,
Het doen dat baert gewoont, gewoont niet af gesneden
Soo maekt het eerste van het laetst nootwendigheden;

Indien u herte in nootwendigheyt vervalt,
Het is, ô losse jeught! in min te veel gemalt,
Ghy mint eer ghy versint, ghy stelt somwijl u sinnen
Om hier of daer na lust een aerdigh dier te minnen:
Ghy treckt het zeyl in top, en rekent vaek voor wint,
Ghy roept somwijl mooy weer, daer ghy wel anders vint;
Ghy meent ghy hebt u noot in 't vryen al verwonnen,
Ghy acht u reys gedaen, en 's is noch nau begonnen,
Ghy roept en waent gelijck, ick legh op goede ree,
Ick ben nu meest ontgaen het prijkel vande Zee:
't Is waer, ghy sult somwijl in 't vryen wel bevinden
De gunste van u lief, als voorderlijcke winden;
Ghy sult op uwe reys, wel menighmale sien,
Dat sy die ghy bemint, haer gunst aen u sal bien.
Sy sal somwijl aen u ook alles over geven,
Waer door ghy wanen sult als voor de wint gedreven:
Sy sal op u versoek vaek al u wille doen,
Ghy waent dit sal u reys in 't kort ten eynde spoen,
Sy sal u voor een wijl geluckigh voort doen dryven,
Maer dit geluck en sal niet langh gedurigh blijven;
Daer comt op 't onvoorsienst, en op het onverwacht
Een guure suure vlaegh ver boven u gedacht,
Daer comt een buy op Zee, (na dat veel soete vlagen
U voerden na u lust, en na u wel behagen)
Een buy! en felle buy die in u zeyltje stort,
Een buy waer door u schip somwijl vermeestert wort,
Daer rijsen tot de Lught de ongeruste baren
Vertoorent dat ghy wilt u moet niet laten varen,
En strijken Zeyl en Mast; leer Minnaer, dese sin,
Het zeyltje dat ik meen, dat is u losse min.

Ghy hebt somwijl in min u langen tijt gequeten
Ghy hebt u lieve min in soete vreught versleten;
Ghy hebt met uwe lief, veel vreughde wt gestaen,
En in u minnery, veel soetigheyt gedaen,
Ghy hebt van uwe lief veel gunst en vreught ontfangen
Haer meenighmael omhelst, met kusjes op haer wangen,
Ghy hebt soo meenighmael wt liefdens hooghste lust,
Haer ooghjes soet belonkt, haer mondelijn gekust,
Ghy hebt soo meenighmael genomen hare handen,
En drucktens in de uw', en maekten vaste banden:
Waer mede ghy u min aen haere min verbondt,
Bezegelden u hert op haer korale mondt;
Wat soetigheyt in min de Minnaers kunnen plegen,
Die hebt ghy ook (na wens) van uwe lief verkregen,
Maer op het onversienst dit luck wert omgewent,
Waerom? ghy Minnaer, hebt de Ouders niet gekent:
De Ouders onbekent den handel van u saken
Die willen dat ghy sult u soete minne staken;
Dit is een felle buy; een on-weer in u min,
Hier raekt het roer in ly, hier moet een rifjen in.
Noch meer, de macht verheft van ongestuyme winden,
Daer rijsen baren op van bulderende vrinden:
Die vallen u op 't lijf, en comen u aen boort,
Strijk, Minnaer, strijk u zeyl, en vaer niet verder voort.
Het anker inde gront, dat is went u behagen,
Indien ghy niet en swight't is prijkel van meer plagen;
Ghy brenght (gelooft het mijn) u dieper inde noot,
En drijft soo langh dat ghy op herde klippen stoot,
Dat is: wanneer ghy zijt tot uwe lief genegen,
En daer de Ouders zijn met al de Vrunden tegen,

En

En ſweren u verſoek u nimmer toe te ſtaen,
Leer Minnaer; ſoo gemint ken u op 't hooghſte ſchaen,
Leer Minnaer; leer van mijn, door deſe rijmerijen,
Hoe dat u vrijery ten beſten mach gedijen:
En hoe ghy op het beſt kunt plegen ſoete min,
Heb ik u aen gedient daer ik dit rijm begin:
Soo u de minne brenght een minnelijk behagen
Om yewers tot een Maeght opreghte liefd' te dragen,
Spreekt ghy in liefds verſoek een lieve Iuſvrouw an,
En maekter in het eerſt doch geen gewoonte van;
Maer onder ſtaet of 't mach met Ouders raet geſchieden,
En ſtelt u inde liefd' na dat zy u gebieden:
Wanneermen in het eerſt van het geliefde ſcheyt,
Seer licht wort dan het zeyl voor 't onweer neer geleyt.

Minnaers! door de liefd' gedreven
U tot liefde te begeven,
Minnaers! die met hert en ſin,
Peylt, bezeylt de Zee van min;
Hoor, een les moet ik u leeren,
Eer dat ghy ter Zee wilt keeren,
Wat u noodigh dient gedaen
Eer dat ghy ter Zee wilt gaen:
Eer ghy door de minne baren,
Met het minne Schip wilt varen,
Neemt een ſaeke doch in acht,
Daer ghy u voor al van wacht,
Leer voor eerſt de gronden peylen
Styve winden kleyne zeylen,

Vallen

Vallen dan de buye groot,
Soo en hebt ghy licht geen noot;
Eerst bedenken dan beginnen,
Ouders kennen in het minnen:
Ouders voor het eerst beweeght
Dats voorsightigheyt gepleeght,
Min ken beter niet gedyen,
Als met Ouders raet te vryen:
En met Vrunden raet te gaen,
Maekt het vrijen half gedaen,
Schoon ghy hebt een Maeght verkoren,
Die u lieft; noch ist verloren:
Hoe seer sy u lieft en mint,
Zijn haer Ouders niet gesint
Uwe liefde te gedogen,
Al haer gunst sal niet vermogen,
Immers; sal het soo veel zijn,
Sulke liefde baerd maer pijn.

't En is niet vremt voor die bemint
Dat hy veel ſmert en lijden vint.

Wie vande Bykens wil de ſoetigheyt genieten,
Moet hem in 't minſte deel geen ſmert laten verdrieten,
Wanneer het Byken prikt, hem ſteekt of quetſt, oft quelt,
Soo dat hem hier of daer een dicke bulte ſwelt.
Men ſeyt de Goden ſelfs geen moey'likheyt ontſagen,
Om in de minne luſt te plegen haer behagen;
Heeft ſelfs den donder-God ſijn weſen niet verkeert
En in een vremde ſchijn, der Vrouwen min begeert?

Wat

Wat moeyten heeft op hem niet *Hercules* genomen,
Al eer hy tot ſijn wil in 't minnen is gekomen,
In welke ſwarigheyt, en over groote noodt
Begaff hy ſigh, eer hy met *Dianira* vloot.
Heeft *Paris* niet in Zee ſoo meenigh mijl gevaren,
Om met de Coningin van Griecken-landt te paren?
Wat moeyten! wat gevaer! heeft hy niet wt geſtaen,
Eer hy *Helena* deed' met hem naer Troyen gaen!
Leander, die wt liefd' van minne wiert gedreven
Al ſwemmende ter Zee, ontſagh noch lijf noch leven;
Ontſagh hem geen gevaer, ja ſelver niet de doodt,
Wiens ziel in 't lichaem wiert gevoert als in een boot,
Gedreven nae ſijn lief, ſijn *Hero*, ſijn beminde,
Waer ken de Minnaer doch getrouwer voor-beelt vinden,
Als dees', die niet ontſagh het p'riculeus verdriet,
Waer door hy in de Zee ſijn jonge leven liet.
Æneas (langh voor ſeyt der Goden prophecijen,
Dat hy beminnen ſoud', en 's Coninks Doghter vrijen)
Ontſiet geen moeylikheyt, maer neemt gewilligh aen,
Een moeyelijken wegh, en ſwaren reys te gaen,
Hy trok van Troyen naer d'Italiaenſche kuſten,
Gedreven door de min, gevoert van liefdens luſten,
Om liefdens offer aen 't geminde lief te doen,
Op hoop dat weder-liefd' ſijn liefde ſoude voen.
Het is een vaſte les geleert van wijſe Ouwen,
Wat grooten arbeyt koſt, in waerde wort gehouwen,
Geen ſchat ſoo aengenaem, geen ſoetigheyt ſoo ſoet,
Als 't geen dat moeyten koſt, en daermen vlijt om doet.
Wat light verkregen wert, dat aghtmen kleyn van waerde,
Wat ſweet en arbeyt-koſt, dat eertmen op der aerde,

De peere die men plukt, en van de tacken snijt,
Is beter als die peer, die van de steele glijt.
Een Jufvrouw, al te haest genegen tot het minnen
Was noyt soo aengenaem aen kloeke Minnaers sinnen,
Als wel in dat geval een sulken Iufvrouw doet,
Aen wien hy groote vlijt in 't vryen plegen moet,
Ten is geen kloeke geest die weynigh tijdt wil plegen,
En sonder moeylikheyt een Maeght tot liefd' bewegen:
Ten is geen kloeke geest, ô! neen, die sigh ontsiet
Ter liefde van een Maeght wat quellingh en verdriet,
Ten is geen schrander geest die sigh in 't stuck van vrijen,
Wat moeyten wil ontsien, wt liefde niet wil lijen.
Ten is geen wijse Maeght, die haer te light verseyt,
Aen een die hem ontsiet (in 't vrijen) arrebeyt:
Ten is geen wijse Maeght, die haer in dese saken
Te light bewegen laet, door veele wijs te maken;
Een Doghter sy geleert, dat sulke min haer past
Die al te schielik niet, maer die allenghskens wast,
Een Doghter zy geleert, in d'oeffeningh van 't vrijen,
Voor al te vroege gunst haer wel te leere mijen;
Een Doghter zy geleert, 't is eygen aen de min,
Haer weygering die voed, door 't weyg'ren, 's Minnaers sin:
De min is soo van aert, en 't sijn haer oude grillen,
Het willigh mijdt de min, 't onwilligh sal hy willen.
Dit zy u als een wet in liefdens soete strijt,
Ghy Doghters! vrijt doch niet ten zy ghy wort gevrijt.
In 't vrijen zijt verdaght, geen woorden te vertrouwen,
Dies wilt u in dat stuk vry traegh en langhsaem houwen,
Op dat ghy metter tijdt wt woorden leeren meught,
Of sulke woorden ook gegront zijn op de deught,

Bespeurt

Beſpeurt ghy 't ſoo, als dan kunt ghy u billik tonen,
Om na den eyſch van dien u Minnaer te belonen.

STEMME:

Vliet heen droeve ſughjes.

Heeft de liefde vvetten,
Waerom ſoud ik dan mijn lief, mijn Amarillis *niet beminnen?*
En mijn ſinnen ſetten
Op de keurighſt, ende ſchoonſte ſchoon van al de Herderinnen;
't Vrundelijk vveſen van Amarillis *ſteelt my mijn hert,*
Overſchoone Meyt,
Mijn zieltje leyt
In liefdens ſoete ſmert.

Eten, drinken, ſlapen,
Niet en iſſer dat mijn hert ken eenigh ruſt of luſte geven
Ik en heb mijn Schapen
Smorgens voor de opgangh van de Son, ten boſvvaert niet gedreven,
Of mijn ghedachten die leggen en malen in fantaſy,
Hoe ik na mijn vvil
Mijn Amaril,
V gunſt beſt trek tot my.

Oft vvat ik ſal maeken,
VVaer door dat ik van mijn lief, mijn Amarillis *ſal genieten,*
Dat haer rooſe kaeken
Door een kusjen doen verſaghten minne-quellingh liefds verdrieten,

Agh! agh mijn Amarillis, *mijn Engel, vvat lijd ik pijn;*
Dat ik niet en magh,
Van dagh tot dagh
By Amarillis *zijn.*

Agh! de teere boompjes
Die haer topjes door de vvint met ſoet gevvemel neder buygen,
Al de vvater ſtroompjes,
Die hier vlieten, ſullen aen mijn Amarillis *vvel getuygen;*
Van al de ſughjes, en droevige traentjes die ik door min,
Hier ten offer doe,
En ſendſe toe
Mijn lief, mijn Herderin.

Schoone Herderinne!
Moght ik met mijn ſughjes eens u teder hertje doen bevvegen?
Moghter voor mijn minne,
Soo veel ſoetigheyt eenmael van Amarillis *ſijn verkregen:*
Dat ik haer lipjes, haer kaekjes, haer borsjes kreegh na mijn vvil,
Hemel! vvat een vreught
Soud dan mijn jeught
Gheſchien van Amaril.

VVie

VVie moeyten doet,, Verkrijght het soet.

Soo yemant sigh begeeft te reysen vremde wegen,
't Gebeurt, hy op de reys somwijlen is verlegen,
Wanneer hy op de wegh twee paden leggen siet
Hem zijnde onbekent, en weet haer wt-komst niet:
Hy twijffelt inde keur, en dut in sijn gepeysen,
En weet niet welk van tween dat hy best door sal reysen;
Vermits den eenen wegh toont schoon in het begin,
En d'ander (soo het schijnt) heeft moey'likheden in,

Hy

Hy doolt in sijn beraet, en overleyt na reden,
Oft hy het best, oft sleghst in 't eerste wil betreden,
Na raet van reden vint hy voor hem alder best,
Te kiesen 't bitter eerst, en 't soetste op het lest.
't Is menigh-mael gebeurt dat sulk een is bedrogen,
Die 't beste heeft gekeurt alleenigh voor de oogen:
Dat is: wie op 't begin, niet op het eynde siet
Die raekt door 't eerste soet tēn lesten in verdriet.
Soo gaet het inde jeught, en met verliefde sinnen,
Soo gaet het met die geen, die vrijery beginnen:
Een die een Jufvrouw lieft, een die een Iufvrouw mint,
Haer weygeringh somwijl in 't eerste wel bevint,
Sy toont afkerigheyt, als niet tot liefd' genegen,
Ja! 't schijnt men eerder souw een harde rotz bewegen,
Ja! 't schijnt men eerder soud de klippen inde Zee,
De bergen op het landt versetten van hun stee,
Al eermen haer gemoet met liefdens soete reden
Tot liefd' bewegen souw, door smeken, en gebeden.
Maer eene die te reght der liefdens treken kent,
Die is in dit geval het weyg'ren wel gewent:
En doet gelijkerwijs den Passagier in 't reysen,
Al sijne tegenheyt versaght hy door gepeysen;
Valt in 't begin den wegh wat moeylik om te gaen
Gedaghten dryven hem door dese lusten aen;
Hoe na het suur verdriet een soete vreught sal komen,
In dees gelijken graet moet liefde zijn genomen,
Indien een Minnaer lieft, indien een Minnaer vrijt,
Daer hy in 't alder eerst wat tegenheden lijt,
Ik leer hem dese les, die nodigh dient onthouwen,
Indien hy is geneyght door reyne sught te trouwen,

Dat

Dat hy voor eerſt en al moet volgen deſe wet,
Daer hem ten hooghſten dient aendachtigh op gelet;
Voeght u, by die ghy mint, door goe gelegentheden,
Voor d'eerſte reys of twee, gebruyckt geen liefdens reden,
Maer wel gemene praet; voert heuſche mond, en handt,
En onderſoekt voor al, haer gront, door u verſtandt,
Leer, ſegh ik, eer ghy vrijt, leer kennen hare ſinnen,
Leer haer humeuren, eer ghy u ſtelt om te minnen:
Na dat ghy dan beſpeurt hoe haer begeerte zy
Daer na ſtelt ook het wit van uwe vrijery:
Bevint ghy in 't begin haer ſonder liefds medogen,
Al dunkt u in het eerſt, dat ghy niet ſult vermogen,
Al is ſy ſtuur en ſtraf, en aght u liefde niet
Ia, 't zy al ſchoon dat zy het lieven u verbiet,
En laet noch daerom niet u dienſt, en liefde varen,
Hoe weynigh ſy u aght ten moet u niet beſwaren;
Maer noemt haer wreetheyt ſoet, haer ſtuurheyt heerſchappy
Haer afkeer mogentheyt, haer weygeringh vooghdy.
Seght dat ghy dees al t'ſaem erkent voor uwe Goden,
En dat u liefde wil volbrengen haer geboden,
En onder tuſſchen vaert met u vryagie voort,
En ſeght, Vooghdes ik bid dat ghy mijn klachten hoort:
Smeekt haer ſoo ſoet ghy kent, en offert liefds gebeden,
Prijſt alles wat ſy prijſt, roemt van d'wtmuntentheden,
Die de Natuur in haer te voorſchijn heeft gebracht,
Prijſt haer, al iſt dat ſy u liefde gantſch veraght.
Loont ſy u liefd' met ſmaet, loont ghy haer ſmaet met minne,
Waer door ghy metter tijt haer ſtrafheyt ſult verwinne;
Al iſt in 't eerſte pijn, al geeft het u verdriet
Dat ghy van eerſten aen afkeerigheyt geniet,

Denkt! wie ſigh ſtelt getrooſt een weynigh tijts 't bedroeven
Die ſal op ſijner tijt ook weder vreughde proeven,
'tIs ſeker, ſoo u lief (die ghy ſtantvaſtigh mint)
U in de liefd' tot haer noch even trouw bevint,
Dat ſy voorgaende ſmaet in liefden ſal verkeren,
En u voor hare lief in 't lieven ſal begeren,
Is minne altijt ſoet, ſoo is haer ſoetheyt niet
Ick acht de minne ſoet, om dat zy geeſt verdriet.

Was de minne altijt ſoet,
Ach! de minne ſoud' verveelen,
Neen, ô! neen, de liefde moet
Suur en ſoet van beyde deelen,
Minne ſoet met ſuur vermenght
Liefdens graeghte trouwheyt brenght.

STEMME:

Amarilli mià bella.

Roſamonda *mijn waerde,*
O! zieltje van mijn ziel, mijn twveede leven!
'kVVil u mijn zieltje geven,
Agh! agh ikſmelt in bracke tranens vlieten,
Mits ik niet magh genieten
Mijn grage lusjes, die rijp zijn in 't verlangen,
Om te kuſſen, om te kuſſen, om te kuſſen
V wvangen.

Ey! mijn ſchoone kan 't wveſen,
Dat ghy mijn lusjes meught die vreught onthouwven

Segh vvreedste aller vrouvven?
Noem ik haer vvreet? O! neen het is vergissen,
De liefde doet mijn missen
Alle mijn sinnen, soo dat ik dool in't spreken,
Ach! mijn hertjen, ach! mijn hertjen, ach! mijn hertjen
Moet breken.

Mijn beminde! ik sterve,
Oy me! mijn zieltje vvil van't lichaem scheye,
't Is langer niet te peye:
't Vertrouvvt geen meer op hoop soo vaek gelogen
In liefde mijn bedrogen,
Ey! gund my't leven, en laet mijn liefd' niet sterven
Maer een kusjen, maer een kusjen, maer een kusjen
Vervverven.

Kan een kusjen my't leven
Behouden doen, mijn lief? soo gund mijn kusjes
Tot leven van mijn lusjes,
Ach! vvilje niet dat ik die gunst vervverve
Soo moet mijn liefde sterven,
Ach! al te vvreede, hoe soud u hertje kunnen
My mijn leven, my mijn leven, my mijn leven
Misgunnen?

Een heusche mondt,, leyt liefdens gront.

De liefste die ik lief, de waerste die ik minne
Dat zijt ghy, die alleen daer toe beweeght mijn sinne;
Ik kan u langer niet verborgen mijn gemoet,
En ongewone smert die my de liefde doet;
Mijn sin wort door de liefd' tot uwe min gedreven:
Mijn tongh wil u daer van de gront te kenne geven;
Mijn hert dat is gelijk een vat dat over stort,
Wanneer het al te vol met nat gegoten wort,

Ia!

Ia ! 't is gelijk een kruyk die niet en is gesloten,
Maer over-loopt wanneer zy is te vol gegoten:
Het hert is my soo vol van liefde die ik draegh,
Dat het te barsten schijnt, is 't dat ik niet en klaegh;
Vrundinne ! ach vertrouwt, het hert schijnt my te breken,
Indien ik u niet mach mijn liefdens gront wt spreken;
Hoe wel de vreese wil bedwingen 't sprekend lit,
En breydelen mijn tongh door schromens strengh gebit,
De vrees, eylaes ! de vrees, is my op 't hooghste tegen,
Om u tot weder-liefd', mé Iufvrouw ! te bewegen;
De liefde, en de vrees die voeren strijdt in mijn,
Ik weet niet wie van twee sal over wonnen zijn:
Verwint het liefde al, soo moet de waerheyt blijken,
Gaet liefde boven al, soo moet de vreese wijken;
Vlught vreese ! vlught voor liefd', ey liefde houw doch stal,
Doet blijken door mijn liefd', dat liefd' gaet boven al:
O ! liefde, trouwe liefd' ! die by geen beter teken
In dit geval en kunt ter werelt zijn geleken,
Als by het vuyr, wiens vlam in hooghten opwaerts stijght,
Wanneer het pek, of teer, of vette oly krijght:
Vriendinne, agh ! soo ist nu ook met mijn gelegen,
De brant van liefde kan voor u niet zijn verswegen;
Daer is yets dat haer voedt, daer is yets dat haer drijft,
Daer is yets 't geen niet wil dat liefd' verholen blijft:
Daer is yets dat in my liefds vlam soo hoogh doet blaeken
Dat ikse dien aen u mijn lief, bekent te maken,
U vriendelijk gesight is 't voedsel vande vlam
Waer door in my de liefd' haer eerste oorsprongh nam,
U ooghjens hebben eerst mijn hert in liefd' ontsteken,
Ik ben genootsaekt u om gunsten aen te spreken,

Vriendinne! van die tijdt dat ik u eerst aen sagh,
Bevond ik wat in my de liefde al vermagh.
Voor eerst bespeurden ik liefds opperste vermogen
Alleen wt u gesight, en vriendelijke oogen;
Die als twee Sterren in u schoone voor-hooft staen,
Wiens stralen soeter light wt deelen als de Maen;
U kaekjens root geblooft op zilver witte wangen
Zijn met een soet geswier van lokjes over hangen;
Die langhs het schoone blos op zilver witte gront,
Door d'aesems labre wint bekrullen uwe mont;
V lieffelijke spraek, u aengename reden,
De schoone stal en swier van lighaem ende leden,
Zijn van Natuur na kunst op't aerdighste geteelt,
Tot pronk en tot çieraet van u volmaekte Beelt;
Volmaekt, segh ik, volmaekt, de vingers en de handen,
Zijn vlammen die in mijn het minne-vuyr doen branden,
Die al te saemen zijn als voedtsels van mijn min,
Dees stooken liefdens brant in mijn verliefde sin;
Ghy zijt het maer alleen, van wien ik moet ontfangen
De hooghste vreughd van liefd', die ik met soet verlangen,
Van u genadigheyt wt weer-liefds gunst verwaght,
Ghy zijt het die mijn hert kunt voeden door u maght;
Ik offer u Iufvrouw! getrouwe minne vrughten,
Dat zijn mijn klaghten lief, vermenght met droeve sughten;
Die liefde voor u stort met smekende gebeen,
Om aen u waerdigheyt mijn liefde te besteen:
Ontfanght mijn liefde doch, wilt na mijn sughten hooren,
Versmaet mijn trouwheyt niet tot uwen dienst gebooren;
Wilt mijn genegentheyt met uwe gunste voen,
En mijn opreght versoek met weder-min voldoen;

Agh!

Agh! ik word op het hooghst van Venus klene Iongen
Geprikkelt tot de liefd', en soete min gedwongen:
Om u alleen, alleen u overschoone Maeght,
Te offeren de liefd' die u mijn herte draeght;
Te lieven voor de liefst, u, die mijn liefd' doet leven!
U, dien ik wil wt liefd' mijn hertjen over geven,
Gelijk mijn leven is het waerdighst dat ik min,
Soo zijt ghy ook aen my, mijn waerdighste vriendin!
Gelooft, indien het my stond in mijn keur te kiesen
Het zy mijn leven of u weer-liefd' te verliesen,
Ik weet niet wat ik best van beyde kiesen souw,
Vermits mijn leven voedt op 't leven van Me-vrouw.

STEMME:

Verheft u diep ghesught.

Gelijk een Roosjen soet,
Sijn struykjen cieren doet
Door lieffelijke kleur,
En bloeysels van sijn blaen,
Die met een soete geur
Aen 't groene struyckjen staen.

VViens knopjen open gaet
VVanneer den dageraet
De gulde Son verspreyt,
En drooght het peerle nat
Dat op het struyckje leyt,
En ciert het roose blat.

Soo doet ghy schoonste mee,
Wiens kaekjens vvit als snee
Gesprenkelt met een bloos
Op zilver vvitte grondt,
Beschaemen 't schoonste roos
Dat op syn struykjen stont.

O! schoone roose blaen,
Met Nectar dauvv belaen;
Agh! of de Son van min
Door krachten van het oogh
De Nectar dauvv-Godin?
Eens van u lipjes zoogh?

Tot lesschingh vande brant
Die door mijn ingevvant
En al mijn leden trekt,
Ia ziel en sinnen smert,
Ey! kusjes, my verstrekt
Een voedsel voor het hert.

Och! of een sughjen kon,
Verstrecken my een Son,
Om 't roosjen van u Ieught
t'Ontluycken schoone Vrouvv!
Ghy vveet niet met vvat vreught
Dat ik het plucken souvv.

Minne-klaght.

WAer hebt ghy mijn vervoert, waer hebt ghy mijn gedreven
In 't Scheepje vande liefd', door drifjes vande min,
Wat baek ſtelt ghy my voor in dit verliefde leven,
Segh herte moorders, ô neen ! ik ſegh Godin.

Wiens deughde was de baek waer nae ik heb gevaren,
Wiens ſchoonheyt het kompas, het welk my heeft geleyt,
Door liefdens woeſte Zee en onſtuymighe baren
Door ſoete winden van een goe genegentheyt.

Ik ſoght liefds Schip met vraght van weder-liefd' te laden,
Ik ſoght u lieve gunſt tot ballaſt van mijn min ;
Ik bad, en ſmeekten u, om weer-min, om genaden,
Met een verliefde ziel, en ongeveynſde ſin.

Ha overſchoone Maeght ! ik bedelden met woorden,
Die my de minne had op het bequaemſt geleert;
Ik bad u duyſent-mael dat ghy my eens verhoorden,
Ik heb u weder-min thien-duyſent-mael begeert.

Hoe vaek heb ik gewenſt de bloosjes van u kaken,
Het Nectar ſoete nat dat op u lipjes leyt,
Door 't lieve lips gedruk te proeven en te ſmaken,
Met ſoete kusjes, liefdens ſoete ſoetigheyt?

Mijn hert, gemoedt, en ziel, mijn neygingh en mijn ſinnen
Die waren t'ſamen eens, door liefde, en door trouw,
V, overſchoone Maeght ! te lieven en te minnen
Voor mijn gewenſte Bruydt, en wtverkoren Vrouw.

Met dit besluyt ben ik door liefden aen gedreven
Met dese pijl gequetst, ontdekten ik mijn wondt,
En offerden u op mijn hert, mijn ziel, mijn leven
Met ongevalster hert, en ongeveynsde mondt.

Ha! liefde! wel te reght mooght ghy zijn vergeleken
By een onstuyme Zee, wiens woeste water-vloedt
De sterckste Schepen doet op klippen stucken breken,
Waer door den Schipper, laes! de treuringh proeven moet.

Ach! klippen! ik en kost u gronden niet bepeylen,
Wanneer ik gingh te scheep met vlacke voor de wint;
Ha! liefde, die my deed int Schip van minne zeylen
Waer op voor Schipper voer het blinde Venus kindt.

Dat kindt, dat blinde kindt! most ik ten dienste wesen
Dat kindt! ik segh dat kindt, datmen Cupido hiet:
Dat kindt heeft my gevoert ter plaets daer ik voor desen
Verhoopten liefdens vreught, maer vinde liefds verdriet.

De liefde en de min die hebbent hert gedreven,
Gelijckerwijs de wint voorspoedigh drijft een Schip
Soo veer; datmen verhoopt behoudenis aen 't leven,
Maer raekt op 't onversienst aen rotzen, ofte klip.

Door onweeer, stoot en barst het Schip aen duysent stucken,
Daer leyt den Schipper met den moedigen Matroos;
Versmacht, en smoort in Zee door ramp en ongelucken
Der feller buyen wreet, en winden strengh als boos.

Soo gaet het! leyder my in 't stuck van liefd' en minne,
U schoonheyt, uwe deught die brachten my ter Zee,

Soo

Soo dat mijn liefdens Schip, door winden van mijn ſinnen
Voorſpoedigh dreven op een wel-gewenſte Ree.

Wat Ree? u gunſt, u gunſt deed my naer wenſch belanden,
Ik ankerde, door hoop op weer-liefds vaſte grondt;
Maer agh! een felle buy deed' my op 't ſchielickſt ſtranden
Soo dat ik rots en klip, in plaets van haven, vond,

Het anker vande hoop ontſlipte liefds vertrouwen,
Mijn Schip aen lager wal op klippen ſtukken ſtoot,
Dit is geſeyt, Iufvrouw, de liefde teelt berouwen
Vermits ghy my ontrekt de gunſt die ik genoot.

Ik magh niet ſoo ik wil, ô maghtelooſe wille
Hoe pijnight ghy mijn ziel, hoe martelt ghy mijn hert!
Ja ſoo, dat reden ſelfs mijn nu niet weet te ſtillen,
Ik min, en magh niet, agh! onlijdelijcke ſmert.

Nochtans het ſchijnt, de liefd' ſal reden moeten wijken
Vergeefs is dan de ſpreuk, *de liefd' verwint het al,*
O ſpreuk! ik wil met reen u valſheyt hier doen blijken,
Verwint de liefd' de reen, ſoo teelt zy ongeval.

Dies moet ik dan mijn liefd' in maet van reden ſtellen,
En ballanceren liefd' met redens reght gewight;
Want, redelooſe liefd' is niet dan ſmert en quellen
Dies is het nutſt dat liefd', voor kracht van reden ſwight.

Dat is, veel nutter iſt de liefd' te laten varen,
Te ſtaken mijn gevry, als dat ik ydel ſouw,
In liefde leven, en door liefde my beſwaren
Door vrughtelooſe dienſt beſteet aen u, Me-vrouw.

Ha reden ! die my leert na wet van reden leven,
Ha reden ! die my leert te lieven reen voor min ;
Gaet reden boven min, ſoo moet ik haer begeven,
Die ik op mijn verſoek te ſeer wangunſtigh vin.

Ik moet daer ik niet wil, ik wil, maer moet niet minnen,
Ik min ! ſchoon ik niet moet, ik wil dat ik niet magh ;
O wreede ſchone ! hier door quellingh aen mijn ſinnen,
Maer door de reden vind ik trooſt op mijn geklagh.

Mijn hert, mijn ziel mijn ſin, die hadden u verkoren
Mijn liefde, en mijn trouw die hebben u bemint,
Maer ach ! 't is nu vergeefs, Jufvrouw ! 't is al verloren.
Nu ghy my haet, in plaets, dat ghy my had beſint.

Ik klaegh ! eylaes ! ik klaegh, de reden doet my klagen,
Mits ſy de liefde breekt die 'k had op u geſtelt,
Ik docht mijn leven lank u liefde toe te dragen ;
Maer ach ! de wan-gunſt heeft die hoope neer gevelt.

Nochtans blijft aen u deughd mijn ziele vaſt gebonden,
De eer, die my van u beleeftheyt is geſchiet
Die heb ik ſoo volmaekt en vriendelijk bevonden,
Dat ſchoon ik liefde ſtaek, die ſal vergeten niet.

Mijn ziele ſal u deught van eeuw, tot eeuw wt roemen ;
U lieffelijk onthael, en vruntſchap my getoont,
Sal ik (ſoo langh ik leef) Iufvrouw ! niet anders noemen
Als Goden ! waerdigh met een eeuwigh lof bekroont.

STEM-

STEMME:

Schoonste Lerinde.

Als ik mijn hert, mijn ziel en mijn sinnen
Al mijn gedaghten t'samen stel;
En op u schoonheyt, aertsche Godinne
Dese wil voeden, 't is maer een quel,
VVant noyt en ken (hoe diep ik daer in dwale)
Mijn verstant behalen, 't geen Natura voedt
In mijn Godin! wiens lonkjens sijn als stralen,
Die van d'Hemel dalen, in mijn trouw gemoedt,
Soo ik u lof begrijp met mijn verstant
Kan ik de lught bereyken met mijn handt.

In u bequaemheyt, in uwe zeden
In uwe schoonheyt dwaelt mijn hert:
Ghy zijt volmaekt van lijf en leden,
Dit is mijn wellust en mijn smert;
Ghy zijt mijn vreught, en d'oorsaek van mijn lyen,
Hoop, en vrees bestrijen, mijn verliefde borst,
In dien 't u lust mijn leven te bevrijen,
Gund my u waerdijen, daer mijn ziel na dorst,
Aertsche Godin en Hemel van mijn hert
V schoonheyt selfs de schoonste Venus tert.

Ach! als ik denk hoe langhe voor desen
Ghy inde Tempel van mijn ziel,
Mijn Afgodinne pleeght te wesen
Daer ik noch alle dagen kniel,

VVant mijne liefd', Iufvrouvv! en is van heden,
Maer van langh voorleden; dies ik bid dat ghy
Eenmael bevveeght, en hoort na mijn gebeden
En door minne reden, soo veel gund aen my
Dat ik verkrijgh u vveer-min vvaerde Vrouvv,
't Geen hier op Aerd' mijn Hemel vvesen souvv.

Lust het u vvaerde my te verbieden
Dat ik u vvederom betraght?
VVaer sal u droeve Minnaer vlieden?
VVie sal hy doen syn minne klaght?
Dat sijn opreght en ongevalste minne
By sijn Afgodinne, niet ontfangen vvert
Een nare spook van sinneloose sinne
Sullen my van binne, plagen in het hert,
Om dat het uvvs sigh van het mijne keert,
Een vvrede doodt voor soete min begeert.

Herders klaghte.

Op mijn hert! 't begint te daghen
'k Wil mijn Vee te velde jaghen,
'k Sie de Son, ik ſie de Maen
Beyde aenden Hemel ſtaen;
d'Een komt d'anders plaets bekleden,
d'Een gaet op en d'aer beneden,
d'Eene rijſt, en d'ander daelt,
d'Een verſlauwt, en d'ander ſtraelt,

Nu

Nu de Maen begint te dalen,
Nu de Son vertoont ſijn ſtralen,
Nu den dageraet begint
Met een ſoete zuye wint,
Nu de roosjes zijn ontſloten,
Met een Hemels douw begoten,
Nu het gras bedropen leyt
Met een natte ſoetigheyt,
Nu dat loof en bloem ontluyken
Onder ſchauw van lommer ſtruyken;
Nu het helder Sonne light
Straelt op boſſchen groen en dight;
Schittert door de elſen bomen,
In de klare water ſtromen:
't Schijnſſel van ſijn eerſte graet,
Inde koele dageraet.
'k Hoor in 't boſch de ſoete dieren,
Vrolik ſingen, tierilieren,
Neurit met een ſoet gefluyt,
Over ſoete deuntjes wt;
Dies ik my wat neder ſette
Om op deſe vreught te lette;
't Oogh voldoet het hert en luſt,
't Hert vol luſt en heeft geen ruſt:
Als ik mijn gedaght en ſinne
Doe vervallen op het minne;
Als ik maer eens denk op die,
Die, ſegh ik, eylaes! met wie
Ik door minne word gedreven,
Om mijn hert aen haer te geven,

Hemel!

Hemel! hoe word ik geplaeght,
Van een ſoete wreede Maeght.
Hemel! hoe word ik beſprongen,
Vande ſoete min bedwongen,
Van een guytjen, hoe het hiet,
Hoe ſijn naem is, weet ik niet;
Phillis! meughje mijn dus quellen?
't Hert als op een pijn-banck ſtellen?
Phillis! magh het u van 't hert,
Dat ghy ſulke wreede ſmert,
Dat ghy ſulke wreede plagen
(Mijn te ſwaer) eylaes! doet dragen?
Phillis, *Phillis*! kan 't geſchien,
Meughjet voor u oogen ſien?
Phillis! hebje geen medogen,
Heeft mijn minne geen vermogen?
Ach! ſoo minne niet vermagh,
Hoor dan, bid ik, mijn geklagh?
Ach! mijn klaghten, ach! mijn ſughten,
Ghy zijt immers ſonder vrughten,
Of ik klaegh van mijn verdriet,
Phillis die en iſſer niet,
Minne klaghten, al verlooren,
Phillis kanſe doch niet hooren,
Phillis weet niet van de pijn,
Phillis is te veer van mijn;
Wat dan beſt, om *Phillis* herte
Te doen voelen minne ſmerte?
Wat aen *Phillis* beſt gedaen,
Om mijn pijn te doen verſtaen?

Wil ik *Phillis* dan gaen ſpreken?
Of betoonen door een teken
Dat mijn hert door min bedroeft
Van mijn *Phillis* trooſt behoeft;
Beter kan ik niet verſinnen,
Beter kan ik niet beginnen,
Dan dat ik (in deſe druk)
Kruytjes lees, en bloempjens pluk,
Om door bloempjes wt te beelden,
Dat de min mijn droefheyt teelden,
Dies ik dan van bloempjes moet,
Maken haer een rooſen hoet,
Die ik ſal met letters binden,
Daer mijn *Phillis* in ſal vinden,
Wat voor quellingh, pijn en ſmert,
My de minne voedt in 't hert:
Daer beneffens wil ik mede,
(En dat om verſcheyde reden)
Drucken met mijn eygent hant
Ginder in het natte ſant,
Al de quellingh die mijn ſinnen
Moeten lijden om het minnen:
Al het hert ſeer en 't verdriet,
Dat om *Phillis* my geſchiet;
Phillis! ghy ſult inde linden
Met een mes geſneden vinden,
Tuyghe van mijn ongeval
Die ik daer in drucken ſal:
't Sant ſal van mijn droefheyt klaghen,
Als ghy bos en boom ſult vraghen,

Waer-

Waerom dat het hanght en dort,
Waerom dat het treurigh wort,
't Antwoort dat ghy sult genieten,
Sal getuyge mijn verdrieten;
Beekjes, boompjes bosch en wouwt
Al wat sigh daer in verhouwt,
't Zy gevogelt ofte dieren
't Zy van stroompjes, oft rivieren,
't Zy van klaver, gras of kruyt,
't Zy een elst oft linde spruyt;
't Zy dan bergen, bos oft velden,
Alles sal 't mijn droefheyt melden;
Alles sal 't te mely zijn
Met mijn minne met mijn pijn,
Dies wil ik my gaen bereyen,
Om met sughten en met schreyen,
Wt te storten al het leet
Dat ghy my mijn *Phillis* deed.
Op de hoop dat ik u sinnen,
Sal bewegen tot het minnen,
En door dit mijn ongeval
U tot min bewegen sal,
'k Hoop, wanneer het sal gebeuren,
Dat ghy vindt de bomen treuren,
Dat het alles treurt met mijn
Watter in het bos magh zijn,
Dat ghy *Phillis*, door dit klagen
Mijn u liefde toe sult dragen,
En ter herten nemen agh!
Al mijn treuringh, en geklagh;

Soete *Phillis* mijn beminde,
Daer mé sal ik by de linden
By de beekjes in het groen
Gaen mijn minne klaghjes doen,
Phillis daer mé gaen ik hene,
Om mijn quellingh te bewene,
Om te klagen wat mijn schort,
Op de hoop het beter wort.
Hier wil ik mijn neder buygen,
Hier mijn minne doen getuygen:
Hier wil ik nu klagen gaen
Wat ik heb in 't hert gelaen;
Hier wil ik de water beken
Bidden, dat zy doen een teken,
Dat zy tuygen in haer vliet
Wat voor quellingh my geschiet,
Hier (omlommert van de bomen)
Plagh mijn *Phillis* vaek te komen;
Ach! hoe dikmaels heb ik daer
Neer geseten wel met haer!
Als de middagh-zon geresen,
Op sijn heetste plagh te wesen,
Liep ik voor de Son ter schuyl
Hier in dese lommer kuyl;
Hier in dese grase dalen
Daer de Son sijn heete stralen,
Daer de hette van de Son
Nimmermeer door schijnen kon:
Daer vond ik mijn *Phillis* rusten,
Phillis die ik dikmaels kusten;

Phillis, die het willigh leed
Al wat ik aen *Phillis* deed;
Dighte by haer neer gezegen,
Heb ik menighmael gelegen,
Met mijn hooft in *Phillis* ſchoot;
Sy met borſt en boeſem bloot,
Liet my in haer armen ruſten,
Liet my toe dat ik haer kuſten:
Noyt dat ſy het qualik nam
Dat ik met mijn vinghers quam
By haer borsjes, by haer knietjes,
Ja al gingh ik vry wat brietjes
Noyt dat *Phillis* my bekeef,
Schoon dees vryheyt ik bedreef:
Soete *Phillis*! lieve meysje
Weet ghy wel hoe menigh reysje
Datje my hier by jou riept,
Veynſende al oft ghy ſliept?
Daerje van de minne branden,
Daerje ſelver greept mijn handen,
En je deed, dat ik niet dorſt,
Druktens' aen je bloote borſt;
Naer het ſlapen, om te koelen
Ginght ghy uwe voetjens ſpoelen,
Inde ſtroompjes van de beek,
Daer ik noch wat anders keek;
Alsje inde klare vlietjes
Lobberden tot aenje knietjes,
En u keursjen op geſchort,
Aen de middel toe gegort,

Onbeſchroomt, en ſonder vreſen,
Moght ik daer by *Phillis* weſen,
Die daer in het water loopt,
Met de mouwen op geſtroopt,
Als mijn ſinnen hier op dwalen,
Met gedachten achter halen:
Dat dees dingen zijn geſchiet
Heb ik oorſaek van verdriet,
Is 't geen oorſaek van verdrieten,
Daer ik plaghte te genieten
Van mijn *Phillis* deſe vreught,
Die mijn noch ſoo wel geheught,
Dat ik die nu dus moet derven,
Dat ik nu niet magh verwerven,
Dat ik haer eens ſpreken magh,
Haer eens bieden goeden-dagh:
Soo verkeert ſijn *Phillis* ſinnen
Phillis die my pleegh te minnen,
Phillis die op eer en trouw
Sey dat ik haer minnen ſouw,
Vliet nu als ſy my ſiet komen,
Achter hecken, achter bomen:
Even als het Schaepjen vliet,
Dat de Wollef komen ſiet.
Agh! ſoo doet mijn *Phillis* mede,
Dies ik offer mijn gebede,
Aen de boomen, aen het landt,
Met haer groente dight beplant;
Dat ſy togh een teken geven,
Waer door *Phillis* wort gedreven.

Tot berouw, van 't ghene sy
Heeft betoont, eylaes! aen my,
Dat sy wt mijn klaght mach leeren
Tot die vryigheyt te keeren,
Vryigheyt die ik met haer
Heb gepleeght het gantsche jaer,
P*hillis* denkt hoe ghy mijn sinnen
Eerstmael hebt gebracht tot minnen?
P*hillis* valt my niet soo straf,
P*hillis*! voert my niet in 't graf,
P*hillis*! laet my doch niet sterven,
P*hillis*! laet my eens verwerven
P*hillis*, P*hillis* gund my dat
Ik voor desen van u hadt,
't Gheen ik heb van u genoten,
Wt een goede gunst gesproten,
P*hillis*, ey! verkeert u sin
Loont my met u weder-min,
Ey! wat magh ik hier door klaghen,
Van mijn lijen van mijn plaghen,
Ey! wat magh ik hier alleen
Met een vrughteloos geween
P*hillis* om haer gunste smeken,
Ey wat magh ik hier dogh spreken,
't Is vergeefs, dewijl ik mis
P*hillis*, die hier niet en is.
Klaegh dan ooghen, klaegh dan herte,
Klaegh dan over dese smerte,
Klaegh dan tonghe klaegh alleen
Klaegh met sughten en geween,

Klaegh dat ghy u Herderinne
Niet meught klagen uwe minne,
Klaegh om dat ſy uwe klaght
Niet en hoort, en niet en aght,
Klaegh, op dat ſy door u klagen
Magh bewegen in u plagen,
Klaegh van u verdriet en druk,
Klaegh van u verloren luk,
Klaegh, eylaes! beklaegh de tijen,
Die u het geluk benijen,
Dat ghy *Phillis* niet meught ſien,
En aen haer u minne bien!
Klaegh met bracke trane ſtromen
Dat ik niet heb waer genomen
Als ik koſt en niet en wouw
Phillis geven mijne Trouw!
Nu ik wil ſal ſy niet willen,
Ach! wat heeft de liefde grillen,
Liefde wil niet als ſy magh,
Dit veroorſaekt mijn geklagh;
Dit is oorſaek van mijn treuren,
Doen 't geluk my moght gebeuren,
Toen ik koſt en wild ik niet,
Nu ik wil, ſy van my vliet,
Hemel! wat iſt my een lijen,
Wat iſt my een droevigh ſtrijen,
Wat iſt my een ſware pijn,
Dus van 't luk berooft te zijn;
Dies ik al mijn levens dagen,
Mijn verlies wel magh beklagen,

Doch

Doch oft ik hier klaegh en treur,
't Is hier voor een doven deur,
Al mijn klaghten zijn verlooren,
Phillis die en kan 't niet hooren,
Dies ik gae nae *Phillis* toe
En aen haer mijn klaghten doe.

STEMME:

Dertele Venus.

Aerdige Nimphen! aertsche pronk
Ghy die door 't lieve light:
Van u verweende ooghs gelonk
En over soet gesight,
Van binne,, Godinne, op 't alderhooghste tert
Mijn verwonnen liefd' dragend hert,
Om u te betone,, ach overschone!
Hoe ghy door lonkjes voedt,, mijn gemoedt,
Gelijk een roosjen,, syn bloeyend bloosjen
De Son ontlieven doet.
Soo ist hert door uwe ooghens schijn
En lieve lonkjes opgequeekt, om u ten dienst te zijn.

II.

Blinkende sterren, ooghens glans
Indien de Godt Iupijn,
Had aen u schoonheyt eenigh kans
Ghy soudt, Godinne zijn,
Vooghdesse, Princesse van 's Hemels hoogh Palleys,
Daer de Goden soo meenigh reys

Naer u sullen wenschen,, O! soetste der menschen
In 't Hemels hoogh gebouw,, schoone Vrouw,
Op dat met de vonkjes,, van uwe lonkjes
Den Hemel pronken souw;
Inde plaets van 't morgen sterre light
Soud' dan de aerde, aerische Nimph! ontfangen u gesight.

III.

Al mijn gedaghten! Hemels Goon!
My dringen door 't gemoet,
En knielen voor u hooghe Throon
Daer 't hert sijn offer doet:
Godinne der minne, 't is liefde die my port
Dat mijn zieltjen geoffert wort,
Aen 't groote vermogen,, van u bruyn ooghen
Daer kniel ik eerbiedigh neer,, ende swveer,
Dat ik u sal dienen,, mijn liefd' te verlienen
Kan weygeren nimmermeer.
Soete Nimph, ontfangh de dienst van mijn,
En laet my in getrouwe liefd' u slaef als Minnaer zijn.

Hoe meer besnoeyt, hoe meer het groeyt.

Hoe meer den Hovenier kapt tacken vande bomen
Hoe meer den wijngaert rank zijn loten wort benomen,
Hoe meerder dat hy wert op sijne tijt besnoeyt,
Hoe milder dat hy wast, hoe beter dat hy groeyt;
Soo gaet het met de min, als yemant komt te vryen,
Al waer sijn liefde wort besnoeyt door teugen stryen,
Hy neemt in sijn gedaght, en over-weeght in 't hert
Dat hem een meerder vreught kan groeyen wt sijn smert,

Bespeurt ghy in u lief afkerigheyt van sinnen,
Een vrughteloose hoop van hare weder-minne,
Acht, Minnaer, dat ghy zijt een afgekapte stam
Op wiens besnoeyde struyk een beter bloeysel quam:
Schoon dat u liefden is van desen afgeslaghen,
De tweede die ghy lieft die sal u gunste draghen,
Wat nadeel kent u zijn of u de eerste haet
Indien de tweeden u brenght tot een beter staet,
Leer Minnaer! leer hier aen een kloeke moedt behouwen
Wanneer ghy u versoek vint tegens u vertrouwen,
Dat is: bemint haer niet die altijt even stuur,
De liefde niet gevoelt door koelheyt van Natuur,
Leer doch wt dese les, geen liefde toe te dragen
Haer, die u noyt betoont een trek van wel behagen:
Haer segh ik, die in't minst geen teken blyken doet,
Dat uwe liefde schijnt te raken haer gemoet;
De liefde teelt verdriet in liefd'-dragende jeughde,
Indien sy hoopeloos, verhoopt op weer-liefds vreughde,
Daer is de liefde pijn, en quellingh in het hert
Alwaer de weder-min, de min onthouden wert:
Daer is voor trouwe liefd' geen blyschap te verwachten
Waer sy, die ghy bemint, niet acht op uwe klaghten;
Daer is de liefd' vergeefs, hoe trouw'lijk ghy bemint
Alwaer u trouwe liefd' geen weer-liefds teken vint;
Daer is liefd' buyten hoop, en ydel in 't vertrouwen
Alwaer de stuurheyt wil de vruntschap binnen houwen;
Daer is de liefde pijn, en maekt een droeve staet
Alwaer een Minnaer sigh op yd'le hoop verlaet.
Daer is een yd'le hoop, alwaer ghy in het vrije
Niet anders speuren kunt als liefds bedriegerije;

Indien ſy (die ghy mint) ſomwijl al vruntſchap toont,
En u opreghte liefd' met ſchijn van gunſt beloont;
Indien ſy uwe liefd' ſchijnt liefde toe te dragen,
Soo ſal noghtans in 't hert u liefde haer miſhagen;
't Gebeurt, dat die niet mint een Minnaer vruntſchap doet
En onder des ſoo iſt met een beveynſt gemoet;
't Is ſeker meenigh Maeght is van natuur genegen
Te lieven met de ſchijn al iſt het herte teghen:
't Is ſeker meenigh Maeght toont gunſte met de mont
Maer 't is bedrogh, gebouwt op ongeheyde grondt;
't Is ſeker! meenigh Maeght ſal ſomtijts gunſt betonen,
Daer noyt een trek van gunſt haer ſal in 't herte wonen;
Leer! Minnaer, dit bedrogh, in uwe vrijery,
Leer wt mijn ſleght gedight dees leſſe nogh van my,
Hier wt ken niet ontſtaen als quellingh, quynen knaghen,
Als ſughten en geween vol droeve minne plaghen;
Leer Minnaer; leer van my, hoe dat ghy ſult verſpien,
Beveynſde ſchijn-gunſt in geſlepen Maeghden ſien,
Ik ſal u dit begrijp aen wijſen met de penne,
Wanneer ghy alder eerſt u liefde geeft te kenne:
Wanneer ghy alder eerſt by u geliefde gaet,
En uwe liefde haer ten deelen blijken laet,
Wanneer ghy haer ontdekt dat u verliefde ſinnen
Door goe genegentheyt haer traghten te beminnen,
Leer dan ſegh ik, hoe wel de leeringh ſchijnt geringh,
Een ſleght, een kleyne ſaek, dat is veranderingh;
Waer wt ghy ſeker ſult bevinden en beſpeuren
Oft u ook ſal van haer opreghte gunſt gebeuren:
Indien dat ghy bemerkt als ghy u liefd' ontdekt,
Dat ſchaemte maer een bloos op hare wangen trekt,

Zijt ſeker dat het is getuyge dat haer ſinne
Door teken van de ſchaemt hoop geven aen u minne,
  't Is ſeker ſegh ik noch indien ghy ſchaemte ſiet,
  Dat u van ſoo een Maeght geen valſche gunſt geſchiet.
En ſoo in tegendeel de ſchaemte moght ontbreken
By haer, met wien dat ghy van liefd' begint te ſpreken,
  Zijt ſeker, ſoo ghy wilt voort varen met u min,
  Dat daer u liefden is gebouwt op loſſe ſin,
Dies neem mijn leer in aght, wilt wt dees rijmen leren,
Waer nae dat ghy u moet in 't ſtuk van liefde keren;
  VVaer liefde ſchaemt verwekt is weer-liefds hoop gegront,
  Maer waer de ſchaemt gebreekt, is't lieven ongeſont;
Dies doet gelijkerwijs den Hovenier in 't ſnoeyen,
Op dat den wijngaert rank te beter ſoude bloeyen,
  Kapt hy het ſnoodſte af en laet het beſte ſtaen;
  Soo moet ghy Minnaer ook in 't ſtuk van liefde gaen.
Kap af de dorre tack, die ſonder liefdens vrughte
Niet anders geven kan als oorſaek van te ſughten;
  Die boom en draegt geen vrugt, die Maeght en meent u niet
  Die, als ghy uwe dienſt aen haer wt liefde biet,
Geen ſchaemte blijken doet; dies houwt dit voor een teken,
Dat liefd' in ſoo een Maeght noyt is opreght gebleken:
  Sny af de dorre tack eer zy de bome ſchaet,
  Sny af eer zy bederft al watter neven ſtaet.
      Dat is, en ſtelt u ſinnen niet
      Daer u de minne geeft verdriet;
      En vrijt geen Maeght die ſtraf en ſtuur,
      Die altijt even nors en ſuur
      U liefds verſoek ſlaet van der handt,
      Want ſoo een Maeght (na mijn verſtant)

Is

Is maer een boom die bladers heeft,
En nimmer rijpe vrughten geeft;
Die tacken kaptmen vande ſtam
Om datter nimmer vrught af quam:
Men vint wel Vryſters, wiens gelaet
Somwijl wel bly en vrolik ſtaet,
Die met een lonkjen met een lagh
Hun Minnaer voeden menigh dagh:
Daer 't hert noghtans geen liefde draeght,
Kap af die ſtam, ſchuwt ſulk een Maeght;
Soo haeſt ghy ſulke ſchijn-gunſt ſiet,
Soo ſchuwtſe, want ſy teelt verdriet,
In 't kort dees ranken afgeſnoeyt,
Op dat u liefde beter groeyt.

STEMME:

Roſemondt waer ghy vliet.

VVaer door is liefde ſoet
Iſt door neygingh die ſy voedt?
Neen, dat kan niet zijn liefd' voed neygingh niet
Maer 't is neygingh vvaer door liefd' geſchiet;
VVat voed neygingh dan die, tot liefde ſtrekt
En 't hert tot minne trekt?
Vrughten die Natuur in een ſchoone Maeght bevvijſt
VVaer uyt liefdens neygingh rijſt.

II.

Schoonheyt voert neygingh in,
En bevveeght het hert tot min,

Min

Min door schoonheyts kraght, liefdens neygingh voedt
Dies maekt schoonheyts vrught de liefde soet,
't Zy een ooghs gelonk, 't zy een kaeks gebloos
Die als een roode roos
Op de schoone gront van u kaekxkens zilver wit,
Bloeyend als een roosje sit.

III.

Kundt ghy dit niet verstaen
Is het wat te hoogh gegaen?
't Is soo veel gemeent, oft ik heb geseyt
Ik bemin en lief u schoone meyt;
Om dat ik bespeur, yets dat my behaeght
Van't geen u schoonheyt draeght,
Schoonheyt ongemeen heeft in my de liefd' verwekt,
Die uyt schoonheyt voedtsel trekt.

IIII.

Als ghy maer eens aensiet
My in't hert een lonkjen schiet,
Door genegentheyt brand ik in de min,
En het herte knielt voor myn Godin,
Dat ik altijt moght tot de soetigheyt
Soo werden aengeleyt,
V door mins gebeente bewegen dat ghy my
Voed in liefdens leckerny.

De deughde is opreght daer deughde liefde voedt;
Maer daer de wellust lieft om lust met min te peyen
Daer is het lieven vals; de deught maekt liefde soet,
Soet is de deughd die min en liefde voedt van beyen.

Om

Om gunſt te vvinnen,, volght u liefs ſinnen.

Dewijl de liefde is van ſonderlingh vermogen,
Soo ſtelt u deſe les, verliefde jeught voor oogen;
Hoe dat in 't buygen ſigh een teder takjen ſtelt,
Indienment niet en dwinght met al te groot gewelt,
Laet dit een leeringh zijn aen u verliefde ſinnen,
Laet dit een leeringh zijn aen haer die willen minnen;
Laet dit een voor-ſchrift zijn waer wt te leeren ſtaet,
Hoe dat het inde min en met het vrijen gaet;

De liefde is gelijk de tacken vande bomen
In een gelijken graet kan liefde zijn genomen;
Staet hier of daer een tack die krom of boghtigh wast,
Daer dient met goede vlijt en kennis op gepast,
Het is een vaste saek, de werken zijn getuygen,
Men moet met soetigheyt de kromme tacken buygen,
Maer doetment met gewelt, of met een domme kraght,
Men siet het dat de tack in stukken wort gebraght,
't Is yder een bekent als voor een seker teken,
Indien men hortigh buyght de tacken sullen breken:
Indien men met gewelt een fles vol water stort,
't Is seker dat het al niet in gegoten wort,
Giet yemant met gewelt het water wt by hoopen,
Daer ken niet tegen staen daer moet veel buyten loopen,
Maer wil hy dat het glas bequaem magh zijn gevult,
Hem dient geen haestigheyt maer redelijk gedult,
Soo ist met een die vrijt, valt hem sijn liefste tegen,
Hy moet haer met gedult, niet met gewelt bewegen.
Wanneer sy maer aen hem een kleyne gunst bewijst,
Soo ist hem nodigh nogh dat hy haer daden prijst,
Schoon sy naer uwen wil u liefd' niet wil belonen,
Ghy moet u evenwel geduldigh daer in tonen:
Vindt ghy een kromme tack van weynigh weder min,
Buyght die met duldigheyt allenskens naer u sin,
Vint ghy een enge fles ghy moet geduldigh gieten,
Dat is met lijtsaemheyt haer weder-min genieten;
Bevint ghy dat het hert van die ghy liefde draeght,
De dienst van uwe liefd' niet al te seer behaeght.
Bevint ghy dat u lief afkeerigheyt moght tonen,
Ghy moet haer voor het eerst in dat geval verschonen;
Denkt

Denkt dat de dienstbaerheyt die ghy in liefde doet
Door lanksaemheyt van tijt sal trecken haer gemoet:
De langhe ommegangh in een geduldigh minne
Sal metter tijt het hert van u geliefde winne:
De ommegangh voedt liefd', en liefd is van dien aert
Dat liefde door gedult de weder-liefde baert:
Geduldigheyt en tijt verkeren vele saken,
Daer liefde niet en is, zy liefde kunnen maken;
Geduldigheyt en tijt verwinnen meenigh landt,
Geduldigheyt en tijt verkrijgen d'overhandt;
Dies isser beter niet te vinden voor die gene
Die met een Dochter traght in liefde te ver-eene,
Daer is geen nader wegh, daer is geen beter raet
Dan dat hy met gedult in dese saken gaet;
Den Minnaer moet in als geduldigheyt bewijsen,
De gaven van sijn lief tot aende wolken prijsen:
Ja met een vrolikheyt verdragen 't suur als soet,
En neement al voor lief wat hem sijn liefste doet,
Sy siende soo stant-vast de neygingh en de sinnen
Van haren Minnaer; sal hem eyndelijk weerminnen,
Atlanta die de min altijt te vlieden soght
Die is door lijdtsaemheyt tot soete min gebroght:
Hippomanes gedult verwekten liefdens vrughten
Soo dat sy meenighmael om sijn afwesen sughten:
Ook *Ariadne* selfs heeft *Theseum* bemint
Schoon dat sy noyt en was tot sijne liefd' gesint;
Hoe seer dat hy haer badt, beswoer sijn liefd' met tranen,
Noch kost hy even wel haer tot geen liefd' vermanen;
Hoe hy haer vleyden meer, hoe wreder dat sy wert,
En wilde noyt de liefd' doen plaetsen in haer hert:

Wat quellingh dat hy leed, wat pijnelijke plagen,
Dat *Theseus* most om sijn *Ariadne* dragen,
Zy aghten 't min als niet; wat tegenheyt, wat leet,
Dat hem haer afkeer gaf, en sy haer Minnaer deed;
Noghtans door sijn gedult is sy soo veer ghekomen,
Dat eyndelijk sy heeft sijn liefde aengenomen;
Soo gaet het met de liefd', ô lievers! houd doch moet
En neemt een wijl gedult in liefdens tegenspoet;
Is uwe lief gesteurt, toont ghy u wel te vreden,
Toont sy haer wat te wreet, volhert in u gebeden;
Volbrenght, alwaer 't u pijn, het geen sy u gebiet,
Aght u geluckigh soo u dat van haer geschiet,
Prijst alles wat sy prijst, en wat haer magh mishagen,
Daer in wilt u met haer van een gevoelen dragen:
Indien ghy nu of dan aen haer gelaet bespeurt,
Dat sy weemoedigh is, of innerlijke treurt,
Doet blijken dat u hert gevoelt haer treurigheden,
Soo langh sy treurigh is, soo treurt ghy met haer mede.
Indien dat ghy bevint dat haer u lief verblijt,
Maakt dan dat ghy met haer in blijtschap blyde zijt,
In 't kort, al wat sy wil, dat laet haer altijt winnen
En vollight ghy in als de wetten van haer sinnen:
Ter tijdt u liefde zy gesmolten onder een,
Soo langh moet ghy aen haer geduldigheyt besteen:
Ootmoedigheyt, gedult zijn op het hooghst van nooden,
Om te volbrengen liefdens wetten, en gebooden:
Een heusche veynsery dient by een lievent hert,
Door veynsen meenighmael weer-liefd' verkregen wert,
Dies neem tot een besluyt wt dese rymerijen
Wat u van noden is, om wijsselijk te vrijen,

Dats veynſen, lijdſaemheyt, een ſmert die niet bedroeft!
Dees zijn de noodighſt die een Minnaer meeſt behoeft.

Minnaers, die u hert en ſinnen
Voelt genegen om te minnen,
Minnaers! die genegen zijt
Tot een ſoete minne ſtrijt.
Ghy moet ſtrijen, ſonder lijen,
Ghy moet lijen ſonder ſtrijen;
Moet ghy ſtrijen met de min
Trekt het niet te heftigh in.
Wilt ghy tot u wenſch geraken
In de liefde pleeght drie ſaken
Veynſen, lijen, dienſte doen
Deſe drie de liefde voen.

Indien u liefste plaetst een ander in haer hert.
Soo toont haer, Minnaer, dan dees droeve minne smert.

Ik, die voor desen heb, mijn lief, u gunst genoten,
Schijn nu onwaerdelijk van u te zijn verstoten;
U gunst u lieve gunst wel eer aen my betoont
Daer word een ander nu, ach leyder! mé geloont;
Ey! segh my doch mijn lief, wat oorsaek, en wat rede,
Dat ghy de dienst vergeet, die ik u eertijts dede?
Waerom my afgedankt, en u getoont soo haets?
Een ander in u hert, een ander in mijn plaets?

Wat

Wat oorſaek heb ik u, mijn lief, daer toe gegeven,
Dat al mijn liefden is dus wt u hert gedreven?
  Waer in mijn lief, waer in heb ik u doch miſdaen,
  Dat ghy mijn liefde nu doet wt u hertje gaen?
Ik ken in 't minſt geen ſchult in mijn gemoedt bevinden,
Dat ik oyt oorſaek gaf tot wraek aen mijn beminden,
  Heb ik niet alle dienſt, die my de liefd' geboodt,
  Beweſen aen mijn lief? en ſwoer ik niet ter doot
Getrouw te blijven u, en trouwe liefd' te dragen:
Waerom, mijn Engel, ſegh, mijn liefden afgeſlagen?
  Waerom u lieve gunſt verkeert in wrede haet?
  Een ander nu bemint, en mijne min verſmaet?
Waerom een ander nu onthaelt, en ik verſchoven,
Sout ghy het meenen lief? ik kan het niet geloven;
  Dat ghy een ander nu meer liefde toont als mijn
  Dat dunkt my, waerde lief! onmogelijk te zijn,
Waer vindt ghy trouwer liefd' als ik tot uwaerts drage,
Maer 't loon dat ghy my geeft, dat heb ik te beklage,
  Wel eer hebt ghy aen my ſoo veele gunſt beſteet
  Dat ik het lof daer van nauw wt te roemen weet,
Wat heb ik lieve gunſt van uwe liefd' ontfangen,
Wat heb ik menighmael gekuſt u roode wangen;
  Hoe menighmael ſchoot ghy een lonkjen in mijn borſt,
  Dit maekten my ſoo ſtouwt dat ik vrymoedigh dorſt
Mijn lief om helſen; en bedrucken hare kaeken,
Op hoop dat liefde ſoud van u mijn eygen maken:
  Wat iſſer menigh uur, wat iſſer menigh dagh,
  In ſulke vreught beſteet die ik niet melden magh;
Wat iſſer tuſſchen ons al ſoete tijt verſleten,
Die nu (ſoo 't ſchijnt) by u onwaerdigh is vergeten;

Mijn hert dat ſmelt van ſpijt, mijn liefde treurt en klaeght
Dat nu een vremde brak my deſe prooy ontjaeght,
Ach! lief, ik noem u lief ten aenſien ik u minne,
Ghy huyſveſt in mijn ziel Vooghdeſſe van mijn ſinne;
Ik plaets u in mijn hert, ô! Vrouw van mijn gemoedt!
Ik voer u in mijn borſt, ik voed u met mijn bloedt.
Wat wilt ghy meer van my? wat kan ik u doen blyken;
Ghy weet mijn liefde heeft op aerde geen gelyken,
En toon ik niet genoegh dat niemant die der leeft,
Soo trouwen hert tot u in reghte liefde heeft.
Als ik, die dagh en naght moet klagen, ende ſughten,
En ſteedts in eenſaemheyt heel trooſteloos gaen vlughten
Daer ik mijn tranen ſtort, daer ik mijn klaghten doe,
Daer ik mijn ſughten ſend tot aen den Hemel toe,
Daer ik ellendigh klaegh met offer van gebeden,
Dat doch de Goon mijn ziel doen ſcheyden vande leden,
Ik ween, ik ſught, ik karm, ik roep de Goden an
Om hulpe tot de laſt die ik niet dragen kan,
Ach! of de goede Goon mijn die genade jonden
Dat mijn getrouwigheyt haer hert bewegen konde,
Ach liefſte! dat ghy wiſt hoe dikmaels dat ik kniel,
En druk u Beeltenis in 't diepſte van mijn ziel,
Daer ik u waerdigheyt *Cithré* ten offer drage,
Op hoop, dat ghy u ſult medogen door mijn klagen;
Mijn lief! ach oft ghy wiſt hoe willigh en bereyt
Mijn lievend hertje in dees droeve boeſem leyt,
Al vaerdigh en gereet wt liefd' u aen te bieden,
Alleen dat het van u moght eenigh trooſt geſchieden:
Trooſt u bedroefde ſlaef, die inde ſlaverny
Van ſijn getrouwe liefd' en lieve minnery,

Soo

Soo hobt, soo tobt, so woelt dat hy nogh dagh nogh naghten,
Geen lust nogh ruste heeft in 't minnen te verwaghten,
 De naght, de lieve naght die yder ruste baert,
 Met onrust mijn gemoed en droeve ziel beswaert;
Ik quijn, ik suf, ik klaegh, ik mijmer, ja mijn sinnen
Die zijn aen 't hollen inde dool-hof vande minnen,
 Ik loop, ik dwael, ik dool, en nergens vind ik rust,
 Natuur is voor de liefd' betooft van alle lust;
Geen spijse die my smaekt, geen drank kan my verquicken,
De aeders zijn verstopt en doen het bloet versticken,
 Soo dat de lust vergaet, en dattet nimmer vreught,
 Mijn overdroevigh hert in 't minste deel verheught;
Mijn lievend hertje leyt gerabraekt vande minne,
Ik weet nu langer niet wat dat ik sal beginne;
 Indien ghy my, mijn lief! niet helpt wt dese noot
 En heb ik anders niet te waghten als de doodt;
Een doodt een wrede pijn sal my ter neder vellen,
Een doodt een wrede doodt, sal my in 't graf verfellen,
 Een doodt, een wrede doodt, sal nae een droef geween,
 Mijn wtgeteerde vlees afknagen van het been;
Een doodt, een wrede doodt sal my te grave senden,
Een doodt, een wrede doodt sal saghten mijn ellenden:
 Een doodt, een wrede doodt sal 't lieven my verbien,
 Ten waer dat uwe gunst mijn liefde moght geschien:
Een doodt, een wrede doodt sal mely aen mijn tonen,
Een doodt, een wrede doodt mijn lijden sal verschonen,
 Een doodt, een wrede doodt! sal my dan gunstigh zijn,
 Een doodt, een wrede doodt sal saghten mijne pijn:
Een doodt, een wrede doodt sal 't lievend hert bevrijen,
Van alle pijn en smert die my de liefd' doet lijen:

Een doodt, een wrede doot sal selver my omslaen,
Van al 't verdriet dat my de liefde heeft gedaen;
Doch ik vertrouw mijn lief! ghy sult het niet vermogen,
U teer gemoet en sal die wreetheyt niet gedogen:
Ik hoop mijn lief ghy sult veranderen u sin,
En trecken metter tijt mijn trouwe liefden in;
Ik hoop mijn lief dat ghy u wreetheyt sult verkeren,
Het leven van u slaef, en niet sijn doot begeren;
Ik hoop dat u gemoedt die wreetheyt niet sal doen,
Maer dat ghy mijne liefd' met weder-liefd' sult voen.
Ik hoope dat ghy sult versaghten mijn verdrieten,
En dat ik voor mijn smert u gunste sal genieten:
Ik bid u, ach mijn lief! om die gewensten dagh
Dat my die lieve gunst van u gebeuren magh.

STEMME:

Als Phœbus reyst en spoeyt.

O overschoon Godin
Die mijn verliefde sin
Gevoed op soete min,
VVel eer verheughden;
VVanneer de liefde my
VVt lust van soet gevry
Voor seydde leckerny
Van minne vreughden;
Maer ik (vergeefs tot liefd' genegen)
Kost u met geen gebeen bevvegen.

VVat

VVat heb ik menigh naght,
Met droeve minne klaght
Bekommert mijn gedaght
Om u te smeken;
En met een droef gevveen,
Mijn lief u stoep betreen,
Geoffert mijn gebeen
Om u te spreken;
Maer kost u hert tot min niet buygen,
Het geen mijn sughjes nogh getuygen.

Maer al mijn droef verdriet
Kost u bevvegen niet,
Dies liefde my gebiedt,
Mijn dienst te staken;
Opreghte liefd' en trouvv
Bevvesen aen Me-vrouvv
Die sullen mijne rouvv
Een eynd doen maken,
In plaets van vveer-liefd' te vervverven,
VVt liefde my de doot doen sterven.

Vaerd vvel dan vvrede Maeght
VViens hert mijn doodt behaeght,
En my met pijnen plaeght
Om dat mijn sinnen,
De schoonheyt van u jeught
Begaeft met eer en deught,
In liefdens soete vreught
Die vvilden minnen,
Maer ik, die desen most verliesen,
VVil nu de doot voor 't leven kiesen,

Soo u, u lief met troost beloont,
Haer dese dankbaerheyt betoont.

Nu ik een weynigh troost heb van mijn lief verkregen,
Kan ook mijn dankbaerheyt nu geensints zijn verswegen;
Indien een dienaer van een Conink wiert ver-eert
Een schat, een groot Iuweel van yder wel begeert;
En dat dien Dienaer sigh ondankbaerlijk betoonden,
Met geen erkentenis des Coninck gunst beloonden,
Hy waer de gift onwaert, 't was niet aen hem besteet,
Het geen den Conink hem wt goede gunste deedt;

Heel

Heel anders wil ik my in gunst van liefde dragen,
Geen schatten kunnen my ter werelt soo behagen
  Als wel de gunst die ik van u mijn lief, ontfingh,
  Gunst, dien ik meerder aght als 't alderwaerdste dingh,
Oft Koninklijke schat, geen staet, geen werelts eere
Soud ik voor uwe gunst, mijn Jufvrouw! oyt begeere:
  Ik sweer dat ik van u de grootste eer geniet
  Die immer op der aerd een Minnaer is geschiet:
Wie heefter meer geluk ter werelt kunnen vinden,
Als my voor dees tijt is geschiet van mijn beminden?
  Dies sal mijn dankbaerheydt sijn in gelijken graet,
  Mijn lief, ghy zijt een schat die 't al te boven gaet,
Dewijl het schijnt dat my 't geluk soo hoogh wil heffen,
Dat ik (onwaerdigh) sal van u die gunst betreffen,
  Dat ghy, ik segh, aen my u gunste niet alleen
  Maer ook u hert en ziel wt liefde sult besteen;
O! waerde waerdigheyt! wat sal ik best betonen
Daer ik onwaerdighe u waerde mé sal lonen?
  Dewijl ik seker ben dat aen een jonge Maeght,
  Getrouwigheyt op 't hooghst, en boven al behaeght,
Sal ik in trouwe liefd' gedienstigheyt doen blijken,
Soo dat men daer in sal nauw vinden mijns gelijken:
  Ghy sult van my gedient, geviert zijn en ge-eert,
  Ik sal voor dese gunst u doen wat ghy begeert:
Ghy die met uwe gunst mijn liefd' te vreden stelden,
Sult sien, dat ik het sal met trouwe liefd' vergelden;
  Ghy, die mijn lijden hebt met uwe gunst versoet,
  Sult tot vergeldingh sien wat trouwe liefde doet.
Ik sal de gantsche tijt van mijn aenstaende leven
Alleen tot u vermaek my in u dienst begeven;

Al wat ghy mijn gebiedt dat sal u zijn vergunt
Ik sal ook alles doen wat ghy bedenken kunt;
Nu my u lieve gunst ten delen is verschenen
Is ook al mijn verdriet en ongeval verdwenen,
De droefheyt is verhuyst, en blyschap woont in my,
Mijn zieltjen leeft in vreughd, mijn hertjen dat is bly,
De hoop hout d'overhandt in 't strijden met de vrese,
Ik schijn een ander mensch als ik wel pleegh te wesen,
Een ongemeten vreught sit binnen in mijn hert,
En heeft in blije vreught verwisselt droeve smert,
Inwendigh is mijn geest in vreughde soo ontsteken,
Soo dat ik niet en kan ten vollen die wt spreken;
Mijn Engel! blijft by 't geen ghy hebt aen my besteet
Verandert na mijn vreughd niet wederom in leet,
Dat is verwisselt niet de gunste van u sinne
Op heden my getoont tot looningh van mijn minne;
Ist dat ghy uwe gunst in afgunst weer verkeert,
Soo denkt dat ghy in my het leven niet begeert,
De blijtschap die nu is in volheyt ongemeten,
Die soud dan op een nieuw ter neder zijn gesmeten,
En met een meerder pijn my aen het herte gaen,
Als zy voor desen wel heeft aen mijn ziel gedaen,
Ik soud aen yeder een getuygen door mijn smerte,
Dat ghy de moorderin soud wesen van mijn herte,
Een yegelijk die souw 't wt mijn gedaente sien,
Dat ghy, mijn lieve Vrouw my! 't leven wouwt verbien:
Ik hoop u hertjen sal noyt tot die wreetheyt komen,
Dat mijn vergunde gunst my weer sal zijn benomen,
Het vonkje van u gunst, het vuyr mijns liefdens lust
Dat dient meer aengestookt, en niet weer wt geblust,

Ey!

Ey! voeghtter vonkjes by, op dat het meer ontsteke,
En in een hoogher vlam sijn kraghten magh wt breke,
Op dat dit vonkjen magh verspreyden tot een vuyr,
Een vuyr dat door u gunst in liefden eeuwigh duyr.

MINNE-WETTEN,

Tot besluyt van dese voorgaende

MINNE-BEELDEN,

TOEGEPAST

DE MIN-SIEKE VRYSTERS.

Hoor, lieffelijk geslaght, aentreckelijke dieren,
In wiens gelaet en ze'en men menigmael siet swieren
De schigjes vande min; ja selver in het oogh
En lieffelijk gesight voert ghy Cupidoos boogh;
En schiet de pijltjes wt van lodderlijke lonkjes,
U hertje lieve Maeght brant inde minne-vonkjes,
U wesen wijst het wt, hoe wel de tongh niet seyt
Dat in u lieve hert verhole minne leyt,
't Wtwendigh is getuygh van 't innerlijk behage,
En schoon de tonge swijght het herte dat ken klage,
Al watter door natuur aen uwe lichaem leest,
Getuyght, ô! soete Maeght wat dat u hertjen heeft:

U oogh-

U ooghjes, en u mondt, u lipjes, en u handen,
Getuygen dat de min inwendigh u doet branden,
    Wanneer een dertel oogh maer op geslagen wort,
    O ! lieve Maeght, men siet wat u in 't herte schort:
Wanneer ghy u gesight laet hier en elders dwalen,
En lieve lonkjes doet wt uwe ooghjes stralen,
    Wanneer ghy hier of daer een jeughdigh Vrijer siet,
    U ooghjes zijn getuygh van innerlijk verdriet.
U mondt en lipjes selfs, die zijn als vaste wetten;
Waer mede ghy getuyght u innerlijke hetten;
    Wanneer men hier of daer genaekt u roode mondt
    Sy is getuyge van u innerlijke grondt,
U lipjes sonder spraek wtdruklijk, kunnen seggen
Wat vonkjes datter in u hert verborgen leggen,
    V lipjes zijn getuygh van innerlijke brant,
    Ontdecken door een kus onsienelijke schant,
V handen, teere Maeght! u handen sonder spreken,
Verklicken u gemoedt door 't wterlijke teken,
    Dat met een lieve handt somwijle wert gedaen,
    En geeft u geyle lust in 't minne te verstaen;
Ghy, die dees ranken pleeght, ik leer u, leert se mijen,
Ten voeght geen eerbaer Maeght, met tekenen te vrijen;
    Ten past de Vrysters niet te halen Vryers an,
    Maer 't is een saek die d'eer op 't hooghste schade can:
Ten voeght geen eerbaer Maeght, soo inde min te mallen,
Nogh inde vryigheyt soo verre te vervallen:
    Dat sy een geyle lonk wt haer gesighte schiet,
    Of met een dertel oogh op eenigh Minnaer siet:
Ten voeght geen eerbaer Maeght te toonen graegt in 't kussen,
En door een geyle treck, haer innigh vuyr te blussen:

Ten voeght geen eerbaer Maeght te drucken met de hant,
Te veylen hare min; is voor de Maeghden schant:
Ten voeght geen eerbaer Maeght te slingeren langs straten,
In 't donker vande naght alleen met Vrijers praten;
Ten voeght geen eerbaer Maeght die hare eer betraght,
Te wandelen op straet de gantsche lange naght,
Ten voeght geen eerbaer Maeght (nogh boven dese delen)
Te wesen menighmael inde Comedie-spelen;
Al waermen dickmaels siet een sake soo ontdekt,
Dat sy een eerbaer Maeght tot quade gangen trekt,
Ten voeght geen eerbaer Maeght, in 't rijpste van haer vrijen,
Met Vrijers nu en dan om verre spelen rijen,
Ten voeght geen eerbaer Maeght dees wegen in te slaen,
Hoor, teere dieren, hoor! ik wil u beter raen,
Laet af van dese gangh, het strekt u een tot schaden,
Ey lees, en leer dit rijm, 't sal u ten besten raden;
,,In 't jagen valt de prooy den Jager dan eerst soet,
,,Wanneer hy vlijtigh die met lust na-jagen moet.
,,De waerdigheyt van 't wilt is meest daer in gelegen
,,Dat het met moeylikheyt in 't jagen wert verkregen,
,,Waer, die men selver veylt wort noyt soo dier verkoght,
,,Als die, die selver van een kooper wort gesoght;
Ik wil u, soet geslaght, een vaste regel geven
Sy sal u dienstigh zijn soo ghyse wilt beleven
Ik wil u op een kort met rijmpjes wijsen aen,
Wat inde soete min voor Vrijsters dient gedaen;
Ik wil u, teer geslaght! aen wijsen door gedighte,
Een vaste minne-wet, en reghte Maeghde-plighte,
Ik wil u stellen voor een lieffelijke last,
Die inde soete min een eerbaer Vrijster past:

Sie hier een fiere Maeght dight aen den haert geseten,
Ey! sie een vonkje vuyr van 't brandend hout gespleten
Valt op haer voor-schoot neer: sy siende 't vonkjen aen,
En sonder dat sy toeft smijt sy het daer van daen,
Op dat het niet en souw te ver in 't lijwaet branden
Schut wat sy schudden ken, en rept haer gauwe handen,
In 't kort sy doet haer best, sy spertelt schut en stoot,
En datelijk de vonk die valt haer vande schoot;
Een lesse voor een Maeght wanneer de minne-kraghten,
Gel ijk een vonkjen vuyrs, bespringen haer gedaghten.

Wan-

Wanneer een geyle lust 't gedaght de min voor-beelt
Daer dient, ô teere Maeght! daer dient niet mé gespeelt;
Wanneer in u gedaght de minne-lusten vallen
Ghy, teere Maeghden; meught daer mé niet leggen mallen;
Wilt ghy in u gedaght de minne-lusten voen;
't Sijn vonkjes, die voorwaer aen Maeghden hinder doen:
Wilt ghy in u gedaght 't gevoelen vande minne
Op 't hooghst niet tegen staen wanneerse wil beginne!
Wilt ghy, ô! teere Maeght een felle brant ontgaen,
Ghy moet in u gedaght de minne tegen staen;
Wilt ghy dat u de brandt niet aen het lichaem dere,
Ghy moet de eerste vonk niet lijen op u klere;
Wilt ghy niet dat de brant u eer, u kuysheyt schaet,
Schikt dat ghy in 't gedaght de minne tegen staet,
'k Meen minne die u hert tot lusten soekt te dryven,
Het zy dat ghy bestaet met letteren te schryven;
Het zy dat ghy ontdekt aen Vryers uwe gront,
Door heymelijk geschrift, of selver met de mont:
Het zy door tekenen oft diergelijke streken,
't Zijn middelen die ik als heete vonkjes reken,
'k Segh vonkjes, die haer brant in tijts niet wt gedooft,
De eere van een Maeght, door dese streken, rooft;
Leer, teere Maeghden! leer, ey! leer met alle kraghten
De min te weder staen, als zy brand u gedaghten;
't Voeght niet dat mins versoek in Maeghden wort volbrogt
Maer dat een Vrijster waght tot dat sy wort versoght.
Lieft niet of wort gelieft; vrijt niet, of laet u vrijen
Mint niet of wort gemint, leer uwe minne mijen,
't Is menighmael gebeurt, gelijk ik seker weet,
Daer Maeghden minden eerst, daer was 't vervolgen leet:

't Is menighmael geschiet, ik hebt in aght genomen,
En laet het desgelijcx ook in u herte comen,
Ik hebbe, teer geslaght! wel eer een Maeght gekent,
Die had in haer gedaght de min te seer geprent;
't Gedaght ontstak begeert, begeerte dreef de wille
Die al te samen in de losſigheyt vervillen,
Dat sy haer minne souw aen haer gemindе lief,
De saek hem (onbewust) doen melden door een brief;
Na eenigh over legh door drift van minne vlagen,
Sy maekt een brief gereet en laetse tot hem dragen:
Gebruykt een vreemde vondt waer mé sy broght te weegh
Dat, die sy minne droegh de brief in handen kreegh;
Hy die noyt had verwaght soo seer gemint te wesen,
Die heeft de brief besien, die heeft de brief gelesen:
Wel wat een seltsaem dingh dat hier een geyle Maeght,
Haer minne my ontdekt, en van de liefde klaeght,
Wel! wat een seltsaem dingh, wat comt my hier ter handen?
Ken in een Maeghden hert soo seer de minne branden?
't Is voor een eerbaer Maeght niet al te wel versint,
Te soeken Vrijers liefd' eer dat hy haer bemint:
Hy over-weeght de saek, en wiktse door de reden,
Wort in een Maeght, seyt hy, de vryheyt niet geleden?
Hoe (seyt hy) ken een Maeght hier in niet zijn verschoont,
Dat sy wt liefde mint, en hare minne toont,
Staet het geen Doghter vry haer minne voor te dragen,
Hem, die de minne-keur op offert haer behagen:
Hoe (seyt hy) waerom niet de liefde van een Maeght?
Ontdekt aen die, die sy opreghte liefde draeght,
't Is eygen door natuur, dat aller menschen sinnen,
In wel bequame tijt wel neygen na de minne:

'tIs eygen door natuur, dat minnens ſoet gewelt,
De keur van mins verkies een Maeght te vooren ſtelt,
Wel waerom ſouw een Maeght haer ſinnen dan niet ſetten,
Voor dat ſy wort verſoght? ik vind verſcheyde wetten,
Ik vinde het te reght, als ik my wel beſin,
O Maeghden! 't paſt u niet te veylen uwe min,
't Zijn wetten u verleent van over oude tijen
Een Maeght moet zijn gevrijt, al eer dat ſy magh vrijen,
Godt heeft het ſoo geſchikt; 't is over langh volbroght,
De Vrijſters lieven niet of worden eerſt verſoght:
De rede ſtrekt een wet, die ik de Maeghden leere,
Geen Maeght vermagh de liefd' van Vrijers te begeeren,
Indien ſy weten wil waerom 't niet magh geſchien,
Sy ſal het in 't vervolgh van deſen handel ſien:
De Jonghman die den brief had vande Maeght gekregen,
En koſt in geender wijs met reden over wegen,
Dat het een eerbaer Maeght ſouw vry ſtaen hare ſin,
Te melden, die ſy lieft, haer ongeminde min;
Doch nae een kort beraet van dertele gepeynſen,
De Jonghman die beſluyt behendelijk te veynſen:
En door een lief geſprek en innerlijk gelaet,
Hy voeght ſigh by dees Maeght, let nu hoe 't voorder gaet,
Soo haeſt als hy by haer, ô Maeghden! is gekomen,
Wiert hy met bly onthael by haer ook aengenomen.
Sy toont haer heus en wel, manierlijk en beleeft,
Niet dat ſy eenigh deel aen hem te kennen geeft,
Van yets dat niet en voeght, maer toont een zedigh weſen,
Doch na een korten tijt; wat iſſer op gereſen?
Hy die aen alle kant ſagh wat de Vrijſter ſchort,
Die heeft (als vlas by vuyr) een vonk daer in geſtort,

Beloofden haer ſijn trouw, en haer op deught te vrijen,
Sy ken op dees beloft meer vryheyt van hem lijen ;
Het vonkje voedt de brant, in 't kort hy wort ſoo vry
Dat hy de eer, en ſchaemt ſtelt t'ſamen aen een zy,
Hy voelt een heete drift van luſten in hem woelen,
Hy wort in hem gewaer een wonderlijk gevoelen,
In 't kort hy deſe Maeght om hare maeghdom vrijt,
Die op een los verſoek, eylaes ! daer hene glijt :
Sie hier de reden wet, waerom dat uwe ſinne
O ! Maeghden moeten zijn geteugelt inde minne :
't Is ſeker ! ſoo een Maeght moght vrijen als ſy wouw,
Dat men dees fauten meer als heden vinden ſouw ;
Iſt dat ghy wert gevrijt, iſt vrijen u behagen
Weet ghy hoe dat ghy dan, ô Maeghden ! u moet dragen ;
Dat ſulke vrijery u niet te vooren valt,
Of in te loſſen min u Minnaer niet en malt ?
Voerd maer een zedigh oogh, mijd u voor geyle lonken
En zijt in vrijery niet dertel, nogh broot-dronken :
In 't kuſſen niet te milt, niet al te laf nogh ſoet,
Maer zijt gelijkerwijs een Dochter weſen moet,
Soo u een Minnaer mint op deughde, eer en trouwe,
Soo u een Minnaer traght te lieven voor ſijn Vrouwe,
Soo u een Vrijer vrijt met ongevalſte min,
Soo druk dan deſe les vry diep ter herten in ;
Vindt ghy hem uws gelijk, of boven u vermogen,
Wilt hem op ſijn verſoek gelegentheyt gedogen,
En met u Ouders raet vergunnen tijt en dagh,
Dat hy ſijn min en ſin, u openbaren magh :
Traght hy met ſijn gevry, u voor ſijn Bruydt te minne,
Bevint ghy ſijne liefd' heel tegens uwe ſinne,

Be-

Bespeurt ghy yets in hem dat u niet an en staet,
Leer, teere Maeghden! leer, dat ghy niet voorder gaet;
Vint ghy u ongeneyght met die u mint te trouwen,
En wilt hem niet te langh in sijn versoek ophouwen,
En toont gheen stuur gesight, maer vrundelijke geest,
Dit is een eerbaer Maeght altijt een lof geweest,
Vint ghy in tegen-deel, den Minnaer in sijn minne
V aengenaem te zijn, te wesen naer u sinne:
Toont dat niet inder haest, maer een van langer hant
En lieft, ô Maeghden! lieft met kennis, en verstant,
Men pleegh het over langh als voor een spreuk te hooren,
Al wat men schielik kiest wert schielijk wel verlooren,
Het geen men al te light somwijlen heeft betraght,
Dat heeft men nader handt ook weynigh waert geaght,
Door mangel van beraet, en overlegh van reden,
Heeft menigh Maeght berouw in minne-keur geleden,
De minne is van aert, geneyght tot veynsery,
Den Minnaer doet schoon veur in 't eerst van sijn gevry,
't Is gout al watter blinkt, 't is al van groote saken,
En soekt een Vrijster veel in 't minnen wijs te maken:
Hy roemt van sijn geslaght, en van sijn groote goet,
Ook van sijn koopmanschap, en winste die hy doet,
Hier heeft hy sulke schat, daer kent hy soo veel winnen,
't Is lock-aes! teere Maeght! aen u verliefde sinnen:
't Is over langh geweest, op heden is het nogh,
Dat in de vrijery somwijlen schuylt bedrogh,
Dies wilt niet al te haest u weder-min gedogen,
Een Maeght die light gelooft, wert lightelijk bedrogen:
En neem niet al te haest u Minnaers zegen aen,
Maer wil't (op 't geen hy seyt) u eerstelijk beraen,

Twee ſaken zijnder die te raſſe min verbieden,
En noodigh, teere Maeght! dat zy voor al geſchieden;
De eerſte dient voor al, en ſtrekt u voor een wet,
En weet dat ghy te reght op deſen handel let:
V Minnaer ſal in als hem weten ſoo te vlijen
Gedurende de tijdt van ſijne vryerijen,
Hy ſal betraghten ſteedts dat hy u lieve Maeght,
Met ſijn gedienſtigheyt in alle dingh behaeght;
Hy ſal, wat hem geſchiet van u, op 't hooghſt verſchonen,
Hy ſal u voor het eerſt goet-aerdigheyt betonen,
Hy ſal hem voor het eerſt wel tonen heus van moet,
Soo langh als hy an u zijn dienſt in 't minnen doet,
Hy ſal u 't allen tijt wel ſchone woorden geven,
En ſchijnen voor het oogh volmaekt te zijn van leven;
Hy ſal veel wonders doen om u te krijgen vaſt,
Al eer dat ghy de ſaek te degen onder taſt.
Hy ſal u wonder lof van deught en eere praten,
En met een ſoete tongh veel fauten kunnen haten?
Maer teere Maeghden! let, 't geſchiet ter wijl hy vrijt,
Dit leert u dat ghy niet te haeſt in 't kieſen zijt,
Hier ſtaet u teere Maeght, hier ſtaet u nu te leeren,
Om 't onder ſtaen, oft hert en woorden accorderen;
Hier dient u tijdt, ô Maeght! dat ghy met naerſtigheyt,
Seer naerſtigh onderſoekt of 't waer is dat hy ſeyt;
Ten tweeden, 't is den aert, en eygen aen de minne,
Als Vrijſters haeſtigh zijn, is 't ſtrijt in Vrijers ſinne,
't Is dikwils wel gebeurt, ook menighmael geſchiet,
Dat Vrijſters raſſe keur, aen Vrijers gaf verdriet,
't Is menighmael gebeurt dat het de liefd deed krenken,
Want Vrijſters light gereet, geeft Vrijers nabedenken;
Indien

Indien de min een Maeght light tot verloven port,
Den Minnaer beelt ſigh in als datter yets an ſchort;
Schoon dat ghy zijt geneyght met u gemoet en ſinne,
Om hem (die u bemint) te toonen weder-minne;
Schoon dat het is u wens, u hert, u ſin, u wil,
Nogh houd u lieve Maeght, nogh raed ik, houd u ſtil.
En wilt te haeſtigh niet u meningh openbaren,
Maer wilt ſoo nu en dan een weynighjen verklaren,
't Zy met een ſoete lonk, of vrundelijk gelaet,
Dat ghy hem meer bemint, als dat ghy hem verſmaet,
Indien ghy lieve Maeght, wilt ſeker gaen in 't minnen,
Ghy kunt, gelooft het my, geen beter middel vinnen;
Ghy kunt, vertrouwt het my, noyt vinden beter raet,
Als dat ghy in u min tot uwen Schepper gaet:
Ik ſegh tot uwen Godt, om hem te openbaren,
Om hem u lieve ſin, in 't minnen te verklaren,
Om hem u innigh hert, en uwe diepſte gront,
Te melden met de tongh, te wten met de mont;
O Godt! genadigh Godt, de kraghten mijner ziele,
Gebieden met het hert my voor u neer te kniele,
Om u te dragen op, mijn wille en mijn ſin,
Om u te dragen op mijn liefde en mijn min:
O Godt! genadigh Godt, dewijl het 's menſchen leven,
Door u ſijn oorſpronk heeft, en wert door u gedreven:
Wt eygenſchap die ghy den menſch hebt in geplant,
Dat is tot ſoete min, die my in 't herte brant;
Dat is tot reyne liefd' en eghtelijke trouwe,
Waer in ik niet en ſoek als nuttigheyt te bouwen,
En offer in mijn hert moght zijn een enkel ſmet
Van innerlijke luſt, ſoo bind my aen u wet,

Soo gund my goede Godt dat ik my soo magh draeghen,
Dat u mijn liefde mach ten hooghsten wel behaghen;
Dat ik dat nodigh werk van u verleent, ô Heer!
Gebruyken magh altijt tot zaligheyt en eer,
Ontstaeter in mijn hert onkruyt van quade driften,
Soo gund my goede Godt, dat ik het wt magh siften;
Soo gund my goede Godt in dese saek te doen,
Gelijkmen is gewent te plegen an het groen,
,,Wat sietmen op het landt, en in het groen geschieden?
,,Men siet het quade kruyt daer wt het goede wieden,
,,Men siet hoe 't quade kruyt wert wt het goet geplukt,
,,Om dat het goede niet door 't quade wert verdrukt,
,,Men siet somwijl een tack van jonge bomen snijen,
,,Om dat de tere stam te beter souw gedijen,
,,Men siet de wijngaert ranck hoe korter afgesnoeyt,
,,Hoe beter dat hy wast, hoe milder dat hy groeyt,
,,En op gesette tijdt en op bequame dagen,
,,En op hun reghte stond, te beter vrughten dragen;
Mijn minne tot een les, mijn zieltje tot een leer,
Dat ik in liefdens hof geen onkruyt en begeer;
Dat ik mijn jonge jeught in 't bloeyen van haer jaren,
Voor alle onkruyt moet wel traghten te bewaren:
Een tack van quade lust, en innerlijke vlam,
Dient, ô! mijn zieltje, dient gesneden vande stam,
Van 't lighaem afgekapt en wt het hert gedreven,
Mits dien een quade tack de boom berooft het leven;
Wel aen verliefde hert liefds quade gangen mijt,
Op dat de liefde u ten zalighsten gedijt;
O! wilde wijngaert ranck, ô! jonge teere sinnen
Nogh in het eerste soet van liefde ende minnen;

U lootjes die ghy schiet, en in u jonkheyt spruyt,
Die loopen vaek te wilt en al te weligh wt,
Hier dient het mes by 't hout, de tacken af gesneden,
Hier dient geen wildernis van geyle lust geleden;
Hier dient ô! jonge stam, geen geyle graeght gele'en,
Hier dient wat wt geroeyt, daer dient wat af gesne'en;
Hier dient wat af gekapt, en daer wat wt getogen;
Hier dient mijn jeughdigh hert te leeren door de oogen;
Hier dient my wel te reght het ooghe, het gesight
Te wesen nodigh tot een reyne minne-plight,
Dies ik my wederom wil tot mijn Schepper keeren,
Hem bidden dat hy my het reght gebruyk wil leeren;
Ik segh het reght gebruyk, hoe ik in dit geval,
Mijn oogen inde plight van min gebruyken sal,
Wel op, mijn zielt jen op, wel op mijn gantsche leden,
En offert aen u Godt, ootmoedige gebeden,
Slae van den Hemel af u Goddelijk gesight,
O Godt! en leer my doch, mijn reghte maeghde-plight;
Leer my, ô eeuwigh Godt! leer my tot deser stonden
Te schuwen door het oogh de pryculeuse gronden;
Die 't modder dryven op, van het onkuysche slick,
Dat reyne zielen smet vaek in een oogenblick;
De drift van quade lust, wiens golven, en wiens vlieten,
Meest door de oogen tot in 't diepst des herte schieten;
Doet vloeyen af van mijn; mijn Schepper, en mijn Heer,
En laet het oogh de lust in trecken nimmermeer;
Maer laet my goede Godt de oogen altoos sluyten,
Als lust het oogh beloert op dat haer gangen stuyten,
Op dat de lust door 't oogh in 't herte niet geraekt,
En daer (het soet begin) geen qua gewoonte maekt,

O Godt! ô! goede Godt, vrijt my voor sulke smerte,
En dat ik sluyt voor lust, de poorte mijnes herte,
Het zy mijn lieve Godt, waer dat ik hene gae
Dat ik noyt dertel oogh op eenigh Minnaer slae,
Het zy dat tijts toeval my voeght by Jonge lieden,
Al waermen alle vreught, en wellust siet geschieden;
Het zy men hier of daer, of elders speele rijt,
Of daermen vrolijk is naer het beloop van tijt,
Het zy men dus of soo met jonge-luy verkeeren,
En datter yemandt moght mijn weder-min begeeren,
Het zy daer yemandt waer die mijn tot min versoght,
Soo stort in my, ô Godt! 't geen nodigh dient volbroght:
Dat is een sedigh oogh, en laet als roode roosen,
De schaemte goede Godt op mijne kaeken bloosen;
Een neergeslagen oogh, een zedigh heus gelaet,
Voeght voor een teere Maeght, als sy van liefde praet,
Het noodighst dat ik agh dat Maeghden staet te plegen,
(Als haer een Vrijer soekt tot liefde te bewegen)
Het nodighst dat hier in, een Vrijster dient gedaen, Tobi. 3. Cap. 13. 14. 15. vers
Dat is met Sara in haer eenigheyt te gaen:
Dat is met Godes vrees in haer slaep-camer treden,
En offeren aen Godt ten dienst haer gantsche leden;
Een reyn een suyver hert, een onbevlekt gemoedt,
En toont u lieve Maeght gelijk als Sara doet,
Die na dat sy haer had drie dagen langh onthouwen,
Die, eer sy, voor haer man Tobias wilde trouwen,
Die nae drie dagen langh in vasten en gebeen
Op offerden aen Godt haer suyver lijke leen,
Die met een diep gesught en met betraende oogen,
Met een gemorsselt hert in Gode opgetogen,

Heeft

Heeft haer gebedt gestort, en riep Godts goetheyt an,
Ten eynde dat haer Godt gun een Godt-vreesend man;
Hoor voorder, Maeghden! hoor wat Sara heeft bedreven,
Wat lof dat Sara heeft aen haren Godt gegeven:
Hoe sy haer Schepper eert, en met den mondt belijt,
U naem, ô groote Godt! moet zijn gebenedijt.
Gram zijnde wert by u bermhertigheyt bevonden,
In tijden van berouw! vergeeft ghy, Heer, de zonden;
Die ghene die u naem aenroepen goede Godt,
En eeren metter daet u heylighe Ghebodt.

Ghy weet het eeuwigh Godt! ghy weet het Heer der Heeren,
Ghy weet dat ik noyt had tot eenigh Man begeeren;
 Ghy weet het goede Godt, ghy weet hoe ik mijn ziel,
 Van de begeerlijkheyt in alles ſuyver hiel,
Ghy weet het dat ik noyt, ô Heer! heb willen hand'len,
Met ſulke die daer in lightvaerdigheden wand'len;
 Ghy weet het goede Godt! mijn wil heeft noyt gehenght,
 Dat ik my hebbe met den ſpelende vermenght:
Maer heb my aen u wil gehoorſaemlijk beweſen,
T'ontſeggen eenen Man, en dat met uwer vreſen;
 Ten eynde my die is van Gode op geleyt:
 Maer niet dat ik het wil door mijn wellustigheyt,
Waer nu, waer wilt ghy voort! mijn pen waer wilt ghy dwalē?
Wat wilt ghy dit en dat ſoo breet te voorſchijn halen?
 Wat wilt ghy langer hier de Maeghden ſtellen voor?
 Een leeringh tot beſluyt, een reede geef gehoor,
Hoor jonge Maeghden hoor, dit is het ſlot van reden,
Voor alle ſaken dient u Schepper aen gebeden,
 Ghy dient voor alle dingh tot uwen Heer te gaen,
 In 't binnenſt van u hert ſijn Godtheyt roepen aen,
O Godt! ik die ten dienſt mijn lighaem, ziel en leven,
Aen uwe Godtheyt wil ten offerande geven;
 O Godt! ik die mijn wil, mijn ſinnen en gemoet
 Buygh onder uwe wil, met my u wille doet,
O Godt! ghy die my hebt gegeven vvil en ſinnen,
Gun dat ik niet en vvil, als 't geen ghy vvilt te minnen,
 Hebt ghy my tot de eght, ô goede Godt! verſien,
 Laet na u vvil, mijn vvil, in deſe ſaek geſchien;
Hebt ghy my eeuvvigh Godt tot d'Eghte-ſtaet verkoren,
Soo vvilt ô goede Godt! na mijn gebeden hooren:

Ik bid u eeuvvigh Godt ! ik bid u Majesteyt,
Hebt ghy my inde eght mijn delingh toegeleyt ?
Ik bid u eeuvvigh Godt, sal ik hier op der aerde,
Den Huvvelijken-staet naer uvven vvil aenvaerde ?
Ik bid u eeuvvigh Godt sal ik in d'eghte treen,
Dat uvve goetheyt my een goet partuur verleen ;
Ik bid u vvilt my doch een goet gesellschap geven,
Waer mede dat ik magh in rust en vrede leven :
Ik bid u eeuvvigh Godt ! vergun my tot een Man,
Een die my door sijn deught in eeren houden kan,
Ik bid u goede Godt ! ist mijn beroep te trouvven,
Gund my een Man daer ik magh vredigh huys mé houvven,
Ik bid u goede Godt ! indien ik trouvven moet,
Soo laet mijn herte niet vervallen op het goet,
Niet op een losse schijn van vvel geboren leden,
Niet op een ydel praght in dertelheyt van kleden,
Niet op een moedigh Helt, die praghtigh is in staet,
En meerder inde schijn, als hy is inder daet,
Niet op een schoon gesight, of diergelijke saken,
Niet op een soete tongh die herten vveet te raken ;
Niet op een aerdigh beelt, of op een kloeke geest,
Ten zy dat hy by dien voor al sijn Schepper vreest,
O Godt ! ist uvve vvil, dat ik de eght beginne ?
Verleend my soo een Man goet-aerdigh, sast van sinne,
Een Man die door sijn deught, en door sijn kloeke raet,
Sijn Vrouvv en huys-gesin in alles gade slaet,
Een Man die sigh van jonghs heeft naerstelijk gequeten,
Om op sijn reghte tijdt de manne-plight te vveten,
Een Man die sigh van jonghs en van sijn kintsheyt af,
Dat's tot de vreese Godts, en alle deught begaf:

Een

Een Man, die 't huys-gesin in deughde weet te stijven,
Een Man die herten weet tot deughden aen te drijven;
Een Man die wijs beleyt in eghte saken heeft,
Een Man die 't huys-gesin veel goede wetten geeft,
Een Man, een deftigh Man begaeft met wijse sinnen,
En Vrouwe swackheyt weet met reden t'overwinnen:
Een Man die door beleyt het vrouwelijk gemoedt,
Met teere sausen queekt, en weke spijse voedt;
Een Man die met een Vrouw na reden weet te leven,
Een minnelijk gesight sijn Vrouwe weet te geven;
Een Man die alle dingh ten goeden eynde keert,
Een Man die sijne Vrouw wt liefde dient en eert,
Een Man die naerstigh is sijn oeffeningh te drijven,
Een Man die buyten 's huys, niet is gewent te blijven:
Een Man die selden soekt geselschap by de Weert,
Maer die sigh meesten tijt schikt aen sijn eygen heert,
Wilt my, ô! goede Godt, met soo een Man doen trouwen,
Gund my met soo een Man Godt-zaligh huys te houwen:
O! eeuwigh Hemel-Vooght, verleent my soo een Man,
Waer meed ik zalighlijk mijn leven eynden can:
O! eeuwigh eenigh drie, drie eenigh Godlijk wesen,
Wiens hooge Majesteyt de zielen moeten vresen,
Drievuldigh eenigh Godt, voor wien ik neder kniel,
Wtwendigh met het lijf, inwendigh met de ziel,
Inwendigh met de geest, wtwendigh met de leden,
Op heffende voor Godt den offer mijns gebeden,
O Schepper! schept in my een suyver, reyn gemoedt,
Een hertje sonder smet, een ziel die deughde voedt:
O Schepper! schept in my, een Goddelijk behagen,
Op dat ik na u wil in alles my magh dragen,

'tSy

'T Zy dat ghy my beroept tot d'Echte-ſtaet of niet,
Maer nae ghy dat met my ten zalighſten voorſiet:
O Schepper! ghy die hebt geſchapen alle dingen,
En door wiens mogentheyt u ſchepſelen ontfingen,
Het leven, en de ziel, de wille en 't verſtandt,
O Schepper! die den menſch dees drie hebt in geplant,
Op dat wy door 't verſtandt u Godtheyt ſouden kennen,
En leeren waer toe wy van u geſchapen bennen,
Te weten, na de ziel geſchapen en geteelt,
Van Goddelijke maght na Godes eygen Beelt,
De ziel het opper deel van 't menſchelijke leven,
Is ons van u, ô Godt! op intereſt gegeven:
De wil hebt ghy als vooght van mijne ziel geſtelt,
Indien dan dat mijn wil na quade gangen helt,
Om tegens u gebodt het dool-padt in te keeren,
De ziel vervremt van Godt door 't quaet doen te begeren,
Maer wil de wil van 't quaet tot deughdens glory ſpoen,
Soo ſal die goede wil in ons Godts wet voldoen,
Maek my ô goede Godt! aen goede wil gebonden,
Een wil die noyt en wil ten dienſte zijn de ſonden:
Een wil die alles wil wat ghy mijn Godt gebiet,
Een wil, die wat ghy wilt, dat naer u wil geſchiet.

MINNE-WETTEN,

Tot besluyt vande voorgaende

MINNE-BEELDEN,

TOE-GEPAST

DE MIN-GRAGE VRYERS.

Hoor toe verliefde Jeught! ghy die in minne saeken,
Soekt dagelijcx u werk en oeffeningh te maeken,
Hoor toe verliefde jeught die met u hert en sin,
Betraght de losse vreught van ongebonde min:
Hoor toe verliefde jeught, die dagelijcx gaet swieren,
En met een dertel oogh belonken soete dieren,
Die dagelijcx versoekt het maeghdelijk geslaght,
En offert met de mont een losse minne-klaght,
En sweert by Venus selfs, en by Cupidoos wetten,
Hoe dat u herte brandt met innerlijke hetten,
Hoe u gemoet en ziel, hoe u verliefde hert
Gevoelen minne pijn, beproeven liefdens smert,
Ghy sweert by vuyr en vlam, en by de minne vonken,
Dat ghy verwonnen zijt door lodderlijke lonken,
Ghy sweert dat haer gesight, of haer korale mont,
U hebben aen het hert en aen de ziel gewont:
Ghy sweert dat sonder haer u leven moet verdwynen,
En uwe lentens jeught in dorre knagingh quynen,
Ghy sweert ik weet niet wat, dat u geschieden moet,
Indien de soete Maeght u smerte niet versoet,

Ghy

Ghy slijt een langhen tijdt een groot getal van dagen,
In sughten en geween, in treuren en in klagen,
Ghy bidt en smeekt u lief, ghy vrijt al wat ghy kent,
Ghy klaeght van u verdriet, ghy klaeght van u ellent,
Ghy moet om haren 't wil wel duysent doode sterven,
Wanneer ghy maer een dagh haer by-sijn schijnt te derven:
U lief is een Godin die hert en ziel gebiedt,
Nogh duysent dingen meer, de helleft weet ik niet:
Na al dit minne werk, na al dees minne-kuren,
Die in 't gemeen niet langh in eene graet en duren,
In 't kort na al dit doen, en na een langh getreur,
Ghy slaet het blaetjen om, en gaet weer schielik deur;
Ghy (door een losse buy) raekt inde min aen 't doolen,
En hebt de swacke Maeght somwijl het hert gestolen;
Leer door dit sleghte rijm, ô! light verkeerde gast,
Dat noyt een heus gemoet die slimme streken past;
Leer, losse Minnaer ! leer, 't ken noyt ten goede strecken,
Dat met een eerbaer Maeght de Vrijers willen gecken:
't Is, ô geen eerbaer hert ! 't en is geen heus gemoet,
Dat aen een eerbaer Maeght dees slimme ranken doet:
Indien ghy zijt gesint (soo dat behoort) te vrijen,
Ghy moet voor alle dingh, ghy moet de streken mijen;
Indien ghy uwe eer wilt traghten voor te staen,
Ghy moet in 't minste deel noyt sulke gangen gaen:
Ghy moet geen eerbaer Maeght niet light van liefde seggen,
En haer de geyle min soo los te vooren leggen;
Ghy moet een eerbaer Maeght niet vrijen met de mondt,
Indien u dat het hert leyt op een losse grondt,
Ghy moet geen eerbaer Maeght, om weder-minne vleyen,
Indien ghy zijt gesint daer schiglijk wt te scheyen.

Wel aen dan losse jeught, het is een quade daedt,
Dat ghy in uwe min die cromme gangen gaet;
Hoor, losse Minnaer hoor! een woortje moet ik spreken,
Schuwt in de soete min de goddelose streken,
Wanneer dat sulke min met uwe sinnen strijt,
Soo schik, dat ghy voor al een dingh ghedaghtigh zijt,
„Soo yemandt comt gereyst, soo yemandt comt gereden,
„Het zy in verre landt, het zy in vremde steden,
„Soo yemandt sigh van huys in eenigh plaets begeeft,
„En daer hy comanschap, of sijnen handel heeft,
„'t Zy dat hy reyst te landt, of dat hy comt gevaren
„Veel mijlen door de Zee, en door de diepe baren:
„Ist saeke dat hy daer voor schaed of onheyl vreest,
„Leer, hoe in dit geval sijn sorge zy geweest,
„Hy! om geen swarigheydt, of eenigh schae te lijen,
„Hy! om voor schade sigh in alles te bevrijen,
„Hy! op dat hem ter Zee, geen Rover an en tast,
„Hy! op dat hem te landt geen sware over last
„Van Rovers en geschied, sal goede sorge dragen,
„Dat hem geen vyandt quel dat hem geen Rovers plagen,
„Dat hem sijn goet niet wert genomen met gewelt,
„Het zy dan op de Zee het zy dan in het velt,
„Hy (om de vrees van dien wt sijn gemoedt te bannen)
„Versiet hem op de wegh met wel eervaren mannen,
„Die met een goet getal van wapens zijn versien,
„Ter oorsaek, hem geen leet souw op de reys geschien:
Indien ghy, losse jeught mijn sin hier wt wilt leeren,
Indien ghy uwe sin tot dese les wilt keeren.
Indien ghy wilt de sin van dit verhael verstaen,
Soo wilt een weynigh nogh in 't lesen verder gaen:

Het gaet ô jonge jeught, het gaet ſoo in het minnen,
Ghy hebt in deſe ſaek te letten op u ſinnen;
Dat ghy niet al te los u op de wegh begeeft,
Alwaer de ſoete min, voor u veel prijkel heeft,
De prijkel die voor u in 't minnen is gelegen,
Kunt ghy in u gedaght door reden overwegen,
De ſwarigheyt die u de minne geven can,
Die ſal ik loſſe jeught u nader wijſen an:
Den Minnaer is gelijk den Coopman die met waren
Comt wt een ander landt in vremde ſteden varen,

Al waer dat hyse veylt, verhandelt of verkoopt,
Doch neemt convoy op wegh al waer hy prykel loopt,
De min lijt ook gevaer, en dient voor alle saken,
Voordaghtelijk te zijn om in geen schae te raken;
Haer dient een vast convoy waer mé sy wert gebraght,
Ter plaetse daermen winst met min te vinden traght;
Gaet min te los op wegh, dat 's trouweloos in 't vrijen,
Het is gewis sy sal ten hooghsten prykel lijen:
Indien daer yemant is op sulke streken wt,
Dat hy een Doghter looft te maken sijne Bruydt,
En onder tusschen soekt haer maeghdom te becomen,
Daer dient een vast convoy, ô Minnaer! aen genomen:
De lust tot sulke min, is vyandt aen de deught,
Struykrovery die ghy in u niet lijen meught,
Leer, dertel Minnaer leer, dat sulke losse sinne,
Zijn schennis van u eer, struyk-rovers in de minne;
Maek dat ghy zijt versien, en met convoy verselt,
Eer dat ghy tot de min u geyle sinnen stelt,
Indien dat ghy de schat uws eer niet wilt verliesen,
Moet ghy met u op wegh een goet convoy verkiesen,
Comen u in de min de boose Rovers aen,
Ghy moeter mannelijk met wapens tegen staen:
Weet ghy wat voor convoy u nodigh dient in desen?
Weet ghy wat voor convoy by uwe min moet wesen?
Weet ghy, wie inde min met u moet zijn verselt,
Weet ghy wie datter dient met u op reys gestelt?
Wanneer een geyle drift u prickelt inde sinnen,
En drijft u hier of daer tot ongebonde minnen:
Weet ghy wie dat met u op dese toght moet gaen?
Ik sal 't u met mijn pen, ô Minnaers! wijsen aen,

Indien ghy Rovers voelt beſtrijden uwe leden,
Indien ghy in u hert voelt quae genegentheden;
Indien ghy luſten voelt van ongebonde min,
Indien onreyne ſught u worſtelt inde ſin;
Indien ghy voelt een trek in t diepſt van u gedaghten,
Meer wt een geyle drift als Goddelijke krachten;
Soo denk in u gemoedt; wat voel ik hier in my,
O ziel! ô waerde ziel! het is ſtruyk-rovery;
't Is goddeloos geſpuys dat u ſoekt aen te randen,
't Sijn rovers die de min vervallen doen in ſchanden;
't Sijn rovers die de ziel aen taſten totter doot,
't Sijn rovers waer door t'hert van deughde wert ontbloot,
't Sijn Rovers die alleen de eere niet vernielen,
't Sijn Rovers die ook ſchae doen aen der menſchen zielen:
't Sijn Rovers die alleen niet pijnigen het hert,
Maer plagen ook de ziel met innerlijke ſmert,
Ik weet en kender een, die hem in minne vlagen,
Niet (ſoo het wel behoort) heeft, loſſe jeught! gedragen;
Ik weet en kender een, die eens een Maeght verſoght,
Aen wien ſijn ſnode min, ſoo veel te wege broght,
Dat hy, na langh gevry, ſoo verre was gecomen,
Dat by de vrunden ſelfs de ſaek wiert aen genomen:
Hem wiert op ſijn verſoek de Doghter toe geſtaen,
Het hijlik wiert gemaekt en alles was gedaen:
Doch nae een kort vertrek, en eenigh tijdt van dagen,
Soo heeft in dit geval de ſaek ſigh ſoo gedragen:
Dewijl de Doghter was een ouderlooſe Maeght,
Die aen haer Bruydegom de ganſche ſtaet op draeght,
En hem als Vooght-heer ſtelt in alle hare ſaken,
Om ſtaet en rekeningh van al haer goedt te maken:

Sy ſonder aghter-doght heeft hem dit toe vertrouwt,
't Geen nae een korten tijdt de lieve Maeght berouwt,
Want als hy had door ſoght, en ſekerheyt gekregen,
Hoe dat in dit geval de ſake was gelegen,
En dat haer rijkdom was ſoo groot niet als hy doght,
En niet ſoo veele goedts, als hy wel had geſoght:
Wat iſſer doch geſchiet? een wonderlijk bedryven
Het geen ik nodigh aght u tot een leer te ſchryven,
Ten aenſien dat de jeught daer wt yets leeren ſouw,
Niet ſoo in ſulk geval te leven met een Vrouw,
Ten aenſien dat de jeught ſigh mijde voor dat dwalen,
Moet ik haer dit bedrijf in rijmery verhalen,
Als hy de gantſche gront had van haer ſtaet verſtaen,
En over alle dingh nu ſelver had gegaen,
En dat het hem hier in gingh tegens ſijne giſſen,
En dat hem nu de daet ſijn meeningh dede miſſen,
Niet tegenſtaende hy met eeden had belooft,
Te zijn haer eghte Man, haer lief, haer opper hooft:
Niet tegenſtaende dat het houwlijk was beſloten,
Heeft hy de eer en eedt gelijk om veer geſtoten,
En om een weynigh goedt dat hy der minder vondt,
Verwiſſelt trouw en eedt, en breekt het vaſt verbondt,
Ach! om het ydel goet ſtekt hy de trouw ter zijen,
Ach! om een weynigh goet brenght hy de maeght in 't lijen:
Ach! om een handt vol goudt, of om een weynigh meer,
Verlaet hy ſijne lief, verlaet ſijn trouw en eer,
Agh! om dat ydel gelt heeft hy ſijn vuyle ſinnen
Getrocken van de Maeght aen wien hy ſwoer ſijn minnen:
Hy die voor die tijdt pleegh met liefden om te gaen,
Verlaet nae die tijdt haer, en blijfter los van daen,

Fy, wat een vals bedrogh en goddeloose schanden,
Den linckert neemt de vlught en reyst in vremde landen,
En laet de eerbaer Maeght in treurigheyt alleen,
Die dit onluck beklaeght met tranen en geween,
Sy (inde treuringh is) eylaes! soo diep gecomen,
Dat haer het herte swemt in bracke tranens stromen,
Sy (inde treuringh is) eylaes! soo diep geraekt,
Dat sy door het vervolgh daer van gewoonte maekt,
Sy heeft de treurigheyt soo diep in 't hert gelaten,
Dat men haer niet en weet sulcx wt het hooft te praten;
Sy neemt haer dit soo nae, dat nae een korten tijt
Van dit geleen verdriet en innerlijcke strijt,
Het herte wort geknaeght, en door een bitter wenen,
De droefheyt haer het vlees stroopt van de teere benen,
De quyningh krenkt het bloet, het bloet dat tieringh schort,
Is oorsaek dat de Maeght haer jonge leven dort,
In 't eynde, nae een sleep van soo geleefde dagen,
In treuringh en gequijn in hertzeer, en in klagen,
In tranen en geween, in knagingh en verdriet,
Was 't dat die lieve Maeght haer jonge leven liet.
O droefheyt over droef! wat oordeel sal ik geven?
Zijt ghy, ô! snode guyt, geen beul van 't Maeghde leven?
Om dat ghy haer ontsteelt, om dat ghy haer ontrooft,
Het geen ghy haer in trouw met eden had belooft.
O! snode gierigheyt, ô! kancker inde deughden,
O! dief-egh aende liefd', ô! rover aller vreughden,
O! liefde-loose min, ô! goddeloose daet,
Daer men om gelt en goet gesworen trouw verlaet,
Men acht het moordery die yemandt brenght om 't leven,
En is het niet te reght een moordery bedreven?

Dat yemandt metter daet ſoo veele oorſaek geeft
Dat daer een ander menſch ſijn tegenheyt in heeft,
In voegen dat het hert niet doet als innigh knagen,
Door voor verhaelde daet, en goddelooſe vlagen;
Door breuk van eer en eedt, een eerbaer Maeght gedaen,
Waer van de droefheyt haer ſoo diep is in gegaen;
Dat ſy haer ſinnen quelt gedurigh leyt te malen,
Veel ſwarigheyt in haer gedaghten over halen,
Wat dat haer is gebeurt, wat dat haer is geſchiet,
Het geen haer teder hert plaeght met een ſwaer verdriet,
Sy ſuft waer dat ſy gaet, ſy mijmert in de ſinnen,
In 't eynde ſy vervalt ſoo diep in ſmert van binnen:
Dat haer de luſt tot ſpijs gantſch en geheel begeeft,
Soo dat de maegh geen kraght tot het ontfangen heeft,
Het bloet dat wert ontſtelt, door droefheyt in te kroppen,
Soo dat de lever ſchijnt de aderen te ſtoppen,
Natuur ontbreekt den eys van 't geen dat ſy behoeft,
Om dat het herte treurt en innnigh is bedroeft.
't Is ſeker, ſoo der yets het herte weet te quellen,
Dat al de leden haer daer over ook ontſtellen,
't Is ſeker ſoo der yets het herte gaet te nae,
Die quellingh in 't geheel doet al de leden ſchae;
Door quellingh kunnen al de leden ſoo veer raken,
Dat zy een ſnoot verderf inwendigh kunnen maken,
Waer door den menſche ken geraken aen ſijn endt,
Geraken aen ſijn doot, door innerlijk ellendt,
Wee, die den oorſaek geeft van diergelijke daden,
Laet u, ô teere jeught! laet u ten beſten raden:
Ghy die de minne pleeght, leer wat de minne doet:
Gedoogh dat ſulke min, noyt heerſcht in u gemoet,

Het

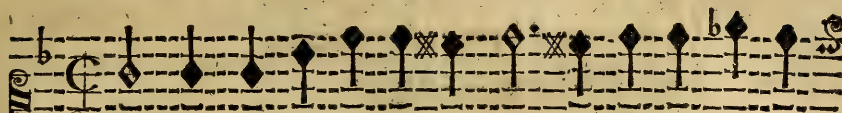
Het is een ſlim bedrijf, een teere Maeght te vleyen,
En haer genegentheyt tot liefden aen te leyen,
Het is een ſnode daet, dat yemandt minne pleeght,
Soo langh een Doghter vleyt dat hy haer hert beweeght,
Dat hy haer ſinnen ſteelt, dat hy haer ſweert te trouwen,
Doch alſſer yets aen ſchort, wil geen beloften houwen,
Het is een ſnode daet, dat yemant Maeghden mint,
Dat yemant hem door trouw vaſt aen een Maeght verbint;
En dat hy na der hant, een dit of dat moght ſpeuren,
Een vieſe vaſery, of ander ſleghte leuren,
Het ſy dat aen 't geſlaght, oft ſelver aende Maeght,
Yets was dat hy niet wiſt, yets is dat hem miſhaeght:
't Sy datter ſoo veel goets niet is als hy wel mienden,
't Sy datter hier of daer yets mangelt aende vrienden,
't Sy datter hier of daer yets in u meningh miſt,
En dat ghy anders vijnt als ghy het had gegiſt,
Ten ſtaet u geenſins vry, u meningh te verkeren,
Te wiſſelen u ſin, te ſtutten u begeren,
Ten ſtaet u geenſints vry, het zy hoe dat het wil,
En watter in dees ſaek u ook te vooren vil,
't Sy dat u Ouders ſelfs de ſaek niet willen lijen,
't Sy datter dit of dat op dondert na u vrijen,
't Sy datter dit of dat naer u gevry op ſtaet,
Als 't maer niet buyten wet van eer en kuyſheyt gaet:
Vermooght ghy nimmermeer beloftenis te breken,
Ghy meught, ô loſſe jeught! de ſaek niet laten ſteken,
Beloftenis maekt ſchult, en ſchult moet zijn voldaen,
Wilt ghy ontſchuldigh zijn, ſoo leer eerſt wel beraen,
Eer ghy in 't vrijen treet, tot minne zijt genegen,
Wilt met u Ouders eerſt de ſaek wel over wegen,

Indien natuur u drijft dat ghy een Doghter mint,
Soo overdenkt het wel al eer dat ghy begint,
En overleght de ſaek in u gedaght met reden,
Al eer ghy in 't verbondt van Eghts beloft wilt treden,
Op dat met Ouders wil, en wijſelijk beraet
U minne wel gedy, u liefde wel beſlaet,
Belofte eens gedaen, en magh niet zijn gebroken,
Geſchiet het, 't is gewis, het wort van Godt gewroken.
Dies ick u op een kort met rijmery vermaen,
Hoe ghy, verliefde Jeught, moet in het minnen gaen;
De min die heeft uyt Godt haer oorſpronk eerſt gekregen,
Godt maeckten tot de min het 's menſchen hert genegen.
Godt heeft het 's menſchen hert de minne ingeſtort,
Als middel waer door dat den menſch geboren wort.
De min is het begin van 't menſchelijck vereenen,
De min moet aenden menſch de eygenſchap verlenen,
Waer door de liefde teelt het menſchelijk geſlaght,
Het is de min waer door den menſch wort voortgebraght,
Dewijl de min uyt Godt haer oorſpronk heeft genomen,
Soo moet ghy inde min eerſt tot den oorſpronk comen,
Dat is ghy moet voor al tot Godt in 't minnen gaen,
En bidden in u hert ſijn groote Godtheyt aen,
Ghy moet een ſuyver hert aen hem ten offer vieren,
Dat hy u inde min wil met Tobyas ſtieren.
Ghy moet u Heer en Godt aenroepen met de mont,
En tonen hem u hert, en tonen hem de gront.
De gront waer wt u min (ô Minnaer!) comt gereſen,
Moet voor u Heer en Godt, opreght en zuyver weſen,
De gront waer op u min, waer op u minne leyt,
Moet opgeoffert zijn aen 's Hemels Majeſteyt,

O eeuwigh eenigh Godt! van Hemel en van Aerde,
O Konink groot van maght! en heerelijk van waerde,
Algever milde Godt, die s'Hemels Troon besit,
En u genade gunt hem, die u daer om bidt,
Ik bid u goede Godt, dat ghy in 't lieve minnen,
Wilt voegen mijnen hert, wilt stieren mijne sinnen,
Dat ik geen minne pleegh, als die ten hooghsten mijn
Magh nae u wil en wet, de ziele zaligh zijn.
O! eeuwigh eenigh Godt! indien de minne kraghten
Door wetten des natuurs, haer lust in my betraghten,
Soo gund my dat ik magh my voegen na de wet,
Die ghy in 't minnen hebt een Minnaer voor geset,
O! eeuwigh eenigh Godt! ghy hebt een wet gegeven,
Waer na ik schuldigh ben te voegen mijne leven:
O! eeuwigh eenigh Godt! ik voel de min in mijn,
En laet na uwe wil de wil mijns minne zijn:
Niet wulleps, light nogh los, niet ydel ongebonden,
Niet door een geyle drift genegen tot de sonden,
Niet om de vuyle lust in dertelheyt te voen,
Maer inde Eghte-trouw u wetten te voldoen,
O! eeuwigh eenigh! Godt indien ik word gedreven
Tot lusten vande min; wilt mijn u gratie geven,
Dat minne in mijn hert geen ander vrughten voet,
Als daer de soete liefd' ten hooghst door groeyen moet;
Dat minne sonder liefd', en liefd' niet sonder trouwen,
In 't binnenst mijnes hert, een vaste plaets behouwen:
Dat minne sonder liefd', mijn herte niet besit,
Maer dat de liefd' door trouw, bemik het reghte wit,
't Geen ghy (ô! eeuwigh Godt) om niet te mogen dolen,
Hebt aen de swacke jeught in 't minne-stuck bevolen,

Geen minne macher zijn, geen minne magh bestaen,
Ten zy de minne wert door liefdens plight voldaen:
Geen min magh sonder liefd', in 't minnend herte wesen,
Waer minne sonder liefd' in 't herte comt geresen,
Daer moet nootsakelijk de reden zijn gedaeght,
Daer moet het herte zijn de lusten af gevraeght:
Indien de minne-lust wert sonder liefd' bevonden,
De reden wijstet aen, het hert helt na de sonden,
De sonden smerten Godt, Godt wil de sonden niet,
't Is sonde, sooder min, buyten de liefd' geschiet:
't Is sonde datmen mint, en niet te willen trouwen,
Een sonde die met reght voor gruwel wort gehouwen.
't Is heyligh wederom dat yemant is gesint,
Dat hy een lieve Maeght met goeder herten mint,
Soo mint, dat sijne min bestaet in liefdens deughde,
En dat hy door de min traght na de eghte vreughde,
Dit gund my goede Godt, dit bid ik, my verleen,
Indien de minne-sught moght trecken door mijn leen;
Gedoogh geen min in my, of laet my liefd' versamen,
Door wettelijke trouw tot zaligheden, Amen:
Dit bid ik goede Godt! dit wensch ik Hemels Heer,
Tot mijner zaligheyt, mijn naesten tot een leer.

GESANGH.

W Anneer de Son het morgenroot, In't Ooſtẽ quam ont-
Lagh Phœbus in Auroraes ſchoot, Om zee en duyn te

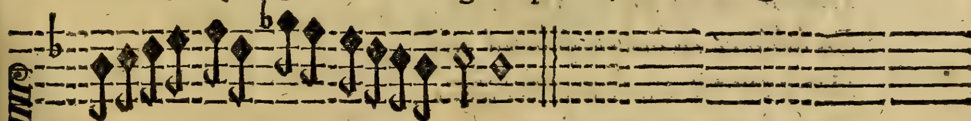
moe- ten,
groe- ten, Om Roos, om Bloem, om Vi-o-let, Met Elſt en

Linde dicht be-ſet, Door Zuyer koelt te buygen, Om druppels die als

Criſtalijn Op Roos en Bloem gedropen zijn, Voor Nectar in te

zuy- gen.

VVanneer de Son het morgen root
In't ooſten quam ontmoeten;
Lagh Phœbus in Auroraes ſchoot,
Om Zee en duyn te groeten,
Om Roos om Bloem om Violet,
Met Elſt en linden dight beſet,

Door zuyer koelt te buygen;
Om druppels die als Christalijn,
Op Roos en Bloem gedropen zijn,
Voor Nectar in te zuygen.

De versch ontloken dageraet
(Begroet van zuye wvinden)
Haer morgen-lichjes vallen laet
Op dight beblaede linden;
De Son (in 't oosten op gestaen,
Speelt met zijn glans op groene blaen,
Van hoogh-getopte bomen;
Van wvaer mijn Phillis dreef haer Vee
Tot op den Oever vande zee,
En bracke wvater stromen;

Haer Schaepjes aende wvater kant
Verquickten door 't verkoelen,
Mijn Phillis gaet terwvijl op strandt
Haer blancke voetjes spoelen;
En lobbert in het ruyschend nat
Dat haer tot aende middel spat,
Door drifjes opgevloghen;
Noyt soeter vreught, noyt blijder dagh
Als toen ik wveer mijn Phillis sagh
Haer natte leden drogen.

Haer open boesem heel onbloot
't Albaster wvit verdoofde;
Haer blancke kaekjes, bloosend root,

Auroor

Auroor haer glans beroofde;
Hoe graeghde mijn verliefde sin,
Na dit genot door soete min
Doch dorst het niet betraghten;
Dies vvas de vreughde my een smert,
Een vreught voor 't oogh, een pyn voor 't hert,
Een stryt voor mijn gedaghten.

STEMME:

Geswinde Bode van de min.

Onlanghs mijn Amarillis liep
Smorgens door den douvv,
VVat dat ik badt, vvat dat ik riep
Amarillis vvouvv
Hooren niet, na mijn klaght
Mijn verdriet had geen maght
By haer
Voort vlught sy vveer van daer;
Inde vlught haer vleght
Aen een boompjen hecht
Mit soo staet sy stil
Ik ombels mijn Amaril.

Sy (met haer hayr vervvert in 't groen)
Kreegh van schaemt een bloos;
En riep vvilt ghy my dienste doen?
Tyter, maek my los;

Amaril! het geschiet
't Geen u wil, my gebiedt
Te doen,
Hier in het lieve groen,
Doch eer ik het doe
Laet u Tijter toe
Dat hy na syn lust
Amarillis lipjes kust.

VVant, eer sal ik u niet ontslaen
Tijter wel hoe dus,
VVaer in heb ik u doch misdaen?
Ken ik met een kus,
Met een soen seyde sy
V voldoen, kust mé vry
VVel aen;
En laet mijn daer mé gaen;
Met een kusje, neen
Ben ik niet te vreen,
Ghy raekt niet van mijn
Of daer moeter hondert zijn.

BRUY-

BRUYLOFS-ZANGH.

STEMME:

Verheft u diep gefught.

Gelijk een roose knop
(De chriſtalijne drop
Van koele morgen douvv op ſomer tijt geniet)
Sigh opent als de Son daer op ſijn ſtraeltjes ſchiet,

Soo is de ſoete min
Aen een verliefde ſin,
De gunſte van een Maeght is als een morgen douvv
Die reghte liefde voedt, en baert uvt liefde trouvv.

O! Bruyt, ô! lieve Maeght
Ghy die de Krone draeght,
Als zijnde Maeght en Bruyt door liefdens ſoete vvet
Maer morgen Bruyt, en Vrouvv, op 't lieve Bruylofs bet.

O! ſoete lieve min
VVat hebt ghy ſoetheyt in,
VVat baert u ſoetheyt vreught door vvetten vande trouvv,
O trouvv! die door de min maekt van een Maegt een Vrouvv.

O! trouvv die zielen bindt,
O ziel! die trouvv'lijk mint,
O! minne die de trouvv in minne luſt voldoet
En door de trouvv geniet mins alder ſoetſte ſoet.

Hoe zaligh is de lust
Die sulke minne blust;
Hoe zaligh is de ziel die lusten niet vvil voen
Als daerse nae Godts vvet de soete min voldoen.

O tvvee (door liefden) een
Den Hemel u verleen
Dat ghy naer uvve vvensch, door plichten vande deught
V hooghste zalighheyt door min betraghten meught.

BRUYLOFS-ZANGH.

STEMME:

Sal ik noch langer met hete tranen.

Hoe zaligh is de soete minne
Hoe zaligh liefdens lieve kraght;
In haer, die liefd' met Godt beginne
VVaer soo de minne vvert volbraght,
Ist lief en soet,, vvat liefde doet,
Ist 't lief en soet vvat liefde lieft en mint
Geluckigh die de liefd' met Godt begint.

VVenscht yemant om geluck en zegen,
Om voorspoet inde Eghte-staet;
't Is hier allenigh in gelegen
Dat hy in sijne liefde gaet,
Nae Godes vvet,
Hem voorgeset;

Nae

Nae Godes vvet beminnen een voor al,
Dat 's Godt, in Godt, ô mensch! daer is het al.

Verliefde tvvee, door lifd' verbonden,
Luck-vvenschingh is mijn offerandt
Geluck ten Hemel afgesonden,
Gun Godt aen u, vviens milde handt
Al vvatter leest
Sijn voedtsel geeft,
Al vvatter leeft sijn zegeningh verleent;
Geluck, verliefde tvvee, door liefd' ver-eent.

Lieft liefde vvilt ghy vredigh leven,
VVant vrede is het soetste soet,
Dat d'Eghte-staet den mensch ken geven,
't Is liefde die de vrede voedt,
VVie vrede mint,
Moet zijn gesint
VVie vrede mint, moet zijn gesint dat hy
De liefde lieft om datse vredigh zy.

BRUYLOFS-ZANGH,

STEMME:

Die mint die lijt veel pijn.

Hoe groot is liefdens maght
Hoe vvonder is de min, hoe vermt is mins bedrijf;
Soo groot is liefdens kraght,
Soo vvonder is de min, dat schoon hoe veel ik schrijf

Noyt sal door my, of myne rijmery
Volcomen zijn verklaert
VVat verliefde minne baert.

VVaer isser soeter soet?
Als min met liefd' verselt, door vvetten vande trouvv?
Als min met liefd' gevoet
Die van een vrije Maeght maekt een onvrije Vrouvv,
Die nae dees dagh,, geen meer gebruyken magh
Die vrije vrijigheyt
Die de minne lust ontseyt.

De tijdt die heeft sijn tijdt,
De vvinter strengh en suyr, de somer lief en soet,
Soo ist met een die vrijt
't Is dikvvils strengh en suyr, soo langh hy vrijen moet,
Als sijn geklagh,, verkrijght een bruyloft dagh
Soo treck, o! jonghe Bruyt;
Hier voor u een leeringh uyt.

Dat ghy u vville voeght
Nae 't vvillen van die geen, die ghy u over geeft,
Sijn min met min vernoeght
En vvilligh inde vvet van minne lusten leeft,
O! lieve tvvee,, leeft eenigh, lieft de vree
VVaer minne vrede baert
Is 's een Hemel op der Aerdt.

STEMME:

Ghy lodderlijke Nimphjes soet.

Ghelijck den mensch van aen begin
Gheschapen is tot soete min;
Soo is de min van node
Den mensch verleent van Gode.

Van node, mits sy teelt en baert,
Het menschelijk geslaght op aerdt;
Dies is in't minne plegen
Ook zaligheyt gelegen.

De min die is een nodigh dingh,
VVant sonder min, den mensch vergingh,
VVoudmen de minne derven
De vverelt most versterven.

En vvat de zaligheyt aen gaet
Door soete min in d'Eghte-staet
De min, van Godt gegeven,
Srekt tot een caligh leven.

VVanneer de minne in het hert
Door lusten niet misbruykt en vvert,
In overloop van sinnen
Meer als het zijn te minnen.

Dies mint de min door d'Eghte-trouvv;
On-eghte min baert druk en rouvv;
De eghte min baert deughde
Die minne voedt met vreughde.

BRUYLOFS-ZANGH,

STEMME:

Si tanto gratioza.

O groote kraght der minne,
O ! ſoete brandt, daer liefde u doet blaken ;
Zijt ghy aen ziel en ſinne,
Een lieve vreught, een aengenaem vermaken,
Ghy queekt en voedt,, door vlees en bloet
VVelluſtigheyt en vreughde ;
Doch ! daer mins luſten
Op liefdens vvette ruſten,
Zijn ſy deughde.

Is min aen liefd' gebonden
Is liefd' geneyght, door eght de min te plegen,
VVert min by trouvv gevonden,
Is liefd' door trouvv, tot minne-luſt genegen?
Genegentheyt,, ſoo aengeleyt
Baert niet als lieve vreughde,
Mits dien de minne
Aen die verliefde ſinne
Strekt tot deughde.

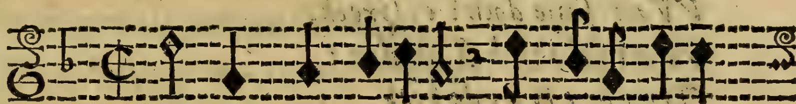
Liefd' maekt de minne heyligh,
Min ſonder liefd', ſtaet goddeloos te noeme:
De liefd' maekt minne veyligh ;
Min ſonder liefd', die is gelijk de bloeme

Die

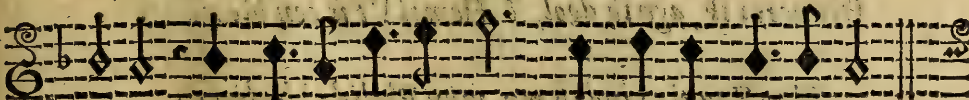
Die afgescheurt, verdort en treurt
Om dat haer is benomen,
't Gheen daer haer vreughde
Haer wellust en geneughde
Van most comen.

Dies wensch ick dat u sinne
Verliefde jeught! de min soo moghen pleghen
De min soo moghen minne,
Dat sy tot min door liefde zijn genegen;
Door liefd' en trouw, wert Vrijster Vrouw,
Door minne sonder trouwen,
VVert d'eer verloren;
VVert min door liefd' verkoren,
's Is behouwen.

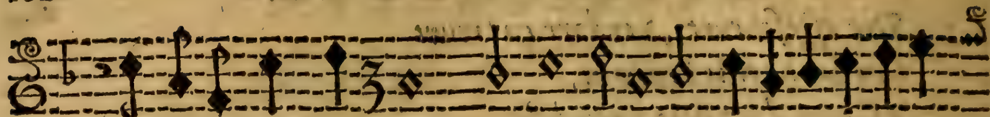
Cloris Minne-droom.

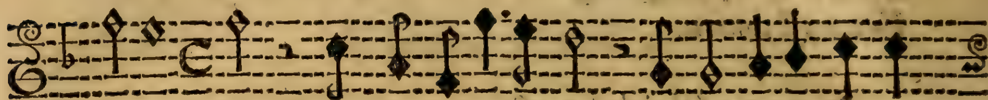
Aer mach mijn Philida, mijn soete beckje
Mijn hertjen, Herderin, dat is in duysent

wesen? Waer of sy haer verschuylt, waer of sy haer onthoudt?
vresen, Met suchjes, en getraen, loop ik door 't naere woudt.

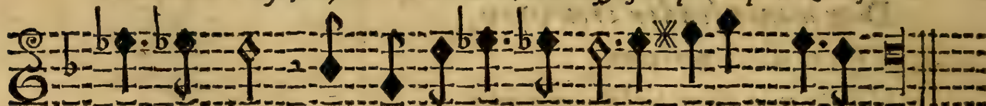
Waer ſinje doch, ey ſpreek, Waer ſal ik u beſt vin-

den? Daer leyt ſy by de beek, En ruſt onder de Lin-

den: Sy ſluy- mert, ach! ſy ſlaept, op 't kaekjen

leyt een Roos, Die neem ik, ach! ik dool, o Hemel! 't is een bloos.

VVaer magh mijn Philida, mijn ſoete beckje vveſen?
VVaer of ſy haer verſchuylt, vvaer of ſy haer onthout?
Mijn hertjen! Herderin, dat is in duyſent vreſen,
Met ſughjes, en getraen, loop ik door 't eenſaem vvouvvt
VVaer ſinje doch? ey ſpreek,
VVaer ſal ik u beſt vinden?
Daer leyt ſy by de beek
En ruſt onder de linden
Sy ſluymert, agh ſy ſlaept, op 't kaekje leyt een roos,
Die neem ik, agh ik dool, ô Hemel! 't is een bloos.

Met Zeuxis vind ik my, mijn Philida! bedrogen,
Natuur u ſchoonheyt gaf yets boven het gemeen;
V bloosjes blonken mijn als roosjes voor mijn oogen

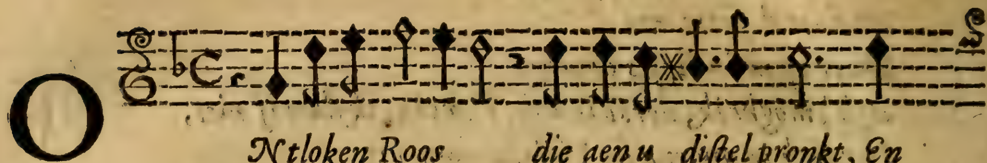
Alſoo

Alſoo dat yder bloos voor my een roosje ſcheen;
Agh! moght ik Herderin!
Een van die roosjes plucken,
En door de ſoete min
Daer op mijn lipjes drucken,
Agh! moght ik, dorſt ik agh, ô! neen, ik durrif niet,
Ik raeck in ongena ſoo Philida mijn ſiet.

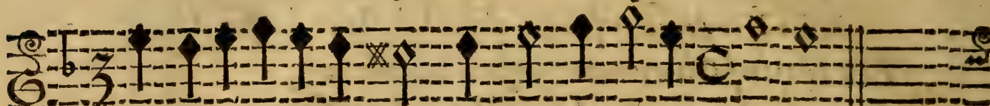
Mijn Herderinne ſlaept, dies ik beſta te kuſſen
Een kusjen ſal haer niet verſteuren in de ruſt,
Ey minne! ty te vverk, en of ſy onder tuſſen
Al vvacker vvorden, ſeght, 't is Cloris die u kuſt;
Kus, Cloris, kus haer mondt,
Kus, Cloris, kus haer kaken,
O! lipjes root en ront
VVaer na mijn lusjes haken,
VVaer na de minne vvenſcht, agh Philida mijn lief!
Saght, Cloris roeptſe, ſaght, vvat doeje minne-dief.

Cloris (aen de water ſtromen,
Dight om-lommert vande bomen)
Ruſten, en in ſlaep hy vil;
Droomden, dat hy in ſijn luſten
Philida haer lipjes kuſten,
Wacker zijnde waſt een gril.

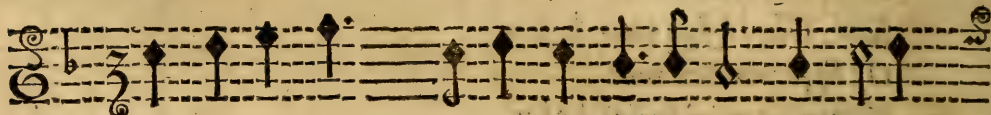
GESANGH.

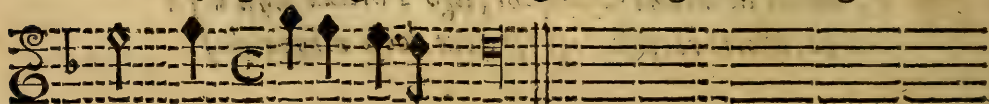
O Ntloken Roos die aen u distel pronkt, En
Hy, die u lieft, u roose-laer be-lonkt, Tot

ciert u struyk met purper roode bladen:
dat ghy u op-geeft in sijn ge- na-den.

Leer, jonge Maeght, wanneer ghy wort gevrijt, Dat ghy u

maekt, nae 't vrijen, vryheyt quijt.

Ontloken Roos, die aen u distel pronkt,
En ciert u struyk met purper rode bladen:
Hy, die u lieft, u roselaer belonkt,
Tot dat ghy u op geeft in sijn genaden,
Leer jonge Maeght, vvanneer ghy vvort gevrijt,
Dat ghy u maekt, nae 't vrijen, vryheyt quijt.

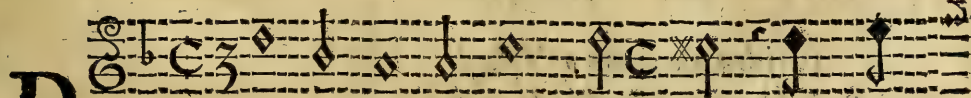
Gheest ghy u op, vvt min, aen die u mindt,
Denck dat ghy hebt u selven vvegh gegeven:

VVant

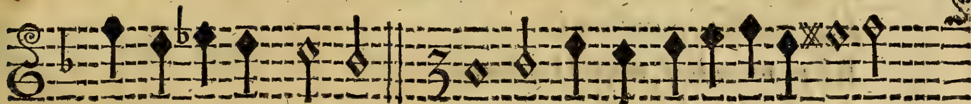
VVat minne vvil, dat moet ghy sijn gesint,
V vville moet mins lust ten dienste leven,
Dat is geseyt, vvanneer ghy sijt getrouvvt,
Schik, dat u liefd' mins plighten onder houvvt.

Het Roosjen staet niet op syn struyk en bloeyt,
Om soo sigh selfs in 't bloeyen te behagen;
Maer, 't geeft sigh op als het den Plucker snoeyt
Soo moet haer ook een jonge Vrijster dragen;
Soo (na de trouvv) sy met haer plucker kant
Is 't vveyg'ren haer geen eere meer, maer schant.

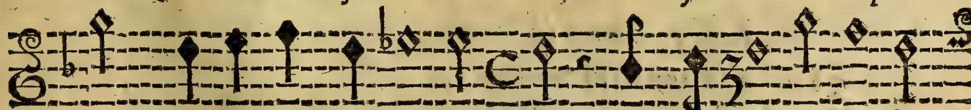
GESANGH.

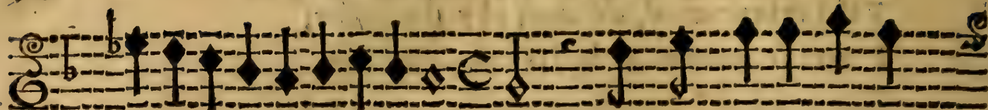
P*Hil- lis dreef op strandt haer vee, Schort haer*
Spoelt haer voetjes in de Zee, Die haer

keursje tot de knietjes,
bracke water-vlietjes Met een snelle drift op-

drongh, Dat het aen haer borsjes sprongh, Sy (verbaest te rugh ge-

loo- pen) Deed haer natte boesem

o-pen.

Phillis dreef op strandt haer vee,
Schort haer keursje tot de knietjes;
Spoelt haer voetjes inde Zee,
Die haer bracke vvater-vlietjes
Met een snelle drift op drongh,
Dat het aen haer borsjes sprongh;
Sy (verbaest te rugh ghelopen)
Deed haer natte boesem open.

Coridon die quam op't slagh
Sy beschaemt, school inde roosen,
Om dat haer den Herder sagh
Kregen beyd haer kaekjes blosen
Hy, ontsteken inde min
Riep, mijn lief, mijn Herderin,
Laet u Herder in sijn armen,
V verkleumde borst vervvarmen,

Phillis sey, vvaer ik Diaen,
'k Soud u in een hert verkeeren,
V oor het leet aen my gedaen;
Dese vvraek op u begeren,

Phillis

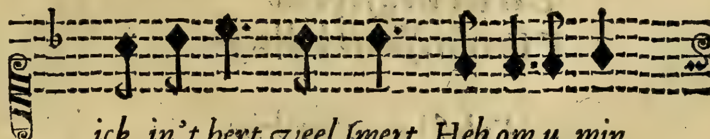
Phillis, 'k hoop niet dat ghy 't mient,
VVaer mé heb ik dit verdient?
Hebt ghy lust een hert te plagen?
'k Sal u 't mijn ten offer dragen.

GESANGH.

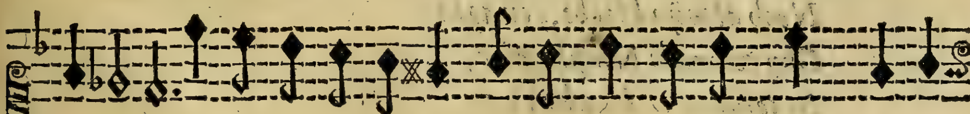

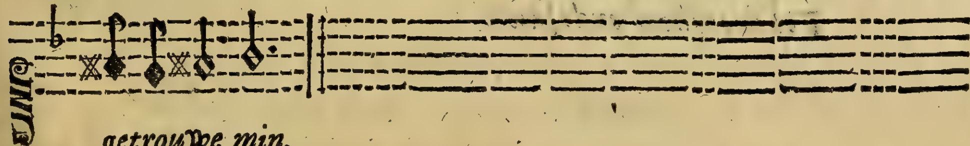
Aer vlucht ghy Nimphjen heen, Daer

ick in 't hert veel smert Heb om u min

geleen, Ey schoone Herderin Neẽ doch acht op mijn klacht, En mijn

getrouwe min.

VV*aer vlught ghy Nimphjen heen,*
Daer ik in 't hert, veel smert
Heb om u min geleen;
Ey soete Herderin,
Neem doch acht,, op mijn klaght,
En mijn getrouvve min,

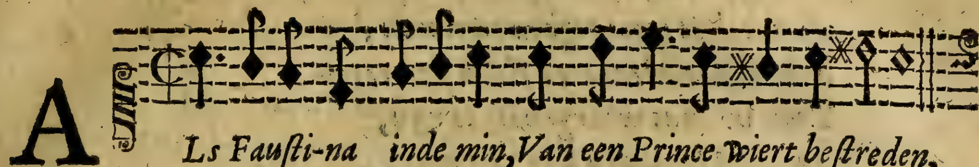
Amira

Amira soete meyt,
Ghy die met lust, te rust
V moede Schaepjes vveydt;
En drijftse na de stal;
Ey! medooght,, en beooght
V Herders ongeval.

O! soete vyandin,
Ghy die mijn hert,, met smert
In plaets van vveder-min,
Soo pijnicht, ende plaeght
Dat het vee,, selfs mé
V Herders smert beklaeght.

Eylaes! mijn verdriet,
Noch al mijn klaght,, en aght
Ghy vvrede Nimphe niet,
Maer laet, u Herders hert
In gevveen,, steets alleen
Vol droefheyt ende smert.

GESANGH.

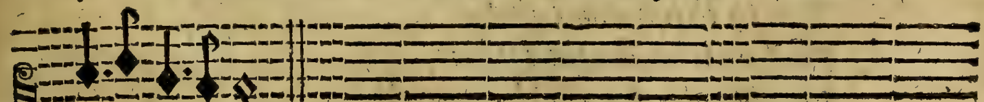
A Ls Fauſti-na inde min, Van een Prince wiert beſtreden,
Heeft de kuyſche Herderin, Luſt bedwongen door de reden,

Sy (om minne aengebeden, Op beloſt van eer en trouw, Om te

zijn een Prince Vrouw,) Heeft door reyne kuyſheyts wet Princen

minne af-geſet.

Als Fauſtina inde min,
Van een Prince vviert beſtreden,
Heeft de kuyſche Herderin,
Luſt bedvvongen door de reden;
Sy (om minne aengebeden,
Op beloft van eer, en trouvv,
Om te zijn een Prince Vrouvv)
Heeft door reyne kuyſheyts vvet
Princen minne afgeſet.

V ô! Maeghdelijk geslaght
Tot een voor-beelt om te leeren,
Dat ghy door der deughden kraght
Minne-lust moet teghen vveeren;
Schoon dat Minnaers Eden svveeren
Trouvv (nae mins genot) te zijn,
Jonghe Maeghden leer van mijn,
Minne Eden light gheloofd;
Menigh Maeght haer kuysheyt rooft.

Schoon dat u een Minnaer vrijt
Groot van Rijckdom en vermoghen;
Ghy van laghe afcomst zijt,
En in cleynheyt opgetoghen,
VVilt hem efter niet gedoogen
Dat hy in sijn minne gaet,
Verder als het deught toe laet,
Leer hier dat ghy jonghe Maeght,
Sorge voor u kuysheyt draeght.

Leer hier aen een Herderin,
Geyle lusten tegen strijen;
Schuvvt die Minnaers, die om min
Meerder als vvt liefde vrijen,
VVilt ô! jonghe Maeghden mijen
Minne stricken, Minnaers reen,
Minnaers smeken en ghebeen!
Schuvvt in 't vrijen, 't minne soet
Buyten suyker, binnen roet.

Ionghe Maeghden teere dieren,
Lieffelijk, en ſoet gheſlaght
Leer, ey leer! dijn eyghen kraght
Wel ghebruyken en beſtieren.

Hier in is u kraght gheleghen,
Dat ghy door een ſchoon ghelaet,
Door een vriendelijke praet
Herten kunt tot min beweghen.

Ja, alleenigh door een vonckjen,
Treckt ghy herten, ziel, en ſin,
Tot de luſten vande min
Als het oogh ontſluypt een lonckjen.

't Recht ghebruyk in deſe dinghen,
Hanght alleen aen deſe ſaek
Dat ghy u in mins vermaek
Kunt beſtieren, en bedwinghen.

STEMME:

Waer vlught ghy Nimphjen heen.

VVie heefter meerder ruſt,
Die ſijn gemoedt,, voldoet
In vvelvernoegingh's luſt?
Of, die door vverelts macht
Van begeert,, over heert,
Nae meerder hoogheyt traght?

Eervarentheyt die leert
Dat overdaet,, niet baet
Die 't meeſt heeft, 't meeſt begeert,
In meerder ruſt hy leeft
Die ſich voeght,, vvel vernoeght,
In 't vveynigh dat hy heeft.

VVat baet een Conincx Throon?
VVat heerſchappy,, vooghdy,
VVat baet een gouden Croon?
Soo 't herte (ongeruſt)
VVert geknaeght,, en geplaeght
Van onverſade luſt.

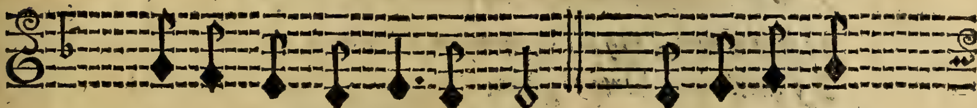
Geen ſchat, geen overvloet,
Geen Hoofſche maght,, noch praght
En geven ſoo veel ſoet,
Als vvel 't vernoeghen geeft
Aen die gheen,, die te vreen
Geruſt in kleynheydt leeft.

STEMME:

Iho to de Personne.

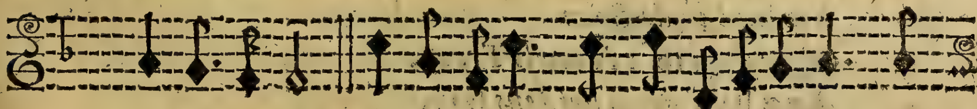
A *Ertsche Godin- ne,, Zie- le van mijn ziel, Voogh-*
2. *Ick die uyt minne,,Voor u ne- der kniel, Op-*

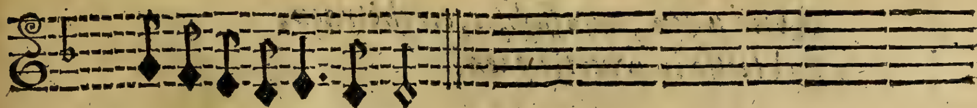
1. *des van mijn verlief- de hert,* | 1. *Sie hoe ick ver-*
2. *of-fer u mijn liefdens smert,* | 2. *Lieve Jufvrouw*

1. *schijn,,Met een hert vol smert en pijn,, Ey ont- ferremt*
2. *siet,, Op mijn lij- en, en verdriet,,Ach de ziel, ach de*

1. *u o- ver mijn,*
2. *ziel my ontvliet. Ick bied u aen,,mijn suchjes, en getraen,, Ey*

laetse in u hertje gaen.

A *ertsche Godinne*
Ziele van mijn ziel,

Vooghdes van mijn verliefde hert,
Ik, die wvt minne,
Voor u neder kniel,
Op offer u mijn liefdens smert
Sie, hoe ik verschijn,
Met een hert vol smert en pijn
Ey! ontferremt u over mijn;
Lieve Iufvrouw siet,, op mijn lijen en verdriet,
Ach de ziel! ach de ziel, my ontvliet,
Ik bid u aen,, mijn sughjes en ghetraen,
Ey laetse in u hertje gaen.

Of haer vermoghen,
Soo veel braght te wveegh,
Dat u verkleumde, kouwve borst,
Eenmael medoghen
Met mijn lijen kreegh,
Ha! schoone, die na wvreetheyt dorst!
Soo soud ik de Goon
Offer doen in 's Hemels Troon,
En u liefd' geven liefdens loon,
Schoone aerts Godin,, Voedstеresse van mijn min
Dien ik lief met mijn hert, ẽn mijn sin,
Ik bied u aen,, mijn sughjes, en ghetraen,
Ey! laetse in u hertje gaen.

Soo sult ghy proeven
Door mijn tranens vliet,
En banghe sughjes die ik stort,
Met wvat bedroeven,

En

En benauwt verdriet
Dat mijn ghemoet bestreden wort,
Hoe my liefde plaeght,
Om de weer-liefd' van een Maeght;
Die mijn ziel op het hooghste behaeght,
Hoe stantvast en trouw
Dat ik lijd om mijn Iufvrouw,
Alle strijdt, alle smert, alle rouw;
Ik bied u aen, mijn sughjes en ghetraen,
Ey! laetse in u hertje gaen.

STEMME:

Schoonste Lerinde.

Alle mijn sughjes, alle mijn klaghjes,
Alle mijn traentjes, al mijn gewéen,
Alle mijn sinnen, al mijn ghedaghjes,
Reysen ten hooghen Hemel al heen;
Om voor de Goon, en 't opper-reght te dagen
Hem, die in sijn laeghen
't Maeghdelijk ghemoet
Heeft vast gebeeyt, door lust van minne-slaghen
Dies ik sal beklagen
't Leet dat ghy my doet;
O! klene Godt, Ghy die mijn hert en sin
Stookt inde brandt, en vlammen vande min.

't Is tegen eer, tegen vvet, tegen reden
Dat ghy u felle pijlen spilt;
d'Onrijpe Roos mijns tedre leden
Van sijne struyckjen roven vvilt,
Agh minne Godt! vvat dvvinght ghy my te minne,
Daer mijn jonghe sinne,
Zijn gelijk de blaen,
In vvien de bloem besloten leyt van binne,
Cithere Godinne!
Hoe ken dit bestaen?
Agh! agh! ik bid, dien benghel doch verbiet
Dat hy op my sijn pijltjes niet en schiet.

VVie heeft een knopjen oyt gebroken,
VVie heeft het van sijn struyk gedaen?
Eer dat het Roosje vvas ontloken,
Met inkarnate blos van blaen,
Soo is mijn jeught, ook onbequaem van jaren,
Om in Eght te paren,
Dies ik bid dat ghy
V pijltjes vvilt op my soo langhe sparen,
Tot dat ik ervaren
Inde liefde zy,
Een Maeght te jongh in hare jeught gevrijt,
Raekt al te vroegh haer vreught en vryheyt quijt.

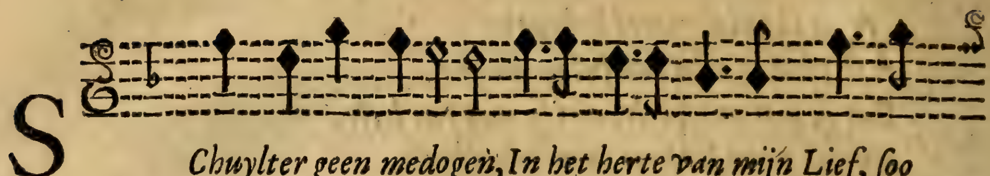
STEMME:

Rosemont waer ghy vliet.

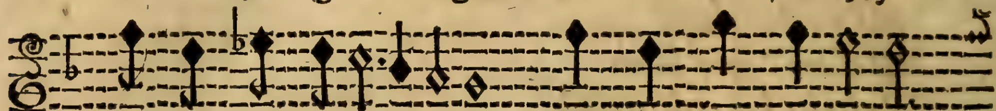
Als ik min, wel betraght
Vind ik min van sulke maght,
Dat sy met ons speelt, dat sy met ons leeft,
En ook even soo veel vreughde gheeft,
Als 't onnosel kindt
Dat een Voghel bindt
En schiet het inde windt,
't Beesje waent sigh vry, en ontslaghen van sijn last
Maer in 't vlieghen voelt sigh vast.
Even soo, gaet het my,
In de minne, en 't ghevry;
Ach! ik ben ghelijk 't vogeltje dat vlieght
Maer het is mijn lief die mijn bedrieght,
Als ik gunst gheniet,
My een vreughd gheschiet
Maer 't is my tot verdriet,
Om dat sy haer gunst (my voor desen wel ver-eert)
VVederom in haet verkeert.
Soete min, ghy houdt my
Vast ghevanghen, hoe wel vry;
Vliegend ben ik vast, 'k schey, en keer weer om,
't Is gheen deegh voor dat ik by u com,
Schoon ik my ghewen,
(Als ik by u ben)
Tot vrijen; ik en ken
Soo veel gunste van u, mijn Nimph! verkrijghen niet
Dat ghy mijn u weer-liefd' biedt.

STEMME:

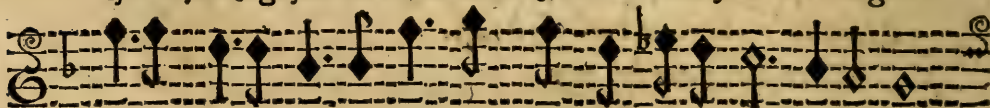
Vliet heen droeve ſughjes.

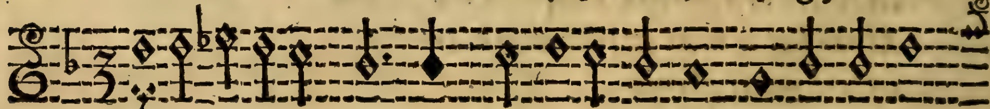
S Chuylter geen medogen, In het herte van mijn Lief, ſoo

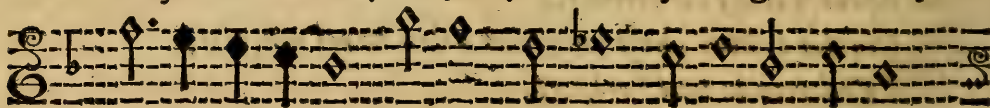
zijn mijn klaghjes al verloren; 'k Heb door liefds vermogen

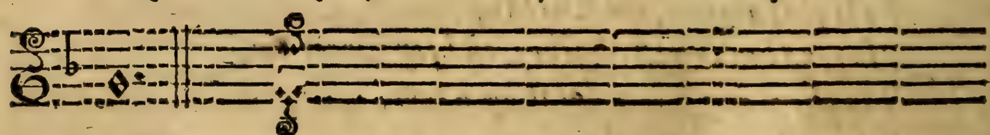
Aende Minne-God de trou van mijn ſtantvaſte liefd geſworen,

Ick ſal u lieven, mijn Lief, mijn beminde, ſoo langh als ick leeſ,

Ick die voor u kniel, Aen God mijn ziel, Aen u mijn lichaem

geeſ.

Schuylter gheen medoghen,
In het herte van mijn lieſ, ſoo ſijn mijn klaghjes al verloren;
'kHeb door liefds vermoghen

Aen de minne-God, de trouvv van mijn ſtantvaſte liefd geſvvoren,
Ik ſal u lieven, mijn lief, mijn beminde, ſoo langh als ik leef,
Ik, die voor u kniel,
Aen Godt mijn ziel,
Aen u mijn lichaem gheef.

Sughjes zijn mijn ſpijſe,
Traentjes zijn mijn drank, mijn lief, mitſdien dat ik u liefd moet dervē
'k Sal op deſe vvijſe
't Lievend lichaem voen, ſo langh, dat trouvve liefde my doet ſterven,
Magh ik liefds lusjes dan geen meer pleghen, gelijk als ik plaght,
Magh ik dan gheen meer,
Ghelijk vvel eer,
Ghebruyken liefdens maght?

Sal ik ondertuſſchen,
Vvve lipjes, uvve mondt, uvve kaekjes en u roode vvangen
Niet meer moghen kuſſen,
Sult ghy my, mijn lieve lief! by u niet een reys meer ontfanghen?
Sal ik geen lusjes, geen kusjes meer krijghen, ghelijk als ik had,
Toen ik inde min,
Mijn harts Sanctin
Om vveder-minne badt;

Lief! ſal ik dan blijven
Afgheſcheyden ſonder u, ha pronk en perrel aller Vrouvven!
Laet dees vaersjes ſchrijven,
Laet ſe na mijn doodt, mijn lief, dat bid ik, op mijn Graf-ſtee houvven:
Hier leyt hy, die om ſijn lief is gheſtorven, *en rot tot aſch,*
Vande ziel ontbloot
Nu tuyght ſijn doodt
Hoe trouw ſijn liefde was.

STEMME:

Tanneken.

Sullen vvy dan nu niet eens vvesen
Vrolik ende soet,, vrolik ende soet?
Vrolikheyt die vvort ghepresen,
Dies men vrolik vvesen moet.
De tijdt die heeft sijn tijden
De tijdt haer tijdt behoeft,
VVeest vrolik met de blijden
Met draeve, zijt bedroeft,
Ey drink nu eens een roemer om, ey drink nu eens een roemer om
Van dese klare vvijn,, van dese klare vvijn,
Sullen vvy de Bruydt ter eeren, niet een uyrtjen vrolik zijn?

Bruydegom Heer, den tijdt sal naken,
Dat u hert en sin,, dat u hert en sin
Sullen svvemmen met vermaeken
In de lusjes vande min:
VVy, door dese dinghen
Zijn op 't hooghst verheught
En vrolik met u singhen
Van blijdschap en van vreaght;
VVy drinkẽ eens een roemer om, vvy drinkẽ eens een roemer om
Een roemer schoontjes uyt,, een roemer schoontjes uyt,
Opde vvelvaert, en gesontheydt van de Bruydegom en Bruydt.

Bruydegom, vvilt het soo beschicken,
VV eren als een Heldt,, vveeren als een Heldt,

Dat de Bruydt raekt aen tvvee ſticken,
Eermen neghen maenden telt :
Op dat alſoo u vrijen,
Op dat alſoo u min,
Ten nutſten moghe dijen
Tot eerlijk huys-gheſin,
VVy drinkẽ eens een glaesjẽ om, vvy drinkẽ eens een glaesjẽ om,
En zijn op 't hooghſt verheught,, en zijn op 't hoogſt verheught.
Daer mẽ vvenſchen vvy te ſamen, dat ghy u ſoo quijten meught.

VVilt ghy dat in u Eght liefd' na u vville gaet,
Draegh, Vrÿsters, soo 't behoort, u, in u Maeghde staet.

Ik heb een Maeght ghekent die in haer groene daghen
Haer niet (soo 't wel behoord) in minne had gedragen;
Ik heb een Maeght gekent, en kense heden noch,
Die 't minnen heeft gepleegt, haer Minnaer tot bedrog;
Eer dat ik voorder gae van dese saek te melden,
Eer ik tot het vervolgh de pen te werke stelden,
Kreegh ik in mijn gedaght voor-beeldingh die my riet,
Dat eer ik verder liep in 't gheen der is ghefchiet :

Soud

Soud met een ſoet verlof my aen den Leſer toone,
Verſoeken dat hy my in deſe ſaek verſchone ;
 Soo 'k yemandt onverhoets moght taſten op hun ſeer,
 Of raken met de pen, te nauw aen hare eer,
Dat ſullicx (kenne God) wt wraek luſt niet gheſchiede,
Niet om dat haet of nijdt mijn wille ſulcx ghebiede,
 Niet dat het is mijn luſt, niet dat het my behaeght
 Dat ik brengh in het light de faute van een Maeght ;
Niet dat ik heb mijn vreught, in rijmen wt te ſpreken,
Hoe dat een ſwacke Maeght verviel in quae ghebreken,
 Niet dat ik haer ter ſpot, niet dat ik haer ter ſpijt,
 Een faut by haer begaen, voor alle man verwijt,
Niet dat ik daerom heb dees leſſe voorghenomen,
Als dat ſy yemandt ſouw tot leet te voorſchijn comen ;
 Neen, dats de meeningh niet, noch gheene Chriſten plight
 't Quaet van ſijn even menſch te brenghen in het light,
Ten voeghd een Chriſten niet van and'ren quaet te ſegghen,
Wt paſsien, die hem in 't hert verholen legghen,
 O ! neen, 't is verr' van my, 'k ben van die meningh niet,
 'k Vind ſelfs ghenoegh in my, als 't hert inwendigh ſiet :
Dies bid ik, wie het zy, mijn rijmen comt te leſen,
En wilt in gheender wijs van ſulk ghevoelen weſen ;
 Dat ik hier miſſlagh brengh, of fauten aen den dagh,
 Comt wt gheen quade grondt, ghelijk ik ſweren magh,
't Comt wt gheen bitter hert, of quae ghenegentheden,
Ten comt niet voort om dat mijn herte wert beſtreden
 Door paſsi, haet, of nijdt of diergelijken, neen,
 Maer dat het ſoo gheſchiet, heeft, Leſer, ſijne reen,
Dat ik hier yemandt coom ſijn quaet ghebrek miſprijſen,
Gheſchiet, om and'ren daer door tot het goet te wijſen ;

Dat

Dat ik yets op 't ghebrek van and'ren schrijf, of segh,
Dat stel ik yder voor ghelijkerwijs een wegh
Die heel onveyligh is van Rovers, en Vyanden,
En wijs den mensch ter deugd door ander menschen schandē,
Dies neem het, Leser, an, ghelijk het inder daet
Tot leeringh voor de jeught, hier af gheschildert staet.
Een Maeght, een jonghe Maeght, aen d'Amstel-kant geboren,
Die in haer eerste jeught haer Ouders had verloren,
Die van haer kuysheyt af, door Godt ons Opper-hooft,
Van Vader was ontbloot, van Moeder was berooft,
Sy die van jonghs op most haer lieve Ouders derven,
En onder haer Gheslaght, en onder Vrienden swerven;
En dat verscheyden tijdt, en menigh jaren langh,
Wiert stricktelijk, en stijf ghehouden in bedwangh,
Sy wt haer kintsche jeught ghecomen tot haer jaren
Wenscht eens ontlast te zijn van 't lastighe beswaren,
Dat haer te nauw bedwinght, dat haer te vast besluyt,
En riep soo menighmael, och! waer ik hier eens wt,
Och! waer ik eens verlost, van dese wrede plaghen,
Waer ik van dese last bevrijt, en eens ontslaghen,
Ach! ofter yemandt my in eer op liefd', en trouw,
Woud lieven voor sijn Bruydt, en minnen tot sijn Vrouw,
Ach! Hemel, wouwt ghy my doch soo gheluckigh maken
Dat ik wt dit verdriet moght comen te gheraken,
Ach! Hemel moght mijn luck soo hoogh gheresen zijn,
Wat souwer lieve vreught verrijsen wt mijn pijn,
De Maeght van dees tijdt af, die voeght haer lieve sinnen,
Tot Vrijers tijdt-verdrijf, en onghebonden minne;
Sy soekt haer hooghste lust, en trekt haer meeste vreught,
Wt Vrijers omme-gangh, en 't by-zijn vande jeught,

Sy laet

Sy laet haer soet gesight gaen buyten reghte palen,
En doet al wat sy weet, om Vryers aen te halen,
Men siet van dagh tot dagh door dese losse keur,
De Vryers om het huys, de Vryers voor de deur;
De Vryers binnen 's huys, de Vryers op de straten,
Haer Huys-heer sulcx verbiet de Vryers toe te laten:
Haer wort wel striktelijk een vast verbodt gedaen,
Dat sy geen Vryers meer en sal ten antwoort staen;
Dat sy geen Vryers meer vermogen sal te spreken,
Dat sy haer geen meer sal in desen handel steken,
De Doghter neemt haer slagh op seker tijdt eens waer,
Wanneer een geestigh quant sigh vinden liet by haer,
Wanneer hy eens by haer in stilheyt is gecomen,
Heeft dese lieve Maeght haer tijde waer genomen;
En hem op sijn versoek haer Trouwe toegeseyt,
Doch, vond na dit bestaen, de saek vol swarigheyt:
Haer Huys-heer was haer Voogt, die wou haer by hem huwē,
En niet gedogen dat de jonghe Maeght moght trouwen,
Voor dat sijn ouden dagh ten eynde was gheraekt,
Dit heeft dees lieve twee een swarigheyt gemaekt:
Sy sloegen middel voor op veelderleye wijsen,
En onder allen een, niet waerdigh om te prijsen;
Doch, oft soo is gebeurt, en of 't soo is geschiet,
Daer van weet ik op 't naust de reghte waerheyt niet:
Altoos, het is soo veer met dese twee gecomen,
Sy hebben d'een den aer in trouwe aengenomen,
Sy hebben hare Trouw malcanderen belooft,
Hy hout haer als sijn Vrouvw, sy hem als Opper-hooft,
Bestemden voor een wijl de saek te laten dryven,
En onder-tusschen trouw malkanderen te blyven

Op hoop dat hare Vooght verandert, of verscheyt,
Hebben sy hare trouw, malkander toegeseyt,
Het duurt een langen tijdt, ja veel verscheyde jaren,
Dat dese lieve twee niet t'samen kosten paren;
Sy sloegh het dikwils veur om met hem door te gaen,
Maer hy, door achterdoght, vond sullicx ongeraen:
Ter oorsaek al haer goedt, al wat sy souw verwerven,
Most vanden ouden Vrunt op dese Dochter sterven,
Al wat sy hebben souw, most komen van die kant,
Dies hieltmen't ongeraen te reysen wt het landt;
En tegens sijne dank, en tegens sijne sinnen,
Te trouwen met de Maeght die hy bestont te minnen;
Wat isser nader-handt wt dese saek ontstaen?
Wat isser in het eyndt doch niet al om gegaen?
't Valt lastigh voor de Maeght soo langen tijdt te wachten;
Sy ondertusschen speelt met sinnen en ghedachten,
En oft sy tot haer quel geen middel vinden can,
Te plegen minne-vreught, met haer verloofde Man:
Hoe wel de werelt niet voldaen met eghte trouwe,
Gaet evenwel haer Vrient, de saek te vooren houwe,
Hoe dat sy als een Roos, die op sijn struykje dort,
Verwellikt, en verteert, om datter douw an schort,
Sy toond een lonkend oogh, en pleeght veel soete streken,
Soo met een lief onthael, als met bevalligh spreken,
Sy valt hem om den hals, en kust hem voor sijn mondt,
Sy toond een open hert, een ongeveynsde grondt;
Sy soekt op dese wijs haer Minnaer te bekoren,
Sy leyt hem wat sy ken, tot minne-lust te vooren,
Maer 't was en bleef vergeefs, 't geen sy op hem versoght,
Vermits de Iongh-man al te veel op 't achterst doght:

Dit heeft een felle ſpijt in 't Maeghden hert ontſteken,
Sy neemt haer ſlagen waer om dit verdriet te wreken;
Sy overdenkt in't hert, en iſſer dan geen raet,
Dat deſen houten klick, van liefde my ontſlaet?
Sal ik mijn friſſe jeught met ſulk een droogert ſlijten,
Dat ſouw my in mijn hert mijn levens dagen ſpijten,
Soud ik als Tantalus, in welluſt tot de kin,
Behoeftigh moeten zijn, en vaſten inde min?
O neen! dat ken de min in geene jeught ghedoghen,
De min is inde jeught van machtigher vermoghen,
Ik ſal een ander vondt wel haeſt bedenken gaen,
Waer door hy garen my ſal vande trouw ontſlaen,
Ik ſal een ander wijs op deſen handel ſetten,
Ik ſal, dat loof ik hem, wel op mijn ſtucken letten:
Ik ſal, dat loof ik hem, een ander wegh in ſlaen,
Tot wrake vande ſpijt die hy my heeft ghedaen;
Sy (nae een ſeker tijdt van ettelijke daghen)
Heeft op een wacker geeſt een lonkend oogh gheſlaghen,
Sy, nae een korten tijdt, heeft door haer geyl geſight
In 't hert van haren Vrient, een minne-brant geſtight,
Hy, in wiens jeughdigh bloet, de brandt is op gheſteghen,
Heeft wonderlijke vreught wt deſe brandt ghekreghen,
Hy, van dit vuyr gheraekt, klaeght met een ſoete ſmert,
Wat voor een vremde vlam hem ſperteltom het hert:
In 't eyndt, hy comt ſoo veer, dat alle ſijne ſinnen,
Vervallen inde brandt van onbeſchofte minnen:
Sijn ooghen voelen 't vuyr, van minnens hete gloet,
't Gheſight is d'eerſte vonk, die deſe vlamme voet,
't Ghehoor heeft meerder brandt wt geyl gheſprek vernomen,
En by de eerſte vonk, iſt tweede toe ghecomen;

Daer raekt het hert in brandt, en in bedoven vlam,
Tot dat gevoelen ſelfs de hittigheyt vernam,
Wat volghter langhen tijt en menighte van dagen ?
Heeft haer dees jonge Maeght, ſoo vry en los gedragen,
Al wat de Iongh-man deed, jae ik en weet niet hoe,
Dat liet de geyle Maeght ſijn ſnode luſten toe,
Al watter is gepleeght dat laet ik in 't verholen,
En aen het oordel van den leſer ſelfs bevolen.
Sy heeft een langen tijt, dees handelingh gepleeght,
Sy heeft hier door ſijn ſin tot hare min beweeght,
Op hoope dat ſy moght van hem eens vruchte dragen,
Om van haer eerſte lief, en trouw te zijn ontſlagen;
't Geen noyt en is geſchiet, 't geen noyt en is gebeurt,
Soo dat ſy op een nieu haer tweede ſmert betreurt;
Sy, die in deſe vreught hem langh heeft opgehouwen,
Vindt dat de ſake gaet heel tegens haer vertrouwen;
Hy die haer langen tijdt in 't minnen heeft gedient,
Verſoekt dat ſy aen hem haer weder-lied' verlient,
Hy vleyt, hy ſmeekt, hy bid, agh ſeyt hy! mijn beminde!
Wilt in beloft van trouw, aen u mijn liefd verbinde,
Ten aenſien minnens vreught, en al het ſoet gevry,
Het geen daer is gepleeght, lieft, tuſſchen u en my:
Ten aenſien al de luſt en 't minnelijk vermaken,
In vrye vryigheyt van minnelijke ſaeken,
Ten aenſien al het gheen ghy hebt vergunt aen mijn,
Ach! ſeyt de jonghe Maeght ten ken, ten ken niet zijn;
Oy me! hoe heb ik my ſoo ſchandelijk vergeten,
Oy me! hoe heb ik my ſoo lelicke gequeten!
Oy me! wat heeft mijn hert ſoo blindelinghs verleyt,
Dat ik u luſten heb vergunt die vryigheyt;

Wat heeft my doen beſtaen die vryheyt u te toonen ?
Die vryheyt, die ik bid, dat ghy doch wilt verſchonen,
Ach ! ach ! vergeeft het my, dat ik in minnery ;
Mijn luſten heb getoont tot uwaerts al te vry,
Ey ! wilt een ſwacke Maeght in haer onrijpe jaren,
Niet pranghen om met u te trouwen, en te paren ;
Ey lieve quelt mijn niet, om 't geen niet weſen can,
Ik moet mijn friſſe jeught verſlijten ſonder Man,
Hoe, ſeyt de Ionghelingh ! wat hebt ghy voorgenomen?
De ſaek met u en mijn is al te veer gecomen,
De eer gedooght het niet dat ghy u van my ſcheyt,
Ghy hebt het in het eerſt daer niet na aengeleyt ;
Had ghy u in het eerſt behoet van ſoo te doolen,
Soo hadt ghy my mijn hert, en ſinnen niet geſtolen,
Had ghy my in het eerſt de min niet toe geſtaen,
Soo koſt ghy nu met reght my van uw' trouw ontſlaen ;
Had ghy my niet vergunt ſoo veele vryigheden,
Soo ſtond u weygeringh gegrond-veſt op de reden ;
Maer nu het ſoo ver is, dat my de minne ſmert,
En dat haer ſoete vlam my wemelt om het hert,
Nu dat ghy hebt de proef van min aen my gegeven,
Nu kender wt mijn hert haer luſt niet zijn gedreven,
Ghy kunt, ô jonghe Maeght ! u trouw my niet verbien,
De ſaek ſoo verr' gebroght die ſal, en moet geſchien,
Hoe ſoud' u Maeghden hert zijn van ſoo kleyn vermogen,
Dat ghy die ſchande ſoud in u gemoet gedogen ?
Hoe ſoud' een eerbaer Maeght vergeeten ſoo haer eer,
Te ſoeken minne-luſt, en 't trouwen nimmermeer ?
Dat ken, of magh niet zijn, heb ik mins luſt genoten,
Ghy, wilt ghy eerbaer zijn, en kund my niet verſtoten,

Heb ik u ſuyverheyt ontſuyvert, 't was u ſin,
Ghy baenden my de wegh, ghy weet ik liepſe in;
Ghy gaeft my volle maght, te ſtrelen en te kuſſen,
Ghy gaeft my volle maght de ſoete min te bluſſen,
Ik hebſe tot dien eynd ghedaen, als dat ik ſouw
U krijghen jonghe Maeght! in 't eynde, tot mijn Vrouw,
Ach! ſeyt ſy wederom, wat noot waert, koſt het weſen,
Wat noot waert, moght ik zijn, ghelijk ik waer voor deſen;
In 't eynde borſt ſy wt, wat noot waert, waer ik vry,
Ghy ſoud tot u waerts ſien, 't gheen ghy begeert van my:
Ach! oft ik langer veyns, ach! oft ik langer ſwijghe,
Ghy kunt daer niet als meer verdriet en ſmert door krygen;
Ach! of ik ſwijghen wil, wat iſt? het moeter wt,
Ik heb mijn Trouw verlooft, ik ben een anders Bruyt.
Fy, ſeyt hy, jonghe Maeght, waer toe geeft ghy u ſinne,
Waer toe met my ghepleeght de luſten vande minne?
Waer toe ſoo los ghemalt, u kuyſheyt dus verſpilt,
Wijl ghy u hebt verlooft, een ander trouwen wilt;
Waer toe hebt ghy aen my vergunt mins vryigheden?
Dewijl een ander is de Vooght-heer van u leden?
Waer toe ſoo menigh uur in 't donker vande naght
Met min, fy! geyle min, baldadigh door gebraght?
Waer toe belonkt, ghekuſt, omhelſt in vuyle vreughde,
My, die u had vertrouwt, een Maeght van eer en deughde?
Sy valt in on-maght neer, en leyt als doodt ter aerdt,
Den Iongh-man voelt zijn hert met groote vrees beſwaert,
Hy ſught vaſt ſught op ſught, hy offert klaght op klaghten,
En docht gheen ander eyndt als ſterven te verwachten;
Hy in 't ghemoet beſwaert, door deſe droeve noot,
Docht hoe gaen ik het aen, blijft ſy hier by my doodt,

Wat

Wat grooter ſwarigheydt ſoud hier'wt kunnen comen,
't Sal light by veelen in bedenkingh zijn ghenomen
Als dat ik hier of daer de Maeght mé heb belaſt,
Of niet, ghelijkt behoort, heb elders aenghetaſt;
Benauwtheydt ſcheen zijn hert in tranen te bedelven,
In 't kort, de ſwacke Maeght raekt weder tot haer ſelven,
Het eerſte datſe ſprak, (dat was) ik ſterf van pijn,
Om dat ik heb beſtaen, 't gheen niet behoort te zijn;
Heb ik u door mijn luſt tot ſonden aenghedreven?
Nu bid ik dat ghy my die miſdaet wilt vergheven?
Heb ik my inde min ghedraghen al te vry,
Ik bid u, ach! ik bid, ik bid vergheeft het my,
Mijn ſonden zijn my leet, ik ſalſe al mijn daghen
Bewenen met het hert, en met de ziel beklaghen,
Ik ſal in ware boet tot mijnen Schepper treen,
Ghenade ſoeken met Maria Maghdaleen:
Sy weet door deſe klaght de Minnaer te beweghen
Sy maekt hem op het hooghſt, haer min en liefde teghen,
Wel ſeyt hy, jonghe Maeght ik raed u voor het leſt,
Ik raed u ſchuwt de luſt ghelijk een heete peſt;
Ik raed u lieft de deught, en laet de ſonden varen,
Ghy zijt op 't alder eelſt en 't bloeyen van u jaren,
Ey mijd! ik bid u mijd, al wat u ſchaden can,
Haelt met gheen dertel oogh de geyle Vrijers an;
Hebt ghy u Trouw verlooft, wilt tijt en ſtond verwagten
Om u verloofde trouws ghenietingh te betraghten:
Hebt ghy u trouw verſeyt, verwaght de reghte dagh,
Dat liefde na haer plight u luſten boeten magh,
Ik bid u, (wat ik ken) ſteld u de deughd voor ooghen,
Ik ſal, 't gheen ghy begeert, op u verſoek ghedoghen;

Ik ſal, Juſvrouw, ik ſal, al valt het noch ſoo hert,
Al is het my verdriet, al is het my een ſmert,
Mijn ſinnen tegens dank van uwe liefde trecken,
En laet mijn laetſte bee u tot vermaningh ſtrecken;
Dewijl ghy hebt een vrundt met wien ghy trouwen ſult,
Dewijl ghy zijt verlooft, ſoo toon, u doch gedult,
Tot dat gelegentheyt u doet te ſamen paren,
Ey, wilt u groene jeught tot aen die tijdt bewaren?
Soo datter niemant meer u eerbaerheyt miſdoet,
Noch dat noyt geyle handt u meer beſmetten moet:
Dit wenſch ik, en ik bid gedenk aen mijne reden,
Indien ik ook mijn plight te buyten heb getreden,
Indien ik wat te ſtout in 't minnen heb gegaen,
Indien ik in u eer, u heb te kort ghedaen,
Indien ik mijn te vry in 't minne pleegh te toonen
Ik bidde dat ghy my derhalven wilt verſchoonen,
Ik bid u voor het leſt, en daer mé gaen ik heen,
Ik bid u lieve Maeght, ey hoor na mijn gebeen!
Ik bid u, om de liefd', die ik u heb gedragen
Mijn liefde die ghy nu hebt vander handt gheſlagen,
Die liefd' die ik u droegh met een opreght ghemoet
Die liefde iſt die my aen u nu bidden doet,
Dat ghy, ô lieve Maeght u herte wilt bevrijen,
En noyt een vuyle luſt van geyle minne lijen,
Drijft minne wt u hert, u herte ſuyver houwt,
En draeght het op aen hem, die uw' dat toe vertrouwt,
Hoor, ſeyt ſy, eer ghy gaet, en eer ghy noch wilt keeren,
Moet ik noch voor het laetſt een bee op u begeeren,
Al eer ghy noch vertrekt, al eer ghy noch verſcheyt,
Dewijl ik heb ghepleeght te veele vrigheyt;

Dewijl ik mijn te vry in 't minnen heb ghedraghen,
Moet ik u, voor het laetst, mijn noot met tranen klaghen,
Ik die mijn Maeghde-plight te buyten heb ghegaen
En mijn verloofde Trouw, op 't hooghst te kort ghedaen?
Ik bid u, heeft de min van u haer lust ghenoten,
En is u lust wt mijn, en mijne min ghesproten,
Ik bid u, heeft mijn min, u tot de min ghebroght,
Heb ib u doen bestaen het gheen ghy noyt en docht?
Ik bid u, heb ik u een quade wegh ghewesen,
Ik bid u, en ghedenkt het doch gheen meer na desen;
Ik bid u, is het saek dat bidden gelden magh,
En brenght die snode daet doch nimmer aenden dagh,
Ik bid u, heb ik my niet soo 't behoort ghequeten,
En laet mijn schande doch aen yeder een niet weten,
Ey, voer een heusche mondt van 't gheender is gheschiet,
Ey lieve, 'k bid u doch, en melt mijn sonden niet,
Laet noyt u herte zijn van sulker aert bevonden,
Dat het sijn vreughde schept in ander menschen sonden,
Laet noyt u herte zijn met sulke lust bevlekt,
Dat het mijn droeve val tot mijnen spijt ontdekt,
Sie hier, een snelle drift van lauwe bracke tranen,
Om u tot mijn versoek hertgrondigh te vermanen;
Mijn sughten die ghy hoort, mijn tranen die ghy siet
Die bidden u te saem, ontdekt mijn schande niet,
Mijn handen die ghy siet beklemt in een ghewreven,
Die bidden u, wilt my, mijn fauten doch vergheven,
Ik (die met droever hert hier voor u ooghen stae,
Bid u voor 't alderlest verleend my u ghenae.
Hoor nu hoe 't voorder gingh, en hoe nae weynigh daghen,
De saek in dit gheval, haer voorder heeft ghedraghen,

De Vooght-heer vande Maeght een afgheleefde man,
Wiens ziele dat het vlees niet langher draghen can.
Na dat hy ſijne ſtrijt heeft met de doodt gheſtreden,
Die is in korten tijdt de werelt overleden;
De Bruygom vande Maeght, allenſkens blyken doet
Dat hy in 't errif-deel ſijn part ook hebben moet,
Die laet ſigh alle daegh ook neffens al de Vrinden,
Die laet ſigh met ſijn lief in dit gheſelſchap vinden,
In 't eynd, men vraeght hem af wat hem daer comen doet,
Ik eyghen met dees Maeght haer aengheſtorven goet,
Ik hebbe, ſeyt hy my tot haren dienſt begheven,
En traght met haer ghelijk mijn eghte Vrouw te leven,
Sy heeft op mijn verſoek, haer Trouw my toegheſeyt,
'k Heb over langh tot haer mijn liefden aengheleyt,
Ik hebbe over langh dees Jufvrouw liefd' ghedraghen
Ik hoope het en ſal de Vrunden niet miſ-haghen,
Dat ik dees lieve Maeght ghelieft heb voor mijn Vrouw,
In eerbaerheyt en deughd, in liefde, en in trouw;
De Vrunden hebben hem de Maeght ten Eght ghegheven,
Men ſagh haer voor een wijl bequaem, en vredigh leven;
Maer ach! na dat de vreught een wijl-tijts had gheduurt
Heeft deſe jonghe Vrouw haer Eghte-ſtaet beſuurt,
Na dat ſy al te geyl haer toonden in het mallen,
Is haer een enkel woort wt hare mondt ghevallen,
Na dat ſy inde min met hare eghte Man
Vry wat te dertel gingh, 't gheen wel ghebeuren can,
Is haer een woort te los, wt hare mondt ghecomen,
Het gheen by hare Man in aghtingh is ghenomen;
Hy die op die tijdt ſweegh, maer niet te minder doght,
Op wat mannier dat hy haer ondertaſten moght,

Op

Op wat mannier dat hy de saek best soud' belegghen,
Dat sy hem alles moght in reghte waerheydt segghen,
Hy als een loose Vos, en wel-gheslepen gast,
Die heeft op dese wijs sijn Vrouwe aenghetast,
Die heeft op dese wijs, en met gheveynsde streken
Begonnen aen sijn Vrouw, seer vriendelijk te spreken,
Ik weet, mijn lief, ik weet, hoe dat u frisse jeught
Wel eer eens was gheneyght tot soete minne-vreught,
Ik weet, dat ghy wel eer u daer in liet verwinne,
Ik weet dat ghy wel eer vervielt in lust der minne,
Ik weet dat ghy wel eer die vreughde hebt versoght,
Ik weet dat ghy wel eer u lusten hebt volbroght,
Ik weet ghy zijt verleyt, door een die u bekoorden,
En kreegh u tot sijn wil door sijne schoone woorden,
Ja toonden hem aen u een reghte eere dief,
Maer ik heb even wel u daerom even lief,
Ghy meught my, soo ghy wilt, dit vastelijk vertrouwen,
Ghy zijt mijn eghte Vrouw, daer voor sal ik u houwen;
Sy, die dit segghen looft, verswijght het minste niet,
Van alles datter in haer minne is gheschiet,
Hier is het heel bekeyt, hy wort als wt sijn sinnen,
Sal ik, seyt hy, een Hoer, voor mijne Vrouw beminnen?
Wat heb ik doch bestaen? dat ik u heb ghetrouwt,
Een saek, eylaes! een saek die my op 't hooghst berouwt:
Sy sught, sy schreyt, sy bidt, maer alles is verloren,
Hy vlught ten huysen wt, en wil haer geensints horen,
Hy in een langhen tijdt, en comt niet weer by haer,
Sy, in die droeve staet, maekt wonder groot ghebaer.
Hy, nae een langhen tijdt, en menighte van daghen,
Heeft sigh in dit gheval, op dese wijs ghedraghen:

Hy neemt het reetste goet, hy neemt een somme gelt,
Hy heeft hem op een kort tot reysen aenghestelt,
Hy wt een enkel leet van haer bedreven schande,
Gaet reysen over Zee, en dat in verre lande;
Hy wt een enkel leet van haer bedreven lust,
Begeeft hem van haer af, en soekt een vremde kust,
Sy, door een innigh leet, en droevighe ghedaghten,
Speurt dat sy niet en heeft als droefheyt te verwaghten,
Vermits hy jaer op jaer, daer inde landen blijft,
En sonder dat hy haer een enkel letter schrijft,
Sy, die soo menigh naght, sy, die soo menigh daghen
Haer jonghe jeught verslijt met sughten en met klaghen;
Sy, die so menighmael met innigh leet betreurt,
Het droevigh ongheval, dat heden haer ghebeurt.
Sy, die de droefheyt heeft te diep in 't hert ghenomen,
Is nae dit ongheval in droever staet ghecomen,
Sy, die veel hert-seer heeft in dese quel ghemaekt
Die is ten laetsten in een mymeringh geraekt,
En heeft nae langhen ramp ellendelijk gheleghen,
Sie wat haer geyle lust heeft tot een loon ghekreghen;
Leer, jonghe Maeghden! leer, en drukt het in u hert,
Hoe dat de soete min, de jonghe Vrijsters smert,
Indiense niet en wert ghepleeght op reghte stonden,
Ghelijk aen dese Maeght (Godt betert) wert bevonden,
Wat heeft sy door de min op haren hals ghelaen?
Wat heeft sy al verdriet en quellingh wt ghestaen?
Wat heeft sy al beproeft, wat heeft sy al gheleden,
Wat heeft sy, ach eylaes! al menighmael ghestreden?
Al eer datmen ten eynd haer jonghe leven sagh,
Al eer sy is gheraekt aen haere laesten dagh.

Leer,

Leer, wat de minne doet? ey! leer de minne mijden,
Dat is ghebruyktſe niet als op bequame tijden,
En pleeght haer luſten niet voor datje zijt ghetrouwt,
Schikt dat ghy u ſoo langh, ô Maeghden! ſuyver houwt,
Leer aen een anders ſmert, u wellust en u vreughde,
Laet u een anders val verſterken inde deughde,
Leer wt een anders ſchae, u voordeel en profijt,
Soekt innerlijke vree wt uyterlijke ſtrijdt,
Leer wt een anders pijn u pijnen voor te comen,
Leer wt een anders druk voor uwe droefheydt ſchromen;
Leer, jonghe Maeghden leer, dat ghy u eelſte pant,
Voor ſmetten wilt behoen, door anders minne ſchant,
Leer, jonghe Vrijſters! leer, hoe dat ghy uwe ſinnen
Niet alte los en laet vervallen in het minnen,
Leer, jonghe Vrijſters leer, dat ghy ſoo minnen meught,
Dat u de minne gheef haer wellust door de deught,
Leer, jonghe Maeghden leer, mins luſt in toom te houwen,
Tot dat ghy veyligh zijt door wetten van het trouwen;
't Is ſelden wel ghelukt, 't is ſelden wel beſlaeght
Min voor de Trouw ghepleeght, berouden menigh Maegt,
't Is ſonden voor den Heer, en quellingh voor het herte,
Een knaegingh inde ziel, voor het ghemoet en ſmerte;
Min pleghen op ſijn tijdt, is verr' de beſte ſlagh,
En gheeft een jonghe Maeght de ſoetſte Bruylofs-dagh.

STEMME:

Ballet Bronchorst.

Lieve naghjes!
Ghy die ghetuyghe van mijn trouvve minne zijt,
Mijn ghedaghjes,
Mijn ziel, mijn hert, mijn sinnen zijn u toeghe-vvyt;
Ach! hoe vaek,
Soekt liefde liefds vermaek
Met ziel en sinne,
O! aertsch Godinne,
Op 't soetste minne
Te voeden inde naght,
Met liefd, met liefd, met liefde mijn ghedaght.

Als de Reye
De naght-Godin Diana, met een Hemels stoet,
Doet gheleye
Ter plaets, daer haer Aurora met goe-morghen groet,
Doet ghy mijn,, voor dagh en Sonne-schijn,
VVt liefde comen,
Aen d' Amstel stromen,
VViens Linde-bomen,
En hoogh-ghetopte blaen
Mijn klaght, mijn klaght, mijn klaghten hooren aen.

Groene linde,
Ghy die mijn minne-klaghjes als een Echo *melt,*
Aen 't gheminde,

VVan-

VVanneer ghy uvve tackjes, naer haer venster helt,
En ghevoelt, een lieffelijke coelt
Mijn glorie juyghen;
V tackjes buyghen,
Om te ghetuyghen
Mijn minne aen die gheen,
VViens ziel, vviens ziel van my vvert aenghebeen.

STEMME:

Ceste Cruelle.

O Voedstéresse van mijn minne,
O! Afgodinne van mijn hert;
Vooghdes van mijn verliefde sinne,
Aen vviens mijn ziel gheoffert vvert,
Mijn lust mijn leven,
Al mijn aertsche vreught
Heb ik beghéven,
Nu ghy uvve jeught
Mijn niet vergunnen meught.

Ghy vvilt en meught geen liefde draghen,
Ik min u lief en ghy mint mijn;
Ia, 't is u vreught en vvelbehagen,
Als ik, als ik by u magh zijn,
Ach! blinde benghel
VVat is dit een smert
Dat my mijn Enghel

Nu

Nu ontnomen vvert,
Ach! Ach! hoe treurt myn here.

Mijn lief, mijn troost mijn vvelbeminde
Dat ik u by-syn derven moet,
Dat doen u Ouders, en u vrinde,
Dies sal ik met mijn lauvve bloedt,
En diepe vvonden
Die de min my gaf
Mijn Rosamonde,
Dalen na mijn graf,
Mijn minne tot een straf.

Om dat mijn liefde te hovaerdigh,
Na uvve vveer-liefd' heeft ghetraght;
En hoogher soght, als ik ben vvaerdigh,
Vaerd vvel mijn lief! met dese klaght,
Vaerd vvel mijn vvaerde!
Opend uvve schoot;
In plaets van aerde
Vult met Roosjes root
V Slaef, door liefd' ghedoodt.

EYNDE.

I. H. KRULS

ALCIP,

EN

AMARILLIS.

BLY-EYND-SPEL.

SPELS INHOUT.

Amarillis (*vviens Ouders het land-leven hadden aengenomen om de gherustigheydt*) *vvierden aldaer in oeffeningh van Schapen hoeden, opghequeekt; desgelijcx* Alcippe, *die sijne liefde* Amaril *is toedraghende; ende van haer vveer geliest, geboden vvert 't landt-leven af te schaffen, 't Hoofsche leven aen te nemen, om door 't selfde tot hoogher eer en staet te rijsen.*

Hy haer ghebodt ghehoorsamende, reyst met Clindor, *sijne Neef, ten Hove, alvvaer de huldinghe des Vorstins* Amasis *gheschiedende, de* Princes Lucia *het ooghe op* Alcippe *laet vervallen, ende doet hem door een oude Koppelaerster, met besloten ooghen, tot voor haer bedde brengen, daer zijnde gheraekt by haer, met voldoeninghe van minnens graeghte.*

Alcippe (*nae 't genot sijns lusten*) *komt by* Clindor, *vertelt sijn avontuur, edoch, met groot misnoeghen, van meer ghevoelt als ghesien te hebben, oversulcx niet vvetende van vvien so soeten Venus-offer aen hem vvierde op ghedraghen, maer door raedt van* Clindor, *snijdt een stuk franjen vvt de gordijnen, vvaer door* Alcippe *kennis krijght, sigh vermenght te hebben met* Princes Lucia.

Dit de Princes *ter ooren komende, ontsteekt in gramschap, met besluyt van 't selve op het hooghst te vvreken, neemt de naght en nijdigheydt tot vvraek te hulpe, ophitsende* Marcellus, *om door hem* Clindor *ziel-loos te maken,* Clindor (*in düel rakende met* Marcello) *krijght de over-*

handt, en neemt hem 't leven, vlughtende naer Gotten, wert aldaer op het ghebodt des Vorstins Amasis, *in heghtenis ghestelt,*

Alcippe *doet een voet-val, versoekt ghenade voor* Clindor, *edoch, vruchteloos, soekt derhalven middel ende door hulp van eenighen Adel in Boere kledingh, 't Kasteel van Gotten te vermeesteren, 't welk gheschiedende, verlossen* Clindor *wt de boeyens.*

Den Conink (*op dit gherugbt*) *vaerdight een Post af aen de Vorstinne, die op het spoedighst verstaen hebbende dit onder 't beleydt van* Alcippe *wt ghevoert te zijn, hem ten eeuwighen daghen doet verbannen.*

Alphonsus, *seker Ridder wt Hispagnie, komt in 't Hof te Marcilie, tert aldaer de moedighsten Adel ter wapen, onder welk* Leon, *den Oom van* Amarillis, *sigh presenteerde, ende vanden* Ridder Alphonso *ghedoodt wierdt.*

Amarillis *dit aen* Alcippe *schryvende, versoekt revensie over de doodt van* Leon *haer Oom, hy wil vaerdigh op 't ghebodt sijns gheliefde, begheeft sigh onbekent ten Hove, daeght den* Ridder *ter wapen, dewelke hy tot verwond'ringh van al het Hofghesin, Ridderlijk verwint, en doodt ter aerden neder velt, wordt alsoo met groote vreughd, en eerbiedinghe des Adels, en Hovelinghen, in onbekende schijn, onthaelt, edoch vertrekt van 't Hof.*

Piemander, *gantsch misnoeght over sijn afscheydt, sonder te moghen weten, wat Ridderlijk ghemoedt sigh soo dapperlijk ghequeten heeft, komt by* Cleante *den Oom van* Alcippe, *die hem te verstaen gheeft dat het sijn Neef* Alcippe *ghewees is, die den vermaersten* Ridder *overwonnen heeft.*

Piemander *verwondert zijnde, doet datelijk sijn bannissement herroepen, ende* Alcippe, *met alle solemniteyt ten Hove leyden, die welke aldaer komende, met groote vreughde van de Vorstinne, als ook alle den Adel statelijk wert ontfanghen, ende ghestelt inde hooghste eere, ende bedieninghe van 't gantsche Hof ende regieringh.*

Alcip-

Alcippe, *hem siende op de hooghste trap van sijn gheluk, bedenkt, ende stelt sigh voor ooghen, de losse veranderingh, als ook de Hoofsche ydelheden, neemt voor hem de bedriechlijcke stricken der Hovelinghen te ontvvijken, de sorghelijke lasten te ontslaen, afleggbende sijn Hoofsche, ende vveder aennemende sijn Herders kledingh, scheyt van't Hof, begheeft hem te lande, alvvaer hy sigh eghtelijk met* Amarillis *verbindt.*

Bedryvers.

ALCIP een Herder.

CLINDOR ſijn Neef.

CLEANTE Vader van Clindor.

AMARILLIS Herderin.

GABRINA Koppelaerſter.

LVCIA Princes.

WRAECK.

MARCELLVS Edelman.

HELBARDIER.

AMASIS Vorſtin van Marcilien.

ALPHONSVS Spaens Ridder.

RODVS Edelman.

ALDERICK Coninck van Gotten.

PAGIE.

PIEMANDER Generael in 't Hof te Marcilie.

LEON Oom van Amarillis.

RODRIGO Edelman.

BODE.

IONKER.

IVFFER.

ALCIP EN AMARILLIS.

BLY-EYND SPEL.

Eerſte Handelingh. Eerſte Wtkomſt.

Alcip leſende een brief binnens mondts.

Eer noch de blonde Son het Hemels licht doet bloſen,
En ſuygt de morgen-douw wt vers ontloken Rooſen;
Eer noch *Aurora* ſelfs wt hare Tente treet,
En't lieflijk Hemels blaeuw met purper root bekleet;

Eer

Eer noch den morgen-ſtond çiert haer ghebloosde kaken,
Schiep ik in eenſaemheyd mijn opperſte vermaken;
  Mijn blijdſchap dreef my wt om in dit lieve groen
  Voor d'opgangh vande Son, mijn offerand te doen;
Aen wie dogh? aen die gheen die mijn de ziel, en ſinne
Doet haken nae het Hof door ſoete dwangh der minne;
  't Is *Amarillis*, ach! die haer *Alcip* ghebiedt,
  Dat hy ten Hove keert, nae ſtaet, en hoogheydt ſiet:
U wetten en mijn hert en ſullen niet verſchillen,
Mijn heus ghemoed dat ſal, mijn *Amarillis*, willen
  Met graeghe vlijt voldoen al 't ghene u behaeght,
  Mits dien *Alcip* een hert in ſijne boeſem draeght,
Dat meer nae hoogheyd traght, en lof van edel bloeden,
Als in kleynachtingh hier het ſlechte Vee te hoeden;
  Ik heb dus langh mijn jeught verſleten onder 't Vee,
  Doch teghens mijn ghemoed was 't alles dat ik dee;
Nu ghy, ha! *Amaril*, Vooghdeſſe mijnes leven!
Dees brief, dees lieve brief! my tot een wet gheſchreven,
  In handen heb gheſtelt; ô! brief, die my belaſt,
  En ſeght, dat langher my gheen Herder-ampt en paſt;
Maer dat ik landt en Vee te ſamen ſal verlaten,
Verſoeken hooger eer, en dat door Hoofſche ſtaten;
  Mijn wil en d'uw zijn een, mijn liefd' uw wet ghelijk,
  't Volbrenghen ſal aen u betonen proef en blijk
Dat ik nae wet uws wils, 't landt-leven ſal verſaken,
En traghten door manhafte daden te gheraken,
  Aen lof, aen eer, aen gunſt, aen Ridderlijke roem,
  En datmen my ten Hoof den tweeden Krijgſ-God noem;
Want ik het landt om 't landt mijn leven niet beſinde,
Maer minden 't landt, om dat ik *Amaril* beminde;

Dewijl

Dewijl u minne my ghebiedt het landt te vlien,
Sult ghy, als wel gheneyght daer toe, my willigh ſien,
U wetten, en mijn wil, mijn Enghel! evenaren,
Ik laet de Herders ſtock, ik laet de Schapen varen:
Ik ruyl de Boere-kleen, aen Hellem, Swaerd, en Schilt,
Mits dien ghy *Amaril*; dit van *Alcippe* wilt,
Wie ſien ik daer van veer tot my-waert komen treden,
Iſt *Clindor* niet, mijn Neef? hy iſt, ik moet op heden
Ontdecken hem mijn vreughd, doch veynſen mijne min,
En melden hem geenſints 't ghebodt mijns Herderin;
Neef *Clindor*, zijt ghegroet; *Clind.* En ghy Neef deſgelijken,
Alcip. De volheyd van mijn vreughd wil dankbaerheyd doen blijkẽ
Aen 't Goddelijk gheſlaght; voor d'ingheſtorte geeſt,
Die dus langh niet in my, Neef *Clindor* is gheweeſt;
Mijn geeſt, die dus langh heeft in duyſter legghen dwalen,
Wil wt een hoogher nu, eens hogher eer behalen;
't Land-leven ben ik wars, de grove boerery,
En 't Schapen hoeden, Neef, paſt langher niet aen my;
Ik traght nae hogher, en wil my ten Hoof begeven,
Clind. Wel Neef *Alcip*, hoe dus van ſtaet ſught angedreven?
Gaet ghy niet buyten ſpoor als ghy u wel beraedt?
Denkt Neef, dat yder voeght 't beroep van ſijnen ſtaet,
„ Den Schipliens paſt de Zee, de Huyſliens paſſen landen,
„ Den wijſen het gebiedt! den Krijghſman 't ſwaerd in handẽ,
„ Den Hovelingh het Hof! een Schapen-hoeder paſt
„ Veel beter 't ſleghte Vee, als ſwaere oorlochs laſt;
't Is buyten u beroep, als zijnde onervaren,
En weet ghy niet mijn Neef, *dat ongewoont maekt blaren*;
Gelijk de ſpreuke ſeyt? *Alcip.* Dit alles wel bedaght,
Vind ik, door reed'lijkheyd, mijn luſt van grooter kraght,

Weet ghy Neef *Clindor* wel, wat my de reden leren ?
Clind. Jae Neef, dat ghy behoord van u opſet te keren,
Indien ghy reed'likheyt maer reghte plaetſe gheeft;
Alcip. Geen reed'likheyt krijght plaets, ten zy men kennis heeft,
Door kennis, kenmen van een ſaek goe reden tonen ,
Mits dien de reed'likheyt de miſſlagh wil verſchonen,
Moet ſy met kennis eerſt en wel te rade gaen,
't Is niet ghenoegh een ſaek op reden aen te ſlaen,
Maer yeder ſtaet het toe ſigh naerſtelijk te wennen,
Om 't gheen, waer nae hy traght, eerſt wel te leren kennen,
Wel kennende het gheen hem 't hert betraghten doet,
En vindt het in ſijn maght, ſoo zijn ſijn reden goet ;
Maer of ſchoon yemandt ken een ſaek met reden pryſen
Waer nae ſijn wenſchingh ſtrekt, en ſonder aen te wijſen,
Oft hem de ſelfde ſaek, oft goet ſoud' zijn of quaet,
Die doolt, hoe ſeer en vaſt hy ook op reden ſtaet:
Seyt *Plinius* niet reght, een ſaek die ſonderlinghe
Op onſe reden paſt; *hoe dat van alle dinghe*
Is *oefeningh Meeſtres* ; verſtaet mijn Neef den ſin ?
Hy ſeyt de oefeningh brenght ons bequaemheyt in.
Clind. 'k Verſta mijn Neef *Alcip* ſijn meningh, doch ik vreeſe,
Dat ghy in hooſſche plight heel onbequaem ſult weſe ;
Mits ghy te langh op 't landt verſleten hebt u tijdt,
En daerom onbequaem tot hooſſche plichten zijt.
Alcip. Neef *Clindor*, wat my doet de onghewoont ontberen,
Dat hoop ik metter tijdt door oefeningh te leren :
„ Denkt dat een *Paſſagier* geen wegh ten eynde raekt,
„ Ten ſy hy op den reys een goeden voortgangh maekt:
„ Het moedigh Paert laet ſigh van Ruyters niet beſchryen,
„ Ten ſy het d'oefeningh bequaem maekt te bevryen :

Noyt koom ik tot het wit van mijn ghewenste sin,
Ten zy ik op het Hof, de hoofsche plicht begin.
Ist niet een meerder eer met smert gheraekt aen wenschen,
Als met kleynachtingh hier by domme sleghte menschen
Te slijten 't leven onder beesten op het velt?
Landt-leven voedt een Boer, hofs leven voedt een Helt,
Clind. *Alcippe*, Neef ik speur wt alle dese dinghen,
Hoe licht des menschen hert valt op veranderinghen,
't Docht my op heden vremt wanneer ghy seyde, dat
Ghy tot het Hof begeert, en groote lusten had;
Ik, die u voorstel stond op 't alder hooghste teghen,
Ben selver nu met u gantsch tot het Hof gheneghen:
Alcippe heeft ghelijk dat hy nae hogher traght,
Als ik het reght bedenk, wat isser min gheaght
Als 't sleghte Herder-ampt by yeder een verschoven?
'k Ben u ghevoelen eens, en reys met u ten Hoven,
Doch billik, datmen eerst daer van mijn Vader spreek,
Ik bid u Neef gae mé; 'k hoop dat ik met gesmeek
Sijn hert beweghen sal ons 't reysen te vergunnen.
Alcip. Daer komt u Vader, die wy lightelijk nu kunnen
Ontdecken onse sin; *Clind.* Mijn Vader zijt ghegroet.
Alcip. Het selfde ik mijn Oom, u ook toe wenschen moet.
Clean. Ik dank u, waer van daen komt ghy dus met u beyden?
Clind. Een wonderlijke lust die schijnt ons aen te leyden
U met eerbiedigheydt een saek te draghen voor,
Waer op versoeken wy, mijn Vader ons verhoor.
Clean. Segh my wat ghy versoekt? *Clind.* 'k Sal 't Vader u ontdecké,
Alsoo tot hooger eer al mijn begeerten strecken,
Gelijk ook onse Neef *Alcippe*, is 't ons leet,
Datmen soo langhen tijdt in 't boere leven sleet:

Derhalven zijn ghesint ons moedigh te verkloeken,
Met u verlof, ten Hoof een beter staet te soeken;
Clean. Wat lust u domme jeught, te nemen byder handt?
Wat heeft het woeligh Hof, doch by 't gheruste landt?
't Lant-leven is een vreught, daer 't Hof niet is dan quellen;
Wie isser die 't ghetal der Vorsten weet te tellen?
Die wt de slaverny van 't kribbigh hofs verdriet
Begaven haer te landt; seyd' *Iulius Cæsar* niet,
Dat hy veel liever woud' te lande vredigh wesen,
Als int het Roomsche Hof tot eer en staet ghereſen:
Dees wetten zijn van ouwts al op het landt gheweest,
Dat yeder 't sijn gebruykt, geen woeker winst en vreest,
Noyt huys-vrouw gheefter man oorsaek van jalousye,
De wan-gunst isser doodt, men kenter gheen benye;
Geen Venus Kamenier, oft Koppelaerster boos
Ghebruyktmen op het landt tot lusten goddeloos;
En sietmen niet te landt veel daden waerd om prijsen?
Hoe eerlijk Moeders daer hun Dochters onderwijsen;
Huys-vaders hunne Soons aen leyden in haer jeught
Tot nodelijk ghewin, door wetten vande deught;
Een yeder leeft te landt niet soo hy is gheneghen,
Maer soo hy schuldigh is sijns schuldighe plights weghen,
Elk leeft van 't gheen hy wint, geen ziele soo vervreemt,
Dat hy, door quade lust sijn naesten 't sijne neemt,
Elk eerelijk besit sijn landt, sijn huys, sijn erven,
Een yeder leefter in een vreese van te sterven;
Dit alles aen een zijd; let op het principael,
U handen onghewent te voeren 't snedigh stael,
Ghy die van kints-been af ghedoolt hebt met de Schapen,
Van leden al te swak om voeren schildt en wapen;
Ghy

Ghy die noyt anders waert als hier te landt behuyst,
U voeght geen blank pistool, gheen deghen inden vuyst;
Maek eens een over-legh met reden by uw selven,
Ghy die niet zijt ghewoon als ploegen, spitten, delven,
In plaets van wapens draeght een sleghte Herders rok,
En in dijn handen voert een haselare stok;
Ghy, die niet hebt gheleert als matighlijk te leven,
Hoe wilt ghy uw ten Hoof by d'Edeldom begheven ?
Ghy die gheen leven als 't eenvoudigh zijt ghewent,
Moet denken, dat het Hof best past voor die, die 't kent;
Clind. Wie leefter die 't onkundt niet kenbaer wort doot 't leren ?
Alcip. Die 't Hoofs wil leren, Heer, die moet ten Hoof verkeren,
Clean. 't Is soo, maer oeffeningh eyscht haer bequame tijdt;
Wijl ghy van kints-been af te landt gheoeffent zijt,
Sal onghewoonte uw, door onbequame jaren,
Met onghewone last in 't oefenen beswaren ?
Het Hoofsche leven dient van jonghs af aenghewent.
Clind. 'k Vertrouw mijn Vader toe dat hy de reden kent,
Stelt reed'likheyt te werk, die leert dat gene saken
De menschen haer beroep volmaektelijk volmaken;
Gheen staet volmaekt den mensch, den mensch volmaekt (sijn staet;
Hoe menig isser die ten Hoof voor Edel gaet,
Niet teghenstaende, 't is van jonghs hem aenghewassen,
Soo sal noghtans aen hem de boersheyt beter passen:
Daer leefter veel ten Hoof in weelden opghevoedt,
En van een arrem hert, en moedeloose moedt:
Hoe veel in teghendeel van sleght gheslaght en leven,
Zijn door haer moedigheydt in 't Hof tot staet verheven:
Soo dat mijns oordeels is van desen 't reghte stuur,
De saek niet die men lieft, maer selver de natuur,

Clean. 'k Had op u kloekheyt, Soon, noyt ſulken goet vertrouwen,
'k Sal door u reden my als overwonnen houwen:
Indien natuur u trekt te ſoeken hooffche ſtaet,
Ik gun op uw verſoek, als dat ghy derwaerts gaet:
Alcip. Wat iſſer doch te landt waer wt men yets kan leren?
Wat nutbaerheydt iſt onder beeſten te verkeren?
Sijn wy geen menſchen? ook begaeft met manne leen?
Bequaem om inden dienſt des Krijgs-Gods *Mars* te treen?
Gebreekt het ons aen kracht van zenuwen en ſchonken?
Ach neen! 't hert is my aen de wapens vaſt geklonken:
De moed is aen het ſwaert ghenagelt, en gheheght,
Ik draegh in 't lijf een hert dat met ſijn vyandt veght.
Clind. Noch moedigheyt, noch luſt en ſullen my ghebreken,
Om nae de hoochſte eer des Edeldoms te ſteken:
't Zy ik het moede Ros, in harnas blank beſchry,
Het zy ghewapend ik met mijne vyandt ſtry:
Schoon my ten ſtrijde moght de braefſte Ridder daghen,
In *Clindor* is de moed met hem een kans te waghen,
Soo moedigh drijft de moed mijn moedigheden an,
Dat ik in 't ſtrijden trots de trotſten Edelman.
Clean. De moedigheyt toont blijk van uw ghenegentheden,
'k Segh dat ghy beyde ſpreekt met vaſt en goede reden,
Die als ghetuyghe zijn van 't Adelijke bloedt,
Ook dat ghy beyde zijt by Adel opghevoedt:
Clindor mijn Soon, en ghy mijn Neef, ik wil u beyden
Tot meerder moedigheyt van hooffche luſt aenleyden,
Dewijl ghy zijt gheneyght tot wapens ende ſtrijdt,
Sal ik u doen verſtaen van wat gheſlaght ghy zijt:
Soodanigh, dat ghy beyde meught met aller eeren
By d'eelſte Adel u ghelijken, en verkeren:

Weet dat ghy niet en zijt van Herders ſtaet of ſtam,
Maer 't braefſte Ridderſchap dat oyt ten hove quam,
Is van ons maeghſchap; dies uw hier op ſtaet te letten,
'k Bevinde dat natuur een yeder ſtelt ſijn wetten,
'k Segh wetten dwingen uw dat ghy het landt verſmaet,
En volgens de natuur van hier ten Hove gaet:
Dies ik van alles ſal uw beyde doen verſorghen,
Het gheen van node zy, op dat ghy tegens morgen
U reys ten Hove neemt, dies voeght u neffens my,
Om te verſchaffen al wat daer toe nodigh zy.

Amarillis.

De hoop mijn liefde voet, dat onder deſe linden
Mijn lief *Alcippe* ſal ſijn *Amarillis* vinden,
Op 't ſchryvē van mijn brief ſijn antwoort doen verſtaen,
En oft op mijn verſoek hy ook ten Hoof wil gaen;
Hoe woelt mijn hertjen in een drift van ſoet verlanghen,
Om antwoort van mijn lief *Alcippe* te ontfanghen;
Waer blijft ghy, ach! mijn lief? waer toe ſo lang vertoeft?
U af-ſijn 't tedere hert van *Amaril* bedroeft,
Ach! hoe verdrietigh valt de liefde 't langhe wachten,
Ik raek aen 't dolen inde dool-hof mijns ghedaghten;
't Is beſt ik my wat ruſt, de fantaſy bedwingh,
En onder dit gheboomt een Herder deuntje ſingh.

Sy ſit neder, ſinght op de ſtemme:
Ach! blinde Benghel.

Son van mijn ſinne,
Herder van mijn hert:
Hoop van mijn minne,

Oorſaek

Oorsaek van mijn smert;
Hoe meughje doch soo langh vertoeven?
Ey lieve doet mijn wil!
Koom, koom Alcippe *by u* Amaril.

Alcip in Hoofsche kledingh, schuylt
achter de bomen, en singht:

Schoon Herderinne
Voedster van mijn ziel;
Ik, die uyt minne,
Voor u neder kniel
En scheyd nu uyt het herders leven,
Op u begheert en wil
Hier is Alcippe *by syn* Amaril.

Amarillis.

VVaer sal ik vinden
d' Afgodt van mijn min?

Alcip.

Hier inde linden
Schoone Herderin;

Amaril.

VVaer schuylt ghy u mijn VVaerde Herder?
Ey! waerom swijghje stil?
Koom, koom Alcippe, *by u* Amaril.

Alcip.

Buygh suye winden
't Groene loof wat neer;

En

En spreyt de linden
Ruyschend heen en vveer,
Ey! buygh de tackjes van malkander.

Amaril.
Ach! ach! ik krijgh mijn vvil,
Ik mijn Alcippe? *ghy u* Amaril.

Alcip. Hier ben ik *Amaril,* hier ben ik Herderinne,
Sie wat *Alcippe* doet ter liefde van u minne;
Sie uwen Herder hier verwisselt van ghewaet,
En dat om uwen 't wil gheneyght tot hoofsche staet:
Ik ben volkomen nu ghesint nae 't Hof te keren,
Soo door mijn eyghen lust, als ook op u begeren.
Ama. *Alcippe.*
Alcip. Lief.
Ama. *Alcip.*
Alcip. Mijn lief, mijn *Amaril.*
Ama. U lusten zijn te seer ghehoorsaem aen mijn wil.
Alcip. Mijn wil is willigh naer u willens wet te leven.
Ama. Tot loon wil liefden u mijn hertjen overgeven;
Ey! voeght het by het uws, en voert het uyt sijn stee,
Mits u mijn hertje mint, neemt het voor 't uwe mee.
Alcip. Ik sal, mijn lief, ik sal u hertjen met mijn draghen,
In het ghedaght aen u, mijn Engel! alle daghen
Liefds offerande doen; en knielen niet alleen,
Maer buyghen ziel en wil, met offer van ghebeen;
Gheen dagh, gheen uur sal my des af-sijns tijde delen,
Oft *Amarillis* sal in mijn ghedaghten spelen;
U beelt, u lieve beelt, u beeltenis sal my
Verstrecken aen 't ghedaght een schoone Schildery,

Daer ik met hert en ziel gheſtadigh op ſal malen,
En daer mijn leven ſelfs het voedſel wt ſal halen ;
Mijn lief, mijn *Amaril!* op heden ſal 't gheſchien
Datmen de Huldingh des Vorſtins ſal kunnen ſien,
Dies ik met *Clindor* reys, om daer eens aen te ſchouwen,
De ſtacy diemen ſal op deſe huldingh houwen ;
De tijdt gheen wt-ſtel lijdt, dies ik, mijn *Amaril!*
Met u verlof, van u mijn afſcheyt nemen wil.
Ama. *Alcippe*, lief! ik wil een ſaek op u begeren,
Al eer dat ghy van my ten hove-waert ſult keren ;
Dat is : wanneer de weeld ten Hove u ontmoet,
En dat ghy inde weeld u hert met luſten voet,
Om door gheluk tot eer en hoogher ſtaet te ſteyg'ren,
Wilt dan, aen u ghedaght *Alcippe*, doch niet weyg'ren,
Te plaetſen in het hert uw lief, u Herderin,
Die in haer herte plaetſt de Herder van haer ſin :
Ey ! laet ſtantvaſtigheyt by u haer woonſtee houwen,
Wiſſelt mijn ſlegtheyt niet aen Hoofſche Staet-Iufvrouwen,
Wiſſelt mijn trouwheydt niet aen 't Hofs bedriegery,
Lieft mijn opreghtigheydt voor Hoofſche heerſchappy;
Dewijl ghelegentheydt, mijn Herder ! ſal ghebreken,
Om mondelingh met uw, mijn lief *Alcip* ! te ſpreken,
Verſoek ik dat ſomwijl eens ſtomme boden gaen,
Die my uw ſtaet, en uw gheſontheyt doen verſtaen ?
Plaetſt mijn in uw ghedaght den tijdt van al u daghen,
Noyt uyre vanden dagh, of 't herte ſal my jaghen
Hier in de lommer, daer het met een minne-klaght
Wt nocken ſal, helaes! hoe 't naer uw weer-komſt waght;
Dewijl het dan moet zijn dat ghy van my ſult ſcheyden,
Wil ik mijn lief *Alcip* een ſtucke weeghs gheleyden,

En met een lieve kus toe-wenſchen luk op reys;
Alcip. En ik dat kusjen ſal, mijn lief! in liefds forneys
Door 't vuyr der minne doen in mijn ghedaght verteren,
En wt dat kusjen, liefdens voedſel diſtileren;
Indien 't mijn Enghel luſt my wt-gheley te doen,
Sal ik, door tijdts verloop, my tot het reyſen ſpoen,
En ſal van week tot week aen u, mijn liefſte ſchryven,
Ghy zijt mijn eyghen, en die ſult ghy altijts blyven;
Mijn liefd' verandert noyt, dat ſweer ik by de Goon,
Noyt wiſſel ik mijn liefd' aen Coninklijke Croon.

Tvveede Handelingh.

Amarillis.

Wanneer een dicke damp bedekt
Het Hemels blaeuvv met duyſter,
De Son met vvolken overtrekt,
Soo gheeft ſijn ſtrael op aerd' gheen luyster.

Oft, als de Maen te reye gaet
Met rijke ſleep van ſterre ſtralen,
En opghepronkt met Hemels ſtaet,
Haer vveer-ſchijn laet van boven dalen.

En dat een drift van vvolken ſvvert
Benevelt 't Maen-light ende sterren;
Soo gaet het mijn verliefde hert,
VViens Son mijn noch beſchijnt van verren.

Mijn Son, mijn light, mijn liefdens glans
Die my noch huyden heeft beſchenen,

Als 't opper puyk van alle mans
Is nu vvt mijn ghesight verdvvenen.

Alcip! *mijn hertens Herder, ach!*
't Valt svvaerder als 't my docht voor desen,
Ik schijn op 't klaersten vanden dagh
In droeve duysternis te vvesen.

Nu ghy u by-syn mijn ontrekt,
En 't Landt verlaet om Hoofs te leren,
Is 't hert met dampen overdekt
Mits 'k moet u Sonne-light ontberen.

VVat ist, of tranen, sught, en klaght
Mijn droevigh herte steets versellen?
Mijn smert vvort daer door niet versaght,
Noch ook mijn innerlijke quellen.

Ey! liefde! gheef my hert, en moet,
Om 't af-zijn met ghedult te helen,
Bevrijt mijn lief voor teghenspoet
O Goon! die 'k in u maght bevele.

Alcippe *is ten Hoof ghekeert,*
Om daer nae staet en eer te traghten;
Als 't luck hem hooger heeft ver-eert,
Sal ik met vreughden hem vervvaghten.

I. VER-

I. VERTONINGH.

Daer Amasis ghehult wert.

Nae dat de Vorſten zijn ten Hove t'ſaem ghekomen,
Na dat de ſtemmingh des verkieſinghs is vervult,
Wert *Amaſis* tot *Gouvernante* aengenomen,
En voor *Vorſtinne* van Marcilien, ghehult.

II. VERTONINGH.

Daer den Eedt des ghetrouwigheyts aen Amaſis ghedaen wordt.

Terwijlmen de *Vorſtin* den Eedt van trouheydt ſweren,
Vervalt *Princeſſen* luſt, met dertel ooghs ghegluur;
Die op *Alcippe* ſpeelt; en ſoekt na haer begeren
Te bluſſen nae haer wenſch, dat ingheſoghen vuyr.

Kort na de Vertoningh, komt Alcippe wyt, ende wort van Gabrina vervolght.

Beleefden Jonghelingh, ik hoop met vaſt vertrouwen,
Dat ghy mijn vryigheydt my ſult ten beſten houwen;
'k Wiſt garen wie ghy zijt? om reden die my port,
En hoe ghy, moedigh Helt, met naem gheheten wort?
Alcip. Ghy, die tot kennis van mijn name zijt gheneghen
Wat is u, ſegh my dat, in 't minſt daer aen gheleghen?
Gabr. U meerder als mijn ſelfs, wiſt ghy het gheen ik weet,
Dienſt-willigh, weet ik, dat ghy mijn verſoek voldeet,
U komſte hier ten Hoof ſal u gheluckigh maken,
Ghy kunt hier, ſoo ghy wilt, tot ſtaet en hoogheyt raken,

Ghy kunt verkrijghen 't gun noyt Vorst verkregen heeft,
Dies het van noden is ghy my te kennen geeft,
Wie dat ghy zijt, en hoe u naem is my laet weten ;
Alcip. Wel, als ghy 't weten wilt *Alcip* ben ik gheheten,
En van gheslaghten ook wt Adelijke stam,
Derhalven ik in 't Hof hier van *Marcily* quam,
Om Adelijk het gantsche Hof-ghesin te eeren,
Op hoop van hoogher, ik ten Hove kom verkeren.
Gabr. 't Schijnt het gheluk alree u dienst te toonen pooght,
Ik weeter een ten Hoof, die heeft *Alcip* be-ooght,
En uwe min soo diep ter herten in doen drucken,
Soo dat ik weet te doen u vvenschingh te ghelucken ;
Hoe wel sy my niet heeft wtdruckelijk ghesеyt,
Dat metter herten sy uw draeght gheneghentheydt,
Weet ik nochtans de saek soo verre wel te brenghen,
Dat sy, indien 't u lust, u wille sal ghehenghen ;
Ik weet een middel, waer door ghy de soete wet
Der minnen kunt voldoen, in 't opghepronkte bet,
Niet met een sleghte stof, maer Gout-çieraet behanghen,
Daer soekt een Vrouwen-beelt *Alcippe* te ontfanghen :
Geen Vrouw van kleyne maght, maer van een hooge stof,
Niet vande sleghste, maer de grootste van het Hof,
Na wien soo menigh Vorst ghetraght heeft, maer verloren,
Alcip. Wat hoor ik, Hemel, ach ! vvat komt my hier te vooren ?
Min-voedster *Cipria*, vvat hebt ghy voor met my ?
Ik tvvijffel, of dit niet een vals bedrogh sal zijn,
'k Heb dikmaels veel ghehoort van 't Hofs bedriegeryen,
Den Stierman die in Zee de rotsen niet vvil myen,
Lijt schip-breuk, vvaer door hy sigh selven brengt in noot
Door onvoorsightigheydt veroorsaekt sijne doodt,

'tHof is een vvoeste zee, vol klipachtighe gronden,
'tHof is een hooge rotz van schadelijke sonden,
'tHof leyt op valsheydt toe, door soete veynsery,
Dies dient voorsightigheydt te vvandelen met my,
Hoe hiet ghy?

Gabr. 'k Hiet *Gabrina*, Heer.

Alcip. Wilt my eens segghen,
Door vviens bevel ghy my dit komt te vooren legghen?

Gabr. Mijn Heer houd sigh genoeght dat hem 't geluk geschiet.

Alcip. *Gabrina*, ik vertrouvv my op dat seggen niet.

Gabr. Wat vvaent *Alcippe* dan dat ik hem soude liegen?

Alcip. Dat kost gheschieden, mits de vvoorden vaek bedrieghen.

Gabr. Bedrogh en ken niet zijn, daer daet de vvaerheydt toont.

Alcip. In schijn van vvaerheydt 't Hofs bedriegherye vvoont.

Gabr. Waer schijn is sonder daet, daer is bedriegerye,
Maer vvaer de daet selfs blijkt ken vvaerheydt schijn niet lye.

Alcip. De reden zijn vvel goet, vvaer 't vverk soo inder daet.

Gabr. Soo 't niet soo is, vvensch ik dat my den donder slaet.

Alcip. *Gabrina*, magh ik op uvv' vvoorden dan betrouvven? (vven.

Gabr. Mijn vvoordē, Heer, meugt ghy vvel voor vvaraghtig hou-

Alcip. Ist vvaer dat my ten Hoof een edel Iufvrouvv mint?

Gabr. S'is meer als een *Princes* die tot uvv is ghesint.

Alcip. Ist soo? ey segh?

Gabr. Ik svveert by al de maght der Goden.

Alcip. Heeft sy my dan ghesien? *Gabri.* Och jae en my geboden
Om u van dese naght te brenghen in haer zael.

Alcip. *Gabrina*, 't schijnt een droom.

Gabr. Let eens op mijn verhael,
Sy heeft mijn strik belast mijn naerstigheyt te pleghen,
Tot hare bykomst u, *Alcippe* te bevveghen,

Alcip. Sal ik haer by-zijn dan genieten moghen? *Gabri.* Jae.
Alcip. Sal 't zijn *Gabrina*, dat ik met uw by haer gae?
Gabr. Ghy fult alleen haer niet met uwe by-komft groeten,
Maer felfs haer lieve luft met minne koelen moeten.
Alcip. *Gabrina*, fmeult haer hert tot my in minne-brant?
Gabr. Dat fal ghetuyghen felfs de Gulde ledecant,
Waer op ghy defe naght, indien het u fal luften,
Met een volmaekte Vrouw, fult veyligh meughen ruften,
Omhelft, gheftreelt, ghekuft, ghevleyt, ghe-eert, ghedient,
Niet als een oorloghs Helt, maer foete *Venus* vrient:
Alcip. *Gabrina*, fegh my doch, hoe dat fy wort geheten?
Gabr. Sy heeft het my gheboon dat niet te laten weten,
't Is beft, mijn Heer, dat fy haer naem u felve feyt.
Alcip. Ik vrees *Gabrina*, noch dat hier bedrogh in leyt.
Gabr. Daer van bevry ik u op ftraf der Goden plaghen.
Alcip. Op 't gheen ghy fweert, wil ik *Gabrina*, het dan waghen,
Alcippe is ghewis al van een ander geeft,
En beter Vrouwen Man als *Iofehp* is gheweeft,
Veel liever wil *Alcip* een kamp met *Venus* flegthen,
Als wel geharnaft, met den grooten Krijghs-Godt vechten;
Dies ik vrymoedigh gae, en doe 't gun ghy begheert.
Gabr. Een dingh dient noch gefeyt al eer ghy derwaerts keert,
Gheen reghte lievert ken volkomen vreught ghenieten,
Indien hy figh ontfiet het bitter van verdrieten;
Alcippe, ach! ghy voedt de foete minne-vlam
In d'alderfchoonfte Vrouw, die oyt van Vrouwen quam,
Minfaem, beleeft en heus, in 't Hof, noch op der aerden
En leefter haers ghelijk in edelhedens waerden;
Van dees beloof ik u, u luften nae begeert,
Mits dien dat ghy aen mijn beloften doet, en fweert

Dat

Dat ghy de ſaecke ſult by u verborgen houwen,
Ghelijk ik u dat wil *Alcippe*, toe vertrouwen ;
Haer naem moet zijn ſecreet, haer minne niet ghemelt,
Noch ook aen niemant niet u ſoet bedrijf vertelt,
Ook ſal dees Iufvrouw uwe komſte niet ghedoghen
Ten ſy, dat het gheſchiet met toeghebonden ooghen,
Gheblinthokt moet ghy gaen, daer ghy nae uwen ſin,
Gebruyken meught u luſt. *Alcip.* Hier vind ik prykel in.

Gabr. Daer is, gheloofť het my, gheen prykel in gheleghen.

Alcip. Hoe ſoet de luſten zijn, dit maektſe mijn weer teghen;
Al was de luſt van min noch duyſentmael ſoo ſoet,
Ik ſoekſe niet daer ikſe blindelinghs vinden moet,

Gabr. Ik bid, voldoet mijn bee, want ghy niets hebt te vreſen,
Ik ſweert daer ſal in 't minſt voor u gheen prykel weſen:
Waer is u moedigheyt, waer ſulke ſtrikte wet,
Waer vreſe, die dat ſoet van min te rugghe ſet?
Iſt mooghlijk dat ghy kunt de moet ſoo laten ſinken?
De min behoorden 't hert aen luſt ſoo vaſt te klinken,
Dat geene achterdocht, u minne-luſt ontjaeght,
Te meer, dewijl ghy ſelfs ghebeen wort vande Maeght,
Fy Moeder! wt wien ghy ontfanghen hebt dit leven,
Fy u! natuur die hem dees ſchoonheyt hebt ghegheven,
Fy borſten die hy ſoogh, van ſijne kintſheyt af,
Fy, dat de ſchoonheyt hem geen meerder moed en gaf!
Fy daer een Vrouwe-luſt door moedeloose mannen,
Kleynhertigh ende kints ſoo light wort wt ghebannnen!
Alcippe, ach! ghy zijt die ghene die ghy bent,
Ik ſweert, dat u ik noyt ſoo hert-loos had ghekent.

Alcip. Wie leefter die niet ſouw veranderen ſijn ſinnen
Van alle achterdocht, om ſoete luſt der minnen,

Te pleghen, ſoete min, gheen bitter ongheval,
My uwe ſoetigheydt voortaen miſgunnen ſal,
Geen ſwarigheyt, geen ſorgh, en ſullen my doen ſchromen,
Het ſy in wat gheval, aen minnens ſoet te komen,
Gabrina, iſſe ſchoon?

Gabr. Wtmuntend.

Alcip. Soet van zeden?

Gabr. Ook al.

Alcip. En wel gheſtelt van lichaem en van leden?

Gabri. Trots Heer, in als volmaekt.

Alcip. En is't haer wil en ſin,
Dat ik te naght met haer ſal plegen ſoete min?

Gabri. Ik ſweert.

Alcip. Soo bid ik dan laet my niet langher wachten,
Hoe tockelt my de luſt, hoe ſpelen mijn ghedaghten,
Hoe kittelt my de graeght met innerlijke brandt,
Om aende min Godin te doen mijn offerand;
De vreughde ſchijnt mijn hert in tijdts vertrek te klemmen,
Ghedaghten inde vloet van *Cipris* ſtromen ſwemmen,
De luſten maken zeyl om met voor-wint van min,
Ruym-ſchoots de haven van mijn luſt te loopen in,
Gabrina bint ſijn ooghen. *Gabrina*, blind my nu, ik ben des wel te vreden,
Als't u ghelieft mijn Heer, nu laet ons binnen treden.

VER-

VERTONINGH.

Daer Alcippe by de Princes te bed leydt.

Alcip (vande *Princes* in minne-luſt ontfanghen)
Die vleyt, die bidt, die ſtreelt, die lief-kooſt, en die ſmeekt,
En offert *Venus* vrught met kusjes op haer wanghen,
Hoe hy haer ſpraek verſoekt, niet eens ſy weder ſpreekt.

Na de Vertoningh brenght Gabrina Alcip vveder op ſyn plaets, ende gaet voort vvegh.

Ha min! hoe vol-op heb ik daer u ſoet ghenoten,
Hoe heeft het minne luk *Alcip* in luſt gheſtreelt,
Ach! ach! hoe heeft de min nae wil, en wenſch gheſpeelt,
Als ſy my had omhelſt in d'armen vaſt beſloten.

O min! waer wt is doch de ſoete luſt gheſproten,
Die tot dit ſoet ghenot *Alcippe* heeft ghebraght?
O min! hoe ſoet hebt ghy mijn luſten toeghelaght,
Dat ik niet weet wie 't is, heeft my op 't meeſt verdroten.

Doch, ſoo veel ſpeurden ik, hoewel ik niet en ſagh,
Dat deſe Juſvrouw, (in wiens armen dat ik lagh)
Was jeughdigh, lief en ſoet, volmaekt in kunſt der minne.

Natuur, ghy die in haer dit minne-vuyr ontſtaekt,
Hebt haer ook inde min volkomentlijk volmaekt,
En die volmaektheyt is gheoffert aen mijn ſinne.

Wat Jufvrouw moght dit zijn, ach! *Venus*, ach! wie iſt?
Die my haer minne gaf, ik wenſch dat ik het wiſt,
Wie my die ſoetheyt van die minnery verliende,
En in dat ſoet onthael mijn graghe luſten diende;
Met bolle lipjes my ſoo lodderlijk ghekuſt,
En alles wat ſy heeft gheoffert aen mijn luſt,
Clind. Wel Neef, hoe dus in u ghedaghten op ghetoghen?
Alcip. Neef *Clindor*, wel te pas, hoe ſoud ik doch vermoghen
Te veynſen 't luk voor u, dat my hier is gheſchiet,
'k Sal u verklaren, Neef, want veynſen ken ik niet,
Hoe ſal ik op het beſt met woorden u verklaren,
Wat vreughde my alree ten Hoof is wedervaren?
Ach leyder! deſe tongh ghebreekt het aende maght
Te melden 't ſoetſte ſoet dat my de minne braght.

Hoe

Clind. Hoe, Neef, hoe dus, wat ist? *Alcip.* Hoor toe ik sal 't u seggē,
Als my de min, ik segh de minne-dagh gingh legghen,
Dat ik op vremde wijs most komen daer ik souw
Ghenieten minne-vreught van een Princesse Vrouw;
Een Vrouw van groote maght en Adel hier ten Hove,
Heeft my 't luck meer vergunt als *Clindor* sal ghelove,
Een oude Vrouw heeft my tot dit gheluck ghebroght,
En door dees Vrouw heeft sy het selfs op my versoght;
Ik most gheheel verblint by dese Jufvrouw komen,
Doch mits dat my het light, in 't by-zijn wiert benomen,
Kost ik niet sien wie 't was, wiens rijke Ledekant
Door 't soete minne-vuyr bedoven stond in brandt:
Waer in ik dese naght naer mijn begeerten rusten,
Met lieffelijk onthael haer lieve lipjes kusten;
Soo dat de volheydt ik van dien niet segghen ken,
Doch een saek isser daer ik moeyelijk om ben,
Dats, dat ik niet en moght de plaets mijns vreughde weten,
Noch wie dees Jufvrouw is, en hoe sy wort gheheten?
Wat listigheydt dat ik hier toe heb aenghewent,
Soo wierde my nochtans haer name niet bekent,
Doch, soo veel ist, de plaets waer sy my deed ontbieden,
De plaets daer mijne lust en minne-vreught ghelchieden,
Bespeurden ik dat was een plaets meer als ghemeen,
En als ik op haer koets by duyster quam ghetreen,
Tuyghden 't ghevoelen my de kostele çieraden,
Waer meed haer Ledekant my doght te zijn beladen,
Bedenk eens Neef, bedenk wat vreugd mijn hert ontfing,
Als ik by sulken Vrouw gants naekt te bedde gingh,
Denkt by u selven eens hoe 't hert in lust most woelen,
Als ik haer borsjes moght en ook wat meerder voelen;

Haer borsjes matigh rondt, ſoo poeſeligh en ſoet
Dat als ik daer van ſpreek in vreughde ſwijmen moet,
Wat noch de reſt belanght dat ſal ik ſtille ſwijghen,
En wenſche, ſo mijn luſt die vreugd noch eens magh krygẽ,
Dat my dees lieve Vrouw moght werden dan bewuſt.

Clind. Ghy, die my hebt ontdekt 't ghenot van uwe luſt,
Kunt middel, ſoo ghy wilt, door mijne raet bekomen,
Waer door de kennis ken by u worden vernomen:
Indien ſy wederom u komen doet by haer,
Neemt dan ghelegentheyt, in deſer voeghen waer,
Wanneer ghy by haer zijt, in 't afſcheyt gaet ter zijen,
En wilt wt het gardijn, oft het behanghſel ſnijen
Yets van de franje, die u melden ſal wie 't zy,
Met wien ghy hebt ghepleeght uw ſoete minnery,
Ghy, die door 't ſnyen ſult gordijn oft hanghſel ſchennen,
Sult ſekerlijk hier door de Jufvrouw leeren kennen,
Mitſdien dat ghy daer nae by daegh het Hof door gaet,
En met voorſightigheydt wel naerſtigh gade ſlaet,
In welke Sael het is daer ghy gordijn gheſchonden,
Of 't hanghſel hebt gheſneen, hier door ſal zijn bevonden
Wie 't is.

Alcip. Seer wel bedoght.

Clind. Dunkt uw mijn raedt niet goet?

Alcip. Dit is de middel waer door ik haer kennen moet,

Gabrina.

O! blyde naght voor hem die nu in minne-luſten,
By mijn *Princeſſe* leyt in lieve vreught te ruſten,
En voor de tweede-mael mins ſoetigheydt gheniet,
Wie ken bedenken watter niet ten Hoof gheſchiet,

De

De tijdt die is nae by dat ik *Alcip* moet halen,
Me-vrouw die klopt, en eer den dagh begint te dalen
Moet hy vertrecken, dies ik daet'lijk binnen tree,
En brengh *Alcip* gheblint weer op ſijn eerſte ſtee.

Gabrina brenght Alcip weer op 't Tooneel, ende gaet voort wegh.

Alcip. Het veynſen is vergeefs, al wouw *Princes* niet ſpreken,
Ik weet dat ſy het is, alleenigh door dit teken;
Wat dat ik bad 't was niet, hoe 'k ſmeekte, ſy ſweegh ſtil,
En gaf mijn lieve luſt volkomen alle wil,
Terwijle mijne handt haer blanke leden ſtreelden,
En ſy in mins vermaek op 't ſoetſte met my ſpeelden:
Al wat ik deed was wel, al wat ik ſprak was goet,
In 't kort, al wat ſy heeft is wter-maten ſoet,
Doch 't ſcheen, na dat ik aen haer mijnen wel beſpeurde,
Dat ſy heel moeyelijk in haer ghemoed verſteurde
Als ik haer noemde, en met ſaghte woorden riep,
Princes, verſchrikten ſy, al veynſend oft ſy ſliep,
Maer dwers, en heel verkeerd ſy haer nae die tijdt toonde,
Hoe 'k om verſchoning bad, in 't minſt my niet verſchoonde,
Ik gae ſoo datelijk nae mijn Neef *Clindor* toe,
Aen wien ik klarelijk hier van ontdeckingh doe.

Lucia. Gabrina.

Gabrina.
Gabr. Wat ghelieft *Princes*?
Luci. Fy! valſche pry,
Noyt had ik uw vertrouwt ſoo trouwloos teghens my.
Gabr. Me-vrouw, 'k heb my ghetrouw in uwen dienſt gequeten,
Luci. Hoe komt den vremdelingh *Alcippe* dan te weten

Dat

Dat ik ben de *Princes* ? ghy hebt het hem gheſeyt,
Gabri. Dat ik onſchuldigh ben ſweer ik u Majeſteyt,
Lucia. Sweert niet 't is vals, ik weet dat ghy my payt met logen,
Ghy hebt my ſnode pry, verraden en bedroghen.
Gabri. *Princes*, van mijn onſchult de Goon ghetuyghe zijn.
Lucia. 'k Segh noch 't is vals, te meer om dat hy noemde mijn.
Gabri. Ghy weet het hooghe Goon, dat ik ontſchuldigh lye,
Princes, daer komt *Alcip*, ey ! ſchuylt ghy wat ter zye,
Alcip Ik ſal wt ſijne mondt de waerheyt wel verſtaen,
vvt. En wie hem van *Princes* de kennis heeft ghedaen,
Lucia *Alcip* de Iuſvrouw heeft op heden my doen weten,
ſchuylt ter ſijen Dat ghy te nacht haer hebt *Princes Lucy* gheheten:
en luyſtert. Wat reden hebt ghy, dat ghy haer ſoo hebt ghenaemt ?
Alcippe, ſiet wel toe, in 't minſt u niet betaemt
Te ſeggen 't gun ghy ſeght, ghy waent haer wel te kennen,
En lightelijk ſouwt ghy door waen de eere ſchennen
Van die, die eerelijk haer eer noyt heeft verkort,
Siet toe dat ſy haer wraek op u niet wt en ſtort,
Ghy hebt een ander veur als ghy wel ſult vertrouwen,
Ik raed *Alcippe* u, dat ghy de mond wilt houwen,
Ik bid u, ſegh my doch, *Alcip*, hoe quam het by ?
Dat ghy de Juſvrouw hebt ghenoemt *Iuſvrouvv Lucy*:
Ghy miſt, voorwaer ghy miſt, en ghy met dit te ſeggen,
Souwt de onſchuldighe on-eer te laſte leggen,
Dies ſeght my door wat reden ghy dit hebt ghedaen ?
Alcip. *Gabrina*, *Clindor* heeft my tot dit werk gheraen.
Gabr. In welker voeghen gaf u *Clindor* doch te weten,
Dat deſe Juſvrouw ſoud' *Lucia* zijn gheheten ?
Alcip. Door een ſubtijl beleyt heb ik dit onderſoght.
Gabri. In wat manier is dit beleyt dan wt ghewroght ?

Soo

Alcip. Soo ik door *Clindors* raet, de laetste naght verleden,
Een stuk van het gardijn heb soetjes afghesneden,
En inde Zael geweest, bevondt ik nader handt
Als dat het de gordijn was van de Ledekant
Waer op dat de *Princes* gewoon is snaghts te rusten,
Met wien ik heb gheboet de soete minne lusten.
Gabr. *Alcip*, 't is misverstant, 't is de *Princesse* niet,
Dies ik u raden wil dat ghy wel voor u siet,
Dat ghy in 't minstedeel wilt sullicx van u geven,
Of 't soud u lightelijck (ghelooft my) kosten 't leven:
Alcippe, swijght, en dit vermoeden u ontslaet,
Vaert wel, ghedachtigh zijt te volghen myne raet.
Alcip. *Gabrina*, ik beloof u woorden te onthouwen,
En swijge; wat gebeurter valscheyt onder Vrouwen.
Gabr. Nu heeft *Princesse* selfs gehoort wie 't heeft ontdeckt.
Lucia. 'k Vergeef 't *Alcippe*, maer tot *Clindor* 't herte strekt
Met lust om hem door wraek soo moe en mat te maken,
Dat hy niet levendigh hier wt het Hof sal raken:
Verschijn, ô! wrede Wraek, vertoon uw nare naght,
Koom helsche Nijdigheyt, en pleeght u groote maght,
Koom, segh ik, en verschijn, verschijn u voor mijn oogen.
VVra. Wie eyst mijn dienst?
Lucia. Maer ik, ha! Vrouw, van groot vermoghen,
Wilt ghy my dienste doen?
VVra. *Princes* my maer ghebiedt.
Lucia. My is een groote spijt, en snode trots ghschiet,
Waer van ik wraek versoek. *VVraek.* Lief sijn my u gebodē,
Princesse, tot dit werk is my op 't hooghst van noden,
Mijn Speel-genoot den Naght, wiens maght het al bedekt,
Wat tot een slimme gangh langs boosheyts paden trekt,

De boosheydt schuwt het light, en wil in duyster dolen,
De wraek en nydigheyt zijn aende naght bevolen,
Wanneer ik met de naght mijn offerand bestem,
Soo heeft mijn doen t'en werk te beter pit, en klem;
Ghelieft het u *Princes*, dat ik de naght verbeyde,
Om dan de nydigheydt door wraek-lust aen te leyden?

Luci. Doet soo, schikt dat ghy u nae mijn begeerte voeght,
Dats dat ghy my met wraek ten vollen verghenoeght,
Ik wil dat ghy u sult vervoeghen met malkander,
En by *Marcellum* gaen de Neve van *Pimander*,
Beweghen hem dat hy ten strijde treet voor mijn,
Met *Clindor*, van wiens trots de Wraek voldaen moet zijn.

VERTONINGH.

VVaer Marcellus verselt is met de VVraek, Naght, ende Nijdigheydt, ende Lucia hem toe-reykt een Deghen, als wraek versoekende op Clindor.

De Nijdigheyt, en Wraek hier met de Naght verselt,
Ophitsen 't herte van *Macellus* om te vechten;
Dies de *Princes* het swaert hem inde handen stelt,
Om haer gheleden spijt met volle wraek te sleghten.

Marcellus.

De Wraek, en Nijdigheydt my hebben aenghebeden,
Dat ik voor de *Princes* in een gheveght souw treden,
Met *Clindor*, die de eer vande *Princesse* rooft,
Dies ik met Eden heb de wraek aen haer belooft,
En gae om *Clindor* tot het strijden wt te daghen,
Die haest sijn valscheydt sal met droevigh leet beklaghen:

Daer

Daer komt hy wel te pas, eer schenner van een Vrouw,
De naem van Hovelingh ik uw niet waerdigh houw,
Hoe dorst uw valsche tongh *Princessen* eere schennen?
Clind. 't Geen ghy my leght te last magh ik met reght ontkennen.
Mar. Soo doet een eerloos hert, als het sijn misdaet siet.
Clind. Van misdaet overtuyght mijn hert in 't minst my niet.
Mar. Ontkennen is geen regt, noch woorden waerheyts wetten;
Clind. Met woorden kunt ghy my 't waersegghen niet beletten.
Marc. De waerheyt ist dat ghy *Princessen* eer verkort.
Clind. Ghy spreekt de waerheyt niet, soo 't niet bewesen wort.
Mar. Onnodigh ist bewijs, daer misdaet is ghebleken.
Clind. Toont, hebt ghy eenigh blijk, my daer van eenigh teken.
Mar. Onnodigh, mits ik u soo veel niet waerdigh ken.
Clind. Soo segh ik dat ghy lieght, en ik onschuldigh ben.
Marc. U segghen gelter niet, ghy sult haest anders singhen.
Clind. Ghy zijt de man niet die daer *Clindor* sult toe dwinghen.
Mar. Ghedenkt de spreuke wel *hooghmoet komt voor den val.*
Clind. Ik vrees dat sulcx wel haest aen u ervaren sal.
Mar. U trotsheydt terght mijn wraek te soeken door de Degen.
Clind. Die bulbak vrees ik niet ghelijk de kinders pleghen.
Marc. Het schijnt, eer-schenner, ghy reghvaerde wraeke tert.
Clind. U leughentael gheeft my derhalven moed, en hert.
Mar. Wat let my, dat ik u dit in het hert niet drucke?
Clind. Wat my, dat ik u 't hooft niet kap aen duysent stucke?
Mar. Wat spijt, wat smaet, wat trots sal langher my gheschien?
Clind. Wat guyt, wat fielt, wat schelm moet ik hier voor mijn sié
Mar. 't Hert barst my vande spijt die my hier komt te vooren.
Clind. En my, dat ik mijn laet van u dus ringheloren.
Mar. Verdedight u, zijt ghy een man ghelijk ghy seght.
Clind. Alree, dewijl ghy my onreght te laste leght:

Wel aen, denkt vry dat noyt u *Clindor* ſal ontwijken,
En oft my hert ghebreekt dat ſal ik haeſt doen blijken,
Vertrouwt vry dat het my niet ſchorten ſal aen moet,
Hoe trots ghy ſchelt en dreyght, ik laet u niet te goedt;
Seght my wanneer, en waer ghy wilt dat ik ſal komen,
Daer my door uwe handt de ziele wert benomen;
Wat waent ghy dat ik u ontſien ſal? neen geenſints!
U dreyghen acht ik wint, en vreſen waer te kints,
Wel aen ſtelt uyr en plaets.

Mar. De uyr is al gheboren,
't Verdriet my van een Boer meer woorden aen te horen:
'k Acht dat ghy langhen tijdt ten Hove hebt verkeert,
Daer ghy de oeffeningh van wapens hebt gheleert,
Betoond nu wat ghy kent, 't ſa als ghy wilt.

Clind. Voor deſen,
Ha! trotſe dwingheland, 't is waer, plaght ik te weſen
Een Herder die te landt haer Schapen heeft ghehoedt:
Daerom niet min als ghy in heuſheydt van ghemoedt,
'k Schroom met geen Edelman, hy zy wie 't zy, te veghten,
Soo u een Boer verwint, ſal d'eer ſijn luk opreghten,
En door de vlugghe Faem wtblaſen over al
Hoe dat een Boer hier broght een Edelman ten val;
Marcellus, alſt u luſt.

Mar. Wel aen paſt op mijn handen.

Sy raken in geveght, na eenige ſchermutſeringe wvert Marcellus ghewvont, ende valt doodt ter aerden.

Clind. Daer leyt den ſnorker nu, en laet de romp te pande:
Beſt iſt dat ik vertrek, naer Gotten neem de vlught,
Eer deſe ſijne doodt verſpreyt wert door 't gherught.

Het

Het doode lighaem wert binnen ghedraghen, Lucia, ende Gabrina wyt.

Hoe vinnigh is 't gheluk, eylaes! *Lucia* teghen,
'k Wil datmen *Clindor* ſal hier over alle weghen
Vervolghen, en met vlijt naſporen, op dat hy
Voor ſijn bedreven quaet reghtvaerdigh ſtraffe ly,
Wel Bode waer van daen? van waer zijt ghy ghekomen?
Bode. Van Gotten.
Luci. Hebt ghy niemandt op de wegh vernomen?
Bode. Ik hebber een gheſien als vlughtende verbaeſt
Die, (ſoo hy ſeyde) was ghepreſt met grooten haeſt,
Naer Gotten, en van daer hem voorder te begeven:
Luci. 't Is nodigh datter voort naer Gotten wert geſchreven,
Op datter daer ten Hoof op *Clindor* wert gelet,
En voorts op ons verſoek gevankelijk gelet.

DERDE HANDELINGH.

Amaſis, Pimander, en al het Hofgeſin.

Hoe edel is de deught in die die deughden pleghen,
En door deugds werkẽ 't loon van deugds verdienſt verkregẽ
Ghelijk het blijkt aen u, *Pimander*, die met lof
Een heerlijk ampt bekleet hier nevens my in 't Hof.
Pima. Grootmogende *Vorſtin*! wie ſigh ghewent te ſtappen
Van ſijne kintſcheyt af op deughdens eerſte trappen,
Die raekt van laeg om hoog, daer 't luk haer gavẽ toont,
En daermen 't deugdſaem hooft met groene laurẽ kroont;
Eer noch mijn jeughdens blom te deghe was ontloken,
Heb ik (doch ſonder roem, en ongheveynſt gheſproken)

My tot de deught ghewent, nae eer en lof gheſtaen,
En ben ſo voort en voort langhs deughdens padt gegaen,
Tot ik de gunſt uws Majeſteyts quam te betreffen,
Die 't luſten mijn gheluk dus hooghlijk te verheffen:
De deugd verdiend deugds loon, dies ik my ſchuldig ken,
Vorſtinne, t'uwen dienſt wiens Dienaer dat ik ben;
En wil noch goedt, noch bloedt, noch lijf noch leven ſparen,
Om uwe Majeſteyts verdienſt te evenaren,
Met deughds vergeldingh, 't zy in welleker gheval,
V Majeſteyt van my haer wil begeren ſal.
Weldaedt dient wel beloont, en dit ſijn deughdens wetten,
Hier ſtaet een heus ghemoed aendaghtigh op te letten,
Dat hy als 't tijdt ver-eyſt ghetrouwe hulpe biedt,
Aen die, van wien, ſegh ik, hem deughde zijn gheſchiet;
Verdorven eeuw, helaes! hoe weynigh, in uw daghen
Bevindtmer, die haer nae de wet der deughden draghen;
Maer lonen goet met quaet, die vaek het meeſt verdient,
Wert veeltijts, nae verdienſt, beloningh niet verlient:
Hoe veele zijnder die noch luſt noch moeyten vreſen,
En traghten ſoo hun rijk, oft landt ten dienſt te weſen,
En ſonder dat hun loon verdieningh evenaert,
Ondankbaerheyt, met reght, voor goddeloos verklaert.

Dien. Ghenadighe *Vorſtin*, hier is een Poſt ghekomen
Van Gotten, en verſoekt ghehoor.

Amaſ. 't Wert aengenomen,
Dies brenght hem hier.

Dien. Ik doe haer Majeſteyts ghebiedt.

Poſt. Van Gottens Majeſteyt de groetenis gheſchiet,
Aen uw' Hooghey ô! *Vorſtinne* wel gheboren,
'k Hoop dat mijn tijdingh uw ſal lief zijn om te horen,

Clindor

Clindor ghevanghen ſit, en dat op het bevel
En laſt uws Hoogheyts.
Luci. 't Is my lief, u Vorſt doet wel.

Alcip.

Dewijle my pardon voor *Clindor* wort ontſeyt,
Dient vruntſchaps reghte proef van my in 't werk geleyt,
En middel aenghewent om *Clindor* te bevryen
Van ſijn ghevankenis en al te droevigh lyen,
Wat middel beſt ghepleeght, en in het werk gheſtelt?
Waer door dat *Clindor* raekt wt 's vyants wreet ghewelt;
Ik weet indien ik had noch thien of twaelf mannen,
Tot hulpe mijns beleyts, met wien ik aen moght ſpannen,
En my vertrouwen, op haer trouwheydt, 'k weet dat wy
Door dit beleyt ghewis hem koſten ſtellen vry.
't Is morghen markt-dagh, dies de luy na ſtadt meeſt keren,
En het Kaſteel ontbloot, daer wy in Boere kleren
Ons veynſen ſullen yets te veylen, in dees ſchijn,
De plaets daer *Clindor* ſit light ken vermeeſtert zijn,
Daer dient gheen tijdt verſuymt, naer Gotten is geſchreven,
Als datmen *Clindor* ſal beroven van het leven,
Dies ik op 't ſpoedighſt reys, verſelt met meerder maght,
Op hoop mijn aenſlagh wert gheluckelijk volbraght.

Clindor inde Ghevanckenis.

Ach! my elendigh menſch, hoe ik my keer of wende,
Ik draegh, eylaes! met my, mijn knaghende ellende,
Ach *Clindor*! hoe bedroeft is uw' ontſtelde gheeſt,
Die dagh en naght met ſchrik inwendigh is bevreeſt,
Waer

Waer dat ik ben my dunkt ik sie de Wrake komen,
De nacht beswaert de Ziel met schrickelijcke dromen,
De vrese beelt my in de straffe mijnes daets,
Gereghtigheyt wilt 't loon mijns uytgewroghte quaets;
't Gerucht gaet hier ten Hooff dat ik sal moeten sterven
Wat droefheyt sal, eylaes! myn oude Vader erven
Als hy dees tijdingh hoort? o Hemel! ken het sijn,
Stort u ghenadigheyt nu eenmael uyt op mijn;
Bedroefde *Clindor*, hier onder der Gotten Koningh,
En hebt ghy vrund, noch maegh, u misdaet tot verschoning;
Hier hebt ghy niet een vrundt die in u ongheval
Een enkel woort voor u ten besten spreken sal,
Mijn Geest ten hooghst beroert op wrede doots gerughten:
Mijn hert lost dagh en naght veel bitterlijcke sughten,
De Ziel is steedts vol schrick, anghstvalligh en ontroert,
En schijnt al levend' my ten lichaem uytghevoert,
Soo haest ik mijn natuur tot rusten heb begeven
Dunckt my ik sie, helaes! het swaert al opgeheven,
En vaerdigh tot de slagh, my dunckt dat ik sie staen
Den Beul, om my de kop van desen romp te slaen;
O Godt! wat vreugt ken ik noch in mijn droefheyt leeren,
Als ik u woort gedenk, ô! opper Heer der Heeren,
Wat is u woort een troost in dees mijn banghe noot,
Het woort des waerheyts selfs, *'k wil niet des sondaers doot,*
Maer dat hy sich bekeer, bekeerende magh leven;
O! onghemeten troost den sondaer toegheschreven,
O *Clindor*! druckt dit woort in 't diepste van u hert,
Verhoopt een Hemels vreught, na dees u Aertsche smert,
Het leven door de doot, opstandingh door het sterven,
En voor een Werelts strydt een Hemels kroon te erven,
Dit

Dit neem ik tot een troost, en bid u Hemels Heer,
Versterkt my door u Geest, hier in hoe langhs hoe meer.

Alphonsus.

Geen Ridder, 't sy hoe kloek hy tegens my sigh stelde,
Die dees myn trotsen arm niet los ter aerden velde;
Geen Ridder die om eer, 't geveght met my begon,
Dien ik niet Ridderlijk met wapens overwon;
Ik (door sijn Majesteyt van Spaengien) uytgesonden,
Om wapen eer, heb noyt soo sterken Helt gevonden
Dien ik niet heb het hooft van sijnen romp ghesneen,
Hoe moedigh dat hy was, hoe trots van lijf en leen:
Hier in *Marcilien* ik my ten Hoof vertone,
Om sien wat Ridders, en wat Edelen daer wone,
En ofter yemandt sy van soo veel moedt en hert,
Dat hy te voorschijn komt als hem *Alphonsus* tart.
Ik gae ten Hoof, om daer mijn eere op te reghten,
Soo 't yemadt lusten sal om eer met my te veghten:
Marcilien wel eer van Ridders was versien
Die Ridderlijk het hooft een Ridder dorste bien.

Alcip verselt met thien of twvaelf Mannen ghekleedt in Boeren kledingh, met mandekens onder den arm, ende gheweer onder hun kleeren, gaen nae 't Kasteel.

Alcip.

't Sa Mannen, toont dat ghy tot trouheyt zijt gheneghen,
En dat ghy *Clindor* inde noot niet laet verleghen,
Doet blijken dat ghy noch tot *Clindor* liefde draeght,
En dat ghy neffens myn, u lijf en leven waeght,

Neem moet, hier is de plaets daer *Clindor* ſit beſloten,
Van wien ſoo menigh menſch getrouheyt heeft genoten,
Laet ſijn getrouheydt nu met trouheyt zijn beloont,
En dat ſigh yeder nu ghetrouw aen *Clindor* toont,
Een ſaek dient ons voor al op't hooghſt in aght ghenomen,
Dat is: ſoo haeſt als wy ontrent den ingank komen
Datmen in ſtilte dan terſtont de Schilt-waght velt,
Met al wat teghens ons ſigh inde wapens ſtelt,
Wy hebben gheen ghevaer, noch teghenſtant te vreſen,
Mits dien het volk al meeſt nu inde ſtadt ſal weſen,
't Sa Helden, dats u voor, die 't luſt die volghe my,
Op hoop den aenſlagh ons gheluckelijk ghedy.

Sy overvallen, ende dooden de Schilt-vvaght.

Clind. *Alcip*, hoe dus verbaeſt? ik oordeel wt uw weſen,
Dat *Clindor*, buyten hoop, het ſterven heeft te vreſen.
Alcip. Neef *Clindor*, vruntſchap heeft ſo veel te weegh gebrogt,
Dat ik, in deſe ſchijn u leven heb gheſoght,
Ghebeden koſten de *Vorſtinne* niet beweghen,
Dies heb ik tot mijn hulp dees Edellien verkreghen,
En met beloft van eedt te waghen lijf en goedt,
Om voor te komen wraek, gheneghen tot uw bloedt,
Wy onder dit beleyt, zijn in 't Kaſteel ghekomen,
De Schilt-waght onvoorſiens het leven afghenomen,
Om uw ghetrouwelijk van doodts ghevaer t'ontſlaen.
Clind. *Alcip*, mijn lieve Neef, hoe dorſt ghy dit beſtaen?
Alcip. Ghetrouheydt gaf my moet, door liefden aenghedreven.
Clind. Mijn lieve Neef, ghy loopt groot prykel van uw leven.
Alcip. Geenſints Neef *Clindor*, toon een mannelijk ghemoet.
Clind. De trouheydt is te groot die my u liefde doet.

Alcip. Geen vrees van prykel doet des vruntschaps liefd beswyken.
Clind. Hoe trouw uw vruntschap is, dat doet uw liefde blyken,
Manhafte Edellien, ghy doet te veel voor mijn.
Rhod. Soo veel en doen wy niet, of meer wy schuldigh zijn.
Clind. Een eel-ghemoed is noyt vernoeght in trouwheyts daden.
Rhod. Als deught geen trouwheyt blijkt so lijd de deugde schaden.
Clind. Mijn deughd heeft aen de u, noyt so veel deughd verdient.
Rhod. Waer deughd siet op verdienst, is deughde sonder vrient.
Clind. O! vruntschap, door de deught aen *Clindor* nu ghebleken,
O! trouwigheyt wiens liefd' mijn tongh niet wt ken spreké;
O! deughde die aen my dees vruntschaps proeve toont,
Van waer komt my de maght die dese deughd beloont?
Alcip. Neef *Clindor*, tijdt ghebiedt gheen wtstel meer te maken.
Clind. *Alcippe*, Neef, hoe sal ik wt dees boeyens raken?
Alcip. Door onse kraghten wy de ysers grof en dik,
Afrucken van hun stee, dats in een ooghenblik,
De grendels breken af, en slaen de sloten open,
En door een sterke kraght Neef *Clindors* leven kopen;
Laet ons ghelijker-handt dit rucken gaen om-veer,
En smijten vande muer een stuk ter aerden neer,
Daer is een openingh, 't sa Neef terstont aen 't vlughten,
Eer datmen inde stadt magh hooren dees gherughten,
't Is tijdt en over tijdt te raken op het padt.
Clind. De vruntschap inde noodt is wel een edel schat.

VIERDE HANDELINGH.

Konink met alle sijn Edelen.

Een Vorst betaemt met vlijt sorghvuldelijk te letten,
Op 't onderhouden, en 't volbrenghen van sijn wetten;

Op dat ſijn Rijck, en ook ſijn Landt in deught vermeert,
De quaden ſtraft om 't quaet, om 't goet de goeden eert;
Gezegent ſoo een Rijck, daer ſelfs de Vorſten waken,
En d' onderdanen, door hun ſorgh geluckigh maken.

Pagie. Genadigh Conink, en grootmogend' Majeſteyt,
't Kaſteel vermeeſtert is, de waght ter neer gheleyt,
Den Gouverneur is ſelfs ghebleven, en doorſchoten,
't Ghevanghen huys ghevelt, de Yſers en de Sloten
Met kraghten afgherukt, en eermen het gherught
Eens hoorden, waſt gedaen, en *Clindor* wegh gevlught:
Men noemt *Alcippe* hem die d' aenſlagh eerſt beleyde,
Ghelijk my (in 't Kaſteel, verſcheyde luyden ſeyde;
Die in een Boeren ſchijn met and'ren meer verſelt,
Quam rucken *Clindor* uyt u Majeſteyts gewelt.

Conin. 'k Wil dat men datelijk ſal Poſt op Poſt uytſenden,
Om aght te nemen waer dat ſy hun hene wenden:
Ook datmen datelijk aen de Vorſtinne ſchrijft,
Dat ſoo *Alcip* ſy krijght, men hem ſtraft aen het lijf:
Gae heen, beſtel de Poſt in yl na de Vorſtinne,
De ſtraffe volght het quaet, deugds loon die deugt beminne.

Ionker.

O! bloet, ô! domine, ſlappermalementé hoe bin ik nou inde ly,
Mijn mieſter de Gouverneur doot, doot, doot, doot, ô! lieve
Sint Jeurian bidt nou een lutje voor my,
Dat ik het Offici krijgh, ô! bloet hoe ſel ik dan te weeg weſé
Ik wilder allijkwel om ſolleſteren, 't is ſeker wel eer ebeurt
datter een quidam voor deſen
Tot ſtaet en dienſt gheraeckten, die in 't minſt niet eens by
mijn quamen te pas,

En

En om de warrit te ſeggen ik ben haeſt ſo veel mans als mijn zalighe Mieſter was,
Die de luy hallef mal hielden, daer ik altijt gien noot of heb, dat blijkt an mijn gheleerde ſpreken,
En ik bin ook een ouwt burgers kijnt, ja als ik mijn geſlaght bereken,
Ik bin vande ouwe afkomſt vande kladde-botters, ſmerighe Teuntje was mijn Stief-moers Snaer,
En vanme vaers zy heb ik noch een Tijtel, ofjet weet, Beulingh-pennetje, was mijn Moertjes Beſte-vaer,
En zalige Vet-ſchoen, was de naeſte van mijn Neven,
En mijn eygen moers reght-Suſterlingh is het puyk van al de Appel-teven:
Somma ſommarum, ik bin ook an gien boom epiſt, ghelijk ik ken verklaren,
Ik noemje van ſtikje tot beetje wie dat mijn ouwe ouwe veur-ouwers waren.
Wie ſien ik daer? byme keel 't is Iuffer, wel troosje dus alleen in 't donker?
Wellekom ſoetertje met een kusjen aen beyde zijen op de geſontheyt van Iuffer en Ionker.

Iuf. Mienjet al ſeker of is het om 't joks?

Ionk. Neen het trouwe,
Ik gheloof ſeker, moght het iens weſen dat jy en ik het wel mooytjes offien ſouwe,
Wat dunkter jou van ſegh een reys ſchelmpje, wat ſinje ook een ſoete bolle-tas, (was.
't Sou ſeker wel gaen ſoetertjen alſſer mijn dingetje na eſtelt

Iuf. Dubbelt ondieft vaer, denkje anders?

Ionk. Neen ſeker, 't ſouw hem hiel wel ſchicken.

Iuf. Heer Jonker, ik hoor je loopt vast al jou schoenen an sticken,
En dat om een Vrijster die jy wel weet, ey lieve segh ist hy-
lik haest klaer?
Jonk. Wat meughje togh praten, ik vrijen?
Iuf. Ja jy vrijen.
Ionk. By men keel Iuffertjen ten is niet waer,
Die jou dat seyde wasje wat schuldigh en hy betaelde jou
met een loghen.
Iuf. En of het alsoo was Ionker, souje daerom dan niet dogen?
Ionk. Dat is reght eseyt, ja wel wat sinje lijkwel soet van praet,
En hoe ikje mier besie, Iuffertje, hoe mijn pols herder slaet;
Ergo, door jou magnificency voel ik, om de waerheydt te
segghen veranderingh van leven,
En dewijl dat jy mijn die couragie hebt ghegheven,
Soo sin jy soo te seggen mijn levens voedsel, is dat niet fraey
bedispeteert;
O! ik weet noch and're arghementen die ik in 't Latijnse
School heb eleert:
O! bloet hoe bruyde mijn die study van dat *Amo, Amas, Amat*
infinitivo Amare,
Evenwel had ik gien drie jaer school egaen of ik wist het
te klaren,
Ik docht altemet is dat studere, oso het de study vry al wat in,
Ik heb het even wel soo veer ebroght dat ik al in *Superlati-
vo* bin,
Ia der scheelt weynig an of ik sou veur Advocaet wt meugē,
Maer ik hebber gien sin toe, om dat ik sie dat de Advocaet-
schoppen soo weynigh deughen,
't Is een gelt-sughtigh ghebrek, Juffertje, verstajeme wel?
Advokaten sellen om gelt dienen de Duyvel vande Hel,
Ik

Ik houwer niet of, ik wil jou liever soo wat vande liefde in't
Latijn segghen,
En dat weet ikje met een *pluraliter* so geestigh vvt te leggen
Datje selt denken allijk-vvel en docht ik niet datter soo veel
in Jonker stak,
Wat dunkt jou Juffertje, soujer vvat lust in hebben dat ik
iens teghen mijn selven sprak,
Ego amo, dat is verstaje vvel te segghen ik bemin,
Et infinitivo amare daer steekt noch vvat meerder in:

Ego amo, ik bemin, *tu amas*, ghy bemint, *ille amat*, hy bemint, *nos amamus*, vvy beminnen, *vos amatis*, ghy-luyden bemint, *illi amant*, sy-lieden beminnen.

Ego amo virgo, hoc non valet, vvant *amo* moet hebben *acusativum, ergo.*

Ego amo virgo, genitivio hujus virginis, dativo huic virgini, acusativo hanc virginem.

Ego amo virginem.

Hoc benedictum est, en dat voel ik het eerst klem.

Ego amo virginem, alias Iuffertje van Velt-huysen:

Nou sel ikje noch iens proponeren vande negen Muysen.
Van *Apollo*, van *Parnassus*, dat sinnen ierst sticken van im-
portancy,
Die by veel gheleerde luy selfs zijn van ignorancy,
En als ikje spreek van *Apollo*, dat is poëterye,
Die ghevveldigh te pas komt inde matery van vrye:
Wil ik jou na den text eens vvt-legghen Juffertje wat *Apol-
lo* doet?
Hy is een Godt, segghen de Gheleerde, die Poëten broet,
En hy heeft een seker vvater daer hy dit vollikje ken van
maken,

Wil

Wil ik jou deur gelykenis eens wt-leggen de gront van dese
saken,
Ghenomen ik ben *Apollo*, en jy liet jou bespreughen van
mijn,
Met een watertjen datter in Parnassus-bergh van Monsieur
Jonker moght zijn,
So sout ghy door *indicativo modo* ghevoelen in *futuro tempore*,
mijn Poëterye,
En dat door *infinitivo amare*, soo jy 't maer iens woud lye.

Iuf. Heer Jonker wat sinje gheleert, ja wel je weet meer als ik
ken verstaen.

Jonk. Jk souje wel wat meer segghen had ik de tijdt, adieu moer,
nou moet ik gaen.

Pimander.

Hoe schielik ken 't gheluk in onluk zijn verkeert,
Op d'eene dagh verhooght, op d'ander dagh verneert;
O! wonder wankel radt hoe los zijt ghy in 't dreyen,
Die heden wert ghevleyt, moet morgen and're vleyen,
Die heden is een Heer, een Prins, een Vorst, een Graef,
Is morghen maer een Kneght, een Dienaer, ja een Slaef,
Die heden is ver-eert ten Hemel toe verheven,
Moet morghen in verdriet en droeve quellingh leven;
Soo gaet het met den mensch hier op dit aertsche-dal,
Niemant (so langh hy leeft) weet wat hem beuren sal,
De tijdt maekt droeve bly, en blijde vol bedroeven,
De armen maekt hy rijk, de rijken doet hy proeven
Het bitt're ongheval van droeve armoets noodt,
Doch 't s'menschen ongeval dat eyndight door de doodt.

Der

Der Gotten Majesteyt, door gramschap heel ontsteken,
Vermirs *Alcippe* deed de boeyens open breken,
Sent Post op Post ten Hoof; begeert van de *Vorstin*,
Datmen *Alcippe* straft voor al het Hof-ghesin,
Na dat de bank van Reght op heden was ghespannen,
Heeft men *Alcip*, (hoewel noch vlughtigh) hier verbannen,
En als een guyt verklaert, die booslijk heeft verkort
De wetten van het reght, waer door hy ballingh wort,
Mijn deert sijn ongheval, en die het reght moght segghen,
Men kost al dit bedrijf *Princes* te laste legghen.
Sijn schult is niet so groot als reght na reght mocht gaen,
Heeft hy verbeurt dat's waer, maer waer wt is ontstaen
De oorsaek van sijn schult, in 't gheen hy heeft misdreven?
Wie 't quaet bestraffen wil, moet quaet geen oorsaek geven,
Lucia de *Princes* gaf oorsaek tot de daedt:
Maer schoon sy heeft misdaē, wie straft haer van het quaet?
Wie doet de Paus in band, wie wil de wil beletten,
Van die, die nae hun wil de wetten selver setten?
Ten voeght gheen onderdaen als sijne Vorst misdoet,
Te straffen sijn bedrijf, maer 't past hem dat hy moet
Ghedulden in het gheen daer Vorsten in verbeuren,
't Is droevigh, door haer quaet de straffe te betreuren,
De straffe van het quaet wt hare lust ontstaen,
Holla! ik swijgh vermits ik yemandt daer sie gaen.

Alpho. De heusheyt my ghebiedt u onbekent te groeten.

Pima. Mijn Heer, u heusheydt sal ik evenaren moeten,
Met wensching desgelijcx. *Alph.* Mijn Heer, hier is int Hof
Gheen edel heus gemoedt, 't geen traght nae eer en lof?
Zijn hier geen Ridders inde wapen-kunst ervaren?
Ghelijker eertijts veel alhier ten Hove waren,

Die Lans en Speer ſoo trots in zadel voerde, dat
Marcilien daer van heeft altijts d'eer ghehadt?
'k Verſoek, ghelijk mijn plight van jonghs af aengheboren,
De grootſte Hoven; om daer Ridders op te ſporen,
Die ik de proeve doe mijns wapens kunſts, alleen,
Om door een groote naem tot hoogher lof te treen;
'k Ben vande Ridderſchap wt het ghetal der ronden,
't Welk in des Conings Hof van Spaengien wort bevonden,
Mijn wapen is ghetuygh van 't gheen ik u verklaer,
En is dat niet ghelooft, ſoo maekt de daet het waer,
'k Verſoek mijn Heer ghelieft ten Hove te doen weten?
Dat hier een Ridder is die ſigh wel durft vermeten,
Dat in dit gantſche Hof is niet een ſulken man,
Oft Ridder die *Alfons* met wapens trotſen kan.
Pima. Ten waer geen heuſheyt u dijn voorſtel te ontſeggen,
Ik gae, om 't Hof-gheſin de ſaken voor te leggen;
Als dat ghy Ridderlijk ter wapen yemandt daeght,
Light ghy een Ridder vindt die 't ſtryden met u waeght.

Amaſis, Pimander, Lucia, Leon, Alfonſus, Rodrigo en alle de Edelen, en Hovelinghen.

Pima. Gheen bulderende wint beroert de herde rotzen,
Men laet ſigh hier ten Hoof van Spaenſche moed niet trotſē:
Men ſwight hier voor geen ſpook van ydel roem en lof,
Men acht de woorden hier niet meer als ſand en ſtof,
Dat met de wint verſtuyft, en wort ter vlught ghedreven,
De woorden ſonder daet, zijn rompen ſonder leven,
Groot ſpreken is geen kunſt, het ſeggen is maer windt,
En 't ſnorken is vergeefs, en eygen aen een kindt;

Ghy

Ghy Heeren, Helden en Manhafte Edel-lieden,
Die u ghebonden hout aen *Amasis* ghebieden,
Vorstinne van dit Hof, ghy Heeren wie ghy zijt,
Dees Ridder traght nae eer, by ons met wapen-ſtrijt;
'k Vertrouw het Hof heeft hier ſoo dappere ghemoeden,
Ghequeekt en op ghevoedt, uyt Ridderlijke bloeden,
Die leven, lijf noch goet geenſints ſullen ontſien,
Maer Ridderlijk, om lof, 't hooft deſen Ridder bien.

Rodr. Hier is een hert dat noyt een Ridder ſtrijdt ontſeyde,
Hier is een hert dat ſigh noyt vande moed liet ſcheyde,
Om 't hooft te bieden aen de aldertrotſten Man,
Die oyt ter werelt was, of immer komen kan;
Mijn kraghten menigh Helt in ſmaet en leet beproefden,
Hoe menigh Ridder ſigh door deſe handt bedroefden,
Wanneer ghemoedight ik haer trotſheyt over viel,
Beroofden 't ſterflijk vlees d'onſterfelijke ziel.

Alpho. Zijt ghy dien Man, wel aen, toond u noch als voor deſen,
Ik vrees u eere ſal al op het hooghſte weſen,
Of ſoo 't gheluk u lof, tot hooger eer verheft,
En door u kloekheydt ghy datluk aen my betreft,
Dat ghy *Alphonſus* ziel van 't lighaem kunt doen ſcheyden,
Soo ſal de Faem u lof ten Hemel toe verbreyden,
Om proef te ſien van 't gheen ghy Ridder u vermeet,
Verſoek ik dat ghy u maekt vaerdigh en ghereet.

Trompetten werden gheblaſen, 't gheveght begonnen, ende Rodrigo verſlaghen.

Alpho. Sal ik noch meerder eer van wapen-kunſt betraghten,
Heeft yemandt noch de luſt, ik ſal 't van hem verwaghten;

Leon. Hier is de Man, die 't lijf acht minder als de eer,
En waghen wil ſijn ziel aen 't Ridderlijk gheweer,
Hier is de Man, die ſoekt 't Hofs eere op te reghten,
't Zy levendigh, of doodt om eere te beveghten;
Op dat ſijn doodt verdient het lof, dat hy ſijn borſt,
Ter eeren van het Hof ten beſten geven dorſt.

Trompetten vverden gheblaſen, nae 't gheveght vvert Leon ver-vvonnen, ende doodt ter neder ghevelt.

Pima. Ongunſtighe Godin *Minerva*, die u handen
In zegen van ons trekt, hoe ſal ik dan die ſchanden
Gedoghen datter in Marcilien niet zy,
Een Ridder ſoo vol kraght dat hy dees Helt beſtry;
Het waer een ſchant, een ſchant die 'k niet en ſal gedoghen,
Ten waer dat my de moed waer minder als 't vermoghen:
Neen, neen *Pimander*, neen, toon noch dat ſelfde hert,
Dat ſelver van Godt *Mars* aen u gheoffert wert,
Pimander die wel eer in 't harnas vaſt gheklonken,
Een fellen blixem ſloegh wt ſtael en yſer vonken:
Pimander, die wel eer door wapens heeft vernielt,
En met dees ſelfden arm al Ridderlijk ontſielt,
Soo menigh oorloghs Helt, en mannelijk beſpronghen,
Al wat ik treften aen, tot mijne wil ghedwonghen;
Niet minder ben ik noch, als ik toen heb gheweeſt,
Wat maer mijn name koſt dat was voor mijn bevreeſt,
Ik bent, die menighmael mijn vyandt heb gheſlaghen,
En ook den Lauw'ren Kroon tot glory mé ghedraghen,
Ik ben't, die niet en ſal ghedoghen hier in 't Hof,
Dat Spaengien trotſen ſal met roem van ſulk een lof,

Dat

Dat niet een Ridder in Marcili ſigh vertoonde,
Noch niet ſoo kloeken Helt in wien de kraghten woonde,
  Die Spaenſche maght bedwong; neen dat gedoog ik niet,
  Geen Spaenſche hovaerdy ſoo grooten eer gheſchiet,
Ik ſal in deſe vuyſt een ſtalen deghen voeren,
Ik ſal *Alphonſi* tongh van ſulk een roem beſnoeren;
  Ik ſal ghemoedight ſelfs de wapens nemen aen,
  En met een Spaenſche *Mars* noch eens ten ſtrijde gaen,
Om proef te geven van mijn kraght wel eer ghebleken,
Pimander laet de ſaek ſoo loſſelijck niet ſteken,
  Al heeft u kloeke handt, door Ridderlijck ghewelt,
  Hier in Marcilien twee Ridders neer ghevelt.
Noch ſijnder meer, noch meer die met u ſullen veghten,
Om ons vervallen eer met eer weer op te reghten;
  Geen *Hercules*, hoe fel, hoe maghtigh, noch hoe wreet,
  Noch ook den God wiens vuyſt de blanke wapens ſmeet,
En doet door *Brontis* kraght de heete vonken ſtuyven,
Die ſullen ſelver eerſt met my dit hachjen kluyven,
  Eer ik ſoo los de eer liet glippen; die my drijft
  (Soo langh een druppel bloets in dees mijn aders blijft)
Te lev'ren ſlagh aen die, die deſen heeft gheſlaghen,
Pimander ſal u ook een hert ten offer draghen,
  Pimander ſal u ook een heuſche moedt beſteen,
  Ghemoedight om de eer met u ten ſtrydt te treen;
Eer doot, als eereloos Marcilien te laten,
Trooſt ſigh *Pimander*; die om d' eer der Hoofſcher ſtaten
  Soo menighmael ſijn bloet, en leven heeft ghewaeght,
  Die trotſten die hy wiſt, ter wapen uytghedaeght,
Die laet ſigh nimmer noch van Spaenſche moedt braveren,
Die gheeft geen kamp, of moet ſigh laten overheren,

Die ſtaet het nimmer toe dat ghy u lof verrijkt,
Ten zy *Pimander*, door u dwangh, ſijn vlagge ſtrijkt.
Dien. Grootmoghende *Vorſtin*, eerbiedigh ik my buyghe,
Om uwe Majeſteyt op 't ſpoedighſt te ghetuyghe,
Dat hier ghewapent is een Ridder, die ghehoor
Van uwe Majeſteyt verſoekt.
Amaſ. Brenght hem hier voor.

Alcip ghewapent ende vermomt.

Pima. Mijn Heer, als onbekent, de reden my beweghen,
Om weten wie ghy zijt?
Alcip. 'k Ben eener die gheneghen,
Met hert, en ziele is te ſtaen na d' opper eer,
Die yemandt halen ken door 't punct van zijn geweer,
En ongheraden iſt aen u te openbaren
Wie dat ik ben, en wat dat my is wedervaren;
Ik ben ſoodanigh, dat ik traght na wapen lof,
En dat alleen ter eer van dit vermaerde Hof;
'k Hoor hier een Ridder is uyt Spaengien aenghekomen,
Met wien ik heb een kans te waghen voorghenomen.
Pim. Mijn Heer, ik vrees u ſal door dees geen eer gheſchien.
Alcip. Al waert *Achillis* ſelfs, ik ſal hem niet ontſien.
Pima. Voor uwe neerlaegh, Heer, ſoud' ik bekommert weſen.
Alcip. Al waer hy d' oorloghs Godt, ſoo ſal ik hem niet vreſen.
Pima. Ghelooft, hy is Godt *Mars* ghelijk in maght en moedt.
Alcip. En in de ſelfde wiegh ben ik ook op ghevoedt.
Pima. Siet Heer, hoe trots ſijn bloet de aderen doet ſwellen.
Alcip. Siet hier de mijnen Heer, die 'k daer ſal teghen ſtellen.
Pima. Sijn dapperheyt en moedt die zijn u onbewuſt.
Alcip. Te meerder dat die zijn, te grooter is mijn luſt.

Pima. Sijn felle kraghten ſijn ghelijk der Leeuwen tanden.
Alcip. Niet minder is de kraght van dees mijn grove handen.
Pima. Sijn ſterkten is te groot, dies wilt u wel beraen.
Alcip. Al waert den Hel Godt ſelfs, ik ſalder teghen ſlaen.
Pima. Verwaentheyt, Heer, die doet den menſche dikwils dolen.
Alcip. Wat dat belanght, laet zijn alleen aen mijn bevolen.
Pima. Dewijl 't u ernſt is, moet uwen wil gheſchien.
Alcip. Waer is den Ridder, die het luſt my 't hooft te bien?
Alph. Hier is *Alphonſus*, die ten ſtrijdt noch is gheneghen.
Alcip. En hier de Man die dat verantwoort met de deghen.
Alph. Ghy toont met woorden, Heer, een dapper Mannen hert,
Mits ghy tot wapen eer *Alphonſus* trotſt, en tert.
Alcip. Waer is *Alphonſus*? van wiens daden ende wond'ren
Men hoort het ſnel gherught door al de werelt dond'ren,
My luſt dien aerdtſchen Godt en tweede *Mars* te ſien,
Ik bent *Alphonſe*, Heer, ik ben de gheen met wien
Het u ghelieven ſal een wapen kans te waghen,
Syt ghy dien grooten Helt die *Leon* hebt verſlaghen?
Syt ghy dien fellen Leeuw die alle Ridders dwongh?
Syt ghy dien Ridder, die *Rodrigo* hier beſprongh?
Alph. Die ben ik, wie ſyt ghy?
Alcip. Die, die u ſal beletten
Een kroon van hoogher lof op uwen kruyn te ſetten.
Alph. 'k Vertrouw, ſoo in de tongh gheleghen is de kraght,
Dat ghy de eere my ſult roven door u maght;
Voert ghy een edel hert, ſoo veght niet langh met woorden,
Ten is het eerſte niet ik ſulke Ridders hoorden.
Alcip. Al wat ten hooghſten is dat nadert aende val.
Alph. Ghy zyt de Man noch niet die 't daer toe brenghen ſal.
Alcip. U oordeel gaet niet vaſt.

U woor-

Alph. U woorden zijn gheen wetten,
Alcip. Hier is de Man, de Man, die voet by ſtuck ſal ſetten,
Alph. Dat is my lief, mits ik die Man langh heb verwaght,
Alcip. Ik ben gereet, houdaer, koom an, en proeft mijn kraght.

Trompetten gheblaſen zijnde eyndight het ghevegbt, ende vvordt Alphonſus verwonnen ende doot ter aerden neder gevelt.

Alcip. Daer leyt den Ridder die ſoo menigh Helt braveerde,
En alte moedigh op ſijn kraghten gloryeerde,
Daer leydt hy die te trots trotſeerde op ſijn moet,
Daer leyt dien ſnorker nu verſlagen in ſijn bloedt:

Daer

Daer leyt de eer van ſoo veel overwonnen zielen,
Pimander Heer, voor u ik ſchuldigh ben te knielen
Om dit ſijn blanke ſwaert, als voor wat raers bekent,
Te offeren aen u voor een vermaert preſent:
U heuſheyt edel Heer, verdient door uwe waerde,
Dit Ridderlijke ſwaert in dankbaerheyt t' aenvaerde;
Ontfanght het Heer van my, als een die 't voor u won,
En niemant waerdigher als u vereeren kon.

Pima. O braven Ridder! pronk en blixem aller Helden,
Die met u ſtercken handt de trotſte Ridder velden,
Ghy die verwinner vanden grootſten winner zijt,
Die oyt ter werelt is gheweeſt in onſen tijt:
Ghy zijt het die in lof ten Hemel zijt gheſteghen,
En van de Goden ſelfs verdient een Hemels zeghen,
Ghy zijt het die hem dwongh die 't al en al verſloegh,
En aller Helden lof alleeningh met hem droegh:
De eer is onverdient van u my aengheboden,
Veel eer dees gifte paſt gheoffert een der Goden,
Dat is dien grooten *Mars*, die komt dees eere toe,
Dies ik u voor dees eer, myn Heer, bedancken doe.

Alcip. Geen *Mars*, geen *Pallas*, noch geen Goden ô! *Pimander*,
Geen Konink, noch Monargh, alleen u en geen ander,
Verkies ik tot de eer van dit verwonnen ſwaert,
Ik bid u heuſheyt dit in dankbaerheyt anvaert.

Pima. Ik ſal ſoo langh ik leef u traghten te belonen,
De eer aen my gheſchiet, ſal in *Pimander* tonen
Wat voor vergeldingh ik u heuſheyt ſchuldigh blijf,
U, die die wapens zijn gheklonken aen het lijf,
Ghenadighe *Vorſtin*, ey! laet voor alle dinghen,
De Rey van Adel, en de Eelſte Hovelinghen,

Met ftatelijke eer, over 't verkregen lof,
Dees Ridder Ridderlijk gheleyden naer het Hof,
Laet Hoofsche Iuffer-ftoet met heughelijke kelen,
Den lof dees Ridders nu eens vrolik uyt doen quelen;
Ver-eert fijn eer met al wat dienftigh wefen ken,
Tot dankbaerheydt die ik ten hooghften fchuldigh ben,
Niet ik alleen, maer ook u Hoogheyt waerde Vrouwe,
Zijt op het hooghft aen hem in dankbaerheydt ghehouwe.

Amaf. 't Is billik men dees Helt verdiende eer betoon
Met vreughdt, tot dankbaerheyt, fijn trouwe daed beloon,
Singh wt met blyde ftem de Ridderlijke daden,
Ey! fingh de Goden lof tot dank van dees ghenaden.

Amafis en Pimander ftellen Alcippe tuffchen hun beyden, alle de anderen volghen ordentelijk wandelende over 't Toneel, wort dit navolghende ghefonghen. Op de STEMME:

Als Daphne d'overfchone Maeght.

VVy danken u, ô! hooghe Goon,
En eeren met vreught dees vrolicken dagh,
En wvenfchen u feghen dien Helt tot een loon,
VViens kraght dat de maght van Godt Mars *niet ontfagh;*
Looft dees Ridder, die door fijn daden
Al wvat ter wvapen wvas moedigh bedwvongh;
Ciert fijn hooft met lauwv're bladen
Mits dien hy d' aldertrotften befprongh,
En door fijn moedigheydt
Hem heeft ter neer gheleyt
Die al de wverelt wvas tot een fchrik
Bedwvongh, en befprongh in een ogenblik.

Pi-

Pimander, Cleante.

Alsoo dees Helt van 't Hof in stilt sijn afscheyt nam,
En sonder seggen wie hy was, van waer hy quam
Zijn wy verwondert, en op 't hooghst gheneyght te weten
Wie dat hy wesen moght die hem dus heeft ghequeten;
Noyt heeftmen sijns ghelijk ghesien in eenigh Hof,
'k Segh onuyt-sprekelijk acht ik dees Helt sijn lof;
De ganschen Adel was met lusten inghenomen,
Om weten, waer van daen dees Ridder is ghekomen,
Al 't Hof-ghesin, mijn Heer, vergaepten sigh aen dees
Die soo manhaftigh hem tegens *Alphons* bewees;
Hoe seer dat de *Vorstin* hem streelde, ende vleyde,
Dat hy haer sijne naem, en sijn gheslaghte seyde,
't Moght niet geschien; ja wat versoek men aen hem deet,
Hy antwoorden, mijn naem moet blyven noch secreet.

Clean. Wijl ghy begeerigh zijt *Pimander*, om te weten:
Wie desen is gheweest en hoe hy is gheheten?
't Vermoghen is in my, ik sulcx te kennen geef,

Pima. *Cleante*, weet ghy 't? segh wie ist;

Clean. Het is mijn Neef.

Pima. U Neef?

Clean. Mijn Neef.

Pima. U Neef, wat wonder dat ik hoore,
Cleante, waer is doch dees uwe Neef ghebore?
Wat moeder heeft op aerd, een Helt van sulke kraght,
Cleante, segh my doch, gebaert en opghebraght?
Wie was sijn Vader?

Clean. Maer sijn Vader was mijn broeder.

Pima. Wat ampt bediende hy? *Pima.* Hy was een Schapen-hoeder.

'tIs ongheloofelijk. *Clean.* Mijn Heer dat ghy verstaet
Wy zijn ghesproten niet wt sulk een laghen graet:
Maer van een eedel stam is ons gheslaght ghekomen;
En hebben op het landt het leven aenghenomen,
Om de gherustigheydt.
Pima. Ik bid u laet my weten,
Hoe dese uwe Neef, *Cleante*, is gheheten?
Clean. *Alcippe.*
Pima. Ist *Alcip*? die is my wel bekent,
Ik sal hem voort ontslaen van sijn bannissement,
En doen hem alle eer die yemant ken gheschieden,
Ik sal't wt naem van de *Vorstinne* doen ghebieden
Als datmen wettelijk sijn vonnis roepe weer,
En stellen hem ten Hoof in d'alderhooghste eer,
Die yemandt daer bekleet, dat is naest de *Vorstinne*,
Derhalven laet ons gaen, *Cleante*, voort nae binne.

I. VERTONINGH.

Daer Alcip vande Vorstin ontfanghen wvort met verwvonderingh van alle de Hovelinghen.

Alcip van straf bevrijt door sijn manhafte daden,
Krijght gunst, en raekt tot eer by al het Hofghesin:
Met blijtschap, en met vreughd ontfanght hem in genaden,
Het Opper-hooft van 't Hof, dat's *Amasis Vorstin.*

II. VERTONINGH.

Daer Alcip ghestelt wvordt in offitie.

Alcip raekt tot ghebiedt, en d'alderhooghste eeren
Die neffens de *Vorstin* ten Hove wesen kan;

Dies moet het gantsche Hof ghetrouheyt aen hem sweren,
En voor de Opperste *Alcippe* nemen an.

VYFDE HANDELINGH.

Amarillis.

Liefd' drijft mijn hertjen hier in 't groen,
Om Goden offerand te doen,
Om *Pallas* dankbaerlijk te loven,
Om al het heyligh Hemels tal,
Met blye vreught, en soet gheschal,
Te stieren offer-dank na boven.

Nu mijn *Alcip* de eere won,
En dwongh dat niemant dwinghen kon,
O eer! een oorsaek my tot vresen,
Dat hoogher Adel, edel bloedt,
Sal heerschen in sijn groots ghemoed,
En *Amaril* tot na-deel wesen.

't Is heden s'menschen aert ghemeen,
't Gheen met natuur komt over een,
Door grootsheyt naer het groot te hellen,
Met kleynheyt niet te zijn vernoeght
Wanneer 't gheluk een beter voeght,
En ons de Goon tot hoogher stellen.

Alcippe droegh wel eer sijn min
Tot een vergeten Herderin,
Als hy met haer de Schapjes hoeden;

Nu vrees ik ſal hy hoogher ſien,
En lightelijk ſijn minne bien,
Aen een gheteelt uyt edel bloede.

Sijn heus ghemoedt van edel aert,
Is Conninginnens minne waert;
De hoogheyt ſal op hem aen legghen,
En door de Hooſche tovery
Tot ſtaet ſught dwinghen hem, dies hy
Sal *Amaril* ſijn liefd' ontſegghen.

Indien dit onluk op my vil
Wat gingh u aen, ach! *Amaril*?
'k Heb op ſijn liefd' te goet vertrouwen,
Neen *Amaril*! ſchuwt quaet vermoen,
V lief *Alcip* ſal dat niet doen,
Maer ſijn beloften u wel houwen.

Alcip met eenighe Hovelinghen.

Toen ongheruſtheyt my in ruſt niet wilde laten,
Toen de gheruſtigheyt my tot de onruſt dreef;
En ſoo vervoerde, dat al 't Hofgheſin my haeten,
Miſgunnende, dat ik, dat ik ten Hove bleef.

Vertrek! hoe wankelbaer ſijn al des Werelds dinghen,
Dat blijkt aen my, hoe light verkeert het met den menſch,
Hoe holt en ſolt men hier; na veel veranderinghen,
Heeft my 't *Fortuyn* gebragt op 'thoogſte na mijn wenſch.

Hoe eerloos heeft de ſmaet my uyt dit Hof doen vlieden,
Hoe bits greep my de Nijt met felle tanden aen;

Nu

Nu roeptmen my weer in, en ſteld my in ghebieden,
Hoe hoogh en laegh, helaes! kent met de menſchẽ gaen.

Wie laegh is, traght nae 't hoogh, en als 't al is bekomen,
Wat iſt, helaes! wat iſt, wanneermen 't wel inſiet?
Bekommernis, en ſorgh, niet meer als enkel dromen,
De ſtaet-ſught, heerſchappy zijn by gheruſtheyt niet.

Wanneermen op de hooghſte trap al is gheſeten,
Daer ons de weelde dient, en Hoofſche tonghe vleyt,
Wat iſt? eer datmen 't waent ſoo wortmer ofgheſmeten,
Iſt niet? ten minſten wordt het daer op toe gheleyt.

'k Ben nu van 't Herders ampt tot Hoofs ghebiedt verheven,
Van beyds by my verſoght, vind ik groot onderſcheyt,
My walght op 't hooghſt aen dit onruſtigh Hoofſche leven,
En min voor 't Hoofs ghebied het landts geruſtigheyt.

Hoofſche welluſt u waerdye,
V ghebiedt, en heerſchappye,
Scepter ſweyingh, goude Croon
Maken menſchen, door haer waerde,
Soo waerd, datmen haer op aerde
Vreeſt en eert als aerdſche Goon.

Meer vind ik in 't Herders leven,
Als het Hoofſche weet te geven,
Ruſt voor 't heerſchen, 't landt voor 't hof,
Schaepjes hoeden voor 't ghebieden,
Ruſt verkieſen, ſorghe vlieden,
't Hoofſche leven ſnijd' ik of.

'k Scheyd

'k Scheyd my vande Hoofsche eere,
En verwissel dese klere
Weder in een Herders rok,
Ik verwissel Hellem, Wapen
Aen het weyden van de Schapen,
En de Deghen aende stok.

Amarillis.

Ontloken dageraet gheçiert met morgen blosen,
De weer-schijn van u glans speelt op het blos van rosen;
En soekt haer Hemels lust in graeghte te versaen,
Met lieffelijker geur van versche roosen blaen;
Provens, u distel pronkt met keur van roose knoppen,
Bedropen, en besprenght met kristalijne droppen,
En puyk van Hemels douw, ha! Goddelijke Son,
Die met u strael begroet de kristalyne bron,
En speelt met uwe glans op welighe landts-douwen,
Soo lieffelijk, dat ik allenigh door 't aenschouwen
Noyt meer vernoegingh heb gehadt in't jeugdigh groen,
Als nu op heden dees çieraden my aendoen;
Ach! soete drifjes, vlietend langhs begraesde stranden,
Wt zandigh duyn, verby dees klaver-rijke landen,
Daer ik mijn Lammertjes soo vaek te grasen ley,
Waer Conincx Hof soo soet als dese klaver-wey?
Waer isser een Palleys ten Hoof soo wtghenomen?
In çierssels opghepronkt, als dees valley met bomen,
En veel verscheyde kleur van blom, en kruyt ghewas;
Waer wt *Alcip* soo vaek het alderkeurighst las,

En

En vloght een kranſelijn om dees mijn blonde hayren,
Als ons de ſoete liefd hier t'ſamen deed vergaren;
Hoe vaek, *Alcip*, hoe vaek! hebt ghy my hier verſelt,
En nevens mijne zijd' in 't groen u neer gheſtelt;
Hoe menighmael hebt ghy by my hier neer gheſeten?
Maer nu, nu ſorgh ik, hebt ghy *Amaril* vergeten;
Alcip mijn lief! hoe vaek, en menighmael hebt ghy
Hier in 't omlommert groen gheleghen aen mijn zy;
Hoe menigh kus heeft hier u *Amaril* ontfanghen,
Hoe menigh Roos kebt ghy gekeurt op dees mijn wangen,
Hoe menighmael hebt ghy geordelt kaeks ghebloos,
Van hoogher kleur, en ſtof als't purper vande Roos;
Waer zijt ghy nu? helaes! ſoo ver van my gheſcheyden,
De vrees de hoop verdrukt u weerkompſt te verbeyden,
Nochtans ſoo iſſer yets waer op ik my vertrouw,
Dat mijn *Alcippe* my ſal lieven voor ſijn Vrouw;
U ſal ik, Son mijns mins, met ſuyver welbehaghen,
Dit lighaem onbeſmet wt liefd' ten offer draghen,
U min, mijn lief alleen wt min gheoffert wert,
Mijn maeghdom onbevlekt voor u bewaert in 't hert,
Ach! Hemel van mijn hert, ach! Afgodt van mijn minne,
Ach! Voogd-heer mijns gemoets, ach! Sonne van mijn ſinne,
Wanneer ſult ghy doch weer verſchijnē eens voor mijn?
Wanneer ſal *Amaril* weer by *Alcippe* zijn?
Wanneer *Alcippe* ſal de lieve uyr ghenaken,
Dat ik in minne-vreught my ſal met u vermaken.

Terwijl ghy graghe Schaepjes weyt,
U Herderin haer neder leyt,
Hier in dit groen om-lommert,
Door ſoete min bekommert.

De ſorghen maken 't hert bevreeſt,
En ſtrijden met mijn banghe gheeſt,
Ghedaghten doen mijn weten,
A*lcip* ſal u vergheten.

Ach! minne-God, hoe ken datzijn?
Hoe ſoud' A*lcip* ver geten mijn?
Ik heb een goet vertrouwen
Dat hy ſijn woordt ſal houwen.

Ik vrees, ik ſorgh, en 't heeft ſijn reen,
Dewijl hy is tot ſtaet ghetreen
Sal hem de hoogheydt ſtrecken
Tot hogher hem te trecken.

Ach! neen als ik my wel beſin,
De rede beelt my anders in,
En ſeyt dat *liefde gaet veer boven alle dinghen,*
En dat noyt liefde wvijkt door tijdts veranderinghen.

Ghetrouwe liefd' gaet boven al
Dies hy mijn niet vergheten ſal,
Schoon dat hem het geluk tot hoogheyt heeft gedreven,
Sal hy daer van aen my de helleft overgheven.

Hier

Hier wil ik mijn ghedaght op voen
Al ruſtend in dit lieve groen,
En mijn verliefde hert met ſijn ghetrouheydt peyen,
En met een ſoete hoop *Alcippe* hier verbeyen.

Sy gaet ſitten ſlapen.

Alcip.

Vaerd wel baldadigh Hof met al u heerſchappye,
Vaerd wel, ha! ziele ſtrik vol bitt're leckernye,
Vaerd wel bedroghs vriendin, vaerd wel luk-loos gheluk,
Vaerd wel welluſtigheydt ghekoght met ſmert en druk,
Wie leefter ſoo volmaekt dat hy geen opſpraek lye?
Wie ſoo bemint, dat hy bevrijt is van 't benye?
Wie ſoo verheven dat gheen wangunſt daer op ſmaelt?
Wie komter op het hooghſt die niet weer neder daelt?
Wie heeft ten Hove oyt ſoo grooten eer ghenoten,
Dat nader-handt hy niet ten Hove wiert verſtoten?
Onnoſelen verdrukt, pluym-ſtrykers gunſt ghetoont,
Goet-aerdighen veraght, quaet-aerdighen verſchoont,
O! Hoofſche linkerny, wat brenght ghy niet te voren?
Men doeter watmen wil, en weynigh na 't behoren,
Den Snappert iſſer wijs, den Rabbelaer gheſatigh,
Den ſwijgher door ghebrek van oordeel noemtmer ſtatigh,
Staet-ſught, ik legh u af, met al de Hoofſche praght,
Ik wiſſel u al t' ſaem aen ſleghte Herders draght,
Ik laet u daer ghy waert, en ban u wt mijn ſinne,
Voor Hoofſche welluſt kies ik *Amarillis* minne;
Vaerd wel dan Hoofſche eer met al u heerſchappy,
Ik laet u haer die 't luſt, en kieſt de ruſt voor my;

Ik gae, om *Amaril* mijn liefde aen te bieden,
Ach minne Godt! laet my doch ſoo veel gunſt geſchieden,
Dat mijn ontſteken ziel, met het verliefde hert,
Van *Amaril* wt liefd, op Trouw ontfanghen wert,
Al voedend mijn ghedaght ben ik tot hier ghekomen,
O! heughelijke plaets! gheçiert met groene bomen;
O! kriſtalijne beek, en ſuyver water-vliet.
Van wien ik meerder vreughd en ſoetigheydt gheniet,
Als van de Hoofſche ſtaet, ô! vrolike lanſdouwe,
Wat iſt mijn hert een vreugd u groente weer t'aenſchouwe,
Lantſ-

Lantſdouwe, ha! lantſdouw, in wiens vermaeklijk groen,
Ik met mijn *Amaril* de Schapjes pleegh te hoen,
Ach! ſien ik reght, ſoo leyt mijn Enghel daer te ſlapen,
Sy iſt, mits dien ik gints ſie graſen hare Schapen;
Ach! lieve lommer, die met uwe telghjes dekt!
Mijn ſoete *Amaril*, wie uwe groente ſtrekt
Meer als een Ledekant, met goudt çieraet behanghen,
Wat weyter menigh bladt van roosjes op u wanghen,
Hoe ſoet en hoe gheruſt, hoe onbekommert leyt
Mijn *Amaril* en ſlaept, daer 't labre wintje ſpreyt,
Beblade telghjes over haer ghebiooſde kaken,
Geen Hoofſche welluſt heeft in 't minſt by dit vermaken;
Ach *Amaril* mijn lief! mijn hertje, dat ik dorſt,
Ik drukten eens mijn hand op u ſnee-witte borſt;
En vreeſd ik niet, dat ik u ruſte ſoud vervele,
Ik moſt een kusjen van u lieve lipjes ſtelen;
Indien ik niet ontſagh u ſlaep te ſteuren, 'k ſouw
Drie kusjes *Amaril*, u leveren op Trouw,

Amarillis dromende.

Ach min! hoe meught ghy my noch langer dus bedroeven?
Alcip. Wat is de oorſaek van u droefheyt? *Amar*. Sijn vertoeven.
Alcip. Wie iſt die ghy verbeyd, en ſlapende verwaght?
Ama. Een die alleenigh ik voor mijn beminden aght.
Alcip. Wie acht ghy dan alleen te zijn u welbeminden?
Ama. Hem, die ik hoop ghetrouw in ſijne liefd te vinden.
Alcip. Wie iſt? van wien u hoop ghetrouwe liefd vertrouwt?
Ama. Hy die de hoop my ſeyt, dat ſijn beloften houwt.
Alcip. Wat voor beloften heeft de deſen u gegeven?
Ama. Dat ik met hem ghetrouwt in ſoete min ſal leven.

Alcip. Wie ist, van wien de hoop u dat gheluk voor seyt?
Ama. 't Is hy, ik segh 't is hy die in mijn armen leyt.
Alcip. Die in u armen leyt, hoe wort hy doch gheheten?
Ama. *Alcippe*, die noyt sal sijn *Amaril* vergeten.
Alcip. Is het *Alcippe*, die hier in u armen rust?
Ama. 't Is hy, die *Amaril* uyt reyne liefde kust.
Alcip. Staet het *Alcippe* vry uyt liefden u te kussen?
Ama. Och jae.
Alcip. En ook met u sijn minne-lust te blussen?
Ama. Als mijne Eghte Man staet hem dat pleghen vry.
Alcip. Wanneer doch?
Ama. Als de Trouw hem heeft ver-eent met my?
Wanneer of ik hem eens weer sal aenschouwen moghen?
Alcip. So haest mijn *Amaril* ontsluyten sal haer ooghen.
Ama. Wanneer omhelst my weer den Afgod van mijn hert.
Alcip. Soo haest mijn Afgodin ontwaekt, en wacker wert.

Amarillis ont-wakende, siet Alcip noch niet.

Ama. Wat doen ik soete droom? hoe hebt ghy my bedrogen,
In welke wellust was mijn geesjen op ghetoghen,
My doght de soete min haer vlam in my ontstak,
En dat ik mondelingh met mijn *Alcippe* sprak,
Het was ghelijk oft ik hem sagh in eygen wesen,
Gheliefkoost en ghestreelt van hem, gelijk voor desen;
O! droom, ô! soete droom, u valscheyt valt my swaer.
Alcip. V droom is geen bedrogh, mijn *Amaril*! s'is waer.
Ama. *Alcippe*, lief ghy hier zijt wellekoom mijn waerde.
Alcip. *Alcip* sal dankbaerlijk de wellekomst aenvaerde.
Ama. Zijt wellekom, noch eens, ô! Afgod van mijn min.
Alcip. Noch duysentmael bedankt *Alcip* sijn Herderin.

Amar. Waer mé ſal *Amaril* u trouwe liefde lonen?
Alcip. En waer mé ſal *Alcip* u dankbaerheydt betonen?
Ama. U *Amaril* heeft noch geen dankbaerheyt verdient.
Alcip. *Alcip* heeft *Amaril* noyt ſoo veel eer verlient,
Als my haer heuſheydt tot vergeldingh ſtelt te voren,
O Edel Herderin! de heuſheydt aengheboren,
Mijn Enghel laet ons gaen door dit begraeſde dal,
En onder-weegh ik u, mijn lief, verhalen ſal,
Wat dat my op het Hof niet al is weder-varen,
Veel wonder ſal ik u mijn *Amaril* verklaren,
En u ghetuyghen doen, *dat noyt het Hooſſche ſoet,*
Soo veel vernoegingh gheeft als 't Herders leven doet.

EYNDE.

I. H. Krul.

FAVSTINA

Bly-eindt-Spel.

Op de Spreuck.

De leughen ſelden wel geluckt,
Hoe ſeer ſy vvaerheydt onderdruckt.

SPELS INHOVDT.

Austina geboren Herderinne, so door haer wtnemende schoonheyt, als bevallighe lief-talicheyt, treckt door deese gaven een Coninc hert tot liefde, sulx dat hy haer ten huwelijck be-gerende, t'Hof verlaet, aennemende het Herders leven, traght met haer te trouwen.

Ferdinandus hare broeder, een geboren Herder, van jonghs af ten hove verkeert hebbende, ende gevordert tot hooghe staet soo door sijn kloeke daden, als getrouwe diensten, wert int afwe-sen des Coninx de regeringhe toe vertrouwt.

Calista de suster vanden Coninck, verlieft op *Ferdinand*, haer liefden hem ontdekt hebbende, pleghen hun vryagie.

Casterna, Princesse van Perssen om Grieken te besigtigen, wert statelijck ten hove binnen Athenen ontfanghen.

Den Conink *Faustina* lagen leggende tot sijne lusten, doet niet op, ten aensien hare heusche tegenstant, derhalven van haer sijn afscheyt nemende, comt weder ten hove, maeckt vry-agie met *Casterna*.

Faustin

Faustina (ten hooghsten bedroeft) vindt eenighe vertroosting door sekere Heydinne, de welcke haer, nae nogh eenighe uytgestane swaricheyden, groot geluck voorseght te sullen ghenieten.

Sy haer in Pagies kledingh begevende, gaet nae't Hof, ende geraeckt in Coninx dienste, brengende van 'sConinx wegen een brief aen *Casterna*, wert de Princes op *Faustina* verlieft, haer versoekende tot onbehorelijcke lusten, *Faustina*, als dan genaemt *Constans*, weygert sulcx seer beleefdelyck doch vrughteloos, de Princes aenhoudende ende niet winnende, beschuldight *Faustina*, klaghtigh vallende aenden Conink, dat sijn Pagie getraght heeft haer te verkraghten.

D'onschuldige *Faustina*, wert geapprehendeert, datelick verweesen om te sterven. Comende ter executie, doet haer ontschuldigingh, te kennen gevende wie sy is, wert onschuldigh bevonden ende vanden Conink voor sijn echte Vrouwe aengenomen, ende van *Ferdinando*, met broederlijke liefde ontfangen, de welke van den Conink ten huwelijk gegeven wert des Coninx Suster *Calista* Princesse van Athenen: ende wert *Casterna* uyt het Hof van Grieken gebannen.

Spelende Personen.

FAVSTINA Herderin.

CONSTANTINVS Coninck van Grieken.

CALISTA Coninx Suster.

CANTISA Staet Iuffer.

FERDINANDVS Ridder.

Twee RAETS-HEREN.

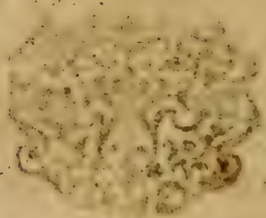
DIENAER.

Rey van HERDERINNEN.

CASTERNA Princes van Persien.

RECHTER.

SCHERP-RECHTER.

FAVSTINA
BLY-EINDT-SPEL.
Eerſte Handelingh. Eerſte Wtkomſt.

Fauſtina.

Oe vrolik tieriliert t'gevogelt op de Bomen,
Hoe ruyſchend vlieten hier de koele water ſtromẽ
Van kriſtalyne beek; en ſuyvre water bron,
Omlommert van de groent, begroent met
morghen Son;

Hoe ſoet en aengenaem begint Auroor te blooſen
Wiens weerſchijn ſchittert op de purper rode Rooſen,
En breekt door t'dighte groen, langhs ruygh bewoſſen wal,
En flickert met haer ſchight op berghen, bos, en dal:
Ontloken morgen-ſtondt, bepronkt met Sonne ſtralen,
Hoe lieffelijk laet ghy u lieve luyſter dalen
Op bloempjes, en op kruydt, op al dit lieve groen,
Waer ghy, myn Lammertjes, u graeghte kunt voldoen;
Dus door de natte douw, coom ick myn ſchaepjes weyden,
Graes, graeghe Beesjes; graes; wyl myn genegentheyden
Door de gedaghten ſien int herte afgebeelt
Hoe veel den eene van den ander Menſch verſcheelt;
Den Menſch; een ſchepſel Godts, en ken in geene delen,
Belangende de Ziel, in t'minſten yets verſchelen
Met ſijne weergae; maer in ſtaet wel ongemeen,
Dogh; wat de Ziel betreft, daer in ſijn 'salles een:
Al t'menſchelijk geſlaght hier levend op der Aerden,
Van Scheppers wegen niets verſcheelt in waerdens waerden:
Soo lief heeft God den Boer, als hy een Conink heeft;
Soo lief een armen Menſch als die in rijkdom leeft,
Het tytelijk geluck maekt geen Godſalich leven,
Godt lieft die gene meeſt, die hem het meeſte geven,
Die is Godts liefſte vriendt, en die geeft Gode meeſt,
Die meeſt ſijn leven voeght na wetten vande geeſt.
Een geeſtelijke vrught is daer in meeſt geleghen,
De ſond te haten, en tot deughd te ſijn geneghen.
Wat ſtaet van leven beſt, om meeſt de deught te voen?
Wat ſtaet van leven beſt, om Gode dienſt te doen;
Is armoed, of is weeld bequaemſt om God te loven?
Iſt beter wel geaght, of nedrigh en verſchoven?

Iſt

Ist nutter Vorst en Prins,als Bedelaer of Slaef
Ist nutter Herder, als een vorstelijke Graef;
Geen staten, t'sy hoe veel sy van malkander schelen,
Of yder in sijn staet ken Gode 'tsijne delen;
Dogh ? swarelijker ist in weelde en geluck
Te dienen Gode, als het is in ramp en druk;
Meer stof in Herders kluys om God den Heer te loven,
Als 'tPrincen herte vindt in Coninklijke hoven;
Hoe vol het Coninx Hof met weelden is gepropt,
Met wellust sijn gemoedt ten vollen in gekropt,
Nogh ist een groot verschil by 'tleven dat wy leyden
Meer rust geeft d'Herders staf, als Coninx scepter sweyden;
Geen gulden lede kant, soo waerdigh als dit groen
Om met geruste slaep natuurs lust te voldoen,
Geen goude laken ken de Coninklijke Zalen,
Soo cierlijk pronken, als de wel gecierde dalen
Van groene lommers sijn gepronkt, en op geciert,
Met puyk van blader loof; waert pluymige gediert
Met lieffelik gesangh de velt Goon comt ontmoeten,
En inde morgen stondt Godin Aurora groeten;
Geen hoofsche vreughd, hoe soet, 'geen stem, hoe musicael
En geven soeter soet als doet de Naghtegael,
Geen sangh, geen snaren spel, geen hoofsche melodye,
Oft sijn by ons vermaek gelijkerwijs kopye
By t'reghte principael ; wat glans van diamant
Geeft soo veel weerschijn, als den oever dight beplant
Met keurigh blos van Bloem, en purpur rode Rosen,
Die onder jeughdigh groen te pronk staen met hun blosen.

Agh rode Rosjes ? soet van geur?
Myn lieve handt lust u te plucken;
V blos, en inkernate kleur,
Aen myn bedoude mondt te drucken,
En Zuyghen van u Rose blaen
Het geurigh nat daer op gedropen;
T'gheen Nectar sal te boven gaen,
Doe u gesloten Knopjen open.
V Knopjen (dat voor Avont roodt
Ontloken) had den dau ontfanghen,
En met den naght sijn blaetjes sloot
Dat graeght met graeghte myn verlanghen,
Hoe graeghlijk graeght myn graegh begheert,
V lieve Roselaer te buyghen,
Om dau, op Roos gedisteleert,
Voor Nectar van u blaen te zuyghen,
O Roos; ghy die in myn gedaght
Vernieuwt verlopen vrolickheden,
Een Griexcen Conink groot van maght
Traght my sijn minne te besteden.
O Vorst, o Griexce Constantijn
Beheerscher van t'vermaerd Athenen,
Wat ist dat u beweeght, om mijn,
V Coninx liefde te verlenen?
Myn dunckt dat ik sijn Hoogheyd hoor
Met ren ter jaght, door bos en dalen;
En volght met lust de brack opt spoor,
Om t'schuwe wilt te achter halen.

Conink

Coninck, met eenige Adel ter jaght, ontmoet Fauſtina, alle de anderen binnen.

Fauſtina.

Fauſti Conſtantijn; groot mogend Majeſteyt
Ontfang myn morghen groet in goe genegentheyd,
V dienareſſe buyghdt, om hare plicht te tonen,
Conſta. Beleefde Herderin; de liefd wil u verſchonen,
En niet gedooghen dat ſoo lieven Engel knielt,
'tGeen beter voeght aen my.
Fauſt. Agh; oft ghy u onthielt
De luſt tot ſulk geſprek, t'geen boerten is, of veynſen,
Waer door ſijn Hoogheyt tracht de gront van myn gepeynſen
In erren\ſt te verſpien, om ſien oft ik wel ſouw
Soo ſleght ſijn, dat ik my u liefde waerdigh houw;
Int minſte niet myn Heer; ſulx quam noyt in myn ſinne,
Ten voeght niet dat een Prins een ſleghte Herderinne
Sijn liefde bieden ſal, wat ſchuylter doch in mijn,
Dat u tot liefde trekt? agh! Conink Conſtantijn.
Conſta. Dat ik u liefde draegh de Goden konnen tuyghen,
'tIs liefde die my dwinght ter aerden neer te buyghen,
T'gheen my tot liefde trekt, 'tgheen my tot liefd beweeght
Dat ſijn u deughden, waer beneffens dat ghy pleeght
De ſoetſte oeffeningh, dat is het redineren,
'kSegh reden kavelingh, en mach met waerheyt ſweren
Dat noyt geleerde tongh my ſoo wel heeft vernoeght,
Als u lieftaligheyt van 'tGodlijk toegevoeght.
Natuur meer als gemeen in uwe ſchoonheyt wraghte,
Schoonheyt met reen begaeft, doet my nae weerliefd traghte,

V lieven voor myn lief.
Fausti. Ten voeghd u Hoogheyt niet
Dat ghy, groot mogend Vorst, op uwe minder siet.
V minder niet alleen, maer een slaef in geboren,
Daer ghy een Conink syt tot Heerschappy verkoren.
Ik, om het sleghte vee als Harderin te voen,
Ghy om u Rijk, en Croon in staet te rysen doen.
Consta. Wel wijse Herderin, onnodigh deese reden,
Heb ik voor desen niet van myn genegentheden
De reghte proef getoont, heb ik doen blijken niet,
Dat liefd in liefdens keur op gene wetten siet.
Heb ik u niet belooft als Griexce Coninginne
Te maken door de liefd, swoer ik u niet te minne.
Beloofden ik u niet te maken als Vooghdes
Mijns Rijx; en neffens dien Athenens groot Princes.
'kHoop vmmers niet dat u myn liefde sal mishaghen.
Fausti. Groot mogend Vorst, de liefd heeft wonderlijke vlaeghen,
T'gheen sy de een uwr wil, haer d'ander uwr mishaeght.
Consta. Dat speurdmen noyt in die, die reghte liefde draeght.
Fausti. Wie draeghter reghte liefd?
Consta. Die in de liefd volherden.
En noyt, om dit oft dat in liefd verandert werden.
Fausti. Waer vindmen sulcke liefd?
Consta. In 'therte van die geen,
Die inde liefde noyt buyten beloften treen.
Fausti. Waer vindmen lieverts die hun liefds beloften houwen?
Consta. Die sijn te vinden, lief, allenigh door vertrouwen.
Fausti. Hoe vindmen die alleen om datmen dat vertrowt?
Agh! neen, dats misverstandt; Heer, my ten besten houwt,
Dat ik soo stoutelijk myn tegen rede tone,

Ik bid, ſoo ik miſdoe, u Hoogheyd my verſchone;
Het is myn leet dat ick dit ſeggen heb beſtaen.
Conſta. Ghy hebt int minſte deel, my hier in niet miſdaen,
t'Gevalt my, mits t'my luſt u tegen reen te hooren.
Fauſti. Sijn Hoogheyd op myn vraegh dit antwoort ſtelt te voren;
Dat door 'tvertrouwen wert de reghte liefd gekent.
Conſta. Ogh! ja, hoe kent ghy liefd, ſoo ghy miſtrouwend bent.
Fauſti. Hoe ſoudmen trouwe liefd door het vertrouwen kenne,
Mits veynſery, door ſchijn, de trouheyd weet te ſchenne?
De tongh roemt vaek van trouw, daer t'herte tegen ſtrijdt
Dit ken geen trouheyd ſijn, ſchoon ghy vertrouwend ſijt.
Vertroud men jemand trouw, om dat hy daer van roeme.
En ſalmen jemand trouw int ſtuck van liefde noeme,
Om dat hy t'ſelver ſeyd? moet daer wt ſijn vertrouwt,
Als dat hy is getrouw? geen rede ſtaenden houwt,
Dat door vertrouwen jemands trouwheyt wert bevonden,
Wie hier op liefde ſtelt, liefd los, en ongebonden.
Getrouheyd leert de tijt, maer het vertrouwen niet,
Of jemand lieft getrouw, men door de tijden ſiet.
De tijt moet door de tijt getrouheyds proef doen blijken,
Die vindmen trouw, die noyt in trouheyts plight beſwijken.
Conſta. Is niemandt dan getrouw van die, die t'openbaert,
En met de tongh de grondt van trouw te ſijn verklaert?
Myns oordeels, jae, men ken in 'tſeggen waerheyd houwen,
Hoe vindt die trouwheyd, die dit niet en wil vertrouwen?
Fauſti. Myn Heer! de tongh en thert verſchelen vaek ſoo veel,
Ia ſweeren vande trouw, en tonen tegendeel,
Soo dat vertrouwen niet en ken getrouheyd vinden,
Hoe ſeer de minnaers haer aen trouws beloften binden,
Men ſiet hoe dat de tijt veranderinghe geeft,

De

De tijt die openbaert wat dat het herte heeft,
Dats reghte trouwigheyd, van ſulke trouw ik ſpreke
Die altijt blyft ſtantvaſt, en ſonder oyt te breke;
Dees vindmen door de tijt die alle dinghen leert,
Maer door t'vertrouwen niet, mits dien den menſch verkeert

Conſta. 'tIs ſoet geredineert, begaefde Herderinne,
Ik ſpeur met groote luſt de ſchranderheyt uws ſinne;
Ick vinde meer in u als ik in Vrouwen ſagh,
Soo dat ik uwe lof in waerheyd roemen magh:
Dit ſtelle ik ter zijd; ſoo woorden kunnen baten,
Soo woorden kraghtigh ſijn, wilt u door woorden laten
Beweghen tot myn liefd;

Fauſti. Sijn Hoogheyd ſpot met mijn;
Hoe ſoud een Herderin, een Conincx Vrouwe ſijn?
Sal een verſchoven Maeght van laeghe ſtaet geboren
Een Coninckliјke Prins om weermin ſmeken hooren?
Ick bid u, Vorſt; bedaer, u Hoogheyd doet te kort
Sijn Edeldom, ſijn ſtaet; voorſightigheyd my port
Om met eerbiedigheyd u Hoogheyd, en genade
De liefd tot een Slaefin, met reden, te ontrade,
De tijt eyſcht myn vertrek; met u verlof myn Heer.

Conſta. Dat ghy nu ſcheyden wilt vertrouw ik nimmermeer,
Vertoeft myn lief, ik bid.

Fauſti. Noemt ghy my lief?

Conſta. Met reden.

Fauſti. De reden ſeggen neen, en tonen tegenheden.

Conſta. Indien ghy lieve Nymph, de reede plaetſe geeft,
Bevinden ſult dat u myn hert verkoren heeft
Voor opperſte vooghdes, en ſielens wel beminde,
Luſt u daer proeve van, ik ſweert ghy kuntſe vinde.

Fausti. Wat proef ken daer van dogh ſijn Majeſteyt my doen?
Consta. Meer proef als ghy oyt kunt van s'Coninx liefd vermoen,
Ik ſtelle my als Slaef ten dienſten uws gebiede,
Gebied my wat ghy wilt, u wille ſal geſchiede.
Fausti. 'tWaer onbeleeft myn Heer; en ſtaet my geenſints vry,
'tGebieden comt u toe, gehoorſaemheyd voeghd my;
Dogh, ſoo u Hoogheyd ſigh met liefde voelt bevanghen,
En dat het hem gelieft wt liefde, niet door dwanghen
Maer wt goet willigheyd te tonen proef van dien,
Ick wenſch, hoe wel onwaerd, daer proeve van te ſien.
Consta. Wat proef gelieft myn lief.
Fausti. Die u luſt my te geven.
Consta. Eyſcht, bid ik, wat wilt ghy al waer het ſchoon myn leven.
Fausti. Soo waer ik moorderes, in plaets van lief, beulin.
Consta. Neen ſchoone, maer ſult ſijn gebietſteres myns ſin.
Fausti. 'kVerſoek dan jets op u.
Consta. Wilt u verſoeken ſtaeke.
In plaetſe van verſoek u wil tot wetten make,
En ſeght wat ghy begeert dat ik tot proeve doe.
Fausti. Dat ſeggen, maghtigh Vorſt, en comt my geenſints toe.
Consta. Het doet, indient u luſt, ſoo waerdigh my te kenne,
Fausti. Noyt ſal myn heuſch gemoed de kennis ſoo ontwenne,
Dat my de redelickheyd ſoo verrē ſal ontgaen,
Dat ick gebieden ſoud, 'twaer onbeleeft gedaen,
Soud ghy, die in u maght hebt landen, ende lieden,
Soud ghy, die Grieken meught beheerſchen en gebieden,
V van een ſleghte Maeght, en arme Herderin
Gebieden laten? neen, t'is myn gemoed en ſin
Grootmogend Majeſteyd, op 'talder hooghſte teghen.
Indien ik van de Goon had ſoo veel luk verkreghen

Dat ik in ſtaet en maght u Hoogheyd waer gelijk,
Beſat in werelts praght Palleys, oft Coninkrijk,
Niet om dat myn miſnoeght myn kleynheyd op der Aerden,
Niet om dat my begeert traght nae een hoger waerden,
Niet om dat myn gemoed nae werelts ſtaet ſught trekt,
Maer, om dat s'Coninx hert tot myne weerliefd ſtrekt;
Agh dat ik wenſchen moght dat wenſchen niet moght hindren
V eedelheyd, nogh ſtaet in 'tminſte deel vermindren,
Ik wenſchten.
Consta. Wat doch? ſeght ick bid u
Fausti. Neen, o neen.
Consta. Wat ſoud ghy wenſchen? wenſcht.
Fausti. Myn wenſch ſtrijdt tegens reen,
Dogh, liefde ken, indien ik dool, myn miſſlach helen.
Agh! Coninklijke Prins, al myn gedaghten ſpelen
Op t'geen ſijn Hoogheyd my in liefd te voren leydt
Hier over wenſch ik dan dat ſijne Majeſteydt
Moght weſen myns gelijk; bedeelt met minder goede,
En neffens my int velt de ſleghte Schaepjes hoede,
Wiens kleynheyt meerder vreughd als Coninx welluſt geeft
Een Conink alhoewel hy t'al na wenſchingh heeft
Moet dikmaels in meer ſorgh, en quel onruſtigh ſwerven,
En in ſijn overvloedt ſomwijl ſijn luſten derven,
Dat is geruſtigheyd, voedſtreſſe van de deughd,
Geruſtigheyd, wiens luſt paſſeert al ſwerelts vreughd,
Waer vindmen meerder ruſt als in het Herders leven,
Waer wt ik ſwarelijk ſoud kunnen my begeven.
Al waert dat my een Kroon van diamant, en goudt,
Al waert dat my een Hof van Marmor op gebout,
Voor dees myn roſe krans in mangel wierd geboden

Ik ſoudſe laten, en my aghten min van noden
De Scepter, ende Kroon, als Herders ſtaf, waer mee
Wy heerſchen en gebien, ons Schaepjes en ons vee.
onſta. Ik heb alree u wenſch beſpeurt wt uwe reden,
Ik heb alree de proef van u genegentheden;
Ik heb alree de grondt van uwe wenſch verſtaen
V wenſchingh die van my, door liefd ſal ſijn voldaen.
Ik ſal my van het Hof, hier op het land begeven
En leyden neffens u een ruſtigh Herders leven.
Ik ſal, gelijk eertijts, van Princen is geſchiet,
Begeven my te land, verlaten het gebied;
Gelijk Deocletiaen, die Keyſerlijke ſtaten
Die Scepter, ende Kroon vrijwilligh heeft verlaten,
En ſoo de ruſt geſoght ; de vryicheyt betraght
'tGheen meermael is geſchiet by Princen groot van maght,
Den Coninck Conſtantijn verwiſſelt ſijn gebiede
Aen laeghe Herders ſtaet; en traght het Hof te vliede,
Te ruylen Rijk en Kroon, aen ruwe Herders ſtaf
Ter liefd myns Herderins; en ſnyden willigh af
De luſt tot Heerſchappy; en gloriofe daden,
En ſoeken de natuur niet meer te overladen
Met luſt van hoofſche weeld, en heyl-loos overvloed
Gelijkmen int gemeen in sConinks hoven doet.
Den Coninck Conſtantijn ſijn liefde ſal doen blijken,
En tonen dat de praght van hoge Coninkrijken
Hem niet ſoo waerdigh ſijn, als uw geruſte ſtaet,
Die 'swerelts Monarchy al ver te boven gaet.
Ik ſal (met u verlof) my weer ten hove keren,
En ſtellen in myn plaets, om 'tRijke te regeren
Den krijchs heldt Ferdinand; op dat ghy ſiet aen myn,

Wat

Wat dat de liefde werkt, daer liefd, en trouheyt ſijn.

Fauſti. Iſt mooghlijk moogend Vorſt dat ik u ken beweghen,
V Hoogheyt overlegh de ſaeke wel te deghen;
En proeve door de tijd, of ſijne Majeſteydt
Volſtandich blijven ſoud, in ſijn genegentheydt,
Wel heeft op ſeker tijd den Philoſooph geſchreven,
En tot een voorbeelt ons ſijn ſpreuk int light gegeven,
Een ſpreuk die ons voor al behoort in t'hert te gaen,
Een ſpreuk, die nodigh dient by ons te ſijn verſtaen,
Dat is, den menſch moet ſigh ſoo in ſijn ſaken draeghen
't Gheen hy eenmael wil doen, bedencken vele daghen,
Denck aen *Sartorio*, van wien men hoord, en leeſt
Hoe langhſaem dat hy tot het plegen is geweeſt
In ſaken van gewight; noyt liet hy ſigh beroeren,
Maer bleef ſtantvaſtigh, om ſijn ſaken wt te voeren;
Dit ſy u Majeſteyd alleenelijk verhaelt
Wie ſigh niet wel bedenckt, hoe lichtelijk hy dwaelt.

Conſta. Hoe meer ghy met my ſpreekt, hoe meer ik u beminne,
V aerdigheyd munt wt, wel wijſe Herderinne,
Ik gae, en keer ten Hoof, om nae een goedt beraet,
Te wiſſelen de Kroon, aen laeghe Herders ſtaet.

Binnen

Twed

Tweede Handelingh.

Calista, Cantisa.

Calista. Cantisa!
Canti. Wat gelieft haer Hoogheyd de Princes.
Calista. Wat tijd ist? seght my doch.
Canti. De klok sloegh hallef ses.
Mit dat u Hoogheyd waert ten hoven afgetreden,
Calista. Cantisa, ist soo laet? hoe voel ik my bestreden
Van liefd tot Ferdinand; Cantisa, u vertrekt,
Nu ben ik ymmer vry; Calista, agh, ontdekt
V innerlijke smert, versaghtse door het klaeghen,
Wilt u verborghen pijn int hert niet langer draeghen
Meld u genegentheyd, tuyghdt dat ghy sijt gesint
Tot Ferdinandi liefd; tuyghdt dat ghy hem bemindt;
Hoe sal dit best geschien? 'k ben maghteloos int pleghen
Van liefdens listigheyd; hoe wel tot liefd geneghen,
Agh! minne God, in my gebreekt een goede raedt,
Daer by voorsightigheyd, om dees myn tere staet
Aen Ferdinando opt bequaemste te ontdecken,
Agh, had ik jemand die my moght sijn hulp verstrekken,
Hoe soud t'verliefde hert verquikken in sijn druk,
Hoe blijde soud ik sijn nogh in myn ongeluk;
Dat ik Cantisa gingh myn liefd te voren houwen.
Calista! swaerlijk ist op menschen te vertrouwen.
Nogh swarelijker ist, en oorsaekt meerder smert,
Wanneer dat men sijn quel verborghen wil in t'hert;
Gemenelijk bleef die in ramp spoed meest verleghen,

Die door te bloden vrees ſijn meningh had verſweghen,
Dies ik myn liefd ondek, wie dogh, wie vind ik beſt?
Cantiſa? neen. waerom? daer is in dit geweſt
Geen menſch die ik myn liefd derf beter toevertrouwen,
Als haer; dies ik de ſaek haer wil te voren houwen.
Cantiſa is getrouw, en heeft een goet beleydt,
Cantiſa dient de ſaek van veer eens aengeſeydt.
Cantiſa!

Canti. Wat gelieft u Hoogheydt?

Caliſta. Iets t'geen ghy
Bequaemlijk (na my dunckt) wt voeren kunt voor my.

Canti. V Hoogheyd my gebied.

Caliſta. Wat ſoud ik u gebieden?

Canti. Het gheen Princeſſe wil dat van my ſal geſchieden.

Caliſta. En oft dit myn gebod waer tegens u gemoedt?

Canti. 'tIs geen volmaekte dienſt die men onwilligh doet.

Caliſta. En oft u myne dienſt tot nadeel moght gedijen?

Canti. Een trouwe Dienares moet dat geduldigh lijen.

Caliſta. De ſaek heeft geen gevaer, ten waer ſ'u laſtigh vil.

Canti. Geen laſt (hoe ſwaer) ſy wert verlight door goede wil.

Caliſta. 'tSijn woorden.

Canti. Als getuyghen myns genegentheden
In wilge dienſt tot u.

Caliſta. Wie ſigh vertrout op reden
Staet op een loſſe grond, en onvaſt fundament.

Canti. 'kHoop dat haer Hoogheyd my voor een getrouwer kent.

Caliſta. Sout ghy Cantiſa, wel van uwe trou begeren
Verſekeringh te doen, en my met eden ſweren
Dat wat ik u ontdek ſal blijven in't ſecreet.

Canti. Ik ſweert, vertrouw myn vrij al t'ghene dat ghy weet.

Haer

Haer Hoogheyd heeft voor myn getrouheyd niet te vresen;
Begeert al wat ghy wilt, 'ksal u gedienstigh wesen.

Calista. Cantisa, soudt ghy t'doen?

Canti. 'kSal doen wat ghy ghebiedt,

Calista. 'kWil jets versoeken, maer int minst gebieden niet.
Cantisa, agh, wat ist? of ik my schoon inbeelde
Te swemmen in een Zee van wellust en van weelde,
Cantisa, agh, wat ist? of al een sterflijk mensch
Op Aerden alle dink heeft na sijn wil en wensch,
'tIs veel, maer niet genoegh, 'kheb alles na myn wille
En nogh en ken de wil begeerlikheyd niet stille:
Ik speur behoeftigheyd in't edele gemoedt;
Ik lijd gebrek, en leef noghtans in overvloedt.
Hoe soud ghy dit verstaen? 'kheb alles, jets ik misse,
Cantisa, wat het sy sult ghy noyt kunnen gisse,
Ik schroom dat ik het segh.

Canti. 'kSweer dat het my verdriet
Dat uwe Hoogheyd schroomt,
Spreek wt.

Calista. Ick durve niet.

Canti. Princes, onlast u hert van innerlijk beswaren,
En meld my u secreet.

Calista. Sond ik het u verklaren?

Canti. Ogh! ja Princes.

Calista. O neen, o neen Cantisa, neen.

Canti. Ey, waerom niet?

Calista. Om dat het tegen strijdt de reen.

Canti. De reen?

Calista. De reedelikheydt verbied my u te seggen,
De lasten, die eylaes my op het herte leggen.

En persssen t'teer gemoed met innerlijke pijn,
Soo dat de schaemte seydt, het melden magh niet sijn;
Hoe wert myn siel bestreen, hoe myn de sinnen malen,
En ken met sijn gedaght geen mensche achter halen?
Wat soete sotterny beheerscht Calistaes sin;
En sluypt, en kruypt ter sluyk tot dees myn boesem in?
En plaeght, en knaeght myn hert met noyt versoghte plagen,
Die maechdelijke schaemt aen my verbiedt te klaeghen.
Cantisa, soudt ghy niet wel light de grondt verstaen?
Canti. Myn dunckt Princes, ik sou u meningh nu haest raen,
Princes, hoe nae ist liefd waer van ghy wort bestreden?
Calista. Cantisa, liefde ist, die my door al de leden
Met schrick, met angst, met schroom, soo fel en bitter quelt,
Dat niet het hert alleen, maer oock de siel ontstelt,
Canti. Princes de liefde is vol wonderlijke vlaeghen,
Calista. Sy geeft den eene vreughd, sy doet den ander klaeghen,
Cantisa, liefde is van wonderlijken aert,
De liefde die verblijdt, de liefde die beswaert.
Canti. Princes, het liefste lief, geeft liefde, nae liefds lije,
De liefd verselt met vrees, geeft dikmaels t'soetste vrije,
Calista. Cantisa, twaer geen noot dat my de vreese smert,
Soo hy (die ik bemin) my liefden in sijn hert,
Maer agh! dat ik hem lief is nogh aen hem verholen,
En dat hyt niet en weet, doet my de sinnen dolen,
Wat ist oft ik hem lief, soo hy dat niet en weet?
Wat ist of hy t'al wist, en my geen liefd besteedt?
Eylaes! ik lief, en ben opt alderhooghst in vrese,
Soo k'hem myn liefde bie, sal s'hem onwaerdig wese,
Cantisa, agh! wat raet, hoe legh ik dit best an?
Canti. Ick sal u dienstigh sijn Princes, alwaer ik can,

Indien ik weten moght wie dat u Hoogheyd minden,
Ik twijffel niet, oft ſoud u Hoogheyd hulpe vinden.
Caliſta. Cantiſa, moght dat ſijn.
Canti. Princes, het ſal geſchien,
Gebruykt my in u dienſt, myn trouheyd ſult ghy ſien.
Caliſta. k'Vertrouw myn op u trouw, dies ſpreek ik ſonder ſchromen
Ick heb, eylaes de liefd te diep int hert genomen,
En weet niet oft die geen die van my wort bemindt
Tot myne liefden ook ſal weſen wel geſint.
Ghy weet, Cantiſa, wel, waer Maeghden moeten vrije,
Hoe ſelden datmen ſiet die liefde wel gedije;
Dit is het geen my quelt, Cantiſa, agh! dit iſt
Het geen my pijnight, mits het hert t'geminde miſt;
Wat raedt? wat middel ſal Caliſta kunnen vinde,
Dat ſy haer liefde magh ontdekken haer beminde?
Wat middel dienter beſt in deſe ſaek gedaen?
Waer door dat ik hem geef myn meningh te verſtaen?
Canti. Indien u Hoogheyd my gelieve te doen wete
Wie t'is die ghy bemindt, en hoe hy is gehete;
Ick weet, Princes, een vondt te vinden, die u dient.
Caliſta. Cantiſa, agh! Cantiſa, ſpreekt ghy ſoo ghy 'tmient?
Canti. V Hoogheyd ſy daer van verſekert.
Caliſta. Dorſt ick melden
Wie dat het is, eylaes, de waerdighſt aller Helden
Die in het Griexce Hof oyt komt of is geweeſt,
In moedigheyd van moedt, als aerdigheydt van geeſt.
Cantiſa, ſijns gelijk en leefter niet op Aerden,
Sijn deughden munten wt ver boven alle waerden.
Cantiſa, 'therte my in liefdens vlamme brandt,
En diet my branden doet is Ridder Ferdinand.

Canti. Ist Ferdinand Princes.
Calista. 'tIs hy, die'k liefde draeghe,
'tIs Ferdinand op wien speelt al myn wel behaeghen,
'tIs Ferdinand, die my in liefde branden doet,
Hoe wel van laeghe stam, is edel van gemoedt.
En vrees sijn heusch gemoed, sal geensints kunnen lijen,
Dat ik hem soeken wil te locken tot het vrijen.
Cantisa, agh ik vrees, als hy dit sal verstaen,
Hy sal't my weygren, en myn liefde gans versmaen,
Canti. Int minste niet Princes, maer tegens u vertrouwen
Sal Ferdinandus sigh op 'thooghst geluckigh houwen:
Wat reden souden hem beweegen af te slaen,
V liefde, waer door hem wert meerder eer gedaen?
V Hoogheyd overweeght, dat sijn onwaerdigheden,
Noyt hebben reght verdient, dat ghy hem soud besteden:
V waerdigheyd, Princes, Princes van Coninx bloedt,
Denkt wie hy is geweest, en hoe ook opgevoedt.
Ik hoop niet dat Princes in errenst dat soud menen,
Dat sy met Ferdinand soud traghten te vereenen?
Hy die niet meer en is, als een Schaep Herders soon,
Ghy 'sConinx Doghter, van de grote Griexce Kroon.
Calista. Cantisa, swijght, ik wil, en sal hem liefde draeghen.
Canti. Al wat u Hoogheyd wil, dat sal my wel behagen.
Calista. Soo doet dan dat ik wil, mits dat ik u beloon.
Canti. Cantisa willigh is te doen nae u geboon.
Calista. Cantisa, kost het sijn dat hy my eens quam spreken.
Canti. Princes, behendich sal ik dese saek besteken.
Calista. Agh! moght ik Ferdinand hier tavondt by my sien.
Canti. V Hoogheyd sy gerust, ik weet het sal geschien.
Calista. Cantisa, ach, eylaes, hoe woud ghy dat beleggen?

anti. Dat ſal ik u Princes, in korte reden ſeggen,
Dit ſal myn aenſlach ſijn, de wijle dat ik weet
Dat Ferdinand, Princes, is een begaeft Poët
Die ſoet en aerdigh rymt; ſal ik van hem begeren
Dat hy u Hoogheyd wil van avondt nogh vereeren
Een Liedtjen, waer na dat u luſt op t'hoogſte trekt,
Die tot het ſinghen van ſijn ſoete vaerſjes ſtrekt;
'tIs ongetwijffelt of ghy ſult u wenſch verkryghen,
aliſta. Cantiſa, wel bedoght, maer bid u, wilt dogh ſwyghen
Van t'gheen ik heb geſeydt, ghy weet dat maeghden eer,
Wert lightelijk gequetſt, want die is ſwak en teer.
Cantiſa, gae, ik bid.
anti. Ik doe nae u begeeren.
aliſta. Wat liefde werken ſal, dat moet de tijt voort leren.

Binnen.

Ferdinandus.

Na dat Cantiſa my die blijde bootſchap broght,
Als dat my de Princes tot haren dienſt verſoght
Met myne rijmery, heb ik daer jets geſchreven,
Het geen ik de Princes Caliſta meen te geven;
Agh Vaerſjes, waert ghy dogh van ſulk een aert en kraght,
Dat ghy myn lievend hert vertoonden haer gedaght.
Agh, vaerſjes, dat ghy koſt getuyghen aen haer ſinnen,
Hoe dat ik liefde draegh, en niet en durf beminnen;
Ach! Vaerſjes, dat ghy koſt haer Zieltje doen verſtaen
Hoe dat myn Zieltjen is haer Zieltje toegedaen.
Agh! Vaerſjes, dat ghy koſt voor uwe Rijmer klaeghen,
Light ſoud Princes haer liefd tot Ferdinandus draeghen,

Maer

Maer agh, als ik bedenk hoe't luk haer heeft bedeelt,
Hoe veel Caliſtaes ſtaet met Ferdinand verſcheelt
Iſt vrughteloos; daer comt Princeſſe my ontmoete,
Princeſſe, met verlof dat ik u Hoogheydt groete,
Caliſta. Wat reden, dat ghy doet u groetenis aen my?
Ferdina Op dat Princes mits dien ontfangh myn rymery.
Caliſta. Hoe Ferdinand, wat s'dit?
Ferdina T'geen ghy my hebt geboden
Door uwe dienares.
Caliſta. tEn is int minſte van noden,
'kBen anders nu bedaght.
Ferdi. Soo bid ik dan verſchoont
V dienaer! ach Princes, die ſigh boetvaerdigh toont
De wijl hy tegens uwe Hoogheyd heeft miſdreven.
Caliſta. Waer is u rijm?
Ferdi. Princes, ey, wilt het my vergeven,
Ik weyger u het rym hoewel ghy dat begeert.
Caliſta. Ik ſegh u geeft het my.
Ferdi. Onwaerdigh iſt, ik ſweert.
Caliſta. Wel Ferdinand, magh my die eer dan niet gebeuren?
Ferdi. Ick vrees of de Princes haer daer aen moghte ſteuren.
Caliſta. Wel iſt dan ſoo gemaekt, ſoo luſt het my te ſien.
Ferdi. Princes, den Hemel gun dat ik gena verdien.
Caliſta. Doet ghy dit om verdienſt? dit comt my vremt te voren.
Ferdi. Verdienſten van genaed, indien ik moght verſtoren
V Hoogheyd.
Caliſta. Ferdinand, behandight my t'gedight
Ferdi. Indient u ſoo gelieft, Princes, k'voldoe myn plight.
En wil gehoorſaem my aen uwe Hoogheydt draeghen;
Gun, Goon, dat haer dogh magh rymery behaeghen.

Gy leest Sinnens mondts.

Calista. Wel Ferdinand, wats dit? wat beelt ghy u niet in?
Wat hebt ghy, ſegh my dogh? met dit u rijm int ſin?
Wat waent ghy dat de min myn hert heeft in genomen?
Wat waent ghy, dat ik ſoud hier door tot minne comen?
Wat meent ghy Ferdinand, dat my de minne terght,
En dat myn eedel hert u tot het minnen verght?
Geenſints.
Ferdi. Princes, ik had noyt diergelijk gedaghte,
Noyt heeft haer Hoogheyd ſulx int minſte te verwaghte
Van Ferdinando; die ſigh nimmer ſoo verſtout,
Maer als een ſlechte Slaef van uwe Hoogheyd hout;
Waer op ſoud ik my dogh ſoo ſeere verhovaerde,
Ik die een Herder ben geweeſt van ſleghte waerde,
Die Schapen ende Vee te lande heb gehoedt,
En ben in kleynheydt, hoe wel deughdſaem op gevoedt;
Soo dat ik nader handt ſoo verre ben gecomen,
Dat ik de Wapens heb met luſt ter handt genomen,
En ſijne Majeſteyd u Broeder trou gedient,
Daer my t'geluk opt hooghſt haer gunſte heeft verlient,
En my ten hove heeft tot hogher op gereſen,
Dogh ſonder dat ik ſoo vermetelijk ſoud weſen,
Dat ik gedaghten kreegh van ſulke hovaerdy,
Als dat Princeſſe ſou genegen ſijn tot my,
'kHoop, reden heeft in my Princes, een meer vermoghen,
En ſal in Ferdinand die ſotheyd niet gedoghen.
Caliſta. Ghy reedlijk Ferdinand, neen, alte groots en trots
Aght ghy u tot myn min, dewijle ghy te ſchots
De minne ſchelt voor ſot, en ſeght dat u gedaghten,

Noyt na Princesse min door liefde, sullen traghten.

Ferdi. Ten aensien, agh Princes, ik sulx onwaerdigh ben,
V Hoogheyd alte hoogh, te kleyn myn kleynheydt ken;
'k Aght my u Slaef onwaerd, dat magh ik vrylijk sweren.

Calista. Oft ik u minden, soud ghy t'minnen wel begeren?

Ferdi. Het antwoord op die vraegh, Princes, valt my te swaer,
Mits dien ik niet en weet oft veynsen is, oft waer.

Calista. Ghy twijffelt, hoor ik wel, oft ik u moght beminnen,
En heb alree gespeurt d'hovaerdigheyd uws sinnen.

Ferdi. 'kEn doe Princes, ik sweert, soo waer ik neder buygh.

Calista. Hoe Ferdinand, ik neem u woorden tot getuygh,
Ghy twijffelt oft ik veyns dan oft ik waerheyd spreke:
Waer wt ghy blijken doet een vast en seker teke
Van uwe twijffelingh, oft ik u min, oft niet,
Dit is laetdunkentheyd, die men u pleghen siet.
Een Vremdelingh, nogh meer, een Herder die voor desen,
Een Slaef, een Hoeder vande Schaepen pleegh te wesen,
Sal die vertrouwen dat een Maeght van Coninx bloet
Hem minnen soud? ghy toont d'onheusheyd uws gemoed,
Onlydlijk ist, ik sweert, en ken het niet verdraghen.

Ferdi. Princes, indient soo sy, wensch ik der Goden plaghen
In sulken groot getal op myne hals gelaen,
Dat lijf en leven my daer onder gansch vergaen:
Soo'k een gedaghte kreegh van sulke hovaerdije,
Wensch ik de swaerste straf op my, die men can lije.

Calista. 'kHeb Ferdinand, geveynst, en t'seggen niet gemeent,
Verschoon my, heb ik u in uwe eer verkleent;
Ik sweert, ik heb van u een al te goet vertrouwen,
Ghy meught het Ferdinand, wel vast en seker houwen
Dat ik u liefde draegh.

En

Ferdi. Eer ſal den Hemel ſijn
Berooft van theldre light, en klare Sonne ſchijn,
Eer ſal den Naght in Dagh, eer Lught in Aerd verkeren,
Eer ſal het pluym gediert de water vloed begheren
En neſtelen in Zee, daer 'twoeſte water ſtroomt,
Eer ſal t'geſchobde Vee ſigh voeghen op t'geboomt,
Eer ſal den Hemel d'Aerd van al het Aerds beroven,
Eer Ferdinandus dit vertrouwt, of ſal geloven.
Caliſta. Het is u miſverſtand dat ghy miſtrout van myn.
Ferdi. Ik weet wie dat ghy ſijt, en wie ik pleegh te ſijn.
Caliſta. Dit ſchijnt my toegepaſt op t'gheen ik heden ſeyde,
Als dat voor deſen ghy de Schapen pleegh te weyde:
Ik bidde Ferdinand, hem ſulx te belghen niet,
Mits dien dat ſeggen my ſoo wel als u verdriet.
De reedlijkheyd verbied ſijn minder kleyn te aghten,
En eerlijk iſt int kleyn, nae hoger eer te traghten,
Ik lief u Ferdinand, en ſweert, glooftme vry.
Ferdi. Agh! dat geloof, Princes, comt nimmermeer in my.
Caliſta. Dat is quaetwilligheyd, die menſchen ken beroven
Van goede wille, om te willen niet geloven,
t'Gheen hem tot vordel ſtrekt, gae met my inde Zael
Daer ik van deſe ſaek wat meer aen u verhael.
Ferdi. Haer Hoogheyd my verſchoon, 'tis tijt ten Hoof te keren,
Caliſta. Weygert my Ferdinand, ſijn by ſijn te vereeren?
Hy gae dan daer 'them luſt.
Ferdi. Ik weygre nimmer niet,
Van t'gene de Princes aen Ferdinand gebiedt.

Beyde binnen

Ferdinandus.

Hoe light kent luk den Mensch van 'tlaegh tot hoogh verheffen,
Wanneer den Mensch de tydt van sijn geluk ken treffen.
V sy, o grote Goon, myn dankbaerheyd tot lof,
Dat ghy my hebt gevoert hier in dit Griexce Hof,
Hier in dit Griex Palleys, waer t'luk my heeft gedreven,
En daer tgeluk aen my, nogh meer geluk wil geven,
Door liefde des Princes, wiens hoge Majesteydt
Genoeghsaem blijken doet dat haer genegentheydt
Opt hooghst tot mywaerts strekt; tot een waraghtigh teken
Van hare liefdens proef, is my genoegh gebleken;
Dees sleutel is getuygh dat my Calista mindt,
Wegh wijser, waer door dat nu Ferdinandus vindt
Een ingangh tot sijn liefd; dees gaeft ghy my, en seyde,
Ik sal myn Ferdinand, op dese naght verbeyde.
O woorden, van myn lief besegelt met een kus,
O Cipria, gun my die tyd dat ik eens blus
De neyghingh mynes liefd, dat is van hare wanghen,
De over soete vreughd, door kusjes te ontfanghen,
'kSegh kusjes van haer mond, en lipjes als korael,
Waer wt ik Nectar suygh, en liefdens voedsel hael.
O tijd, sijt niet te traegh, maer rept u, om te brenghen
Die uwr, die lieve uwr, wilt my o tijd gehengen,
Dat Ferdinandus met Calista sy verselt
O tijd, brengh my die uwr die sy my heeft bestelt.

Binnen

Derd

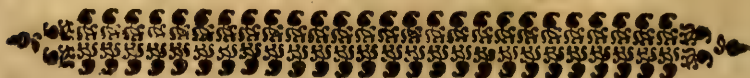
Derde Handelingh.

Conink met alle de Edelen, en Hofgesinde, beneffens twee Raeds-Heren.

Koni. Manhafte Helden, en ghy Ridderlijke Heren,
Tijts toeval eyscht van my een wijl van t'Hof te keren,
Om tgeen de noot vereyscht van my te sijn volbroght,
Dies wegen dienter aen den Raet te sijn versoght
Een Gouverneur int Rijk met stemminge der Standen,
Als Vorsten mynes Hof, en Heren deser Landen,
Gesamentlijk vergaert ten Hove hier by mijn.
1.Raets Sijn Majesteyd verkies een die hem dunkt te sijn
Bequaem, om t'Hof en Rijk voorsightigh te regeren,
'tGheen aen sijn wille hanght, niet aen de wil sijns Heren.
Koni. Al staet een Konink vrij te volghen sijne maght
Al wort een Konink wijs by yder een geaght,
Nogh wijselijker ist een saek te overweghen
Met wijser, als het is sijn eygen sin te pleghen,
Dies wil ik dat men stem wie men t'gebieden doe.
2.Raets Sijn Majesteyd verkies, wy stemmen met hem toe.
Koni. Wie salmen best des Rijx regeringh toe vertrouwen?
1.Raets Die uwe Majesteyd daer toe bequaem sal houwen.
Koni. Ghy Heeren, 'kwil hier in met u te rade gaen.
2.Raets Al wat u Hoogheyd doet is goet en wel gedaen.
Koni. Ghy Heren, wilt u stem hier over horen laten.
1.Raets Gehoorsaemheydt die voeght aen goede ondersaten,
Geen reedlijk onderdaen gedoghe dat sijn Heer,
Soud stellen onder hem sijn wille, en begeer,

Dies ſijne Majeſteyd gelief ons voor te draeghen
Een die het hem geliefr, het ſal ons wel behaghen.
Koni. Wat dunkt u Heren, van den Ridder Ferdinand?
2.Raets Die aghten wy bequaem tot Goverheur van t'Landt,
En dit u Coninkrijk, ten tijden uws af weſen.
Koni. Dewijl ſigh Ferdinand gedraeghen heeft voor deſen
Voorſightigh, wijs en kloek in alle ſijn beleydt
Vertrouw ik hem de ſaek.
Ferdi. Groot mogend Majeſteydt
Ik, die eerbiedigh my aen uwe Hoogheyd tone,
Verſoeke, iſt u wil, gelieft my te verſchone,
Als onbequaem, en ook onwaerdigh te gebien.
Koni. 'tIs Ferdinand, myn wil, ik wil het ſal geſchien,
Dat ghy op myn bevel ſult werden angenomen.
1.Raets Volbrenght dan dit gebod wt s'Coninx mond gecomen.
Koni. En doet aen my den Eedt van u getrouwigheyd.
Ferdi. Alſt dan ſoo weſen moet, ſweer ik ſijn Majeſteydt,
In alles myn getrouw, op u bevel te draeghen.
Koni. 'k Vertrouwt u mits men noyt als trouheyd in u ſaghen
Ick ben met Ferdinand ten vollen vergenoeght
En nae gehoorſaemheydt ghy u altſamen voeght
Om my getrouheydts Eed, ſoo dat behoort, te ſweren,
En Ferdinandum, als u wettigh Vorſt te eren
Soo langh hy in het Rijk de plaets van my bekleedt.
Altſa. Gewilligh doen wy aen ſijn Majeſteyd dien Eedt.

Binnen

Vertho-

Verthoningh.

Ferdinandus, in presentie van alle de Edelen, doet den Eedt aen den Konink.

Verthoningh.

Den Konink presenteert de Scepter aen den Ridder Ferdinand.

Verthoningh.

Alle de Edelen, ende des Rijx standen doen den Eedt aen Ferdinand.

Verthoningh.

De Konink neemt sijn afscheydt van alle de Heeren, ende hofgesinde.

Constantinus, onder sijn Coninklijk habijt hebbende een Herders kleedt, comt met eenige Dienaers.

Vertrek.

Diena. Wy doen het geen sijn Majesteyd gebiet.

Binnen

Consta. Nu ben ik ymmers, daer my niemand meer en siet.

Daer

Daer niemand melden sal t'geen liefde my doet plegen,
Geen staet sught ken myn hert tot Hoogheyd soo beweghen,
Als wel de liefde my tot kleynheyd neder trekt,
Om dat door liefde, thert tot kleyne laegheyd strekt.
De Kroon, de Scepter, t'Rijk, de Koninklijke Staten,
Wil ik ter liefde van Faustina gaen verlaten.
Wegh Koninklijk Habijt, wegh Perlen, Schat en Gout,
Wegh Koninklijk Palleys van Marmor opgebout,
Wegh weelden vol verdriet, wegh wellust sonder vreughde,
Wegh hoofsche veynsery, schijnheyligh sonder deughde,
Wegh Wereltlijke eer, van wien de wijsheyd seydt
Dat alle glory is maer stof, en ydelheydt:
Hoe menigh Vorsten sijnder door de doot vergeten,
Die swerelts Monarchy in lust hebben beseten.
Waer is hun glory nu, waer dogh hun Heerschappy?
Waer Scepter, waer de Kroon, waer al de Monarchy?
Verrot, vergaen, verteert, gelijk een rook verdwenen,
Hun vlees als stof en asch, vervallen vande benen:
Wie heefter lust sijn hert te hangen aen het goedt,
Wanneer hy dit bedenkt met aendaght in t'gemoedt:
Wie voelt sigh tot de eer des werelts aengedreven,
Die in sijn hert bedenkt de kortheydt van dit leven?
Wegh werelts ydelheyd, wegh segh ik wt myn sin
Wegh, segh ik wt myn hert, en comter noyt weer in.

Wat ist een soete vreughdt,
Een wellust, en geneught,
In Somer tijdt t'aenschouwen
De Telghjes groen van blaen
Die op hun struykjes staen

In welige Landſdouwen,

Daer t'pluymige gediert
Soo vrolik tieriliert,
In ſchauw van groene bomen,
Daer ruyſchend beek, en bron,
(Begroet van morgen Son)
Wt ſtorten hare ſtromen.

Beſprenghen Duyn en Dal,
En groen begaefde Wal
Wiens vers ontloken ſpruytjes
Den offer van hun geur
Verſpreyen op de kleur
Van Bloemen ende kruydtjes.

O koele water vliet,
Ghy die u drifjes ſchiet
In criſtalijne ſtroompjes,
Hoe liefelijk en ſoet
Speelt in u water vloedt
'tGewemel vande boompjes,

Wiens tackjes dight van groen
De ſtroompjes proncken doen
Met vrolike cieraden,
Daer 'tklare criſtalijn,
Een Spiegel ſchijnt te ſijn
Voor pronk van Roſe bladen.

Hier is de plaets, waer myn
Faustina pleegh te sijn,
Hier sal ik haer verwaghten,
Hier sal ik offer doen,
Omlommert van het groen,
En voeden myn gedaghten.

Gaet neder sitten inde groente.

Faustina Singhende.

Wie heefter meerder rust,
Die sijn gemoedt, voldoet
In wel vernoegvinghs lust:
Oft die door Werelts maght,
Van begeert, overheert,
Na meerder Hooghheyd traght?

Eervarentheydt die leert
Dat overdaet, niet baet.
Die t'meest heeft meer begheert:
In meerder rust hy leeft:
Die sigh voeghdt, wel vernoeght
Int weynigh dat hy heeft.

Wat baet een Coninx troon,
Wat Heerschappy, vooghdy,
Wat baet een Gouden Kroon,
Soo t'herte ongerust
Wert geplaeght, en doorknaeght
Van onversade lust.

Gee

Geen schat geen overvloedt,
Geen hoofsche maght, nogh praght
En geven soo veel soet,
Als wel 'tvernoeghen geeft
Aen die gheen, die te vreen
Gerust in kleynheydt leeft.

Hoe wel ken sigh in kleyne saken
Een wel vernoeghde gheest vermaken,
Daer d'overnoeghde in sich veelen
Gheen vrolikheyd ken mede delen.

De Rijken in haer rijke gaven
Sijn dikmaels min als Arme Slaven,
Vernoeghden, hoe wel min gegeven,
Sijn rijk, schoon dat sy arrem leven.

Men siet hoe veel tijdts vele menschen
In d'overvloedt, om meerder wenschen;
En als't na wensch al is ontfanghen,
Sijn 'tstricken daer men aen blijft hanghen.

En kunnen selden ruste voeden,
In wrack, en gierighe gemoeden,
Maer doen door lust van meer begheren,
In plaets van rust, de rust ontberen.

Consta. Faustina, lieve Nymph, sie hier wat liefde doet,
Ick aght geluckigh my dat ik u hier ontmoet
Int krieken vanden dagh, en vrolike boschagie.
Fausti. Ik groet sijn Majesteydt,

Consta. Ik hoop dat myn vryagie
V hertjen, Herderin, nu sal vernoegen doen,
Mits ik voor Conincks Hof verkies dit lieve groen:
Voor Princelijk gewaed, dees fleghte Herders kleren,
Om voortaen neffens u als Herder te verkeren
Hier in dit vrolik Wouwt, en klaver rijke Dal
Waer ik de Schaepjes met Faustina hoeden sal.
Wiens stadigh by sijn my op t'hooghste sal behaghen,
Om Hert, om Ziel en Sin wt liefden op te draghen
Aen u, aen u, myn lief, myn lieve Herderin,
Om wien ik t'Hof verlaet, en d'Herders staet bemin.
Fausti. 'k Verwonder my op t'hooghst van t'gheen ik sie geschiede,
Dat ghy, groot Mogend Vorst, u Coninklijk gebiede,
V Scepter, ende Kroon, u hoogh verheven staet
Altsamen, soo ghy seght, om mynent wil verlaet,
Heeft liefde soo veel kraght; waer wt is dit geresen?
Ik ken bedenken niet wat datter dogh magh wesen
In my, ik segh in my, die niet bedenken ken,
Waer door ik, mogend Vorst, u liefde waerdigh ben.
Consta. Door schickinge der Goon, heb ik u lief verkoren,
Door jets dat van natuur u jeughdt is aengeboren,
V Geest, u aerdigheyd, opt aerdighst gemaniert
Met wetenschap, en deught opt alderhooghst geciert
Gaen boven een Princes in Coninklijke hoven;
Wat gaven datter sijn d'uw, gaense ver te boven
Fausti. Sijn Hoogheyd stelt in lof myn kleynheyd alte hoogh,
De reden my gebied dat ik het niet gedoogh.
Consta. t'Is reen, ik u soo hoogh gelijk myn selver aghte,
Ten aensien liefde siet op liefdens wet en maghte.
Fausti. Vermagh de liefd soo veel?

Consta. Soo veel de liefd vermagh,
'k Sweer, Constantijns gelijk men noyt ter werelt sagh.
Fausti. Groot Mogend Majesteyd, u voorstel doet my vresen.
Consta. Wat vreest ghy dogh?
Fausti. Eylaes, moght ik versekert wesen
Van liefds getrouwigheyd, en ongeveynsde min.
Consta. Daer van sal tijd de proef betonen Herderin.
Fausti. De vrese my voorseydt u liefde sal verkeren.
Consta. Van myn getrouwigheydts volherdingh wil ik sweren.
Fausti. Sweer niet groot Mogend Vorst.
Consta. Ik, die wt liefd u noeme
Myn lief, neem tot getuygh al dese lieve bloeme
De kruyden, en het groen en al het soet gewas
De bomen dight van blaen, het klaverrijke gras,
De velden nat bedouwt, besprenght met versche stroomen,
De wegen om en t'om met telligh rijke bomen
En geurigh kruydt beplant, myn lieve lief Faustijn,
Die sullen van myn trou stantvaste tuyghen sijn
En sullen inde plaets, dat haer de spraek ontbreke,
V tuygen myne liefd, betonen u een teke
Van myn stantvastigheyd, die eerse sal vergaen,
Het telligh rijke wouwt doen sonder bladers staen,
Indien ik ontrouw ben, sal wraek de Goden porren
Als dat sy struyk en stam, verdelghen, en verdorren,
Verpletteren 'tgewas van versch ontloken groen,
Indien ik ymmer denk ontrouw aen u te doen.
Maer soek in tegendeel wt liefden, u te trouwen,
V voor myn Eghte Vrouw te lieven, en te houwen;
Het Coninklijk gebied my teenemael 'tontslaen,
Als Herder neffens u de Schaepjes weyden gaen,

t'Bekommerlijk gewoel, t'onrustigh hoofsche leven,
Heb ik om uwe liefd verlaten en begeven,
Het koninklijk gewaed in Herders kleet verkeert
'k Weet niet wat ghy tot proef myns liefde meer begeert.
Fausti. Dat ik mistrouwend ben, Heer! houd my dat ten goede.
Consta. V mistrouw staet gegrondt alleen op quaet vermoede,
Noyt boud hy wel, die boud op een quaet Fondament,
En sulx doet ghy, mits dien ghy quaet vermoedend bent.
Fausti. Mits onder schijn van goedt, 'tquaet ken verborghen wesen.
Consta. Wie 'tquaet vermoedt eer 'tis, heeft nodelose vresen.
Fausti. 'tIs onversightigh dat men t'quade niet voorsiet.
Consta. 't Vermoeden vreest vaek quaedt, en 'tquaede schuylter niet.
Fausti. Daer raekt vermoeden dan door tijts verloop ten ende.
Consta. Men moet geen quaet vermoen, daer men noyt 'tquaet bekende
Fausti. 'tQuaet, daer het niet en is, comt door gelegentheydt;
Gelegentheyd, myn Heer, den Mensch tot misbruyk leydt.
Consta. Wat oorsaek isser dogh, die u daer voor doet vresen?
Fausti. Mits ik bespeur, o Vorst, 'tgeen niet behoort te wesen.
Ik ben een arme Maeght, een sleghte Herderin,
Ghy sijt een Coningh, en begeert dat ik u min,
Hoe waer het mogelijk dat dat wel soud gedije,
De tijd, en wangunst souden my dat luk benije,
De hoofsche Adeldom, geteelt van Coninks bloet,
Gedooghd noyt dat een Prins aen my die eere doet,
Princessen, hoogh van staet, met al de Hof gesinde,
Die sullen aende spijt haer wil en maght verbinde,
Om my met volle wraek, als een verdiende straf,
Van uwe liefd, o Prins, onwaerd te trekken af,
Schoon ghy my had beloofd, soud geen beloften houwen,
En uwe liefd tot my soud metter tijd verkouwen,

Ik ſagh wt dit geluk myn grootſt onluk 'tontſtaen,
Mits uwe liefd tot my, ſoud ſchielijk weer vergaen.
Conſta. Dits quaet vermoeden, 'tgeen ghy niet en moet gedoghen,
Fauſtina, liefd is niet van diergelijk vermoghen;
Als ik u wettigh trouw, het geen ik ſweer te doen,
Hoe ſout ghy dan van my dat quaet kunnen vermoen?
Te meer de wetten ſelfs daer ſouden tegen ſpreken.
Fauſti. Agh! die de wetten maekt, die ken de wetten breken.
Conſta. Een vroom en opreght Prins, is van ander aert,
Die wetten geeft, en ſchent die wetten acht ik waert
Int ſtraffen dubbelt deel.
Fauſti. 'tSijn woorden.
Conſta. Tot een teken,
Dat in dier voeghen ik noyt ſal de wetten breken;
Fauſtina, tis genogh myn meningh onderſoght,
Ik heb, gelijk ghy ſiet, myn liefdens plight volbroght;
En wil volbrenghen al wat liefde ſal gebiede;
Laet my maer ſoo veel gunſt van u, bid ik, geſchiede
Dat ghy beloften doet om myne Bruydt te ſijn.
Fauſti. Agh! Goden, hebt ghy dit beſloten tegens mijn?
V wille moet geſchien, 'ken kent niet tegenſtrye,
Gun dat my deſe liefd ten goeden magh gedye,
Spreekt ſijne Majeſteyt het gheen ſijn herte meent?
Conſta. 'tOnſterfelijk geſlaght wenſch ik dat my verleent
Al 'tghene dat tot ſtraf ken werden voorgenomen,
De Goden doen hun wraek ten vollen op my komen,
En pletteren tot ſtof dit lichaem, ſoo 'kvoordan
V Herder niet en blijf, en u getroude Man.
Fauſti. Soo ſal ik dan door liefd op u myn hertje ſtellen.
Conſta. En ik als Herder u, myn Herderin, verſellen.

Fausti. Ik lief u nu't u lust met my het Vee te hoen.
Consta. Het lust my, mits ik u daer mede dienst ken doen.
Fausti. Wilt ghy, als Herder dan met my de Schaepjes weyden?
Consta. 'k Sal Herder sijn van u, en uwe Schaepjes beyde:
En sweer u van dees tijt te lieven voor myn Vrouw,
In liefde, eer en deught, en in stantvaste trouw.
Binnen.

Vierde Handelingh.

Ferdinandus.

De soete dageraet (naer midder naght ontloken)
Leyt loom, en afgemat, de Sonne neer gedooken,
Schuylt in het west, en vlught met sijn geweken schim
Door Thetis holle vloedt, na d'onderaertsche kim,
En voert de naght te rey, met sleep van Sterre stralen,
Wiens tintelende glans ten Hemel af comt dalen.
O Goddelijk cieraet met Hemels blaeu bepronkt,
O suyvere Diaen, wien Ferdinand belonkt,
Hoe welcom is an my u waerdigste Vrindinne
De naght, ik segh de naght vreughdvoedster mynes minne;
Sijt welcom blijde naght die my tot vreughde strekt,
Ghy, die met flaeuw verschiet het Aertrijk overdekt,
Om Ferdinandus met Calista te doen paren,
O swanghre tijdt, die haest die lieve uwr sult baren
Door welk 'tverliefde hert sal proeven 'tsoetste soet
Waer mede liefde, lieverts hooghste liefde voedt;
Dat is het by sijn, agh! het by sijn van die gene
Aen wien men ziel en hert te samen wil verlene;

Calista

Calista, myn Princes, 'kben blijd, hoe wel ik treur,
Dat ghy my lieft, getuyght de sleutel van u deur.
O sleutel, die haer gunst tot mywaerts kunt getuyghen,
Wilt nu door dees myn hand de stijve kraght doen buyghen
Der stale veren, en het wtgespronghen slot,
En voeren Ferdinand, opt liefelijk gebodt
Van sijn Princes, by haer. Daer sien ik light ontsteken
Wiens schijnsel blinkt door 'tglas; dit is het reghte teken
Van 'tgheen Princes met my besproken heeft, doen sy
By haer te comen op het hooghst gebood aen my.
Daer slaet het twaelf, lieve uwr ghy sijt geboren,
Coom liefde, voer dit hert en Ziel by d'uytverkoren
En alder waerdste pronk van 't Vrouwelijk geslaght.
Nu Ferdinand, tis tijt, u dienste dient volbraght,
Tot dus langh hiel de tijd u Ferdinand hier buyten,
Maer nu gebiedt de liefd u deure te ontsluyten.
Princesse, sijt gegroet.
Calista. Hoe Ferdinand, dus stout?
'kHad u so onbeleeft my leven, niet vertrouwt.
Ferdi. Het gheen ik heb bestaen, geschied door liefdens wette,
'kSegh wetten die Princes my inde liefde sette:
Het was Princessen wil, dies ist van my geschiet.
Calista. Myn wil?
Ferdi. V wil, Princes.
Calista. 'tEn was myn wille niet.
Ferdi. Princesse, hebt ghy my dees sleutel niet gegeven?
Hebt ghy my niet belast, o wellust mynes leven,
Wanneer het twaelf sloegh, dat ik dan vrylijk souw
Ontsluyten uwe deur, en comen by Mevrouw?
Calista. Dat wel, maer waenden u in kennis bet ervaren,

Als dat u aghterdoght, en insight meerder waren,
'tIs maer tot proef geweest, o slegthe Ferdinand,
En ben verwondert over dit u kleyn verstandt:
Schoon ik u sulx gebood, en daer toe al bekoorden,
Kent ghy de Maeghden niet? het waren Vrouwen woorden,
Een Vrouw, een swacke Maeght is van natuur gesint
Te haten d'eene uwr, 'tgheen sy den ander mint.
'tIs naulijx midder naght, daer ik in soete lusten
Lagh op myn ledekant, met sluymer slaep te rusten,
En sonder dat ghy my eens waerschouwt, treet ghy toe,
En siet my hallef naekt; wel Ferdinand, wel hoe
Dus grof en onbeleeft? ik loof niet of u sinne
Verwonnen van de liefd, die branden in de minne,
Mits ghy myn blote borst, en open boesem saeght,
Dit valt te grooten spijt voor een eerbare Maeght.
Ferdi. Vergeeft my dat Mevrouw?
Calista. Ik doe't en ben te vrede,
Com Ferdinand, wilt met Calista binnen trede.

Binnen

Calista, Ferdinand.

'tIs langh nae midder naght, de morgen stond comt aen,
Dies laet ons Ferdinand, myn lief, myn Ridder, gaen
Tot aghter inden Hof; op dat ons niemant hore,
Verschuylen wy ons hier in dighte haghe dore,
Wat verder nogh ik bid.
Ferdi. Ik wil u wille doen.
Calista. Nu Ferdinand, sit neer hier neffens my in 'tgroen.
Ferdi. Princes, als ik aenschouw, en sie om hoogh van verre

In 'tHemel blaeu, de glans van tintelende Sterre
Staetdoghters vande Maen, wiens goddelijke ſtoet
My leert, hoe hoogh dat ik u Hoogheyd aghten moet,
V oogjes agh! Princes, die ſijn als Sterre ſtralen
Wiens tintelende glans tot in myn Ziele dalen
Daer ſy als vonken vuyrs onſteken liefdens Brand,
En ſmelten in een vlam het hert van Ferdinand.
Ha! ooghjes ſoet geſight, ha! liefelijke lonkjes
Wat ſijn u ſtraeltjes dogh? 'tſijn minnelijke vonkjes
Die ghy, Princeſſe Vrouw, in myne boeſem ſchiet,
Als maer u ſoet geſight op uwe Minnaer ſiet.
Ha! ooghjes waer natuur haer proefſtuk moſt vertonen,
Ha! ooghjes, in wien ſchijnt Cupido ſelfs te wonen.
Ha! ooghjes, die alleen wtmunten meught in lof,
Mits Cipria in u houdt haer Palleys en Hof.
Princeſſe, die myn Hert hebt aen het u gebonden
En hebt het nu gequetſt, myn lief, met ſoete wonden;
Een lonkje van u oogh, een kuſje van u mondt,
Die hebben my gequetſt, die maken weer geſondt.
V liefelijke mondt, wiens root korale lipjes
Bevoght met Nectar douw, doen bloeyen uwe lipjes
Veel roder als korael; en kunnen door een kus
Verlenen Hemels ſoet wanneer ik maer eens blus
De graeghte van myn liefd, o kuſſinghs ſoet vermaken,
Gun my Princes? dat ik u lipjes magh genaken.

Caliſta. Het veynſen heeft voort aen in my geen plaetſe meer,
Dies kus ik Ferdinand.

Ferdi. Ik myn Princeſſe weer.

Caliſta. Ik voel een lieve luſt myn blijde geeſt beſpringhen
Om dit u liedtjen, hier myn lief, nogh eens te ſinghen.

Sittende inden Hof, Singht Calista.

Wat vermoghen
Heeft ſchoonheydt niet int weſen van een aerts Godin?
Die door d'ooghen
Een Ziele ken ontfonken, inde brandt van min,
Soet geſight,
Gelijk een Sterre light
Sijn uwe lonken,
Die my als vonken
Voor d'oghen blonken,
Doen 'tooghe light ontſloot,
En my, en my een vonk in'therte ſchoot

'tBlos van Rooſjes
Heeft geen gelijk, nogh weerga ('tſy hoe ſchoon beſprenght)
By de blooſjes
Wiens inkarnaet is met albaſter wit doormenght;
Lieve mondt
Met lipjes rood en rondt,
Albaſter tanden,
Sne witte handen,
Die doen myn branden,
Soo dat ik inde pijn
Verſmelt, verſmelt als Sneuw in Sonne ſchijn

Binnen

De

Constantinus, Faustina.

De hoogh getopte linde bomen,
(Begroet van koele water stromen)
Getuyghen, hoe stantvast en trouw
Dat ik tot uwaerts liefde draeghe,
En op het hooghste my beklaeghe,
Dat ik mins lusten niet magh boeten aen Mevrouw.

Fausti. De tijd, myn lief, ken dat niet lijden,
De eer gebied my sulx te myden;
De schaemte stel te strenghen wet,
En willen niet dat ik myn sinne
Verwinnen laet van Princen minne,
Ten sy dat my de trouw daer toe heeft tijd geset.

Consta. Die tijd, weet ghy, is al besloten,
Versekertheyt hebt ghy genoten.
Waer toe myn min de lust ontseyt?
Ik Sweer u voor myn Bruydt te trouwen,
Hoe kunt ghy langher tegenhouwen,
De lusjes van myn min, wt liefds genegentheydt.

Fausti. Agh! Prins daer sijn verscheyde wetten,
Die my u minne lust beletten,
Onrijpe vrught gedijt tot smert,
De raeuwe spijs, door gulsigh eeten.
Veroorsaekt siekt, gelijk wy weten,
Dies bid ik, stelt de lust van minne wt u hert,

Soo langh, tot ghy my door de trouwe,
Ontfanghen sult voor Echte Vrouwe,
Als dan sal ik, mijn lief, u sin;
Als dan sal ik u graegh verlanghen,
Dit suyvre lichaem doen ontfanghen,
Ontfanghen in mijn schoot u Princelijke min.

Consta. O min toond in my te groten kraghte,
Soo langh ken Constantijn niet waghte,
Dies koel myn lust; gun Constantijn,
Sijn minne smerten te versoeten,
V schoot met minne te begroeten,
Faustina is myn lief, en sal myn Vrouwe sijn.

Fausti. Daer leeft geen Minnaer op der Aerde,
Soo hoog in staet, soo groot van waerde,
Ter werelt niet soo lieven vriendt,
Die ik myn Maeghdom wil vertrouwe,
Ten sy ik eerst ben sijne Vrouwe;
En hy door liefde die in d'Echt aen my verdient.

Consta. Soo wilt ghy dan myn min die gunste niet vergunnen?
Fausti. Ten waer dat eerbaerheyd het soud gedoghen kunnen,
Ten waer dat Echte trouw ons Zielen 'tsamen bond,
Want minne lust voor d'eght, is alte groten sond.
Consta. Die sonde, ken ons Echt ten vollen weer verschone,
Mits dien ik sweer aen u, myn Echte trouw te tone.
Fausti. 'tIs niet genoegh myn Heer, trouw moet voor minne gaen,
Belofren gelden niet, ik neem geen woorden aen.
Consta. Wilt ghy dat ik dan sal van u myn liefde trecken?

Fausti. Veel liever als dat ik myn kuysheyd soud bevlecken.
Consta. En hebt ghy niet belooft te wesen myne Bruydt?
Fausti. Verwaght die tijd, soo niet, sijn die beloften wt:
Soo ghy my liefde draeght, soo ghy my soekt te trouwen,
Waerom en wilt ghy my myn eer niet laten houwen
Tot dat bequame tijd, myn selver sal gebien,
Dat ik u, Constantijn, in minne wetten dien.
En myn verbonden plight sal neygen myne sinnen,
Te gunnen uwe lust de soetigheyd der minnen.
Ik bid u, Prins, dat ghy soo langh u lusten staekt
Tot dat gelegentheydt ons daer toe vrijheyd maekt.
Consta. Die vrijheyt staet u vrij, ghy meught die vrijheyd nemen.
Fausti. Indien ik vande wet der deughde wil vervremen,
En stellen eer, en schaemt gelijkelijk ter sy,
Ach! Prins, had ghy my lief ghy verghdent noyt van my:
Daer is te veel getuygh, het is te vaek gebleken,
Dat Minnaers hunne liefd, en trous beloften breken
Wanneer de min haer lust voort trouwen had geboedt,
Stiet men d'onteerde Maeght als eerloos met de voedt:
De min is van dien aert, de min heeft sulke streeken,
De min (myns oordels) ken niet beter sijn geleken
Als by een moedigh Paert, dat vremde spronghen springht
Ten sy men het betoomt, en met den teugel dwinght,
De trou betoomt de min, de Echt beteugelt lusten,
Wanneer ik eghtelijk by u myn Prins moght rusten,
Wat souder kunnen sijn van 'tgeen natuur my gaf,
(Dat sweer ik by u Kroon, en Coninklijke Staf)
Dat ik niet soud aen u vrijwilligh over geven?
Om daer mee na u lust in Eghte min te leven,
Maer nu, eylasy, nu en magh het niet geschien,

Het

Het geen natuur als dan myn lusten sal gebien,
Dies, bid ik, Prins, bedaert, bedwinght u lust door reden.
Consta. Faustina, ik en ben met woorden niet te vreden,
Gund my 'tgheen ik versoek, mits dat ik sweer getrouw
Te blijven in myn liefd; en voor myn Eghte Vrouw
(Gedurende de tijd myns levens) u te minnen,
Met ongevalste liefd, met hert met Ziel en sinnen,
Waerom een Prins in dit versoghte niet voldaen?
Waerom Faustina, my de min niet toe gestaen?
Daer ik niet soek de bloem uws kuysheyts te besmetten
En sonder te voldoen des Echts heylighe wetten,
Te schenden uwe eer, neen, dats myn meningh niet,
Dat ik u door de min soud brenghen in verdriet,
Dat sweer ik voor de Goon, die my doen neder buyghen,
Om u de sekerheyt myns trouwe te getuyghen:
Neem myn beloften au, en gund my mins vermaek.
Fausti. Agh! Prins ghy wilt van my, dat ik de eer versaek.
Agh! Prins, ghy wilt van my de hooghste schat myns leven.
Agh! Prins, ghy wilt dat ik de schaemte sal begeven.
En laten nae u lust, misbruyken myne schoot,
Agh! Prins, soo 'twesen moght, ik waer veel liever doot.
Niet dat ik u misgun myn vlees tot mins vermaken?
Niet dat ik u misgun myn suyvre schoot te raken?
Maer, omdat Godes wet op 'thoochst daer tegen strijdt,
En om dat nogh de tijd die vrijheyd niet en lijdt,
Min pleghen voor de trouw, is trouw, en eere schenden.
Min pleghen buyten Eght baert droefheyd, en ellenden.
Min plegen voor de tijd, is beyde sond, en schandt.
Consta. Faustina staet te vast op Vrouwen misverstandt,
En geeft geen reden plaets. 'tWaer schande min te pleghen

Soo

Soo minne luſt niet waer tot eghte trouw geneghen:
Indien de minne luſt waer op bedrogh gegrondt
Ik ſtond het met u toe, ſoo waer het ſchand, en ſond,
Maer nu niet, mits dat ik myn trouheyd aen u ſwere.
Fauſti. Agh! is dat nu u ſin, die ſin ken licht verkere,
De graeght maekt ſpijſe ſoet, maer 'thert daer mee verſaet,
Heeft dikmaels walgingh, mits 'tgeproefde tegenſtaet,
De Maegdom van een Maeght voedt dikmaels liefdens kragten
En doet een minnend hert, nae minnens luſte traghten.
Maer agh! in dat geval de minne luſt beproeft,
Maekt minnaers ſonder ſmaek, en Maeghden heel bedroeft.
Conſta. Noyt ſal Fauſtina dat in Conſtantijn bevinden.
Fauſti. Wie ſal als borghe ſigh aen my daer voor verbinden?
Conſta. Myn Princelijke Eedt; en dees myn Herders ſtaet.
Fauſti. In min is Princen Eedt een kranke toeverlaet:
De Princen, in dat ſtuk ſijn aen geen wet gebonden,
Al breekt een Prins ſijn Eedt, hy maekt van ſond geen ſonden.
Een Prins is wil een wet, heeft hy de wet miſdaen,
Wie ſal in hunne wil de Princen tegen ſtaen?
Ach! Conſtantijn, ik bid, ey hoor na myn gebede,
Traght ghy nae uws gelijk; en laet my hier in vrede
Myn lieve Schaepjes, en my Lammers weyden gaen,
Want Princen liefde ſtaet in 'tminſte my niet aen:
V Hoogheyd my verſchoon, en gund op myn begere,
Dat ik met u verlof, magh weder thuys waert kere.
Conſta. Gaet daer u luſt.
Fauſti. Ik gae, met u verlof, myn Heer.
Conſta. Vaerd wel.
Fauſti. Ik groet de Prins.
Conſta. En ik Fauſtina weer,

Faustina!

Fausti. Prins.

Consta. Hoe ist, wat hebt ghy voor genomen?
Faustina, gaet ghy dan soo sonder weer te comen?

Fausti. Gelieft sijn Hoogheyd jets, hy heeft my te gebien?

Consta. Oft ik gebood, en my gebod niet moght geschien.

Fausti. Sijn Majesteyd die moght my een gebodt op leggen,
Alwaer met reden moght Faustina tegen seggen;
Maer, wat betaemlijk is, staet my ten hooghsten toe,
Dat ik op u gebod gehoorsaemlijk voldoe.

Consta. T'is reght; maer agh sal ik myn wens dan niet verkrijgen?

Fausti. Sijn Hoogheyd die gelief daer stille van te swyghen,
Dat sal dogh niet geschien, ten sy ik ben getrouwt.

Consta. Faustina, ken het sijn dat ghy een Prins onthouwt
Sijn min? door welk hy soekt u tot sijn Vrouw te maken?
Faustina, magh een Prins niet tot sijn lust geraken?
Daer hy sijn trouwe sweert, en daer hy eden doet
Als dat hy eeuwigh u in 'therte lieven moet?
Faustina, ken een Prins soo veele gunst niet winne,
Dat hy een Herderin beweghen ken tot minne?
Faustina, heeft een Prins soo veel vermoghen niet,
Dat hem op eed van trou de min haer lusten biedt?
Faustina, ken een Prins, soo veele niet verwerven?
Faustina, moet myn lust u schone lichaem derven,
En missen langher nogh de wellust van u schoot?
Soo houdt het dat ghy sijt de oorsaek van myn doot.

Fausti. Ik niet, genadigh Prins, ghy selve voedt u lijen,
Ghy selve d'oorsaek sijt van u inwendigh strijen.
Ghy selve doet u selfs, een pijnelijken pijn,
Om dat u lusten meer als uwe reden sijn.

Meer

Meer reght hebik als ghy, mits dien ik u niet verghe,
Maer ghy tot uwe lust Faustina soekt te terghe,
Ghy selve d'oorsaek sijt van minnens heete vlam.

Consta. Die is de oorsaek, daer den oorspronk eerst wt quam.

Fausti. Den oorspronk quam uyt lust.
Lust quam wt u geresen.

Consta. Mits ghy de lusten maekt moet ghy ook oorsaek wesen,
Want sonder u, had ik u tot geen lust versoght.

Fausti. Hoe Prins, heb ik de lust u in het hert gebroght?
Dats misverstandt, ghy selfs hebt die daer in gedreven,
Gelijk ik daer van ken bequaeme reden geven,
'kNeem datter jemand waer, die op den klaren dagh
Het sy een groot juweel, oft iet wat waerdighs sagh,
En hy met lust bestondt, aen dat juweel te raken,
Ia sonder reght, of reen tot eygendom te maken.
De vraegh is, oft juweel, dan oft begerigh hert
Vande verkrijginghs lust de schult gegeven wert?

Consta. Ik segge, het juweel.

Fausti. 'tSijn ongerijmde saken.
Wat niet en ken misdoen, hoe ken dat schulde maken?
Het is het hert eylaes, dat van de lust verheert,
(Het gheen hem niet behoort) ongoddelijk begeert,
Want op de reden die sijn Hoogheyd wilt betonen,
Kost yder dief daer mee sijn dievery verschonen,
De reden anders leert, wie wil dat hy niet moet,
Die is de oorsaek selfs van 'tonreght dat hy doet.
Ken nogh sijn Majesteyd mins lust niet neder setten?

Consta. Geen reden hebben kraght myn lusten te beletten.

Fausti. Soo gaen ik, en ik wens dat 's Hemels Majesteydt,
V herte, Mogend Prins, op goede wegen leydt.

 V Hoog-

V Hoogheyd sy gegroet, myn tijd die is verlopen.

Binnen

Consta. Hier is voor Constantijn geen wtkomst te verhopen.

Binnen

Vijfde Handelingh.

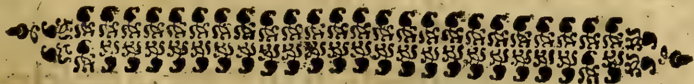
Calista.

Hoe heughlijk ist, de gheest int gheestelijk te voen,
Hoe rustigh ist 'tgemoed in deughde te voldoen.
O Goddelijke wet! hoe Zaligh ist te leven
Naer 'sHemels wetten, ons van 'sHemels Vooghdt gegeven,
O Edele natuur, o redelijke gheest
O menschelijk vernuft, soo los en onbevreest
In 'tgheen natuur en Ziel ten hooghsten ken beschade,
Door misbruyck van het goed, wt lust tot overdade:
Wat baet de menschlijkheyd, wat dogh verstandigh sijn?
Het is gelijk een kaers by klare Sonneschijn.
Dat jemand wijsheydt heeft om 'tmisbruyk af te snyden,
En selver niet en wil het quaet misbruyken myden.
O Edele natuur, hoe vaek ist hert bedroeft
Wt lust tot overvloedt daer ghy maer weynigh hoeft?
Dits misbruyk inden mensch, eylaes gemene plaeghen,
Waer vindmen menschen die haer hedendaeghs soo draeghen
Als wel het Heydendom voor desen heeft gedaen,
Wiens leven 'tChristendom te boven is gegaen?
Wat Christen traght de wet der deughden soo te eeren,
Als wy wt Seneca, en andre Heydens leren?
Hy seght, de Salicheydt des levens die bestaet,

Daer

Daer in, dat men natuur geenſints te buyten gaet.
O woorden welge ſeydt o! Goddelijke reden!
Wat iſt oftmen hier is als Goden aengebeden
Wat iſt, eylaes wat iſt een ſchim, een ydel niet
Een drift, een water beek die los daer hene vliet.
Wat iſt in aertſche luſt te ſwemmen, en te leven,
Ken overvloedt natuur meer als het hare geven?
Wat iſt, in maght en ſtaet van werelts eer te ſijn,
Strijdt, quellingh inder daet, maer glory inde ſchijn.
Wat iſt in Monarchy ten Hemel op getoghen,
Wiens glory als een rook verdwijnt voor onſe oghen,
Gheen hoger Monarchy, als is de ware deughdt,
Vriendinne des natuurs, en Zielens hooghſte vreugt,
O deughd, o ed'le deughd, o Goddelijk vermaken,
Die uwe gaven proeft, wat ken die ſoetheyt ſmaken.
Hoe innigh is de Ziel vervrolikt en verblijt
Wanneer ſigh jemand in deughds oefeninghe quijt,
anti. V Hoogheyd ſy bewuſt hoe dat hier is gekomen
Princes van Perſijen; die hare plaets genomen
Heeft int Atheenſche Hof.
aliſta. Laet alles ſijn bereyt,
Op dat men (ſoo 'tbehoort) Princes ten hove leyt.

Binnen

 Vertho-

Verthoningh

Als waer de Princes van Persijen, met alle haer swiet en Edelen, van Calista en alle haer Hovelinghen wort verwellecomt.

Verthoningh.

Als waer den Conink Constantinus met vreughde van alle sijn Hofgesinde wort ontfanghen.

Verthoningh.

Als waer Constantinus de Princes van Persijen, vriendelijk verwelcomt.

Conink met Calista, ende alle de voornaemste Edelen verfellende de Princes van Persijen.

Consta. Wat dunkt haer Hoogheyd dogh van ons Atheens gewest?
Caster. Ick houw Persijen goet, maer Grieken voor het best.
Calista. Princes die spreekt geveynst.
Caster. 'kEn doen in goeder trouwen,
En heb een groot vermaek in Grieken te aenschouwen,
Tis Heerelijk belandt, en deftich van gebouw.
Geloofft Princes, dat ik veel van Athenen houw.

T

'tIs ingebooren aert, en 'tmenſchen herte eyghen,
Als dat het merendeel der menſchen ſullen neyghen
Te oordelen voor beſt de plaetſe huns geboort,
Maer ik in dit geval ſpreek hier in ſoo 'tbehoort.
onſta. Met u verlof Princes wy weer ten hove kere,
Om heden deſen dagh te vieren 'tuwer ere;
Tot teken, ons op 'thooghſt, Princes, u komſt vernoeght.
Gae, datmen ſigh ten hoof op 'talder ſpoedighſt voeght,
En datter ſy beſtelt de alder ſoetſte ſaeken,
Waer mee men de Princes op 'tvrolikſt magh vermaken.
iena. Groot mogend Majeſteyt, tis alles daer gereet.
onſta. Ghy Heeren, dies met ons altſamen binnen treet.

Altſamen Binnen.

Rey van Heydinnen, Singhende.

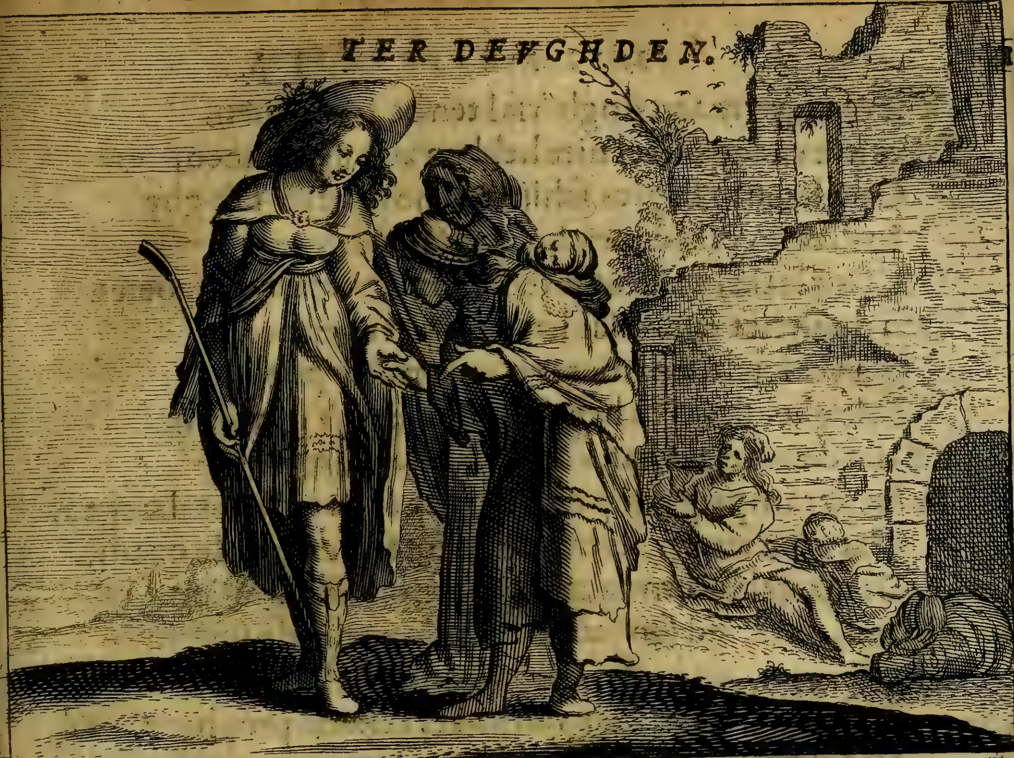
Welige kruyden, tierighe bomen,
Ghy die dees luwe lommert groen,
Ruyſchende beken, vlietende ſtromen
Hoe beſigh ſijt ghy in u doen,
En roert het loof van Eyk, van Elſt, van Linden,
Als de Noorder winden, inde nare nacht,
V ſtam en ſtruyk verdrukken, en verſlinden,
Daer ghy ons doet vinden
Merrigh, pit, en kraght,
Om 'twonder werk van onſe prophecy
Te geven klem int ſtuk van hun waerdy.

Als uwe ſtruyken bladere draeghen,
In d'eerſte jeught van groente ſtaen,

En

En dat de ſnelle donder ſlaeghen
Met brand van blixcem neder ſlaen,
En branden as wt bladers vers ontloken,
Dan heeft eerſt het ſpoken, ſijn volkomen aert,
Als wy met met dees geſmeulde kruyden ſmoken,
'tSwarte Altaer ſtoken
Dat het vreſe baert,
En ſchrick in 'thert van anghſtvallighe lien,
Indien ſy maer ons offerande ſien.

Fauſti. Ick ſpeur wt u geſangh, als dat ghy ſijt geneghen,
Met dit gebloemt, en kruydt de ſwarte kunſt te pleghen,
Waer in het Heydendom, als hoogh en wel geleert,
Voor deſen, en ook nogh wort loffelijk geeert:
Hoe wel de Chriſten plight my weygert hulp te ſoeken
Door uwe prophecy; maer Godloos te vervloeken
'tOnheyligh Heydendom, dat ſigh in deſen quijt,
Sal ik, en moet wt noot van innerlijke ſtrijdt,
V gunſten aenſoek doen, om my te openbaren
Wat my geſchiet is, en als nogh ſal weder varen,
Heydin Dat ken ik door myn kunſt, in uwe handen ſien,
'kWeet wat u is gebeurt, en wat nogh ſal geſchien,
Indien het u belieft, ſal ik het grondigh ſeggen.
Dogh ! moſt eerſt in u handt een kruyſten pennink leggen.
Fauſti. Wel aen, ik ſal voldoen het geen ghy my gebiedt.
Heydin En ik u melden 'tgheen u onlanghs is geſchiet,
Bedroefde Maeght, int eelſt van uwe jonghe jaren,
V is een groot verdriet, ach leyder weder varen,

Het ſcheen of u 'tgeluk tot Hoogheyd trecken wouw,
Als u een maghtigh Vorſt verſoght te zijn ſijn Vrouw,
Maer door de minne luſt u friſſe jeught beſtreden,
Soght na ſijn wil 'tgebruyk van u volmaekte leden,
Dogh, hy hier in geſtut, nam afſcheyt, en vertrok,
V, ſchone Herderin, tot ramp, en ongelok.

Fauſti. Ik ſchrik, van 'tgeen ik hoor, 'tis waer, dat ſulx geſchiede,
'k Verwonder my op 'thooghſt, van 'tgheen ik in u liede
Beſpeur; ſoudt ghy my voorts wel kunnen doen verſtaen
Hoe het in dit geval met my nogh toe ſal gaen?

Heydi. Ogh ja! daer van ken ik u vaſte blijk betonen.

Fauſti. Dat doet, ik ſal te dank u dienſten weer belonen.

Heydi. Veel ramp en ongeval hanght u nogh boven 'thooft,
Meer lijen ſtaet u aen, als ſelver ghy gelooft:

V leven lijt gevaer, dogh 'tsal ten besten comen,
Mits nyt en logentael niet hebben aen de vromen,
Gaet heen in Pagies schijn ten hove, daer sult ghy
In dienst geraken, en bespeuren het gevry
Des Conincks, waer wt u veel ramp spoet sal ontmoeten
Dan dogh het eynde sal het alles weer versoeten.
Na veel geleden smert en ongemeene pijn,
Sult ghy, ik sweer het u, des Coninx Vrouwe sijn.

Fausti. Of dat den Hemel gaf, en dat ik alle plaeghen,
Ja dat ik ramp op ramp en smert op smert moght draegen,
Wat noot waert, als het nogh tot sulken eynde quam,
Dat ik gehuwt moght sijn aen Coninklijke stam:
Ik leed, en streed soo langh met d'opgeleyde smerte
Als 'tleven lijden kost, in dit verwonnen herte.

Heydin. 'tGeen ik u segh, gaet vast; wat raekt de prophecy,
Het alderminste deel misllukten oyt in my,
Meer diend u niet geseydt, meer mooght ghy nu niet weten.

Fausti. O wijse Propheters, ghy die u hebt gequeten
Seer vlijtigh in myn dienst; ontfangh u loon van myn,
Ik reys voor pagi heen, om sien hoet eynd wil sijn.

Binnen.

Constantinus, Casterna.

Na dat ik, o Godin, dees laeste naght voorleden,
Gevoelden myne Ziel met minne schicht bestreden,
Heb ik myn offerand Cipria toegewijt,
Met dees beloftenis, dat ghy Godinne, sijt
De wellust van myn hert, de vreughde van myn leven,
Aen wien ik myne Ziel wil willigh overgeven;

Ach,

Ach! overschoon Princes, ontfanght, ontfanght een hert,
Dat niet meer myns en is, maer heel het uwe wert.

Caster. Hoe Monarchale Vorst, my meer om liefd gebeden,
Daer ik u Hoogheyd heb ontdekt door welke reden
Ik tot geen liefde my int minste stellen ken,
Soo bid ik u, indien ik soo veel waerdigh ben,
Dat my sijn Majesteyt, niet wil van liefde spreken.

Consta. Casterna! ach Princes, ghy dwinght my om te smeken,
Ghy terght my tot gebeen, ghy perst my dat ik moet,
Myn klaghten aen u doen, ja vallen u te voet;
Geknielt, o Aerts Godin, ter Aerden neer geboghen,
Leyt Conink Constantijn, en bidt u om medoghen.

Caster. Ik kniel en bid aen u dat ghy u bidden staekt.

Consta. Princes, u heusheyt my tot meerder Slave maekt,
Hoe meerder ghy my bidt, hoe meerder myn gebeden
Tot uwaerts moeten gaen; dies toont medogentheden
En loont myn liefd, met liefd, o overschoon Princes,
O Afgodin myns herts, o Ziele voedsteres.

Caster. Ick bid, noch eens ik bid, ja bid nogh ander werve,
Soo sijne Majesteyt my hoeden wil voor sterve
Dat hy van liefde swijgh.

Consta. Is liefd u sulke pijn,
Princes, oordelt ghy liefd dan tiranny te sijn?
Is liefde ach soo wreet, is liefde een Beulinne,
Hoe sal ik dit verstaen, hoe sal ik dit versinne;
Ghy sterven, om dat ik u weder liefd betraght,
Princes, eylaes, waer voor wort Constantijn geaght?

Caster. Indien sijn Majesteyt wist myn gelegenthede,
Ik weet hy oordeelden dat ik niet buyten rede
Maer seker gingh in 't gheen sijn Hoogheyt qualik duydt,

Mits dien ik ben, eylaes.
Consta. Wat dogh? *Caster.* Een anders Bruydt.
Consta. Ha overwrede Goon! Hoe Constantijn dus tegen?
Ach Hemel, isser dan geen middel, te beweghen
V opperste vooghdy, om 'tgeender is geschiet,
Door u Almogentheyt te brenghen weer tot niet.
Princes Casterna ach, dees overwrede woorden,
Doen my myn hert, eylaes, met duysent pijnen moorden,
Het leven ben ik wars, ik wensche na myn doot,
Ach Aerde barst van een, en opent uwe schoot,
Om droeve Constantijn op heden in te swelghen,
Wie daer?

Faustina in Pagies kledingh.

Fausti. Groot mogend Vorst, en wilt u dogh niet belghen
Dat ik u lastigh val.
Consta. Wat wilt ghy dan van myn?
Fausti. Ik wensche dat ik moght des Coninx Pagie sijn.
Een dienaer hier ten Hoof.
Consta. Van waer sijt ghy geboren?
En hoe u name sy, dat lust my eerst te horen.
Fausti. Ik ben een Herders Kint te lande opgevoedt
Hoe wel van laeghe staet, heb ik een heus gemoedt,
En tracht door trouwe dienst tot eer en lof te komen,
Dies heb ik myne reys hier in het Hof genomen,
Constans is myne naem, gebooren hier te landt.
Consta. Constans, ik acht u naem gaet boven u verstandt,
Int woort van Constans meer verborgentheden legge,
Als Constans selver soud met reden kunnen segge,

Myn

Fausti. Myn naem, Groot mogend Vorst, acht ik soo veel geseyt
Als dat ik ben en blijf steets in stantvastigheyt.
Consta. Gaet heen ten Hoof.
Fausti. Ik doe naer u Hoogheyts bevele,
En hoop Faustina sal haer reghte rolle spele.
Binnen
Consta. Princesse, ach Princes Casterna, schoon ghy waert,
Een ander toegeseyt gelijk ghy my verklaert,
Onmooghlijk of de Goon beletten u 'tvereene,
Laet ik u Paris sijn, en sijt ghy myn Helene.
Caster. Groot mogend Majesteyt, ik bid u laet ons gaen,
Light ik op u versoek myn beter sal beraen.
Binnen

Seste Handelingh.

Faustina.

Hoe holt en solt den Mens wanneer hy is in 'tminnen,
Wat doet de liefde niet de Menschen al beginnen,
Wat voert de liefd niet wt, wat durft hy niet bestaen,
Wat wortter door de liefd van Menschen niet gedaen?
Ik, die als Herderin, de Schaepjes pleegh te weyde,
Ben door de liefde nu te lande afgescheyde,
Al waer den Conink in vrijagie was met mijn,
En hier doet liefde my nu 'sConinx pagie sijn;
O wonderlijke loop van light verkeerde tijden,
Ik heb, o tijt door u, myn droefheyt en verblijden,
Faustina int verdriet nogh hare vreughde vint,
Mits dien sy dienen magh die, die sy trouwlijk mint.
Faustina heeft geluk in haer bedroefde smerte,

Mits dien sy daeghlijx siet hem, die sy lieft van herte;
Maer ach! wat ist? eylaes, als ik my wel besin,
Dees vreughd schijnt wat te sijn, maer heeft haer prijkel in
Hoe soud het Coninx hert sigh kunnen soo verneren,
Dat het een Herderin ten eghte soud begeren?
Faustina, tis bedrogh, hoe ist bedriegery?
Den Conink ymmer heeft daer toe gebeden my
En met een dieren eed sijn trouws beloft gesworen,
Faustina, sleghte Maeght, u moeyten is verloren:
Noghtans verhoop ik iets tot vordeel mynes mins,
En dat ten delen op het seggen des Heydins;
Maer agh dees brief doet my niet sonder reden vrese,
Dat de Princesse sal des Coninx Vrouwe wese,
Dees heeft hy my belast te brenghen voort aen haer,
Ach Hemel, wat valt my dit droevigh, hert, en swaer.

Casternaupt. Daer comt sy aen, ik ga, om haer den brief te geven.
Princes, ik die ten dienst des Coninx hoop te leven
In alle trouwicheyt voldoe myn 'sConinx last
'tGelief haer Hoogheyt dat sy desen brief aentast.

Caster. Heeft u in sijne dienst des Conink aen genomen?

Fausti. Ia, mogende Princes.

Caster. Van waer sijt ghy gekomen.

Fausti. Ik ben hier op het landt gebaert, en opgevoedt.

Caster. Eylaes, wat sluypt en kruypter door myn laeuwe bloet.
Hoe is u naem?

Faustı. Constans.

Caster. En out, hoe menigh jaren?

Fausti. By naest de seventien.

Caster. En seght my eens wat waren
V Ouders dogh voor lien?

Eylaes

Iusti. Eylaes, hoe mach Princes dus scherrep op my sien,
Soud ik wel sijn verraen?
Caster. Wat praet ghy in u selven.
Iusti. 'kSegh dat myn Vader pleegh te spitten en te delven
Myn Moeder, is Princes, een sleghte Herderin.
Caster. Ach! sijn bevalligheyt betovert hert en sin,
Waerom verlaet ghy 'tlandt, en soekt ten hoof te dienen.
Iusti. Op hoop, 'tgeluk my moght een waerder staet verlienen,
Princes, wat wert dien Mens van Menschen dogh geacht,
Die inde armoedt slooft, en niet na meerder traght?
Wat ist een Slaef te sijn in nedrigheyt verschoven?
Wat ist een lust, geeert te sijn in 'sConinx hoven?
Wat ist een werelts vreught als jemant raekt wt noot
En door getrouwe dienst, comt van een kleyn tot groot?
Caster. Ik speur u heus gemoedt dat is tot staet genegen,
Seer selden wort het luk van sulken een verkreghen,
Die nae geen luk en traght, maer die soo doet als ghy,
Die speurt dat het geluk hem selden gaet voor by.
Eylaes, als ik aenschouw de geestigheyt sijns wesen,
En sijn bevallicheyt bespeure neffens desen,
Soo brand myn hert in lust van lieffelijke min,
Sijn aerdicheden, ach, die steelen my myn sin.
Iusti. Hoe seyt Princes?
Caster. Ick segh, sijt ghy tot staet geneghen
Door myn ken u geluk ten hooghsten sijn verkreghen.
Indien ghy dienen wilt, my, die u dienst begeer?
Iusti. Princes, in dienst ben ik verbonden aen myn Heer.
Caster. Wat dat belanght daer van wil ik u wel bevrijen.
Iusti. Genadighste Princes, dat ken myn hert niet lijen,
Dat ik in myne dienst soo light verkeren souw,

Nu

Nu dienaer vande Vorst, en morghen van Mevrouw.
Caster. Dat waer lightvaerdigheyt, een oorsaek my te haten.
Soudt ghy u tot myn dienst dan niet gebruyken laten,
Als ghy versekert waert daer door tot staet te treen?
Fausti. Mits ik verbonden ben waer buyten alle reen,
Dat ik Princesse Vrouw, een hooger staet begere,
Dats waer, dogh wilse niet ten sy 'tgeschiet met eere.
Caster. Tot eer, en staet ken ik u brenghen soo ghy wilt,
Hy is 'tgeluk niet waerdt, die willens 'tluk verspilt,
Oft ik u soght tot staet en hoogheyt op te trecken,
En oft my lusten u een hulpe te verstrecken
Tot ongesiene kans, soudt ghy dat wel versmaen,
En selver u geluk moedtwillens tegen staen?
Dat acht ik neen, mits dien dat alle Menschen poghen,
Door het geluk in staet haer selver te verhoghen,
Ghy kunt indien ghy wilt, wie niet wil als hy kan,
En ken niet als hy wil, is selver oorsaek van
Sijn na berouw, en smert, door 'tonbedaght versmade
Des doet hy wel die sigh wel laet ten besten rade,
Constans.
Fausti. Princes.
Caster. Eylaes, eylaes, wat lijd ik strijt,
Mits dien ik u niet geef het geen ghy waerdig sijt:
Indien ik na myn gunst u van het myn moght geven
Ick gaf u.
Fausti. Wat Princes.
Caster. Myn hert, ja selfs myn leven.
Fausti. Princes.
Caster. Constans.
Fausti. Princes, wats dit?

Eylaes

aster. Eylaes, ik ſweer
Dat ik den Conink lief, maer lief u nogh veel meer.
austi. Iſt droom?
aster. O neen.
austi. Iſt ſpot?
aster. Ook niet.
austi. Iſt ſpokerije?
aster. Ach neen, tis liefd.
austi. Hoe liefd?
aster. 't Is liefde, ach tis vrije,
Ik ben myn ſelve niet, ach Conſtans, ach wat raet?
Ik ſterve iſt dat ghy Princeſſe min verſmaet,
Ik ben gelijk verſot met liefde ingenomen.
austi. Princes laet ſulx dogh noyt in u gedachten komen,
Hoe ghy my minnen? my die ben een Herders ſoon,
Daer ghy de naeſte ſijt aen 'sConinx Rijk, en Croon?
Ick die een dienaer ben een ſlaef van alle ſlaven,
Verſien met ſchat nogh goedt met rijkdom nochte haven,
Maer arrem, naekt en bloot, verſchoven ongeacht,
En ghy, edel Princes, van Coninklijk geſlaght.
aster. De liefde heeft geen wet, ik min, en wil u minnen,
Hoe minder ghy beſit, hoe meerder dat myn ſinnen
Vervallen in de liefd.
austi. Princeſſe, ach bedenkt,
Dat ghy, u eer, u faem met deſe midlen krenkt,
Bedenkt eens by u ſelfs, en overleght met rede,
Dat ghy u onderworpt veel duyſent ſwarighede,
Ik hoop niet dat ghy 'tmeent, of eenighſints begeert.
Caster. De min, eylaci heeft Caſterna overheert,
Wat iſt? of ik ſchoon wil, ik ken geen veynſen pleghe,

Reght wt geseyt ik ben tot minne lust geneghe,
En sweer dat ghy alleen alleen de eenighst sijt,
Van wien ik mins vermaek moet hebben nu ter tijt.
Hoe kunt ghy Constans my soo lieven bee ontseggh en,
Hoe kunt ghy dese vreught de minne lust ontleggen?
Na dat ik u vertrou sijt ghy van ander geest,
Als Ioseph in sijn tijt heeft by een vrouw geweest.
Waer isser mannen hert dat niet een reys soud lusten,
In deese myne schoot een lieve naght te rusten?
Wat isser menigh Vorst geweest voor desen, ach,
Die 'kheb geweygert 'tgheen dat u gebeuren mach.
Fausti. Sout ghy een arme slaef, een arme slaef vergunnen,
Het geen een Prince selfs noyt heeft verkrijgen kunnen?
Denkt eens Princesse, denkt wanneer dit waer gedaen,
Wat ramp, wat swarigheyt dat hier uyt soud ontstaen?

Wat ſout ghy ramp en ſmaet op uwe ſchouder laden
Een yder mens, Princes, ſoud ſpotten met u daden.
Bevlecken uwe eer, u Eedelheyt tot ſchant,
En dat door ſnode luſt van geyle minne brandt.
V waerdigheyt Princes, tot een ſlaevinne maken,
En ik in ongena by myne Vorſt geraken:
Ghy met de voet getreen, als van u eer ontbloot,
Ick als een fielt en guyt verweſen totter doot.
Dies bid ik u Princes, als dat ghy wel te deghen
Met rijpelijk beraet de ſaek wilt overweghen.
Caſter. Die vieſe vaſery en heeft geen plaets by my.
Fauſti. Noghtans en ſal ik noyt u luſt ten dienſte ſijn.
Caſter. Soo ſweer ik ſult ghy u daer voor op 't hooghſt beklaeghen.
Fauſti. Princes, ik ben getrooſt te lijden alle plaeghen,
En heb veel liever vande werelt ſmaet en ſpot,
Als dat ik door die ſond vergrammen ſout myn Godt.
Caſter. Ondraghelijke trots, die'k niet en ken verſwelghen,
O ſpijt, met reght heb ik u ſmaetheyt my te belghen,
Omwaerdigh acht ik my dat ik een ure leef,
Indien ik deſen bloet ſijn reghte loon niet geef.
Ik ſweer het Conſtans u, dat ik het ſoo ſal maken,
Dat ghy in ongenae by uwen vorſt ſult raken:
Ik ſweer dewijl u walght de welluſt van myn ſchoot,
Dat ik om deſe ſaek ſal brenghen u in noot.
Indien ghy niet en wilt voldoen myn wel behagen
Sal ik u dan ten hoof als ſchuldigh gaen beklaeghen.
Fauſti. Ik ſal, Princes int minſt u dreygen niet ontſien,
Begeert ghy myne doot ik kenſe niet ontvlien:
Soo ghy dit lichaem traght in pijnen te doen lijen,
Trooſt ik my, dat de Ziel in Gode ſal verblijen.

Soo my u boose lust naer 'tlichaem lijden doet,
Ik troost my dat het Godt weer aen de Ziel versoet.

Constantinus wtcomende loopt Casterna hem teghen.

Caster. V Majesteyt gebied u dienaer te vertrecken.
Consta. Vertreckt u flux, van hier.
Ick sie u sinnen strecken
Groot mogende Princes, tot droefheyt en getraen,
Heb ik in eenigh deel, u Hoogheyt iets misdaen?
Neemt ghy het qualik dat ik heb aen u geschreven,
Of door dees Pagi u myn schrijven dede geven?
Caster. 'kVervloek, eylaes, de uwr, en dees bedroefde dagh,
Dat ik dien snoden guyt hier voor myn ogen sagh,
Eylaes, oy me, eylaes.
Consta. Wat is u weder varen
Ick bid Princes, ik bid dat ghy 'tmy wilt verklaren?
Caster. Eylaes, wat is my hier van uwe slaef geschiet.
Consta. Wat dogh, Princes?
Caster. De schaemt het melden my verbiedt.
Consta. Ick bid u, segh my dogh wats d'oorsaek van u klaghte?
Caster. V Pagi socht, eylaes, Casterna te verkraghte.
Consta. Myn Pagi?
Caster. Hy.
Consta. Kent sijn?
Caster. 'tIs soo.
Consta. Ach wat ik hoor.
Dorst een soo snoden guyt dit schelmstuk nemen voor?

Ick ſtae geheel verbaeſt en ganſchelijk verſlaeghen
Dat deſen ſchellem heeft die booſheyt durven waeghen,
  Een ſlaef ſoght die u eer, ach Hemel, hoe kent ſijn?
  Hoe ſtort ghy 'tongeluk dus vinnigh wt op myn?
Ik ſweer dat ik hem ſal met ſulcke ſtraffe pijne
Belonen 'tſchellem ſtuk; als ik ſal kunne vijne,
  'kSal hem van lidt tot lit af kappen doen de leen,
  En levendigh het vlees doen nypen van het been:
Of levendigh het vel van ſijne lichaem rucken,
En kappen voorts de reſt aen hondert duyſent ſtucken.
  O booſwight, ſnoden guyt, hoe dorſt ghy dit beſtaen?
  Princes, ſoo't u gelieft, laet ons ten hove gaen.

Fauſtina inde Gevankenis.

Ach, reghtvaerdighe Goon kent Goddelijk vermoghen,
Iht ſterffelijk geſlaght, die Godlooſheyt gedoghen?
  Dat men d'onſchuldighe als ſchuldigh lijden doet.
  Reghtvaerde Goon, iſt reght dat ik dit lijden moet?
Godloſe Mens, die 'tluſt aen quaden ſtraf te pleghen,
En ſelver met het hert tot booſheyt ſijt geneghen.
  Dogh! als ghy niet en kunt u ſnode luſt verſaen,
  Soo ſoekt ghy met bedrogh u valſheyt voor te ſtaen.
Dan dogh, ik ben getrooſt geduldigh te verdraeghen,
Myn onverdiende ſtraf, myn onverdiende plaeghen,
  Mits dien het ende ſal doen blijken, dat dit feyt
  Fauſtina ſonder ſchult wert op den hals geleyt.

Constantinus, Casterna, Calista, Ferdinandus met alle het Hofgesin, ende Reghters.

Consta. Doet den misdadighen ter hogher vierschaer komen

Faustina uytcomende spreekt:

Wie sijn gemoedt bevrijt, behoeft geen straf te schromen,
Hoe seer de logentael de waerheyt overstrijt,
Haer snood, en vals bedrogh dat leert men door de tijdt.
Ghy Reghters, die hier sit, om yder reght te geven,
Doet reght met my, en straft myn vrijelijk aen 'tleven,
Indien ik schuldigh ben aen 'tgheenmen my op leght:
Maer valsche leugens sijnt het geenmen van my segt,
Noyt had ik een gedaght Princessen eer te schennen.
Reghte. Verswaert u straffe niet met valschelijk ontkennen.
Fausti. Ik blijf by 'tgheen ik segh, en oordel die voor vals,
Die my onschuldigh schuyft haer boosheyt op den hals.
Consta. Hoe durft den snoden guyt noch soo stoutmoedigh spreken;
Scherp-rechter doed u plight.
Fausti. 'tIs nogh geen tijt van wreken,
My komt de straf niet toe, maer haer die 'sheeft verdient.
Genadigh Vorst, ik bid men my gehoor verlient,
Dat ik onschuldigh ben, myn Heeren, dat sal blyken,
En dat men over my vals oordeel traght te strijken.
My, die als schuldigh moet voor uwe Hoogheyt staen,
Als een onnosel Lam naer myne slaghtbank gaen.
Myn Heeren, dit u doen is waerdigh te misprijsen,

Wie

Wie kender schuldigh sijn ten sy men 'tken bewysen?
Geen reght, maer ongelijk geschiet aen sulk een man,
Die men ter doot verwijst, en niet bewijsen can.
Dat ik onschuldigh ben, dat wil ik u myn Heeren,
Dat wil ik hier voor u met diere eden sweren.
Reght. Het sweeren gelt hier niet.
Fausti. Myn Heren, dat is mis.
'tBehoort te gelden, alsser geen getuygh en is.
Reght. Men acht hier voor bewijs genoegh haer Hoogheyts eede.
Fausti. Nogh segh ik het is vals, sweert sy, ik sweer het mede.
Reght. 'tIs billik men Princessen seggen oordelt waer.
Fausti. Waerom de waerheyt niet soo wel in myn, als Haer?
Reght. Onwaerdigh aghtmen u hier meer gehoor te gunnen,
Ghy sult met eden noyt u daet af sweren kunnen,
Scherp-reghter, vaert vry voort.
Scherp. 'tIs langh genoegh treet an,
Fausti. V dreygen, ik, eylaes, niet langer lijden can.
Ha Conink Constantijn, ik die hier voor u kniele,
Denkt niet dat inde sond myn lusten soo verviele
Dat ik myn leven heb getracht na Vrouwen eer,
En is het niet genoegh dat ik met eeden sweer,
Soo sal ik hier voor u altsamen doen vertonen
Getuyghen, die voor my de saek sullen verschonen,
Had ik nu geen bewijs by 'tonreght dat ik ly
Hoe ongenadigh soudmen handelen met my,
Ghy Reghters, die my hebt gelijk ter doot verwesen,
Als een misdadige myn vonnis voor gelesen,
Myn leven opgeeyst als oft ik had misdaen,
Onschuldigh doet ghy my dit groote onreght aen,
Dat ik onschuldigh ben veroordelt van het leven,

Daer sal ik u te reght getuychenis af geven,
Dat ik onschuldigh ben sal comen aenden dagh,
Soo klaer, dat klaerder noyt de waerheyt blijken magh.
Ghy Reghters en ghy Prins, nu sal ik u verklaren
Wat my in dit geval, eylaes, is wedervaren:
Weet dat ik niet en ben die, die ghy myn vertrout,
Weet dat ik niet en ben die, daer ghy my voor houwt.
Dat ik op 'thooghsten heb gehaet onkuysche streken,
Dat is, Groot mogend Vorst, genoegh an my gebleken,
Als ik niet heb geaght beloftenis van trouw,
Als ik u geyle lust geen plaetse geven wouw;
O Prins, ik bid, gebiedt dat jemant dese banden
En boeyens dogh ontsluyt van dees myn tere handen,
Op dat ik myn getuygh doe comen aenden dagh,
En van myn onschult u de waerheyt tonen magh.
Maek dees myn handen los, op dat ik u betone,
Wat hert en ziel dat onder dese kleren wone,
Ghy kent my niet te reght hoe wel dat ghy my siet,
Ghy kent my, maer die 'k schijn, en ben ik lijk wel niet.
Consta. Niet die ghy schijnt, wie dan?
Fausti. Die, die ghy pleeght te minne,
Een Pagi in de schijn, een ander schuylter binne.
Consta. Maek dan de handen los, op dat ik sie wie 't sy.
Fausti. Groot mogend Majesteyt, ik heb nu myn handen vry.
Sie daer myn open borst, hier nogh de selfde lede,
Om wiens genot my heeft den Conink aengebede,
Die offer ik u op als in haer eerste graet,
V lusten heb ik wel, maer noyt u liefd versmaet,

Ick ben Faustina, hier in dese schijn gekomen.
Consta. O kuysche Herderin, o spiegel aller vromen,
Met vreughde, en vermaek val ik u om den hals,
Faustina dus getrouw; Princesse ghy dus vals?
Ik sie wat liefde doet, dies sal ik liefde tonen
En u vervloekte daet, Princes, met straffe lonen,
V bannen wt mijn Rijck, en eeren voor myn Vrouw,
Faustina, die haer toont tot mynwaerts soo getrouw.
'kOmhels u voor myn Bruyt, en sal u euwigh minne.
Ferdi. Faustina, is u naem Faustina, Herderinne?

Ferdi. Soo is myn naem, myn Heer.
Fausti. Hebt ghy geen Broeders meer?
Fausti. Nogh een, en anders geen soo 'kbeter niet en wete.
Ferdi. V Broeder die ghy hebt, hoe is die togh gehete?
Fausti. Men noemt hem Ferdinand.
Ferdi. Kent ghy u Broeder niet?
Fausti. Iae 'kHeer.
Ferdi. Het schijnt wel neen, mits dien dat ghy hem siet,
En niet voor Broeder groet.
Fausti. Myn Broeder?
Consta. Wat ik hore?
Wat comt de menschen in hun leven niet te voren?
Ach Ferdinand, sie hier hoe 'tradt des werelts dreyt,
Die gistren sat om hoogh, als nu ter neder leyt,
Die gistren lach om laegh is heden hoogh geresen,
Faustina is, en sal een Coninginne wesen.
Ferdi. Van waer comt ons dit luk? O Hemel! wout ghy myn,
In dit geval nu ook eenmael soo gunstigh syn,
Dat ik met 's Coninx wil Princes Calista trouwe.
Consta. Soo 't haer belieft ik gun s'u tot een eghte Vrouwe.
Ferdi. Myn leven 'tuwer dienst, sy daer beloningh van.
Calista. Al wat onmooghlijk schijnt den Hemel schicken can.
Sijn Majesteyt die sy bewust dat ik veel daeghen,
Aen Ferdinando heb getrouwe liefd gedraeghen,
Soo seer niet om de bloem van sijn ontloken jeught
Als om het hooghe lof van sijn vermaerde deught,
Deught die al 'swerelts schat en Rijkdom gaet te boven,
Deughd, die men boven al ter werelt moeten loven.
Deughd maekt hem Heer en vooght van een Princesse Vr
Ik lief u om u deught.

V lief

Ferdi. V liefd loon ik met trouw.
Consta. 'kWil dat Casterna sy te landen wt gedreven,
Caster. Myn misdaet meerder is als men my ken vergeven.
Ik vind de spreuke waer. *De leughen die mislukt,*
Hoe seer sij met bedrogh de waerheyt onderdrukt.

EYNDE.

CELION EN BELLINDE.

Paſtorel

Bly-eyndt-Spel.

Ghetrocken

Wt de Franſche Aſtrea.

Spelende Personen.

AMARANTE Ionghe Herderinne.

BELLINDE Ionghe Herderinne.

CELION Herder.

DIAMIS Herder.

CALIDON Herder.

PHILLIS Herderin.

DAMON Oudt Herder.

CLORIDON Celions Vader.

ERGASTVS Een Ionghen Herder.

PHILEMON Bellindes Vader.

SPELS INHOVDT

Marante ende *Bellinde* sijnde tvvoe gespelen ende jonghe Herderinnen, weyden hare Schaepjes by de riviere Lignon, alwaer sy ontmoet worden van den Herder *Celion*, de welcke met groote verbaestheyt sijn verloren Schaepjen, onder de kudde van dese Herderinnen comt soeken.

Bellinde, het afgedwaelde beesjen onder de haren vindende, geeft het met sulcken bevalligheyt weder aen *Celion*, dat hy daer door gheaffectioneert wort haer te minnen.

Bellinde sijn affectie siende, begeert van hem dat de selvige niet eghtelijk, maer Broederlijk aen haer bewesen wert, met beloften, dat sy in recompens een Susterlijke liefde tot hem sal draeghen.

De liefde van *Celion* (hooger gaende als Broederlijk) brengt te weghe, dat hy door seker schryvent haer ten huwelijk versoekt, welke brief int Bos verloren sijnde *Amarante* comt te vinden, de welke door sijn bevallich schrijven op *Celion* verlieft wert, 'twelk sy ook schriftelijk aen hem te kennen geeft, edogh sonder van den Herder bemint te werden, siende haere liefde vrughteloos, vervalt in siekte, *Bellinde* met haer te medelijden sijnde, wt goeder affectie haer Speelnoot draeghende, krijght kennis van de saeke, doet beloften aen *Amarante*, dat sy sal te wege brenghen dat *Celion* haer, in plaetse van haer selfs sijne liefde sal betonen.

Bellinde dit aen *Celion* gebiedende, vindt hem hier over seer ontstelt ende verslaeghen, edogh hoe wel tegen sijn gemoedt, belooft gehoorsaemheyt aen sijn *Bellinde* te bewijsen, ondertusschen

ſchen de Vader van *Bellinde*, haer ſijne Doghter hebbende ten huwelijk belooft aen een ſekeren Ionghen Herder ghenaemt *Ergaſtus*, welke ſy belooft, om haer Vader te ghehoorſaemen, hare liefde te draeghen, 'tgeen ſy *Celion* te kennen geeft, die niet weynigh hier over bedroeft ſijnde, bidt haer demoedelijk *Ergaſtus* af te ſlaen, ende hem voor haer eenighſte Dienaer aen te nemen, of ſo niet ſelfs een eynde van ſijn leven te ſullen maken.

Bellinde ten delen hier door beweeght ſijnde, begeert van hem, dat hy ſich een wijl wtlandigh make, op hoope dat ſy ondertuſchen de ſaecke moght in veranderinge brenghen, jae belovende alle middelen aen te wenden, om van *Ergaſto* ontſlaeghen, ende met *Celion* getrouwt te moghen werden, op welker conditie hy by de Fonteyne *Siccomeres* ſijn af ſcheyt van *Bellinde* neemende, ſigh wtlandigh begheeft.

Ergaſtus haer beyde tot aende Fonteyne vervolght hebbende, beluyſtert hare woorden, ſiende aen weder ſijde een extraordinari liefde, neemt voor hem de ſijne af te ſtaen, ende vrywillich *Celion* met *Bellinde* te doen trouwen, tot welken eynde hy *Celion* wederom halende haer beyde Echtelijk in liefde doet vereenen, ende trouwt hy met *Amarante*.

EYNDE

CELION EN BELLINDE,

Paſtorel

BLY-EINDT-SPEL

Eerſte Handelingh.

Amarante.

W Aer iſſer meerder luſt aen 'tmenſchelijk behaegen
Als door 'tbedoude gras int krieken vanden dae-
ghen

Dus barrevoedts te veldt? daer ik in klaver wey,
Myn lieve Lammertjes met lust te grasen ley:
Hoe ken een jeughdigh hert meer soetigheyt gevoele,
Als inde morghen douw, daer ik myn voetjes *spoele*,
En lobber in het nat, dat al het land bespreyt,
Als Perlen, en Cristal op gras en lover leyt.
O soete somer Son die u vergulde stralen
Op Bos, en Berghen schiet, en langhs de groene Dalen
Door dighte lommer schijnt, en 'tAertrijk overdekt,
My inde morgen stondt soo vroegh te lande trekt.
De groene lommer, die de Voogeltjes doorswieren,
Vervrolickt in sijn groen, door 'tvrolik tierlieren,
En lieffelijk gesangh van 'tquelende gediert,
Door welke vreughde schijnt dat sigh de lommer ciert:
Ja pronkt hun praghtigh op met kostele cieraden,
Van rode Rosen, en ontloken Lelij bladen,
'tGedistileert Cristal dat wt dees Beekjes vliet,
En sijne drifjes langhs begraesde wallen schiet,
Ken smakelijker soet aen Herders lusten geven,
Als rinsche Muscadel aen die ten Hove leven:
Geen soetigheyt een Prins, soo soeten soetheyt geeft,
Als in dees soetheyt den vernoeghden Herder heeft.
't Verquikt al watter leeft in dese Somer daeghen,
'tGevoghelt in het bos dat schijnt sigh soo te draeghen,
Al oft met dankbaerheyt beloonden selfs het goedt
Dat onsen Schepper aen sijn Creaturen doet.
Als ik onder dese boome
Somtijts in gedaghte come,
Soo bevind ik in myn geest,
Datter inde beesjes meest,

Is een innerlijk genegen,
Om de menschen te beweghen,
  Tot een grote dankbaerheydt,
  Aen des Hemels Majesteyt,
Maer eylaes, de dwase Menschen
(Rijck van gaven) meerder wenschen,
  Midden inde overvloedt
  't Menschen hert om meerder wroet.
Lust tot meer gaet veer te boven
Lust om God den Heer te loven,
  Voor 'tverkregen dat hy heeft,
  Onvernoeght geen dank en geeft.
Leer, o Mensch! aen sleghte Dieren
Vwen Heer en Schepper vieren,
  Rijk is hy die wel vernoeght,
  Met het geen hem Godt toevoeght.

Nu dan myn beesjes graes in dese klaver weyde,
Graes graege beesjes graes, wijl myn genegentheyde
  Met vollevrolikheyt genieten 'tlieve groen,
  Daer ghy my La mmertjes u graeghte kunt voldoen.
Ik sal aen de rivier, en onder dese bomen
My stellen watter neer, ach! koele water stromen
  Verquickende myn hert, en innerlijk gemoedt,
  Wanneer dat ik my maer eens spiegel in u vloedt.

Bellinde Singende.

Stemme

Verdwaelde Coninginne.

In welige valleye
Voor d'opgangh vande Son,
Koom ik myn Schaepjes weye
By dese water bron;
Wiens klare vloedt,
En ſtroompjes ſoet
Doen gras en klaver groeyen;
Soo dat dit dal
Staet over al
Met roos en bloem te bloeyen.

Waer in myn Schaepjes graesſen
Met aengename luſt,
Heel graegh en tierigh aſen
Terwijl Bellinde ruſt,
Ach! Amarant,
Wt vruntſchap brandt
Het hertje van Bellinde,
Ik koom al hier
Aende rivier
Om Amarant te vinde.

Amar. V ſoet geſangh heeft my 'tgedaght ſoo opgetoghen,
Ach! ſpeelnoot, dat het my gebreekt aen het vermoghen

Om

Om ſpreken wt hoe wel my u geſangh beviel,
Waer door ik ben beweeght in 'tbinnenſt van myn Ziel,
Ik kent niet melden ach! hoe ſeer het my vermaekte.
O vreughde lieve vreughdt die my aen 'thert geraekte!
Bellind. Hoe ſpeelnoot, ſchept ghy in myn ſinghen ſulke vreught?
Amar. Myn leven (dat ik weet) en waer ik ſoo verheught,
Als ghy op heden my verheughde met u ſinghen,
Myn hertje ſcheen int lijf te danſen, en te ſpringhen,
Door vrolikheyt die het wt u geſangh genoot.
Bellinde, dat ghy wiſt hoe aengenaem, en groot
Dat my die vreughde was, die 'kheb int hert genomen,
Wanneer u lieve ſtem weer galmde door de bomen,
Al oft de naghtegael het aldereelſte dier
Vervulde 'tganſche wouwt met ſijn getierilier.
'tGevogelt ſelver koſt nau aen die vreught genoeghen,
Maer ſcheen wt dankbaerheyt tot lof ſangh ſigh te voeghen,
Om loven u geſangh. Bellinde, ach ſoo drae
Als ghy u ſtem verhieft bootſtent u ſtemme nae.
Hun ſoet getiri iet u vreughde ſoo verſoete,
Soo dat my doght dat ſelfs de vogeltjes u groete.
Myn Lammertjes altſaem die lieten 'tgraſen ſtaen,
En quamen opt geluyt vant ſinghen nader gaen.
De beekjes door die vreught tot vrolikheyt gedwonghen,
Met lieffelijk vermaek al hippelden, en ſpronghen.
Wat wil ik ſeggen meer? al wat hier in dit wouwt,
Bellinde, Speelgenoot, ſigh heuchelijk onthouwt
Vervrolikten, ſoo ſeer, dat woorden my gebreken
Om deſe vrolickheyt ten vollen wt te ſpreken.

Celion heel verbaest wt.

Bellin. Wie sien ik daer?
Amar. Het is den Herder Celion.
Celion. Ach! of den Hemel gaf dat ik myn Schaepjen von,
Het geen my afgedwaelt, ach leyder, is verloren,
Het schijnt dat Celion tot onluk is geboren.
Ik sie Bellinde daer met Amarant verselt,
Haer Lammeren door een gedreven al te velt.
Ach! oft het waer dat ik myn Schaepje moghte vinde
Onder de Schaepjes vande Herderin Bellinde,
Ick gae derhalven heen en spreek haer beyde an,
Om sien oft ik het ook by d'haren vinden can.
Gegroet ghy beyde moet, ach! Herderinnen wesen.
Bellin. Wy danken Celion, hoe dus belast met vresen?
Amar. Wat let u Celion, dat ghy dus treurigh siet?
Celion. De treurigheyt, eylaes, is tuyge van verdriet.
Bellin. Waer heeft u treurigheyt haer oorspronk wtgenomen?
Amar. Wat droefheyt, Celion, is u dogh overcomen?
Bellin. Ik bid u seght ons dogh wat dat u is gebeurt,
Dat ghy soo droevigh sijt, en dus wemoedigh treurt?
Celion. De oorsaek waer wt dat myn droefheyt is geresen,
De oorsaek die my doet, eylaes, dus treurigh wesen,
Beleefde Herderin, de oorsaek leyder, is
Om 'teelste Schaepjen dat ik wt myn Kudde mis,
Dies ik, Bellinde, hier dus treurigh by u kome
Om sien oft ghy 'took by u Schaepjes hebt vernome,
Of hebt ghy Amarant, myn Schaepjen niet gesien?
Of niet gehoort? ey segh, ey segh my dogh by wien

Dat ik het vinden ſal ? of waer het is gebleven ?
Mis ik myn Schaepjen, ach ! ſoo mis ik ook myn leven.
ellind. V leven Celion?
elion. Myn leven, Herderin,
Ghy weet het niet hoe ſeer dat ik dit Beesjen min.
mar. Hoe ſout ghy om een Schaep de doot willen verkieſe?
Is u een Schaep ſoo waerd?
elion. Indien ik het verlieſe,
Indien ik, Amarant, dit lieve beesjen derf,
Salt ſeker ſijn dat ik van louter hertſeer ſterf.
ellind. Ghy moet u Celion, ſoo om een Schaep niet quellen,
Maer u geduldelijk door reen te vreden ſtellen,
Al miſtmen ſomtijts iet door toeval van de tijt,
Daerom en is men nogh 'tverloren niet al quijt,
Com, Celion, grijp moet, en wilt u ſelfs verkloeken,
Wy ſullen neffens u 'tverloren Schaepje ſoeken.
elion. Ach ! Herderinnen, ach ! de dienſt die ghy my doet
Sal ik vergelden met een dankbaerlijk gemoedt,
Ik bid u laet ons gaen, den Herder is bevolen,
Te ſorgen voor het Schaep, wanneer het is an't dolen.
ellind. Gints achter de rivier de Lignon, by 'tgeboomt,
Daer 'tlieffelijk Criſtal van klare beekjes ſtroomt
Daer weyd myn tierigh Vee, com laet ons derwaerts keren!
lion. 'kHeb niet waer mee dat ik u dienſten ken vereeren,
Als dankbaerheyt, die nu en altijt blijft in mijn,
Waer ik u dienſt ken doen, ſal ik u dienaer ſijn.

Binnen

Celion.

HEt leven vanden menſch verandert met de tijdt,
Soo droevigh als ik was, ſoo ſeer ben ik verblijdt.
Ha Hemel, wat geluk hebt ghy aen my gegeven!
Ik ſchijn als op een nieuw herboren in dit leven,
Het ſchijnt ik op een nieuw tot luk gecomen ben.
Blijtſchap, die myn tongh naulijx wtſpreken ken.
'tVerloren Schaepjen twelk my had myn vreughd benomen;
Heeft Celion nu weer met vrolikheyt becomen,
Met ſulke vrolikheyt, dat myn verliefde geeſt
Niet wenſchten of myn Schaepjen waer verdwaelt geweeſt.
Vermits dat ik het by Bellindes Schaepjes vonde,
Die nimmer liever dienſt aen my bewijſen konde,
Als ſy wel heeft betoont in 'tweder geven van
Myn Schaepjen; ſoo dat ik int minſte niet en kan
Het ſy met myn gedaght, oft ſinnen achter halen,
Met welke naerſticheyt ſy door de laege dalen,
Dan op de toppen vande hooghe berghen vloogh,
Daer ſy ten leſten kreegh myn Schaepjen in het oogh.
Oy me! als ik bedenk hoe ſy haer ſnelle treedjes,
Hoe ſy haer rappe gangh, hoe ſy haer radde leedtjes
Met een ſeer ſnelle loop begaf van boven neer,
En riep, hier Celion! hier is u Schaepje weer!
De vruntſchap waer mee ſy 'tmy heeft weerom gegeven
Is oorſaek van myn vreught, en doet my vrolik leven.
Haer ſoete minſaemheyt, haer vrundelijk gelaet,
Haer heuſheyt die int minſt de plicht te buyten gaet
Van reghte matigheyt, de vrundelijke woorden,

Di

Die ik haer lieve mondt soo minsaem spreken hoorden,
Beleeftheyt ongemeen, gesproten wt de deughdt
Bespeurden ik soo veel, dat ghy dogh niet vermeught
Daer van, Ha! Celion, de reghte kennis tuyghen.
Ha! Hemel, ghy doet my ter aerden neder buyghen,
Ghy doet my knielen nu ootmoedigh hier ter stee,
Tot dankbaerheyt voor 'tgheen aen my Bellinde dee.
Bellinde, ach wat is wt dees u dienst geresen,
V dienste, die ghy hebt aen Celion bewesen?
O dienste noyt gesien! o onverdiende dienst!
Die myn de Ziel ontrooft, laes, op het onversienst;
Ik ben u Minnaer, en u Minnaer wil ik blijven,
Soo langh als Lignon sal sijn stroompjes neder drijven,
Soo langh de lommer hier in dit gras-rijke dal
Wt Lignons klare vliet sijn voedsel suygen sal.
Men sal ook Celion Bellindes Minnaer heten,
Soo langh men van Bellind, en Celion sal weten.
Ik voele dat natuur myn herte trekt tot rust,
De soete slaep soo 'tschijnt, die prikkelt my de lust,
Om hier int lieve groen, omlommert vande bomen,
Een uwrtjen, of een half in stille rust te komen:
Vermits myn herte inde Minne is ontstelt
Begeef ik my tot rust hier int begraesde velt.

Bellinde.

GRaes, grage Schaepjes graes,
Wat voel ik, ach! eylaes!
Wat speelter in myn sinne?
Een Schaepjen braght te weegh

Dat ik affecti kreegh,
Om Celion te minne.

Ach! Schaepje, van die tijdt
Dat ghy verloren sijt,
Kreegh ik lust tot verkiesen,
Verkiesingh die my doet
(Door neygingh myns ghemoedt)
Myn vryigheyt verliesen.

Wat voel ik voor een smert,
In 'tbinnenst van myn hert
Int midden van myn sinnen?
Bellinde, is verheert
Bellinde die begheert
Haer Celion te minnen.

Myn vlugge voedtjes, treed wat verder door de Boompjes,
En draeght Bellinde aen de koele water stroompjes,
Die Lignon met geruys soo lieffelijk wtstort
Dat my het herte daer door heel vervrolikt wort,
En hippelt op van vreughd, als doen u water vlieten,
Wanneer sy schommelend met soete drifjes schieten
Haer straeltjes inde beek, en diepe water bron,
Wiens kristalijne stroom de schitterende Son
Met sijne glans verrijkt, en laet sijn gulde stralen
In 'tsilverighe nat van Lignons strome dalen.
O heughelijke vreughdt! o soete lieffelijkheydt!
Het schijnt myn hertjen in u vreught begraven leyt.
O suyver water beek! geciert met groene bomen,
Ik spiegel my met lust in u kristalle stromen.

O ſpiegel, daer myn oogh wellustelijk in ſpeelt;
O ſpiegel die aen my vertoont Bellindes beelt;
O ſpiegel, moght ik hier myn Celion aenſchouwen,
Met welke vreughd ſoud ik op u het oghe houwen;
O ſpiegel mocht ik eens in uwe ſtromen ſien,
Hem, dien ik min en lief, hem dien ik trouwelijk mien.

Celion aghter de bomen ſchuylende, leydt ſigh op de kant vant water, alwaer ſijn ſchadu van Bellinde ghesien werdt.

Ik ſchrik, mits dien my docht ik Celion ſagh leggen,
In ſchijn, als oft hy iets woud aen Bellinde ſegghen.
Is hy dan hier ontrent? Bellinde, ſiet eens om,
O neen, ik ſien hem niet, myn Celion, ik kom
En ſpiegel nogh een mael, o ſuyvre water vlieten
Ach! oft ik nogh een reys die vreughde moght genieten
Dat als ik myn geſight laet vallen op de bron,
My wederom vertoont 'tbeelt van myn Celion,
Oy me! hy laght, en ſchijnt ſijn lippen my te bieden
Om kuſjes; ſoud hy my wel ſoeken te verſpieden
Derhalven hier oft daer verſchuylen in het groen?
Hoe ſoud dat kunnen ſijn, waerom ſoud hy dat doen?
Ik acht dat liefde my, heeft ſoetelijk bedroghen,
De liefde, ach de liefd verblint Bellindes oghen,
Ik ſie maer ſchim en ſchijn 'tgheen liefde my inbeelt,
En 'tis maer fantaſy waer op myn oghe ſpeelt.
Agh liefd, doet my nogh eens myn Celion aenſchouwen,
Agh! agh het beelt is wegh, hoe is het myn berouwen?

Dat ik geen meer vermaek in dese vreughde nam,
Als my dat lieve beelt voor myne oghen quam.

Celion. Ha! Hemel, wat geluk dat ik door dese werke
Bellindes lieve gunst tot myne liefd bemerke.

Bellind. Daer is hy weer, ik gae, en treed wat nader by;
Com Celion, ey com, ontfangh een kus van my.
Hy meesmuylt, en hy laght, hy schijnt my toe te nicken.
Ey Celion, houw plaets, ik sal wat dichter schicken

Myn aen u groene sijd; 'komhels u, ach ghy vliet,
Ik grijp het water wel, maer agh! myn Herder niet.

O lieffelijk

O lieffelijk bedrogh, o ſpiegel die Bellinde
De ſchaduw inde plaets van Celion doet vinde.

Celion comt van aghteren ende ſlaet ſijn handen voor de oghen van Bellinde.

Celion. O ſchone Herderin, ſiet voor u wat ghy doet,
En ſpiegelt u geen meer in deſe water vloet;
Ey, keer u ooghjes af, en wilt eens overweghen
Wat ſwarigheydt dat hier door menigh heeft verkregen.
Bellin. Wie ſijt ghy?
Celion. 'kBen u vriendt.
Bellin. Laet los?
Celion. Neen ſchoone Son,
Raed eerſt wie dat ik ben.
Bellin. Ghy ſijt het Celion.
Wel Celion? Wats dit, wel waer toe deſe grille,
Miſgunt ghy my de vreught die myne ſinnen wille?
Celion. Geveynſde Herderin, ghy veynſt, oft niet en weet
Wat dat ik ſeggen wil op 'tgeene ghy hier deedt.
Narciſſus inde beek aenſach ſijn ſchone lede,
En heeft ſijn eygen beelt wt liefden aengebede,
Sijn eyghen ſchonicheyt, die hy int water ſagh
(Wanneer hy by de beek in groene lommer lagh)
Was oorſaek dat hy moſt ſijn ſotte daet bewenen,
Wanneer ſijn ſchonigheyt is in een blom verdwenen.
Soo moght het u ook gaen, wanneer ghy met een graeght,
Bellinde inde beek u ſchonicheyt aen ſaeght;
V ſchoonheyt, Herderin, volmaekt in alle delen,

V ooghjens, waer meed ghy de Zielen weet te streelen,
Die souden selver u toelonken van ter sij,
En brenghen selver u in liefdens slavernij.
V kaekjes wit als snee, met inkarnate bloosjes,
Die souden voor u oogh verschijnen ghelijk Roosjes
Die op hun lieve struyk en frisse bladers groen
Het ooghe dat hun siet uyt lust verlieven doen.
V roo korale mondt, d'albaster witte tanden,
De bruyne oghen die int blanke voor-hooft branden,
Die souden selver u bekoren tot de min;
Dies spieghelt u niet meer o schone Herderin.
Schoon Herderinne wilt aen Celion vergunnen
Het gheen ghy selver noyt u selfs soudt geven kunnen.

Bellin. Wel Celion, seght myn van wat tijt af dat ghy
Dese ghen eghentheyt ghekreghen hebt tot my.

Celion. Ik heb van over langh ghevoelt een welbehaghen
'tGheen u, Bellinde, heeft myn liefde toeghedraghen.
De laeste dienst die my Bellinde heeft ghedaen,
Is oorsaek dat in my de liefde is ontstaen.
Liefd, die met graghe wil Bellinde wil belonen;
Liefd, die Bellinde wil ghetrouwicheyt betonen;
Liefd, die met dienstbaerheydt Bellinde wil voldoen;
Liefd, die u vruntschap wil met vruntschap weder voen;
Liefd, die myn neyghingh wil met goede wil bepalen;
Liefd, die met trouwe dienst u diensten wil betalen;
Liefd, die met tekenen van vruntschap is ghemunt;
Ha! liefd, Bellindes dienst ghy niet vergelden kunt.

Bellin. 'tIs, Celion, te hoogh, dan doch ghy meught vertrouwen,
Dat in ghelijke maet ik sal myn vruntschap houwen,
En met ghelijke dienst u dienstwillighe hert

Belonen, gelijk my van u bewesen wert,
Celion. Tot een bevestigingh van onse vruntschaps banden,
O schone Herderin, kus ik u schone handen,
En dat tot tuyghe van myn dankbaerlijk gemoedt
Voor d'onverdiende deught die ghy Celion doet.
'tIs Celion die hem tot uwen dienst sal geven
Wt reghte vruntschap al de dagen sijnes leven.
Bellind. Ik speur, ha Celion! ik speur in myn gedaght,
Al meer, als ik wel had van Celion verwaght.
Ghy soekt in vruntschaps schijn Bellinde maer te peye,
En inder daet myn hert, tot minne aen te leye,
Indien dat u het hert in liefdens neygingh brant,
Ist beter dat ghy my wt u geselschap bant:
Want onder vrudtschaps schijn moght ghy iets meer begeren,
Vermits die vruntschap licht in minne soud verkeren,
Dat is myn meningh niet, maer wil alleen dat ghy
Als Broeder uwe gunst, en liefde draeght tot my.
Celion. Bellinde!
Bellind. Celion.
Celion. Sal ik dan niet vermoghen
Te bidden u?
Bellind. Waerom?
Celion. Eylacy, om medoghen
Te tonen over my.
Bellind. In wat gelegentheyt?
Celion. Als dat ghy weer liefd gunt op liefds genegentheyt.
Bellind. Neen Celion.
Celion. Eylaes magh ik geen liefde draeghen?
Seght ghy Bellinde neen?
Bellind. 'kSegh neen.

Soo

Celion. Soo moet ik klaeghen,
En wenen over 'tleet dat my van haer geschiet.
Bedenkt u Celion, sy veynst, en meent het niet,
Comt haer begeerte nae, de tijt salt soo wel maken,
Dat Broederlijke liefd tot minne sal geraken.
Bellind. Wat seght ghy Celion?
Celion. Bellinde, ach! ik sweert,
En maght niet anders sijn? ik doe 'tgeen ghy begeert.
Bellind. Ghy sult als broeder my beminnen?
Celion. Ia Bellinde.
Bellind. Salt sijn gelijk ghy seght?
Celion. Ghy sult het soo bevinde.

Binnen.

Twede Handelingh.

Diamis, Calidon, Phillis met eenighe Herders ende Herderinnen, spelen ende singhen dit navolgende liedtjen. op de Stemme:

Geswinde Bode.

De liefde die een Herder draeght
Tot sijn Herderin,
Die voedt haer hert in liefdens graeght
Door sijn trouwe min.
Niemant mindt, oyt soo soet,
Als men vindt, dat wel doet
Een kneght,
Die trouw is, en opreght.
Maer, waer sijn sy ach?

Die

Die men ſeggen mach
Dat 'shaer liefde voen,
Soo getrouw als d'Herders doen.

Men vindt geen Herders liefd gelijk,
'tSy ook in wat ſtaet,
Waer iſſer eenigh Conink-rijk
Daer den Adel gaet
Niet uyt luſt, meer tot min
Als om ruſt, voor ſijn ſin
Door trouw,
Te lieven voor ſijn Vrouw,
Hier of daer een Maeght
Die ſijn luſt behaeght,
Alſſe is geboet
Sy de min bewenen moet.

Een Herder voerdt een heus gemoedt
In ſijn trouwe min,
Sijn trouheyt is ſijn waertſte goedt,
Daer een Herderin
Meer op ſiet, als een Maeght
Die 'tgebiedt, meer behaeght:
Om dat,
Sy mint geen liefd, maer ſchat:
Gheeft ſy ſoeter ſoet
Als de liefde doet?
Neen, o neen geen ſtaet
Die de liefd te boven gaet.

Amarante, Bellinde.

Amar. Dus vrolik Calidon.
Calido. Beleefde Amarant
Geseten hier int groen op dese water kant,
Quam my een lieve lust in myn gedachte dringhe,
Die my met vrolikheyt dit liedtje dede singhe,
En Phillis heeft gespeelt,
't Gevogelt soet gequeelt,
Ja! 'tscheen de Beesjes wouwen
Partije met ons houwen.
Het soet getierlier
Vant alder eelste dier
Verheften sigh op 'tgrootste,
En ons gesangh naebootste.
De Naghtegael floegh wt
Soo lief en soet geluyt,
Dat selfs van vreughd de watren
Op spronghen, door sijn schatren.
Calidon laet ons gaen,
Door dees begraesde paen,
Ons aende water stromen
Verschuylen inde bomen.
Waer overlommert wy
Altsamen veyl, en vry
De Son kunnen ontschuylen,
In dight bewossen kuylen,
By Lignons klare stroom,
Alwaer dat boom, by boom

De heuveltjes bedecken
Die ons een hut verstrecken.

Binnen

Diamis, Bellinde.

Beleefde Herderin, verschoont het stout bedrijven,
Indien myn Broeder u misdoet met dit te schrijven,
Soot u belieft, ontfanght dees brief die hy u sent.
Bellind. Hoe comt het, Diamis, dat ghy sijn Bode bent?
Diamis. Om dat nootwendigheyt hem 'tkomen deed beletten,
Door dagelijxce plicht, en diergelijke wetten,
Hy send u dese gift, tot een erkentenis
Van vrundtschap, die door u, aen hem bewesen is.

Binnen

De brief gelesen hebbende in haer selve spreekt sy.

Hoe Celion, wats dit? waer toe dees minne klaghte?
Ha! Celion, ghy sijt de bake myns gedaghte,
De vooghtheer van myn hert, de wellust van myn sin,
Die 'kwterlijk niet lief, maer innerlijk bemin,
O wel bedekte vondt, o soete liefdens wetten,
Om u Bellindes hert in 'tminnen vast te setten,
Mijn minne schijnt geveynst, maer ach! ten is soo niet,
Maer dat ik veynsen moet de reden my gebiedt,
Syt welcom, lieve brief die my een vreught sult wesen,

 Wanneer

Wanneer ik by myn selfs u letteren sal lesen,
Hier onder dese borst sal sijn u leger stee,
Alwaer Bellinde gaet sal sy u draghen mee,

Binnen

Amarant.

IK ben begeerigh om te weten wat mach seggen
Dees brief, die ik int bos hier flus vond neder leggen?
'tOpschrift houd aen Bellind; gewis 'tis vrijery,
Ik moetse lesen, om te sien wat dat het sy.
Hoe! Celion verlieft, en schrijft hier aen Bellinde;
Als dat hy haer wt liefd houdt voor sijn wel beminde;
Hoe dus toe, Celion? wat is dit Herders kindt,
Dat ghy Bellinde, en niet Amarant bemint?
Waerom niet Amarant? ey seght my door wat reden,
En ben ik niet soo schoon als sy, van lijf en leden?
Ben ik soo wel niet waerd bemint te sijn als sy?
Verdien ik niet soo wel u liefde en gevry
Als myn gespele? ach! eylaes! wats dit een quelle,
Dat ghy op haer, en niet op myn u liefd wilt stelle.
Geluckige Bellind, onluckigh maekt ghy myn,
Mits ik tot Celion nu hoopeloos moet sijn!
O brief! o brief wt u is my jets vreemts geresen!
O brief! ik moet noch eens, nogh eens moet ik u lesen.
Ghy sijt Bellindes vreught, maer Amarantes smert.
O vreughde voor Bellind, o droefheyt voor myn hert.
Nogh eens herlees ik u, o soete, wrede woorden,
Soet aen Bellinde, wreet om dat sy myn vermoorden,
En haer, eylasy, haer beweghen tot het geen

Daer

Daer ſy ſoo waerdigh wort van hem om aengebeen.
Ach! Celion, mind my, die u met Ziel en ſinnen
In liefde, en in trouw, ſal trouwelijk weder minnen;
Ach! Celion, trek af u herte van Bellind,
En inde plaets van haer u Amarante mindt,
By wien ghy al u wil ſult hebben, en beleven,
Om u te dienen haer vrijwilligh ſal begeven
Als een Slaevin, om te eeren, en 'tontſien,
Gehoorſaemlijk in als wat ghy my mooght gebien.
Wat ſal ik beſt beſtaen, wat ſal ik beſt bedrijven,
Dat hy myn liefd beſpeurt? 'tis beſt aen hem te ſchrijven,
En door een brief myn min t'ontdecken, waer dat goet?
Het ſy dan hoe het wil, myn dunkt het weſen moet,
Ik gae my datelijk tot ſchrijven vaerdigh maken
En ſchik dat voorts den brief in handen mach geraken
Van myne Celion, ik gae, en ſpil geen tijt,
Vermits in dit geval, de ſaek geen uſtel lijt.

Binnen

Celion.

WAt hebt ghy tegens myn beſloten, wrede Goden?
Waerom Bellinde my met ſulke wree geboden
Soo ſwarelijk belaſt? en myn genegentheyt
Een ſulken wreden wet, eylacy, voor geleyt?
Dat ik haer niet en magh verſoeken tot myn Vrouwe,
Maer wil dat ik met haer alleen ſal vruntſchap houwe,
En vorder geene liefd betonen, hoe kent ſijn,
Dat ik de liefde ſoo bedwinghen ſoud in myn?
Dat ik in vruntſchap met Bellinde ſoud verkeren?

 En van

En van haer dien ik min, geen weder liefd begeren,
O wreetheyt al te wreet, o wetten sonder reen,
Ghy wilt dat ik niet ken, u straf is ongemeen,
V dwangh en heeft geen plaets, u wetten geen vermoghen,
Myn liefde ken int minst, Bellinde, niet gedoghen.
Dat ik u vruntschap soud betonen sonder min,
Dat sal, nogh ken niet sijn, o wrede Herderin.

Phillis met een brief.

Beleefde Celion, ik acht dat u gedaghten
Noyt waren, om van myn dit schrijvent te verwaghten,
Indien het u gelieft, ontfanght het van myn hant.

Binnen

Celion. Ik dank u voor de dienst, 'thert in verlanghen brandt,
Om sien, van wien dees brief aen Celion magh komen.
Ik hoop Bellinde heeft een ander sin genomen,
En sal verandert sijn in 'tgheen sy my geboodt,
Mits dien sy heeft gespeurt myn droefheyt al te groot.
Eylaes! wat wil dit sijn? wat sinneloos bedrijven
Is dit, ha Amarant, aen Celion te schrijven?
Hoe Amarant, wats dit, my tot u liefd versoght?
O sleghte Maeght, waer toe heeft liefde u gebroght?
Ten voeghd niet Amarant, dat Vrijsters sullen vrijen,
Een saek vereyscht sijn plight, de tijden hebben tijen.
Ten past de Maeghden niet te soeken Vrijers an,
V moeyten is vergeefs, vermits ik niet en can
Van myn Bellindes liefd af trekken myne sinnen,
Die ik, soo langh ik leef, sal lieven en beminnen,
Daer comt Bellinde aen verselt met Amarant,
En hebben, beyd, soo 'tschijnt, Ergastus aende hant,

Ama

Amarante, Bellinde, en Ergastus.

Amar. 'tIs Celion, geluk voor u, dat wy u vinde.
Celion. Waerom?
Amar. Mits ghy geniet 'tgeselschap van Bellinde.

Celion heel onwaerdigh van Amarante, gaet by Bellinde.

Celion. Myn vruntschaps plight gebiet dat ik Bellinde groet.

Bellinde gaet van Celion, by Ergastus.

Bellind. Ergastus, dese bloem, ik u vereeren moet.

Ergastus gaet van Bellinde by Amarant.

Ergast. Soo 'tAmarant gelieft, sal ikse haer vereeren.

Amarante gaet van Ergastus, by Celion,

Amar. Ick geefse Celion, eylaes wat mach hem deren?

Celion heel onwaerdigh van Amarante, gaet by Bellinde.

Ergast. Hoe comt het dat myn dienst u soo onwaert mishaeght.

Beleefde

Beleefde Amarant.

Celion. Bellinde, ſchone Maeght.

Bellinde loopt van Celion af, by Ergaſtus.

Bellind. Ergaſtus, ſit wat neer.

Amar. En ghy Celion, mede.

Celion loopt van Amarante by Bellinde.

Celion. Bellinde.

Amar. Celion.

Celion. Ey laet my dogh met vrede.

Bellind. Soo 't Amarant gelieft, laet ons vertrecken gaen.

Amar. Ik doe het geen Bellinde garen ſagh gedaen.

Beyde Binnen

Celion. Ha! wreede mooght ghy ſoo van Celion afſcheyde?

Ergaſt. Ha! Amarant, magh u Ergaſtus niet geleyde?

Celion. Bellinde, waerom ſoo ondankbaer myn geloont?

Ergaſt. Ach! Amarant hoe u ſoo wreet aen my getoont?

Celion. Bellinde plaeght myn hert met hondert duyſent pijne.

Ergaſt. En Amarant doet my, als was voor 't vuyr, verdwijne.

Celion. Ergaſtus, wy ſijn beyd met eene pijl gewont,
Myn lief die is geveynſt, 't hert anders als de mont.

Ergaſt. De myne ſtraf en wreet, in als myn liefde teghen.

Celion. De myne, is, eylaes, myn liefde niet genegen.

Ergaſt. De myne maekt geen werk, van al myn ongeval.

Celion. De myne my gebiedt dat ik niet lieven ſal.

Ergaſt. Vrundt Celion, wat raet?

Celion. Myn raden is ten ende.

Myn

Ergast. Myn liefde baert my ſmert.
Celion. Myn liefde voed ellende.
Ergast. Haer wreetheyt is myn doot.
Celion. Haer af-keer martelt my.
Ergast. De liefde is een beul.
Celion. De liefd is tiranny.
Ergast. De liefde ſchijnt een vreught.
Celion. De liefde oorſaekt ſtrije.
Ergast. De liefde die ſchijnt ſoet.
Celion. Een ſoetigheyt vol lije.
Ergast. De liefde, vrundt, is vremt.
Celion. Een wonderlijke ſaek.
Ergast. Onſeker haer bedrijf.
Celion. Onſeker haer vermaek.
Ergast. De liefde orſaekt quel.
Celion. De liefde orſaekt vreſe.
Ergast. De liefde doet het hert in blijtſchap droevigh weſe,
De liefde wort genoemt een minnelijk verdriet,
De liefde kent het eyndt van ſijn beginſel niet.
De liefde leeft door hoop, de hoop doet liefde leve,
Maer wie kent liefdens hoop verſekeringhe geve
Van wtcomſt goet oft quaet, geen ander als de tijt,
Dies iſt de beſte raet dat ghy geduldigh ſijt.
Soo traght ik ook te ſijn, 'kwil liefd met hope voede,
En ſien of d'wtcomſt ſtrekt ten quaden, of ten goede,

Binnen

Amarante.

HA! Celion is u myn dienst geen meerder waerdt,
Dat myn geboden gunst ghy niet en hebt aenvaert?
Ha! Celion, ken u myn liefde niet behaghen,
Daer ghy bespeurt dat ik soo trouwe liefde draeghe?
Daer ghy, indien ghy wilt, wel klarelijk bevindt,
Met wat genegentheyt u Amarant bemindt?
Ha! Celion, de liefd doet Amarante dolen,
Mits dien ghy, Celion, haer sinnen hebt gestolen.
Waer kender voor een Maeght dogh wesen swaerder pijn
Als liefd te draeghen, en niet weer gelieft te sijn?
Myn liefd geweygert? Ach ten is niet te vergeten,
Ach! Celion had ik int minste deel geweten,
Dat soo onwaerdigh ghy my voor het hooft soudt slaen:
'kHad liever met gedult tot in myn doot gegaen,
Eer ik geschreven had. Ach, had ik dat gelaten,
Myn sughten sijn vergeefs, nae klaegen ken niet baten,
Berou gaet my aent hert, en knaeght my het gemoedt,
Ach! Hemel, ik beween myn ramp, myn tegenspoet.
Ik klaegh, ik quyn, ik treur, en sal met innigh knaeghe,
Verteren vlees en bloet, en eyndighen myn daeghe
In hert seer, en verdriet, ach Hemel, ach ik sal
Door een bedroefde doot slijten myn ongeval.
Geen medecijn die my myn siekte sal genesen,
Oft moft myn Celion, met sijne liefde wesen,
Ach! Celion, ghy sijt de oorsaek van myn pijn,
Hoe wel dat ghy myn plaeght, ghy kunt myn hulper sijn.

Binnen

Bellinde, Celion.

Celion, hebt ghy Amarante niet vernomen?
Celion. Ik heb verstaen dat haer een sieckt is overcomen,
En dat sy leyt te bedt, als sijnde krank, en swak.
Bellind. Hoe! Celion, het is nogh onlanghs dat ik sprak
Met Amarante, dogh! wy sien het alle daeghe,
Hoe schielik dat een mens ter neder wort geslaghe.
Hoe haest het is verkeert, en met den mens gedaen.
Is Amarante siek, soo moet ik by haer gaen.
Com Celion, gae mee, op dat wy onder vinde
Hoe 'tmet haer wesen magh?
Celion. Trouhertige Bellinde,
Het is gelijk men seyt, men kent een vrundt in noot,
Daer is de trouw opreght, daer is de vruntschap groot,
Wanneer de swarigheyt de weelde dwinght te vliede,
Dat vruntschap dan de handt wil aen de vrunden biede,
Dat vruntschaps reghte proef, en trouheyts eygen aert
De vruntschap inde weeld, is geen spoogh waters waerdt.
En vruntschap om 't genot is waerdigh te vervloeken,
Alst u belieft soo wilt u Speelnoot gaen besoeken,

Amarante te bedde leggende, comt Bellinde by haer.

Bellind. Hoe is het Speelgenoot, hoe ist, dus stil te bet?
Amar. Bellinde sijt ghy daer: ik weet niet wat my let
'tHert is my soo benaut,

Bellind. Dat speur ik wt u wesen:
Waer wt, myn speel-noot, is u dese quel geresen,
Hebt ghy eenighe pijn?
Amar. Och ja 'kheb innigh smert,
Onder myn linker borst, ter sijen van myn hert.
Bellind. Ik bid u Amarant, dat ghy my wilt verklaren
De oorsaek uwes quel.
Amar. Ach! wilt myn niet beswaren,
Jk draegh myn last alleen, ten magh niet sijn geseyt.
Bellind. Wel schroomt ghy dan voor my?
Amar. 'tGheen hier verborghen leyt
En magh ik niemandt als alleen de Goden klaghe,
En 'tgeen my schuylt int hert moet ik alleenigh draghe.
Bellind. Wie kender van sijn smert of quel gehulpen sijn,
Die niet ontdecken wil de orsaek van sijn pijn?
Dies seght my wat u let, light dat ik hulpe vinde.
Amar. Wat sal ik seggen, ach myn speel-noot, ach Bellinde:
Ey droeve sughjes spreekt, ey lieve spreekt voor myn.
Bellind. Hoe kunt ghy dus beveynst voor uwe speel-noot sijn?
Vertrouwt ghy my dan niet?
Amar. Soo veel gelijk myn selven.
Bellind. Soo wilt dan in u hert u quellingh niet bedelven,
Maer geef my van u quel de oorsaek te verstaen.
Amar. De schroom houdt my te righ, ach speelnoot kost ghy 't raen.
Bellind. Jk heb op Amarant een al te goet vertrouwen
Dat sy jets soud int hert voor myn verborghen houwen.
Amar. Ach! dat ik dorst, eylaes, oeyme, ik durf niet,
De schaemte al te strikt het melden my verbiedt,
Op dat ghy myn niet soudt voor een beveynsde schelden,
Soo wil ik, en ik ken myn hert eylaes, niet melden,

'tHert

'tHert leyt my op de tongh, maer ach de ſprake ſtuyt,
Vermits, ik weet niet wat myn trage lippen ſluyt.
Ik weet niet, Speelnoot, wat my doet het melden derve,
Het woort ſteets op de tongh het ſpreken doet beſterve:
Ik ſlae de hant voor 'toogh, en met gebroken ſpraek,
Beklemt van herten, moet ik u van deſe ſaek
Myn waerde Speelgenoot, met flaeuwe ſtem verklaren
Wat dat my is geſchiet, wat is my weder varen.
De vruntſchap dwinght my dat ik u myn hert ontſluyt,
Ghy vraeght, Bellinde, my waer wt de quellingh ſpruyt?
De quellingh, die my plaeght en pijnight aende ſinne,
Bellinde, ach dat is.

llind. Wat iſt?

nar. Het is de minne.

llind. Iſt min?

nar. 'tIs min, eylaes, 'tis minne die my plaeght.

lind. Wie is het Speelnoot, die ghy uwe liefde draeght?

nar. Een Herder, ach eylaes.

lind. En mach ik dan niet weten
Hoe dat den Herder, Amarante, wert geheten?

nar. Het is een Herder die een ander Maeght bemindt.

lind. En is hy, Amarant, tot u niet weer geſint?

nar. Ach! neen, dit is het geen waerom ik dus moet lijen,
Bellinde, wie ſal my van dit verdriet bevrijen?

lind. Ey! ſegh my wie het is!

nar. Of ik het ſeggen kon.

lind. Ghy kunt, indien ghy wilt.

nar. Het is u Celion.

lind. Myn Celion.

nar. De uw.

Bellind. Wel waerom dogh de myne?
Amar. Om dat ik ſeker ben, als dat ghy ſijt de ſijne.
Bellind. 't Is, Speelnoot, miſverſtant.
Amar. 't En doet.
Bellind. Het is voor waer
Gelooft my Amarant, in 'tgeen ik u verklaer,
Ghy ſijt geluckigh, overmits de Goon u gunne,
Myn gunſte door de welk ik u ſal helpen kunne
Dat ghy van Celion nogh worden ſult bemindt,
'T en aenſien vruntſchaps plight my ſoo aen u verbindt,
Dat ik, om uwent wil, myn vreughde wil ontberen,
Indien ons vruntſchap daer ſal kunnen door vermeren.
Dat Celion myn lieft, ik nimmermeer ontken,
En lochen het ook niet dat ik hem gunſtigh ben,
Al 'tgene Celion en ik te ſamen pleghen
Dat is alleenlijk van reghte vruntſchaps weghen,
Op ſulke voorwaerd heb ik hem vergunt, dat hy,
Wel komen magh, en leven broederlijk met my.
Maer int verſoek van liefd is Celion bedwonghe,
Vermits ik aen hem heb expreſſelijk bedonghe
Dat hy (in 'tgeene hem geboden wort van myn)
In alle vlijtigheyt ook moet gehoorſaem ſyn.
Hy magh my anders niet als broederlijk beminne.
De wijl ghy Speelnoot, ſijt myn waerdighſte vriendinne,
Sal ik wt vruntſchap hem tot uwe liefd gebien,
En twijffelt niet oft ghy ſult hem gehoorſaem ſien.
Amar. Wat vruntſchap ſal ik u, myn Speelnoot, weer betonen?
Met wat vergeldingh ſal ik uwe vruntſchap lonen?
De trouwigheyt die ghy aen Amarante doet,
En ken, ſoo langh ik leef, niet gaen wt myn gemoedt:

Maer

Maer sal in eeuwigheyt my striktelijk verbinde
Om alle dankbaerheyt te tonen aen Bellinde,
Ik coom wat weer vant bedt.

Bellind. En ik myn plight voldoe,
En gae na Celion soo datelijke toe.

Binnen.

Derde Handelingh.

Bellinde, Celion.

MEn seyt beloft maekt schult, de schult vereyst volbrengē,
Ghy hebt wel eer belooft dat ghy my soudt gehenghen
Al'tgeen ik, Celion, op u begeeren moght.

Celion. Dats waer, wat ghy begeert, dat sal ook sijn volbroght;
Daer ken geen liever vreught aen Celion geschieden,
Als dat Bellinde hem gelieve te gebieden,
Met meer genoeghen ik volbrenghen wil myn schult,
Als ghy my, ha Bellinde, oyt gebieden sult.

Bellind. Ha! Celion, 'tsijn woorden die ik u hoor seggen.

Celion. Geen last, het sy hoe swaer, dat ghy my mooght op leggen,
Of Celion die sal aen u ten dienste staen,
Schoon dat ghy hem geboodt tot in sijn doot te gaen.

Bellind. Nu Celion my heeft soo groten maght gegeven
Word ik daer door tot myn versoek meer aengedreven.
Indien ghy Celion, my dit versoek voldoet,
Sijt seeker dat daer door myn vruntschap meerder voedt
Totuwaerts, en ik sal u meerder liefde draeghen,
Als ik oyt heb gedaen, ten is niet myn behaghen,

Dat

Dat ik u Celion, een ſake wil gebien
Een ſaek, ik ſegh een ſaek niet mooghlijk te geſchien,
Neen, Celion, o neen, ten ſijn geen ſware ſaeken,
Ten is geen prijkel maer een lieffelijk vermaken,
Het is een ſulken ſaek die ik een vreughde acht,
Int kort, een ſaek, waer nae dat menigh minnaer traght,
Dies ik vertrouw ghy in beloft niet ſult falieren.

Celion. Int minſte niet dat wil ik u met eden ſweren,
Het ſy ook wat het wil ghy ſult my willigh ſien.

Bellind. Wel aen dan Celion, ſoo wil ik u gebien,
Dat ghy om mynent wil, ſult Amarante minnen.

Celion. Bellinde.

Bellind. Celion.

Celion. Bellinde, hoe, myn ſinnen
Van u dan trecken af?

Bellind. O neen, maer ghy ſult myn
Beminnen gelijk nu.

Celion. Bellinde, ken dat ſijn?

Bellind. Och ia! ghy ſult met my als Broeder vruntſchap houwen,
Als Suſter lieven my, en met mijn Speelnoot trouwen.

Celion. Bellinde, ach, eylaes, te wreet is u gebiedt.

Bellind. Soo ghy 't my weygert is de vruntſchap heel te niet.

Celion. Eylaes, hoe ſal ik my in deſe ſaek beſt draeghen?

Bellind. Indien ik myn gebodt vind tegens u behaghen
Betoont ghy, dat ghy u gedaen beloften breekt,
En dat ghy my niet lieft ſoo ghy hier tegen ſpreekt.
Hebt ghy my lief? ſoo laet het Celion, nu blijken.

Celion. Soo lief, dat op der Aerd en is niet myns gelijken.

Bellind. Daer toond nu proeve van.

Celion. Ha ſchone Nymph, geloofſt

Dat u gebodt my noyt de goede wil berooft,
Die tot voldoeningh is gewilligh en geneghen,
't Volbrenghen moet geschien alleen van vruntschaps weghen?
Maer wat de liefd belanght, daer seyt het herte neen,
Ey! offert my ter doot, soo ben ik best te vreen.
Bellinde, 'thert beswijkt, de krachten my ontbreken,
Soo dat ik langher niet een woort sal kunnen spreken,
De spraek beklemt my, en van flaeuwte schijn ik doot,
O wree Bellinde, dees u wreetheyt is te groot.
Dat ghy my 'tleven gaeft om weder te beroven,
Dat ken u Celion, Bellinde niet geloven.
Is u, u hertje soo van 'tmenschelijk vervreemt,
Dat ghy, die 'tleven gaeft, my 'tleven weer beneemt.
Isser te werelt dan, dat vraegh ik, o Bellinde,
Geen ander hulp, oft raet voor Amarant te vinde?
Als haer gesontheyt te verkrijghen door myn smert?
Soo ben ik dan bereyt te offeren myn hert,
Tot quellingh, pijn en smert, tot allerleye plaeghen,
Soo langh, tot Celion wert in sijn graf gedraghen.
Bellind. Is dit, ha Celion 'tgeen ghy my hebt belooft?
Nu sien ik dat ghy my, van vruntschap heel berooft.
Ha! Celion, hebt ghy my niet belooft te gunnen,
Het sy ook wat ik soud op u versoecken kunnen?
Waer is beloftenis, o woorden sonder daet,
Hoe ghy u vruntschap meent, ghy nu wel blijken laet.
Celion. Volbrengh ik u gebodt, soo moet daer wt geschiede
Dat ik voort aen geen meer ken sijn in u gebiede.
'tGebieden is dan wt, 'tgebieden is gedaen,
Ik ken dan onder u, Bellinde, geen meer staen.
'tIs tegens u beloft, ghy wilt dat niet ken wesen

Soo 'k Amarante lief, ſoo is de liefd (voordeſen
Aen u betoont) te niet: mits dien dat ik dan ben
Haer dienaer, ſijnde d'haer, de uws niet weſen ken.

Bellind. Ghy kunt, indien ghy wilt, myn Broederlijk beminnen.

Celion. Bellinde, ach! hoe ſal dat Celion beginnen?

Bellind. Ik ſweer, dat ik u liefd van geender waerden acht
Voor en aleer ghy myn begeerten hebt volbraght.

Binnen

Celion. Ha! Hemel, Goden, waer ſal Celion ſigh wenden,
Wiens hert bedoven leyt in droefheyt en ellenden?
Wat menſch ik ſegh wat menſch gevoelter ſulk verdriet,
Als Celion, eylaes, als Celion geſchiet?
Wrede Bellinde, hoe, wat meent ghy, dat myn ſinnen
Gehoorſaem willen ſijn u wetten, om te minnen
Haer die ik in het minſt niet hooren mach nogh ſien?
Bellinde, ſult ghy my naer uwe wil gebien?
Bellinde, ſult ghy my int minnen wetten geven?
En ſal ik buyten u, naer uwe ſinnen leven?
Wat waent ghy, dat myn liefd op ſulk een loſſen gront
Geleyt ſoud ſijn, dat ik nae wetten van u mondt
Myn liefd's genegentheyt ſoud naer u wille leyden,
En volghen uwe ſin, en van de myne ſcheyden?
Bellinde, wat waent ghy, wat waent ghy dat ik ſal
My tonen, dat ik ben gelijk een lighte bal,
Die na des kaetſers wil wert hier en daer geſlaghen?
Bellinde, Celion en moſt ſigh ſoo niet draghen,
Neen, neen Bellinde, neen, myn trouheyt is te groot,
Bellinde is myn lief, of Celion is doot.
Ha! wrede, ſegh ik wreet, eylaes, waer vondmen wreder?
Ha wreetſte al te wreet, wie was de min oyt leder

Als

Als uwe Celion? die ghy te ſtrikt gebiet
Te minnen Amarant, maer ik en doe het niet.
Op Boſ-goon, Satirs op, op monſters wreede beeſten,
Op ſegh ik naer geſpook, onſienelijke geeſten
En rukt en plukt het vlees van Celions gebeent,
Die hier in raſerny ſijn ongeval beweent.
Nacht-ſpoken, wilt terſtont voor Celion verſchijnen,
Doet felle Doot de Ziel van Celion verdwijnen:
En ſtroopt hem vel en vlees gelijkelijk van 'tbeen,
En ſendt het holle rif voorts nae Bellinde heen,
En wreekt myn droeve doot alleen met haer te plaeghen,
Wilt haer myn bloedigh hert ten offerande draeghen
Soo vers en warm alſt is beſmeult met minne bloet
Op dat het overtuyght haer al te wreet gemoedt,
Ik ſegh haer wreet gemoedt gans ydel van medoghen,
Het ſchijnt Bellinde heeft een Tigerin geſoghen.
Ik Amarant? ha ha, ha ha ik lacherom.
Damon Wel Celion, hoe dus?
Celion. Wie ſijt ghy? ben ik dom,
Of ben ik ſinneloos? vrundt Damon, comt wat nader,
O ouwe trouwe man, en ſpits Broer van myn Vader?
Hoe iſt?
Damon Met my nogh wel ik ben in goede ſtaet.
En heel begerigh om te weten hoe't u gaet.
Celion. Gans ſleght, myn vrundt, niet wel, het ſchort my inde ſinne.
Damon Ontdekt my uwe quel.
Celion. Hoe ſoud ik dat beginne?
O neen, tis ongeraen, neen Damon, 'tmach niet ſijn.
Damon Ik bid u vrundt, licht ik u helpe wt de pijn.
Celion. Sal ik het ſeggen?

Damon Iae.

Celion. O neen ten magh niet wesen,
Vrundt Damon, ghy en kunt myn quellingh niet genesen.

Damon Ik ken vertrouwt het my, segh my maer wat u let.

Celion. Ha Damon, Damon, Amarante leyt te bet.

Damon Wat wilt ghy, Celion, hier mee te kennen geven,
Is Amarante doot?

Celion. O neen, sy is int leven,
Maer, siek.

Damon Is hare siekt dan oorsaek van u pijn?

Celion. Ia Damon ja, ogh ja.

Damon V quel moet liefde sijn.

Celion. O neen ik lief haer niet.

Damon Lieft sy dan u?

Celion. 'tKen wesen.

Damon Is wt haer liefde dan u sinne quel geresen?

Celion. Ia Damon, dats geraen, sy mint my al te seer.

Damon En mint ghy, Celion, dees Herderin niet weer?

Celion. Neen, Damon.

Damon Ken dat sijn? kent Celion, geschiede,
Dat ghy van haer gelieft, de liefde kunt verbiede
Toeseggingh uwes liefd? wel Celion, 'tis vreemt
Ghy Amarantes liefd niet meer ter herten neemt.

Celion. Ha Damon, is dat vreemt?

Damon Och ja.

Celion. Hoe meughjet spreken,
Dogh, ik verschoon u, overmits dat u ontbreken
De gronden van dese saek en quellingh mynes sin,
Ha! Damon, weet ghy wel dat ik een liever min?
Een, die by Amarant niet is te vergelijken,

Een

Een, die ik lief, maer die eylacy, my doet blijken
Dat sy de wet van liefd niet aste wel en kent.
Damon Wie ist?
Celion. Een Hederin.
Damon Waer woontse?
Celion. Hier omtrent,
Hier, Damon, byde vliet van Lignon.
Damon V beminde
Die ghy soo trouwlijk lieft, hoe hiet die?
Celion. s'Hiet Bellinde,
Bellinde, Damon is de oorsaek myns verdriet.
Damon Mits dien ghy haer bemint, en sy bemint u niet,
Dits 'tgene dat u quelt, ist Celion?
Celion. Dits myn quelle,
Vermits Bellinde my te vooren heeft doen stelle
Een wet, een wrede wet, die'k niet volbrengen ken.
Dits oorsaek, Damon, ach, dat ik dus sinloos ben.
Sy weet hoe seer dat ik haer liefde ben geneghe,
Ha! Damon, Damon vrundt wanneer ik overweghe
Wat sy op my begeert, wat sy my leyt te last,
Ist wonder dat ik selfs myn selfs niet an en tast.
Damon Wat is het Celion, dat sy u leyt te voren?
Celion. Het meeste ongelijk dat menschen moghen horen,
Sy weet met welke liefd haer Celion bemindt,
Sy weet het, hoe getrouw, haer Celion besint,
Sy weet het, dat ik haer soo trouwe liefde draeghe
Als men ter werelt oyt in eenigh minnaer saghe,
Sy weet het, welke liefd dat ik haer heb betoont,
Sy weet het, hoe 'khaer dienst met liefde heb geloont.
Niet tegenstaende dees, wil sy, dat ik myn sinne

 Sal

Sal ſtellen, om haer Speelnoot Amarante te minne,
Dit iſt dat ſy begeert, dit iſt dat ſy gebiedt,
Maer Celion ken dat gebodt volbrenghen niet.

Damon Hoe! Celion, ſult ghy om ſulke kleyne ſaeken,
Die 'khouw belachens waert, ſoo grooten droef heyt maken?
Hoe! yder oordeelt u te ſijn van goet verſtandt,
Soudt ghy om ſoo een ſaek u tonen dus ontmant?
Tis ſotheyt, leef nae raet die ik u voor ſal draeghen,
Een middel waer mee ghy Bellinde ſult behaghen,
En Amarante op het hooghſt kunnen voldoen,
Een middel om haer beyd in haer begeert te voen.
Veynſt, dat ghy haer gebodt gehoorſaem na wil komen,
En ſeght Bellinde als dat ghy hebt voorgenomen
Haer wille te voldoen, en met volcomen ſin
V hert aen Amarant opofferen inde min,
Gelaet u, als oft ghy haer hertelijk beminde,
Waer mee ghy Amarant voldoet, en ook Bellinde,
Die, als ſy dit beſpeurt, en deſen handel ſiet,
En ſal in gener wijs u dat gedogen niet,
Want ik ken liefdens aert, en haer gewone ranken,
Vrundt Celion, ik weet ghy ſult het my bedanken
Indien het is dat ghy wilt volghen myne raet.

Celion. V raet, ha! Damon, ken my ſijn tot grote baet,
V reden die gaen vaſt, tis wijſſelijk raet te pleghen,
Met oude liens een ſaek aendachtigh t'overweghen
V raet gevalt my wel, ha! Damon, wijſe Man
Dat my dit dienſtigh is, ik wel bedencken can.

Binnen

Bellinde

Bellinde hebbende een brief van Celion leest die.

INdien ik ſchone Bellinde, aen u verdient hebbe ſoo vvreedelijk onthaelt te vverden, ende met ſulk een loon beloont als ik van u ontfanghe, heb ik veel liever een eynde van myn daeghe, als een uvvr meer te leven, edogh nu het ſijn ken om Bellinde te ghenoeghen ſal ik in alles haer ghehoorſamen; volbrenghende 'tghebodt van te beminnen u gheliefde Speelnoot Amarante, maer, ach! gedenkt Bellinde, ſoo langh my deſe dvvanghe pijnight, dat yder dach myns levens bitter ſal verdvvijnen, mijn leven gheen leven, maer veel eer een ſterven ſal genoemt vvorden, ende dat ter liefde van mijn gheliefde Bellinde, vviens vrundt en dienaer dat is, ende blijven ſal.

V we getrouwe

Celion.

Ik

Ik gae, om Amarant te ſeggen dat ſy wert
Bemint van Celion, nu ſal de droeve ſmert
Die ſy door liefden heeft om Celion geleden
In vreught verkeren, en haer ſtellen weer te vreden.

Binnen

Vierde Handelingh.

Cloridon, Celion.

'K Sagh garen Celion, als dat ik by myn leven
V moght ten Huwelijk aen eenigh Dochter geven,
Met wien ghy eerelijk u leven ſlijten meught,
Ten aenſien ghy nu ſijt int beſte van u jeught.
Celion. Een goet gehoorſaem kint leeft na ſijns Vaders wetten,
En wat myn Vader wil daer nae ſal ik myn ſetten.
Maer wat voor een partuyr leyt my myn Vader toe?
Aen wie gelieft het hem dat ik verſoekingh doe?
Waer, en met wien dunkt u, dat ik beſt ſoude trouwe?
Clori. Ik wil u Celion, myn ſin te voren houwe,
Maer daerom ſult ghy niet gehouwen ſijn myn ſin
Maer d'uwe te voldoen.
Celion. Myn Vader, ik bevin
Dat ghy voorſightigheyt gebruykt in liefdens dade,
Men ſiet den Ouders vaek tot d'Eght hun kinders rade.

Iae

Ja selfs met dwangh ten Eght teghen haer sin besteen,
Het gheen ik acht te zijn gants buyten reght en reen;
Vermits ghedwongen Trouw is liefdeloos, dies reden
Ghetuyghen sulke Eght te zijn vol swarigheden,
De reden niet alleen, ons leert dat sulke Trouw
Veel swarigheden baert by Eghte Man en Vrouw:
Maer selfs d'ervarentheyt, die ons leert alle daghen
Hoe menigh datter zijn die sulke Eght beklaghen;
Want waer geen liefd' en is, dit is een vaste gront,
Daer salmen sien dat Eght ghedijt tot schand' en sondt:
Dies Vader wijslijk seyt, dat ik in 't stuk van minne,
Voor alle saken moet te raet gaen met mijn sinne,
Doch garen hoor ik wat mijn Vader is ghesint.

Clorid. Ghy toond in alles u als een ghehoorsaem kindt,
Weet Amarantes Vaer een Man van deughtsaem leven,
Heeft Celion, soo veel my inde mont gegeven,
Dat hy wel soeken souw aen onse kant te zijn.
Wat dunkt u Celion?

Celion. Ik vinde niets in mijn
Dat yet wat is gheneyght om Amarant te vryen;
Dat het Bellinde waer, dat mocht ik beter lyen.

Clorid. Bellinde?

Celion. Jae, ik meen Philemons Dochter.

Clorid. 'k Weet.
Ghy hadt u liefde daer soo qualik niet besteet.
Indien 't de Goon met u gheliefden soo tevoeghen,
Ik soud my, Celion, daer heel wel in ghenoeghen,
Bellinde die is schoon, daer by een eerbaer Maeght,
Die 't lof van ware deughd voor al de werelt draeght.

Celion. Mijn Vader, wout ghy eens Bellindes vader spreken,

 En sien

En ſien oft ghy aen hem koſt ſpeuren eenigh teken
Van gunſt tot my waert, en van veer eens onderſtaen
Of het in deſe ſaek, met my ſal willen gaen,
Clorid. Wy ſullen, Celion, ſoo voort eens over leggen
Op wat manier wy hem hier beſt van ſullen ſeggen.
binnen.

Amarante.

Gheveynſde Celion, wat doet ghy my al ſmert,
Mijn mint ghy met de mondt, Bellinde met het hert;
Daer ſien ik Celion, die my ſoo vaek doet klaghen.
Celion. Ik groet u Herderin.
Amara. 'k Moet Celion yets vraghen.
Celion. Ik ben u Dienaer, my ghebiedt wat ghy begeert?
Amara. Lieft ghy my, Celion?
Celion. Jae 'k Nimph.
Amara. 't Is vals.
Celion. Ik ſweert.
Amara. Wat ſekerheyt ſoud ghy my daer van kunnen tonen?
Ghy kunt niet Celion, dies ſweert niet, wilt verſchonen
De vraegh die ik u doe, wat oordeelt ghy de min,
Wat is de min? wat heeft te reght de minne in?
Celion. Ik heb 't vermogen niet daer antwoort op te geven.
Amara. Gheveynſde Celion.
Celion. Gheveynſt?
Amara. Van al mijn leven
Ik gheen gheveynſder vond, als ik u wel bevin,
Soo ghy my mint, voldoet mijn vraghe op de min,
En ſeght my wat min is?

Een

Celion. Een kraghtighe bewegingh,
Die door natuur verwekt inwendighe ghenegingh
Tot vleeſchelijke luſt.
Amara. My voorder noch voldoet
Waer komt die luſt van daen?
Celion. Wt geyl, en hitſigh bloedt.
Amara. Ken niemant Celion, als door een geylheydt minne?
Celion. Och ja, ghewiſſelijk, maer mits ghy Herderinne,
Van min, en niet van liefd' u vraghe aen my maekt,
Soo ſpreek ik maer alleen van 't gheen de minne raekt,
Maer meent ghy vande liefd' ſoo ſal ik anders ſpreken.
Amara. Het geen ik meen is liefde en eer'lijk minne-teken,
Ik meene ſulke min, die eerelijk betraght
Al 't gheen de liefde van de ſoete min verwaght.
Celion. Die liefd' is, als ik ſegh, een minnelijk gheneghen,
Om yemandt door de liefd' tot minne te bewegen.
Amara. Dat is: ſoo als ghy ſeght, maer 't gheen die liefde voedt
Waer wt ontſtaet het doch?
Celion. Wt een opreght ghemoedt.
Amara. Wat doet doch dat ghemoedt in liefds opreghte ſaken?
Celion. Het traght van ſijn gheliefd', ſijn eygen-dom te maken.
Amara. Dits proeve Celion van u gheveynſde min,
Dees vraghe heeft alleen het reghte proef-ſtuk in
Waer door geveynſtheyt wert van trouheydt onderſcheyde,
Wat liefd' niet voort en comt wt goe ghenegentheyde
Die is ghevey nſt, hoe wel ſy eygendom betraght,
Gheveynſde liefde is in 't lieven ſonder kraght,
En wie in ſulker wijs ſijn liefden aen wil legghen,
Is valſch in ſijn ghemoed, dat nae u eyghen ſegghen;
Want ik beſpeur in u, dat ghy lieft met de mondt,

En dat u herte leyt heel op een ander grondt,
Dat Celion mijn lieft, dat ken ik noyt vertrouwen,
Noch Celion en kent met reden ſtaende houwen.
Celion. Want trouwe Amarant, gheloofť dat ik u min,
En metter herten lief, mijn lieve Herderin;
Mits ſy, die 't my ghebiedt, my is ſoo lief en waerde,
Dat ik geen dinghen haer ken weygeren op aerde;
Het zy ook wat het zy, ter werelt iſſer niet,
Ik ſal't volbrengen, als 't Bellinde maer gebied. (kragte.
Amara. Waer liefd' geſchiet door dwangh, daer heeft de liefd' geen
Celion. De waerdigheyt van die gebiedt, voed liefdens maghte.
Amara. Wat yemandt te gheval in liefd' een ander doet,
Dat is: een teghenheydt in het verlieft ghemoet.
Celion. 't Behoort te zijn van die, die trouwe liefde draghen,
Te traghten dat ſy haer gheliefde wel behaghen.
Amara. In alles wat haer van 't gheliefd' gheboden wert.
Indien ghy Celion, Bellinde met u hert
Opreghtelijke lieft, ghelijk ik vaſt vertrouwe,
Hoe kunt ghy dan dit ſtuk met reden ſtaende houwe,
Dat ghy ter liefd' van haer, voldoen ſoud heur ghebiet,
En lieven daer ſy wil, dat ghy wilt, lieven niet,
't Is boven de natuur 't gheliefde te verſaken,
Om daer door meerder liefd', by het ghelieft te maken;
't Vermindert liefd', mits ghy een ander minnen moet,
Ten ken gheen liefde zijn, datmen door dwange doet,
De reden die ik toon, kunt ghy niet tegen weren,
Nu Celion, de tijdt ghebiet my 't huys te keren,
Vaerd wel.
Celion. Ik gae met u.
Amara. Onnodigh.

't Moet

Celion. 't Moet ghefchien,
Hoe wel ghy my miftrout, fult ghy mijn trouheyt fien.
binnen.

Ergaftus.

Overfchone Herderinne,
Voedftereffe mijnes minne,
Ziele-boeyfter, lieve Maeght!
Die mijn ziel, mijn hert, mijn leven
Soo in liefd' hebt aenghedreven,
Dat u flaef om weer-liefd' vraeght.

Ha! Bellinde pronk der aerde,
Als ik uwe groote waerde
Overweegh in mijn ghedaght,
Soo en heeft het hert geen rufte,
Liefde drijft my aen door lufte,
Dat ik u weer-liefd' betraght.

Lieve lommer, koele ftromen
Overlommert vande bomen,
Ruft-plaets voor een minnend hert!
Groene telghen, foete bladen,
Op ghepronkt, door u cieraden,
't Minnend hert vervrolikt wert.

Daer het vrolik tierelieren,
Vande fchaterende dieren,
Bloemen, kruyden, bomen, blaen,
Door het finghen, door het quelen,

Door

Doôr het dertel minne-ſpelen,
In haer fleur, en weelde ſtaen.

Gaet dees welluſt niet te boven,
Al de luſt van Princen Hoven ?
Conincx ſchat by 't herders hert
Heeft in waerde, gheen ghelyken,
Herders doen ghenoegingh blyken,
Conincx over-vloet baert ſmert.

Daer ſien ik Philemon, de Vader van Bellinde,
Ach ! oft den Hemel gaf dat ik aen hem moght vinde,
Toeſeggingh op 't verſoek, dat ik nu heb in 't ſin
Aen hem te doen, om ſijne Dochter die 'k bemin:
Ik groet u Philemon.
Phile. En ik u deſghelyken.
Ergaſt. Ik ben ghenootſaekt, yets aen u te laten blyken ;
Opreghte Philemon, ghetrouwe ouwe Man,
De ſaek ſoodanigh is, dat ikſe niet en kan
Verholen in het hert voor u verborghen houwen,
Als 't u believen waer ſoo ſoud ik garen trouwen
Aen uwe Dochter, die ik hertelijk bemin
Vergúntſe my ten Eght.
Phile. Hoe weet ik of haer ſin
Ergaſte, tot de liefd' ſoud moghen zijn gheneghen,
Ik wenſchte dat ſy had een goet partuur verkreghen,
'k Bedank u voor de eer van u verſoek aen mijn,
En wat dat my belanght, 'k ſal u niet teghen zijn :
Ergaſte, uwe deught en heuſheydt my verbinde,
Dat 'k toeſeggingh doe aen u, als dat Bellinde

(Indien

(Indien sy 't is ghesint) sal zijn u Eghte Vrouw.

Ergast. Haer gunst aen mijne liefd' ik vastelijk vertrouw,
Ik hoop door trouwe dienst haer herte en haer sinnen,
Ik hoop door trouwe liefd' en door stantvaste minnen
V Dochter, Philemon, te kryghen op mijn zy,
Indien dat ghyse maer beloven wilt aen my,
Op dese voorwaerd, dat soo ik haer ken bekoren,
Dat dan Bellinde sal Ergasto toe-behoren.

Phile. Soo veele my aengaet Ergaste, daer 's mijn handt,
Tot een versekeringh, en als een vaste bandt,
Dat ghy Bellinde sult voor uwe Huys-vrouw Trouwen.

Ergast. Ik dank u Philemon, Ergastus sal hem houwen
Verbonden aen u dienst, met alle dankbaerheyt,
Nu ghy Bellinde my ten Eght hebt toegheseyt.

Phile. Daer komt mijn Dochter aen, ik wil u by haer laten,
Ergastus mach besien hoe hy 't met haer ken praten. Binnen.

Bellinde vvt.

Zijt heusselijk ghegroet, beleefde Herderin!
Wiens ooghjens trecken my het herte tot de min,
Bellinde 't is niet vremt, dat ik (door u t'aenschouwen)
't Inwendigh niet en ken in 't hert verborghen houwen:
Mijn liefde die berst wt, Ergastus bidt u an,
Ergastus in sijn liefd' niet langher veynsen kan;
Ergastus heeft sijn liefd' Bellinde langh ghedraghen,
Ergastus dorst u noyt om weder-liefde vraghen,
Ergastus heeft voor langh gheleghentheyt ghesoght,
Dat hy sijn liefden u te kennen gheven moght:
Ergastus heeft u langh ghelieft voor sijn beminde,
Ergastus lieft als noch geen liever als Bellinde,

Erga-

Ergaſtus heeft de liefd' langh in het hert gevoelt,
Maer nu, nu iſt de tijt! dat liefde blijken moet;
Mijn Nimphjen ſit wat neer hier onder deſe bomen,
Al waer de water beek wtſtort ſijn klare ſtromen,
Daer 't lieffelijk gewas van bloem en kruytjes ſtaen,
En pronken hare ſtruyk met blos en groene blaen;
Ey! ſet u hier wat neer, op dat Ergaſtus ſinnen,
Verwonnen vande liefd' Bellinde moghen minnen,
Aenſchouwt dees friſſe grondt, en deſe bloempjes ſoet,
Waer van Ergaſtus ſal voor u een rooſen hoet

En

En kransje vleghten, 't gheen dat hy door liefds behagen,
Verſoekt Bellinde, ghy hem wilt ter liefde dragen.

Bellind. Ik weet Ergaſtus, niet, of tijdt het lyen mach,
En oft ons yemandt hier verſelt te ſamen ſagh,
Wy leden opſpraek, dies ik ben door dien in vreſe.

Ergaſt. Bellinde, Nimph, ik bid, wilt niet vreeſachtigh weſe,
Ik mengh dees roosjes, en de bloempjes door malkaer,
En druk het kranſelijn om u ghekrulde hayr.

Sy gaen t'ſamen inde groente neder ſitten, Ergaſtus plukt eenige bloemen, ende maekt een kransken.

Nu bloempjes, nu ontluykt,
Nu u Ergaſtus pluykt
In 't eelſte van u groeyen;
Ergaſtus u berooft,
Op dat ghy om het hooft
Sult van Bellinde bloeyen.

Ontloken rooſe blaen,
Hoe praghtigh ſult ghy ſtaen,
Om dees ghekrulde hayren;
Die ſpelend om u mondt
Met lokjens kruyf en blondt,
Of 't goude draden waren.

O! roosje ſchoon van kleur,
O! bloempjes ſoet van geur;
Hoe praghtigh ſult ghy pronken,
Wat ooghen datter zijn
Die ſullen 't kranſelijn
Begluren, en belonken.

Het alder keurighst puyk,
Dat pluk ik van sijn struyck,
Om u een pruyk te maken,
Van roosjes en van kruyt
Lees ik het keurighst uyt,
Daer ik weet aen te raken.
Wat Iufferlijk gheslaght,
Wat Adelijke praght,
Wat stoet in Princen Hoven,
(Hoe wel met perlen fijn
Gheciert haer hulsels sijn,
Gaet dit cieraet te boven.

Bellin. Dewijl ghy 't kransje maekt
Ergaste 't hertjen haekt,
Een rijmpjen uyt te singhen;
De vreught die 't hertjen heeft
De lusjes vryheyt geeft
In vreughden uyt te springhen.

Ergast. Bellinde, Nimphje singht,
Nu u een lusje dwinght
Om 't hertje te verquicken,
Mijn hertjen, en mijn sin,
Die schijnen Herderin,
In leckerny te sticken.

Bellinde singht, Stemme,

Ghy lodderlijcke Nimphjes soet.

Wat leven voed de meeste rust,
Wat hertjes gragen meer in lust,

Die

Die inde lommer kuylen,
Of Conincx Hoven ſchuylen?

Het hooffche hert heeft wat het wenſt,
Waer door het menſchelijk ontmenſt,
De vol op graeght in weelden
Na 't gheen de luſt voorbeelden.

Door tergingh van gheneghentheyt,
De luſt tot vremde graeghte leydt,
Een graeght die niet ken ruſten
Of ſy verkrijght haer luſten.

Maer 't hertje dat in 't graſe dal
Sijn luſt heeft in ghenoeginghs al,
Gaet veer in ruſt te boven
De luſt in 's Conincx hoven.

Ergaſte, waſt niet ſoet?

Ergaſt. Bellinde Nimph, ik moet
Door deſe ſoetheyts krachten
In volle vreughd verſmachten;
Mijn kranſjen is ghereet,
En waert aen u beſteet
Laet het Ergaſtus hechten
Om uwe blonde vlechten.

Bellind. Ik bid Ergaſte, doet
Het kranſjen om mijn hoet.

Ergaſt. Mijn Nimph ik had het garen,
Om u ghekrulde haaren.

Bellind. Ik ben dat niet gheſint.

Ergaſt. Waer om niet Herders kint,

En ist niet Herders wijse
Wie sal het doch misprijsen?

Bellind. Ik hebber reden toe,
Waerom dat ik het doe.

Ergast. Soo wilt my dan verschonen,
'k Sal my ghehoorsaem tonen,
O! Flora van ons wout,
Geen Peerlen, nochte Gout,
Geen kosteler çieraden,
Als dese Roose bladen.

Bellind. Ergaste, 't is mijn tijdt, om weer nae huys te keren.

Ergast. Soo haestich Herderin? ey! wilt op mijn begeren
Toelaten, dat ik u, mijn Nimphelijn gheley,
Tot aen u woningh toe, door dese klaver wey.

binnen.

Ergastus weer-tuyt.

Hoe meer ik by u ben, hoe meer ik u beminne,
O overschone Maeght! beleefde Herderinne;
Hoe meer ik u aenschouw, hoe meer ik met u spreek,
Hoe meerder ik in liefds gheneghentheydt ontsteek,
Hoe meerder ik ghenier het by-zijn van Bellinde,
Hoe dat ik meerder vreught in dese vreughd' ken vinde,
Ha! tongh, waerom deed' ghy Bellinde niet verstaen
U liefd? waerom spraekt ghy haer om geen weer-liefd aē?
Waerom haer niet ontdekt? waerom haer niet ghebeden?
Waerom haer niet ghemelt u liefds ghenegentheden?
Ergaste waerom haer u meningh niet gheseyt?
Waerom niet voor ghestelt mijn goe ghenegentheyt?

Ergaste,

Ergaste, had ghy haer ten delen voorghehouwen,
Als dat haer Vader my belooft met haer te Trouwen:
Had ik haer dese saek een weynigh doch ontdekt,
Op dat ik had ghesien, of haer begeerte strekt
Om my haer weder-liefd' goetgunstigh te verleenen,
Om met Ergasto inde liefde te ver-eenen,
Daer comt haer Vader aen, nu sal ik haest verstaen,
Hoe 't met Ergastus, en Bellinde toe sal gaen,
Vrunt Philemon, ik moet naer plight u heusheydt groeten.

Phile. Ik dank u, wel te pas comt ghy my hier ontmoeten,
Ergaste, uwe liefd', soo ghy my hadt gheseyt,
Heb ik ten dele, soo mijn Dochter voor gheleyt.

Ergast. Ey! segh my Philemon, hoe datter is ghevaren,
Ik bid u wilt het my doch grondelijk verklaren,
Want my verlanght soo seer door u te weten, ach!
Of op Bellindes liefd' ik liefde voeden mach.

Phile. In 't eerste, soo het scheen, was sy hier dapper teghen,
Doch, liet haer nader handt door reed'likheydt beweghen,
Ja deed beloften dat sy soud' in alles mijn
Ghelijk als dat behoort, garen ghehoorsaem zijn,
Nu magh 't Ergastus met Bellinde voorders maken.

Ergast. Ergastus hoopt in liefd' nu aen sijn wensch te raken,
Ergastus sal de dienst die hy aen u bevindt
Belonen met sijn liefd' aen u, en aen u kindt:
Ergastus sal aen u, ha! Philemon betonen,
Met wat vergeldingh datmen deught behoort te lonen;
Ergastus sal een vreught zijn in u ouden dagh,
Ergastus sal u doen al wat hy ken, en magh:
Ergastus sal hem soo in dienst tot uwaerts draghen,
Dat ghy op 't hooghste sult u in sijn dienst behagen,

Ergaſtus ſal met vreughd u oude daghen voen,
Soo dienſtigh als een kindt ken aen ſijn Vader doen,
Ergaſtus wil ſal zijn ten dienſten uws ghebieden,
En van Ergaſto ſal u alle eer gheſchieden,
Ik ſal (ſoo langh ik leef) ghedaghtigh zijn het goet,
Dat ghy, ha! Philemon, nu aen Ergaſtus doet,
Indien Bellinde haer wil tot mijn liefd' begheven,
Acht ik de luckighſt my die op der aerd mach leven.

Phile. Ergaſte, ik vertrouw de ſaek ſal heel wel gaen,
Voeghd u wat veel by haer, en hout gheſtadigh aen,
Ergaſte vrundt vaerd wel.

Ergaſt. Ik wenſch u deſghelyken.
En ſal mijn liefde voorts doen aen Bellinde blyken.

VYFDE HANDELING.

Celion.

Als ik mijn Vader had aen Philemon gheſonden,
Om ſien of hy voor my ſijn gunſt verkryghen konde,
Dat met Bellinde ik ver-eent moght zijn in d'Eght,
Soo heeft hy, ach eylaes! mijn Vader onder-reght,
Dat hyſe heeft verlooft, eylaes! ik ken nau ſpreken,
My ſchijnt een tranens vloet ten ooghen wt te breken,
Daer comt Bellinde, hoe verandert mijn ghemoet!
Bellinde.

Bellind. Celion.

Celion. Bellinde zijt ghegroet,
Mijn hert verflaeut, eylaes! benaude tranens-vlieten,
Die comen wt mijn hert tot in mijn ooghen ſchieten,
Bellinde, ooght, ik bid, op mijn bedroeft ghedaent,

Aen-

Aenschout dees kaken eens soo bitterlijk betraent.
Siet mijn bedrukt ghelaet dat u ghenoegh ken seggen,
Wat swarigheyt en pijn my op het herte leggen!
Ghetuyght, Bellinde, u mijn droevigh wesen niet
Met wterlijk ghelaet, mijn innerlijk verdriet?
Bellinde, siet ghy my de doodt niet wt mijn ooghen?
Bellinde, ach! hoe ken Bellinde dit ghedoghen
Te dooden Celion, die soo opreght en trouw,
Wt liefde heeft versoght Bellinde tot sijn Vrouw.

Bellin. Wie ried u Celion, soo stout, dat ghy op hede,
Door uwe Vader my ten Eght versoeken dede?

Celion. Mijn liefde, 't was de liefd' die my dit deed bestaen,
't Was liefde, liefde, ach! de liefd' heeft het ghedaen,
Dies ik ter aerden kniel, en offer liefdens klaghten,
Ha! aerde, moght ghy 't hert van Celion versmachten,
En swelghen 't lichaem in, het welk ik had ghemeent
Dat met Bellinde soud' in liefde zijn vereent,
Ha! ogen, die wel eer niet liever pleegh t' aenschouwe,
Als myn Bellinde, die ik liefde voor myn Vrouwe;
Ha! ogen, wend u nu vry van Bellinde af,
En laet nu Celion sijn oghen slaen nae 't graf,
Graf, segh ik, daer de romp sal van een herder legghen,
Bellinde, ach wat sal, wat sal u herte segghen:
Wanneer de doot myn vlees doet teren van het been,
Wanneer de Ziel en romp ghescheyden sijn van een,
Dood my, so zyt ghy van u Celion ontslaghen,
Dood Celion, die u dus lastigh valt met klaghen,
Dood Celion, en helpt sijn hett uyt liefdens pijn,
Dood Celion, en laet Ergastus d' uwe zijn;
Ha! Celion, 't is kindts soo moedeloos te klaghen,

Een

Een moedigh Man behoort heel anders hem te draghen,
Het is reght kinder-werk, dat ghy dees klaghte doet,
Dit voeght een Vrouwen hert, en niet een Mans gemoet,
Ha! Celion, waer is, waer is u moet ghebleven?
Waer u beloftenis die ghy my hebt ghegheven?
Dat nimmer tegenheyt van rampſpoet, nochte rouw,
De vruntſchap tuſſchen u, en mijn verbreken ſouw,
Daer is gheen beter raet, als leeft nae mijn ghebeden,
Dat is: ha! Celion, dat ghy u ſtelt te vreden,
Op hoop den Hemel noch in 't eynd ten beſten keert,
Dies bid ik, Celion, voldoet doch mijn begheert:
Ik magh wt ware gront mijns herten vry'lijk ſpreken,
Dat ik, wat my belanght, ſal traghten te verbreken
Mijns Vaders voorneem, ſoo het is in mijnder maght,
En of het niet en koſt ten beſten zijn ghebraght,
Soo moſt ghy Celion, een vaſt beſluyten nemen,
Dat ghy u liefd' ſult doen van mijne liefd' vervremen.

Celion. Ach! was het mijn ſoo licht, om tegens 't ongheval
Te ſtellen my, ghelijk het u wel weſen ſal,
Ik ſoud', eylaes! ik ſoud' my oordelen, Bellinde,
Dat ik onwaerdigh waer, dat ik u oyt beminde,
Oft oyt bemint te zijn van u, ha Herderin!
Vermits ik ſegge dat ſoo ſwacke liefd', of min,
Niet waerdigh is het loon van trouwe liefd' t'ontfanghen,
Bellinde, ghy doet my nae 's levens eyndt verlanghen,
Voor my en iſſer niet als quellingh en ghetreur,
Vermits ik hoopeloos mijn trouwe liefd' beſpeur,
Ach! ach! is dit het loon van mijn ghetrouwe dienſte,
Dat ghy Bellinde, my dus op het onverſienſte
Ontrekt u liefdens gunſt, die ghy een ander gheeft,
Waerom

Waerom u Celion in duysent pijnen leeft,
Ghy seght my dat ik sal een goede moet behouwen,
Alwaer 't ook dat ik sach u met een ander trouwen,
Bellinde, ach ! eylaes ! ach ! hoe soud' dat ghesc hien ?
Met welke ooghen soud ghy Celion aensien ?
Ey lieve! segh my eens ontrouwe Herderinne,
Met welk een herte soud ghy uwe Minnaer minne,
Met welke gunst sal hy van u ontfanghen zijn ?
Mits dien ghy menighmael beloften deed aen mijn,
Dat uwe ooghen noyt in reghte liefde souwen
Een ander Minnaer als u Celion aenschouwen ?
Gaet, gaet eens in u hert, en siet daer in oft ghy,
Een ander, ô ! Bellind, beminnen mooght voor my,
Nu ghy ghebiedt aen my, dat ik u liefde vliede,
Nu sal ik ook, ik sweert, volbrenghen u ghebiede,
Op dat ik blyken doe ik u ghehoorsaem ben,
En nae beloftenis, my daer toe schuldigh ken,
Ik wil het minste dingh ter werelt niet beginne,
't Gheen teghens u ghebodt sal strecken, Herderinne ;
Op dat de reghte proef mijns liefde blyken sal,
Soo lief ik mijn verdriet u liefde te gheval,
Veel liever als ik my soud onghehoorsaem draghen,
Ik gun Bellinde dat sy leeft nae haer behaghen,
Met haer Ergasto, die ik wensch soo veel gheluk,
Als ik om sijnen 't wil, moet lyden ramp en druk,
Den Hemel wil u beyd soo veele gunst verlienen,
Als ik heb goede wil om u in liefd' te dienen.

Bellind. Kent zijn dat ghy ghelooft dat ik u heb bemint,
En dat ik nu niet meer tot u soud zijn ghesint,
Gheloof het Celion, voorwaer ghy zijt bedroghen,

Ach !om der liefden wil, bid ik u hebt medoghen,
Met dit mijn ongheval, ach ! Celion ik ſweer,
Bellinde die vergheet u liefde nimmermeer,
Dat ik Ergaſtus moet voor Celion beminnen,
Dat 's teghen mijn ghemoedt en teghens mijne ſinnen,
Het is mijns Vaders wil, ach ! hy ghebiet het mijn,
En ymmers moet ik hem hier in ghehoorſaem zijn.
Nu dat mijn Vader wil dat ik Ergaſtus trouwe,
Nu wilt ghy Celion, niet langher vruntſchap houwen;
Ey ! Celion, waerom bemint ghy my nu niet,
Ik trouw geen man die my in 't minſte deel verbiet,
Dat ik een broeder heb die 'k altijt ſal beminnen,
Ha ! Celion dees kus ghetuyght u dat mijn ſinnen
Tot vruntſchap ſijn gheneyght, ey ! Celion bemint,
Bemint my die om u te minnen ben gheſint.

Celion. Bellinde, dat ik moght tot leet mijns ongelucken,
De berghen van haer plaets met dees mijn handen rucken,
Ik deed het, overmits ghy 't minnen my ghebiet,
Daer ik het doe, maer ghy, eylacy ! ghy my niet,
Ach ! ſprakeloos gheboomt, ach ! ſtomme water-beken,
Ach ! harde rotzen, en ghy berghen koſt ghy ſpreken:
'k Weet ghy al 't ſamen ſout beklaghen mijn ellent,
Mijn droefheydt die allen de Goden is bekent:
O ! Goden, oft ik ſoo mijn lyen wt koſt klaghen,
Oft dat ik eens mijn hert moght voor u ooghen draghen,
Och, oft u ooghen eens mijn herte moghten ſien,
Daer ſout dan blyken hoe dat ik Bellinde mien,
Dat ik Bellinde moght mijn herte eens vertonen,
Ik weet het, ſy ſoud mijn ghetrouwigheydt belonen:

Bellind. Dewijle, Celion, dat dat nu niet ken zijn,

Soo

Soo bid ik zijt ghetrooft, ofschoon mijn Vader mijn,
Wil dwingen dat ik sal Ergasto moeten trouwen,
Noch sal ik Celion voor mijn beminden houwen,
Dies bid ik hebt ghedult, neemt dit mijn schryven aen,
Daer sult ghy Celion, mijn meningh wt verstaen.
binnen.

Celion leest den brief.

Nu dat Bellinde my heeft in dees brief gheschreven,
Dat ik my voor een wijl wt-landigh sal begeven,
En dese onse saek bevelen aen de Goon,
Wel aen Bellinde, 'k sal volbrenghen u gheboon ;
Ik sal, hoe wel bedroeft, van mijn bellinde scheyen,
De Goden, hoop ik, sullen Celion gheleyen:
Doch eer dat ik vertrek schrijf ik noch eens aen haer,
Dat sy my weten laet hoe dat wy by malkaer,
Voor 't laetste afscheyt eens te samen sullen komen,
Hier neffens de Fonteyn om-lommert vande bomen,
Op dat mijn laetst adieu aen haer gheschieden mach,
Versoek ik dat sy stelt ghesette uyr en dagh. binnen.

Ergastus.

Hoe vrolik speelt het morghen-root
Op Ackers, en begraesde Velden,
Nu Phœbus in Auroraes schoot,
Sijn glans te pronk aen d'Hemel stelden.
O ! opghepronkte dagheraet
Begroet met soete zuye winden,
Met wien de Son te reye gaet,
Ghelijk ik doe met mijn Bellinde.

Hoe ſoet begroet ghy 't weligh wout
Dat met ſijn hoogh ghetopte bomen,
En lieffelijk kriſtal bedout,
Hier wemelt inde water-ſtromen;
Daer 't ruyſchen van een zuyer koelt,
De telghjes heen en weer doet ſwieren,
En op begraeſde oever ſpoelt
De ſtroom van Lignons ſchoon Riviere.
Hier legh ik my wat neer te ruſt,
Hier by de koele water vloeden,
Al waer dat het Ergaſtus luſt
Met liefde ſijn ghedaght te voeden.

Bellinde.

Hoe wel dat u verſoek, vergunt voor u vertrecken,
Ha! Celion, niet ken als tot u na-deels trecken,
Sal ik nochtans aen u vergunnen, dat ghy mijn
Meught ſpreken daer 't u luſt, Bellinde ſalder zijn,
Ik ſal by de Fonteyn de Siccomores komen,
Op die beſtemde uyr die ghy hebt voor ghenomen:
Dies doen ik u de weet dat ghy daer hene gaet,
Soo haeſt als ons vertoont de ſoete dagheraet. binnen.

Celion.

In het krieken vanden daghe,
Met het rijſen vande Son
Coom ik droeve Celion
Met een droevigh hert te klaghen,
En met ooghen vol ghetraen
Door dees lieve lommer gaen.

Sicco-

Siccomores, die u ſtralen,
Die u opghedronghen vliet
Schier tot aenden Hemel ſchiet;
En met drupjes neer doet dalen,
Daelt, door-ſtraelt mijn inghewant,
Dat van ſoete minne-brandt.
Leſcht met uwe koele ſtromen,
't Vinnigh blaken van mijn vlam,
Vlam die wt Bellinde quam,
Vlam die ik heb in ghenomen;
Stroompjes, traentjes, t'ſamen menght,
Bluſt de vlam die 't herte ſenght.
Tijdt, hoe langh moet ik verbeye?
Tijdt, vergund my dat ik magh
Met een over droef gheklagh
Van mijn lief Bellinde ſcheye;
Als ik immer ſcheyen moet,
Tijdt, die tijdt doch komen doet.

Waer blijft ghy doch, eylaes! waer mach Bellinde blyven?
In droefheydt ſmelt mijn hert, in bracke tranen dryven
Mijn ooghen, ach eylaes! ik weet niet hoe ik ben,
Geen droever menſch als ik ter werelt leven ken,
Ik hebbe nae mijn doodt, en 's levens eynd verlanghen,
Ik ben ghelijk als een die Vonnis heeft ontfanghen,
Ik ben ghelijk als een die totter doodt moet gaen,
En die in 't minſte deel noch niet en heeft miſdaen;
Bellinde ſtaet achter 't gheboomt, en luyſtert na Celion O Lignon! ſoet gheweſt, met u Rivieren ſtromen,
O! heughelijke plaets, ô! blader-ryke bomen;
O! bergen, bos en dal, ô! gras-rijk klaver landt,
O! Velden groen begraeſt, met bloempjes dight beplant,

U altesamen moet nu Celion verlaten,
Als ik bedenk hoe vaek wy op u oever saten,
Ha! dryvende Rivier, soo comt my inde sin
Wat vruntschap my gheschiet is van mijn Herderin,
Als ik ghescheyden ben, vernieut dan dies mijn klaghten,
En druktse droevigh mijn Bellinde in ghedaghten,
Als sy in plaets van mijn Ergastus strelen sal,
Soo beelt haer droevigh in mijn droevigh ongheval,
Oft als sy haer met hem in minne sal vermaken,
Laet my de Echo dan eens in het herte raken,
Wanneer ik moedeloos, verlaten, droevigh swerf,
Op dat ik door haer vreughd', in mijne droefheyt sterf.

Bellin. Hoe, Celion, hoe dus?

Celion. Wat wil Bellinde vraghen?

Bellin. Is dit de wil waer mé ghy my soekt te behaghen?
Wat ist dat u ghebreekt in dees ghelegentheydt?
Dit ongheval op u veel meerder kraght bereydt,
Als wel de maght die ghy Bellinde hebt ghegheven,
Om nae haer eyghen wil met Celion te leven,
Waer is u moedigheydt? waer, Celion, u hert?
Waer is u liefde doch?

Celion. Eylaes! verkeert in smert.

Bellin. Waer u ghenegentheydt? waer zijn doch al de reden
Die wy, ha! Celion, laetst aen malkander deden?

Celion. Vernietight, mits ghy die afkerelijk verkeert,
Doch, 'k ben te vreden, mits Bellinde 't soo begeert.

Bellin. Wilt ghy dat ik gheloof, ha! Celion, wt desen,
Dat noch u liefden is, ghelijk sy plach te wesen?
Ach! Herder, wie heeft u die goede wil berooft,
Waer door ghy my u dienst als Broeder had belooft?

Hoe

Celion. Hoe is het moghelijk dat ghy ſoo veer kunt komen,
Dat mijn ghenegentheydt in twijffel wert ghenomen,
Hoe ken den Hemel zijn, Bellinde dogh ſoo wreet,
Dat ghy de liefde van u Celion vergeet?
Ey! vraeght het Amarant, oft ik ook mijn Bellinde
Heb hertelijk ghelieft, ghelieft voor mijn beminde.
Vraeght het u eyghen ſelfs, wat ghy my deed ghebien,
Oft ghy my niet en hebt daer willigh in gheſien,
Maer nu, nu dat ik moet dien droeven dagh beleven,
Dat ghy u ſelven wilt Ergaſto over gheven,
Smacht ik in enkel leet van dit mijn ongheval,
Mits dien een ander by Bellinde ruſten ſal,
Als uwe Celion ſal ſughten wenen wenen, karmen,
Sult ghy Ergaſtus, laes! omhelſen in u armen,
Als hy ſijn minne-luſt ſal met Bellinde doen,
Sal Celion ſijn hert met knagingh moeten voen,
In droeve treurigheydt ſijn ongheluk beklaghen,
Op hoop den Hemel my mijn leet ſal helpen draghen;
Dit gaet my aen het hert, dit ſteelt my vleeſch en bloet,
Oy mé! ik word ſoo flaeuw, Bellinde, ach! ik moet
Wat ruſten aen u ſchoot, de ziel wil my begeven,
Ik ſwijm, ik ſterf, oy mé! 'k verlies de kraght mijns leven.

Bellinde haer handen t' ſamen vvringhende.

Eylaes! oy mé! eylaes! bedroefde dagh,
Dagh, ſegh ik, die ik nu met reght bewenen mach;
O! tijdt, bedroefde tijdt, ô! droefſte tijdt der tijden!
Ach! goede Goden helpt Bellinde in dit lijden
U trouheydt, Celion, ghebied my dat ik moet,
Op-offeren u liefd' ſoo menigh druppel bloet,

Als

Als ghy om mijnen 't wil ellende hebt gheleden,
Ey Hemel! ey! medooght u over mijn ghebeden;
    Gund my gheen leven meer, mijn misdaet tot een straf,
    Mits hy om mijnen 't wil het sijn ten offer gaf,
Ghetrouwen Herder, ghy die alte trouw beminde,
Zijt onghelukigh door het onluk van Bellinde,
    Mijn lieve Celion, die van u kintse tijt,
    My vanden Hemel selfs al voor ghedraghen zijt,
Druyp bracke traentjes op mijn trouwe Herders wangen!
Moght ghy door mijn ghetraen het leven weer ontfangen:

Ach!

Ach! Celion hoe ist? *Celion.* Bellinde hoe sou 't zijn.

Bellind. Ben ik hier oorsaek van, ik bid vergeeft het mijn.
Ach! Celion hoe ist? *Celion.* Bellinde, hoe sou 't wesen,
'k Schijn van een blye doodt in droefheydt weer verresen.

Bellin. Hoe Celion, noemt ghy het droevigh sterven bly.

Celion. Mits ik, doodt zijnde mis het gheen ik levend ly.

Bellind. Ik sweert u dat ik heb ghevoelen van u pijnen.

Celion. Ach! u ghevoelen dat verscheelt te veel van 't mijnen.

Bellind. Ghelooft, ik voel so veel ghelijk ghy selver doet.

Celion. Ach! die medogentheydt is niet in u ghemoet.

Bellind. V oordeel is verkeert 't inwendigh blijft verholen,
Dat ik Ergastus min, mijn Vader heeft bevolen,
Ist liefde dat ghy wilt ik onghehoorsaem ben?

Celion. Ist liefde, dat u hert mijn doodt ghedoghen ken?

Bellind. Ist liefde, dat ghy wilt ghehoorsaemheydt bestryen?

Celion. Ist liefde, dat ik moet u onghetrouheydt lyen?

Bellind. Siet niet op my, maer hem door wien ik trou met dwang.

Celion. Siet ghy op mijn, mits ik van u mijn doodt ontfangh.

Bellind. Is dat mijn wil? ô! neen, het zijn mijn Vaders wetten,
Die my het trouwen, met mijn Celion beletten,
Eer Vader van u wist, eylaes! verloofd hy mijn,
Nu wil hy dat sijn woordt sal nae ghecomen zijn,
Het waer met u gheschiet had ghy voor hem ghesproken,
En 't gheen hy heeft ghedaen, en ken niet zijn ghebroken,
Ten waer Ergastus selfs sijn liefde af wouw staen,
Maer dat is vrughteloos, hy sal my niet ontslaen,
Ik sweert u Celion, dat noch mijn liefd' sal blyken
Noch Man, noch Vader selfs en sullen my doen wyken
Van mijn ghenegentheydt, ten aensien ik beken
Dat ik verbonden aen Celions vruntschap ben;

Vermits met eden ik die heb aen u ghesworen,
Den Hemel had voor my een Vader uytverkoren,
  Door wien dit lichaem is ghegheven, laes! aen myn,
  Die gaf het weer aen hem, wiens vrouw dat ik moet sijn,
Ghy kunt dit immers by u selfs wel overlegghen,
Dat teghens Hemels wil ik niet en heb te segghen,
  Dewijl den Hemel my mijns Vaders wil ghebiedt,
  Ken ik u Celion, eghtelijk trouwen niet,
Mijn Vader noch mijn Man, noch selfs des Hemels wetten,
En sullen nimmermeer, my Celion beletten
  Dat ik een broeder heb, een broeder die ik min,
  En dat is Celion. *Celion.* Mijn lieve Herderin,
Eylaes! wat sal dat dogh mijn liefde kunnen baten,
Dewijle dat ik sal het leven moeten laten,
  Oogt op mijn droef geween, oogt op mijn droef getraen,
  Vermits Bellinde wil mijn liefde tegen staen,
Bellinde, Nimph, ey siet! ey siet mijn bleke wanghen,
Mijn wanghen, ach eylaes! met tranen over-hanghen:
  Bellinde, isser dan gheen hoop, oft troost voor mijn?
  Bellinde moet ik dan van u ghescheyden zijn?
Bellinde, sal ik dan Bellinde moeten derven,
Soo sal ook Celion om sijn Bellinde sterven.

Bellind. Sijt Celion ghetroost: want ik niet langher mach
Sy valt hem om den hals. Aensien u treurigheydt, noch hooren u gheklagh,
Vaerd wel met dese kus, dees kus die ik u gheve,
Vaerd wel mijn Celion, vaerd wel mijn twede leve.

Celion. Bellinde.

Bellind. Celion.

Celion. Bellinde.

Bellind. Ach! wat ist?

Een

Celion. Een kusje noch.
Bellind. Wel aen.
Celion. Bellinde, dat ghy wist
Hoe ik te moede ben, ghy soud mijn leet beschreyen,
Bellinde, ghy en soud van Celion niet scheyen:
Ach! moet het dan gheschien, ach! moet het dan so zijn,
Vaerd wel mijn Nimph.
Bellin. Vaerd wel.
Celion. Noch eens vaerd wel, oy mijn!
Bellinde keer weer om, laet ik u noch eens spreken.
Bellind. Wat wilt ghy Celion?
Celion. De kraghten my ontbreken,
Bellinde, om aen u te seggen wat my schort,
Een kusje noch.
Bellind. Een kus?
Celion. Een kus koom ik te kort.
Bellind. Is een u niet ghenoegh, ik gun u hondert kusjes,
Dus Celion voldoet u broederlijke lusjes,
Nu Celion hier mé, houd, bid ik u, vernoeght,
En toond u mannelijk in 't gheen den Hemel voeght,
Nu zijt ghetroost, vaerd wel.
Celion. Noch moet ik u yets vraghen,
Bellinde wilt ghy meer, als 't uwe met u draghen?
Bellind. Wat is dat Celion?
Celion. Het is yets dat my smert.
Bellind. Wat heb ik dan van u?
Celion. Bellinde, 't is mijn hert,
Mijn hert neemt ghy met u, dan doch 't wert u gegeven,
Vermits het sonder my, soekt by het u te leven,
Nu gaet, ik ben ghetroost.

Bellind. Adieu adieu, ik gae.

Celion. Bellinde, gaet ghy dan van Celion?

Bellind. Ach jae.

Celion. Ey Nimphje noch een woort, een woortjen eer wy ſcheyē.

Bellind. Wat wilt ghy Celion? *Celion.* Dat u de Goon geleyen,
De Goden gunnen u op reys ſoo veel gheluk,
Als ik om uwent wil, ſal lijden ſmert en druk,
Ik heb de maght geen meer om antwoort u te gheven,
Ghy gaet, eylaes ghy gaet, en voert met u mijn leven,
Vlught ſughten, op dat ghy medoghen meught de Goon,
Nu ik Bellinde mis, nu ſterf ik duyſent doon.

Ergaſtus.

'T is wonder dat het hert van ſoo een jonghe vrouwe,
De trouwe liefde ken van Celion weer houwe,
'k Verwonder my op 't hooghſt van 't geen ik heb geſien,
En daght dat ſulcx noyt in vrouwen koſt gheſchien;
Het waer te wreet van mijn, eylaes! dat ik ſoud ſcheyden,
De trouwe liefde die daer is tuſſchen dees beyden,
't Schijnt met voordagt de Goon my hebben hier gebragt,
Op dat ik ſoude ſien ghetrouwe liefdens kraght,
En ſijn geen oorſaek van dees liefde te beletten,
Bellinde, ik en ſal op u mijn ſin niet ſetten,
Maer volghen Celion, wiens droefheyt my berout,
Op dat hy in mijn plaets met ſijn Bellinde trout.

SESTE HANDELINGH.

Bellinde.

Ghy boompjes die met my nu treurt,
Om 't leet dat Celion ghebeurt,

Wiens

Wiens ſmert my in dees water vlieten,
Een vloedt van traentjes neer doet gieten.
Dat hier Bellinde traentjes brenght,
En 't bracke nat met ſoet vermenght,
Dat hier mijn ooghen tranen ſtromen,
Dat is door liefde toeghekomen.
Schreyd, droeve ooghen ſchreyd, eylaes, nu dat hy vlugt,
En ſlaet hier in het bos een donder van gheſught,
Ach ! bracke ſtroomen vloeyt uyt mijn bedroefde oogen,
Tot een ghetuyghe van mijn innerlijck medoghen,
Sugt ſugt op ſugt, mijn hert, ſtort traen op traen ter aerdt,
Tot teken van berouw, dat ghy Bellinde waerdt
U Celion te wreet, die ſoo ghetrou beminde,
En liefde voor ſijn Vrouw, d' ondankbare Bellinde,
O ! woorden die hy heeft gheſchreven in mijn hert,
O ! woorden ghy die my doet ſterven in ſijn ſmert,
O ! onghemene liefd in Celion ghebleken,
Wanneer de ziel hem ſcheen het lichaem uyt gheweken,
Wanneer hy in mijn ſchoot flaeuhertigh neder zeegh,
En ik hem ſiende ſoo, noch gheen medoghen kreegh,
Ach ! als ik overdenk met innighe ghedaghten,
Sijn ſughten die hy deed, ſijn jammerlijcke klaghten,
Sijn bitterlijk gheſchrey, ſijn in-ghekropte pijn,
Soo ken ik, ach eylaes ! niet ſonder tranen ſijn,
Ik ſught ghelijk hy deed, ik klaegh ghelijk hy klaeghde,
Sijn pijn die pijnight my, my plaegt het geen hem plaeghde,
Mijn rouwt 't geen hem berouwt, ik ſtry gelijk hy ſtreed,
Sijn ſmert dat is de mijn, ik lyd' het gheen hy leed,
O ! droevigh ongheval waer toe ben ik gheboren,
Dat om mijn Vaders wil mijn leven gaet verloren,

Dat om Ergaſtus min mijn Celion moſt gaen,
Dat koſt my vlees en bloet en menigh droeve traen,
Traen ooghen, traen ſoo langh, dat ghy in tranens vlieten,
U hertjen drenken meught, en uwe doot ghenieten,
Ergaſte uyt. Ik waenden my alleen, maer vinde my verſpiet,
Ergaſte zyt ghy daer? *Erga.* Schroom voor Ergaſtus niet.
Bellin. Na dat ik denk ſijt ghy mijn Herder hier ghekomen,
Om eene ſaek als ik by my had voor ghenomen,
Dat is om u wat te ververſchen inde vloet (moet,
Van dees Fonteyn. *Erga.* Ghy veynſt de neyging uws ge-
Ha! wijſe Herderin, ghy ſeght de ſelfde reden, (de,
Waer door ghy herwaerts quaemt, my hier ook comen de-
'T is ſoo, maer om vermaek te ſcheppen uyt de vliet
Daerom en quam noch ik, noch ook Bellinde niet,
Het is een ander ſaek die u hier heeft ghedreven.
Bellin. Waerom het is ken niemant beter reden gheven
Ergaſte als ik ſelfs. *Ergaſt.* 'T is waer ghy ſelver weet
Bellinde alderbeſt, wat u hier komen deet;
Dogh ik vertrouw ghy ſult aen my dit niet belye.
Bellin. Ergaſte, ik beſpeur ghy ſpreekt uyt jalouſye,
Wat meent ghy dan, ey ſegh, dat d' oorſaek weſen ſouw?
Ergaſt. Ghy ſelfs.
Bellin. Ik ſelfs?
Ergaſt. Ghy ſelfs door oorſaek uws berouw,
Ik weet dat dit u doet in ongheneughte leven,
Dat Celion u moſt op u ghebodt begheven,
Ik weet dat u ghedaght met droefheyt achterhaelt,
Hoe dat u Celion door trouwe liefde dwaelt,
Ey! zyt dogh niet bedroeft dat ik dit alles wete,
U eer en deughde ſijn in 't minſt daer door verghete,

Dat

Dat ik het weet vertrout, een oorſaek weſen ſal,
Dat ghy door my in dit u droevigh ongheval,
Ghenoegingh vinden ſult, ik weet met welke ſinne
Dat Celion betraght heeft uwe weder-minne;
'k Weet met wat eerbaerheyt hy u heeft aen gheſoght,
Ik weet hoe trou dat hy ſijn dienſten heeft volbroght,
'k Weet de gheneghentheyt die hy u heeft ghedraghen,
Soo veele jaren langh al van ſijn jonghe daeghen,
Ik weet dat ghy niet min tot hem ghenegen zyt
Als hy wel is tot u, dies mijn ghemoedt niet lyt
Dat ik de trouwe trouw, en liefde van u beyden,
Bellinde, door mijn liefd' ſoud van malkander ſcheyden,
Soud' ſoo ghetrouwe liefd' gheſcheyden kunnen zijn,
En dat alleenelijk, ik ſegh alleen om mijn?
O! neen, Bellinde neen, dat ſal ik niet ghedoghen,
Dat ſal Ergaſtus noyt in ſijn ghemoedt vermoghen;
Ik ſtae Bellinde toe dat ſy Celion trouwt,
Mits dat Ergaſtus ghy in u gheſelſchap houwt,
Die als een vrundt met u in vruntſchap tracht te leven,
Bellind. Ergaſte, wat ſal u Bellinde weder gheven,
Waer mede ſal doch ſijn die trouwigheyt gheloont,
Die ghy dus onverdient aen u Bellinde toont.
Ergaſt. Wt liefden is mijn gunſt ſoo hoogh tot u ghereſen,
Dies ſal u liefde 't loon van mijne dienſten weſen,
Mits dien ik ſie wat liefd dat Celion u draeght,
Mits dien ik ſie hoe dat ſijn liefde u behaeght,
Dies ſal ik my (om hem en u te verghenoeghen)
In alle vlytigheyt tot uwen dienſte voeghen,
Vervolghen Celion, ſoo langhe ik hem vind,
Op dat hy ſijne liefd magh toonen aen Bellind. binnen.

Amarant, Ergastus.

Wat meught ghy van mijn minne ſpreken,
Ergaſte ſwijght, ey ! ſwijght toch ſtil,
De proef uws liefden is ghebleken,
Ergaſtus Amarant niet wil.

Er gaſt. Ik ſweert dat ik met ziel en ſinnen,
Tot Amarant gheneghen ben,
Amara. Ergaſtus magh my niet beminnen.
Dies ik gheen weer-liefd' tonen ken.

Ergaſt. Wie heeft het minne my verboden ?
Mijn Amarant wats dit gheſeyt ?
Amara. Ergaſtus, u is van de Goden,
Een ander Vrouwe toe gheleyt.

Ergaſt. Gheen ander iſſer mijn beminde,
Als Amarant die 'k eyghen hiet.
Amara. Ergaſte, neen, het is Bellinde.
Ergaſt. Neen Amarant, ſy is het niet.

Bellinde ſal een ander trouwen.
Amara. Wie doch ? ey lieve ſeght het mijn,
Mach ik dat wel voor ſeker houwen ?
Ergſta. Jae Nimph, het ſal Celion zijn.

Ach ! Amarant de Goon ghelievent ſoo te voeghen,
Ach ! moght Ergaſtus u met liefde vergenoegen,
Ha ! lieve Amarant, Vooghdeſſe van mijn ziel,
Voor wien ik door de liefd' ter aerden neder kniel,
En bid u aen dat ghy gheliefde Herderinne,
V trouwe Herder wilt van herten weder minne,

Mijn

Mijn lief, mijn Amarant, 't is liefde die my doet
Op-offeren aen u een trouw opreght ghemoet.

Amara. Ergaste, meent ghy 't al?

Ergast. Hoe meught ghy my dat vraghen,
Mijn lieve Amarant.

Amara. Wanneer dat mijn behagen
Mocht ſtrecken tot u liefd', en ik wel garen ſouw,
My overgheven, om te zijn u eghte Vrouw,
Sout ghy niet aerſelen?

Ergast. Wat waent ghy Herderinne,
Als dat Ergaſtus ſoo lichtvaerdigh ſoud beminne?
O! neen mijn liefde leyt op al te vaſten gront.

Amara. Ik ſou 't gheloven, ſprak het hert ghelijk de mondt.

Ergast. Sout ghy mijn trouwigheydt dan wel in twijffel trecken?

Amara. Vermits men niet en ken het herte, naekt ontdecken;
De tongh ſpreekt dikwils wel dat 't herte niet en meent,

Ergast. De tongh is van natuur den menſch daer toe verleent,
Datmen door dien het hert ſoud kunnen openbaren.

Amara. Dats waer, maer nochtans ken de tonghe wel verklaren
't Gheen teghen 't herte ſtrijdt, dit is bedrieghery,
Die menighmael ghebeurt.

Ergast. 's Is noyt ghebeurt in my.

Amara. Gaet alle ſegghen vaſt ſoo moet ik het gheloven,
Door 't ſeggen kenmen vaek een menſch het hert berovē.

Ergast. In wat mannier?

Amara. In dees, wanneermen yemandt vleyt,
En niet en meent in 't hert het gheen de tonghe ſeyt,
Door vleyery wort vaek een Maeght het hert ghedreven,
Dat ſy het ongheveynſt wil aen haer Minnaer gheven,
Hy die op ſijn ghevley, de Dochter willigh ſiet,

Te gunnen hem haer hert, die wil het dikmaels niet,
Dit 's herte rovingh, en ghemeen in die beminne.

Ergast. Noyt ſult ghy dat in my beſpeuren Herderinne.

Amara. 'k Vertrouwt u oock niet toe,
Dies ben ik 't veynſen moe,
Lieft ghy op deughd en trouwe
Ergaſte, 'k ſal u houwe
Voor d' eenighſte van al
Die ik oyt minnen ſal,
Laet ons te Boſwaert wandelen
En vande liefde handelen.

Ergaſt. Mijn Enghel wilt ghebien,
V wille ſal gheſchien,
Ik ſal u gunſt belonen,
En trouwe liefde tonen,
Ergaſtus ſal met vlyt
Gheduurende de tijt
Van ſijnes levens daghen
Gheen vryſter liefde draghen,
Als Amarant alleen,
Met wien ik ſoek te treen
In d' Eght, om haer te houwe
Voor mijn beminde vrouwe.

binnen

Ergaſtus, Amarant, Bellinde, Diamis.

Vrunt Diamis, wy ſijn ten hooghſten nu gheneghen,
Dat wy ghelijcker-handt hier over alle weghen
U broeder ſpooren nae, die hopeloos door min,
In droeve ballinghſchap leeft om dees Herderin,

Wy

Wy ſijn gheſint om hem ons trouwe dienſt te tonen,
Nu dat Bellinde is gheneyght ſijn liefd te lonen,
En ik om af te ſtaen de liefd die ik haer draegh,
V broeders ongheval ik op het hooghſt beklaegh,
Dat hy moet van ſijn lief Bellinde zijn gheſcheyden.

Diam. Soud'tijt mijn broeder wel ſoo grooten luk bereyden,
Dat hy ſoud zijn ghetrouwt, Bellinde Nimph met u?

Bellin. Ghy ſult het Diamis, bevinden, mits wy nu
Voor vaſt verſprooken zijn op 't ſpoedighſt heen te trecken,
Om Celion mijn hert in liefde te ontdecken.

Ergaſt. Al eer wy gaen, laet ons ghebruyken goede raet,
En overlegghen eens de overdroeve ſtaet,
Waer in u broeder is, ten is niet ongheraden
Datmen voorſichtigh ſy, 't ſou licht'lijk kunnen ſchaden
Dat al te ſchielijk hem dees blijtſchap wert ontdekt,
Mits onverwachte vreught ſomwijl tot nadeel ſtrekt,
Soo wel ken 't hert door vreught, als droefheyt overſtelpen,
Ik aght het alderbeſt om Celion te helpen,
Dat haer Bellinde in een ander ſchijn verkleet,
En ſoo met Diamis alleen eerſt by hem treet,
Derhalven heb ik hier dit kleet met my ghenomen,
Op dat ghy onbekent by Celion ſoud komen,
En hem van langher-hant aen ſegghen dat Bellind,
Om nu met Celion te trouwen is gheſint,
Trekt aen dit manne-kleet, dees baert voor uwe lippen,
En laet u doch in 't eerſt niet eene woort ontſlippen,
Waer uyt hy moght verſtaen dat ghy Bellinde zijt.

Bellinde trekt het Mannen kleet aen, ende doet een mans baert voor haer mondt.

Bellin. Onmoghelijk dat hy my kent in dit habyt,

Voor 't ſpreken ſal ik my ghenoeghſaem kunnen hoeden,
O! reghte middel, om ghetrouwe liefd' te voeden.

al te ſamen binnen.

Celion.

Nae dat ik moe en mat door 't langhe reyſen ben,
Soo iſt dat ik, heel ſwak, nau verder komen ken,
Ergaſtus is de geen, om wien ik dus moet ſwerven,
Ergaſtus d'oorſaek is dat ik Bellind moet derven;
En trecken wt mijn landt, en droevigh ballingh zijn.
Ergaſtus is alleen de oorſaek van mijn pijn,
Sal ik Ergaſto dan mijn eyghen overgheven?
Ik ſal dat ſweer ik hem beroven van het leven,
En Celion die ſal tot wrake van ſijn leet,
Sigh ſelfs niet minder doen als hy Ergaſto deed,
Natuur beweeght de geeſt door haer ghewone luſten,
Mijn leden vol van ſlaep die ſoeken wat te ruſten,
Dies ik hier in het groen een weynigh ſlapen moet,
Op dat een ſtille ruſt naturens graeght voldoet.

Celion gaet inde groente leggen ſlapen.

Ergaſtus, Diamis, Bellinde, Amarante.

Ergaſt. Ik vinde goet dat ghy Vrundt Diamis, alleene
U wat voor wt begeeſt.
Diam. 't Luk wils ons gunſt verlene,
Daer ſien ik Celion.
Ergaſt. Doet ſoo ik heb gheſeyt.
Diam. Ik ſal.
Ergaſt. Ach! Diamis, ghebruykt voorſightigheyt.

Diamis

Diamis alleen by Celion.

Mijn broeder Celion, ach ! Celion mijn broeder.
Celion. Wie weygert doch de ruſt een armen ſchapen-hoeder?
Wie wekt my uyt mijn ſlaep?
Diam. Mijn broeder, ik, ik bent.
Celion. Mijn broeder Diamis.
Diam. Hoe iſt al ?
Celion. Vol ellendt.
Diam. Kunt ghy afzijnde u niet wat gheruſter vinde ?
Celion. Ik heb geen ruſt mitſdien ik ben ſonder Bellinde,
Mijn broeder, nu dat ik die lieve Enghel mis,
Dunkt my datter geen ruſt voor my te vinden is,
De hooghſte vreughd die ik voortaen ſal kunnen erven,
Dat is ter liefde van mijn lief Bellinde ſterven.
Diam. Neen broeder, neen houd moedt, de ſake ſal wel gaen,
'T is langh ghenogh ghedoolt, ey ! laet dit ſuffen ſtaen,
En keert met my te rugh van daer ghy zyt ghecomen,
Op hoop dat u ghelukt 't geen ghy had voorghenomen.
Celion. Neen ! broeder neen, ô ! neen, dat ſweer ik by de Goon,
Mijn rampſpoet wéſcht om wraek, en wil Ergaſtus doon,
De rover van mijn lief, de moorder van mijn leven,
Die heeft my oorſaek tot een wrede wraek ghegheven.
Diam. Sacht broeder leeft na reen, Ergaſtus heeft geen ſchult,
Ghelijk ghy ſelver dat met my bekennen ſult,
Laet nickerlijk bedrijf u herte niet verwinnen,
Temt wraek luſt op gehiſt van overwonnen ſinnen, (magt,
Quaet doé maekt quaet niet goet, en dat door quaet doens
Hier door ſo wort het quaet tot meerder quaet gebragt,
De wraek en is geen reght, de wraek baert meer beſwaren,

Een opreght Christen sal de wraekluft laten varen,
Schoon 't aldermeeste quaet, en onreght hem ghe∫chiet,
Een Christen neemt ghedult, en wil de wrake niet,
Dies broeder leer, ik bid, gheduldelijk verdraghen,
Den lyer, soo men siet, den stryer vint verslaghen.
Celion. Het geen mijn broeder seyt bevind ik, dat is reght,
Maer als ghy mijn verdriet met kennis overleght,
Sult ghy 't bevinden, mits 't my alles heeft begheven,
Dat Celion niet ken na reght of reden leven.
Diam. 'T is broeder misverstant, de reden in een man,
Door rampspoet, ik bekent, haer kraght verliesen kan,
Maer soo niet, of sy moet de aldersvvaerste plaeghen,
Sigh selven stellen voor gheduldelijk te draeghen;
Ten is geen reed'lijk mens die vande reden scheyt,
Als hem het ongheluk een svvare last op leyt,
Dies bid ik leeft nae reen, kent ghy door vvraek ghenieten
De middel, waer door ghy kunt stillen u verdrieten?
Kunt ghy wel door de wraek genietē 't geē ghy wenscht,
O! Goddeloose wraek, ghy die den mensch ontmenscht,
Mijn broeder! zijt ghetroost ik hoop ghy sult bevinde,
Dat ghy noch wort ghelieft van d' Herderin Bellinde.
Celion. Ergastus meer dan ik.
Diam. Hy soo veel niet als ghy.
Celion. Ach! broeder dat gheloof comt nimmermeer in my.
Diam. Gheloost Ergastus heeft Bellinde gantsch ontslaghen,
Dat meer is, hy ghebiet dat sy u liefd' sal draghen,
Ergastus heeft u liefd' en trouwigheydt bespeurt,
Ergastus selver weent om 't gheen u is ghebeurt,
Ergastus wil dat ghy sult met Bellinde trouwen.
Celion. Ha! broeder mach ik my hier van versekert houwen?

'tGheen

Diam. 't Gheen ik u ſegh is waer, tot ſekerheydt van dien,
Sult ghy Ergaſtus ſelfs hier by u comen ſien,
Ergaſtus ſal u ſelfs de ſaek te kennen ghieven,
Waer door ſijn yver hem heeft herwaerts aen ghedreven,
Daer is Ergaſtus ſelfs die vlytigh heeft betraght
Gelegentheyt, en tijdt, waer door moght zijn volbraght
Sijn gunſt tot uwaerts, dies hem, broeder, wilt ontfangen.
Celion. Ergaſte lieve vrundt.
Ergaſt. 'k Had over groot verlanghen,
Vrunt Celion, om u mijn vruntſchap aen te bien,
Mits ik de trouheydt van u liefde heb gheſien,
Ik lagh in 't bos ter ſchuyl ſtil achter dighte haghen,
Alwaer met herten leet mijn ooghen ſelver ſaghen
De liefd', de trouwe min, die ghy Bellinde droeght,
En hoe u lievend hert was grootelijcx miſnoeght,
Als ghy van uwe lief Bellinde af moſt ſcheyen,
Als ik wt liefden u ſagh droeve tranen ſchreyen;
Als ghy de laetſte kus aen u Bellinde gaeft,
Als ghy in tranen-voght u herte hebt ghelaeſt,
Als toen is mijn ghemoedt met mely inghenomen.
Als toen is mijn ghedaght met reden over komen,
Dat ik in 't minſte deel gheen oorſaek weſen wouw,
Waer door belet moght zijn u liefde ſoo ghetrouw.
Celion. De dienſt, de eer, de liefd', de vruntſchap en weldaden,
De trouwigheydt, de ſorgh, de gunſt en de ghenaden
Die my Ergaſtus toont, die zijn van ſulke kraght
Dat Celion ſijn goedt en bloet te weynigh aght,
Tot een beloningh van u ſoo volmaekte deughden,
Dat wt mijn grootſte ſmert ontſtaen mijn hoogſte vreugden:
Dat die mijn vreughde nam, mijn vreugde weder geeſt,

Ist seker dat Bellind noch liefde tot my heeft?
Ergast. Daer van sal desen vrundt ghetuyghe kunnen gheven.
Bellin. Bellinde is ghesint met u in d' Eght te leven.
Celion. Wat sekerheyt hebt ghy, mijn vrundt, dat het soo zy.
Bellin. s' Heeft Amarante selfs ghesonden neffens my.
Om u van 't geen ik segh voor waerheyt te verklaren.
Amar. Ha! Celion ghy sult met u Bellinde paren,
Ik hebbe mijne trou Ergastus toegheseyt,
En lief hem voor mijn man uyt goe ghenegentheyt.
Celion. Ha! Hemel wat ik sie, 'k wensch u gheluk te samen.
Ergast. Vrundt Celion dit is de oorsaek dat wy quamen
Om met Bellinde u in d' Eghte te besteen.
Celion. Soo laet ons op een kort dan t' samen reysen heen.
Bellin. Sacht Celion, noch niet.
Celion. Ik ken niet langher toeven.
Bellin. Sie hier Bellinde selfs, u vreughde nae 't bedroeven.
Celion. Ha! Hemel wat gheluk, 'k omhels mijn Herderin.
Bellin. Ik offer Celion mijn liefde, trou, en min.
Celion. Nu is mijn liefdens vreught in d' hooghste top ghereesen.
Bellin. V hertje sal het mijns, en 't mijn sal uwen wesen.
Celion. Nu is myn droeve smert verkeert in blye vreught.
Bellin. Nu heeft myn hert 't gheen 't wenscht.
Celion. En 't myn leeft door u deught.
Bellin. De Goden gunnen ons soo inde liefd te groeyen,
Dat onse Eghte staet magh inde *Liefde bloeyen.*

EYNDE.

WEGH-WYSER

TER

DEVGHDEN.

TWEEDE DEEL.

TWEEDE DEEL.

Den Menſch blijft noyt in noodt verleghen
Als hy ſich keert van quade weghen.

IK heb eens op een tijt een vreemde ſaek geleſen,
En na mijn dunkt, ſoo kend't den Leſer dienſtigh weſen;
Dies ik te voorſchijn breng d'Hiſtori die ik las,
Wiens inhoud (alſſer volgt) in 't kort beſchreven was,
God hadt een ſeker vrundt een eenigh ſoon gegeven,
Doch deſen in ſijn Ieught, en was niet goet van leven,

Hoewel de Vader hem met Vaderlijke vlijt
Vermaenden tot de deugd, bestraften t'allen tijd,
Hoewel de Vader hem vermaenden God te eeren,
En van sijn quaden gang tot beter wegh te keeren,
Maer hy in 't quaed verhert, en acht het alles niet,
Wat hem de Vader seyd, of wat hy hem gebied;
Hy die van dag tot dag, loopt met de ruwe gasten
Die noyt op God den Heer noch sijn geboden pasten,
Hy die van dag tot dag met snood gespuys verkeert,
Waer van hy anders niet als alle ontucht leert,
Hy die niet anders doet als dobbelen en spelen,
Soect met bedroch en list sijns Vaders gelt te stelen.
Hy die tot dronckenschap is alle daeg gesint,
Hy die 't geselschap vande lichte vrouwen mint,
Hy die in alles doet, wat goddeloosen plegen,
En gaet geen ander padt, als dese quade wegen;
Hy die den ouden Man sijn Vader oorsaek geeft
Als dat hy alle daeg in groote hertseer leeft.
Hy, die niet anders wenscht als dat de Vader sterve,
Hy, die niet anders wenscht als 't goet te mogen erve;
Hy, die in 't minste deel de Vader yets ontsiet,
Noch oyt beweging krijgt uyt 's vaders droef verdriet,
Hy, die in't quaed verblint, loopt doolen inde sonden,
En dat van dag tot dag, en dat tot aller stonden,
Hy die de vreese Gods in't minste niet en kent,
Hy die van langer hand het quaed heeft aengewent,
Hy die in't eerst het quaet ter herten heeft genomen,
Die is door 't eene quaed in 't ander quaet gekomen,
Die is van d'eene sond, in d'ander sond' geraekt,
Hy, inde sonden heeft een qua gewoont gemaekt,

De

De sonde so sy niet in 't eerste wert bestreden,
Die kruypt gelijk een Pest, en dat door al de leden,
Indien men in 't begin de sond niet tegen staet,
Eylaes! sy wortelt in, en oorsaekt alle quaet,
De Vader vande Soon, die in sijn oude dagen,
Van Gode wort geraekt, met siekte wort geslagen,
Met krankheyt word besocht, sijn lyden voelt soo groot,
Dat hy in hem bevind te loopen na de dood,
Hy die sijns levens tijt ten eynden soekt te vlieden.
Die doet noch synen Soon voor 't laest by hem ontbieden;
Die doet daer synen Soon verschynen voor het bed,
En geeft hem voor sijn dood noch eerst een vaste wet,
Die gaet sijn eenig kint op dese wijs vermanen,
Oogt, seyd hy, lieve soon, op uwe vaders tranen;
Gedenkt mijn lieve Soon, op uwen Heer, en God,
Ghy die noyt hebt geacht mijn leering en gebod,
Waer in mijn droeven dag in droefheyd loopt ten enden,
En eyndigt in verdriet, in hertseer, en ellenden,
Dewijl dat my de dood om 't herte leyt en wroet,
Dewyle ick gevoel dat ik nu scheyden moet,
Dewijl ik vast gevoel het eynde mynes leven,
En dat ik nu eer lang de wereld sal begeven,
Dewijl ik door de dood hier uyt dit aertsche dal
Tot in een ander land van u verhuysen sal,
Dewijl dit aerdsche vlees verrotten sal in d'Aerde,
Dewijl ick nu de reys moet met de dood aenvaerde,
Soo bid ik eens dat ghy u oogen open slaet,
En dat ghy doch aensiet mijn jammerlijcken staet,
Heb ik voor desen tijd u hert niet kunnen raken,
Heb ik voor desen niet u anders kunnen maken.

Hebt ghy voor desen niet na mijn vermaen gehoort?
Soo doet het, lieve Soon, so doet het rechte voort.
Hebt ghy voor desen my noch geen gehoor gegeven;
Ik bid u lieve Soon leef beter, na mijn leven.
Hebt ghy tot noch geleeft in sonden grof en groot,
Ik bidd' u lieve soon verlaetse na mijn doot.
Wat is t'? eylaes! wat is 't te leven inde sonden?
Wat heeftmen door de sond ter werelt niet bevonden?
Heeft God niet om de sond, de menschen doen vergaen?
Gelijk hy heeft aen die van Sodama gedaen,
Waer is den rijken man? een aller sonden slave,
Eylaci! in een poel van eeuwigh vuyr begrave,
Dit is der sonden loon die God den genen geeft,
Die buyten Godes vrees, in alle sonden leeft,
Wat gruwel moet het zijn, dat God door sijn geboden,
De ziel die sonde doet, tot straffe, dreyght te dooden?
Wat gruwel is de sond? mijn soon bedenkt het wel,
Dat sy veroorsaekt heeft, de doot, en ook den hel.
Wat gruwel is de sond, dat Christus uyt Marye
Geboren moste zijn? en om de sonden lye,
Soo veel verdriet en pijn, soo veel tormenten groot,
En sterven aen het kruys dien smadelijken doot:
O gruwelijke sond, ô troost, door Christi sterven,
Ken yder zondigh mensch sijn saligheyt verwerven.
Indien hy aen het kruys, en Christi lyden leert,
Wat Christus door het kruys van 't sondigh hert begeert,
Hy heeft voor ons geleen, en wil dat wy oock lyen,
Hy heeft voor ons gestreen, hy wil dat wy oock stryen,
En hy door syne doot wijst ons het sterven aen,
Te sterven na de geest, de sonden tegen staen,

Wat

Wat leert hy door ſijn kruys? wat leert hy door ſijn lyen?
Hy leert ons 't weelig vlees, in wellust te beſnyen.
  Hy wil dat ſyne doot ſal zijn in onſe ſin
  Hy druckt ons door het kruys ſijn droevig lyen in:
Hy wil ons hier den weg ter zaligheyt doen leeren.
Hy wijſt ons hier door aen van ſonden af te keeren,
  Gelijk als David deſen Coninklijk Propheet,
  Als hy geſondight had, berouw, en af-ſtant deed;
Een man naer Godes hert, in ſonden ſwaer verloopen:
Gevoelt door Godes geeſt ſijn hert, en ziele open.
  Gevoelt door Godes geeſt in hem een open grond,
  Een in-gang tot het hert een af-keer vande ſond;
Hy voelt een ſware laſt, hy voelt een groote ſmerte,
Omtrent ſijn droeve ziel, en in ſijn open herte,
  Hy keert hem tot den Heer in't binnenſt' ſijns gemoet,
  Hy ſtort ten oogen uyt een bracke trane-vloet;
Hy offert een gebedt met ſchreyen en met ſuchten.
Hy offert aenden Heer veel aengename vruchten,
  Een recht gemorſelt hert, en een bedroefde geeſt,
  Het geen ook aen den Heer is aengenaem geweeſt,
Hy ſcheen door recht berouw in tranens vloet te drenken,
De ſonden mynder Ieugt, ô heer wilt niet gedenken,
  Hy valt den Heer te voet, hy roept ſijn Schepper aen,
  En heeft over ſijn ſond een ware boet gedaen.
Manaſſes deſgelijcx, met ſchreyen en met klagen
Heeft aen ſyn Heer en God het herte opgedragen;
  In tranen ſyne bed gewaſſchen dag en nacht,
  Met ſuchten en berouw veel dagen doorgebracht,
Den Heer heeft ſyn gebed en rouwig hert ontfangen,
Waer door hem ook den Heer ſijn dagen deed verlangen:

Myn

Myn Soon, ik bid, onthoud dees leering doch van myn,
En wiltſe na myn dood doch vaek gedachtich zyn,
Het is de wille Gods dat ik als nu moet ſterven,
En ken u na myn doot geen groote gaven erven.
Ghy hebt voor deſen myn als niet met al geacht,
Ghy hebt onnuttelyk het myne doorgebracht,
'K heb alles opgeſet om u totſtaet te trekken,
Doch wat ik heb ghedaen ten koſt my niet ver ſtrekken,
Ghy hebt uws vaders raet voor deſen niet gewilt,
Ghy hebt uws vaders haaf onnuttelijk verſpilt,
Ghy hebt na myne raet, eylaes! noyt willen leven,
Dies ken ik nu aen u geen erref overgeven.
Maer ſo ghy noch voor 't laeſt mijn leering geeft gehoor,
Ik ſal u evenwel een middel ſtellen voor
Waer door dat ghy u ſult noch kunnen onderhouwen,
Dat is wilt vaſtelijk in God den Heer vertrouwen.
Doet boete voor u ſond, neemt toevlucht tot den Heer,
Neemt vaſtelijck voor u te ſondigen noyt weer,
Leeft inde vreeſe Gods en hebt den Heer voor oogen,
Hy ſal ſich in u noot genadelijck medogen,
Het geen dat David ſeyt dat ſal aen u geſchien,
Verlaten heb ik noyt rechtveerdig menſch geſien,
Noch nimmermeer ſijn zaet door armoedt broot behoeven,
God trooſt rechtvaerdige, verblijt in noot de droeven:
De vader heeft den ſoon beweeght in ſijn gemoedt,
Soo dat hy dit gebedt aen ſijnen vader doet,
Mijn vader: mijn berout mijn goddelooſe leven,
Ick bid u, wilt het doch vergeten, en vergeven;
Mijn vader, heb ick u voor deſen niet gevreeſt,
Een ongehoorſaem kint, een ruwen gaſt geweeſt,

Mijn Vader heb ick my niet na u wil gedragen,
V Vaderlijk vermaen los inde wint geslagen,
Weerspannigh en rebel u wetten niet ge-eert,
En tegens uwen dank met quaden heb verkeert,
Mijn Vader: heb ik u vertorent met mijn sonden,
Hebt ghy my willigh noyt naer uwen wil gevonden,
Heb ik voor desen niet op u vermaen gepast,
Heb ik dus langh geweest een ongehoorsaem gast,
Nu sal ik,soo het God belieft, mijn anders quyten,
De tijt die God my gunt in beter leven slyten,
Soo God u dagen rekt,'t geen ken door God geschien,
Ghy sult na dese tijt een vreughde aen my sien,
Soo veel verdriet als ik u dus langh heb gegeven,
Soo vele vreucht soud ghy nu weer van mijn beleven,
Indien dat mijn gebedt soo veel aen God vermach,
Sal ik noch sijn een vreucht in uwe ouden dagh,
Indien het God belieft u dagen te vermeeren,
Ik sal mijn Vader doen al wat hy mach begeeren,
De lesse die ghy hebt,mijn Vader,my gedaen,
Die is my in het hert,ja tot de Ziel gegaen,
Ik segge tot de Ziel,daer teeltse rijpe vruchten,
En doet mijn in berouw,om mijne sonden suchten:
Ik heb u menighmael veroorsaekt groote pijn,
Mijn Vader,ach! ik bid,ic bid vergeeft het mijn;
Ik voele mijn gemoed met soo veel smert bestreden,
Als ghy wel droefheyt hebt om mynent wil geleden,
Berouw mijn herte knaeght,met innerlijk verdriet,
Nu mijn verblinde geest sijn groote misslagh siet,
De vader heel beweeght,en vrolijk in zijn lyen,
Schept in sijn droeve staet een hertelijk verblyen,

Wel seyt hy lieve soon, 't is my een groote vreucht,
Dat ik in u bespeur genegentheyt ter deught,
't Is my een groot vermaek in mijn verloopen leven,
Dat ghy u nu voortaen ter deugden wilt begeven,
Komt u beloften na, ghy sult, onthoud het mijn,
V leve dagen lank van God gezegent zijn,
Ik sal in goede rust dan vande werelt scheyen,
Dewyle ghy nu wilt een beter leven leyen,
Ik voel dat my de doot vast nadert aen het hert,
Ik voel van uur tot uur door innerlijke smert,
Dat ik verwonnen ben, en sterf in alle deelen.
In uwen handen, Heer, wil ik mijn ziel bevelen.
Hy geeft de laeste snik, en scheyt van 't leven af,
En wort ter rechter tijt gedragen na het graf.
Den Iongman heel bedroeft, gaet treuren ende klagen
Dat hem sijn Vader is nu door de doot ontdragen,
Hy drukt sijn vaders les ghestadigh inde sin,
Hy beelt sich alle daegh sijn quade leven in.
Hy voelt in sijn gemoet de kennis van sijn daden,
Hy voelt met groot berouw sijn herte overladen,
Fy my, seyt hy, dat ik gedoolt heb so verblint,
De boosheyt in mijn jeught soo goddeloos bemint.
Fy my dat ik dus langh bleef aen het quaet gebonden,
Fy my, die ben geweest een slave vande sonden:
Fy my, die eer en deughd soo heyloos heb vertreen,
En om vergiffenis mijn Schepper noyt gebeen.
O God Almachtigh God, wanneer ik van mijn leven
Aen uwe Majesteyt eens rekening moet geven,
Hoe sal ik voor u staen? indien, ik my, o Heer,
Wt gantscher herten niet van deser uur bekeer;

Ik bid u goede God vergeeft my mijn misdaden,
En toont den sondaer doch genadelijk genaden.
Heb ik door sonden u vertoornt in mijn jeught,
'k Hoop dat ik u weer sal versoenen door de deught,
Heb ik u, ô mijn God vergramt met sondigh leven,
Ghy wilt door recht berouw den sondaer 't quaet vergeven.
Leer my door uwen geest, leer my, ô Heer, te doen,
Al 't geen van nooden is, daer ik u mee versoen,
Geeft my voor alle dingh, o Heer van alle Heeren,
Mijn ziele saligheyt voor 't noodighst te begeeren,
Dit is het opper deel, dit is het hooghste goet,
Dat een recht Christen mensch van God begeeren moet.
Ik bid u goede God, regeerder aller saken,
Geef dat ik eerelijk mach door de werelt raken;
Ik bid u goede God, wijst my een middel an,
Waer mee ik goddelijk mijn nootdruft winnen kan,
Ik wil van dees tijdt af het boose leven haten,
Ik wil van dees tijt af 't ghesélschap varen laten,
Ik wil van dees tijt af, ik wil van deser stont,
Begeven my tot God uyt een oprechte gront,
Hy die in dit ghebedt volhert verscheyde dagen,
Hy die aen God den Heer sijn hert heeft opgedragen,
Hy die van God den Heer met hongers noot en smert,
Met armoed en verdriet nu seer geslagen wert,
Hy die van God den Heer versocht wort met veel lyen,
Hy, die sich vindt gestelt om mannelijk te strijen,
Hy, die met Godes wil geduldigh was te vreen,
Heeft Gods versoekingh langh lijdsamelijk geleen:
Hy, inde grootste noot van ongemak gekomen,
Raeckt op een seker tijt heel wonderlijk aen 't droomen,

Het ſcheen der yemant quam en ſprak hem ſoetjes aen,
Als dat hem God den Heer ſoud uyt ſyn noot ontſlaen,
En hem een overvloed van ſchat,en rijkdom geven,
Waer van hy rijkelijck ſijn leven langh ſoud leven.
Het ſcheen hem in ſijn droom te worden aengeſeyt
Als dat hem het geluk haer gunſt had toegeleyt,
En dat hy moſte gaen hem uyt der ſtadt vervoegen,
En op een ſeker plaets betrachten ſyn genoegen;
Dat op een ſeker brugh hy vinden ſoud een vrient,
Waer door dat het geluk ſoud worden hem verlient,
Een die hem ſeggen ſoud,waer heen hy ſich moſt keeren,
Indien hy was geſint te krijgen ſijn begeeren;
Soo haeſt als hy ontwaekt,en opent ſijn geſicht,
Soo haeſt als hy aenſchouwt het lieve morgen licht.
Soo haeſt als hy begint by ſijn gedacht te komen,
Wel,ſeyt hy,hoe ontſtelt ben ik van deſe droomen?
Ik voel een ſtrijt in my,de droome my gebiedt
Te trachten dat ik werd verloſt uyt dit verdriet.
Maer ach! ik ben verdoolt,mē mach geen droom vertrouwē,
Het is een ydelheydt op loſſe-droom te bouwen,
Nochtans myn geeſt getuycht,indien ik het beſta
En met een vaſt geloof na deſe plaetſe ga,
Dat my een ſeker vrundt ſal komen aen te ſeggen
Waer dat ik vinden ſal een ſchat verborgen leggen,
Myn geeſt getuycht het my,het ſal my zijn geſeyt,
Dat op een ſeker plaets een ſchat begraven leyt,
Den yver ſynes drooms die heeft hem aengedreven,
Soo dat hy zich terſtont heeft na de plaets begeven,
Alwaer hy op de brugh de helleft van den dach
Gingh treden eer hy daer een menſche komen ſach,

Een slechten bedelaer die sat met groot verlangen
Aen 't eynde vande brug om Alomoes t'ontfangen,
Die siet dat hy daer heeft een langen tijt gegaen,
Die denkt vast by sich selfs, wat wil hier uyt ontstaen,
Na eenigh overlegh, bedenkt hy sich ten lesten,
En spreekt hem aen, en seyt, vrunt hout het my ten besten,
Is 't sake dat ik u, in u gedachten steur;
My dunkt dat ik in u veel swarigheyt bespeur,
Het is de meeste tijt van desen dagh verleden,
Dat ghy hier op de brugh alleenigh hebt gaen treden,
Ghy hebt den meesten dag hier op de brugh gedwaelt,
Ghy hebt, na dat my docht, veel dingen overhaelt,
Wat isser dat u let? wat is u wedervaren?
Indien het u gelieft, soo wilt het my verklaren,
Op hoop oft ik u kost behullipsamig zijn,
Dus bid ik doch ontdekt u saken tegens mijn,
Wel seyt hy wat is dit, wat komt my hier te voren,
Gaet vrunt, gaet van my of, ik mach u reen niet hooren,
Ghy zy het niet die my kunt helpen in mijn noot,
V quelling ende mijn zijn beyde even groot,
Ik weet niet hoe ik ben geweest soo sot van sinnen,
Dat ik my door een droom heb laten overwinnen.
Mijn sotheyt is mijn leet, mijn dwaesheyt my berouwt
Dat ik my al te vast op droomen heb vertrouwt.
Eylaes! een ydel schim verscheen my in het droomen,
En op een lossen droom soo ben ik hier gekomen,
My droomde, dat ik souw hier spreken met een man,
En die my wysen soud het geen niet wesen kan.
My droomde dat my hier een mensche soud ontmoeten,
Die mijn bedroefde smert met vreugde souw versoeten,

In 't kort ik heb gedroomt('t geen niet en ken geschien)
Als dat ik hier een vrunt op dese brugh soud sien,
Die my ontdecken soud een onbekende sake,
Waer door dat ic aen gelt,en rijkdom soud gerake;
Maer ach! 't is ydelheyt,en rechte sotterny,
Want wie op droom vertrouwt,vertrouwt bedriegery.
Den Bedelaer die lacht,om 't geen hy hoorde seggen,
Ik moet u eens wat nieuws,seyt hy,te voren leggen,
Ik moet u seggen eens hoe op een seker tijt
Ik door een ydel droom my selven had verblijt,
't Gingh my,gelijk als u,had ik droom willen achten,
Had ik gelijk als ghy mijn sinnen en gedachten,
In 't droomen aengeleyt,gelijk ghy hebt gedaen,
Jk hadde overlangh hier inde Stadt gegaen;
My droomde,in het huys dat naest staet aen de haven,
Lagh achter in den tuyn een pot met gelt begraven.
En onder eenen boom,recht nevens het Prieel.
Daer soud ik dese schat verkrijgen tot mijn deel.
Maer noyt en is in my die sottigheyt gekomen,
Dat ik my heb vertrouwt op wareloose dromen.
Den ander staet wat stil, en let op desen sin,
Na eenigh overleg,valt hem dat seggen in,
Soud dit wel zijn de man,die my sal openbaren
Die my de rechte wegh en middel sal verklaren?
Waer door dat ik mijn droom noch voort vervolgen sal,
En raken in het eynd oock uyt mijn ongeval,
Ik hoop,en ik vertrouw,vaerd wel,seyt hy,mits desen,
Vrundt t'is mijn tijt te gaen,den Heer wil met u wesen.
Na dat hy hem nu heeft een langen tijt beraen,
Na dat hy grondigh had den bedelaer verstaen,

Soo

Soo denkt hy by ſich ſelfs,voorwaer dat was de gene
Die,ſoo ik had gedroomt,is tot mijn hulp verſchene;
Voorwaer dit is de geen,die my te kennen geeft,
Het geen dat door den droom mijn geeſt bevolen heeft.
Het huys daer hy van ſeyt,dat pleegh al lang voor deſen
Mijns Vaders eygen erf,mijns Vaders huys te weſen,
Na dat hy my daer heeft de kennis van vertoont,
Soo heeft mijn Vader ſelfs ook in dat huys gewoont;
Die heb ik menigmael,en dikwils hooren ſeggen,
Hoe datter vyant quam,en deed de Stadt beleggen,
Hoe datter in dit huys gewoont heeft doen ter tijt,
Een man van groote ſtaet,geoeffent inde ſtrijt,
En die in het belegh van hun benauwde wallen,
Op ſyne vyant is ſomwijlen aenghevallen,
Waer van hy dikmaels heeft een groote buyt gebrocht,
Die hy nu hier,nu daer als doen te bergen ſocht,
Men heeft het overlangh in twijffeling gehouwen,
Men is al over langh geweeſt van dat vertrouwen,
Dat op die ſelve plaets na aller oogen ſchijn,
Moſt een verborgen ſchat,of yets verholen zijn,
Want na een langh belegh ſoo wiert de Stadt verloren,
En deſen vrunt die ſturf een weynigh tijts te voren.
Hy was by yeder een een rijcker man vermaert,
En die in ſyne tijt veel rijkdom had vergaert:
Maer als hy, door de doot van 't lichaem was ontbonden,
En heeft men nieuwers na ſoo vele goet gevonden.
Dit ſtelt mijn hope vaſt,en ik ſal 't ook beſtaen,
Om met gelegentheyt na deſen Tuyn te gaen,
Hy, op een ſeker tijt is op die plaets gekomen,
Heeft met gelegentheyt ſijn ſlagen waer genomen,

Hy siende een prieel,gelijk hem was gesëyt,
Heeft het van stonden aen op 't graven aengeleyt,
In 't eynd,hy vind een pot met goude pistoletten,
Hy vindter groote schat gepakt in oude sletten,
Hy(op het hoogst verblijt,gelijk men denken kan)
Die wort door dese schat een machtigh rijker man,
Hy,die veel meerder had als noodig tot sijn leven,
Heeft,daer het noodigh was,den armen mee gegeven,
Hy heeft van dese schat de helleft afgedaen,
En soo in hunne noot, meer armen by gestaen;
De rest heeft hy gebruykt, een handel aengenomen,
En is door Coopmanschap aen meerder winst gekomen,
Hy heeft in korten tijt vergaert een machtig goet,
Gods zegen vloeyt hem toe in grooten overvloet,
Hy heeft al wat hy wenscht,na sijne wil verkregen,
Hy dankt sijn Heer en God voor die gewenschste zegen:
Hy heeft uyt sijne winst, en overwonnen schat
Genomen ruym soo veel als hy gevonden had;
Hy heeft uyt sijne winst soo veel,en meer genomen,
Als hy verkregen had,en inden Hof bekomen;
Heeft sijn gevonden schat den armen aengedient,
Wanneer hem God den Heer meer Rijkdom had verlient;
Hy heeft hem in sijn staet soo eerelijk gedragen,
Dat alle menschen daer een groote vreucht aen sagen;
Hy heeft sijn leven lang soo eerlijk geleeft,
Dat yder hem het lof van een goet Christen geeft;
Leer hier,ô armen Mensch! leer hier op God betrouwen,
Leer hier in tegenspoet een kloeke moed behouwen;
Leer hier,ô sondigh Mensch,wie 't sondig leven laet,
En met een oprecht hert tot sijnen Schepper gaet,

Dat

Dat Godt dien helpen sal in alle noot, en lyen,
Dat Godt den Heer hem sal vertroosten en verblyen:
En op gesetten tijt en op bequamen dagh
Verleenen al het geen hem noodigh wesen mach:
Leer hier ô sondigh volck, ô sondaers! wilt hier leeren,
Met een oprecht gemoedt tot uwen God te keeren
En met een vast besluyt (bekennende u schult)
Dat ghy met sonden God noyt weer vergrammen sult.
Dat met de hulpe Gods, ghy u voortaen sult wachten,
Voor sonden metter daet, en sondige gedachten?
Leer hier een goede les, ô ongebonden Ieught
Leer, dat ghy leven moet na wetten vande deught?
O ongetoomde jeught, o kinders! wilt hier leeren,
Gelijk dat Godt gebiet, u lieve Ouders eeren:
Ist sake dat ghy u aen Ouders hebt misgaen,
Soo denkt ook dat ghy selfs u Schepper hebt misdaen,
Want wie sijn Ouders eert, eert God, en Gods geboden,
Wie God eert, die verkrijght al wat hem is van nooden,
Bewijst gehoorsaemheyt u ouders metter daet,
Wie sijne ouders eert, het selden qualijk gaet.

EYNDE.

Een booſe vrou, een quaet Huwlijk.

'T IS by mijn tijt gebeurt, verleden weynigh jaren,
Als datter hier ter Stee twee Ionge luyden waren,
En dat de Dochter was van oude burgers ſtam,
Geboren en geteelt hier binnen Amſteldam:
Gekomen tot haer jeught, en wel bequaem te trouwen,
En heeft de Vrijſters ſtaet niet langer onderhouwen;

Daer

Daer is als doen ter tijt, een jeughdigh quant geweest,
En van een goet beleyt, en van een kloecken geest,
Die op dit rijpe dier sijn oogen heeft geslagen,
En haer in ware trouw sijn liefde toe gedragen;
Hy heeft haer aengesocht, en hertelijk ghevrijt,
Oock hare weder-liefd verkregen metter tijt;
De Ouders vande Maeght hier kennis van gekregen,
Die waren tot de saek van herten wel genegen
Te meer dewijl hy was van eerlijk gemoedt,
Beleeft, en heus van aert, in deughden op gevoedt;
Int beste van sijn jeught, int eelste van sijn jaren,
En in een goede stijl van Coopmanschap ervaren:
Hoe wel hy niet en had soo veele goed als sy,
Noch sijne rijckdom met de hare geen waerdy;
Soo ist nochtans geschiet als dat de vrunden t'samen,
Ter oorsaek dit besluyt op 't kort by eene quamen,
En hebben onder haer het huwelijk gemaekt
Soo dat dees lieve twee te samen sijn geraekt,
Men sagh dit lieve paer door Echte liefde trouwe,
Men sagh in groote vreught de blyde Bruyloft houwe,
Men sagh dees lieve twee een korten tijt verheught,
En plegen met vermaek de soete minne vreught,
Sy van een quaden aert, die socht in alle deelen,
Alleen na hare wil met hare man te spelen,
Sy die op yder uur een vremde lust bedocht,
Heeft alles na haer wil van hare man gesocht,
Hy willigh in haer dienst volbrenght al haer begeeren,
Sy in het eynde soekt het alles te regeeren,
Sy siende dat de Man uyt liefden haer ontsiet,
Gebruykt hem als een slaef en eert sijn goetheyt niet,

In't eynde ist soo veer met dese vrouw ghekomen,
Dat sy in't kort geseyt, de broek heeft aengenomen,
Haer Meester van het huys, en vande Man ghemaekt,
Waer door hy (al te laet) in droeve quellingh raekt,
„ Wanneer een kleene vonk in tijts niet wort gebroken,
„ Het vyer niet uyt gedooft wanneer 't begint te smoken?
„ De vonk ontsteekt de brant, en maekt een felle vlam,
„ Om datmen haer in't eerst hun voetsel niet benam,
„ De vlam vernielt het al waer datse by ken raken,
„ Men sietse menigh huys tot puyn en assche maken;
Soo gaet het met een Vrouw, als sy haer wille heeft
En boven het gebiedt van hare vooght Heer leeft?
De Vrouw van wien ik spreek heeft haer also gedragen,
Dat ik genootsaek ben ook over haer te klagen,
Ter oorsaek dat hier uyt een Echte vrouwe leer.
Te toonen aen haer Man behoorlijke eer:
Te leeren aen een Man die vredig huys wil houwe,
Hoe dat hy leven moet met sijne Echte vrouwe,
K' misprijs niet dat een Man sijn Vrouwe eert en dient,
Maer dat hy haer, in als, al wat sy wil, verlient.
K' misprijs niet dat een Man sijn vrouwe soekt te vieren,
Maer dat het niet geschiet met reden en manieren,
Een Vrou is als een Paert, dat alst sijn wille heeft,
Seer weynich na de wil van sijne Meester leeft
„ Een Paert, soo 't niet en wert, in sijne wil bedwongen,
„ T'wert Meester van sijn Heer, en dat door vremde spronge
Een Vrouw te veel ontsien bevindmen selde goet,
K'prijs liefde tot een Vrouw, maer niet in overvloet.
Hoor Echte lieden hoor, hoe dat hier is gevaren,
Na dat dit jonge paer een, ses oft seven jaren

In

In hare Echte staet te samen sijn geweest;
(T'is leering voor die geen die dese rymen leest)
De vrouw die op haer man in geene deelen pasten,
Noch noyt volbrengen wouw het geen hy haer belasten,
Die heeft met dwars gelaet hem altijt wederstaen,
Daer hy met goetheyt heeft haer stuursheyt ondergaen;
Sy kost in geener wijs sijn vruntschap niet gedoogen,
Maer sach hem stadich aen met averechtse oogen,
Wat liefde dat hy haer betoonden of bewees,
Noyt dat in haer gemoet een goe vergeldingh rees;
Noyt dat sy sijne liefd met liefds vergeldingh loonden,
Maer wreveligh en dwers haer tegens hem betoonden.
Wat diensten, wat gesmeek, wat vruntschap hy haer deed,
Sy acht het alles niet, de goede Man tot leet;
Hy siende in het lest dat alles was verloren,
En dat hy haer niet kost met goedigheyt bekoren,
Soekt op een ander wijs, maer leyder, al te laet,
Te suyveren sijn vrouw van 't ingewortelt quaet,
Hy denkt vast by sijn selfs ken goedigheyt niet baten,
Soo moet ik my voordaen eens quaet en boos gelaten,
Ik moet, schoon ik niet wil, my anders stellen an,
Quaet met de quade sijn als 't beter niet en kan;
Ik sal na desen dagh een ander middel plegen.
Waer door ik hoop mijn vrouw tot goetheyt te bewegen;
Wanneer sy haren aert boosaerdigh toont aen mijn,
Ik sal, dat sweer ik haer, noch tienmael booser sijn;
Ik sal haer boosen aert nu langer niet verdragen,
Al souder al de buurt, jae heele Stadt van waegen.
Ik sal niet, soo ik placht, haer boosheyt meer ont sien,
Alwaert ook dat ik most thien duysent mylen vlien,

'K wil liever sonder Vrouw in rust en vrede leven,
Ick wil veel liever my ter plaetsen gaen begeven,
Al waer ik onbekent tot aen mijn laeste dagh,
In eensaemheyt en vreed mijn leven slyten magh,
Als met een boose Vrouw te leven in een helle
Van ongeruste strijdt en daegelijxse quelle,
Geen grooter kruys op aerd, geen meerder smert of pijn,
Als met een boose Vrouw altoos geplaeght te sijn.
'T gebeurt op seker tijt de Vrouw begint te klagen,
Dat sy een siekt gevoelt door hare leden jaghen,
Ik ben, seyt sy, niet wel, ik ben niet wel te pas,
Ik voel my niet gestelt gelijk ik eertijts was,
Wat ben ik sot geweest dat ik my heb begeven,
Met soo een Man als ghy, te eyndighen mijn leven?
Wat ben ik, ach eylaes! in ongeval geraekt,
Dat ik mijn minder heb mijn over Heer gemaekt?
Wat ben ik in een poel van ongeluk gekomen,
Dat ik u Echtelijck heb voor mijn Man genomen,
Ghy Goosen als ghy zijt? ghy zul, ghy rechte bloet,
Ghy leegh-mars, kale neet, op snapper van mijn goedt,
Ghy sijt het die my doet soo menich reysen suchte,
Ik magh u geen meer sien, ik mach u geen meer luchte,
Ghy kunt mijn nae verdienst, niet dienen in waerdy,
Al watter is, van wie ist anders als van my?
Hy die al veynsend spreekt toont sich bequaem in rede
Wel, seyt hy, lieve Vrouw 'k verwonder my op hede
Van 't gene dat ghy seght, en buyten reden spreekt,
Gedenkt het is een swaert dat my in't herte steekt,
Hebt ghy my waert gekent voor uwen Man te trouwen,
Soo kent my waerdigh ook voor uwe Man te houwen,

V Echt

VEcht is ymmers vry, niet met bedwangh ghefchiet,
Na klagen is vergeefs, en waft u wille niet?
Wat reden, of wat recht hebt ghy van my te klagen,
Waer in heb ik my niet, foo het behoort, gedragen?
Wat heb ik op gefnapt, oft van u goet verkort?
Ik raed u voor het beft dat ghy eens wijfer wort,
Ik raed u, dat ghy u doch laet ten beften raden,
Oft anders Godt fal ons toe fenden meerder quaden;
Dat is, ftelt u geruft, leeft vredigh, wel te vreen,
Ik bid u, lieve Vrouw, ik bid gebruyckt de reen:
En heb ik niet gedaen nae plichte mijnes trouwe?
Betracht ik niet mijn huys in eeren op te houwe?
En doen ick niet mijn beft in alles foo ik moet?
Soo wenfch ik dat aen my den Hemel wrake doet,
Ik foek van dees tijt af beftek met u te maken,
Ik foek van dees tijt af ook alle twift te ftaken,
Ik foek voortaen met u mijn lief, na defen dagh,
Vreedfaem te leven foo het ymmers wefen mach
Indien ghy uwen aert, na reden, wilt ontwennen.
En my voor uwe Man, als hooft, en vooght bekennen,
Gelijk als dat betaemt; foo fult ghy fien in myn,
De liefde die behoort tot fulk een vrouw te zijn,
Maer wilt ghy, als tot noch, my dwingen, en regeeren,
Wilt ghy als vooght van t' huys het huyfgefin beheeren,
En alles watter is doen ftellen nae u fin,
Soo denkt vry dat ik u na defen niet bemin,
Noch voor mijn Echte vrouw in geenerley manieren
Sal eeren, oft ontfien, fal dienen noch te vieren,
Maer reyfen buytens lants en fcheyden van u af,
Tot my de bleke doot fal leyden in het graf.

Sy met een boos gelaet gelijk boos aerde wyven,
Begint met haren man als sinneloos te kyven,
  Wat waent ghy lompen loer, wat waent ghy dat ik sal
  My voegen naer u wil, u dienen te geval?
V leegh mars, kalen bloet, die van het mijns moet leven,
Soud ik mijn na u wil, tot uwen dienste geven?
  Soud ik de minste sijn, daer ik de meeste ben?
  O neen, gelooft dat ik dat niet begrijpen ken,
'T is 't mijne datter klapt, 't is al van mijn gekomen,
Dies wil ik sijn geeert, gedient in acht genomen,
  K'wil onder u niet staen, noch doen dat ghy gebiet,
  Ik ben als vrouw en vooght, en ken u anders niet,
'k Wil alles na mijn sin en na mijn wil beleggen,
En wil dat ghy niet sult een woort daer tegen seggen?
  O suffert, drogen nurk, die my mijn vreught belet,
  O grimmer aenden haert, o dromer op het bedt,
Wat waent ghy dat ghy my naer uwen sin sult dwingen?
Veel liever leer ik'u een ander deuntje singen,
  'k Verwonder dat ghy durft aen my dit leggen veur,
  Reyst heene daert u lust, en gaet vry daetlijk deur,
Ghy sult, dat sweer ik u, dien dagh niet meer beleven
Dat ik my weer by u te bedde sal begeven.
  Volbrenght het geen ghy seght, en gaet terstont van mijn,
  En soo ghy 't niet en doet, sal ik de eerste sijn,
Sy met een dulle kop van gramschap aen gestreden,
Niet siende op de eer, verlaten vande reden,
  Sluyt kas, en kisten op, en met een domme kracht,
  Rukt al het goet by een door haer daer in gebracht,
Pakt, sakt het alles op en heeft het t'saem gebonden,
En heeft van stonden aen haer dienst maeght uyt gesonden,
Die

Die heeft daer voort een schuyt doen komen aen de wal,
D ie haer en ook het goet gelijk vervoeren sal,
De Man, hoe wel verbaest, gebruykt nochtans de rede,
En heeft haer boos bedrijf geduldelijk gelede,
Hy zijnde goet van aert, een wel begaefden man,
Die siet al hare doent met goeden oogen an,
Sy die ten laesten heeft haer uyt den huys begeven,
Roept booswicht, snoden schelm verdrukker van mijn leven,
Hy met een soete tongh, en met een wijs beleyt,
Heeft haer al eer sy gingh, dees woorden toegeseyt:
Mijn vrouw, mijn Echte vrouw, doet wat ghy kunt bedryven,
Vlucht waer ghy wilt, ghy moet mijn Echte vrouwe blyven,
Schoon ghy mijn legt te last dat ik de oorsaek ben,
Voor God, in mijn gemoedt, ik my onschuldich ken,
Soo veel en kunt ghy noyt u over mijn beklagen,
Oft ik, door Godes hulp, sal 't duldelijk verdragen,
Dat ghy verscheyden wilt wil ik niet tegen staen,
Maer even wel uyt liefd u noch ten besten raen,
'T is my van mijn gemoedt, en Godes wet bevolen,
V te vermanen dat ghy toe siet niet te dolen;
Gedenkt de oude spreuk, ik bid u daer uyt leer,
Hoogmoet komt voor dẽ val, Echtscheyding soekt oneer,
Ik hebber meer gekent die in haer Echte scheyde,
En die het ongeval tot quaden eynden leyde.
Sy even trots en boos, sy even obstinaet,
Toont haer verdurven aert, en blijft noch even quaet,
Gaet met een dulle kop van Man en kinders scheyen,
De man treurt in het hert, de kinderen die schreyen,
Sy sonder eenigh liefd tot kinders ofte Man,
En trekt haer d'een zijn smert, noch d'anders schreyen an,

Sy gaet, men weet niet waer, en blijft een wijl versteken,
De Man van droef heyt schijnt het hert in't lijf te breken,
En roept soo menighmael, ô Hemel, wat wilt zijn,
Wat heb ik doch bestaen? wat hebt ghy voor met mijn?
Ach! oft ik liever had ter doot toe al geleden,
En duldelijk geleeft in alle tegenheden
Als dus onteert te zijn, by yeder een bespot,
Geeft my in dese saek doch wijsheyt. groote God,
Hoe ik in dit geval my best sal kunnen dragen,
Dat ik u lieve God, mach soeken te behagen,
Vergund my goede God mijn naerstigheyt te doen,
Dat ik in eer en deught mijn kinders op mach voen,
Ey gund my goede God, dat ik het soo mach maken,
Dat ik met eeren mach hier door de werelt raken,
Ik bid u goede God u graci stort in mijn,
'K sal Vader, en daer toe ook Moeder t'samen zijn,
Om mijne kinderkens in eeren t'onderhouwen,
Waer toe ik goede God u goetheyt wil vertrouwen.
Hy die in dit geval zijn vlijt en beste doet,
Hy die in naerstigheyt by daegh en nachte wroet,
Leeft in een groot getreur, om dat hy is verlaten,
Van syne Echte vrouw, weent droevigh boven maten,
Hy suft, hy is beschaemt voor opspraek van de Lien,
In't kort, het was bedroeft sijn leven aen te sien,
't Gebeurt in dit geval, de vrouw gaet quade wegen,
De vrouw die stelt haer aen als quade vrouwen plegen,
,, Want als een Echte vrouw van hare man afscheyt,
,, Men siet dat menigh boef haer loose lagen leyt,
De vrouw door boosen aert, in Echt-breuk, laes! bevonden,
Vervalt ook metter tijt van d'een in d'ander sonden,
Sy,

Sy die uyt boosen aert verlaten heeft haer man,
Doet blijken dat haer vlees geen lusten weeren kan;
De boeven leggen toe tot misbruyk haer te brengen,
Sy die het misbruyk lieft,gaet haer, eylaes!vermengen
Met fielen en met guyts, berooft van eer en schaemt,
Waer mede dat sy pleeght 'tgeen d'eere niet betaemt;
Sy gaet en speelt moy weer,geeft al haer goet ten besten?
Doch!nae den arbeyt is soo volght het loon ten lesten:
Sy was soo langh bemint, als sy van hare schat,
Noch yet wat missen kost,noch yet wat over hadt;
Maer als het was verteert,en altemael verloren,
Toen is de eerste dach van haer verdriet geboren;
Toen sy in sonden had haer goetjen op gemaekt,
Is sy in droeve staet en swaricheyt geraekt;
Sy is in soo veel smert,en droeve ramp gekomen,
Haer leven heeft een eyndt vol gruwelen genomen;
Sy als de snootste slons gaet swieren over straet,
In armoed en ellent,in Bedelaers gewaet:
En bidt om alemoes,tot onderhout van t'leven,
Ik(onberoemelijk)heb selver haer gegeven,
Sy,die noch deugt noch schaēt,noch zedigheyt noch eer,
Noch eenighsins van dees in haer gevoelde meer,
Gaet op een seker tijt,des avonts over strate,
Klopt aen haer man sijn deur,en soekt met hem te prate,
Hy selver met een kaers komt loopen aen de deur,
Wie klopt daer seyt de man? ik seyt sy,bender veur,
Al vrint,ik bid doet op, ik heb u yets te spreken,
Soo haest als hy haer sagh,docht hem het hert te breken;
Ach!seyt sy,lieve man,schoon ik u heb misdaen,
Ik bid u,neem my doch weer in genaden aen,

Ik kent,ik heb verdient van u te zijn verstooten,
Ik kent,ghy hebt van my veel tegenheyt genooten;
Ik heb u dikmaels leet veroorsaekt lieve man,
Ik heb u meer misdaen als ik verbidden kan;
Ik ben verdoolt geweest,tot mijn verdriet genegen,
Maer soek u in berouw,tot me-ly te bewegen:
Denkt dat ik ben u vrouw,u eygen Echte wijf,
Denkt op de soete vreught genoten van dit lijf,
Ach toont u niet te wreet in swakke vrouws gebreken,
Ey weygert geen genae my die u soekt te smeken,
Met suchten van berouw, en tranen van verdriet,
Dat ghy het my vergeeft al watter is geschiet:
Wat mannen hert soo hert,wie doch soo wreet van leven,
Dat hy een swacke vrouw, haer faut niet souw vergeven?
Te meer als sy in rouw,en droeve tranen schreyt,
En om vergiffenis van hare misdaet vleyt:
Al wat ik heb misdaen daer sal ik u voor boeten,
Al wat ghy hebt geleen dat sal ik weer versoeten;
Heb ik voor desen u veroosaekt smert en pijn,
Na desen sal ik u tot vreught en wellust sijn;
Soo 'k ongehoorsaem my heb tegens u gedragen,
Na desen sult ghy u in mijne dienst behagen,
Heb ik voor desen u niet (soo 't behoort)geeert,
Nu heb ik,lieve Man,een beter plicht geleert.
Hoe durft ghy,seyt de man, hier voor mijn oogen komen?
Denkt niet dat ghy oyt sult van my zijn aengenomen,
Jk ken u voor geen vrou, gaet heen van daer ghy quaemt,
Berooft van uwe eer, verlaten vande schaemt;
Toen ik u als mijn vrouw in Echte plichten eerde
Toen ghy mijn dienstbaerheyt en liefde niet begeerde,
Doen

Toen ghy u boos en quaet hebt tegen my getoont,
Toen heb ik, ſnoode vrouw, genoeghſaem u verſchoont;
Nu dat ghy van my ſijt door booſheyt af geſcheyden,
Niet achtende hoe ſeer u lieve kinders ſchreyden;
Niet ſiende op de eer, voerd' in u booſheyt voort,
En droeghd u niet gelijk een Moeder toebehoort:
Niet als een Echte vrouw behoorden haer te dragen,
Dies mooght ghy nu tot ſtraf u miſdaet gaen beklagen,
Fy u, die naekt en bloot loopt dolen achter ſtraet,
My tot een ſpot en quel, hier voor de oogen ſtaet,
Ghy die u eer en goet te ſamen hebt verloren,
Sult my door geen gebeên noch tranen oyt bekoren;
Ghy die met vuyl geſpuys te godloos hebt verkeert,
En boven dien, eylaes! mijn Echte bed onteert,
Sult noyt dien dagh weer ſien, dat ik my ſal begeven,
Met een onteerde vrouw mijn dagen af te leven,
Gaet voort onteerde ſcheuk gaet voort uyt mijn geſicht,
Ik ken u niet, mits ghy niet kenden uwe plicht,
Gaet, ſegh ik flucx van hier, ſoo niet ik ſal u leeren,
Dat ghy na deſen dach hier niet ſult weder keeren,
Ik raed u dat ghy gaet, en datelijk vertrekt,
Eer dat u naekte huyt met ſlagen wort gedekt,
Sy, die niet langer bleef, gingh heen met droevigh klagen,
De Man heeft deſe ſaek de vrunden voor gedragen,
En heeft daer voor geſtelt als datmen deſe Vrouw,
In d'eene plaets of d'aer beſloten houden ſouw,
Om meerder ſchand en quaet door deſen voor te komen,
Is met der vrunden raet en vaſt beſluyt genomen,
Men heeft den Officier op 't ſpoedigſte belaſt,
Te krijgen deſe vrouw, en haer te ſetten vaſt,

Sy, op een avont ſtont geſocht en ook gevonden,
Die wierd met dienaers naer het Spin-huys toegeſonden,
  Alwaer ſy voor een wijl moſt ſitten,doch in 't endt,
  Soo ſterft ſy deſolaet, in droefheyt en torment.
O God! ten aenſien ik dit Huwlijk heb beſchreven,
En ook hier voor geſtelt een godloos vrouwen leven;
  So bid ik,dat ghy voorts wilt ſtieren myne pen,
  Op dat ik door dit quaet mijn naeſten leeren ken:
O God! Almogend God in wijſheyt en vermogen,
Geen menſchen kunnen 't quaet verſchuylen voor u oogen;
  Geen hert dat u bedriegt,of oyt bedriegen ſal,
  V oogen,lieve God,u oogen ſien het al;
V wijſheyd is bekent door Goddelijke krachten,
Der menſchen wil en wenſch,haer ſinnen en gedachten;
  Ghy weet het lieve God,ghy weet het Opper-heer.
  Wat leefter meenigh Vrouw beroofț van hare eer;
Wat iſſer menigh vrouw,haer Echte man tot ſchande,
Soo hier in deſe Stadt als ver gelegen lande,
  Die Echt en eer miſdoen,en ſonder dat de man
  Daer in het minſte deel yets van beſpeuren kan?
Hoor, Echte vrouwen hoor,die in dit quaet gaet dolen,
Verbergt ghy 't voor u man,voor God is 't niet verholen,
  Dien Godt dien groote God,die alle herten ſiet,
  En watter in 't gedacht ook vanden menſch geſchiet:
Die ſal op ſyne tijt ſich als een Rechter toonen,
Een yeder na den eys van ſyne daden loonen;
  Leer Echte Vrouwen leer,ik bid u leer van mijn,
  Gehoorſaem aen u man,voor al getrouw te ſijn;
Wel leert hy,die ſich leert aen ander liedens quade,
Wel doet hy die ſich laet tot goede deugden rade;

Wijs

Wijs is hy, die als hy een ander dolen ſiet,
Dat hy, door achter docht van t'ſelfde doolpadt vliedt:
Noyt wort by Man en vrouw een vredich huys gehouwen,
Wanneer men dit ghebrek ſiet ſchuylen inde vrouwen:
Dat ſy wil Meeſter ſijn, en met een ſtraf gelaet,
Berilpen haren Man, en ſchelden hem voor quaet,
Wanneer hy eenich ſints doet tegens haer begeeren
Men ſiet het alle daegh, dat ons de tijden leeren
Alwaer een hortigh wijf kant tegens haren Man,
Dat daer geen vreede blijft noch eere weſen kan,
Hoor! Echte vrouwen, hoor! ik wil op u begeeren,
Soo ghy geeert wilt ſijn, moet ghy u man eerſt eeren,
Geen eer is by een vrouw, die hare naeſte vrient
Dat is haer Echte Man gehoorſaem niet en dient;
Godt heeft het ſoo gewilt en ſelfs geboon voor deſen,
Ghy vrouwen: wilt u Mans (ſeyt hy) gehoorſaem weſen:
Ten ſijn mijn woorden niet, maer ſelver Gods gebodt,
Eert vrouwtjens, uwen Man, ſoo eert ghy ook u God;
Het komt de vrouwen toe (wanneer de Mannen plegen
Haer vlijt en neerſticheyt, uyt liefde ſijn genegen
Om vrouw en kinderen in eeren voor te ſtaen,
Dat ſy in alles hem met liefden onder gaen;
Geen vrouwe ſtaet het vry dat ſy de man bedille,
En hier of daer een faut aen hem beſtraffe wille,
Daer dienſt maecht ofte knecht, oft kinders ſijn ontrent,
Het is een wyſe vrouw die deſe leſſe kent,
Het is een wyſe vrouw, die haer in als ken voeghen,
Om (wat de Man belieft) haer willich te genoegen,
Indien hy niet te veer buyten de rede gaet;
Leer, ſoo ghy wijs wilt ſijn, te plegen deſe daet,

Leer swacke Vrouwtjes, leer hoe dat ghy u moet dragen,
In dien ghy Gode wilt en ook u Man behagen;
  Neemt my niet qualijk af, dat ik u leering geef,
  En niet wat smakelijcx voor uwe lusten schreef;
Al 't soet is niet gesont, men moet ook bitter smaken,
Om een gesonde maegh en goede Ziel te maken;
  Dit dient u Echte Vrouw, tot leeringh aengeseyt,
  Dit dient u Echte Vrouw, tot leeringh voor geleyt?
Datmen op heden siet hier onder Echte lieden
So veel oneenicheyd, en groote twist geschieden?
  Dat men op heden siet, soo menigh Echte Paer,
  Hier leven in verdriet, oneenigh met malkaer,
Dat menigh Man en Vrouw soo qualijk t'samen leven,
En niet als ergernis haer evennaesten geven;
  Dat menigh Man en Vrouw malkander dikwils slaen,
  Soo dat sy voor een tijt vaek van den ander gaen.
Dat menigh Man en Vrouw onvredigh leven leyde,
Ia breken Echte trouw en van malkander scheyde,
  Dat menigh huys-gesin hier door geraeckt in rouw:
  Geschiet, God betert, vaek door oorsaek vande Vrouw;
Die oft somwijl de Man eerst vleyt, daer na wil dwingen,
Tot alle kostelheyt en alle moye dingen,
  Of die door hoovaerdy te weyts wil zijn gekleet,
  En meer wil als de man voor haer te winnen weet,
Oft die, soo sijt niet krijght, loopt morren ende pruylen,
Loopt pratten door het huys, en alle dagen huylen,
  En toont haer stuurs en dwers, werwaerts dat sy haer set,
  Aen Taeffel sonder smaek, onwilligh op het Bedt,
Wat Man heeft ymmer deegh met soo een Vrouw te leven,
Wat vreughd ken so een vrouw aen hare man doch geven?

Wat

Wat brenght sy meer te weegh als dat sy oorsaek voedt,
Waer door het huysgesin in dwaling komen moet;
In plaetse dat de man sijn vrouwe soud beminnen,
Soo trekt hy van haer af sijn hert sijn ziel, en sinnen;
Hy voeght hem dan ter plaets, alwaer men dolen leert,
En daermen met de luy een kanne wijn verteert;
Dit oorsaekt meerder quaet, en dat niet sonder rede,
Dies swacke Vrouwtjes! stelt door reden u te vrede
V Man is uwe hooft, u vooght, u Echte heer,
Aen wien ghy schuldich sijt gehoorsaemheyt, en eer
Een redelijke Vrou die sal haer leeren draghen,
Hoe sy in alles sal haer Echte Man behagen;
Een redelijke vrou doet alles wat sy kan,
Om met eerbiedigheyt te eeren haren Man;
Een redelijke vrouw versoet haer Mans gebreken,
Is hy niet wel gemoedt, sy sal hem troost aen spreken:
Maer soo de vrouwe graeuwt wanneer de Man iets doet
Dat haer in eenig deel gaet tegen het gemoet,
Indien om dit of dat sy op haer man wil kijven,
En hem in alle dingh naer hare wille dryven,
Daer ken, dat is gewis, daer ken niet tegen staen,
Een man, door sulk een vrouw, sal quade wegen gaen;
Hy sal sigh buytens huys gedurighlijk begeven
En soeken sijn vermaek met ander luy te leven,
Hy voeght sich daermen vaek een nachjen over blijft,
En daermen vrolijk is, en daer geen vrouwe kijft.
Niet dat ik eenichsints de man hier in wil prijsen,
Maer hem, en ook de Vrouw op beter wegen wysen:
T'moet wesen dat de Man sijn Echte vrouw bemint,
T'moet wesen dat de Man in huys sijn vreughde vindt

T'moet wesen,dat de man de vrouwe moet behagen,
Voor vrouw, en huysgesin, ook naerstich sorge dragen;
  Dat hy door sijne winst de koken wel versiet,
  En datter nu en dan een pennink over schiet;
Om inden ouden dach gemackelijk te teeren,
Dit doende moet de vrouw,haer man gehoorsaem eeren,
  Indien hier toe de man sijn best en vlijte doet,
  Volbrenght hy sijne plicht die hy haer toonen moet;
Is hy in het begin de vrouw te veel genegen,
In alles wat sy wil haer wille nimmer tegen,
  'T is seker goede man,alwaer dat dit geschiet,
  Daer is u goedigheyt een oorsaek van verdriet;
Men seyt al te,is quaet,wie dienst wil van sijn vrouwe
Die moet sich ook tot haer int dienen matigh houwe;
  Een vrou in als haer wil, wort meester vande man,
  Een vrou te veel geliest,de liefde brt ken kan;
Dies leer ik u voort lest,o man,en vrouwe beyde
Indien ghy 't samen wilt een vredich leven leyde,
  Ghy man hebt lief u vrou,maer t'overvloedigh mijt,
  Maek vrouw,dat ghy u man ook weer gehoorsaem sijt.

EYNDE.

Het

HET LEVEN
VAN
Theodora, Sonderſſe van Alexandrien int Iaer 474.

'T IS voor een wijl geſchiet by Keyſer Zenos tijen,
In een vermaerde plaets tot Alexanderien,

Als dat een schoone maeght van Adelijke stam
In hare jeught gevrijt, een Edelman bequam
Met wien sy heeft geleeft een seker tijt van jaren,
(Na dat de soete liefd haer Echtelijk deed paren)
In ware liefd, en trou, in lieve vree en rust,
In Echtelijke vreuchd, in minnelijke lust;
Den een den ander was soo trouwelijk genegen,
Men sagh dees lieve twee getrouwe liefde plegen,
Hy diende sijne vrou, sy eerden hare man,
Hun liefd was soo volmaekt, als liefde wesen kan;
Sy die een Spiegel was van allerleye deuchden,
Was even aen haer man een oorsaek aller vreuchden;
Sy, die in eerbaerheyt soo lofbaer was vermaert,
Sachtsinnich, lief getal, en van een soeten aert,
Is by een yeder een in deughden soo gepresen,
Dat haer gelijken scheen ter werelt niet te wesen;
Haer schoonheyt soo volmaekt, van swier en van gestalt,
Dat yeder diese siet, in sijn gedacht vervalt,
Soo wie maer sijn gesicht laet op haer schoonheyt dalen,
En ken met geen gedacht dat wonder achter halen;
T'gebeurt op seker tijt dat sy op strate gingh,
Al waer dat haer ontmoet een edel Iongelingh
Hy die een dertel oogh in geyle lust liet spelen,
Op dit vermaerde beelt, en al haer schoone deelen,
Hy, die sijn oogen slaet op d'oogen van die gheen,
Wiens lieffelijk gesicht hem meer als wonder scheen;
Hy, die sijn oogen liet ontrent haer oogen dalen,
Geraekt door sotte lust aen onversichtich dwalen;
Hy, die sich in het kort, van minne voelt gewont,
Gluurt met een dertel oogh ontrent haer roode mont;

Door *Sim. Metaphr.*

Hy die de minne voelt tot in ſijn hert geſonken,
Die ſlaet t een ſoet geſicht ontrent haer lieve loncken,
Hy die een ſtraeltjen ſiet uyt hare oogen gaen
Die voelt ſijn jeughdigh bloet door al de aders ſlaen;
Hy, die op t'voorhooft ſiet gekrulde hayren ſwieren,
En weet nau, hoe hy ſal ſijn geyle luſt beſtieren,
Hy die haer zedigh oogh van hem voelt afgewent,
Haer eerbaerlijk gelaet de deuchden in geprent,
Die vindt ſich niet te min, tot luſten heel genegen,
En doet in dat geval, wat ſotte Minnaers plegen;
Hy, die van binnen ſich met min ontſteken vindt
Hy, die een Echte vrouw in dertelheden mindt,
Die wort in hem gewaer een innerlijk verlangen,
Gevoelende ſijn hert met ſotte luſt bevangen;
Hy die ſich overheert voelt van een geyle gril
Tracht deſe jonge vrouw te krijgen tot ſijn wil;
Hy ſoekt met gelt en goed de Iufvrou te bekooren,
Hy leyt haer ſijne liefd, ſijn ſotte min te vooren,
Hy vleyt, hy ſmeekt, hy bidt, hy gaet de Iufvrouw an,
Op allerleye wijs, die hy bedencken kan,
Doch! ſiende ſijn bedrijf, en moeyten ſonder vruchten,
En dat ſy niet en acht ſijn klagen ende ſuchten,
Hy ſiende dat hy niet te wege brengen koſt
Bedocht een ander vond die hy gebruycken moſt,
Hy heeft een oude vrouw op ſijne zijd gekregen,
Die haer tot ſijnen dienſt met giften liet bewegen,
Dees koppelaerſter boos, en van een valſche gront,
Gebruyckt haer vleyery met een geveynſde mondt.
Doet meerder als ik weet voor dees tijt te beſchryven,
Om dees vervloekte ſaek in erenſt aen te dryven,

Int eynde deese feecx die bracht ſoo veel te wee gh
Dat hy ſijn luſt en wil van deſe Iufvrou kreegh;
Helaes! de ſaek bekeyt, die brenght in haer gedachten,
Een innerlijk verdriet met bitterlijke klachten;
Sy die in haer gedacht de vuylicheyt bekent,
Siet hare Echte ſchoot ſoo Goddeloos geſchent,
Voorts voelt ſy in haer hert t'gun voor komt uyt de ſonden,
Een innerlijk berouw, aen ſchaemte vaſt gebonden;
Leet weſen knaeght haer hert met innerlijke pijn,
Ach! Hemel (riep de vrouw) hoe quam die ſond in mijn?
Mijn Echte bed onteert, mijn eed, en trou gebroken,
Het geen den Hemel noyt ſal laten ongewroken;
O gruwel! o Beulin, o ſonde die my plaecht,
En die dit ſtinckend vleeſch tot aende beenen knaecht;
Onteerde Theodoor, wie ſijt ghy ſnoode vrouwe,
Waer voor ſal yder een u Theodora houwe?
Wat hebt ghy doch beſtaen voor een vervloekte daet?
O ſonde! die mijn Ziel met ſcherpe geeſſels ſlaet,
O ſonde die mijn vlees een bitter ſoet deed proeven,
Waer vande na ſmaek is een eyndeloos bedroeven,
O ſonde! die mijn vlees een vreughdens ſchaduw gaf,
Maer plaecht de ziele nu met vrees van helſche ſtraf,
O ſonde! die mijn hert door 't vleeſchelijk verleyde,
En aen de ziel helaes! het eeuwich niet voor ſeyde,
O ſonde! die mijn vlees door luſten hebt gegraeght,
Waer door mijn ziele nu met knagingh wort geplaecht
O ſonde! ghy die ſijt een poel van alle plagen,
Bereyt de zielen ſtraf in eyndeloose dagen?
O ſonde! die het rijk van Pluto hebt gemaekt
Daer noyt een ſondaers ziel in ſtraf ten eynde raekt,

O leven sonder doot, o pijne sonder enden,
Die my u plaegh voor seght mits ik mijn Echte schenden,
Mijn waerde bedgenoot, en wel geliefde man,
(Wiens liefde t'mijn waerts ik geensints uyt spreken kan)
Heb ik, helaes! heb ik berooft van sijne vreuchde,
Mits ik geweken ben van Echtelijke deuchde,
Wat raet, eylaes! wat raet? schoon Theodora swijght,
Schoon, seyt sy, dat mijn man hier van geen kennis krijgt,
Schoon dat de misdaet blijft verholen, en verborgen
Soo sal noch mijn gemoed niet sijn bevrijt van sorgen,
Soo sal noch niet mijn hert bevrijt sijn van het leet,
'T geen my verwijten sal de sonde dien ik deedt,
De eerbaerheyd, en deuchd die sullent niet gedogen;
Dat ik de misdaet sal voor hem verswygen mogen,
De trouw die ik hem swoer op eed van Echte wet,
En ken geen hoer, helaes, gedogen op sijn bet;
Brak ik mijn Echte plicht, soo brak ik ook mijn trouwe,
En sal soo lang ik leef, my ook niet waerdich houwe
De waerde mijnes mans, die ik te waerdich ken,
Dat ik na dees tijt meer met hem vereenicht ben,
Heb ik my door de lust begeven tot de schanden,
K' begeef my sonder man (onteert) in vremde landen,
Ik wil seyt Theodoor, tot teken van mijn leet,
Begeven my op reys, daer niemant van en weet,
Ik wil in eensaemheyt mijn sonden gaen beweenen,
God bidden, dat hy my genaden wil verleenen;
Ik wil gaen reysen heen daer my geen mensche kent,
Ten aensien dat ik heb mijn Echte bed geschent;
De sonden dien ik heb door krankheyt laes bedreven,
Die kennen my niet waerd met mijne man te leven,
Dies

Dies ik in kleeding wil niet meer een vrouwe ſijn,
Maer dolen buytens Lants en dat in mane ſchijn,
Het vrouwelijk gewaet dat wil ik gaen verkeeren,
Veranderen mijn naem, en dragen manne kleeren,
Ik wil in eenigheyt gaen dolen achter landt,
Beweenen mijne val beklagen mijne ſchandt;
Ik wil in ware boet voortaen mijn leven leyen,
Verſoenen my met God door ſuchten, en door ſchreyen;
Sy, die een mannen kleedt aen hare leden trekt,
Sy, die met vreemt gewaet haer lichaem overdekt,
Begeeft haer op de reys, en gaet verſcheyde ſtonden,
Al ſchreyend op den wegh, al ſuchtend om haer ſonden,
Gaet dolen in getreur, en innerlijk verdriet,
Doch komt op ſeker tijt daer ſy een klooſter ſiet,
Alwaer ſy haer begeeft en onder ſtaet te vragen,
Of ſy ook daer ter plaets mach eyndigen haer dagen,
Het wert haer toe geſtaen, mits ſy belofte doet,
Dat ſy in alle dienſt haer leven ſlyten moet
Sy die van die tijdt af, int klooſter is gekomen,
Die heeft een Munniks kap tot haer habijt genomen,
Sy die van die tijt af in't klooſter haer begeeft,
Gelijk een Munnik daer verſcheyde jaren leeft;
Sy, die in't klooſter haer gedienſtigh weet te voegen,
Geeft yder, die daer leeft, volkomen goet genoegen:
Sy in een Munninks ſchijn haer ſonder op ſpraek draeght,
Soo dat het yder een ten vollen wel behaeght;
Sy die haer naerſtigh weet in dienſtbaerheyt te quyten,
Sy die haer dagen weet met alle dienſt te ſlyten,
Sy die haerwillgh ſtelt, en laet het minſte niet,
Van al het geen dat ook de minſten haer gebiet.

Sy,die haer ſelver acht een Slave,door haer ſonden,
Wort nimmer ſonder dienſt in hare plicht bevonden,
Sy die het ſnootſte werk, en meeſte dienſte doet,
Gelijkerwijs een ſlaef,of ſlechte Dienaer moet,
Wert op een ſeker tijt,als t'Klooſter had van noode,
Yets tot nootdruftigheyt,in hare dienſt gebode
Te reyſen na de Stadt,gelijkerwijs ſy deed,
En willigh alle vlyt in dienſtigheyt beſteet;
Sy die de reys aen vaert is onder weegh gekomen,
Al waer ſy heeft een vrouw, oft jonge maeght vernomen,
Dees waende Theodoor te weſen eene man,
Dies ſpreekt ſy Theodoor, in deſer voegen an,
Mijn Heer!ik ben op 't hooghſt begeerigh en genegen
Dat my van uwe ſaet een vruchte ſy verkregen,
Ik bid u wat ik ken,dewijl de nacht genaekt,
Dat ghy u voorder reys van deſen avont ſtaekt,
Ik bid u wilt by my dit nachjen overblyven,
Wy ſullen ſoete vreught en minne-luſt bedryven,
Hoewel dat u de kap die ſoetigheyt verbiet,
Ghy even wel en laet daerom dees wellust niet,
Hoe wel de Klooſter-plicht de luſten heeft verboden,
Soo acht ik evenwel mijn dienſtigheyt van nooden,
Om u genegentheyt en wel begaefde jeught
Te lokken tot vermaek van ſoete minne vreught,
Wanneer ghy u met my in luſten hebt gequeten.
Sal niemant die der leeft van u bedryven weten,
Sijt daerom onbeſchroomt, en efter onbevreeſt,
En toond u deſe nacht geen Munnik,maer een geeſt,
Ey lieve ſtaekt u reys,wat wilt ghy vorder dwalen,
De duyſterheyt die valt, de nacht begint te dalen,

Sie hier bequame plaets, een wel gelegen ſtal,
Die ons voor deſen nacht gedienſtigh weſen ſal,
Sie hier ghelegentheyt om deſe nacht te ruſten,
In lieffelijk vermaek van aengename luſten;
Sie hier dit geurigh hoy, ons tot een bet gemaekt,
Vergunt my daer het geen waer dat Natuur na haekt,
Hoe ſtaje dus en dut,hoe ſchijnt ghy dies verſlagen,
En durft ghy niet met my een buyten kanſje wagen?
Stelt altenauwe ſorg uyt uwe jonge ſin,
En plaetſter wederom de luſten tot de min,
Wel hoe, ſeyt Theodoor! ſoud ik my ſo vergeten?
Wat menſchen niet en ſien, dat ken den Hemel weten,
Van waer,o jonge vrouw,komt u die ſotte waen,
Dat Theodoor met u die ſonde ſoud beſtaen?
Wat vuyle luſt heeft u de ſinnen in genomen,
Wat ſoekt ghy daer ghy noyt door my en ſult toekomen,
Ik bid u jonge vrouw, of dochter, wie ghy ſijt,
Maekt uwe Chriſten ziel dees vuylicheden quijt,
Laet minnens geyle toght uyt u gedachten vlieden,
En wilt u jeughdigh hert die vuylicheyt verbieden;
Wilt minnens heete drift op 't hooghſte tegenſtaen,
Laet deuchde boven luſt van geyle tochten gaen;
Die anders niet en ſijn als ſchuym en vuylicheden
Die aen een Chriſten ziel en dienen noyt geleden
O over ſchoone blom u jeught die is te eel,
Dat ik ſoo lieven roos ſoud rucken van ſijn ſteel,
V plicht en ook de mijns en kunnen dat niet lyden,
Ghy moet,o jeuchdigh dier! ghy moeter tegen ſtrijden.
De luſt die is gelijk een vuyr dat ſtaet en ſmookt,
En dat noch ſonder vlam gedurigh leyt en rookt,

De

De graeght tot mins gebruyck ter herten in gesonken
Is even als een vuyr dat eerst begint t'ontfonken
En dat sijn eerste kracht ken worden licht berooft,
Indien men het terstont met weynigh water dooft.
Tot leschingh van u brant en ken niet beter wesen,
Als dat ghy u begeeft om Godt den Heer te vreesen.
Den mensch die is gelijk een boom die staet en bloeyt
En daer somwijlen wel een quade tak aen groeyt,
Doch by den hovenier en wert die niet geleden,
Maer spoedigh afgekapt, en vande stam gesneden;
De deucht als Hovenier van 's menschen ziel, niet lijt,
Dat ghy een boom gelijk met quade tacken sijt,
Den mensch dient op sijn hert als op een hof te passen,
En in het hert en mach geen ydel onkruyt wassen,
O jongh, en jeughdich dier sla handen aende ploegh,
Rukt uyt dit wilde kruyt het is noch tijts genoegh,
Doof uyt de geyle brandt, met water van Gods vreese,
En wilt niet als slaefin van uwe lusten wesen,
Maer toont de heerschappy die Christen ziele past,
En maekt dat ghy de ziel met plagen niet belast,
En sijt geen onderdaen van uw genegentheden
Maer toont u ziel te sijn Princes van uwe leden,
Die als een Coningin u lusten moet gebien,
En willigh al de leen tot haren dienste sien,
Wilt ghy, gelijk het voeght, u ziel u ziele eeren,
Soo mooght ghy jonghe vrouw geen quade lust begeeren,
Geen Dienaer nochte slaef, geen slechten onderdaen,
Mach tegens sijne Vorst, oft sijne Prins op staen,
V ziel is een Princes, u lusten maer slaefinnen,
Dees moet ghy om de ziel versterven en verwinnen,

Is u een vuyle lust gevallen op het hert,
Ik bid u drijftse wegh al eerse grooter wert,
Hier op is dese vrou van Theodoor gescheyde,
Gebruykt een ander man die haer begeerten peydde,

Ten aensien sy hem had tot hare lust geport,
Van wien sy ook terstont bevrucht en swanger wort,
Nae negen maenden wert een soon uyt haer geboren
Die sy aen Theodoor, uyt spijt, heeft op gesworen

En

En na sy was verlost van haer on-echte dracht,
Soo wierden Theodoor de vruchte t'huys gebracht:
Al 't Klooster was ontstelt van dese vremde saeke,
Als datmen Theodoor socht vaer van 't kint te make,
Een wonderlijk bedrijf is in dit stuk geschiet
Men seyt dit Theodoor, en sy ontkent het niet.
Wel wat een vremde saek, wat wonderlijke dingen,
Men siet daer Theodoor als vaer, het kint op dringen,
Men siet onschuldigh haer tot dese smaet bereyt,
En sonder dat sy daer het minste tegen seyt,
Alleen dat sy versucht, en seyt met droevigh klagen
Ik, die gesondight heb, ben waerdigh straf te dragen,
Ik die de eerbaerheyt, door lusten, heb verkort,
Ben waerdigh dat de straf my op geladen wort,
Ik sal dit jonghe schaep, seyt sy, gedienstigh wesen,
En oeffenen 't van jongs ter deughd in Godes vreesen;
Ik sal dit teere kind op queken soo ik kan,
Als moeder sonder vaer, als vrouwe sonder man,
Maer al het klooster volk begint haer aen te vallen,
Ghy die gesondight hebt, en dus bestont te mallen,
Sult tot u boet en straf, ook uyt het Klooster gaen,
Vermits ghy als een guyt dees boosheyt hebt bestaen,
Daer wiert sy met het kint ten klooster uyt gedreven,
En gaet daer op het landt, en door de bossen sweven,
Tot dat sy eyndelijk daer by een hutjen raekt,
Van hoy en stroo gebout, dat heeft sy op gemaekt,
Sy die in dese kluys is met het kint gekomen,
Neemt kruyden uyt het velt, en bladers vande boomen
Maekt haer een slechte spijs, en schrale kost gereet,
Waer sy het kindt mee voedt, waer van sy selver eet;

Sy,die daer schapen siet in ruyge bosschen dwalen,
Gaet voor het jonge kint,daer schapen mellik halen,
Sy plukt een voedsaem kruyt, waer uyt sy perst het sap,
En menght het inde melk en kookter van een pap,
En voert het jonghe kint met diergelijke spijse,
En wil een Moeders hert dit vremde kindt bewijse,
Sy voedt en queekt het op gelijk een Moeder doet,
Sy toont geduldigheyt in al dees tegenspoet.
Sy die haer als vernoeght in dese armoedt stelden,
Dronk water uyt de beek,at kruyden vande velden;
Sliep op de koude aerd,en op de harde grondt,
Alleenigh door berouw van haer bedreven sond;
Sy schreyden menigh traen,en suchte menigh werven,
Verleent my lieve God,al eer ik koom te sterven
Dat ik in ware boet u Majesteyt versoen,
Met tranen en berouw door Christum mach voldoen.
Sy,die haer selver stelt bereyt tot alle lyen,
Sy, die haer selver stelt om geestelijk te stryen,
Lijt ongemak en smert,lijt honger,dorst en pijn,
En door der Sonnen brant gelijkt een Moor te sijn.
Na seven jaren tijds,haer leven dus gesleten,
Na dat sy seven jaer niet anders had gegeten,
Als kruyden uyt het velt,en vruchten vander aerdt,
En neffens haer het kint by ander vrouw gebaert,
Heeft haer den Abt weerom doen in het Klooster keeren,
Sy,in gehoorsaemheyt leeft na des Abts begeeren,
Sy wort daer in een Cel gesloten met het kint,
En na twee jaren tijt die sy haer daer verbindt
Gebeurden dat men heeft haer droevigh hooren spreken
En met een luyde stem beginnen uyt te breken,

Dees

Dees woorden tegen 't kindt? mijn ſoon u ſy bekent,
Dat ik mijn levens tijt voel loopen na het ent,
Aenſtaenden is de uur, en 'teynde van mijn dagen,
Ik wil u lieve kindt een vader op gaen dragen,
Een vader die ſijn gunſt aen arme weſen toont.
Een vader die niet hier, maer inden Hemel woont;
Een vader en een God, dien ſal ik u bevelen,
Een vader die u ſal ſijn gratie mede delen;
Een Vader geef ik u, een vader, lieve kindt,
Die uwe ziele lieft, en ſaligheyt bemindt
Een vader die u ſal een Vader ſijn na deſen,
Beveel ik u gelijk een Vader aller Weſen;
In alles wat ghy doet, roept hem als vader an,
Ik bid u lieve kindt al wat ik bidden kan,
Wilt mijns gedachtigh ſijn, en door vermaningh leeren,
Dat ghy voor alle dingh u Heer en Godt moet eeren,
En oeffent u van jongs met naerſtigheyt en vlijt,
Niet dat ghy vanden menſch, maer Godt gepreſen ſijt,
En op dat ghy bequaem, hier toe ſoud mogen leven,
Wil ik u, voor mijn doot, een goede middel geven;
Een middel die hier toe is van een groote kracht,
Datſ' in de werelt ſijn verſchoven en veracht,
Te lyden met ghedult beſchaemtheyt, ſmaet, en plagen
Ia alle ongelijk ter ſaligheydt verdraghen,
Soo ghy oprechte eer ter ſalicheyt begeert;
Soo maekt voor alle dingh dat ghy een ander eert;
Soo yemand u miſdoet, of yets te na moght ſpreken,
Het ſy in wat geval, behoed u voor het wreken,
En toond u nimmermeer een ſpiller vande tijt,
Die door te veele ſlaep u vruchteloos ontglijt

Sijt-ſober in u drank,en matigh in u eten,
Op dat ghy niet en meught hier door u plicht vergeten,
In kleedingh houd u ſlecht,in woorden houd een maet,
Sijt vlijtigh in't gebedt,en veel te kerken gaet.
Verheught u nimmermeer in ander liens gebreken,
En wilt noyt eenigh quaet van uwe naeſten ſpreken,
Schoon datter yemandt is met leelijkheyt bevlekt,
Schikt dat ghy anders vuyl met liefden overdekt,
Indien u naeſte Menſch een mis-ſlagh mocht betoonen,
Soo ſijt altijt gheneyght ſijn fauten te verſchoonen;
Indien der yemant u yets wat te vragen heeft,
Soo ſchikt dat ghy voor al beleefden antwoort geeft,
Het ſy ook tegens wien, ſijt minnelijk van reden,
En vriendelijk in ſpraek,mannierelijk in zeden,
Het ſy ook waer het ſy, en by wien dat ghy bent,
Schikt altijt dat ghy ſelfs u voor de minſte kent,
Wilt uwe naeſtens val en ongeluk beweenen,
Vertrooſt de droeven,God ſal u ook trooſt verleenen;
Maekt dat ghy in't gebedt u vaek tot God begeeft,
Bidt voor die ghene, die ghy weet dat qualijk leeft;
Soo langh u leven duurt wilt God daer voor bedanken,
Toond liefde, en beſoekt de ſieken en de krancken;
Bidt God,dat hy aen u die krachten langh verlient,
Dat ghy dees Monniken als uwe Heeren dient.
Als met bekoringh ghy de ziele voelt beſtreden,
Soo neemt u toevlucht tot den Hemel,met gebeden,
En bid den Heere aen in't binnenſt van u hert,
Dat van bekoringh noyt u ziel verwonnen wert;
Na dat ſy tot het kindt dees reden had geſproken,
Is hare ſpraek gedaen, en haer geſicht gebroken,

Sy

Sy die ter aerden viel,die gaf mits dien haer geeſt,
Na dat ſy negen jaer had by het kint geweeſt,
Een over groote rouw heeft hier het kint bedreven,
Als Theodora had aen God haer ziel gegeven,
T'kint dat niet beter wiſt,of anders niet en docht,
Dat het ſijn Vader was die hem had op gebrocht
Stort droeve tranen uyt, met ſuchten en met klaegen,
En leeft een langen tijt in veel bedroefde dagen;
T'gebuerde dat de Abt in hare Celle quam,
Alwaer dat hy de doot van Theodoor vernam,
Deed hy de Monniken ook daer ter plaetſe komen,
En hebben onder haer het lichaem op genomen,
En hebben Theodoor nu doot in maene ſchijn,
Bevonden inder daet en ware Vrouw te ſijn,
Sy ſiende haer ontſchult,die loofden God den Heere.
En dragen ook het lijk te graef met grooter eere,
Men liet in aller yl uyt roepen op dat pas,
Met welk een logentael dat ſy beſchuldight was,
Al't geeſtelijcke volk is beſigh,om met reden,
Te achterhalen waerom ſy dit heeft geleden;
Doch niemant die te recht de waerom ken verſtaen,
Men heeft haer niet te min dees eere aengedaen,
Na dat haer ziele was by God den Heer ontfangen,
Begroefmen 't doode rif met Pſalmen,en lof ſangen;
Als nu ſoo menigh jaer,gelopen was ten endt,
Heeft Theodooraes Man (dees handel onbekent,
Door in val vande geeſt,of door een ſeker dromen)
Sich ſelven in gebeelt by ſijne vrouw te komen,
Het ſcheen of deur een geeſt hem wierden aengeſeyt,
Weet dat op ſo een plaets u vrouw begraven leyt,

Hy door een groote drift tot reysen aengedreven
Heeft sigh in korten stont na 't klooster toebegeven,
Soo haest als hy daer komt en binnen t'Klooster treedt,
Wert alles hem ontdekt,tot sijner herten leet;
Hy die seer bitter treurt,als hy dit had vernomen
Die stort uyt sijn gesight een vloet van trane stroomen;
Hy sught, hy klaeght,hy weent,na hy dit had verstaen.
En nam van die tijt ook het klooster leven aen,
Hy,die met bidden heeft daer van den Abt verwurven
De Cel, waer in dat Theodora was gesturven,
Leeft daer een wyle tijts in geestelijke staet
Tot dat sijn droeve ziel het brose vlees verlaet,
Het kint dat Theodoor als eygen was gegeven,
Dat bleef in't klooster ook en voerd een eensaem leven,
Dat wierden op gebracht in tucht en goede leer,
En raekt in't eynde noch tot staet en hooge eer,
Door sijn Godtvruchtigheyt en Christelijke deughden,
Was hy het heel Convent een oorsaek aller vreughden;
En door sijn naerstigheyt in stvdi raekt soo vert.
Dat hy ten lesten noch den Abt van't klooster wert,

EYNDE.

Heden-

Heden-daeghsche misbruyken.

Ghepast op het spreeckwoort,

Warender gheen sonden, daer waren gheen plaghen.

ALs ik der menschen doent aendachtelijk doorgronde,
Als ik de werelt sie vol boosheyt en vol sonde,
Als ik mijn oogen slae op't geen men heden siet,
Dat in het Christendom by veele nu geschiet;

Moet ik met tranen leet beweenen 's werelts ſaken;
En met een droeve geeſt dees treurge vaerſen maken;
Als ik de Chriſten Schaer van liefde ſie berooft,
En dat den Chriſten menſch in Chriſtum nau gelooft.
Ben ik op 't hoogſt verplicht mijn geeſten aen te dryven,
Om 't hedendaeghs miſ bruyk der Chriſtnen te beſchryven,
Hoe wel het Chriſtendom geen onderricht ontbreekt,
Hoewel den Dienaer Gods de leeringh Chriſti preekt,
Hoewel de Dienaers Gods de Godlooſheyt beſtraffen
En voor een ſieke ziel den medecijn verſchaffen,
Heb ik des niet te min iets op die ſtof gemaekt,
Mits ſmakelooſen vaek een nieuwe ſpijſe ſmaekt;
Vyt liefd ſoek ik den menſch met rymen en gedichten
Te leyden tot de deught, en neffens dien te ſtichten,
Te leeren met mijn pen wat rechte deughde voedt,
En hoe men tot de deught,door liefde,komen moet;
De menſchen hedendaeghs in menſchlijkheyt ontwennen,
En langer liefdens aert niet weten,noch te kennen;
De liefde,lieve God! is by den menſch vervreemt,
Dies ſonde d'overhandt in't ſmenſchen herte neemt,
De liefde, lieve God! en is niet als voor deſen,
Verminderingh van liefd vermindert Godes vreſen,
Indien de vreeſe Gods geraekt uyt s'menſchen hert,
Men ſiet dat ook de deughd als dan verbannen wert;
De liefde tot de deughd,de deught van God te vreſen
Die ſchijnen by den menſch nu af geſchaft te weſen;
De liefde die den menſch,een rechte Chriſten maekt,
Wert langer by den menſch als nodeloos verſaekt,
De liefde,die het hert ter deughd behoort te dringen,
Die is verkeert in liefd tot tydelijke dingen;

De

De liefde, die den mensch aen leyd tot Christi leer,
Wert hedendaeghs misbruykt tot werelts ydel eer;
De liefd, ter salicheyt wert langer niet gevonden,
Maer is verkeert in liefd tot boosheyt, ende sonden;
De liefde wert misbruykt gelijk men daghlijks siet,
Men vindt de rechte liefd ter werelt langer niet,
Maer sulke liefd waer door den mensch wort aen gedreven,
Tot rijkdom en tot staet, tot pracht en weligh leven;
Liefd, die het s'menschen hert bevrugt, en swanger maekt,
Waer door sijn graeghe lust nae werelts eere haekt;
Liefd, die de menschen dwinght tot lust van hooge staten
Liefd, die geen herten ken in rechte liefde laten;
Liefd, die het dertel vleesch in sachte lusten streelt,
Liefd, die in s'menschen hert op ydle vreughde speelt,
Liefd, om het werelts goed by een te moghen rapen,
Liefd, om in overvloedt veel gelts by een te schrapen,
Liefd, tot een vuyl gewin, en overdadigh goed;
Liefd, tot een groote naem, van werelts overvloet,
Liefd, om tot hooge staet en werelts eer te raken
Liefd, om hier op der aerd de kinders groot te maken,
Liefd, die de lusten geeft volkomen haren eysch,
Liefd, die het herte peyt met wellust van het vleysch;
Liefd, die het herte maekt tot gelt en goed genegen,
Liefd die de werelts pracht en hoovaerdy doet plegen,
Liefd, die de haet en nijt in't s'menschen herte voedt,
Liefd die den armen noyt getrouwe bystant doet,
Liefd, tot sijn eygen selfs doet Christen liefde scheyden,
Liefd, die de herten weet van liefden af te leyden,
Liefd, die de ware wet van Christen lieft verdrijft,
Liefd, die in't Christen hert haer valsche wetten schrijft,

Liefd in een diepe drift van vuyle luſt geſonken,
Liefd om het ſtinckend vleeſch in prachten op te proncken:
Liefd,om een groot ontſagh te hebben by den menſch,
Liefd,om in werelts maght te raken tot ſijn wenſch,
Liefd,om een groote daet,en ydel roem te tonen
Liefd,om hier als een God,de aerde te bewonen;
Liefd, om ſijn even menſch te toonen werelts vrucht,
Liefd,om te bouwen op kaſtelen tot de lucht;
Liefd,om een aertſche lof hier op der aert te planten,
Liefd,die de Zalen pronkt met gulde ledekanten;
Liefd,die met marmoer ſteen de aertſche vloeren deckt,
Liefd,die het s'menſchen hert tot overdaden trekt;
Liefd,die tot aerdſche pracht de luſten weet te ſtieren;
Liefd,die de huyſen doet gelijck palleyſen cieren;
Liefd,die de huyſen ciert, met grove kettery,
Liefd,die de kamers pronkt met ydel hoovaerdy,
Liefd, die de menſchen doet met ongemak bejagen,
Ten dienſte vande luſt, een vreught van goede dagen.
Ten eynde!datmen hier veel gaſterijen ſtight
Ten eynde datmen brenght veel ſonden in het light;
Ten eynde datmen mach met braſſen,ſuypen ſlempen,
De grondelooſe poel van diepe welluſt dempen:
Ten eynde datmen doet gelijk den rijken vrek.
Wiens weelde ſigh niet kreunt den armen ſijn gebrek,
Wat doet de werelt ons al dagelijx niet blijken,
Wat worter niet miſbruykt ter tafel vande rijken?
Wat worter niet gepleeght ontrent der Rijken dis,
De overvloedt,eylaes,die Gode ſonde is;
Hoe is de matigheyt verbannen,en verſtooten,
By't menſchelijk geſlaght ſoo wel de kleyn, als grooten.

Een

Een yder in het ſijn door miſbruyk,laes? miſdoet,
Vyt liefde vande luſt, in ſnode overvloet,
Die anders niet en baert,gelijk ons leert de rede,
Als ſiekte, en verderf,ja ſware moeylijkhede,
O liefde, valſche liefd,die ware liefd verkort,
O valſche liefd, door wien de liefd verbannen wort,
O liefd,op rechte liefd,waer ſijt ghy doch gebleven?
O liefd,op rechte liefd hoe ſijt ghy dus verdreven?
O liefd, op rechte liefd, wat iſt een jammer ach?
Datmen ter werelt u nauw langer kennen mach;
O liefd, op rechte liefd!hoe ſchaers ſijt ghy te vinden,
O liefd,op rechte liefd, die door de felle winden
Van qua begeerlijkheyt en luſten deſer tijt;
Gelijkerwijs een ſtof ter vlught gedreven ſijt
Waer ſijt ghy ydel hert,door hoovaerdy gedreven?
Waer ſijt ghy die hier ſoekt in hovaerdy te leven?
Waer ſijt ghy dwaſe menſch!die kromme wegen gaet,
En ſonder ware liefd na werelts hoogheyt ſtaet?
Verblinde menſch!houd op het dool-padt in te keeren,
En wilt van Chriſto ſelfs een Chriſten liefde leeren;
Waer ſijt ghy gierigh hert dat in de rijkdom wroet?
Waer ſijt ghy die u luſt hanght aen het werelts goedt?
Waer ſijt ghy blinde menſch!aen valſche liefd gebonden?
Waer ſijt ghy aertſche ſtof genegen tot de ſonden?
Waer ſijt ghy die verblint in ſwerelts liefde dwaelt,
En die een ſware laſt op u gewiſſe haelt?
Let,bid ik op 't vervolgh van deſe rymerijen,
Let,hoe ghy leeren moet des werelts liefde myen;
Let,bid ick op de wet van ware liefdens deughd,
En dat ghy valſche liefd geen meer gebruyken meught.

Leer uyt mijn sleght gedight u ydelheyt en dromen
En hoe verkeerde liefd u hert heeft in genomen,
  Leer, door mijn rymery u dwaesheyt af te staen,
  En door geen valsche liefd, het dool-pat in te slaen;
De deught sy u een baek, en wyser aen de sinnen,
Hoe ghy verkeerde liefd, door deughde moet verwinnen,
  Ghy weet het Christen ziel, dat ghy niet dwalen meught,
  Maer dat u Godt verbindt aen wetten vande Deught,
Ghy weet dat God den mensch heeft lijf en ziel gegeven,
Een yder in sijn hert een vaste wet geschreven
  God heeft dit aertsche vleesch de ziele in geplant,
  God heeft den mensch begaeft met reden en verstant;
Waer door hy goet en quaet soud van malkander scheyden
En na de wetten Gods een Christen leven leyden,
  God heeft den mensch verleent een Goddelijke geest
  Waer door hy leeren moet hoe Christus is geweest;
Dat's God en ook een mensch, ja heer van alle Heeren,
Die door sijn lyden wil de menschen liefde leeren,
  Dat Christus nu als mensch van God den Vader scheyt,
  En aller menschen sond op sijne schouders leyt,
Dat hy hier naekt en bloot ter aerden is geboren,
Dat hy een arme stal daer toe heeft uytverkoren,
  En soo veel jaren langh ter weerelt heeft verkeert,
  Met lyden aen den mensch der menschen plight geleert
Dat is, om ons daer door tot liefden aen te wysen
De liefde, als van nood, de menschen aen te prijsen;
  De stemme des Propheets wert overal gehoort
  Wie sal vertellen ons het werck van sijn geboort,
Wat ist oft ik vergeefs daer op mijn herssens slype,
Ghy, wysen Salomon en kost het niet begrijpe;

Dies

Dies den Propheet aen ons hier me te kennen geeft,
Als dat gheen mensch soo wijs, op deser aerden leeft,
Die ons dat wonder werk soo klaerlijk,ken vertalen,
Dat wy met ons begrip dat sullen achterhalen;
O mijn vernuft te swak, dat ick door rymerij,
Soud melden, hoe dit werk van God begonnen sy;
Dat God ten hemel heeft noyt Moeder uyt verkoren,
En sonder Vader hier op Aerden is geboren.
Den waren sone Gods, ter werelt voort gebraght
Geboren uyt een Maeght van vrouwelijk geslaght,
O wonder,van een maeght is Christus voort gekomen,
Een Maeght die tot dit werck noyt man en heeft vernomen,
O,wonder!dat de Maeght noyt man en heeft bekent,
O,wonder!dat noyt man dees maget quam ontrent,
Dies laet ons den Propheet,dees sijne woorden hooren,
Wie sal't vertellen hoe dat Christus is gebooren?
O wonder! ons begrip en kennis ghy verdooft,
Nochtans waerachtig,Christen mensch,voor die gelooft,
O krachte des geloo's,hier moet u liefde blijken,
Maer wil begrip geloof hier in dit stuk doen wijken
Wat sal begrip, verstant,vernuft of wijsheyt sijn?
O Christen! 't is een kaers by klare sonne schijn,
Als u geboorten dach,o Christe! was gekomen,
Waer hebt ghy, Sone Gods,u leger stee genomen,
Waer hebt ghy doch de plaets van u geboort begeert?
Niet in een groot palleys alwaermen Princen eert;
Niet in een aerdsche troon,noch Coninklijke hove,
Daer alle weelde vloeyt van onderen tot bove;
Maer in een arme hut, een open bloote stal
Gepronkt met hoy,en stroo, die ghy niet by geval

Maer met voorsienigheyt vrywilligh hebt verkoren
Om arrem, naeckt en bloot op Aerd te sijn geboren;
Daer lagh hy, die het al watmen ter werelt siet,
Alleenigh toebehoort, nochtans begeerd hy 't niet.
Daer lagh hy die een vorst en Heer was aller Heeren,
Om ons, o aertsche mens, ons nedrigheyt te leeren;
Daer lagh hy naekt en bloot die al de werelt kleet,
Daer lagh hy, die het al om onse sonden leedt,
Daer lagh hy als de minst die nochtans is de meeste,
Daer lagh de sone Gods in't midden vande beeste,
Daer lagh hy in verdriet, in ongemak en noot,
Daer lagh dien Rijcke Godt, koud, arm, naekt en bloot,
Dien Godt, die sijn natuer van 't Goddelijk ontlede,
En met het menschelijck in alles sigh bekleede,
Op dat de Prophecî ten vollen wert vervult,
Op dat sijn lyden soud betalen onse schult.
Hoe menigh jaren langh heeft Christus willen lyen,
Om ons ik segh om ons van 't lijen te bevryen,
Wat swarigheyt en strijdt heeft Christus uyt gestaen,
Wat heeft dien goeden God niet om den mensch gedaen,
Na lang en veel verdriet van pynelijke plagen,
Met doorenen gekroont, met geesselen geslagen,
Bespogen en bespot, gepynigt en gewondt,
Gehongert, en gedorst, o mensch! om onse sondt,
En eyndelijk gerekt en aen het kruys gehangen,
Daer menigh druppel bloet vloot langs sijn bleke wangen.
O liefde, Christi liefd, die door u lyden leert
Dat ghy ook vanden mensch op rechte liefd begeert,
O liefde, Christi liefd, o liefde ongemeten,
O liefde, by den mensch, op heden als vergeten,

O liefde, by den mensch soo weynigh overdaght,
O liefde, hoe verstroyt by 't menschelijk gheslaght
O mensch, o Christen mensch wilt ghy als Christen leven,
Soo moet ghy u tot liefd, en lijdsaemheyt begeven.
Ghy moet u naeste doen, gelijk u Christus leert,
Sijn lyden, lieve mensch, u lijdsaemheyt begeert,
Sijn lyden en sijn smert, sijn bitterlijke wonden,
Vernamen u, o mensch te scheyden vande sonden,
En willen dat sijn liefd met liefde sy vervult,
Sijn lyden leert dat ghy sult lyden sonder schult
T'is al om ons geweest dat Christus heeft geleden,
Hy lijdt de straf, wy sijn de gene die misdeden;
O liefde, die ons leert, en drukt in het gemoed,
En wil dat yeder soo aen sijne naeste doet,
Maer ach! waer is den mensch, die sigh (in liefdens saken
Gelijk een Christen voegt) soekt Christelijk te maken?
Geen Christen wet heeft plaets in't Christen herte meer,
De liefde Christi ons tot regel, wet, en leer,
Om met ons even mensch in Christen liefd te leven,
Die schijnt als uyt den mensch verbannen en verdreven;
De sond in plaets van liefd besit het s'menschen hert,
Dē eenē mensch sijn vreugd is d'ander mensch sijn smert,
De nydigheyt en haet tot nadeel vande vromen,
Die hebben 't meestendeel der menschen in genomen;
O nydigheyt, o sond, o kanker aende ziel
O nikkerlijk bedrijf, o gruwelijk verniel
Van deugt, geluk, en eer der eerelijker menschen,
Fy menschen, die 't verdriet van hare naesten wenschen,
Fy menschen die de naem van Christen menschen draegt
Daer ghy u naesten mensch met nydigheden plaegt.

Doch!nydigheyt (een grove sonde)
En wert alleenigh niet bevonde
By t'Ziel geslaght, in onsen tijt,
Maer ach! ik vind soo veel ghebreken
Dat ik se al niet uyt ken spreken
O mensch leer selver wie ghy sijt,
 Hoe menigh voelter t'hert bekropen,
Van vuyle lusten in geslopen
Met graeghte tot een snoot bedrijf,
Hoe los wert trouw en eedt vergeten,
En Echts beloft ter zy ghesmeten,
Tot misbruyk van 't verganklijk lijf,
 Wat speelt de geyle lust al parten
O gruwel sond, in Echte harten;
Wat list gebruykt het snode vleys,
Om in dees goddelooſe saeken
Het sondigh herte te vermaeken
Te boeten lust naer minnens eys,
 Hoe vleyt en peyt de lust de sinnen,
Met ydel soet van geyle minnen,
T'gheen sigh den dertle mensch inbeelt
Het sy in Mannen, t'sy in vrouwe
In t'overtreen van Echte trouwe
Een yder sijne rolle speelt.
 Wat hoor, en sien ik alle daegen,
Wat heeft de werelt valsche laegen,
Waer mede sy den mensch bekoort;
Wie ken des werelts snoot bedrijven
Soo seer beklagen, of beschryven,
Als het (God betert) wel behoort.

O aertschen aert geneyght tot sonden,
Wat leeft ghy los en ongebonden,
Hoe holt en solt ghy in u quel,
Ach!hoe verstoot ghy liefd,en deughde,
En soekt al u vermaek en vreughde,
In't geen de ziel voert na den hel.
O Aertsche stof uyt aerd geboren,
Hoe prickelt u de lust met sporen
Na gelt,nae goet, nae hooge staet
Na rijkdom, eer en werelts weelden,
Die aende zielen noyt en teelden,
Als eeuwig leet, doch! altelaet,
Hoe woelen wroeten s'menschen sinne,
Om overvloet van schat te winne,
Die als sy al verkregen sijn,
Noch geen genoegen kunnen baren,
Maer teelen door een gierigh sparen
Tot meerder winningh, groote pijn,
Of geven oorsaek om te leven
In praght,tot staet sught aen gedreven,
Wellust ten dienst in overvloedt.
Aenleydingh tot een quaet begeeren,
Met Goddeloosen te verkeeren,
Ontstaet uyt maght van gelt en goet.
Hoe wist sigh in voorleden tyden,
Het heydendom hier van te myden,
o Christen ziele,leer,ey leer,
Van 't aertsch niet meerder te betraghten.
Als ghy u sult van noden achten,
Tot onderhouwt,in deughd en eer.

Hoe woelt en wroet het gierigh herte
Hoe veel! om meerder lydt het smerte,
En heeft gebrek in d'overvloet;
Ia knaeght, en plaegt sigh alle dagen
In quel van onnut sorge dragen
Tot vuyl gewin van gelt en goet,
Hoe veel! hy ken het hert niet voegen
Om sigh in veelheyt te genoegen;
Onnute quellingh, quae begeert,
Hoe verkunt ghy de mensch verleyden,
En van het menschelijk doen scheyden,
Ghelijk ervarentheyt ons leert.
Den gierigaert van lust gedreven
Tot overvloedt, soek arrem leven,
Veel wil hy, weynigh wil daer van
Dit is den aert van gierigh eygen,
Altijt tot meer en meer te neygen,
Hoe meer, hoe min 't hem dienen kan,
Een gierigaert, in sijn gebreken,
Wert by het vuylste dier geleken,
Dat op het gantsche aerdrijk leeft;
De wysen geven voor een oordeel,
Het verken levend, doet geen voordeel,
So ook, die'n gierigh herte heeft,
In't leven wroet hy voor sijn lusten,
Sijn quae begeert laet hem niet rusten,
Te rapen overvloedt by een
Hoe veel dat hy besit in't leven,
(Schoon noot vereyscht) hy sal niet geven,
Noch yets, om Godes wil besteen,

Hy

Hy sal sigh over geene armen
In't minst medogen, oft erbarmen,
In noot geen vrunden bystant doen,
Wat magh ik doch van desen spreken,
Hem selver sal het hert ontbreken,
Sijn lichaem in nootdruft te voen,
Hoe veer is woeker in gekroopen,
Waer door der veel sijn uyt gesoopen,
In goet, in bloet, in ziel, en lijf,
Ik heb in't stuck van dese sonden,
Soo veele by den Mensch bevonden,
My schamende, dat ick het schrijf.
O werelt, stadt van alle steden,
Hoe vaek sught ik, en dat met reden,
O werelt, werelt ach! ik ween,
Ik sie in u de woeker kruypen,
Om arme herten uyt te suypen
En t'vlees te stropen van het been,
O woecker, schijn vriendt vande droeven,
(K'segh droeve, die u trooft behoeven)
Hoe graeft, en aeft ghy hier te stee,
Laet af, laet af u pont te delven,
Laet af den woeker: kent u selven,
Want God die maekt zijn gesel ree.
Op, segh ik, op ontsluyt u ogen,
O gulsicheyt, door lust bedrogen,
O dronkenschap, o boosheyts poel,
O voedsel van veel quade sonden,
God betert, hier soo veel bevonden,
Wat sijt ghy meer dan Satans boel;

Waekt op, waekt op ghy Satans slaven,
Misbruykers van Gods goede gaven,
O dronkenschap, wat toont ghy blijk,
(Aen die, die met een gauw op mercken,
Aendachtigh letten op u werken)
Dat ghy de beesten sijt gelijk,
Men vindt een landt daer sijne wetten,
(En waerdigh om wel op te letten)
T'gebeurt als yemandt gasten heeft,
En aenden tafel is geseten,
In vrolijkheyt met drank en eten,
Een vrunden mael ten besten geeft.
Dat dan een slave wort geschonken
Soo veel, dat hy wert vol en droncken,
Op dat de gasten sy geleert,
Wat beestigheyt den dronk ken voeden;
O heydens leeringh, ons ten goeden,
Hoe hoogh ghy deughdens wetten eert,
Hoe vergaen nu in onse tyen,
De lusten vande hooverdijen;
Hoe op geblasen, trots in pracht,
Hoe dertel in fatsoen van kleden,
Bepronkt ghy nu u broose leden,
O aerts, en sterffelijk geslaght!
Hovaerdigheyt die toont haer grillen,
Men weet nauw langer hoemen willen,
O hoovaerdy! wat went ghy aen;
Ik sie, ik sie u soo veel plegen,
Ghy oorsaekt straf, soo ghy die wegen,
Begeert noch verder in te gaen.

Het ſpreekwoort leert ons alle dagen,
Dat ſonden oorſaek ſijn van plagen,
Wat plagen heeftmen oyt gehoort,
Wat plagen zijnder oyt gekomen,
Of God die heeftſe voor genomen,
Soo 't ſchijnt, te ſenden ons aen boort.
De ſtraf des Heeren wy beproeven,
Peſt, diere tyden ons bedroeven,
Ia rooven, moorden, plundren, brant,
Al deſen komen onsgenaken,
(Om ſo de herten op te waken
Door ſtraf van Gods rechtvaerde hant.
O eeuw' wat voedt ghy droeve tyden,
In ſorge, ramp, ſpoet, druk en lyden,
Benaude tijdt! al langh beproeft;
Wat hebt ghy met verdriet en ſmerte
Soo menigh ziel, ſo menigh herte
Geplaeght, gepynight, en bedroeft,
Noch ſalder meerder droefheyt naken,
De tijd noch droever tyden maken
Mits dien ik ſie, en daeg'lijx ſpeur
Dat menſchen in de ſond volherden
In plaets van beter, booſer werden,
Het geen ik in myn hert betreur,
Daer is geen liefd geen deughd noch trouwe,
Geen ſondigh hert met recht berouwe,
Meer luſt tot quaet als innigh leet,
In plaets van ſonden af te ſnyen,
De ſonden meer en meer gedyen.
Den menſch van geen bekeering weet,

Soo yemandt moght op mijn gebreken,
Door wreede dwangh van passi spreken,
En wysen my het spreekwoort aen,
Soo wie een ander wil bestaffen,
Moet selver eerst het quaet af schaffen,
En op den wegh der deughden gaen.

Die wil ik met mijn rymen leeren,
Het ooge op sigh selfs te keeren,
Mijn faut sijn misdoen niet verschoont,
Dat ik de deught soek aen te wysen,
Schoon sondaer, niemant kan 't mispryſen,
Mits dien my walght mijn quae gewoont.

Ik heb, voor my, het mijns bedreven,
Der halven ook voor mijn geschreven
Den wegh der deughd in rijm gemaekt,
En niet alleen voor die, die 't lesen;
Maer sal mijn hert een prikkel wesen
Die soo wel my als andren raekt.

Om op der deughden wegh te komen:
Heb ik noch yet wat voor genomen,
Te schryven, hoe wel swak van macht:
Twee dingen aenden mensch t'ontdekken,
Die ons tot leydslien mogen strekken,
Om tot de deught te sijn gebracht,

Het eene dat is Godes vreese
Het tweede wil de liefde wese
Waer een van dese twee gebreekt
En wort geen Christen ziel bevonden,
Maer qua genegenheyt tot sonden,
'K segh sonden die den Heere wreekt.

Niets

Niets trekt hem Gode meer ter herten,
Niets kender Christo meerder smerten
Als sond, door hem so dier voldaen,
Met smert en pijn, en bitter sterven
(Om ons den hemel te verwerven)
Is Christus in sijn rijk gegaen,
Alleen heeft Christus ons door desen,
De liefd geleert, en God te vresen,
De liefde is den mensch van nood,
De vreese Gods moet ons bevrijen,
Van straf, van plaegh, van alle lijen,
Ia selver van dien helschen doot,
De liefde is een Christen teken,
De liefde ken de sonden breken,
Een Christen wert door liefd bekend,
De liefd toont Christelijke vrughten
Dat sijn haer tranen, en haer suchten
Die sy tot God ten hemel sent.
Wanneer men speurt dat Christen menschen
'T verderven van hun naeste wenschen;
O God! hoe kan 't een Christen zijn,
Die door practijk gebruykt de reden
Dat oorlogh nutter is dan vreden,
O Christen, Christen in de schijn,
Gebrek van liefde doet u dolen,
De vrede heeft ons God bevolen.
De vrede is een Godlijk zaet,
En vrede moet door liefde komen,
Maer is de liefde wech genomen,
Soo teelt de werelt alle quaet.

De qua begeert,van liefd geſcheyden,
Soekt booſe herten aen te leyden,
In plaets van liefde tot de nijt,
Elk wil de hooghſte trap betrede,
En volght ſijn quae genegenhede
Dit brenght ons oorlogh,dieren tijdt.
Begeert met ſonden aengeſpannen
Die hebben vreeſe Gods,verbannen,
Gods vrees en liefde aen een kant
Nu kunnen geen goe vruchten telen,
Elk wil den rol van meeſter ſpelen,
O Chriſten ziele,Chriſten ſchant.
Waer is Gods vrees, en liefd gebleven?
Waer is,o menſch,het Chriſten leven;
Waer is de trouw? eylaes! te niet,
Om eygen baet de menſchen woelen,
Haer naeſtens armoed niet gevoelen,
Den een is d'ander ſijn verdriet,
Hoe ongelijk is Werelts voordeel,
Hoe ongelijk het s'menſchen oordeel,
Den rijkert is des wijſheyts vrient,
Als yemant raekt in rijkdoms vreughde
Eylaes!dat ſchrijftmen toe ſijn deugde
Daer hy nochtans de ondeught dient.
'T onvroom gemoed tot gelt genegen,
Sijn wenſchingh door bedrogh verkregen,
Sijn liſt gelukt,ſijn ſtaet verhoogt,
Hoe wel onvroom,hy wort gepreſen,
Hy moet ook wijs,en eerlijk weſen,
Schoon hy in wendigh niet en doogt:

In

In tegendeel, wanneer de vromen,
Door ongeval tot armoedt komen
Soo is het qualijk aengeleyt,
Hoe wel oprecht in hun geweten.
Sy moeten (eerlijk) eerloos heeten,
En 't gaet gelijk het ſpreekwoort ſeyt,
Onkruyt kent goede zaet verdrukken,
Een vroom gemoet ken 't luk miſlukken,
Miſlukt hem t'luk, hy is een guyt,
De ondeught ſal ſijn deugde ſchenden,
Tot meerder laſt van ſijn ellenden
Hem voor een dooghniet maken uyt,
O liefde, liefde, ſonder krachten.
O liefd, berooft van uwe machten,
O liefde, niet meer by den menſch,
O liefd, verbannen en verdreven
Dies wy in onſen tijt beleven
Dat yder traght naer eygen wenſch.
Gebrek van liefd baert veel gebreken,
Wie kan 't beſchryven, wie uyt ſpreken,
Wat liefdeloose herten doen;
Hoe vele liſten dat ſy plegen,
Door vals bedrogen quade wegen,
Praktijk tot eygen baet te voen,
Hoe veer is Chriſten liefd verbannen,
D'een tegen d'ander aen geſpannen.
Eylaes! hoe wort de liefd vertreen.
Een yder, om ſigh groot te maken,
In ydel roem van werelts ſaken,
Verkort de welvaert van t'gemeen,

Gebrek van liefde voedt de sonden,
Door sonden is den Heer verbonden
Tot plaegh, en straffe van ons quaet,
'T is om de sond, dat God sijn handen,
Op Coninkrijken, en op landen
In Geessels van sijn straffe slaet,
Dies wil ik my tot rymen keeren,
Waer door een Christen ziel kan leeren
Wat voor een Christen dient gedaen,
Waer toe den mensch moet sijn genegen,
Om God tot mely te bewegen,
De plagen van ons af te slaen.
De liefd gegrond in Godes vresen
Kan ons een rechte middel wesen
Waer door Gods liefde wert gevoedt,
Dit sijn de woorden onses Heere
Des sondaers doot ik niet begeere;
Maer beterschap in ware boet.
Wie kan tot boete sigh begeve
Die niet en wil in liefde leve?
Hoe kander vreed en eendraght sijn,
So langh de Christenen verschillen,
En geene liefde plegen willen
Maer dragen 't herte vol fenijn.
Laet af, laet af o swakke Christen,
Laet af in 't Goddelijk te twisten,
Hier om een punt, een kleyn verschil
(Ia dorst ik seggen, ydel dromen)
De Christenen tot tweedraght komen,
D'een Christen d'ander dwingen wil.

Eylaes!

Eylaes! ten ſijn geen Chriſten wetten,
Laet ons de liefde palen ſetten,
Hoe veer het Chriſtendom moet gaen,
Hoe veer een Chriſten is verbonden,
En wat een Chriſten moet door gronden,
Waer meed een Chriſten kan beſtaen,
In God en Chriſtum te geloven,
'K ſegh God die alles gaet te boven,
God Vader,en God ſoon gelijk,
Godt Schepper,wiens gelijk in waerden
En is in hemel,noch op aerden,
Als Majeſteyt van 't hemelrijk.
T' ken-teken is van Chriſten menſchen:
Haer naeſten als haer ſelven wenſchen,
Mijns oordeels,'t ſtaet geen Chriſten vry,
Het hert in liefden af te trekken
Van die,die hy niet kan verwekken,
Dat met hem een geloovigh zy,
Ten paſt geen Chriſten tijt verſleten,
Te ſtraffen yemant in 't geweten.
Gelijk, God betert, wort gedaen,
O wouw de liefde ſoo veel geven
Dat yder moght ſijn hert beleven
Mits yder voor ſich ſelfs moet ſtaen.
Wanneer den rechter ſal verſchijnen,
Met helſche ſtraf de booſe pijnen,
En plagen eeuwigh met ellent.
Die,die een ander wilde leeren,
Op ſulk een wegh,en padt te keeren,
Daer men geen Chriſten wette kent.

Iae!

Ia, yder een wil nu verſtrekken
Een zielen hoeder, om te trekken
Het Chriſten herte na ſijn ſin,
Elk wil een ander beter leeren
En ſelver, door een quaet begeeren,
Loopt hy verblint het dool-padt in.

Aen and'ren is hem veel gelegen;
Sigh ſelven kent hy nauw te degen.
Hy wil van and'ren veel gedaen,
Een beter, wil hy 't beſt berooven,
Een ander 't ſijne doen gelooven,
Daer elk moet voor ſijn ſelven ſtaen.

'T is vreemt, dat nu de menſchen plegen,
Veel vlijt om andren te bewegen
Ter ſaligheyt; en ſorgen niet,
Met nauw en naerſtelijk op merken,
Dat door oprechte Chriſten werken
Haer eygen ziele nut geſchiet.

Elk wil een ander heyligh maken,
En let niet op ſijn eygen ſaken,
Elks oordeel s'anders heyl berooft.
Ia d'een die ſal den ander haten
Hem liefd te toonen, achter laten
Om dat hy niet met hem gelooft.

O doolingh! onder Chriſten menſchen,
Elk wil ſijn naeſten zaligh wenſchen
En op ſijn ſelfs hy niet en let,
O Chriſten menſch, elk is verbonden
Tot beterſchap van ſijne ſonden,
Dit is de rechte Chriſten wet.

'T waent

T'waent sigh al Christen door 't gelooven;
Die sight laet van 't geloof beroove
Die wil nochtans een Christen sijn;
Schoon hy gelooft: wat vrught kan 't geven?
Soo men 't geloof niet wil beleven
Is 't maer gelooven inden schijn,
'T geloof (als 't nodighst, is van node,
Ter salicheyt geleert van Gode;
'Tis niet genoegh, dit moeter by,
De liefd, de hoop, en ook de vreese
Die moeten by 't geloove wese
Al eermen recht geloovigh zy.

AEndachtige leser, alsoo mijn meningh niet en is yemant stoffe te leveren tot disputen, maer alleenigh aen te wysen den wegh ter Deugden, in dese myne Rymen, voor vallende de aenroeringe des geloofs, als het allernoodigste middel waer door de selvige kan ghevondeu worden, mijns ordels niet ghenoegh: maer van noode daer by te moeten voegen, liefde, hoop, *en* vrede. *Op dat een Christen (vergheleken met een schipper, inde zee baren van dit ongheſtadigh leven, als sijnde den wegh om tot de Haven des saligheydts te komen) soude mogen geraken.*

Den Schipman, sonder het schip te hebben, ist niet mogelyck te besoecken de Kusten van Indien, ofte andere eynden deses werelts, 't selfde hebbende, als het principaelst en aldernoodighst, heeft nochtans niet genoegh, maer moet sijn geanckert, ende daer by sich versorgen met Compas.

't Geloove reedlijcker wyse, vergeleken met het schip, is niet ghenoegh ter saligheyt, willen wy reden geen plaets gevē, laet ons gaen tot de schrifture by Iacobum *2.17. het geloove sonder wercken, is in sich selven doot:*

Alsoo wy dan alleenigh door 't geloove, niet en sijn versekert, moeten wy de reyse onses onsekeren levens, in het schip van ons geloove door brenghen, naden streek en 't Compas der liefden, dat is niet alleenlijk in Christum *ghelooven, maer ook werken van liefde, ende barmhertigheyt aen onse naesten betoonen.*

Voor het tweede, moet een geloovigh Christen hebben het anker des hoops, op dat

foo wanneer hem op de reyse overvallen de tempeesten deses werelts, te weten tegenspoet, en ongeval, haet ende nyt, ramp ende lyden, arremoede ende onghemack, droefheyt, en ellenden, moeylijkheyt ende swarigheden, vervolgingh en verdruckingh, dat hy als dan syn anker, dat is sijn hoop uyt werpe in dese onstuyme baren, vastelyck gheloovende, dat hem God almachtigh na droefheyt, blytschap, na lyden troost, nae vervolgingh, ende verdruckingh, eeuwige rust, ende zalighe welvaert sal verlenen.

Ten derden, de vreese vergeleken met het roer, door welke het schip moet ghestiert ende gheregeert worden is noodigh 't gheloove, aenghesien hy onderworpen is sich selfs te vervoeren inde ellendigste afgront der hellen, die niet en vreest, door een ondeughdelijck, boos ende godloos sondigh leven den waerachtigen God ende Schepper van alle gheschapen Menschen ende creaturen te vertoornen, welcken God, alsoo hy goet ende barmhertigh is, soo is hy oock strengh ende rechtveerdigh, ende aengesien dat syne heylige Majesteyt ken vergramt ende vertoorent worden door de sonden. Sulx dat hy derhalven ons besoeckt met allerhande plagen, als oorloogh, die niet anders mede brenght, als branden, moorden, bloet-vergieten, eere schenden, ende diergelijcken, jae dat ons God den Heer versoeckt met benautheyt, honger, pest en diere tyden, waer door is't? alleen door onse sonden, sijn de sonden oorsaeck van dese plagen; sulx dat God die over ons is uyt stortende, soo moet het oock waerachtigh sijn, dat syne H. Majesteyt, door beterschap van sonden, oprecht berouw ende leetwesen, als waerachtige boetvaerdigheyt ende deughdelijcke wercken in barmhertigheydt ende genade kan versoent worden. Derhalven dese voorgaende vaersen voorgestelt, die ick besluytende, sal vervolgen, ende de eygenschappen vande liefde, in rymeryen afbeelden, tot een ware, ende oprechten Wegh-wyser ter Deuchden,

Liefde

Liefde veroorsaeckt Deugden.

'k HEb eens een ouden man by na de tachtig jaren,
Gehoort een vremde saek met syne mont verklaren
Ik segh een vremde saek, die ik hier by geval
Tot nut en dienstigheyt den Leser toonen sal:
't Is nut, men soo een saek ten hooghsten soekt te prysen,
Waer door men yemant kan op 't spoor der deugden wysen,
Dies ik de liefde stel in d'aldergrootste graet,
Ia, als de sterkste gront daer 't Christendom op staet.
Het is wel eer gebeurt, waerachtelijk gebleken,
Gelijk ik selver heb een Ouden hooren spreken.
Dat binnen Amsteldam, woonachtg was een man
Wiens naem, en wiens geslagt, alst nauwt, mē noemen kan.
Dees alle weeld gewent ten aensien sijn vermogen,
Dees van een rijk geslaght en eerlijk op getogen,
Dees met een Ionge vrouw in Echte staet verselt,
Dees wel begaeft met goed, en niet te min met gelt,
Is eerlijk van gemoedt, en deughesaem in sijn leven,
Genegen van het sijn den armen meed te geven,
Hy, van een goed beleyt en van een schrander geest,
Is tot een seker werk altijt geneyght geweest,
Hy beelden sigh steets in, wel doenelijke saken,
Hoe wel seer kommerlijk, en qualik om te maken,
Begeeft sich in het ent daer toe, en vanght het aen,
Maer ach! 't is al gemist, en qualijk afgegaen,
Hy deed in dese kunst een machtigh gelt verslinden,
En sonder dat hy kost daer in sijn wenschingh vinden,

In't kort, hy heeft sijn goet aen dese saek verspilt,
Hy is by yder een onwaerd, en niet gewilt,
De vrunden van sijn kant, en sijn hem niet genegen,
De vrunden vande vrouw, die gaen de selfde wegen,
Hy in het meest verdriet, en alder grootste noot,
Hy, sonder hoop of troost aen alle kant ontbloot,
Hy, die sigh alle hulp der menschen vint benomen,
Is noch in meer verdriet en swarigheyt gekomen,
En 't gaet so met den mensch, de rechte vruntschap Wijkt,
Geẽ vruntschap vint dẽmensch, wanneer 't geluk beswijkt
De vruntschap is altijt van vrunden af gevloden
Wanneer op 't alderhoogst de vruntschap is van noden,
Eylaes! het Christendom (hier in te grof verblint,)
De Weelde wel, maer niet de ware vruntschap mint.
Soo lang de voorspoet duurt, so duurt de vruntschap mede,
O Christen! waerom niet geleeft na wet van rede?
Geẽ vruntschap is oprecht daer weelde vruntschap maekt,
Meer daerse wort getoont als men in onluk raekt,
Op dat ik voort verhael, hoe sich de saken keerde,
De vrunden (inde plaets van vruntschap) hem onteerde;
Men sloeg hem voor het hooft als hy om vruntschap bad
Men wist hem niet te wil, ook als hy niet en had,
Hy, inde grootste noot, en heeft geen hulp genooten,
Maer wiert van yder een verschoven en verstooten;
Sijn leven is een strijdt, een quelling vol verdriet,
Vermits hy niemant heeft van wien hem troost geschiet,
Hy, door de hooge noot, tot bedelen gedreven,
Heeft sigh voor eenigh tijt uyt landigh gaen begeven,
Hy van een vroom gemoet, dat leven ongewent,
Gaet bedelen ter plaets daer niemant hem en kent.

O herten! hoe dus wreet, hoe kunnen Christen menschen,
Haer zielen zaligheyt van Christo Iesu wenschen,
O Christen met de mont, geen Christen metter daet,
Die soo sijn even mensch in noot verlegen laet,
Hy (in dit ongeval, begeeft sich menighwerve,
Van alle menschen af, en gaet alleenigh swerve,
Hier in een eyken bosch, daer in een open velt;
Al waer dat hy sijn hert aen God ten offer stelt,
In suchten, en getraen, in weenen en in klagen,
Ter oorsaek sijn verdriet in dees sijn droeve dagen,
Hy roept, o goede God, ik die u dienaer ben,
Versoek, geeft my geen meer als ik verdragen ken,
Mijn sonden, ik bekent, sijn oorsaek van mijn plagen,
Die soo veel niet en sijn, of noch ken ikse dragen.
Ach! als ik overdenk, hoe 't met den menschken gaen!
Stort ik voor u, o Heer! mijn suchten en getaen,
De droefheyt perst mijn hert tot dit weemoedigh treuren,
Wat is my, Heer! geschiet, wat kan my noch gebeuren,
De noot brengt veel te weegh, en d'armoet die soekt listt;
'tBehoeven maekt my wijs, het geen ik noyt en wist.
Gedachten brengen voort een wonderlijk bedenken.
Eylaes, de bittre noot ken deughd en vroomheyt krenken;
Ik wil dat niet behoort, ik wil dat niet mach sijn.
De armoed, goede God, brenght qua begeert in mijn,
Ik, die van goet geslacht, van rijken als van vromen
Ter werelt ben gebracht en eerlijk voort gekomen,
Ik, die in eerbaerheyt, en deughd ben op gevoet,
Ia alle weeld gewent, mijn nootdruft bidden moet;
Ik, die nu vrundeloos, in arremoed, en schanden,
Moet bedelen mijn kost, en dolen achterlanden,

Ben nu in d'hoogste noot die yemant hebben ken,
Eylaes! ik haet den dagh dat ik geboren ben.
Den naem van desen man die laet ik na om reden,
En een verzierden naem sal syne plaets bekleden:
Ik noem hem Desideer, ten aensien hy verlanght,
Dat hy in syne noot een goede troost ontfanght.
Doch 't scheen dat dat geluk op hem niet wilde komen
Ten waer hy eerst noch had meer ongeval vernomen.
Als Desiderius geen uytkomst vinden kost,
Maer noch van huys tot huys sijn nooddruft bidden most,
Ist op een seker tijt gebeurt dat sijn gedachten,
Hem rieden dat hy souw een hooger kans betrachten,
Hy die in dit geval, sijn quade sinnen voedt,
Vervalt oock met het hert op ander luyden goet.
Wat ken gebreck niet al, eylaes! te wege brengen,
Gebrek ken inden mensch een quade lust gehengen,
Hy die een seker huys, vint onder wegen staen,
Gebruyckt een losen vont, en komtter binnen gaen,
Daer woont een rijken man van Ioodtsch geslaght gebooren
Dees spreekt hy aen, en leyt hem een versoek te vooren,
Oft vraeght hem yets het geen ik sekerlijk niet weet,
Maer onder dit beleyt hy sijn practijken deedt,
Hy sagh de gaten deur, hy sagh verscheyde delen,
Bequamelijk om daer te rooven en te stelen,
Hy vint gelegentheyt, en neemtse wel in acht,
Doch stelt sijn voorneem uyt tot aende middernacht,
Als hy nu vande Iood sijn afscheyt had genomen,
Is hy, dien selfde nacht weer voor het huys gekomen,
Hy voeght hem op de plaets des daeghs by hem verspiet,
Hy breekter door in huys, en niemant hoorter yet,

Al watter was dat ſliep, dies hy ſijn quade luſten,
Ook garen had volbracht terwijl het alles ruſten.
Hy (die te harde klopt, oft al te luyde breekt)
Hoort datter binnen 's huys den een oft ander ſpreekt,

In 't kort hy ſtaekt ſijn doen, en vint hem vol beſchroomen,
En roept, o groote God! waer toe ben ik gekomen!
Drijft deſe gure ſucht en dampen uyt mijn hert
'k Segh deſe quade luſt, die my de ziele ſmart.

De

De Ioode springt van 't bet, met all de huysgesinden,
En komen daer sy hem in onmacht neder vinden,
Een yder (op het hooghst verwondert en bevreest)
Roep, 't is die Man, die hier op heden is geweest,
De Iood, in plaets van wraek, doet alle middel plegen,
En toont sigh inder daet ook dat hy is genegen
Om onsen swakken vrundt te helpen in sijn noot;
Hy die hem alle dienst en alle bystant boot
Vraeght Desiderium, de oorsaek ende reden
Waerom hy inde nacht komt in sijn huys getreden,
Hy vraeght hem wien hy is, en waer hy comt van daen,
t' Geen Desiderius hem alles doet verstaen,
De noot, seyt hy, my dwongh, door noot was ik gedreven,
My tot dit boose werk, en valscheyt te begeven,
Ey, vrunt vergeeft het my, en denkt dat armoed kan
Berooven vande deught een alder vroomste Man.
Als nu de Iood verstond hoe dat de saken lagen
Heeft hy in dit geval hem loffelijk gedragen.
Ik die aen u bespeur, seyt hy, een goet gemoed,
En dat ghy neffens dien sijt deughdsaem op gevoed,
Ik die u vrunden ken, kost uwe vader mede,
Ik heb u hert en gront bespeurt uyt uwe rede,
Ik, sal waer dat ik kan, in als u dienstigh sijn,
En soeken door mijn gunst te sachten uwe pijn,
Ik sal in dit geval u troost en vruntschap toonen,
V misdaet door de noot begaen, op 't hooghst verschoonen,
Ik sal uwe alle dienst en rechte liefde doen,
Soo lang ghy selver wilt, u van mijn gaven voen,
Ghy sult, soo lang ghy wilt, hier in mijn huys verkeeren,
En sonder dat ghy daer een stuyver sult verteeren,

Hoe doolt begeerlijkheyt op kromme omme wegen,
Al eer dat ſy haer wil in't hebben heeft verkregen;
Als 't dan verkregen is en averechts vergaert,
Soo wort het of miſbruykt, of wel onnut beſpaert,
De ſtaet-ſucht leyt het aen, en ſoekt ſich groot te maken,
En door ſijn groote naem tot hooge ſtaet te raken:
En als 't na wil en wenſch tot ſtaet al is getreen,
Soo is 't ſtaetſuchtigh hert noch efter niet te vreen,
Soo langh daer hooger is, ſal hy na hooger ſtygen,
Een andermans beſit ſoekt hy voor hem te krygen:
Soo yemant is gemeen in middel, macht, en ſtaet,
Men ſiet dat hy in pracht boven ſijn meerder gaet,
O menſch! verdoolde menſch! een les dient hier geſckhreven,
Aen Alexander vanden Philoſooph gegeven,
Ik ſegh Diogenes, die deftigh heeft geſeyt
Ik ben een Vorſt, ghy ſlaef, o groote Majeſteyt,
Ten aenſien dat begeert u nimmermeer laet ruſten,
Daerom zijt ghy een ſlaef, om dat ghy dient u luſten,
Mijn luſten dienen my, ik dwingh, en drukſe neer,
En daerom is 't dat ik my ſelver acht een heer,
O les, o goude les, doch weynigh dieſe leeren,
Geen leeringh leertmen meer, als hebben en begeeren,
Ik bid u aertſche menſch, dat ghy u oogen ſlaet
Op 's werelts ydelheyt en wanckelbare ſtaet:
En op de broſheyt van dit kort onſeker leven,
Waer s' Alexander nu met al ſijn macht gebleven?
Waer hy die onder hem de werelt had gebrocht,
Waer hy die door begeert na noch een werelt ſocht?
Waer zijn ſy die Palleys en Keyſer-rijk beſaten?
Eylacy, door de doot ontruymt, en nagelaten,

Schoon, datmen na sijn lust mach leven menigh dagh
Ia menigh jaren lang sijn lusten plegen mach;
Wie heefter hondert jaer op aerd sijn lust genomen,
Wie is het seker tot de hondert jaer te komen?
Genomen dat het al naer uwen wil geschiet,
Ten eynde, sijnde ach wat ist? een enkel niet,
Wat is dan huys en hof, wat sijn dan land en erven?
Wat baet het als de doot u eeuwigh die doet derven?
Wat is dan alle lust die geen meer lusten vynt?
Wat ist dan als het vlees tot stof en asch verdwijnt?
Wat ist al hondert jaer sijn leven hier te leyden?
Want ziel en lijf int eyndt die moeten doch eens scheyden,
Wat ist, die lusten meer gedient als uwen Godt?
Wanneer tot stof en as, het aertsche lichaem rot?
Wat ist in staet en eer op aerd te glorieeren,
Daer 't vlees tot wurmen aes moet van 't gebeente teeren?
O staet sucht spiegel u aen haer, die sijn geweest
In staet, voor uwen tijdt, door drift van yd'le geest,
Waer sijt ghy gelt sught! vol van yver in't vergaren,
Vervloekte gierigheyt die honghert, om te sparen
En sobre nootdruft schroomt, maer woekert aen de lust,
Waer sijt ghy, segh ik, die geen tijt verkiest tot rust,
Maer hangt het hert aen 't gelt, en swerelts ydel heden,
Ghy inde overvloet met armoedt sijt te vreden,
Vervloekte gierigheyt uyt quade lust geteelt,
Sie uwen moeder hier in vaersen af gebeelt,
Sie hier van wat geslagt dat ghy sijt voort gesproten,
En uyt wat vader gy u oorspronk hebt genoten,
V moeder, quade lust u baerde uyt begeert,
Als sy ongodlijk heeft met Satan geboeleert,

Een

Een ſnoot en hels geſpuys uyt quade luſt u teelde,
Vervloekte gierigheyt!wiens ſuſter is de weelde
  Gebaert van eene ſtof,doch ongelijk van aert,
  Den een verteert onnut 't geen d'ander ſoo beſpaert,
O werelt! propte vol van diergelijke dwalen,
O menſchen!menſchen wilt met reden achterhalen
  Dat gierigheyd en weeld dat groote overvloedt
  Het herte vanden menſch geenſint s gebruyken moet,
O menſch!o aertſche menſch! wilt uyt mijn rympjes leeren,
Tot matigheyd,u hert en u gemoedt te keeren,
  Toond liefde Chriſten menſch, en doet wat rede ſeyt,
  Legh af,ik bid legh af de qua genegentheyt.
O menſch!verdoolde menſch ghy die in alle deelen,
In aertſche luſten ſoekt met al u hert te ſpelen,
  Ghy die u even menſch af gunſtelijk benyd,
  Sijn ſegen,ſijn geluk, ſijn welvaert,ſijn profijt,
Ghy die u even menſch,in armoed laet verlegen,
Schoon ghy van Godt meer hebt, als ghy behoeft,verkregen;
  Ghy die u gelt veel meer tot hovaerdy beſteed,
  Als dat ghy daer van uwen naekte broeder kleet;
Ghy die veel liever wilt in overdaet u goeden
Miſbruyken,als daer van bedroefde armen voeden;
  Ghy die in gulſigheyt veel liever godloos leeft,
  Als dat gy d'armen menſch yets wat om Gods wil geeft,
Ghy,die veel meer beſit als ghy behoeft,om leven,
En ſelver niet en wilt u ſelfs, u nootdrufd geven,
  Ghy die veel gaert en ſpaert,ja dach noch nacht en ruſt
  Gy weygert de natuur de nootdruft,om die luſt,
Ghy raept en ſchraept by een,om maer de luſt te peyen;
En durft van d'overvloed geen eerlijk leven leyen;

Ghy die door woeker vilt u naeſten tot het been,
Ghy,die in pleyt het recht van reden doet vertreen,
Ghy, die door woeker winſt proceſſen kund doen ſtyven,
Soo dat u minder moet verdrukt her onder blyven,
Ghy die u even meuſch perſt,terght,ja vilt en treet,
Dat vaek een vroom ghemoet ſmoort onder ſulk een leet.
Ghy die u luſten peyt in uwe naeſtens ſchanden,
Op krachten van het recht,met gijſſelen of panden,
'T waer,dat ghy met recht,die ſaken wel vermeught,
Maer overtreed de wet,en terght van ware deught,
Ghy die u bitre gal uyt ſpuwt aen alle kanten,
Niet op u naeſten menſch,maer eygen bloet verwanten,
Wanneer door ongeval ghy eenigh nadeel lijdt,
Ghy,die u hier in toont als oft ghy heyden ſijt;
In plaets van liefde,toont ghy booſheyt om te wreken,
Men hoort in plaets van trooſt vileyne woorde ſpreken,
Men quetſt een vroom gemoed,met naem van dievery,
Men ſchelt ſijn eygen Broer,al oft een dieve zy,
Daer nochtans eer en deugd hem in het herte woonen,
Maer daer 't geluk miſlukt, kan deughde niet verſchonen,
Als het geluk miſlukt moet deugd een deughniet zijn,
Dē deugniet gaet voor vroom,maer 't is in deugdens ſchijn
De ſchijn en maekt geen daet,de daet blijft wel in weſen,
Schoon d'ongeluckige als deughniet wert miſpreſen
Onluk en breekt geen deugt,ſchoon 't ongeluk beklijft,
Hy die de deughde mint int onluk deugdſaem blijft.
Het ongeluk ontſtaet uyt tweederleye ſaken,
Nochtans het ongeluk en kan geen deughniet maken.
't En zy des ondeughts luſt het ongeluk bereyt,
't Onluk is tweederley, dies iſſer onder ſcheyt.

Daer

Daer is wel menigh mensch tot ongeluk gekomen,
Welk onluk uyt moetwil sijn oorspronk heeft genomen
  Die soo onluckigh wort, die ist sijn deughniets schult,
  Maer ach, onreedlijkheyt de passi so ver vult,
Dat men de reedlijkheyt nu langer niet wil plegen,
Hoe dat met menigh mensch het onluk is gelegen
  Ghy die in u gemoed met Godt niet wel en staet,
  Om dat ghy, by u selfs op quade wegen gaet,
Ghy die inwendigh sijt vol fauten en gebreken,
Sult altijt op 't gebrek van uwe naesten spreken,
  Ghy die met loos beleyt u fauten over kleet,
  Verborghtse soo dat daer geen mensche van en weet,
V moetwil werkt veel quaet verborgen voor de oogen,
Noch hiet ghy vroom, schoon al u werken niet en doogen
  Hy is een meerder guyt, en snoder vaek gestelt,
  Die selver voor een guyt somwyl een ander schelt,
Ghy die tot hovaerdy en pronk lust sijt genegen,
Ghy die ter weerelt soekt de hovaerdy te plegen,
  En 't sterffelijke vlees, dit lichaem, ach helaes,
  Dat een mael worden moet verworpen wurmen aes,
Met alle kostelheyt te pronken, en te cieren
Op soo veel mode, ja soo veelderley manieren,
  Ey! matight u onmaet, en al wat sonden pleeght,
  Dat wensch ik, dat sigh door mijn rymerij beweeght,
En slae sijn oogen op de spiegel van dit wesen,
'K segh spiegel die den mensch behoort te sijn tot vresen,
  Sie hier een dorre doot, ontbloot van vlees en vel,
  Sie hier eens afgebeelt den hemel, en den hel,
Sie hier een goeden geest door wien ten eeuwigh leven,
De zalige by God den Hemel wort gegeven;

Sie hier een quaden geest door Godts gegeven magt,
Ter hellen in gevoert het Goddeloos geslacht,
Daer duyvels beulen sijn, om lijf en ziel te plagen,
Leer Christen ziele leer, u Christelijk te dragen;
Bedenk in u gemoed, en spreekt u selven aen,
Dus sal het met den mensch ten dach des oordeels gaen,
Dus sal eens Godes soon in heerlijkheyd verschijnen,
Met eyndeloose straf verdoemde zielen pijnen,
Den goeden sal het loon ter zaligheyd geschien,
Dat oor noyd heeft gehoort, noch ooge heeft gesien,
God sal den goeden daer het Hemels loon doen schenken
Het loon dat niet en kan het smenschen hert bedenken,
Een vreugde sonder eynd, een leven sonder dood.
Een blyschap sonder pijn, een wellust sonder noot,
Een vrede sonder twist, een vreugde sonder smerte
Sal sijn by God bereyd voor d'uytverkoren herte,
Hierom, o aerdschen mensch, u quade lusten mijd,
En maekt dat metter daed ghy een goed Christen zijt.
Op op, op Christen ziel, wild gy den hemel erven,
Snijd alle sonden af, int hert gedenkt te sterven,
Op dat wanneer de ziel eens uyt het lichaem scheyd.
Dat gy het Hemels loon geniet ter zalicheyd.

STEM.

STEMME: Engelsche Klockedans.

Ick ben ghedwongen
Door soete min, te voeren liefdens stryt:
Ach! Venus Iongen,
Maeck doch myn sin, die sotte soetheyt quyt,
Ik ly, ik stry in liefdens ongheneught,
Myn lyen is myn vreucht,
Door schoonheyt van u Ieught,
Die ghy in u ziele draeght,
Ly en stry ik schoone Maeght
Om u die 't al vermeught.
2. *Twee vyandinne,*
Van groote kracht, bestryden my voor eerst,
De een is minne,
Wiens soete macht, my plaeght op 't alderseerst,
Een vonk, een lonk, de tweed is die my quelt,
Door minnelyck ghewelt,
Noch voel ick my ontstelt
Door de pyltjes waer mee ghy
Voerd u lieve heerschappy
Die my myn hert beknelt.
3. *Dat zyn u ooghjes*
Wiens lonkjes ghy, als pyltjes inde vlucht,
Door minne-booghjes
Wtschiet op my, met vruchteloose vrucht.
Ghy raeckt, en maeckt my uwe slaef-Godin;
Ghy voed en weygert min
Dies stryd ik met myn sin,
Vrees seyd neen, de hoop seyd jae,
Liefde liefd op u ghenae,
Deugd-lievende Godin.

Eynde.

De vyant die my plaeght
Is af-keer van een Maeght
Die trouwheyt liefd en minne,
Noch hopen te verwinne,

Der Poëten voor-ſpraeck.

Afgebeelt

Door APOLLO.

HEt ſterflijk gheſlacht uyt menſchlijk zaet gheteelt,
En door het miſbruyk in gewoonte, als vereelt,
Verdoemt mijn Godlykheyt; en laſtert myn gheboden,
Niet als een heyligh, maer als een der helſcher Goden:
O ſinloos miſverſtant daer reden holt van 't ſpoor;
En daer de luſte walght te gunnen my gehoor:
't En is gheen ſchrander breyn in wetenſchap door-ſlepen,
Door wien myn eyghenſchap niet wort te recht begrepen,
't En is geen reedlyk hooft, 't gheen niet begrypen ken
Dat ik tot nuttigheyt den menſchen dienſtigh ben:
Poëten! u geſlacht wel eer myn Godheyt eerden,
Ghelyk my noch geſchiet van wyſen en geleerden,
VVaerom van deſen my een meerder eedt beſteet?
Mits ongeleertheyt van geen wetenſchap en weet,
Noch kennis heeft van kunſt, waer is de eer ghebleven
Die men wel eertijts pleegh aen een Poët te geven?
Verloopen eeuw! men heeft wel eer in uwen tijt:
In dienſtbaerheyt tot my betoont een meerder vlijt.
Men pleegh op ander wijs te volgen myne wetten,
Men pleegh op myn gebodt met meer ontſagh te letten:
Men pleegh myn heerlijkheyt met meerder eer t'ontſien,
Begroet en aengebeen van wel-geleerde lien:
Die door verloop van tijt, die eere met haer namen,
En nu by 't heyligh Rey der Muſe hun verſamen.

't Breyn-

'tBreyn-loos gespuys, dat niet en doet dã schrolt en smaelt,
Dat van geen kunst en weet, noch na geen wijsheyt taelt,
Heeft met sijn plomp vergift de herten soo beseten,
Dat nu Ian Alleman belastert de Poëten,
Daer Poësy verdient gheheylight en ghe-eert,
Mitsdien sy fauten straft, en goede zeden leert,
s'Is heyligh, mits sy wert door gheen practijck ghevondent,
Maer van den Hemel selfs de menschen toeghesonden;
s' Is heyligh mits op aerd soo kloeken geest niet leeft,
Die door sijn gauw vernuft dees kunst verkreghen heeft;
s' Is heyligh segh ik noch, ten aensien sy met vreughde,
Het sterffelijk gheslaght aenwijst de wegh ter deughde,
s' Is heyligh, aenghesien sy met vermaken stight,
En tot beschaemheyt brenght de sonden in het light,
Dies ik aen d'Amstel koom van boven af ghedreven,
En wil den lauw'ren krans Poëten overgheven,
Waer zijt ghy lievers van het driemael drie ghetal,
Dat op Parnassi hooght onsterflijk leven sal,
Koom hier ontfangh van my bedoude roose bladen,
Vergaert wt Floraes schoot, met Hipocreen beladen,
Ontfangh, ontfangh van my een groene lauw'ren krans.
En voerd met u gesangh de Musen aen den dans.

Daer zijn geen kunsten op der aerd
Het sy hoe edel, en hoe waerd,
Den mensch die kanse leren,
Indien hy 't sal begeren.
Men aght het groot, en 't is ook veel
Datmen door kunste van 't Pinceel
Al watter is in 't leven,
Ghelykenis ken gheven.
't Is veel, wel schryven met de pen,
't Is veel men veele kunsten ken,
't Is veel te achter halen
De wetenschap van talen.
Traght yemant dat hy wort ge-eert,
Om dat hy rijk zy of gheleert,
Indien hy 't is gheneghen
Het wert by hem verkreghen.
Wat kunst datmen ter werelt siet,
Men leertse! maer de Rijm-kunst niet,
Vergeefs ist hersen slypen
Om Rijm-kunst te begrypen.

STEMME:

Ghesvvinde Bode vande min.

INdien ik had een Coninkx kroon
Keyserlijke maght,
Besat ik een verguldén troon
Voerde Princen praght,
Ach! ik souw, die alleen, waerde vrouw, gaen besteen
Aen die,
Aen die, segh ik, met wie
Dat ik op der aerd,, wensch te sijn ghepaert
Door opreghte trouw
Die ik draegh tot mijn Iufvrouw.
Al heb ik Coninkx kroon noch rijk
Keysers heerschappy;
Mijn trouwe liefd heeft gheen ghelijk
Daer ik mede vry,
Ik vertrou dat de jeught, schoone vrou meer verheught
In 't gheen
De liefde stelt te vreen,
Dat is trouwigheyt,, die ô! soete meyt,
Na weerliefde traght
Door u deughd en schoonheyts kraght.
Verweende ooghjes die mijn ziel
Stookt in minne brandt,
Dies ik voor mijn Godinnne kniel
Doe mijn offerandt
Aen u Ieughdt, die mijn hert, voedt met vreugt, inde smert
Van min,
Die 'k lyd om mijn Godin,

Die

Die my hoopen doet ,, maer met vreese voedt
Dat liefds ongheval
My in d' hoop bedrieghen sal.
Dies voeren hoop, en vrese stryt
Teghens mijne min,
Waer van ghy door u schoonheyt syt
Oorsaek ô! Godin,
Neem in aght mijn ghebeen, en versaght het gheween
Ik bid,
Iuffrouw verleent my dit,
Neyght u jeught nae 't hert ,, dat door liefde wert
Tot u deught gheleyt
Door opreghte trouwigheyt.

STEMME:

Hoe legh ik hier in desen ellende.

EYlaes! wat is de soete minne
Dogh anders als een slaverny,
Een woeste doolhof voor de sinne
Hoe komt de minne dogh in my?
Wat magh ik aen mijn selven vraghen,
Haer schoonheyt doet my liefde draghen.

Ik min de deught in schoone leden,
Dit is de oorsaek van mijn quel:
Ik treur in duysent treurigheden,
Wanneer ik mijn voor ooghen stel
De ooghjes die met lodder lonken,
Mijn Iufvrouws schoonigheyt bepronken,

Als ik aensie haer schoone wanghen,
Waer op twee roode roosjes staen,
Ghekrulde lokjes overhanghen
Soo prikkelt my de liefde aen,
Ja doet mijn ooghen traentjes vlieten
Om dese schoonheyt te ghenieten.

Maer agh! maer agh! 't schijnt al verloren,
Mijn trouwe liefde leyt als doot:
Mijn zieltjen had haer uytverkoren:
Maer agh! de keur brenght my in noot;
Ja doet mijn stryen met mijn sinnen
Mits ik u niet en magh beminnen.

Magh ik mijn Iuffrou niet verwerven,
En is haer schoonheyt niet voor mijn?
Soo wensch ik door de liefd te sterven,
In liefdens alderwreetste pijn,
Wil sy haer gunst aen my niet gheven
Soo lust my langher niet te leven.

Juffrou mijn trou sal ik doen blijken,
Ten eynde van mijn droeve doot,
Ik sal in liefde niet beswijken
Al is de wangunst noch soo groot,
Die my van u soekt af te leyen,
VVat Godt voeght sal gheen Mensche scheyen,

Vaer-

Vaerſen aen den

RIDDER T. RODENBURGH,

Op ſijn Spel van Vrou Iacoba:

Verthoont in SCHOUBURGH.

ALs u Graefin mijn Heer, op hare zetel ſat,
En 't Amſtelſche Toneel ſeer heerelijk betrat,
Als Vrou Iacoba *op de ſchoot van* Borſel *ruſten,*
En Hertoch Philips *uyt luſt, te vvreken ſoght die luſten,*
Verleenden ik mijn oor, en ooghe neffens dien,
En heb dat deſtigh vverk met yver aenghesien;
O! Ridder Rodenburgh, *Hoe deſtigh naer het leven,*
Hebt ghy het onghevál van u Graefin beſchreven!
Hoe menigh hondert ziel vervoeghden ſigh by een
Als Vrou Iacoba *op ons nieu Toneel verſcheen;*
Met vvelk een graeght en luſt vergaept en oogh en ooren,
Om u Graefin te ſien, om u Graefin te hooren;
De maght is my te kleen, de kunſt mijn gheeſt ontbreekt,
Om uyt te roemen 't ghunt in Vrou Iacoba *ſteekt.*
Ghy Ridder Rodenburgh *met reght mooght zijn ghebeten,*
Pronk van Batavia, en Prince der Poëten;
Een Hipocrene beek die rijmens vlieten ſtort,
VVaer in dat pit en mergh van kunſt ghevonden vvort.

Al waert dat al de Gooden my,
Met d' alderſoetſte leckerny,
Van dagh aen dagh in Iovis troon
Tracteren wilden by de Goon,
En ik u vaerſen derven ſouw,
Wat meent ghy dat ik kieſen wouw ?

Of vaerſen die de Ridder maekt,
Of ſauſſen die de Goden ſmaekt?
'k Neem Ridders rijm vol leckerny,
En achter 't ander pot ſpijs by,
Geen Goden Nectar geeft het ſoet,
Dat Rodenburgh met vaersjes voet.

Rodenborgh aen syn Gilde-broeder J. Krul.

U Heusheyt dringt mijn pen u heuschlijk weer te groeté,
Want door weer-heuscheyt 'theusch wy evenaré moeté,
Is u mijn kennis lief, u vruntschap my behaeght,
En so ghy neygingh tot mijn Kunst-vrous werken draegt,
Wilgerigh deel ik meed aen u 't gun sy magh werken,
Als van de sleghst in kunst van God *Mercury* klerken,
Doch, 't is ghenoegh dat ik mijn graghe wil betoon,
En aen my meerder gun de pronk sijns lauw'ren kroon;
Mijn Kunst-vrouw pord my vaek tot hare soete beken,
Wat is 't? helaes! de tijdt doet immer my ghebreken,
De stonden die sy vrijt in 't rijsen vande Son,
Vermits mijn waerde Vrouw de dagh-kriek 't rijpste von,
Om 't voedt-ghedight met murgh haer suyver toe te tellen,
En vrughten vande gheest op haer Autaer te stellen;
Het snootste dat my plaeght, het arghste dat my dwinght,
Is dat mijn ampts-plight my die stonden gantsch af dringt,
En houd my in 't ghewoel van hoofsche slavernyen,
Die my beletten 't soet ghehoor der vryeryen,
En 't strelende ghevley van mijn Kunst-vrouws ghepor,
Soo dat ik vaken by mijn selven wreev'ligh mor;
Mits tijdt gheen plaets verleent om soet te mercuseren,
Dies, als 't gheheugh voor-beelt de tydens tijdts verkeren,
Versuft mijn geest, want ik wel eer de tijde sagh,
Dat wt mijn penne drongh een vaersken yder dagh;
En een dan teelden veel, als d'aert der Poësie,
Maer al mijn weeld is nu verkeert in hofferye;
Waer voor ik wensche vaek versellingh van de mijn,
'k Segh mijn, mijn Gilde-broers, die Kunste-lievers zijn.

Guvarra,

Guvarra, die 't Mis-lof der Hoven heeft beſchreven,
Doel-treften, want hy al de Narheydt van 't Hofs leven
 Ervaren had, en hy die 't grondigh alles wiſt,
 Heeft nae mijn nordeel, minſt in ſijn beriſp ghemiſt,
Dit is het ſeſte Hof, daer ik in heb gheſwurven,
'k Magh ſeggen doch met ſchreum, maer aen u ſal ik durven
 Vrymoedigh ſpreken wt, en ſeggen dat ik aght,
 Een Herders lot veel meer als Princens Hoven praght,
Een Vry-heer wt ſigh ſelfs, en vry ſijns geeſtens ruſten,
Want gheen ſtaet gierigh-zught hem porden om te luſten,
 Nae hoogher als hy is, gheen Hoflijkheydt hem terght,
 Maer d'Hemel hy alleen om graeſe bemden verght,
Voor 't knab'lend lamm're vee, hy leert gheen vleyerye,
Veel min beveynſtheyts gril, noch hoofs pluymſtrykerye,
 Noch jae voor neen, noch neen voor jae, maer ſpreekt herts
En dit, helaes! men niet by d'Hovelinghen vond? (grond
„Gheluckigh ik hem aght die in vergeten ſtilheydt,
„En nae 't vermoghen gantſch eenvoudigh ſijne wil leydt,
„ Hout voor ſijn Hof, het boſch, voor wandel-plaets het velt
„ Waer hy door het ghewoel des volkx niet is gequelt;
„En vindt ſijn herts ruſt in ſijn Herderlijke woningh,
„Ja, 't beſt hy ſigh niet bind aen gunſt van Prins noch Coning;
„ Leeft op gheen yd'le hoop, noch 't onwis hy niet aght,
„ Noch door beloft van gunſt hy gheen ghenot verwaght,
Mijn Kunſt-vrouw op dit ſtof veel ſoude kunnen ſchryven
Maer beſt, mijns dunkens is 't dat ik 't hier by laet blyven;
 En antwoord op 't in-houd van u gheſchreven brief,
 Ik merke dat u is mijn kennis waerd en lief:
Doch ſoo lief, en ſoo waerd die kennis niet kan weſen,
Of waerder heb ik u gheaght ſeer langh voor deſen,

Want ik u liefden, nae dat ik u werken ſagh,
Hier wt beſpeurtmen wat een goet vernuft vermagh,
Die hert en gheeſt ſoo trekt als wy de vaerſen hoorden,
Gelijk de zeyl-ſteen dringht nae het geweſt van 't Noorden,
Want elk lieft ſijns ghelijk nae Marcuriſtens aerdt,
Hier om Vrunt KRUL, ik aght u mijne neygingh waerd,
En wenſche datmen moght t'ſaem mond-lingh redeneren,
Want kunſte lieverts door de kunſt malkander leren, (weet
'tGun d'een miſt d'ander heeft, 't gun d'een vraegt d'ander
En dees verſellingh aght ik dubbel wel beſteet;
Die ik nu meeſte mis, en meeſt toe ben gheneghen,
Soo dat mijn kunſt Vrou vaek wt ſtort een trane reghen,
Haer vindende vervreemt, jae ſmoort in haer ghetraen,
Mits s'hier geen g'lijkheyt vint: want kunſt ſy niet verſtaen,
'k Beken wel datmen vint hier mannen die veel weten
En hoogh-gheleerden ook, maer daerom gheen Poëten,
„ Vraeght yemand waerom datmen veel geleerden vondt,
„ En ſchaers Poëten, hier op ik antwoordt terſtondt,
„Hoe dat gheleertheydt ſpruyt wt leringhs les te horen;
„Maer een Poët die wort ſelfs wt natuur gheboren,
„ 't Welk is een Hemels gaef, en geen les-leringhs leer,
Dies ik Poëten geef alleen g'laurierde eer:
En ſtel u in dat rey, ghelijk veel and'ren mede,
Die meerder wt natuur als wt gheleertheydt deden,
Ghy ſeght dat u kunſt Vrouw haeſt baren ſal een werk
'tGun ſy, wt liefd' tot my, opdraghen wil, ik merk
U neygingh 't mywaerts ſtrekt, dies ik 't dankbaer aenvaerde,
En wenſch dat mijn verdienſt u liefde evenaerde;
Want lief het my ſal zijn, en vind ghy in my yet
'tGun dienſtigh u ken zijn, ik bidde my ghebiet,

En ſoo vrymoedigh ghy niet zijn kunt in 't ghebieden,
Of vaerdigher ſal noch 't voldoen door my gheſchieden.

Als V. L. ſeer gheneghen, RODENBURGH.

Op 't Slot van Naſſau, den 23. October 1638.

Krul aen ſijn Bataefſche Apollo T. Rodenburgh.

U Ridderlijke ziel de heuſcheyt in gheboren,
Geeft aen mijn ſwacke breyn, ô! kloecke Ridder ſporen,
Waer door mijn logge gheeſt geheel aen 't hollen raekt,
En met een kreup'le pen dees lamme vaerſen maekt,
Die ik den tytel gheef van ſtoffeloſe ſchimmen,
U lof te loven, waer vergeefs ten Hemel klimmen,
U Rijm dat waer volmaekt, ſloegh 't eene vaers niet mis,
Mijn Heer acht hem de minſt, daer hy de meeſten is,
V miſ-ſlagh Heer, verdient dat ikſe moet verſchonen,
Mits 't is den lauw'ren krans om 't Ridders hooft te kronen,
Wat eer ſal ik u doen, ô! wel begaefden Man,
Die duyſent-mael meer weet als ik begrijpen kan;
Die duyſent-mael meer lof vereyſcht als ik kan ſmeden
Met hamers van verſtant op 't Ambelt vande reden;
Dit ſtaek ik, en bedank u kunſt-vrou voor de eer,
Maer boven dien de wil des Ridders noch veel meer,
Die willigh my bedeelt met puyk van rijmers pronken,
En levert pit en murgh uyt ſijn rijm-rijke ſchonken,
Ten offerand gheſtelt op 't autaer van mijn ſin,
Wiens ſoetigheyt ik zuygh ter ziel en ſinnen in;
V kunſt-vrou queekt mijn ziel met ſtroompjes uyt haer beken,
Wier ziels verquickings kragt mijn rijm niet uyt ken ſpreken,

Lief ist my, lieve Vrundt, dat ghy my vruntschap draeght,
Leet ist my, dat met leet ghy tijdt ghebrek beklaeght,
Door plighten my ghemelt, om in de leckernyen
Te voeden uwe lust van soete rymeryen:
Waer toe die krib'ge Feex gheen tijden missen ken,
Dies ik u leet beschrey met tranen van mijn pen,
Mijn gheesten draghen rouw, en treuren over 't sterven
Der tijden, die u doen u rijmens tijden derven,
De tijdt, ik segh dien tijdt! die u misgund een dagh,
Dat mijn *Apollo* selfs een rijmpjen maken magh;
,,O! wetten al te strengh voor geesten der Poëten,
Hoe is 't gheluk, mijn Heer, soo seer op u ghebeten?
Hoe heeft de slaverny op u soo grooten kraght,
Dat nu ghy het Hoofs meer als 't Merculeren aght?
Wat vraegh ik? Heer, verschoon mijn bot en plompe vragen,
Het komt de kloekers toe een swaren last te draghen,
Ik wil de Majesteyt *Parnassi* voet-val doen,
Ook selfs de Goon, op datmen haer met u versoen
In wraek van wangunst door het weyg'ren vande tyen,
Die u dat soet vermaek van rijmery benyen:
Ghy wenscht het gun ik wensch, u wenschingh is de mijn,
Ghy wenscht met my verselt, en ik met u te zijn:
Wat waert een lief ghenot, wou 't luk my dat ver-eeren,
Soo kost een sleghte Klerk eerst stijl van Rijm-kunst leeren;
Kon 't zijn, het waer my lief, kent niet, ik wensch ghedult.
En hoop, dat ghy mijn Heer, my lijk' wel leren sult,
Wat zijn u vaersen dight ghepropt met stijl van segghen,
Hoe destigh weet u gheest 't Hofs ydel wt te legghen,
Hoe smakelijk u rijm het lot des Herders prijst,
Dat blijkt in 't gheen u gheest met reden my aen wijst;

Het

Het is ghelijk ghy seght, *hy heeft sijns geestens rusten,*
Die gheen staet-gier'ghe sught en port tot hoogher lusten,
Van meerder als hy is: ô! segghen wel ghesyet,
O! klene woorden waer in groot bedenken leyt;
O! sauffen vol van smaek op graegh en leck're tonghen,
Hoe wel, mijn Heer, heeft dit u Kunst-vrouw wt gesongen;
Hoe valsch is 't neen voor 't ja, hoe snoot de ja voor neen,
Dat leerd my u gedight door spekt met murgh van reen;
Hoe aerdigh bootst ghy af den Herderlijken woningh,
En stelt hem boven 't Hofs çieraet, jae gunst van Coningh;
Wel leeft hy die de hoop van 't on-wis niet vertrouwt,
Maer die sigh vergenoegt met weynigh om-slagh houwt,
Hier mede sluyt ik, en op-offer dankbaerheden,
Voor al de vreugden die my uwe vaersen deden,
Die, om dat ikse las, ô! Ridder, Vrundt, en Heer,
Bied sleghte Herders dank voor Ridderlijke eer.
U vaersen my vergunt, ontfangh ik als mijn eyghen,
Mits sy ghetuyghen zijn dat uwe gunsten neyghen
Tot mijn onwaerdigheyt, wiens innighe begeert,
Vaek om u by-zijn wenscht, op dat ik wierdt gheleert;
Doch daer 't ghewenschte mist, en kan geen wensche baten,
En by ghebrek van dien ik my ghenoegh moet laten,
Dies ik nu tot besluyt mijn rijmens offer doe,
Send my doch nu en dan een van u rijmpjes toe,
Kan ik u dienstigh zijn? ghy hebt maer te ghebieden,
Wil-vaerdigh sal van my, Heer, u gebodt gheschieden,
Als d'een den ander dient soo raekt de vruntschap vast.
't Ghebieden komt u toe, en my 't volbrenghen past.

Als zijnde V E. gheaffectioneerde J. Krul.

SONNET

Op het Conterfeytsel van *T. Rodenburgh.*

ALs lust pinceel kunst dreef tot vreughd van geest en oogen,
Om af te beelden 't Beelt en Ridderlijke gheest
Des Ridders, die soo langh hy levend is ghevveest
De soete Tepels van Minerva *heeft ghesoghen ;*
Heeft ons Parrasius *allenigh niet bedroghen,*
Maer selfs Apollo, *die ghemaekt heeft tot een Man*
Dees Ridder, vviens vvaerdy gheen kunst af-beelden kan,
Mits by de Musen *hy van jonghs is op getoghen ;*
Soo yemandt vvil bevvijs van Rodenburgh *sijn geest,*
Hy vindter duysenden, die maer sijn rijmen leest ;
Onnodigh tot sijn Lof een ydel rijm ghe schreven,
Onnodigh veer ghehaelt een op-ghepronkten schijn,
Reght seyt de spreuk, goe Wijn behoeft gheen kranſſelijn;
Sijn vverken zijn ghenoegh om hem sijn Lof te gheven.

DIANAES MINNE-SUGHTEN

Over 't verlies van haer kuysheydt.

STEMME:

Ach blinde Benghel.

ACh ! bracke regen, droeve tranens vliet,
Moght ghy bewegen, d'oorsaek mijns verdriet !
Hem, die nae sijn ghesworen trouwe, op eed, noch eere past,
Maer smoort mijn hertjen onder dese last.

Hoe

Hoe kunt ghy vlughten, trouweloos van mijn?
Daer duysent ſughten, als ghetuyghen zijn,
Dat ik op eedt van trouwe liefde u mins ghebruyk toe liet,
O! valſche minne wat teelt ghy verdriet!

Van luſt beſtreden, van de min verheert
Zijn deſe leden, door een Prins ont-eert;
Mijn Maegde bloempjen is verwellikt, beſoetelt mijne ſchoot,
O! Princen minne ghy broght my in noot.

O! minne lusjes, door mijn wil gheboet,
Had ik met kusjes nimmer u ghevoedt,
En Princen geylheydt niet geleden, ſo waer ik vry van ſmert,
Daer nu de minne pynight ziel, en hert.

O! droeve ſinne, als ghy over denkt
Hoe dat de minne, eer en kuyſheydt krenkt,
Soo diſtileert het herte tranen, en ſchaemte doet vermaen,
Dat ik te los ſijn luſt heb toe gheſtaen.

Hoe koſt ik lyen, dat een geyle handt
Mijn quam beſtryen, op mijn Ledekant?
Hoe koſt ik ſo veel vryheyt gunnē hem die mijn kuyſheyt ſtal?
O! minne, minne ghy broght my ten val!

Ach! wilje vlughten, door de diepe Zee,
Hoor na mijn ſughten, voer mijn hertje mee,
Ey! ſughjes wilt hem achter halen, ô! winden drijftſe nae,
Tuygh dat met tranen ik beween mijn ſchae.

VVaer min voor trouvvengaet daer teelt haer ſoetheydt ſmert,
Maer gaet de trouvv voor min, ſoo teelt ſy vvelbehaghen;
Als min ghenoten is, raekt trouheyt vvt het hert,
Doet alles op ſyn tijdt, vvant min voor trouvv baert plaghen.

SLUYT-REDEN.

Gelijk den dagheraet in 't oosten
De droeve herten kan vertrooste n,
Die of door de minne fiekt te bedt
Of door benautheyt sijn belet
De slaep te gunnen aen de lusten,
Om in de nare naght te rusten;
Ghelijk het krieken van den dagh
Na dat het onder duyster lagh
De bruyne wolken door komt breken,
Wes' Hemels vensters 't hooft op steke,
En schiet op berghen, zee, en duyn,
De Stralen van sijn goude kruyn'
Die levend doode doen verreppen,
Ia al wat leeft sijn aessem scheppen,
De Velden met ghebloemde kleur,
De kruyden met een Hemels geur,
De boomen met bedoude bladen
Ghepronkt met Hemelsche cieraden,
Ghelijckerwijs door dese vreught,
De mensch in geest en ziel verheugt,
Gelijk dees vreugden kunnen streken,
Om zielen tot Gods lof te trecken,
Alsoo wensch ik dat mijn ghedight
Met soet vermaek den leser stight.
En dat mijn rymen hier ghe schreven,
Een vrugt ter deugden meugen geven,
O! God ô! schepper van myn geest,
Indien ik ben te los gheweest
Soo dat ik hier of daer yets misten,
Oft my in eenigh deel vergisten,
Waer aen sigh yemant vindt geraekt,
Soo bid ik isser yets ghemaekt,
Dat reyne zielen moght besmetten,
Gund my daer beter op te letten
Wanneer dat ik na desen dagh,
Weer nieuwe rympjes schrijvē magh.
O! Godt of soo mijn rym moght wesen,
Dat al de gheene die het lesen,
Dat die die 't hooren ofte sien,
Magh nuttigheyt daer doorgeschien;
Sijn hier of daer verstroyde sinnen,
Gheneghen tot onkuysch beminnen,
Is hier of daer een jeughdigh hert
Geplaeght met geyle minnens smert;
Wort hier of daer een hert ghevonden,
Aen saght van reyne liefd ghebonden,
Is hier of daer een hert vol strydt,
Om dat het door de liefde lydt,
Gunt dat myn rymen oft gedighten,
Haer droeve quellingh wat verlighten;
Gunt Godt! dat dese rymery,
Een ydel hert tot stightingh zy,
En die in't minne doolt magh leeren
Daer door tot beter kennis keeren;
O! Godt ik bid dat myn ghedight
Voor al mijn eyghen selven stight,
En dat ik selver magh beleven
Het gheen ik and'ren heb ghe schreven;
Gun God! het geen ik heb gemaekt,
Dat dat mijn eyghen herte raekt,
Te weten dat ik my magh stellen,
Na lust der sonden noyt te hellen,
Dat ik mijn lusten traght te voen,
Om aen mijn naesten wel te doen,
Dat ik mijn herten al mijn sinnen
Magh stellen Godt voor al te minnen.
O! Godt dat ik mijn selven keer
Tot al de deughden die ik leer,
En daer ik and'ren aen wil prijsen,
Met voorgaen haer diē weg mag wijsē.
'T is yet dat hier de penne doet,
Maer niet genoegt ist hert niet goet,
'T is veel de wegh ter deught gepresen,
En daer toe midd'len aen ghewesen,
'T is veel segh ik, maer niet genoegh,
Soo ik mijn daer toe niet en voegh,
'T is veel, maer niet genoegh bedreven,
De deught aen and'ren voorgeschreven,
'T is veel, maer niet genoeg gedaen,
Trek ik mijn selfs de deught niet aen;

'T is

'T is veel,maer niet genoegh,veel wetẽ,
'T is veel, gheleert en wijs te heten,
'T is niet ghenoegh gheleert en wijs,
'T is niet genoegh ik deughden prijs,
'Tis veel maer niet genoeg deugt plegẽ,
Aen 't hert ist altemael gheleghen,
Dies mijn ghebedt gheoffert wert,
O ! Godt verleen my sulk een hert,
O ! Godt verleen my sulke sinnen,
Dat ik niet hert de deugt magh minnen,
Geen deughden tonen met de mont,
Maer deughden in het hert gegront;
O ! Godt ô ! schepper van mijn leden,
Gun my een hert gheneyght tot vreden,
Gun my een hert van suyver bloet,
Een hert gheneyght tot alle goet,
Een hert tot quaet doen noyt ghenegen,
Een hert dat deughde soekt te pleghen,
Een hert inwendigh niet besmet,
Een hert dat op de waerheyt let,
Een hert dat suyver wort bevonden,
Een hert ghewapent voor de sonden,
Een hert dat gierigheyt versmaet,
Een hert het gheen de logen haet,
Een hert dat wraeklust niet kan lyen,
Een hert om dronkenschap te myen,
Eẽ hert dat schrik heeft voor dẽ hel,
Een hert bevrijt van overspel,
Een hert door liefden aenghedreven
Om arme liens wat mee te gheven,
Een hert inwendigh soo ghestelt,
Een hert dat noyt sigh selven quelt,
Een herte dat sigh nimmer stelden,
Om mijne naesten-mensch te schelden,
Een hert dat in een anders val
Sigh selven noyt verheughen sal.
Een hert 'tgun toont dat Christen teken,
Van yemants val noyt schande spreken,
Een hert dat na de liefde trekt,
Een hert dat tot medoghen strekt,
Een hert dat sigh na reen wil stellen,
En over niemant oordeel vellen;
Een hert dat wraek en laster staekt,
Als yemant in verval gheraekt,
Een hert dat laster soekt te myen,
Almost het selver schade lyen.
Een hert dat na de vroomheyt traght,
Gewilligh by ghebrek van maght,
Een hert dat soo gestelt sal wesen,
Behoeft geen laster schand te vresen,
Een herte hier in wel voldaen,
Ken al het schelden tegen staen;
Om sulk een herte te begeeren,
Wil ik tot Godt mijn herte keeren,
Met vleughels van begeerte vlien,
Ten Hemel met gheboogben knien,
En doen den Heer mijn offeranden,
O ! Hemel doe mijn herte branden,
In 't vuyr van liefde-stookt mijn ziel,
O ! Godt voor wien ik neder kniel,
En offer u mijn gantsche leden
In wierrook-brand van mijn ghebeden,
Schept togh in my een reynen geest,
Een hert dat voor u oordeel vreest,
Een hert dat alle daegh magh buyghen,
Om u mijn sonden te ghetuyghen,
Een hert dat in opreghte boet,
In sughten en in tranen vloet,
Voorgaende sonden magh versaeken,
En nu een beter opset maeken,
Mijn toevlught nemen tot den Heer,
Tot Christum daer ik my toe keer,
Die door sijn doot en bitter lyen,
'T leet wesend hert van straf wil vryen,
O ! Christe Iesu Godes Soon,
Op dat ik in u Vaders Throon.
Een Hemels leven moght verwerven,
Voer ik de spreuk, *Gedenkt te sterven.*

I. Krul.